Duplex

J. WENDER

VEKSLISEADUS

JA

TSEKISEADUS

AUTORI KIRJASTUS — TALLINN, 1932

VEKSLISEADUS

(R. T. NR. 17 — 1932)

SELETUSTEGA

JA

TSEKISEADUS

KOOSTANUD

J. WENDER,

KOHTU- JA SISEMINISTEERIUMI NÕUNIK

19 124

AUTORI KIRJASTUS — TALLINN, 1932

Eessõna.

Siiamaani maksis meil veneaegne ja -keelne 1903. a. veksliseadus. 1927. aastal oli kohtuministeeriumis ministeeriumidevaheline nõupidamine, kuidas vabaneda venekeelsetest seadustest. Muu seas otsustati sel koosolekul, et maksev veneaegne veksliseadus kui paremaid Venelt päritud seadusi, tuleb kiires korras tõlkida eesti keelde, ja avaldati soovi, et tõlkimine jääks kohtuministeeriumi hooleks. Selle otsuse tõttu kohtuminister määras veksliseaduse tõlkimiseks kolmeliikmelise komisjoni, kuhu kuulusid: käesoleva kommentaari koostaja esimehena, kaubandus-tööstusministeeriumi peasekretär Armin Matto ja rahaministeeriumi käsutusametnik Ernst Ross. Komisjon lõpetas tõlke sama aasta lõpul ja saatiš seaduse eestikeelse teksti rahaministeeriumile vaatlemiseks ja märkuste tegemiseks. Pärast rahaministeeriumi poolt tehtud märkuste läbivaatamist kohtuministeerium esitas seaduse tõlke Vabariigi Valitsusele esitamiseks Riigikogule. Vabariigi Valitsus otsustas 5. veebruaril 1930 esitada veksliseaduse tõlke Riigikogule vastuvõtmiseks ja maksmapanemiseks. Riigikogu üldkomisjon, kuhu anti tõlge läbivaatamiseks, moodustas selleks alamkomisjoni, kuhu kuulusid Riigikogu liikmed: M. Pung, A. Rei, V. Hasselblatt, J. Teemant ja T. Kalbus, viimane aruandjana. Komisjoni koosolekutest võttis osa valitsuse esindajana käesoleva kommentaari koostaja.

Vaadanud läbi Vabariigi Valitsuse poolt esitatud veksliseaduse tõlke, alamkomisjon asus seisukohale, et ei ole vajadust piirduda uue seaduse andmisel vana täpse tõlkega, kuna venekeelne seadus sisaldab ebatäpsusi ja puudusi, mida tuleb kõrvaldada. Kaaludes muu hulgas ka tähtsamate muudatuste läbiviimist, — näiteks veksliplankide suhtes ja teised, — alamkomisjon kavatses neist ka mõnda viia ellu, milleks esitas üldkomisjonile paralleelredaktsoonid, kuid üldkomisjon keeldus neid vastu võtmast, arvates, et senine kohtupraktika, eriti veneaegne, on meie noortele kohtutele väga kasulik.

Alamkomisjon arutas esitatud seaduseelnõu 18 koosolekul, 27. II 1930 kuni 16. III 1931 ja esitas tema poolt väljatöötatud seaduse teksti üldkomisjonile, kes selle läbivaatamisele pühendas 5 koosolekut ja esitas eelnõu Riigikogule 9. aprillil 1931.

Riigikogu üldkoosolekul võeti eelnõu vastu 12. mail 1931 ja anti redaktsiooni komisjonile lõpliku redaktsiooni väljatöötamiseks. Redaktsiooni komisjon pühendas oma tööle 22 koosolekut ja esitas väljatöötatud redaktsiooni Riigikogule 18. jaanuaril 1932.

Riigikogu võttis vastu seaduse lõpuredaktsiooni 19. jaanuaril 1932 ja avaldas Riigi Teatajas nr. 17 — 23. veebruarist 1932.

Kas uus Veksliseadus on venekeelse 1903. a. seaduse tõlge? Seda ei saa öelda, kuna venekeelsest 1903. a. seadusest on heidetud välja kaks paragrahvi (§ 43 — laadavekslid ja § 85, mis käis Soome ja Poola kubermangude kohta), mispärast on muutunud ka paragrahvide numeratsioon; peale selle on *21 paragrahvi sisuliselt muudetud.* Kuid ei saa siiski salata, et üldiselt on püütud pidada kinni venekeelsest tekstist, kuivõrd paragrahvide sisu jäi muutmata.

Sisuliselt muudetud paragrahvide kohta on lisandatud võrdlev tabel — vaata lhk. 338—341.

Mis puutub käesolevasse kommentaari, on selle koostaja püüdnud saavutada kaht sihti: esiteks anda praktilistele juristidele — kohtunikkudele, notaritele ja advokaatidele — võimalikult koondatud ja selletõttu kergemini käsitatav käsiraamat ja teiseks võimaldada ka teistele — lihtkodanikele, eriti ärimeestele, — tutvuda vekslivahekordade keerdkäikudega ning peaasjalikult võimaldada toimetada ise käsiraamatu abil vajalikke sissenõudmisi lihtsustatud kohtuprotsessi — sundtäitmise — korras protestitud vekslite järgi.

Nagu eelpool öeldud, uues Veksliseaduses ei ole võetud ette põhimõttelisi konstruktiivseid muudatusi sellepärast, et oleks võimalik kasutada vana kohtupraktikat. Selle kergenduseks on seletustes tihtigi tehtud viiteid vene senati ja ka Riigikohtu otsustele, millistest Riigikohtu omad veksliasjus on toodud in extenso kõik, niipalju kui neid on avaldatud juhtnöörina seaduste ühesuguseks tõlgitsemiseks ja kohaldamiseks, kuna senati otsustest on trükitud tõlkes tähtsamad, alates 1909. a. kuni 1916. a. Selle viimase aasta otsuseid veksliasjus on tõlgitud ja trükitud niipalju, kui neid on üldse avaldatud vene senati selle aasta praktikast. Need 1916. a. otsused peaksid olema eriti tähtsad juristidele-

praktikutele, kuna nad harilikult pole kättesaadavad ja oma sisu poolest pakuvad suurimat huvi.

Mis puutub vanematesse senati otsustesse, siis nende tsiteerimisel on talitatud tagasihoidlikult, eriti nendele otsustele viitamisel, mis järgnenud enne 1903. a., kuna tol ajal maksev veksliseadus erines konstruktiivselt 1903. a. veksliseadusest ja nende otsuste vahettegemata käsitamine praegusel ajal võib viia vähemalt eksiteele, mõnikord aga osutuda sootu võimatuks.

Üksikute paragrahvide kommenteerimisel on kasutatud 1903. a, veksliseaduse kommentaare, mis koostatud senaator A. Nolcken'i (Veksliseadustik, praktiline käsiraamat, kuues väljaanne 1913) ja prof. A. Kaminka' (Veksliseadustik, neljas väljaanne 1920) poolt, ja välismaa autoritest peaasjalikult C. S. Grünhut'i (Wechselrecht, 2 köidet, kokku 1072 lhk., Leipzig 1897), osalt ka Wächter'i ja Staub'i kommentaare.

Täienduseks on lisandatud Tsekiseadus.

Tallinnas, märtsikuul 1932.

Sisujuht.

	Lhk.
I. Veksliseaduse tekst	1—28
Lisad § 1 juurde: veksli näidised	29—34
Veksliseaduse sisujuht	35 ja 36
II. Veksliseaduse tekst kommentaariga üksikute paragrahvide juurde	37—180
Üldeeskirjad (§§ 1 ja 2)	37—39
Lihtvekslid (§§ 3—83)	39—141
1. peatükk. Lihtvekslite kirjutamine (§§ 3—14)	39—51
2. peatükk. Lihtvekslite andmine ja edasiandmine (§§ 15—22)	52—61
3. peatükk. Lihtvekslitepidajad ja nende volinikud (§§ 23—26)	62—69
4. peatükk. Vastutus lihtvekslite järgi (§§ 27—35)	69—82
5. peatükk. Maksmine lihtvekslite järgi (§§ 36—47)	82—97
6. peatükk. Lihtvekslite mittemaksmise tagajärjed (§§ 48—55)	97—106
7. peatükk. Käendajad lihtvekslitel (§§ 56—58)	106—110
8. peatükk. Vahendajad lihtvekslitel (§§ 59—65)	110—117
9. peatükk. Lihtvekslite protestimine (§§ 66—71)	117—126
10. peatükk. Tähtajad kohtulikkude nõuete esitamiseks lihtvekslite järgi (§§ 72—76)	126—133
11. peatükk. Kaotatud lihtvekslid (§§ 77—80)	133—139
12. peatükk. Välismaa seaduste kohaldamine lihtvekslitele (§§ 81—83) . . .	139—141
Käskvekslid (§§ 84—124)	142—179

Lhk.

1. peatükk. Käskvekslite kirjutamine (§§ 84—86) . . . . . 142—147
2. peatükk. Käskvekslite andmine ja edasiandmine (§ 87) . . . . . 147—149
3. peatükk. Käskvekslite pidajad ja nende volinikud (§ 88) 149
4. peatükk. Käskvekslite vastuvõtmine maksmiseks (§§ 89—96) . . . . . 149—156
5. peatükk. Vastutus käskvekslite järgi (§ 97) . . . . . 156—159
6. peatükk. Maksmine käskvekslite järgi (§§ 98—100) . . . . . 159—163
7. peatükk. Käskvekslite mittemaksmise tagajärjed (§ 101) . . . . . 163—165
8. peatükk. Käendajad käskvekslitel (§ 102) . . . . . 165 ja 166
9. peatükk. Vahendajad käskvekslitel (§§ 103—108) . . . . . 166—170
10. peatükk. Käskvekslite protestimine (§ 109) . . . . . 170—172
11. peatükk. Tähtajad kohtulikkude nõuete esitamiseks käskvekslite järgi (§§ 110—112) . . . . . 172 ja 173
12. peatükk. Käskvekslite teisikud ja ärakirjad (§§ 113—122) . . . . . 173—178
13. peatükk. Kaotatud käskvekslid (§ 123) 178 ja 179
14. peatükk. Välismaa seaduste kohaldamine käskvekslitele (§ 124) 179

Lõppeeskirjad (§ 125) . . . . . 179 ja 180

Lisad § 1 juurde . . . . . 181—186

Lihtvekslite näidised . . . . . 181 ja 182
Käskvekslite näidised . . . . . 183—185
Pealkirjade näidised . . . . . 185 ja 186

III. Kommentaatori poolt antud lisad . . . 187—342

Lisa 1. Veksli tempelmaksustamine . . . 188 ja 189
a) Tempelmaksuseadus 188
b) Määrus veksli tempelpaberite kohta . 189
Lisa 2. Kohtuministri ringkiri avalikkudele notaritele veksli protesti vormi kohta . 190
Lisa 3. Notarite tasutaks (väljavõte) vekslite protestimise eest 191
Lisa 4. Pühade ja puhkepäevade seadus . . 192

	Lhk.
Lisa 5. Sundtäitmine aktide järgi	193—208
A. Rahukohtunikkudele alluvates asjades	193—198
B. Üldkohtutele alluvates asjades. . .	198
C. Sundtäitmispalvete vormid	199—206
a) Sundtäitmispalve rahukohtunikule	199
b) Sundtäitmispalve rahukogu liikmele	200
c) Avaldus kohtupristavile sundtäitmispealkirjaga varustatud veksli järgi sissenõudmise pööramisega võlgniku vallasvarale	201
d) Avaldus kohtupristavile sundtäitmispealkirjaga varustatud protestitud veksli järgi sissenõudmise pööramisega võlgniku vallasvarale	202
e) Avaldus kohtupristavile sundtäitmispealkirjaga varustatud protestitud veksli järgi sissenõudmise pööramisega võlgniku rahasummadele, mis kolmanda isiku käes	203
f) Vekslivõlgniku poolt rahukohtunikule esitatav sundtäitmispalve	204
g) Vekslivõlgniku poolt kohtupristavile esitatav sundtäitmis-avaldus	205
h) Kohtupristavi või politseiametniku määramise palve vorm . .	206
D. Kohtulõivu määrad ja maksmise kord	207
E. Tempelmaksu määrad kohtutele ja kohtuametnikkudele antavatelt palvetelt ja muudelt paberitelt . . .	207 ja 208
Lisa 6. Vekslisumma hoiule andmise kord kohtusse	209 ja 210
Lisa 7. Riigikohtu otsused veksli asjus . .	211—243
a) Üldkogu otsused	211—214
b) Tsiviilosakonna otsused	215—243
Lisa 8. Senati otsused veksli asjus . . .	244—321
A. Üldkogu otsused	244—247

Lhk.

B. Tsiviilkassatsiooni departemangu otsused . . . . . 248—321
Lisa 9. Kohtu otsuste täitmise alluvus . . 322 ja 323
A. Rahukohtunikule alluvates asjades . 322
B. Üldkohtutele alluvates asjades . . . 322 ja 323
Lisa 10. Kolmandatelt isikutelt võlgnikul saada olevast palgast ja muudest summadest sissenõudja rahulduseks kinnipeetavate summade määrad . . . . 324 ja 325
Lisa 11. Võlgnikult sissenõutud summade jaotamine . . . . . 326—330
A. Vallasvarast sissenõutud summade jaotamine . . . . . 326—328
B. Kinnisvarast sissenõutud summade jaotamine . . . . . 328—330
Lisa 12. Võlgnikule lahkumise keelamise kord 331
Lisa 13. Sissenõudmise rahuldamiseks vahendite otsimine . . . . . 332 ja 333
Lisa 14. Kohtupristavite taksiseadus . . . 334—337
Lisa 15. Võrdlev tabel maksva ja eelmise veksliseaduse paragrahvide kohta ühes muudetud paragrahvide märkimisega . 338—342
Lisa 16. Tabel Riigikohtu otsustes käsitatud veksliseaduse paragrahvide kohta . 343
Lisa 17. Tähestikuline sisujuht . . . . 345—363

VEKSLISEADUS.

Riigikogu poolt vastuvõetud 19. jaanuaril 1932. a. Avaldatud Riigi Teataja nr. 17 — 1932. a.
Maksma hakkanud 4. märtsil 1932. a.

I.

ÜLDEESKIRJAD.

§ 1.

Vekslid on kas liht- või käskvekslid. Lihtvekslite kohta käivad eeskirjad on maksvad ka käskvekslite kohta ühes viimaste kohta ettenähtud eriliste eeskirjadega, mis sisalduvad käesoleva seaduse kolmandas osas.

Käesoleva seaduse eeskirjade järgi vekslite kirjutamise hõlbustuseks võib tarvitada lisandatud veksli- ja pealkirjanäidiseid.

§ 2.

Kohustuda nii liht- kui ka käskvekslitega võivad kõik, kellele seadusega ei ole keelatud võtta endale võlakohustusi.

II.

LIHTVEKSLID.

1. peatükk.

Lihtvekslite kirjutamine.

§ 3.

Veksel kirjutatakse selleks määratud tempelpaberile ja temas märgitakse:

1) veksli kirjutamise koht ja aeg (aasta ja kuupäev);

2) veksli nimetus tekstis sõnaga „veksel“ või, kui veksel pole eestikeelne, vastav nimetus selles keeles, milles veksel kirjutatud;

3) veksliandja avaldus veksli tekstis, et ta kohustub maksma veksli järgi;

4) selle isiku nimi või firma, kellele veksel antakse, — teda nimetatakse esimeseks veksliomandajaks;

5) maksmisele kuuluv rahasumma;

6) maksutähtpäev;

7) veksliandja allkiri.

§ 4.

Vekslisumma kirjutatakse sõnadega. Kui vekslisumma on kirjutatud sõnadega mitu korda, kuid mitte ühesuurusena, siis loetakse kohustavaks väikesem summa.

§ 5.

Vekslil võib olla ainult üks maksutähtpäev terve vekslisumma kohta. See tähtpäev määratakse:

1) kas kindlale päevale, aasta ja kuupäeva näitamisega, või

2) kindla aja möödumisele pärast veksli kirjutamist, või

3) ettenäitamisele, või

4) kindla aja möödumisele pärast ettenäitamist.

Kui veksli tähtpäev on määratud kuu algule, keskele või lõpule, siis loetakse veksel kirjutatuks esimesele, viieteistkümnendale või viimasele kuupäevale.

§ 6.

Vekslitele, mille tähtpäev on määratud ettenäitamisele või kindla aja möödumisele pärast ettenäitamist, on lubatud märkida eritähtaeg, mille jooksul veksel näidatakse ette: esimesel juhul — maksmiseks, teisel juhul — ettenäitamise päeva märkimiseks. See tähtaeg ei või olla pikem kui kaksteistkümmend kuud, arvates veksli kirjutamise päevast (§§ 38 ja 42).

§ 7.

Veksli maksukohaks loetakse vekslil märgitud kirjutamise koht, kui vekslil veksliandja allkirja ees ei ole näidatud teist maksukohta. Peale maksukoha võib vekslil märkida ka ruumi, kus peab teostuma maksmine.

§ 8.

Veksliandja võib määrata erilise maksja veksli maksmiseks.

§ 9.

Kui veksliandja ise ei saa kirjutada alla vekslile kirjaoskamatuse tõttu või muul põhjusel, siis võib tema palvel teine isik kirjutada alla, kuid ainult notariaalse tõestusega, et veksel on kirjutatud alla veksiandja palvel.

§ 10.

Vekslile võib kirjutada alla ka mitu veksliandjat. Samuti võib vekslil määrata mitu esimest omandajat (§ 3 p. 4). Ei ole aga lubatud vekslisumma killustamine mitme veksliandja ega mitme esimese omandaja vahel.

§ 11.

Vekslis ei ole lubatud teha märkmeid selle kohta, et maksukohustus antakse tingimisi.

§ 12.

Vekslis märgitud tingimused protsentide maksmise või tagandi või vekslipidaja vabastamise kohta mõne käesolevas seaduses ettenähtud eeskirja täitmisest ei ole maksvad.

§ 13.

Parandused vekslis, mis muudavad selle sisu oluliselt (§ 3), märgitakse veksliandja allkirja ees. Vekslisumma parandused ei ole üldse lubatud.

§ 14.

Dokumenti, mis ei vasta mõnele §§ 3, 4, 5, 9, 10, 11 ja 13 ettenähtud nõudele, ei loeta veksliks ja seesugusele dokumendile tehtud allkirjadel ega pealkirjadel ei ole vekslijõudu. Samuti ei ole vekslijõudu allakirjutatud veksliplangil seni, kuni ta pole täidetud § 3 ettenähtud vekslisisuga.

2. peatükk.

Lihtvekslite andmine ja edasiandmine.

§ 15.

Et veksel astuks jõusse esimese omandaja suhtes, selleks on vaja, et veksliandja annaks selle üle esimesele omandajale.

§ 16.

Veksel loetakse üleantuks veksliandja poolt esimesele omandajale, kui veksel on viimase valduses, välja arvatud juhud, kus selgub, et üleandmist tõeliselt ei olnud ja omandaja seda teadis.

§ 17.

Esimesel veksliomandajal on õigus anda edasi veksel teisele isikule omanduseks. Sama õigus on ka igal järgneval veksliomandajal. Veksel võidakse anda edasi ühele või mitmele omandajale, kuid vekslisummat killustamata. Veksel võidakse ka anda edasi sellele, kes juba võtab osa vekslist. Viimane võib veksli uuesti anda edasi, kuid mitte veksliandjale, kellele veksel võidakse anda tagasi ainult kustutamiseks.

§ 18.

Veksli edasiandmine märgitakse pealkirjaga, mida nimetatakse edasiandepealkirjaks. Edasiandepealkiri peab sisaldama veksli edasiandja allkirja ja on kas nimeline, kui selles on märgitud uus omandaja, või blanko-pealkiri, kui selles teda ei ole märgitud. Viimasel juhul on igal veksliomandajal õigus anda edasi veksel ka ilma uue pealkirjata.

§ 19.

Blanko- kui ka nimelised edasiandepealkirjad kirjutatakse veksli teisele küljele, kusjuurs esimene edasiandepealkiri, kui see on nimeline, võidakse kirjutada veksli esiküljele kas tervelt või ainult alata sealt. Kui veksli teine külg on kirjutatud täis, siis pikendatakse seda külge lisalehega ja jätkatakse pealkirjade kirjutamist nõnda, et esimene lisalehele kirjutatav pealkiri algaks veksli tempelpaberil. Nende eeskirjade täitmata jätmisel muutub veksli edasiandmine maksvusetuks. Pealkirja parandused on lubatud, kuid need peavad olema tõendatud pealekirjutaja allkirjaga. Täielikult läbikriipsutatud edasiandepealkiri loetakse kustutatuks.

§ 20.

Igal veksliomandajal on õigus muuta blanko-pealkiri nimeliseks, märkides veksli järgmise omandaja.

§ 21.

Vekslipidajal on õigus veksli edasiandmisel edasiandepealkirja mahutada sõnu „ilma minu vastutuseta“ või muud

samasisulist märget (§ 50). On see märge kriipsutatud läbi, siis loetakse ta kustutatuks ainult sel juhul, kui läbikriipsutamine on tõendatud isiku allkirjaga, kes tegi vastutamatuse pealkirja.

§ 22.

Veksliandja, samuti iga pealekirjutaja võib veksli edasiandmist keelata erilise märkmega. Seesuguse keelu vastu tehtud edasiandepealkiri ei ole maksev isiku suhtes, kes keelas veksli edasiandmise.

3. peatükk.

Lihtvekslite pidajad ja nende volinikud.

§ 23.

Vekslipidajaks loetakse veksli valdaja, kui ta vekslil on märgitud esimese omandajana või kui veksel temale on antud edasi edasiandepealkirjaga, kuid tingimusega, et juhul, kui on mitu edasiandepealkirja, kõik need kujundaksid katkestamatu rea, alates esimese omandaja pealkirjast ja lõppedes nimelise või blanko-pealkirjaga. See rida tunnustatakse katkestamatuks, kui iga pealekirjutaja pealkiri järgneb vahenditult nimelisele pealkirjale, milles ta on märgitud omandajana, või blanko-pealkirjale, kusjuures läbikriipsutatud pealkirju, samuti ka pealkirjade tegemise aega ei võeta arvesse. Vekslipidaja ei ole kohustatud tõenduma eelmiste pealkirjade ehtsuses.

§ 24.

Vekslipidajal on kõik vekslist järgnevad õigused sõltumata eelmise pidaja õigustest, välja arvatud juhud, kui eelmine pidaja vastu oma tahtmist on kaotanud valduse veksli peale ja vekslipidaja seda teadis.

§ 25.

Vekslipidaja võib anda teistele vekslivolituse. Seesugune volitus antakse vekslil erilise pealkirjaga, mida nimetatakse volituspealkirjaks ja mis peale volituse peab sisaldama volitatava nime ja volitaja allkirja. Nende pealkirjade õigsuse kindlakstegemiseks kohaldatakse § 23 ettenähtud edasiandepealkirjade eeskirjad. Vekslivolitus ei kustu ei volitaja surmaga ega ta teguvõime kitsendamisega.

§ 26.

Volituspealikirjaga volitatu loetakse õigustatuks esitama vekslit maksmiseks või sissenõudmiseks, võtma vastu veksli järgi saadaolevat raha ja võtma ette volitaja õiguste kaitseks kõiki tarvilikke toiminguid. Seesugune volinik võib anda edasi oma volituse teistele uue volituspealkirjaga, kui algvoltuspealkiri ei sisalda edasivolitamise keeldu.

4. peatükk.

Vastutus lihtvekslite järgi.

§ 27.

Veksli andmisega võtab veksliandja endale vastutuse veksli maksmise eest.

§ 28.

Peale veksliandja lasub vastutus veksli järgi ka kõigil vekslile allakirjutajail ja pealekirjutatajail, nagu oleks igaüks neist eraldi võtnud endale iseseisva kohustuse, välja arvatud käesolevas seaduses otse ettenähtud juhud. Veksli järgi vastutaja ei ole õigustatud kontrollima pealkirjade ehtsust.

§ 29.

Iga üksik veksli järgi kohustatu, nende hulgas ka veksli allkirjast või pealkirjast osavõtja, vastutab nii täie vekslisumma kui ka kõige muu eest, mida vekslipidajal on õigus nõuda neilt käesoleva seaduse põhjal.

§ 30.

Veksli mittemaksmisel, kui see on tõestatud seatud korras (§ 48), on vekslipidajal õigus oma äranägemisel esitada nõue veksli järgi saadaoleva summa ulatuses (§ 29) kas kõigi veksli järgi vastutajate vastu koos (§ 28) või mõnede vastu neist samuti koos või ühe vastu, kusjuures viimasel kahel juhul vekslipidaja ei kaota oma õigusi nende vastu, kelle vastu ta ei ole veel esitanud nimetatud nõuet.

§ 31.

Kui keegi kirjutab vekslile alla või peale veksliandja või veksli järgi kohustatud mõne teise isiku volinikuna, kuid ilma vastava volituseta, siis vastutab ta isiklikult samuti, nagu vastutaks volituse olemasolul see, kelle volinikuna ta

alla või peale kirjutas. Samal määral vastutavad eestkostjad ja teised seaduslikud esindajad, kes seesugustena õigustamatult kirjutasid alla vekslile.

§ 32.

Kui selgub, et allkiri vekslil (§ 3 p. 7, §§ 18 ja 25) on võltsitud või ei ole kohustav isikule, kes selle kirjutanud või kelle nimel see kirjutatud, või et vekslile on kirjutanud alla isik, kel puudus õigus kohustuda veksliga, siis ei kõrvalda see vastutust vekslil leiduvate teiste allkirjade järgi (§§ 27 ja 28).

§ 33.

Veksli järgi esitatud nõudmise vastu võib vastutaja end kaitsta ainult niisuguste vastuväidetega, mis põhjenevad käesoleva seaduse eeskirjadel või vastutaja ja vekslipidaja vahenditul suhteil.

§ 34.

Kui veksel anti edasi isikule, kes oli osaline vekslis juba enne selle edasiandmist temale (§ 17), siis ei ole sellel isikul õigust esineda nõudmisega veksli järgi nende vastutajate vastu, kelle ees ta ise vastutas enne veksli omandamist.

§ 35.

Kui vekslipidaja jätab täitmata mõne toimingu, mis käesoleva seaduse põhjal tingib veksli järgi kohustatud isikute vastutuse, siis lõpeb see vastutus, kuigi seesugune täitmatajätmine sündis vääramatu jõu tõttu või üldse vekslipidaja süüta.

5. peatükk.

Maksmine lihtvekslite järgi.

§ 36.

Enne tähtpäeva ei ole vekslipidaja õigustatud nõudma maksmist veksli järgi ega ole kohustatud võtma vastu maksu. Kokkuleppel ennetähtpäevalise maksmise kohta on veksli järgi maksmine lubatud nii kogusummas kui ka osadena, mis mõlemal korral sellekohaselt märgitakse vekslile. Kes aga enne tähtpäeva on maksnud ebaõigele vekslipidajale, see ei vabane veksli maksmise kohustusest tähtpäeval.

§ 37.

Veksli maksutähtpäeva saabumine arvutatakse olenevalt tähtpäevadest (§ 5) järgnevate eeskirjade kohaselt:

1) kindlale päevale määratud veksli maksutähtpäev saabub selsamal päeval;

2) veksli kirjutamisest kindla aja möödumisele määratud maksutähtpäev loetakse saabunuks:

a) aja määramisel päevadega — viimasel neist päevist, kusjuures ei arvutata veksli kirjutamise päeva;

b) aja määramisel nädalatega — tähtpäevalise nädala sel päeval, mis nimeselt vastab veksli kirjutamise päevale;

c) aja määramisel kuudega — tähtpäevalise kuu sel päeval, mis kuupäevalt vastab veksli kirjutamise päevale, — kui aga tähtpäevalisel kuul ei ole vastavat kuupäeva, siis selle kuu viimasel päeval;

d) aja määramisel kuudega koos ühe või mitme päevaga — viimasel neist päevist;

3) ettenäitamisele määratud maksutähtpäev saabub veksli maksmiseks ettenäitamise päeval. Kui veksel ei ole näidatud ette maksmiseks kaheteistkümne kuu jooksul, arvates kirjutamise päevast, siis saabub maksutähtpäev veksli kirjutamise kuupäevale vastaval kaheteistkümnenda kuu päeval, — kui aga kaheteistkümnendal kuul ei ole seesugust kuupäeva, siis sama kuu viimasel päeval;

4) pärast ettenäitamist kindla aja möödumisele määratud maksutähtpäev saabub päeval, mis arvutatakse käesoleva paragrahvi punkt 2 eeskirjade järgi, kusjuures arvutamise aluseks võetakse veksli kirjutamise päeva asemel veksli ettenäitamise päev.

§ 38.

Maksutähtpäeva saabumine vekslite järgi, millistele § 6 põhjal on määratud eritähtaeg, arvutatakse järgnevate eeskirjade kohaselt:

1) vekslitel tähtpäevaga etetenäitamisel loetakse maksutähtpäev saabunuks sel päeval, mil veksel tähendatud eritähtaja jooksul maksmiseks näidati ette, niisuguse ettenäitamise teostamata jätmisel aga eritähtaja viimasel päeval;

2) vekslitel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist loetakse maksutähtpäev saabunuks, kui veksli ettenäitamisest, mis toimus selleks määratud eritähaja jooksul, on möödunud ka vekslil tähendatud maksmise aeg pärast ettenäitamist, kusjuures veksli ettenäitamise päev tõestatakse vekslil erilise märkmega, millele kirjutab alla vekslisaandja või eriline maksja. Kui seesugust märget ei olnud

võimalik saada, siis tuleb veksel protestida enne selle tähtaja möödumist, mille jooksul veksel võidakse näidata ette, ja sel korral tunnustatakse veksli ettenäitamise päevaks protestimise päev. Igaühel, kelle käes on veksel, on õigus seda näidata ette tähendatud märkme tegemiseks ja, kui märget ei anta, lasta veksel protestida märkme mittesaamise pärast. Kui vekslit ei ole näidatud ette märkimiseks või ei ole esitatud protestimiseks, siis arvutatakse maksutähtpäev viimasest eritähtaja päevast, mis oli määratud veksli ettenäitamiseks.

§ 39.

Kui veksel on antud kohas, kus maksev teissugune ajaarvutus kui maksukohas ja kui vekslile ei ole tehtud teissugust korraldust ajaarvutuse kohta, siis võetakse maksutähtpäeva määramise aluseks veksli kirjutamise koha ajaarvutus ja arvutatakse ümber maksmise koha ajaarvutusele.

§ 40.

§ 40. Tähtpäeva saabumisel (§§ 37—39) esitatakse veksel maksmiseks kas veksliandjale või, kui tema määranud erilise maksja (§ 8), siis viimasele, täites esitamise tähtpäevade kohta §§ 41 ja 42 eeskirjad.

§ 41.

Veksel, mille tähtpäev on määratud kindlale päevale või kindla aja möödumisele pärast veksli kirjutamist või kindla aja möödumisele pärast ettenäitamist, esitatakse maksmiseks tähtpäeva saabumise päeval või ühel kahest järgnevast tööpäevast.

§ 42.

Veksel tähtpäevaga ettenäitamisel, kui sellel on märgitud ka eritähtaeg (§ 38 p. 1), esitatakse maksmiseks enne selle tähtaja möödumist, seesuguse tähtaja mittemärkimise korral aga hiljemalt kaheteistkümne kuu jooksul, arvates veksli kirjutamise päevast.

§ 43.

Maksunõudmine veksli järgi esitatakse maksukohas (§ 7) asjaomasele isikule tema kontoris või muus äriruumis või — kui tal neid ei ole — ta korteris, kui vekslil ei ole näidatud maksmiseks erilist ruumi.

§ 44.

Veksli maksmiseks esitamisel on vekslipidajal õigus nõuda ainult vekslisummat. Kui aga veksel tähtpäevaga

kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist on juba protestid ettenäitamise päeva kohta märkme mittesaamise pärast (§ 38 p. 2), siis tasutakse maksmisel ka selle protestiga seotud kulud.

§ 45.

Vekslipidajal on õigus nõuda maksmist veksli järgi ainult seaduslikult liikvel olevas rahas. Välismaal välisvaluutas kirjutatud veksli järgi maksukohaga Eestis, samuti ka Eestis kirjutatud veksli järgi maksukohaga välismaal, arvutatakse vekslisumma Eestis maksmiseks esitamisel Eesti rahasse vekslil märgitud kursiga või, kui see märkimata, — maksukoha kursiga selles korras, mis vekslikursi arvutamisel tarvitusel koha peal või lähemal börsil. Kursi arvutamisel võetakse aluseks eelmise tööpäeva kurss.

§ 46.

Vekslipidajal ei ole õigust keelduda vastu võtmast osalist maksu, mida temale pakutakse veksli maksmiseks esitamisel, kuid sel korral jääb veksel, millel märgitakse toimetatud maksmine, vekslipidaja kätte ja maksja nõudmisel vekslipidaja on kohustatud andma kviitungi makstud summa kohta. Täie summa tasumisel veksli järgi vekslipidaja on kohustatud veksli andma üle maksjale ja viimase nõudmisel ka vekslile tähendama saadud summa ja maksja nime.

§ 47.

Kui vekslit ei esitatud maksmiseks või kui veksli esitamisel vekslipidaja ei võtnud vastu pakutud summat, siis on veksliandjal või teda asendaval maksjal õigus pärast tähtaja möödumist, mis on nähtud ette protestimiseks mittemaksmise pärast, anda temalt veksli järgi saadaolev või tema poolt pakutud summa vekslipidaja kahjuohul hoiule asjaomasesse kohtusse maksukoha järgi, pannes kulu vekslipidaja arvele.

6. peatükk.

Lihtvekslite mittemaksmise tagajärjed.

§ 48.

Maksmiseks esitatud (§ 40), kuid maksmata jäetud veksel protestitakse mittemaksmise pärast regressõiguse alalhoidmiseks §§ 66—71 eeskirjade järgi.

§ 49.

Vekslipidaja, kes laskis veksli protestida mittemaksmise pärast, võib nii veksliandjalt kui ka regressõiguse põhjal pealekirjutajailt nõuda:

1) maksmata vekslisummat ühes kaheksa protsendiga aastas, arvates maksutähtpäevast tasumise päevani;

2) protestidega seotud kulud;

3) tasu veerandprotsenti üldisest (punktid 1 ja 2) maksmata summast.

§ 50.

Maksmatajäetud ja selle tõttu protestitud veksli pidajal on õigus § 30 põhjal nõuda tasumist regressõiguse alusel igalt pealekirjutajalt, sõltumatult pealkirjade järjekorrast, kuni täieliku rahuldamiseni. Seesugust nõuet ei või esitada pealekirjutaja vastu, kes regressvastutusest on vabanenud oma allkirja ette mahutatud sõnadega: „ilma minu vastutuseta“ või muu samasisulise märkmega.

§ 51.

Pealekirjutaja, kellele on esitatud maksunõudmine, on kohustatud maksma ainult siis, kui temale antakse vastu veksel ühes protestiaktiga. Sel korral on pealekirjutajal õigus kriipsutada läbi vekslil nii oma kui ka temale järgnevaid pealkirju.

§ 52.

Pealekirjutaja, kes on maksnud veksli, võib nõuda regressõiguse alusel omal valikul kas veksliandjalt või eelmistelt pealekirjutajailt:

1) summat, mis ta oli kohustatud maksma vekslipidajale ühes kaheksa protsendiga aastas sellelt summalt, arvates päevast, mil ta maksis veksli, kuni rahuldamise päevani;

2) tasu veerandprotsenti üldsummast.

§ 53.

Veksli järgi vastutajal on õigus osta välja vekslipidajalt protestitud veksli vekslipidajal saadaoleva summa eest ühes protsentidega ja kuludega ja nõuda selle väljaostu kohta maksuallkirja vekslil. Kui mitu isikut esinevad ettepanekuga veksli väljaostmiseks, siis antakse eesõigus sellele, kelle maksmise tagajärjel vabaneks vastutusest suurim arv veksli järgi kohustatud isikuid.

§ 54.

Kui maksmata veksel jäi protestimata, siis vabanevad pealekirjutajad protesti ärajätmise tõttu vastutusest veksli järgi, kuid veksliandja jääb veksli järgi vastutavaks ja vekslipidajal on õigus nõuda temalt maksmata summat ühes kaheksa protsendiga aastas, arvates nõude esitamise päevast kohtule.

§ 55.

Protestitud või protestimata veksel, mille tähtpäev möödunud, võidakse anda edasi pealkirjadega üldisel alusel, kuid sel korral ei vastuta niisugust üleandmist toimetanud pealekirjutajad regressõiguse põhjal, kui see üleandmine toimus pärast protestimist või pärast protestimiseks ettenähtud aja möödumist.

7. peatükk.

Käendajad lihtvekslitel.

§ 56.

Maksmist veksli järgi võib kindlustada käendusega nii veksliandja kui ka iga vastutava pealekirjutaja eest. Käendus antakse käendaja allkirjaga erilise pealkirjana, mida nimetatakse käenduspealkirjaks. Kui käenduspealkirjas ei ole näidatud, kelle eest käendus antud, siis loetakse ta antuks veksliandja eest.

§ 57.

Vekslikäendust on lubatud anda ainult veksli järgi saadaoleva terve summa, kuid mitte selle osade eest. Käendust võivad anda ka mitu käendajat, kuid vekslisummat killustamata.

§ 58.

Veksli käendaja vastutab samuti kui käendatu. Pärast veksli tasumist astub käendaja vekslipidaja õigustesse nii käendatu vastu kui ka nende vastu, kes vastutaksid käendatu ees, kui viimane ise oleks tasunud veksli.

8. peatükk.

Vahendajad lihtvekslitel.

§ 59.

Veksli tähtpäeval mittemaksmise korral võib maksmist toimetada vahendaja, kelle mõni pealekirjutaja vekslil sel-

leks nimetanud. Vekslipidaja on kohustatud maksu võtma vastu, kui temale pakutakse veksli järgi saadaolev terve summa ühes kaheksa protsendiga aastas, arvates maksutähtpäevast, ja protestidega seotud kulud.

§ 60.

Vahendajaks (§ 59) võidakse nimetada ainult isik, kes maksukohas peab toimetama maksmist veksli tähtpäeval.

§ 61.

Vahendajal, kellelt maksu ei võetud vastu, on õigus nõuda, et ta pakkumine märgitaks protestiaktis või selle täiendavas juurdekirjutises, kuna aga vekslipidaja, kes keeldus maksu vastu võtmast, kaotab regressõiguse veksli järgi nende vastutajate vastu, kes selle maksmisega oleksid vabanenud vastutusest veksli järgi.

§ 62.

Vekslipidaja peab hiljemalt protestiakti koostamisele (§ 68) järgneval tööpäeval veksli maksukohas nõudma maksu notari kaudu igalt pealekirjutaja poolt nimetatud vahendajalt. Selle nõudmise tagajärjed tulevad märkida samal tähtajal protestiaktis või selle täiendavas juurdekirjutises. Nende toimingute teostamata jätmisega kaotab vekslipidaja regressõiguse veksli järgi nende vastutajate vastu, kes oleksid vabanenud veksli maksmisest juhul, kui oleksid maksnud need vahendajad, kellelt ei nõutud maksu ja kelle suhtes maksunõudmise tagajärjed on jäänud märkimata protestiaktis või selle täiendavas juurdekirjutises.

§ 63.

Vahendajal on pärast veksli maksmist tema poolt õigus nõuda veksli ja protestiakti üleandmist temale ühes tema poolt toimetatud maksmise märkimisega vekslil ja ta astub vekslipidaja õigustesse selle vastu, kelle arvel ta toimetas maksmist, samuti ka viimase ees vastutajate kui ka vekslisandja vastu.

§ 64.

Kui maksu pakuvad mitu vahendajat, siis antakse eesõigus sellele, kelle maksmine vabastab vastutusest suurima arvu vastutajaid. Kui selgub, et vahendajal, kellelt maksu ei võetud vastu ja kes teatas sellest protestimisel (§ 61), oli ülalnimetatud eesõigus teise vahendaja ees, kellelt maks

võeti vastu, — siis kaotab viimane, kuigi ta maksis veksli, regressõiguse nende vastutajate vastu, kes kõrvaldatud vahendaja maksmisega oleksid vabanenud vastutusest (§ 63).

§ 65.

Peale vekslis nimetatud vahendajate võib olla ka vahendajaid, kes vekslipidajale pakuvad maksu mõne pealekirjutaja au pärast. Nende suhtes kohaldatakse §§ 59, 61, 63 ja 64 eeskirjad, kusjuures:

1) au pärast vahendamist võib pakkuda enne protestimist või selle ajal, kuid igal juhul enne protestiakti koostamist (§ 68);

2) au pärast maksmist toimetaval vahendajal on õigus nõuda, et protestiaktis või selle täiendavas juurdekirjutises märgitaks, kelle au pärast toimetatakse maksmist.

9. peatükk.

Lihtvekslite protestimine.

§ 66.

Veksli protestib vastavail juhtudel avaldatud nõudmise korral notar või ta seaduslik asetäitja.

§ 67.

Veksli protestimisel mittemaksmise pärast täidetakse järgnevad eeskirjad:

1) vekslipidaja esitab veksli notarile protestimiseks päeval, mis §§ 41 ja 42 on nähtud ette veksli maksmiseks esitamiseks;

2) samal päeval esitab notar isiklikult või kirjalikult maksunõudmise veksliandjale või veksliandjaile, kui veksel on antud mitme poolt (§ 10), või nende poolt nimetatud erilistele maksjatele (§ 8);

3) kui järgneva päeva kella kolmeks ei maksta vekslit, protestib notar sel päeval veksli, tehes sellekohase sissekande registrisse ja märkme vekslile, kusjuures märkme tegemise ajast loetakse veksel protestituks, kuid protest hakkab maksma pärast sellekohase erilise akti koostamist.

§ 68.

Veksli protestiakt koostatakse hiljemalt protestimisele järgneval päeval ja temas märgitakse:

1) isikute nimed, kelle kasuks ja kelle vastu veksel protestitud (§ 67 p. 2);

2) et notar esitas maksunõudmise isikule, kelle vastu veksel protestitud (§ 67 p. 2), või et ta seda nõudmist ei saanud esitada tähendatud isikule ja missugusel põhjusel;

3) esitatud nõudmisele saadud vastuse sisu kokkuvõetult või et vastust ei järgnenud;

4) kus ja millal (aasta ja kuupäev) nõudmine esitati või selgus, et nõudmist ei saadud esitada;

5) veksli protestimise aeg (aasta ja kuupäev — § 67 p. 3);

6) notari või ta asetäitja allkiri ühes pitseriga.

§ 69.

Protestiakt kirjutatakse veksli teisele küljele või, kui teisest küljest ei jätku selleks, lisalehele nõnda, et protestiakti tekst algaks veksli teise külje lõpul. Protesti sissekandmisel notariaalregistrisse kirjutatakse kogu vekslitekst ühes kõigi pealkirjadega registrisse. Registrinumber ja protesti eest makstud kulud märgitakse protestiaktis.

§ 70.

Kui nõudmine veksli järgi esitatakse mitmele vekslisandjale või nende poolt nimetatud erilistele maksjatele, siis võib nende kõigi vastu koostada ühise protestiakti.

§ 71.

Ühtaegu protestimisega mittemaksmise pärast saadab notar sellekohase kirjaliku teate neile veksli järgi vastutajaile, kelle aadressid märgitud vekslil või on notarile teada või temale teatatud protestimist nõudja poolt. Seesuguse teadaande kulud arvatakse protestikulude hulka.

10. peatükk.

Tähtajad kohtulikkude nõuete esitamiseks lihtvekslite järgi.

§ 72.

Vekslipidaja võib esitada kohtuliku nõude veksli järgi veksliandja vastu viie aasta jooksul, arvates veksli maksutähtpäevast, ja pealekirjutajate ning käendajate vastu ühe aasta jooksul, arvates protestimise päevast veksli mittemaksmise pärast.

§ 73.

Pealekirjutaja, kes maksis veksli, võib eelmiste pealekirjutajate vastu esineda kohtuliku nõudega kuue kuu jooksul, arvates päevast, mil ta maksis veksli. Pealekirjutajal, kelle vastu esitatud seesugune nõue, on õigus oma nõudmiste kaitseks tõmmata asjasse kolmandate isikutena eelmisi pealekirjutajaid kas kõik, mõned või ühe neist.

§ 74.

Pärast kolme aasta möödumist, arvates veksli maksutähtpäevast, ei ole lubatud kohtulikkude nõuetega esinemine pealekirjutajate vahel ega käendajate vastu.

§ 75.

Paragrahvides 72—74 märgitud tähtaegade jooks ei peatu mingil tingimusel; see katkeb ainult nõude esitamisel veksli järgi kohtu või konkursi korras, ja ainult selle isiku suhtes, kelle vastu on esitatud nõue kohtu või konkursi korras. Kolmanda isiku tõmbamine asjasse (§ 73) kostja poolt on samajõuline kohtu või konkursi korras esitatud nõudega, kusjuures kostja poolt regressnõude esitamise tähtaeg algab päevast, mil tema vastu tehtud kohtuotsus on astunud seadusjõusse.

§ 76.

Veksli järgi vastutajate vastu nõude kohtule esitamise tähtaja möödalaskmisega vabanevad igasugusest vastutusest sama veksli järgi kõik need, kelle suhtes tähtaeg on lastud mööda.

11. peatükk.

Kaotatud lihtvekslid.

§ 77.

Veksli kaotamise juhul võib kaotaja paluda maksukoha asjaomast kohut keelata veksliandjale või erilisele maksjale selle veksli maksmise. Kohus, hoiatades palujat, et ta valeteadete eest langeb kriminaalvastutuse alla, ja veendudes tema poolt veksli kaotamise kohta antud seletuste usutavuses, teeb määruse panna seisma maksmine veksli järgi üheks aastaks, arvates veksli maksutähtpäevast. Edasilükkamatuil juhtudel teeb kohtu esimees omal võimul korralduse kaotatud veksli järgi maksmise seismapanekuks, täites Tsiviilkohtupidamise seaduse §§ 598 ja 600 eeskirju. Kohtu

määrus või esimehe korraldus teatatakse veksliandjale või erilisele maksjale.

§ 78.

Kui kohus on pannud seisma maksmise kaotatud veksli järgi, võib veksliandja või eriline maksja pärast maksutähtpäeva anda hoiule samasse kohtusse veksli järgi saadaoleva rahasumma selle isiku kahjuohul ja kulul, kes esitas maksmise keelu palve.

§ 79.

Kui kohus on pannud seisma maksmise kaotatud veksli järgi ja pärast seda ilmub sama veksli valdaja, siis viimase palvel see kohus, kelle korraldusel maksmine pandi seisma, määrab veksli kadumisest teatanud isikule tähtaja kohtule nõude esitamiseks veksli tagasisaamise kohta. Kui määratud tähtaja jooksul ei esitata seda nõuet, siis muudab kohus määruse või korralduse maksmise seismapanemise kohta, ootamata aastase tähtaja möödumist (§ 77). Kadunuks kuulutatud veksli valdajal on õigus eeltähendatud palvet avaldamata esineda kohtus nõudega veksli kadumisest teatanud isiku vastu.

§ 80.

Maksmise keelu palvest sõltumata võib kaotaja paluda asjaomaselt kohtult (§ 77) luba kaotatud veksli järgi maksu saada.

Kohus võib anda veksli kaotajale loa tähendatud maksu saamiseks küllaldase kindlustuse vastu järgmistel juhtudel:

1) kui veksliandja või eriline maksja on veksli järgi saadaoleva summa andnud hoiule ja kohus tunnustab, et vekslikaotaja palve saada veksli järgi maksu on rahulduseväärne;

2) kuigi veksliandja või eriline maksja ei ole tähendatud summat hoiule andnud, kuid pärast nende väljakutsumist ja ülekuulamist kohus veendub kaotatud veksli tõelises väljaandmises ja selle järele veksliandja või eriline maksja annab veksli järgi saadaoleva summa hoiule.

Kindlustuse esitab vekslikaotaja kas sularahas, riigi väärtpaberites või valitsuse poolt kindlustatud obligatsioonides. See kindlustus antakse tagasi, kui viie aasta jooksul, arvates veksli maksutähtpäevast, ei esitata nõudmist veksli järgi maksu saamiseks.

12. peatükk.

Välismaa seaduste kohaldamine lihtvekslitele.

§ 81.

Välismaalase õigus kohustuda vekslitega lahendatakse selle riigi seaduste järgi, kelle kodanik ta on. Välismaalane, kel oma riigi seaduste järgi ei ole seda õigust, vastutab siiski Eesti Vabariigi piires endale võetud vekslikohustuste järgi, kui Eesti Vabariigi seadustega temale ei ole keelatud kohustuda vekslitega.

§ 82.

Veksli kirjutamise kui ka vekslile kirjutatud pealkirjade vormi nõuded lahendatakse nende toimingute teostamise koha seaduste järgi. Kui aga välismaal Eesti kodaniku või välismaalase poolt väljaantud veksel, samuti ka välismaal vekslile kirjutatud pealkirjad on kooskõlas käesoleva seaduse eeskirjadega, siis ei või asjaolu, et nad ei vasta välismaa seaduste nõuetele, olla aluseks veksli või sellele kirjutatud pealkirjade maksvuse vastu vaidluste tõstmiseks Eesti Vabariigis.

§ 83.

Välismaal veksliõiguste teostamiseks või alalhoidmiseks tarvilikkude toimingute ettevõtmise korra suhtes kohaldatakse vastava välismaa seadused.

III.

KÄSKVEKSLID.

1. peatükk.

Käskvekslite kirjutamine.

§ 84.

Käskveksel (tratt) kirjutatakse selleks määratud tempelpaberile ja temas märgitakse:

1) veksli kirjutamise koht ja aeg (aasta ja kuupäev);

2) veksli nimetus tekstis sõnaga „veksel“ või, kui veksel pole eestikeelne, vastav nimetus selles keeles, milles veksel kirjutatud.

3) vekslimaksja (trassaadi) nimetus;

4) käsk maksjale maksta veksli järgi;

5) veksli esimene omandaja (§ 3 p. 4);
6) maksmisele kuuluv rahasumma;
7) maksutähtpäev;
8) maksukoht või maksja elukoht;
9) veksliandja (trassandi) allkiri.

§ 85.

Lihtvekslite koostamise eeskirjad (§§ 4—13) kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate täiendustega ja muudatustega:

1) veksliandja võib enese määrata esimeseks omandajaks (veksel enese käsul); ta võib enese määrata ka maksjaks, kui on märgitud maksukoht teisal;

2) vekslis võib näidata mitu maksjat;

3) veksliandjal ei ole õigust anda maksukäsku tingimisi, kuid ei ole keelatud teha vekslis märget, et maksmine peab teostuma pärast teatamist veksliandja poolt;

4) vekslis märgitud maksja elukoht loetakse veksli maksukohaks, kui veksliandja ei ole märkinud vekslis oma allkirja ees teist maksukohta.

§ 86.

Dokumenti, mis ei vasta mõnele §§ 4, 5, 9, 10, 11, 13 ja 84, samuti ka § 85 punktis 3 ettenähtud nõudele, ei loeta veksliks ja seesugusele dokumendile tehtud allkirjadel ega pealkirjadel ei ole vekslijõudu. Samuti ei ole vekslijõudu allakirjutatud veksliplangil seni, kuni ta pole täidetud § 84 ettenähtud vekslisisuga.

2. peatükk.

Käskvekslite andmine ja edasiandmine.

§ 87.

Lihtvekslite andmise ja edasiandmise eeskirjad (§§ 15—22) kohaldatakse ka käskvekslitele, kusjuures § 17 eeskiri veksliandja kohta on maksev ka veksli maksmiseks vastuvõtja kohta.

3. peatükk.

Käskvekslite pidajad ja nende volinikud.

§ 88.

Eeskirjad lihtvekslite pidajate ja nende volinikkude kohta (§§ 23—26) kohaldatakse ka käskvekslitele.

4. peatükk.

Käskvekslite vastuvõtmine maksmiseks.

§ 89.

Igaühel, kelle käes veksel, on õigus esitada see maksjale vastuvõtmiseks (aktsepteerimiseks).

§ 90.

Veksli esitamisel vastuvõtmiseks täidetakse koha ja aja suhtes järgnevad eeskirjad:

1) veksel esitatakse vastuvõtmiseks kohas, mis on näidatud vekslis maksjat märkides, ja kui see koht näitamata, vekslis märgitud maksukohas;

2) veksli võib esitada vastuvõtmiseks igal ajal enne maksutähtpäeva.

§ 91.

Maksja võib veksli võtta vastu kas terves summas või osalt. Ta võib ka määrata erilise maksja, samuti ka näidata vekslil ruumi, kus maksmine peab teostuma, kui veksliandja ei ole määranud erilist maksjat või maksmisruumi.

§ 92.

Veksli vastuvõtmine (aktsept) märgitakse maksja poolt allakirjutatud sellekohase pealkirjaga või ainult tema allkirjaga veksli esiküljel.

§ 93.

Kui aktseptipealkiri sisaldab kõrvalekaldumisi veksli sisust, välja arvatud summa piiramine (§ 91), või kui aktseptipealkiri on kriipsutatud läbi, loetakse veksel maksmiseks mittevastuvõetuks. Aktseptipealkirjas tehtud parandused tõestatakse veksli vastuvõtja allkirjaga.

§ 94.

Veksli vastuvõtmisega võtab vekslimaksja enesele kohustuse maksta summa, mille ulatuses ta võttis vastu veksli maksmiseks (§ 91). Veksli vastuvõtmisega võtab vekslimaksja enesele vekslikohustused ka veksliandja ees, kuid viimase vastu temal ei ole veksliõigusi.

§ 95.

Kui veksli vastuvõtmiseks esitamisele ei järgne kahekümne nelja tunni jooksul veksli vastuvõtmine või kui veksel võetakse vastu osaliselt, siis on vekslipidajal õigus lasta veksel protestida mittevastuvõtmise pärast. Protestiga vekslipidaja omandab õiguse ennetähtpäevalise rahulduse saamiseks § 98 eeskirjade järgi.

§ 96.

Kui veksel võetakse vastu pärast tähtpäeva, siis vastutab vastuvõtja niisama, nagu sel korral, kui ta oleks veksli võtnud vastu enne tähtpäeva.

5. peatükk.

Vastutus käskvekslite järgi.

§ 97.

Paragrahvide 27—35 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate muudatustega:

1) käskveksli andja vastutab nii veksli maksmise (§ 27) kui ka maksmiseks vastuvõtmise eest;

2) veksli maksmiseks mittevastuvõtmise ja protestimata jätmise korral veksliandja vastutab veksli järgi maksutähtpäevast arvates ühe aasta jooksul vekslipidaja ees vekslisummaga, mis viimasel oli saada maksutähtpäeval. Veksliandja vabaneb vastutusest, kui ta tõendab, et maksutähtpäeval oli tema vara maksja korralduses vekslisumma väärtuses või et maksja võlgnes temale vähemalt selle summa;

3) paragrahvi 35 eeskirja ei kohaldata eelmise (2) punktis märgitud juhul.

6. peatükk.

Maksmine käskvekslite järgi.

§ 98.

Paragrahvi 36 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate täiendustega:

1) mittevastuvõtmise pärast toimunud protesti (§ 95) põhjal on vekslipidajal õigus, ootamata veksli maksutähtpäeva, nõuda veksli järgi vastutajailt rahuldust ühes protestimisega seotud kuludega samas korras, nagu tähtpäevaks mittemaksmisel;

2) maksmisel enne tähtpäeva on maksjal õigus arvata maha makstavast summast kaheksa protsenti aastas, arvates maksmise päevast kuni veksli maksutähtpäevani;

3) kui vekslipidaja laseb maksjal võtta vastu veksli pärast protestimist mittevastuvõtmise pärast, kaotab ta õiguse nõuda maksmist enne tähtpäeva.

§ 99.

Paragrahvide 37—39 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele, kuid käskvekslite suhtes tähtpäevaga ettenäitamisel või tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist toimub see kohaldamine järgnevate muudatustega:

1) veksel näidatakse ette maksjale või vastuvõtjale kohas, kus ta peab esitatama vastuvõtmiseks;

2) ettenäitamise päeva võib tõestada nii erilise märkmega vekslil kui ka aktseptiga, milles on näidatud vastuvõtmise päev.

§ 100.

Paragrahvide 40—47 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate muudatustega:

1) veksel esitatakse maksmiseks maksjale või, kui vekslil on näidatud eriline maksja, siis temale ;

2) paragrahvis 47 tähendatud veksliandja või teda asendava maksja õigus anda vekslisumma kohtusse hoiule kuulub veksli vastuvõtjale või erilisele maksjale.

7. peatükk.

Käskvekslite mittemaksmise tagajärjed.

§ 101.

Paragrahvide 48—55 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate muudatustega:

1) pärast veksli protestimist mittemaksmise pärast võib vekslipidaja nõuda § 49 märgitud summade maksmist veksli vastuvõtjalt ja regressiõiguse põhjal — pealekirjutajailt ja veksliandjalt;

2) paragrahvis 50 nimetatud sõnadel „ilma minu vastutuseta“ või muul samasisulisel märkmel ei ole jõudu, kui see on tehtud veksliandja edasiandepealkirjas vekslile, mis on kirjutatud „enese käsul“ (§ 85 p. 1);

3) pealekirjutajate õigused, mis nähtud ette § 51, kuuluvad ka veksliandjale, kui ta on maksnud veksli;

4) pealekirjutaja, kes on maksnud veksli, võib nõuda § 52 märgitud summasid veksli vastuvõtjalt ja regressiõiguse põhjal eelmistelt pealekirjutajailt ja veksliandjalt. Samade summade maksmist on õigustatud nõudma veksli vastuvõtjalt ka veksliandja, kes on maksnud veksli;

5) veksli vastuvõtmise korral on § 54 pealekirjutajate kohta ettenähtud eeskiri maksev ka veksliandja suhtes ja samas paragrahvis veksliandja kohta ettenähtud eeskiri — veksli vastuvõtja suhtes. Veksli mittevastuvõtmise ja protestimata jätmise korral jääb veksliandja vastutavaks vekslipidaja ees § 97 p. 2 eeskirjade järgi.

8. peatükk.

Käendajad käskvekslitel.

§ 102.

Paragrahvide 56—58 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele, kusjuures käendus võidakse anda ka veksli vastuvõtja eest. Kui käenduspealkirjas ei ole näidatud, kelle eest käendus antud, siis loetakse see antuks veksli vastuvõtja eest.

9. peatükk.

Vahendajad käskvekslitel.

§ 103.

Vekslit, mida maksja ei võtnud vastu või võttis vastu ainult osaliselt, võib teine isik vahendajana mõne pealekirjutaja või veksliandja au pärast aktsepteerida täies summas või vastuvõtmata jäetud osas, sõltumatult sellest, kas ta vahendajaks on määratud vekslil või ise avaldab nõusoleku võtta vastu veksel.

§ 104.

Vekslipidajal on õigus lükata tagasi veksli vastuvõtmise vahendust. Kui aga vekslimaksja ise teeb ettepaneku võtta vastu au pärast veksel terves summas, siis ei ole vekslipidajal õigust lükata tagasi niisugust ettepanekut; vastasel korral kaotab ta õiguse esitada veksel ennetähtpäevaliseks maksmiseks (§ 95). Maksjal, keda ei lastud võtta vastu vekslit au pärast, on õigus nõuda oma ettepaneku märkimist veksli mittevastuvõtmise pärast koostatavas protestiaktis, või selle täiendavas juurdekirjutises.

§ 105.

Au pärast vastuvõtmine märgitakse vekslile eripealkirjas vahendaja allkirjaga, kusjuures näidatakse, kelle au pärast veksel on võetud vastu. Kui seda pole näidatud, loetakse veksel vastuvõetuks veksliandja au pärast.

§ 106.

Kui veksel on võetud vastu au pärast, siis kaotab vekslipidaja, kes selleks avaldanud nõusoleku, õiguse nõuda ennetähtpäevalist rahuldamist (§ 95).

§ 107.

Au pärast veksli vastuvõtmisega võtab vahendaja endale vastutuse kõigi selle järglaste ees, kelle au pärast ta võttis vastu veksli. Veksli esitamisel määratud (§ 108 p. 3) tähtpäeval on vahendaja kohustatud maksma vekslisumma ühes kaheksa protsendiga aastas, arvates maksutähtpäevast, ja protestikuludega; kui ta seda ei täida, vastutab ta samal määral, nagu vastutab vastuvõtja veksli järgi, mis jäi tasumata maksmiseks esitamisel (§ 101 p. 1).

§ 108.

Paragrahvide 59—65 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate täiendustega:

1) maksuvahendajat võib määrata mitte ainult pealekirjutaja (§ 59), vaid ka veksliandja;

2) vahendaja võib maksta veksli ka veksliandja au pärast;

3) kui vekslil on auvahendaja aktsept, siis tuleb veksel temale maksmiseks esitada enne protestiakti koostamisele järgneva tööpäeva möödumist; auvahendaja keeldumisel maksmisest peab selle asjaolu samal tähtajal tõestama pro-

testiaktis või selle täiendavas juurdekirjutises; nende toimingute tegemata jätmisel lõpeb au pärast vastuvõtja vastutus (§ 107) ja vekslipidaja kaotab regressiõiguse nende vastutajate vastu, kes maksuga au pärast oleksid vabanenud vastutusest veksli järgi;

4) kui maksu au pärast pakuvad au pärast vastuvõtja ja teised vahendajad, siis on esimesel eesõigus viimaste ees;

5) vahendaja, kes au pärast maksis veksli, astub vekslipidaja õigustesse selle vastu, kelle au pärast ta maksis, samuti ka viimase eelkäijate ja veksli vastuvõtja vastu;

6) kui vahendaja võttis vastu veksli, näidates, kelle au pärast ta võtab vastu, siis pärast veksli maksmist ei nõuta protestiaktis märkimist, kelle eest veksel makstud.

10. peatükk.

Käskvekslite protestimine.

§ 109.

Lihtvekslite protestimiseeskirjad (§§ 66—71) kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate täiendustega:

1) maksunõudmise esitab notar vekslis näidatud maksjale või, kui neid mitu, kõigile maksjaile või nende poolt määratud erilistele maksjaile;

2) kui esitatakse veksli ärakiri, siis tehakse protest ärakirja teisel küljel;

3) kui protestid tehakse ühel ning samal päeval, võib ühes protestiaktis sisalduda järgmisi vekslipro teste:

a) veksli mittevastuvõtmise pärast;

b) ennetähtpäevalise maksu mittesaamise pärast;

c) vastuvõtmiseks saadetud teisikveksli (§ 113) mitteväljaandmise pärast;

d) teisikveksli mittevastuvõtmise pärast;

e) teisikveksli järgi mittemaksmise pärast.

11. peatükk.

Tähtajad kohtulikkude nõuete esitamiseks käskvekslite järgi.

§ 110.

Kohtulikku nõuet veksli järgi võidakse esitada veksli vastuvõtja vastu viie aasta jooksul, arvates maksutähtpäe-

vast, ja pealekirjutajate, käendajate ning veksliandja vastu — ühe aasta jooksul, arvates päevast, mil veksel protestiti mittemaksmise pärast.

§ 111.

Paragrahvis 73 määratud tähtpäev kohaldatakse ka kohtulikule nõudele, mille esitanud veksliandja vastu see pealekirjutaja, kes maksis veksli.

§ 112.

Paragrahvide 74—76 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele, kusjuures § 74 eeskiri on maksev ka veksliandja kohta.

12. peatükk.

Käskvekslite teisikud ja ärakirjad.

§ 113.

Käskvekslit võidakse koostada esimese omandaja nõudmisel mitmes samasisulises eksemplaris, mida nimetatakse teisikvekslitеks. Teisikveksli tekstis tuleb näidata, mitmes ta on (esimene, teine, kolmas jne.); vastasel korral loetakse iga teisikveksel iseseisvaks veksliks.

§ 114.

Kui mõne teisikveksli järgi on makstud, siis kaotavad teised oma jõu. On aga veksli vastuvõtja aktsepteerinud mitu ühe ning sama veksli teisikut, siis vastutab ta oma aktseptide järgi teisikvekslitel, mis maksmisel ei ole antud tagasi, välja arvatud juhud, kui ta tõendab, et vastuvõetud teisikveksli pidaja sai aktsepti ka mõnele teisele sama veksli teisikule või teadis vastuvõetud teisikveksli saamisel mitme teisiku ekslikust vastuvõtmisest. Samal määral vastutavad ka pealekirjutaja, kes andis edasi ühe ning sama veksli mitu teisikut mitmele isikule, ja kõik hilisemad samadele teisikvekslitele pealekirjutajad oma pealkirjade järgi teisikutel, mis maksmisel ei ole antud tagasi.

§ 115.

Pärast ühe teisikveksli saatmist vastuvõtmiseks esitamiseks peab saatja teistel teisikvekslitel märkima, kelle käes on hoiul vastuvõtmiseks saadetud teisikveksel. Selle märkme tegemata jätmise tõttu ei kaota saatja kätte jäänud teisikvekslid vekslijõudu.

§ 116.

Teisikveksli pidajal, kelle teisikvekslil on märgitud teise, vastuvõtmiseks saadetud teisikveksli hoidja, on õigus nõuda välja hoidjalt tema käes oleva teisikveksel ja selle mittesaamisel lasta koostada vastav protest.

§ 117.

On teisikvekslil juba vekslipealkirjad, siis on selle pidajal regressnõudeõigus, kui ta protestiga tõestab:

1) et hoidja ei andnud vastuvõtmiseks saadetud teisikvekslit temale;

2) et tema käes olevat teisikvekslit ei ole võetud vastu ega makstud selle järgi.

§ 118.

Käskvekslist võib teha ärakirja, mis peab sisaldama veksli ning kõigi sellel olevate allkirjade, pealkirjade ja märkmete ärakirja ja selle lõpul märkuse „siiamaani ärakiri" või mõne teise samasisulise väljenduse.

§ 119.

Ärakirjale märgitakse ka, kelle käes on hoiul algveksel. Selle märkme tegemata jätmise tõttu ei kaota ärakiri vekslijõudu.

§ 120.

Veksli ärakirjale võidakse teha uusi pealkirju nii edasiande kui ka volituse ja käenduse kohta. Ärakirjale võidakse teha ka märge veksli vastuvõtmise kohta ärakirjas näidatud pealekirjutaja au pärast. Kui märkmes ei ole näidatud, kelle au pärast veksel on võetud vastu, siis loetakse ta vastuvõetuks esimese pealekirjutaja au pärast.

§ 121.

Veksli ärakirja pidajal, kelle ärakirjal on üks või mitu algupärast edasiandepealkirja, on õigus nõuda välja hoidjalt tema käes olev algveksel ja selle mittesaamisel lasta koostada vastav protest.

§ 122.

Veksli ärakirja pidajal, kes protestiga tõestab, et hoidja ei andnud temale algvekslit, on regressnõudeõigus nende vastu, kes ärakirjal andsid oma allkirjad.

13. peatükk.

Kaotatud käskvekslid.

§ 123.

Paragrahvide 77—80 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele, kusjuures vekslikaotaja palved võivad olla sihitud veksli maksja või veksli vastuvõtja vastu ja veksli järgi, millel on nähtud ette eriline maksja, — ka viimase vastu.

14. peatükk.

Välismaa seaduste kohaldamine käskvekslitele.

§ 124.

Paragrahvide 81—83 eeskirjad välismaa seaduste kohaldamiseks on maksvad ka käskvekslite kohta.

IV.

LÕPPEESKIRJAD.

§ 125.

Käesoleva seaduse maksmahakkamisega kaotab maksvuse 1903. a. Veksliseadus (VSK XI k. 2. jagu).

LISAD § 1 JUURDE.

I.

Lihtvekslite näidiseid.

1. Lihtveksel tähtpäevaga kindlal päeval (§ 5 p. 1).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.— 2. jaanuaril 19... aastal kohustun selle veksli järgi maksma Andres Pukk'ile kakstuhat krooni.

Leopold Murelik.

2. Lihtveksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast veksli kirjutamist (§ 5 p. 2).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kolme kuu pärast, arvates tänasest päevast, kohustun selle veksli järgi maksma osaühingule „Otto Vile ja Ko", Tartus, Suurturg nr. 4, kakstuhat krooni.

M. Kütt.

3. Lihtveksel tähtpäevaga ettenäitamisel (§ 5 p. 3).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Selle veksli ettenäitamisel kohustun maksma Tartu kaupmehele Jaan Konsa'le kakstuhat krooni.

Tallinna kaupmees Johan Rist.

4. Lihtveksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist (§ 5 p. 4).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kahe kuu möödumisel pärast ettenäitamist kohustun selle veksli järgi maksma Villem Kotkas'ele kakstuhat krooni.

Mihkel Pulma.

5. Lihtveksel tähtpäevaga ettenäitamisel, kui vekslil on eriline maksmiseks ettenäitamise tähtaeg (§ 6).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Ettenäitamisel kuni 1. veebruarini 19... aastal / nelja kuu jooksul kohustun selle veksli järgi maksma Tartu kaupmehele Anton Klement'ile kakstuhat krooni.

Paide kaupmees Kristjan Sipelgas.

6. Lihtveksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist, kui vekslil on eritähtaeg ettenäitamise päeva märkimiseks (§ 6).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kuue päeva möödumisel pärast ettenäitamist kuni 1. veebruarini 19... aastal / nelja kuu jooksul kohustun selle veksli järgi maksma Rakveres Tartu kaupmehele Jaan Liblik'ale kakstuhat krooni.

Türi kaupmees Jakob Lull.

7. Lihtveksel, milles märgitakse eriline maksja (§ 8).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kuue kuu pärast, arvates tänasest päevast, kohustun selle veksli järgi maksma Tartu kaupmehele Samuel Kukk'ele Tallinna Krediitpanga kaudu kakstuhat krooni.

Valga kaupmees Nikolai Kangur.

või

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kuue kuu pärast, arvates tänasest päevast, kohustun selle veksli järgi maksma Samuel Kukk'ele kakstuhat krooni.

Eriline maksja: Eesti Rahvapank Tallinnas.

Nikolai Kangur.

II.

Käskvekslite näidiseid.

1. Käskveksel tähtpäevaga kindlal päeval (§ 5 p. 1).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

2. jaanuaril 19... aastal makske selle veksli järgi Tartu kaupmehele Voldemar Lõhmus'ele kakstuhat krooni.

Haapsalu kaupmees Evald Jürgens.

Tartu kaupmehele
Oskar Köst'ile
Tartus, Kaubahoov nr. 13.

2. Käskveksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast veksli kirjutamist (§ 5 p. 2).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kolme kuu pärast, arvates tänasest päevast, makske selle veksli järgi osaühingule „Villem Tõrvand ja Pojad", Tartus, Kaubahoov nr. 3, kakstuhat krooni.

Tallinna kaupmees Joosep Sepp.

Võru kaupmehele
Jaak Adamson'ile
Petseris.

3. Käskveksel tähtpäevaga ettenäitamisel (§ 5 p. 3).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Selle veksli ettenäitamisel makske Tartu kaupmehele Robert Põder'ile Valgas kakstuhat krooni.

Tallinna kaupmees Arnold Lipp.

Pärnu kaupmehele
Peeter Ilves'ele
Abjas.

4. Käskveksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist (§ 5 p. 4).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Ühe kuu möödumisel pärast ettenäitamist makske selle veksli järgi Tartu kaupmehele Jaan Saar'ele kakstuhat krooni.

Tapa kaupmees Otto Lepik.

Viljandi kaupmehele
Ado Silivälja'le.

5. Käskveksel tähtpäevaga ettenäitamisel, kui vekslil on eriline maksmiseks ettenäitamise tähtaeg (§ 6).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Ettenäitamisel $\frac{\text{kuni 1. veebruarini 19... aastal}}{\text{nelja kuu jooksul}}$ makske selle veksli järgi Tartu kaupmehele Martin Võrgu'le kakstuhat krooni.

Pärnu kaupmees Jaan Männik.

August Talvik'ule
Keilas.

6. Käskveksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist, kui vekslil on eritähtaeg ettenäitamise päeva märkimiseks (§ 6).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kuue päeva möödumisel pärast ettenäitamist $\frac{\text{kuni 1. veebruarini 19... aastal}}{\text{nelja kuu jooksul}}$ makske selle veksli järgi Tartu kaupmehele Friedrich Linde'le kakstuhat krooni.

Lelle kaupmees Karl Juurik.

Ado Kuldver'ile
Võhmas.

7. Käskveksel enese käsul (§ 85 p. 1).

Pärnus, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Selle veksli ettenäitamisel makske Haapsalus minule või minu käsul kakstuhat krooni.

Pärnu kaupmees Friedrich Indermitte.

Tallinna kaupmehele
Siegfried Riesenkampf'ile.

8. Käskveksel, mille maksjaks on veksli väljaandja (§ 85 p. 1).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

5. jaanuaril 19... aastal makske selle veksli järgi Mustvee kaupmehele Nikolai Iljin'ile kakstuhat krooni.

Tallinna kaupmees Oskar Lähker.

Tallinna kaupmehele
Oskar Lähker'ile
Rakveres, Pikk tän. nr. 16.

9. Käskveksel maksmisega pärast teatamist (§ 85 p. 3).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kuue kuu pärast, arvates tänasest päevast, makske selle veksli järgi Tartu kaupmehele Peeter Mets'ale, Tartus, Kaubahoov nr. 1, kakstuhat krooni.

Maksmine minu teatamisel.

Otepää kaupmees Richard Remmelgas.

Tudulinna kaupmehele
Prits Paju'le.

III.

Pealkirjade näidiseid.

1. Edasiandepealkiri.

a) nimeline:
Minu asemel makske Kommertspangale.

Otto Lind.

b) blanko:
Tallinna kaupmees Tõnis Kapral.

c) vastutamatuse:
Ilma minu vastutuseta.

Tartu kaupmees Karl Ots.

2. Volituspealkiri.

Volitan Kasper Lukk'u selle veksli järgi maksu võtma vastu.

Mari Tiitso.

3. Käenduspealkiri.

Käendan kaupmees Elmar Laur'i.

Ilmar Kaasik.

4. Vastuvõtmise (aktsepti) pealkiri.

Vastu võetud.

Türi kaupmees Julius Reiman.

või

Aktsepteeritud.

Türi kaupmees Julius Reiman.

või

Võtan vastu.

Eriline maksja: Krediitpank Tallinnas.

Ernst Aamisepp.

5. Vahendaja määramise pealkiri.

Vahendajaks määran Tallinna Linnapanga.

Armin Saarepera.

või

Vahendajaks on Tartu Pank.

L. Luts.

6. Au pärast vahendaja pealkiri.

Võtan vastu Kaubamaja „Merkur'i" au pärast.

Viktor Meri.

või

Võtan vastu au pärast.

Reinhold Puusepp.

VEKSLISEADUSE SISUJUHT.

		Lhk.
I.	**Üldeeskirjad** (§§ 1 ja 2)	1
II.	**Lihtvekslid** (§§ 3—85)	1—18
	1. peatükk. Lihtvekslite kirjutamine (§§ 3—14)	1—3
	2. peatükk. Lihtvekslite andmine ja edasiandmine (§§ 15—22)	3—5
	3. peatükk. Lihtvekslitepidajad ja nende volinikud (§§ 23—26)	5—6
	4. peatükk. Vastutus lihtvekslite järgi (§§ 27—35)	6 ja 7
	5. peatükk. Maksmine lihtvekslite järgi (§§ 36—47)	7—10
	6. peatükk. Lihtvekslite mittemaksmise tagajärjed (§§ 48—55)	10—12
	7. peatükk. Käendajad lihtvekslitel (§§ 56—58)	12
	8. peatükk. Vahendajad lihtvekslitel (§§ 59—65)	12—14
	9. peatükk. Lihtvekslite protestimine (§§ 66—71)	14 ja 15
	10. peatükk. Tähtajad kohtulikkude nõuete esitamiseks lihtvekslite järgi (§§ 72—76)	15 ja 16
	11. peatükk. Kaotatud lihtvekslid (§§ 77—80)	16 ja 17
	12. peatükk. Välismaa seaduste kohaldamine lihtvekslitele (§§ 81—83)	18
III.	**Käskvekslid** (§§ 84—124)	18—28
	1. peatükk. Käskvekslite kirjutamine (§§ 84—86)	18 ja 19

Lhk.

2. peatükk. Käskvekslite andmine ja edasiandmine (§ 87) 19
3. peatükk. Käskvekslite pidajad ja nende volinikud (§ 88) 20
4. peatükk. Käskvekslite vastuvõtmine maksmiseks (§§ 89—96) . . . . . 20 ja 21
5. peatükk. Vastutus käskvekslite järgi (§ 97) 21
6. peatükk. Maksmine käskvekslite järgi (§§ 98—100) 22
7. peatükk. Käskvekslite mittemaksmise tagajärjed (§ 101) . . . . . 22 ja 23
8. peatükk. Käendajad käskvekslitel (§ 102) 23
9. peatükk. Vahendajad käskvekslitel (§§ 103—108) . . . . . 23—25
10. peatükk. Käskvekslite protestimine (§ 109) 25
11. peatükk. Tähtajad kohtulikkude nõuete esitamiseks käskvekslite järgi (§§ 110—112) . . . . . 25 ja 26
12. peatükk. Käskvekslite teisikud ja ärakirjad (§§ 113—122) . . . . . 26—28
13. peatükk. Kaotatud käskvekslid (§ 123) . 28
14. peatükk. Välismaa seaduste kohaldamine käskvekslitele (§ 124) 28

IV. Lõppeeskirjad (§ 125) 28

Lisad § 1 juurde . . . . . 29—34

I. Lihtvekslite näidised . . . . . 29 ja 30
II. Käskvekslite näidised . . . . . 31—33
III. Pealkirjade näidised . . . . . 33 ja 34

VEKSLISEADUS.

SELETUSTEGA.

I.

ÜLDEESKIRJAD.

§ 1.

Vekslid on kas liht- või käskvekslid. Lihtvekslite kohta käivad eeskirjad on maksvad ka käskvekslite kohta ühes viimaste kohta ettenähtud eriliste eeskirjadega, mis sisalduvad käesoleva seaduse kolmandas osas.

Käesoleva seaduse eeskirjade järgi vekslite kirjutamise hõlbustuseks võib tarvitada lisandatud veksli- ja pealkirjanäidiseid.

Käesolev paragrahv jaotab vekslid ainult kahte liiki, käsitades käskvekslitena niinimetatud segaveksleid — käskveksleid enda käsul. Peale selle määrab see paragrahv, et üldeeskirjad kõigi vekslite kohta antakse lihtvekslite kohta käivais eeskirjades, mis seletatav seega, et meil peaasjalikult tarvitatakse lihtveksleid, vastandina Lääne-Euroopale, kus opereeritakse peaasjalikult käskvekslitega.

Seadusele lisana liidetud vekslinäidised on ainult vekslite kirjutamise hõlbustamiseks ja ei tarvitse neist täpselt pidada kinni.

§ 2.

Kohustuda nii liht- kui ka käskvekslitega võivad kõik, kellele seadusega ei ole keelatud võtta endale võlakohustusi.

1. Käesoleva paragrahvi teksti on märksa muudetud, võrreldes senimaksnud veksliseaduse redaktsiooniga, nimelt on kustutatud endises seaduses ettenähtud

seisuslikud kitsendused vekslikohustuse enesele võtmisel (vaimulikkude ja talupoegade suhtes), kuna need kitsendused on maksvuseta juba Põhiseaduse ja Seisuste kaotamise seaduse maksmahakkamise momendist. Kuna Põhiseaduse järgi naised on üheõiguslikud meestega, on jäetud välja ka nende kohta ennem ettenähtud kitsendused. Nii on siis käesoleva paragrahvi redaktsioon kujunenud lihtsaks: veksleid võivad anda need, kellele pole keelatud kohustuda võlakohustistega.

2. Võlakohustisi enesele võtta on lubatud neile isikuile, kes on õigustatud tegema igasuguseid korraldusi oma vara kohta, muu seas seda ka pantima ja võõrandama (Balti Eraseaduse § 2912 ja järgmised). Seda õigust pole alaealistel ja isikuil, kes hooldamisel või vanemate võimu all (Balti Eraseaduse § 2916).

3. Alaealised vabanevad eestkoste alt 20-aastaseks saamisega (Balti Eraseaduse § 269). Erandina võib aga vaestelastekohus Balti Eraseaduse § 270 loendatud tingimustel tunnustada täisealiseks juba 18-aastase alaealise, ja kui rahukogu kinnitab vaestelastekohtu sellekohase määruse, siis omab alaealine kõik täisealise õigused (§ 271) ja võib siis ka veksli järgi kohustuda, s. o. anda veksli, teha vekslile vastutavaid pealkirju, olla käendajaks jne.

4. Isikuil, kes hooldamisel vaimuhaiguse või pillamise pärast, pole õigust anda võlakohustisi üldse, seal hulgas ka veksleid, või teisiti nende järgi kohustuda, alates kohtuotsuse momendist, millega nad tunnustatud vaimuhaigeks või pillajaks, kuni uue, seadusjõusse astunud kohtuotsusteni, millega lõpetatakse hooldamine.

5. Vanemate võimu all olijail on piiratud vara kohta korralduste tegemine, mis on eeltingimuseks võlakohustiste andmisel, nagu öeldud eelpool (2). Kuid vanemate võim laste üle ei kao ka nende täisealiseks saamisega, vaid piiratakse ainult laste täisealsusega (Balti Eraseaduse § 236). See võim kaob, kui täisealised lapsed asutavad iseseisva majapidamise (§ 234). Sellele vaatamata aga tunnustab Balti Eraseadus (§ 223) maksvaks sääraste, vanemate võimu all olevate täisealiste laste võlakohustised, lubades nende järgi saada rahuldust laste erivarast, mis neil olemas, ja igast varast, mis nad edaspidi omandavad. Täisealised lapsed on ühtlasi ka õigustatud igal ajal vanematelt nõudma välja neile, s. o. lastele, kuuluva erivara (§ 236).

6. Kurttumme ja tumme ei ole maksev eraseadus arvanud nende hulka, kellel pole õigust anda võlakohustisi.

7. Veksel, mille andnud isik, kel pole üldist teovõimet ja seepärast ka veksli teovõimet, ei ole maksev ei vekslina ega üldse võlakohustisena, kuigi säärane dokument muidu kõigiti vastab veksli kohta seatud nõudeile.

8. Käesolev paragrahv määrab ainult õiguse kohustuda veksli järgi, s. o. niinimetatud passiivse vekslivõime, jättes lahtiseks aktiivse teovõime küsimuse, s. o. küsimuse — kohustada vekslite järgi, milline küsimus lahendatakse üldtsiviilseaduse alusel.

II.

LIHTVEKSLID.

1. peatükk.

LIHTVEKSLITE KIRJUTAMINE.

§ 3.

Veksel kirjutatakse selleks määratud tempelpaberile ja temas märgitakse:

1) veksli kirjutamise koht ja aeg (aasta ja kuupäev);

2) veksli nimetus tekstis sõnaga „veksel“ või, kui veksel pole eestikeelne, vastav nimetus selles keeles, milles veksel kirjutatud;

3) veksliandja avaldus veksli tekstis, et ta kohustub maksma veksli järgi;

4) selle isiku nimi või firma, kellele veksel antakse, — teda nimetatakse esimeseks veksliomandajaks;

5) maksmisele kuuluv rahasumma;

6) maksutähtpäev;

7) veksliandja allkiri.

1. Siin on loendatud veksli olulised osised, mille kohta § 14 ütleb, et akti, mis ei vasta kas või ühele neist nõudeist, ei loeta üldse vekslíks. Seepärast ei ole vekslijõudu dokumendil, mis muidu kõigiti vastab käesoleva seaduse nõudeile, kuid pole kirjutatud summale vastavale vekslipaberile. Tempelmarkide kustutamisega ei lubata asendada vekslipaberit ja veksli teksti kirjuta-

mine suuremas summas, kui vekslipaberile trükitud, ei põhjusta tempeltrahvi määramist ning seetõttu akti veksliks tunnustamist. Säärasel dokumendil pole vekslijõudu. Ümberpöördult aga — veksli teksti koostamine väikesemale summale, kui paberile trükitud, ei võta dokumendilt vekslijõudu.

2. Määratud vekslipaberi all mõistetakse paberit, mis sellena maksev vekslikirjutamise momendil. On veksel kirjutatud paberile, mis vekslikirjutamise momendil ei olnud enam liikvel, ei ole säärasel dokumendil vekslijõudu.

3. Lihtvekslite oluline sisu on loendatud järjekorras, milles harilikult kirjutatakse veksleid: kõigepealt nõutakse veksli koostamise koha ja aja märkimist, mis harilikult tähendatakse veksli teksti pealkirjana. Pärast neid märkmeid kirjutatakse veksli sisuline tekst, nagu see toodud seadusele lisandatud vekslinäidistes. Kuid see järjekord ei ole sunduslik peale kahe nõude, nimelt:

a) akti nimetus „veksel“;

b) veksliandja avaldus, et ta kohustub maksma veksli järgi. — Need nõuded peab paigutama veksli teksti, kuna teised nõuded võib asetada ka väljapoole veksli teksti, kuid endastmõistetavalt veksliandja allkirja ette. Pärast veksli allakirjutamist ei lubata lisandada täiendusi veksli tekstile või teha muudatusi tekstis olgu samal veksliplangil või eraldi sellest mõnes muus aktis (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 114 — 1907 ja kohtudep. otsus nr. 505 — 1908.).

4. Kuna veksli tekst pole päris kivistunud, vaid peab sisaldama ainult käesolevas paragrahvis loendatud olulised osised, siis ei muuda vekslit maksvusetuks teksti täiendamine mõne muu lisandusega, nagu „või tema käsul“, peale esimese omandaja märkimist. Vekslisea-duse põhimõtte järgi peab veksel antama edasi käest kätte, mispärast need sõnad oleksid sisu poolest asjatud.

5. Käesoleva paragrahvi tekst võimaldab järelduse, et veksli võib kirjutada ka võõrkeeltes.

§ 4.

Vekslisumma kirjutatakse sõnadega. Kui vekslisumma on kirjutatud sõnadega mitu korda, kuid mitte ühesuurusena, siis loetakse kohustavaks väiksem summa.

1. Juba § 3 p. 5 nõuab „rahasumma“ märkimist. Sellest peab järeldama, et veksli järgi ei saa kohustuda maksma muude esemetega, olgu kaubaga või väärtpaberitega.

2. Vekslisumma kirjutatakse tingimata sõnadega. Veksliandja enda hooleks on valida selleks koht, kus seda teha, kas veksli tekstis või väljaspool seda. Lisandatud vekslinäidistes on summa ikka veksli tekstis märgitud, kuid ainult seepärast, et see üheltpoolt loogiline on ja teiseltpoolt ei võimalda see summa ümberkirjutamist või võltsimist.

3. Veksliseadus ei sisalda keeldu, kirjutada veksleid välisvaluutas, ega ka käsku, koostada neid ainult Eesti valuutas, isegi mitte juhul, kui veksel juba ta koostamisel on määratud sisemiseks läbikäimiseks. Sellest tuleb järeldada, et välisvaluutas kirjutatud vekslid on meil maksvad, misjuures tuleb pidada silmas § 45 eeskirju (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 61 — 1912.). Kuid siiski mitte kõik välisvaluutas kirjutatud vekslid — vaata § 45 all seletus 3.

§ 5.

Vekslil võib olla ainult üks maksutähtpäev terve vekslisumma kohta. See tähtpäev määratakse:

1) kas kindlale päevale, aasta ja kuupäeva näitamisega, või

2) kindla aja möödumisele pärast veksli kirjutamist, või

3) ettenäitamisele, või

4) kindla aja möödumisele pärast ettenäitamist.

Kui veksli tähtpäev on määratud kuu algule, keskele või lõpule, siis loetakse veksel kirjutatuks esimesele, viieteistkümnendale või viimasele kuupäevale.

1. Maksutähtpäeva märkimine vekslis on sundusliк, selleta pole vekslil vekslijõudu (§ 14). Käesolevas paragrahvis määratakse täpselt, mil viisil peab märgitama maksutähtpäev. Sellest järgneb, et maksutähtpäeva märkimine muul viisil pole lubatud, ja see muudab veksli kui säärase maksvusetuks. Seepärast on maksvusetud vekslid, mille tähtpäev on määratud „ülesütlemisel“, „äranägemisel“, „kombe järgi“ või olenevalt mõnest sündmusest, mis veel pole olnud. Peale selle määrab käesolev paragrahv, et igal vekslil võib olla ainult üks maksutähtpäev, mispärast meil on maksvu-

setud niinimetatud osavekslid (Ratenwechsel), mille järgi võlg tasutakse osakaupa.

2. Veksli maksutähtpäeva kaugus on piiratud ainult vekslite suhtes, mille tähtpäev on „ettenäitamisel", ja „pärast ettenäitamist kindla aja möödumisel" (punktid 3 ja 4), muil vekslitel on maksutähtpäeva kaugus piiramata.

3. Käesolev paragrahv on muudetud: eelmise veksliseaduse tekstist on jäetud välja punktid 5 ja 6 ja kaks neile järgnevat lauset, kuna need käisid laadavekslite kohta, millest käesolev seadus on loobunud.

§ 6.

Vekslitele, mille tähtpäev on määratud ettenäitamisele või kindla aja möödumisele pärast ettenäitamist, on lubatud märkida eritähtaeg, mille jooksul veksel näidatakse ette: esimesel juhul — maksmiseks, teisel juhul — ettenäitamise päeva märkimiseks. See tähtaeg ei või olla pikem kui kaksteistkümmend kuud, arvates veksli kirjutamise päevast (§§ 38 ja 42).

1. Kui eriline tähtaeg ei tohi ületada 12 kuud, ei järgne selle eeskirja rikkumisest veksli maksvusetus (§ 14 tõttu), vaid pikem tähtaeg lühendatakse kuni 12 kuuni.

2. Eritähtedega võib samuti märkida ka väljapoole veksli teksti, nagu see on lubatud maksutähtpäeva suhtes (§ 3).

Eelmise veksliseaduse järgi pidi eritähtaja märkima tingimata veksli tekstis.

§ 7.

Veksli maksukohaks loetakse vekslil märgitud kirjutamise koht, kui vekslil veksliandja allkirja ees ei ole näidatud teist maksukohta. Peale maksukoha võib vekslil märkida ka ruumi, kus peab teostuma maksmine.

1. Käesolev paragrahv on redigeeritud eeldusega, et veksliandja elukoht ühtub veksli väljaandmise kohaga, mis küll harilikult nii ongi. Kuid ei saa salata, et võib olla erandeid sellest olukorrast, mispärast seadus piirab ka seda eeldust juhtudega, kui veksliandja pole märkinud teist maksukohta. Veksli esitamine maksmiseks peab teostuma ikka seal, kuhu maksukoht märgitud, kuigi veksliandja elukoht on mujal.

2. Maksukoha märkimine vekslis võib toimuda ainult enne vekslile allakirjutamist, pärast seda tehtud erilised juurdekirjutised, olgugi veksliandja allkirjaga, pole lubatud.

3. Veksli maksukoha all tuleb mõista kohtkonda (Ortschaft), s. o. kohta selle sõna laiemas mõttes. Kui tahetakse täpsem olla, siis võidakse kohtkonna piires tähendada lähemalt maksukoht, märkides ruumi, milles peab teostuma maksmine. Kohtkond kujutab harilikult mõne administratiivüksuse, nagu linn, alev, vald.

4. Maksmise ruumi märkimine teostub vekslipidaja huvides: tal pole vaja otsida veksliandja korterit või äriruumi, ja see hõlbustab veksli esitamist maksmiseks ja protestimist.

§ 8.

Veksliandja võib määrata erilise maksja veksli maksmiseks.

1. Eriline maksja toimetab veksli maksmist veksliandja ülesandel ja tema eest. Eriline maksja ei võta osa vekslikohustusest, ja tema tegevus on lubatud veksliandjale hõlbustuseks, eriti siis, kui maksukoht ei ühtu veksliandja elukohaga. Harilikult on eriliseks maksjaks maksukoha mõni pank, kuna see kuulub pankade ülesannetesse.

2. Kuna eriline maksja ei võta osa vekslikohustusest, siis veksliseadus ei reguleeri ta vahekorda veksliandjaga, vaid teeb seda üldtsiviilseadus.

3. Veksliseadus ei näe ette, kuidas peab määrama erilise maksja. Peab arvama, et siin tuleb toimida samuti, kui erilise maksukoha määramisel (§ 7), kuna mõlemal määramisel on ühesugune tähendus.

§ 9.

Kui veksliandja ise ei saa kirjutada alla vekslile kirjaoskamatuse tõttu või muul põhjusel, siis võib tema palvel teine isik kirjutada alla, kuid ainult notariaalse tõestusega, et veksel on kirjutatud alla veksliandja palvel.

1. Allkiri tõestatakse Notariaalseaduse § 133 ja järgmiste korras. Ei ole täpselt peetud kinni sellest korrast, siis on veksel säärasena maksvusetu. Allkirja tõestamise puudust või puudulikkust ei saa asendada või täiendada veksliandja omaksvõtmisega, et veksel tõesti kirjutatud alla tema nimel ja palvel.

2. Käesolev paragrahv nõuab ainult kirjaoskamatult veksliandjalt allkirja tõestamist seatud korras, kuid sama nõude peab laiendama ka teistele veksli järgi kohustatutele, nagu pealekirjutajad, käendajad j.n.e.

Käendajate kohta vaata senati tsiviilkass. dep. otsus nr. 114 — 1907. a.

3. Kuna käesolev seadus on eriseadus, ei ole Balti Eraseaduse § 3038 (allkirja asendamise ristidega) maksev vekslite suhtes.

§ 10.

Vekslile võib kirjutada alla ka mitu veksliandjat. Samuti võib vekslil määrata mitu esimest omandajat (§ 3 p. 4). Ei ole aga lubatud vekslisumma killustamine mitme veksliandja ega mitme esimese omandaja vahel.

1. Veksliseaduse järgi on veksel konstrueeritud terve dokumendina selles mõttes, et temale rajatud õigusi ei saa jaotada mitme õigustatud isiku vahel, samuti ka mitte temal põhjenevaid kohustusi: on õigustatuid või kohustatuid mitu, siis on nad õigustatud ja kohustatud solidaarselt — üks kõigi eest ja kõik ühe eest. Samuti ei saa killustada ka vekslisummat ei mitme veksliandja ega mitme esimese omandaja suhtes.

2. On endastmõistetav, et veksli järgi õigustatud ja kohustatud võivad endi vahel õigusi ja kohustusi jagada oma äranägemisel. Samuti ei ole käesolev paragrahv muidugi kohaldatav ka mitmele pärijale, kes pärisid ühe veksli.

3. Kuna iga veksliandja vastutab iseseisvalt veksli täie summa eest, siis ei vabasta ühe veksliandja allkirja maksvusetus, näiteks selle alaeasuse tõttu, teist veksliandjat vastutusest veksli järgi (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 669 — 1875).

4. Juhul, kui veksli on andnud kaks isikut, kellest ühel polnud õigust veksleid anda, ei ole kohtul õigust mõista välja teiselt veksliandjalt ainult pool laenatud summast, kuna seaduse järgi (Veksliseadus § 10) veksli maksvusetuks tunnustamine ühe veksliandja suhtes ei anna kohtule õigust vabastada teisi veksliandjaid veksli terve summa maksmisest (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 167 — 1913.).

5. Veksli järgi, mis antud mitme veksliandja poolt, ei ole vekslipidaja kohustatud esitama oma nõuet

ühel ajal kõigile veksliandjaile või ühele neist tema oma valiku järgi tingimata veksli terves summas. Ta võib nõudega pöörduda iga veksliandja poole üksikult ja seda ka võla osas. Mitte ühelajal nõude esitamine kahele võlgnikule ei tähenda veel õigustest loobumist (Senati tsiviilkass. dep. otsus nr. 50 — 1890).

6. Igal veksliandjal, kes maksis veksli, on õigus pöörduda maksunõudega teiste veksliandjate poole selle summa suuruses, mis viimased olid kohustatud tasuma esimesele nende suhete alusel, mille tõttu nad veksli andnud, kusjuures igaühe vastutus määratakse mitte veksli tekstiga, vaid veksile kõrvaliste dokumentidega ja andmetega (Sen. tsiviilkass. dep. osak .otsus nr. 10333 — 1913.).

7. Säärase regressõiguse nõue lahendatakse mitte Veksliseaduse, vaid üldseaduste alusel. Esitades maksutõendused, võib üks veksliandja nõuda teiselt poole vekslisummast, kusjuures viimase ülesandeks oleks tõendada, et tema on saanud vähem kui poole vekslisummast (valuutast). (Nosenko, senati otsuste kogu I — 89.)

§ 11.

Vekslis ei ole lubatud teha märkmeid selle kohta, et maksukohustus antakse tingimisi.

1. Käesolev paragrahv sisaldab veksliõiguse ühe põhimõtte, mis selles, et veksel kui vormiline akt, mille jõud ei olene mingist materiaalsest alusest, peab olema koostatud tingimatuse vormis rahasumma, maksutähtpäeva ja vastutuse ulatuse täpse märkimisega. Paragrahv 14 tõttu on dokument, mis sisaldab maksu tingivuse, vekslina maksvuseta.

2. Veksli tingivuse mõiste alla ei kuulu ainult juhtum, kui veksli maksmine on tehtud olenevaks mõnest sündmusest, mille tekkimine ei olene veksliandja või -pidaja tahtest, vaid ka säärane juhtum, kui vekslivõlgnik piirab oma vastutuse, jättes enesele veksli tekstis vastutuse teisel määral või teised vastutuse tingimused, kui see on nähtud ette seaduses.

3. Käesolevas paragrahvis sisalduvast põhimõttest Veksliseadus teeb (§ 22) siiski erandi veksliandja suhtes: erilise märkmega vekslil veksli edasiande keelu kohta veksliandja võib vabastada enese vastutusest nende isikute ees, kes omandasid veksli pealkirjade kaudu.

4. Kuigi käesolevas paragrahvis väljendatud põhimõte käib ainult veksliandja kohta, ei ole kahtlust, et ta on maksev ka teiste vekslivõlgnikkude kohta — nagu pealekirjutajad ja käendajad.

Kuid ka vekslipealekirjutajaile seadus teeb (§ 21) veksliandjaile lubatud veksliedasiande keelu märkmele analoogilise erandi käesolevas paragrahvis sisalduvast põhimõttest, lubades neile veksliedasiande õiguse vastutuseta.

5. Veksliseadus määrab ainult need suhted, mis järgnevad vekslist enesest, jättes pooltele vabaduse igasuguste teiste kokkulepete suhtes ühe või teise asja kohta, mis jäetud väljapoole Veksliseadust. Need kokkulepped peavad sisalduma vekslist eraldatud lepinguis ja on siduvad ainult säärasist lepinguist osavõtjaile, avaldamata mingit mõju vastutusele veksli järgi, ja nende arutamine sünnib nii sisuliselt kui ka vormi suhtes üldtsiviilseaduse eeskirjade järgi.

§ 12.

Vekslis märgitud tingimused protsentide maksmise või tagandi või vekslipidaja vabastamise kohta mõne käesolevas seaduses ettenähtud eeskirja täitmisest ei ole maksvad.

1. Eelmine (11) paragrahv keelas määrata veksli maksmist tingimusi, mille tõttu tingimusi määratud maksuga veksel on maksvusetu. Käesolev paragrahv teeb korralduse mõne teise, poolte kokkuleppel vekslisse võetud üksikasja kohta, tunnustades ainult neid maksvusetuks, nii et veksel ise nende pärast ei kaota jõudu, vaid neid kokkulepitud üksikasju ei arvestata, nagu poleks neid olemaski.

2. Kõigepealt tekib küsimus, kas käesolevas paragrahvis sisalduv mittesoovitavate asjaolude loendus on lõplik, või on need asjaolud ainult näited. Endise veksliseaduse kommentaator prof. Kaminka peatub sellel küsimusel üksikasjalikult ja jõuab otsusele, et see loendus ei ole lõplik (Vaata prof. A. Kaminka, Veksliseadustik 1928. a. väljaanne, lhk. 49), missuguse arvamisega tuleb ühineda. Sellest järgneb, et ka veel mõne teise, käesolevas paragrahvis mainimata asjaolu leidumisel veksli tekstis, tuleb seda lihtsalt ignoreerida, tunnustades veksel maksvaks.

3. Veksli sisus pole antud kohta protsentidele. Seda peaasjalikult seepärast, et see tunduvalt raskendaks

arvete õiendamist vekslite järgi. Peale selle on ammugi juba saanud kombeks protsente kas maksta ette või arvutada juurde vekslisummale. Siiski ei saa jätta märkimata, et kui protsente pole makstud ette ega arvutatud juurde, võidakse nende kohta leppida kokku erilepingus, eraldi vekslist, ja selle lepingu järgi neid maksta või nõuda. Sama on lubatud ka tagandi kohta.

4. Tunnustades tühiseks peale muu veel tingimused, mis vabastavad vekslipidaja ükskõik millistest käesoleva seaduse eeskirjadest kinnipidamisest, mõistab käesolev paragrahv nende tingimuste all kindlasti neid eeskirju, millest kinnipidamisest oleneb vekslipidaja vekslioiguste alalhoidmine ja täitmine. Kõne alla võiksid tulla üheltpoolt niisugused eeskirjad, millest vekslipidaja vabastamine suurendaks vekslivõlgnikkude vastutust, ja teiseltpoolt — millest kinnipidamine tingib vekslipidaja õiguse tekkimise võlgnikkudele vekslinõude esitamiseks. Kõige olulisem neist eeskirjadest on muidugi veksli protestieeskiri maksmatajätmise pärast, millega hoitakse alal vekslipidaja regressõigus pealekirjutajate vastu. Kokkuleppe keeld protesti ärajätmise kohta on muidugi maksev nii vekslipidaja kui ka veksliandja suhtes, kuna see mõlemal juhul muudaks oluliselt suhteid veksli järgi.

5. Käesoleva paragrahvi eeskirjast selle kohta, et vekslil tehtud õiendused ja märkmed on tühised, tuleb nii aru saada, et nad on tühised mitte ainult Vekslise-aduse, vaid ka üldtsiviilseaduse järgi. Sest enesest mõistetav on, et üht ja sama akti ei saa lugeda maksvaks kahe seaduse seisukohalt, s. o. tunnustades teda vekslis ilma õiendusteta ja ühtlasi võlakohustiseks Balti Eraseaduse järgi ühes õiendustega.

6. Kõiki seda, mida ei luba käesolev paragrahv, võivad pooled saavutada eraldi vekslist iseseisva lepingu sõlmimisega. Sinna võib võtta nii protsendid kui tagandid ja igasuguseid teisi tingimusi. Kuid see leping sõlmitakse väljaspool Veksliseadust ja temast tulenevaid vahekordi lahendatakse Balti Eraseaduse alusel.

§ 13.

Parandused vekslis, mis muudavad selle sisu oluliselt (§ 3), märgitakse veksliandja allkirja ees. Vekslisumma parandused ei ole üldse lubatud.

1. Käesolev paragrahv nõuab ainult oluliste muudatuste-paranduste mahutamist veksli teksti, s. o. allkirja ette. Sellest järgneb, et mitteolulisi parandusi pole üldse vaja õiendada. Mis on oluline veksli sisus, selle kohta annab paragrahvi tekst vastuse § 3 märkimisega sulgudes. Paragrahv 3 lubab aga olulistest veksli osistest mahutada nii mõndagi väljapoole veksli teksti. Kuna käesolev paragrahv aga teeb saate üldse § 3-le, siis ei või olla kahtlust, et ka nende oluliste osiste parandused, mida § 3 järgi võidakse mahutada ka väljapoole veksli teksti, peavad olema õiendatud veksli allkirja ees. Vastasel korral pole veksel maksev (§ 14).

2. Kas võidakse vekslil parandada ja õiendada ka veksliandja allkirja?

Vekslıseaduse kommentaator A. Nolcken arvab, et see on võimalik, kuna § 3 järgi kuulub allkiri ka veksli oluliste osiste hulka.

Vaevalt saab olla päri selle järeldusega. Käesolev paragrahv nõuab, et veksli oluliste paranduste õiendamine sünniks veksliallkirja ees, millest just ümberpöördult peaks järeldama, et allkirja ei saagi parandada, kuna pole võimalik mahutada selle paranduse õiendust sama allkirja ette. Lubada allkirja paranduse õiendamist uue allkirjaga annulleeriks see käesoleva paragrahvi eeskirja, võimaldades teha õiendusi ka pärast allakirjutamist. Seaduse teksti sõnu „allkirja ees“ peab mõistma vist küll nii, et õiendamine peab sündima mitte ainult „allkirja ees“, vaid ka „enne allakirjutamist“, kuna vastasel korral, kui allkirja ette on jäetud tühi koht, võidakse pärastiste parandustega ja õiendustega oluliselt muuta veksli sisu, mida just tahabki hoida ära käesolev paragrahv.

3. On veksliandjaid ühel vekslil mitu, siis peab paranduste õienduse tegema nende kõigi allkirjade ees, muidu saaks tunnustada veksli maksvust ainult nende suhtes, kelle allkirjad järgnevad õiendustele.

4. A. Nolcken arvab muu hulgas ka, et paranduste õiendamised veksliandja peab tegema oma käega. Selle nõude ülesseadmiseks puudub vist küll kindel alus. Kuna vekslid tihtipeale kirjutatakse kõrvaliste isikute käega ja isegi kirjutusmasinail, on tähtsuseta, kelle käega tehakse parandused ja õiendused, kui need viimased aga on mahutatud veksliandja allkirja ette ja tehtud enne allakirjutamist, s. o. kui veksliandja nad tunnustanud õigeks oma allkirjaga.

Vekslile allakirjutamisel ei pea iialgi jätma tühja kohta veksli teksti ja allkirja vahel, mis avatleb mittesoovitavate õienduste tegemisele, mille vastu võib end küll kaitsta süüdistamisega võltsimises, kuid see ei anna igakord kindlaid tagajärgi.

5. Korraldades „paranduste" õiendamist, Vekslisseadus haarab selle mõiste alla parandused laiemas mõttes, koondades siia ka kaaped, juurde- ja pealekirjutised ja muud parandused.

6. Veksliseadus ei lahenda küsimust, kuidas tuleb talitada parandustega neis veksli osades, mis sama seaduse poolt on tunnustatud mitteolulisteks, nagu eritähtaja (§ 6) või erilise maksja (§ 8) määramine, erilise maksukoha märkimine (§ 7). Ei saa kahelda, et nende osade paranduste suhtes tuleb asuda seisukohale, mille Veksliseadus võtnud pealkirjade paranduste ja hävitamise kohta (§§ 19 ja 21), s. o. et neid parandusi veksliandja võib õiendada oma allkirjaga, ja et sääraste osade läbikriipsutamine veksliandja õiendusteta tuleb lugeda hävitatuks ainult juhtudel, kui see läbikriipsutamine või hävitamine on eriti õiendatud veksliandja allkirjaga.

7. Kuna seadus nõuab paranduste õiendamist veksliandja allkirja ees, siis ei pea olema lubatavad ka pärast allkirja tehtud veksli teksti täiendused (Senati tsiviilkass. dep. otsus nr. 114 — 1907.), samuti kui veksli teksti muudatused või täiendused eridokumendis (Senati kohtudep. otsus nr. 505 — 1908.).

§ 14.

Dokumenti, mis ei vasta mõnele §§ 3, 4, 5, 9, 10, 11 ja 13 ettenähtud nõudele, ei loeta veksliks ja seesugusele dokumendile tehtud allkirjadel ega pealkirjadel ei ole vekslijõudu. Samuti ei ole vekslijõudu allakirjutatud veksliplangil seni, kuni ta pole täidetud § 3 ettenähtud vekslisisuga.

1. Selle paragrahvi eeskiri on kategoorilist laadi, s. o. kui vekslil puudub mõni §§ 3—5, 9—11 ja 13 ettenähtud nõue, siis on sel asjaolul see tagajärg, et niisugune dokument ei olegi veksel, kuid ta võib kujundada mõne muu tsiviilkohustuse, mille olemasolu kohta otsustatakse tsiviilseaduse alusel (Senati tsiviilkass. dep. üldotsus nr. 87 — 1911.).

2. Tuleb pidada silmas, et need nõuded, mille olemasolu vekslil on sunduslik, on puhtvormilised, s. o. nad võivad tõele ka mitte vastata: näiteks vekslil märgitud

väljaandmise koht ja aeg võivad olla hoopis teised, kui nad tegelikult olid. Veksliandjale ja esimesele omandajale on lubatud veksli väljaandmise koht määrata oma äranägemisel, pidades silmas, et sellest oleneb maksukoht, ja määrata väljaandmise aega samuti kokkuleppel, s. o. hiljem või varem, kui see sündis tegelikult, kui sellest ei teki kahju kolmandatele isikutele — nagu maksujõuetu võlausaldajaile. Viimastele on lubatud selle vastu vaielda ja tõendada õiget väljaandmise kohta ja aega, kuna vekslist osavõtnud isikuile — veksliandjale, pealekirjutajaile ja käendajaile — seadus ei anna õigust vaielda vekslis märgitud väljaandmise koha või aja vastu.

Sama on kohaldatav ka esimese omandaja ja teiste kohta ja isegi veksliandja kohta. Et teha kindlaks, kas akt on veksel, selleks on vaja vaadata, kas on täidetud § 14 loendatud paragrahvide nõuded, kuid ei nõuta, et need nõuded oleksid tingimata kokkukõlas tõega või et vekslile tehtud all- ja pealkirjad oleksid tõesti nende isikute omad või neile kohuslikud. Selle nõudmine asetaks heas usus vekslipidaja võimatusse seisukorda, kellel puuduks võimalus veksli nõude esitamiseks nende veksli järgi vastutajate vastu, kelle all- või pealkirjad on õiged ja neile kohuslikud.

3. Käesoleva paragrahvi teise lausega on kahtlemata selgelt öeldud, et veksliplank muutub veksliks alles pärast teksti pealekirjutamist. Sellega on ühtlasi tehtud kindlaks see moment, millal säärane veksliplank omab vekslijõu, ja kõrvaldatud võimalus tunnustada vekslijõudu plangil tema üleandmise momendist esimesele omandajale. Kuid andes üle veksliplangi ja jättes plangisaaja hooleks plangi täitmise veksli tekstiga, plangiandja võimaldab plangisaajale vekslil väljaandmise aja märkida tema äranägemisel, võttes ühtlasi eneselt õiguse vaielda selle aja vastu veksli nõudmise esitamisel järgmiste veksli omandajate poolt.

4. Kuna veksliplangil pole vekslijõudu enne täitmist tekstiga, ei saa anda käest kätte säärast planki vekslipealkirjade korras (Riigikohtu üldkogu otsus nr. 8 — 1926. a. ja tsiviilosak. otsus nr. 66 — 1929.). Senati tsiviilkass. dep. osakond on vastupidi otsustanud 23. II 1910, ukaas nr. 1658 ja nr. 2114 — 1911.

5. Ka muidu on kohtupraktika tekstiga täitmata veksliplankide alal ebakindel ja vastukäiv.

6. Vene senat on seletanud, et allakirjutatud veksliplank loob siiski poolte vahel õigusliku vahekorra, kuigi

tal pole veel kohustuse jõudu (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 52 — 1913.).

7. Sama dep. osakond on seletanud, et veksliplangil pole enne tekstiga täitmist lihtvõlakohustise jõudu, kuna ta ei sisalda seaduses nõutavat võlakohustise sisu. Ta võib luua poolte vahel võlavahekorra, kui tõendatakse, et ta eest on maksetud raha — 1910. a. otsus nr. 12871.

8. Veksliplangi andja annab selle saajale õiguse, täita seda Veksliseaduse § 3 ettenähtud sisuga ja summas, mis ei ületa vekslipaberile kirjutatud väärtust, ning maksutähtajaga oma äranägemisel (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 5 — 1906.).

9. On veksliplank täidetud pärast selle väljaandja surma, ei ole tal ei veksli- ega lihtvõlakohustise jõudu (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 7077 — 1910.).

10. On pärijad saanud päranduse tombust allakirjutatud veksliplangi, siis on nad õigustatud täitma selle pärandaja nimel (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 12248 — 1910.).

11. Puudulikult täidetud veksliplank, mille tõttu tal puudub vekslijõud, ei oma ka lihtvõlakohustise jõudu (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 27 — 1916.).

12. Tunnistajatega võib tõendada veksliplangi allakirjutamise aega siis, kui pooled ei vaidle vastu, et veksel on antud tekstiga täitmata (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 32 — 1913.).

13. Tunnistajatega võib ka tõendada, et veksliplank oli antud teisele isikule, kuid mitte sellele, kelle nimele plank on täidetud veksli tekstiga, kui ei ole vaidlust selle kohta, et antud oli täitmata plank (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 44 — 1916.).

14. Kindlaksmääratud tingimustel ja otstarbel kätte usaldatud, allakirjutamata, kuid vastutava pealkirjaga varustatud veksliplangi teiseks otstarbeks oma kasuks tarvitamine on kuritegu, mis nähtud ette Nuhtlusseaduse § 1694. Säärane veksliplank ei loo veksli vahekorda (Riigikohtu üldkogu otsus nr. 2 — 1926.).

15. Veksliplangi jõu kohta maksva kohtupraktika seisukohalt vaata käesoleva kommentaari lisas toodud senati tsiviilkass. dep. otsus nr. 22 — 1915. a. ja Riigikohtu tsiviilosak. otsus nr. 71 — 1928. a.

Ex bibl. univ. T

2. peatükk.

LIHTVEKSLITE ANDMINE JA EDASIANDMINE.

§ 15.

Et veksel astuks jõusse esimese omandaja suhtes, selleks on vaja, et veksliandja annaks selle üle esimesele omandajale.

Käesoleva paragrahvi tähtsus selgub ainult tema kõrvutamisel järgmiste §§ 16 ja 17 ning §§ 23, 24 ja 33-ga. Sellel kõrvutamisel selgub, et veksliseadustik tarvitab järjekindlalt mõtet, mille järgi veksel on niisugune dokument, mis kehastab kõik temaga seotud õigused ja kohustused. Selle mõtte tõttu tuleb käsitada vekslit sõltumata neist alustest, millel ta lasti käibusse. Kuid siiski ei ole seaduseandja leidnud vajalikuks ja võimalikuks viia läbi seda mõtet absoluutsel kujul, määrates käeolevas paragrahvis, et veksli jõusseastumiseks esimese omandaja suhtes on vaja, et veksliandja oleks teadlikult ta andnud üle esimesele omandajale.

§ 16.

Veksel loetakse üleantuks veksliandja poolt esimesele omandajale, kui veksel on viimase valduses, välja arvatud juhud, kus selgub, et üleandmist tõeliselt ei olnud ja omandaja seda teadis.

1. Veksliseaduse §§ 15 ja 16 määravad vahekorra veksliandja ja esimese omandaja vahel, mida ei ole nähtud ette veksli sisus, tema tekstis. Et nende vahel tekiks vekslivahekord, selleks ei ole küllalt, et veksliandja kirjutanud veksli esimese omandaja nimele ja kirjutanud sellele alla. Veksliandja peab veel andma üle veksli esimesele omandajale. Veksel, mis läinud üle esimese omandaja valdusse veksliandja tahtmise vastu, ei astu jõusse esimese omandaja suhtes, ja veksliandjal on õigus säärasel korral vaielda esimese omandaja nõude vastu. Kuna § 16 seab üles seadusliku eelduse, et veksel, mis esimese omandaja valdusel, on temale veksliandja poolt antud üle, siis on veksliandja, vaieldes selle eelduse vastu konkreetsel juhul, kohustatud tõendama, et veksli üleandmine pole sündinud, ja et see oli teada esimesele omandajale. Tähendab, veksliandjat vabastab maksukohustusest esimese omandaja ees mitte ainult see asjaolu, et üleandmine pole teostunud, vaid

ühes sellega veel esimese omandaja teadmine, et üleandmist ei olnud.

2. Kuna siin on tegemist asjaoludega, mis kindlaks määramata veksli tekstiga, siis on võimalik tõendada ka tunnistajatega veksli andmisega ühenduses olnud asjaolusid ja seda, et veksli üleandmine pole teostunud (Senati tsiviilkass. dep. otsus nr. 100 — 1899.).

3. Veksliseaduse §§ 15 ja 16 määravad ühtlasi ka momendi, millest algab veksliandja vastutus antud veksli järgi. See vastutus ei alga mitte veksli kirjutamise, vaid selle esimesele omandajale üleandmise momendist.

4. Veksliseaduse § 16 kohta ühenduses §§ 24 ja 33-ga leiab prof. A. Kaminka (vaata ta veksliseadustik 1928. a. väljaanne, lhk. 62), et paragrahv 24 sõnad „vastu oma tahtmist ja kui vekslipidaja seda teadis" tekitavat praktikas tõsiseid raskusi, kuna pole päris selge, kas veksli järgi kohustatud isikul on õigus end kaitsta väitega, et vikslipidajal on veksli omandamisel teada see defekt, mis andis õiguse mitte maksta tema õiguseelkäijale selle veksli järgi, kuigi see defekt ei seisnud selles, et veksel veksliandja käest oli läinud ära tema tahtmise vastu, vaid selles näiteks, et õiguseelkäija viis veksliandja eksiteele petmise abil, nõnda et tema nõude vastu võiks veksliandja eduga väita oma eksimist petmise tagajärjena. Kas on tal võimalik sama vastuvaidlust kasutada ka selle isiku järeletulija vastu, tõendades, et see järeletulija teadis seda petmist ja eksimist. Käesoleva paragrahvi sõnasõnaline tekst räägib nagu vastu sellele õigusele, kuid sarnane tõlgitsemine ei oleks õige, ütleb prof. Kaminka, kuna ta silmnähtavalt on vastolus selle paragrahvi mõttega ja nende ülesannetega, mis seaduseandja enesele oli seadnud. Kuna veksliseadustiku eeskirjad, mis normeerivad veksli järgi kohustatud isiku vastutust vekslipidaja ees, on omalajal peaasjalikult võetud Saksa veksliseadustikust, ja viimane keelab ainult heas usus vekslipidaja vastu niisuguste vastuväidete esitamise, mis põhjenevad niisugustel defektidel, millega oli seotud vekslipidamine juba tema õiguse eelkäija käes, siis peab juba ainuüksi selle kaalutluse tõttu järeldama, et §§ 24 ja 33 nende mitte väga õnnelikule redaktsioonile vaatamata on ka meil seaduseandja loonud kaitse ainult heas usus vekslipidajale. Ja tõepoolest, jätkab prof. Kaminka, oleks

raske kujutleda, et seaduseandja oleks tahtnud minna veel kaugemale sellest kaitsest. Võimatus vekslipidajale vastu vaielda väidetega, mis tuletatud suhetest tema eelkäijaga, põhjeneb just sellel, et ei saa vapustada veksli käibuse kindlust sääraste väidete lubamisega vekslipidaja vastu, mis talle olid teadmata veksli omandamisel või millest ta ei võinud saada aru veksli vaatlemisel. Kui aga veksli järgi kohustatud isik saab tõendada, et vekslipidaja teadis need defektid, mis ta eelkäija pidamisel olid, siis ei ole mingit põhjust säärase halvas usus vekslipidaja kaitsmiseks. See seisukoht on väljendatud ka 1903. a. seaduse motiivides.

5. Veksli üleandmine peab põhjenema veksliandja vabal nõusolekul. Sunniteel üleantud veksel peab maksvusetuks tunnustatama (kui see pole vastolus § 16-ga), ükskõik kas toimused, milles väljendus sundimine, kuuluvad kriminaalseaduste järgi karistatavate hulka või ei (vaata Nosenko IV, senati otsus nr. 35).

6. Sundimine, mille tagajärjel antud veksel tunnustatakse maksvusetuks, ei pea väljenduma tingimata füüsilises vägivallas, vaid küllaldaseks osutub ähvardus praeguse või tulevase tõelise pahega (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 21 — 1901.).

7. Vastavalt vekslikohustuse vormilisele iseloomule on ka veksli üleandmine vormiline ühekülgne toiming ja selleks, et veksel astuks jõusse tema üleandmise tagajärjel esimesele omandajale, ei ole vaja, et viimane üleandmisel ka võtaks ta vastu, vaid tunnustatakse küllaldaseks, et veksel esimesele omandajale veksliandjalt läheks üle, kuigi viimane ei tea, et temale veksel antakse üle.

8. Veksli esimese omandaja käes olemine loob seadusliku eelduse, et veksel läinud üle tema kätte üleandmise tõttu veksliandja poolt, ja vekslipidajalt ei nõuta tõendusi, et veksel tõesti anti üle veksliandja poolt ja just temale kui esimesele omandajale.

9. Kuid säärane eeldus käib ainult heas usus esimese vekslipidaja kohta. Halva usku ei eeldata, ja sellepärast lasub ikka veksliandjal kohus, tõendada halvas usus omandamist. Veksliandja peab tõendama, et esimene omandaja teadis, et veksli üleandmine veksliandjalt temale sündis oludel, mis tsiviil- või isegi kriminaalseaduse eeskirjade järgi hävitavad veksli üleandmise toimingu juriidilise tähtsuse, nagu vägivald, sundimine, petmine, eksitus.

Sündis aga veksli üleandmine küll sääraste olude tagajärjel, kuid ilma esimese omandaja osavõtuta — vahenditult või vahendlikult — ja ilma tema teadmata, siis need olud ei või olla veksliandjale põhjuseks vaielda veksli omandamise vastu esimese omandaja poolt, vaid nende põhjal on tal õigus ainult kahjutasu nõuda neilt, kelle toimuste tagajärjel sündis säärane veksliüleandmine.

10. Nõnda omandab siis § 16 põhjal veksel vekslijõu, kuigi ta veksliandja käest on libisenud välja vastu tema tahtmist või isegi vägivaldselt temalt võetud, kui aga esimene omandaja on tema heas usus omandanud, s. o. kui ta ei teadnud neist vigadest, mis käisid kaasas veksli üleminekuga veksliandja käest.

11. Tehes vastavalt vorminõudeile (§§ 3—5, 9—11 ja 13) koostatud veksli jõu sõltuvaks ainult veksli üleandmisest esimesele omandajale, Veksliseadus võtab veksliandjalt võimaluse vaielda vastu edaspidiste vekslipidajate poolt esitatavaile vekslinõudeile seepärast, et ta ei olevat raha või kaupa saanud selle veksli eest, kuna see asjaolu, kuigi sellest teadis esimene veksliomandaja, ei või mõjuda ei veksli väljaandmise vormilise ega ka ta materiaalse õigsuse peale.

§ 17.

Esimesel veksliomandajal on õigus anda edasi veksel teisele isikule omanduseks. Sama õigus on ka igal järgneval veksliomandajal. Veksel võidakse anda edasi ühele või mitmele omandajale, kuid vekslisummat killustamata. Veksel võidakse ka anda edasi sellele, kes juba võtab osa vekslist. Viimane võib veksli uuesti anda edasi, kuid mitte veksliandjale, kellele veksel võidakse anda tagasi ainult kustutamiseks.

1. Käesolev paragrahv määrab iga vekslipidaja õiguse, anda see veksel o m a n d u s e k s kolmandaile isikuile, kusjuures ei anta üle neid õ i g u s i, mis olid esimesel veksliomandajal, vaid antakse üle omanduseõigus veksli enese peale. Seega tehakse vahet veksli edasiandmise vahel pealkirjadega ja hariliku õiguste üleandmise (cessio) vahel võlakohustiste järgi.

2. Tähtsam vahe nende kahe õiguste üleandmise vahel seisab selles, et iga vekslipidaja õigused on täitsa iseseisvad ja ei olene sugugi neist õigustest, mis tema

eelkäijal olid vekslivõlgnikkude vastu. Sama on väljendatud ka § 24.

3. Omanduseõigus veksli peale on üleantav ainult § 18 ja järgmistes ettenähtud pealkirjadega, peale juhtude, kui üleandmine sünnib pärimise teel. Veksli omanduseks andmine erilise lepinguga ei loo veksliõigusi (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 12358 — 1909.).

4. Veksli käest kätte käimine pealkirjade järgi on veksli loomulik omadus, mispärast ei olene see sugugi veksli tekstist, s. o. vekslis ei tarvitse märkida sellekohast luba.

5. Veksli edasiandmine mitmele isikule korraga on lubatud, kuid tingimusega, et sealjuures ei killustataks vekslisummat, kuna see võiks muuta võimatuks veksli edasiliikumise, eriti veksli järgi rahasummade sissenõudmisel kohtu abiga. Kõigi isikute õigused, kes veksli omandasid ühe ja sama pealkirjaga, on jagamata, ja seepärast peab veksli edasiandmine nende poolt sündima samuti jagamata ja edasiandepealkirjal, mis tehtud ühe või mõne poolt, pole jõudu. Isikut, kes säärase pealkirjaga veksli omandas, ei saa lugeda õigeks vekslipidajaks (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 82 — 1893.).

6. Küsimus, mis sünnib veksliga siis, kui ta tuleb tagasi mõne isiku kätte, kes ennem sama veksli järgi kohustatud, lahendatakse olenevalt sellest, kas ta tuli tagasi veksliandja või vekslipidaja kätte.

7. Veksliandja suhtes on veksel oma sisu poolest võlakohustis, mispärast ta vastutab kui otsekohene vekslivõlgnik vahendita ja ilmtingimata. Seepärast ka kirjutab käesolev paragrahv ette, et veksli ta väljaandja juurde tagasitulekule tuleb vaadata kui veksli kustutamisele, ja kui vekslil leidub pealkiri, millega ta antud edasi veksliandjale, siis tuleb seda pealkirja tõlgitseda kui maksu- või kustutamise pealkirja.

8. Teisiti on vahekord siis, kui veksel tuleb tagasi mõne pealekirjutaja kätte. Seega on viimane uuesti omandanud iseseisvalt omanduseõiguse selle veksli peale, olenemata teiste pealekirjutajate õigustest ja kohustest. Sellest järgneb, et säärasel pealekirjutajal on kõik need õigused, mis on harilikul pealekirjutajal, endast mõista ka õigus, uuesti anda edasi sama veksel. Paragrahvi 34 järgi pole tal ainult õigust esineda maksunõudega nende vastu, kelle pealkirjad järgnevad tema oma pealkirjale. Kuna ta ise vastutab nende ees oma

esimese pealkirjaga, oleks asjata nende vastu nõudmiste esitamine.

9. Veksli edasiandmiseks nõutakse sama vekslivõimet kui veksli andmisel ja peale vastava pealkirja valmistamise sama üleandmist järgmisele omandajale, nagu §§ 15 ja 16 seda nõuavad esimese omandaja suhtes.

10. Maksu veksli järgi tõendab ka asjaolu, et veksel on tema järgi kohustatud isiku käes (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 7 — 1910.), kusjuures ei nõuta erilist maksupealkirja vekslil, kui veksel on tema kui kohustatud isiku käes (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 134 — 1912.).

11. Pealekirjutaja, kes tasus veksli, on õigustatud oma pealkirja kustutama ja esitama nõuet nii vekslisandja kui ka eelmiste pealekirjutajate vastu, samuti ka vekslit andma edasi, mis võib sündida ilma uue pealkirjuta, kui vekslil oli ennem tema blanko-pealkiri (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 7 — 1910.).

12. Veksliseadus ei nõua edasiandepealkirja tegemist veksli tagasimineku puhul endise vekslipidaja kätte maksmise tõttu. Sel korral eeldatakse, et see vekslipidaja tasus veksli, mispärast ta tuleb lugeda seadusepäraseks vekslipidajaks (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus 828 — 1911.).

13. Veksel astub käibusse esimese omandaja pealkirja tõttu, milleta veksli liikumine ei ole mõeldav (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 204 — 1919.).

14. Kui veksel antakse tagasi mõne ennem samast vekslist osavõtnud isiku kätte, siis ei ole vaja teha edasiandepealkirja tema nimele, kuna eeldatakse, et veksel on tema kätte sattunud väljaostmise tõttu eelmiselt pidajalt, mispärast sel isikul on ka õigus esitada veksel sissenõudmisele ja uue pealkirjaga anda veksel edasi kolmandaile isikuile (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 114 — 1910.).

§ 18.

Veksli edasiandmine märgitakse pealkirjaga, mida nimetatakse edasiandepealkirjaks. Edasiandepealkiri peab sisaldama veksli edasiandja allkirja ja on kas nimeline, kui selles on märgitud uus omandaja, või blanko-pealkiri, kui selles teda ei ole märgitud. Viimasel juhul on igal veksliomandajal õigus anda edasi veksel ka ilma uue pealkirjata.

1. Blanko-pealkiri tõendab samuti kui nimeline veksli peale omanduseõiguse üleminekut vekslipidajalt,

kuid märkimata, kellele nimelt see õigus läheb üle, andes ühtlasi võimaluse säärase pealkirjaga varustatud veksli liikumiseks käest kätte, ilma et sellel liikumisel tekiks vajadus teha uusi pealkirju, nimelisi või blanko-pealkirju, mispärast peale säärast blanko-pealkirja igaüks on õige vekslipidaja, kelle käes on see veksel (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 161 — 1912.).

2. Nimelist edasiandepealkirja ei saa muuta blanko-pealkirjaks, kriipsutades läbi nimelise pealkirja teksti ilma õienduseta (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 107 — 1907, osak. otsus nr. 35 — 1908 ja nr. 113 — 1911.).

3. Blanko-pealkirja muutmine nimeliseks on lubatud (§ 20).

4. Paragrahvi 9 eeskiri on kohaldatav ka pealekirjutajate allkirjade kohta, mispärast pealkirja all tehtud allkiri, mida ei ole teinud veksli edasiandja, peab tõestatud olema notari poolt (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 114 — 1907.).

5. Kuna veksli edasiandepealkirja all peab olema edasiandja allkiri, siis ei või säärast pealkirja asendada edasiandva asutuse tempel, mille all pole allakirjutama õigustatud isikute allkirju (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 133 — 1912.).

6. Tunnistajatega ei saa lükata ümber edasiandepealkirja õigsust (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 16 — 1906. a. ja teised.).

7. Antakse veksel edasi hooldamisel oleva isiku nimele, siis, kui hooldajaid on mitu, peavad kõik hooldajad koos kirjutama alla edasiandepealkirjale (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus 29. V 1912.).

§ 19.

Blanko- kui ka nimelised edasiandepealkirjad kirjutatakse veksli teisele küljele, kusjuures esimene edasiandepealkiri, kui see on nimeline, võidakse kirjutada veksli esiküljele kas tervelt või ainult alata sealt. Kui veksli teine külg on kirjutatud täis, siis pikendatakse seda külge lisalehega ja jätkatakse pealkirjade kirjutamist nõnda, et esimene lisalehele kirjutatav pealkiri algaks veksli tempelpaberil. Nende eeskirjade täitmata jätmisel muutub veksli edasiandmine maksvusetuks. Pealkirja parandused on lubatud, kuid need peavad olema tõendatud pealekirjutaja allkirjaga. Täielikult läbikriipsutatud edasiandepealkiri loetakse kustutatuks.

1. Kuna pealekirjutaja võtab endale vekslikohustuse, tuleb tema allkirja kohta kohaldada § 9 eeskirja, s. o. kui see allkiri pole antud ta enese poolt, siis peab teise isiku poolt kirjutatud allkiri olema tõestatud seatud korras, muidu pole sel pealkirjal vekslijõudu (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 114 — 1907.).

2. Veksli sisus tehtud paranduste õiendused tehakse veksliandja allkirja ees (§ 13), veksli pealkirjas tehtud paranduste õiendused on lubatud teha lihtsalt vastava allkirjaga, s. o. ka pärast pealkirja allakirjutamist. Vastava allkirja all tuleb mõista pealekirjutaja enda allkirja.

3. Kuigi Veksliseaduses pole märgitud pealkirjade paranduste õiendamata jätmise tagajärgi, ei saa arvata, et selle asjaolu tagajärjeks oleks pealkirja maksvusetus, vaid peab järeldama, et ettenähtud korras õiendamata jäetud parandusi üldse ei tule arvestada, milline järeldus leiab kinnitamist § 19 lõpus, mille järgi hävitatuks loetakse ainult pealkirjad, mis täies ulatuses kriipsutatud läbi.

4. On vekslile pealkirja teinud isik, kellel puudub õigus, kohustuda veksli järgi, siis ei kohusta säärast pealekirjutajat tema poolt tehtud pealkiri ei veksli ega üldtsiviilseaduse järgi (Sen. tsiviilkass. dep. otsus Rafilson'i asjas 25. veebr. 1907. a., vaata Nolcken'i Veksliseadustik — 6. väljaanne lhk 336.

5. Täielikult läbikriipsutatud edasiandepealkiri loetakse kustutatuks.

Sellest redaktsioonist järgneb, et edasiandepealkiri, mis on kriipsutatud läbi ainult osaliselt, on maksev läbikriipsutamata osades endastmõista niivõrd, kuivõrd need osad võivad täita edasiandepealkirja ülesannet.

Käesolevat eeskirja ei pea sugugi nii mõistma, et sellega nagu lubataks avatleda läbikriipsutamisele. Läbikriipsutamisel on tihtipeale väga rasked tagajärjed. Esimene neist on, et edasiandepealkirja läbikriipsutamisega katkestatakse harilikult pealekirjutajate rida, mille tõttu langevad välja kõik veksli järgi regressvastutajad, kelle pealkirjad järgnevad läbikriipsutatud pealkirjale. Ja kuigi pealekirjutajate rea katkestamatus ei kannata pealkirja läbikriipsutamise all, näiteks kui läbikriipsutatud pealkiri järgnes blanko-pealkirjale, siis võib tekkida küsimus, mispärast on see pealekirjutaja vabanenud regressvastutusest järgnevate pealekir-

jutajate ees, kes oma pealkirjad andsid võib-olla just väljalangenud pealekirjutaja kaaluvuse tõttu. Kas Vekseliseadus lubab eelmise pealekirjutaja pealkirja läbikriipsutamisega järgnevatele teha lausa kahju? Kui see oleks nii, peaks tunnustama Vekseliseaduse puudulikuks. Kuid vaevalt saab järgnevaid pealekirjutajaid sundida maksma veksli järgi, mil mõni eelmine pealkiri on kriipsutatud läbi ja seda § 51 tõttu, milles sisaldub eeskiri, et pealekirjutaja on kohustatud maksma veksli järgi veksli vastu, s. o. kui temale antakse üle sama veksel. Üleantav veksel peab endastmõista olema rikkumata. Läbikriipsutatud pealkirjaga veksel aga on rikutud, mispärast regresskostja võib vaielda vastu seesugusele nõudele, ja kohus lükkab nõudmise tagasi, olgu siis, et nõudja tõendab, et läbikriipsutamine sündis kostja nõusolekul, või et ta omandas veksli pärast pealkirja läbikriipsutamist.

6. Puudub veksli pealkirjadel katkestamatus (§ 23) kuni vekslipidajani, siis ei saa säärast vekslit üldse enam anda edasi pealkirjaga, kuid vekslipidaja võib nõuda siiski sisse enese eel olevailt pealekirjutajailt vekslisumma, kui ta tõendab, et ta ise kriipsutas läbi katkestava pealkirja kas kogemata või isegi meelega (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 114 — 1910.).

§ 20.

Igal veksliomandajal on õigus muuta blanko-pealkiri nimeliseks, märkides veksli järgmise omandaja.

Käesolev paragrahv annab vekslipidajale õiguse muuta blanko-pealkiri nimeliseks, s. o. blanko-täitmiseks. Seesugune täitmine oleneb vekslipidaja äranägemisest, kuna tal on õigus ka tühja kohta täitmata esitada veksel maksmiseks, lasta protestida mittemaksmise pärast ja tõsta kohtus nõue sama veksli järgi. Kuid ta võib:

a) mahutada oma nime tühjale kohale blanko-pealekirjutaja nime ette, mille tõttu ta muutub veksli nimeliseks pidajaks;

b) või mahutada tühjale kohale selle isiku nime, kellele ta soovib anda edasi veksli;

c) või tühja kohta täitmata anda edasi veksel nimelise või blanko-pealkirjaga;

d) või veksel anda edasi ilma mingi uue pealkirjata ja muutmata eelmist blanko-pealkirja.

Viimasel korral saab heas usus veksli omandaja iseseisva õiguse veksli järgi, kusjuures veksli edasiandja vastutus piirdub eelmise blanko-pealkirja ehtsuse eest vastutamisega, analoogiliselt juhuga, kui ta oleks andnud edasi veksli vastutamatusepealkirjaga.

§ 21.

Vekslipidajal on õigus veksli edasiandmisel edasiandepealkirja mahutada sõnu „ilma minu vastutuseta" või muud samasisulist märget (§ 50). On see märge kriipsutatud läbi, siis loetakse ta kustutatuks ainult sel juhul, kui läbikriipsutamine on tõendatud isiku allkirjaga, kes tegi vastutamatusepealkirja.

1. Eelmine Veksliseadus määras vastutamatusepealkirja teksti, kusjuures teissuguste sõnadega väljendatud pealkirjal ei olnud üldse jõudu. Käesolev Veksliseadus jätab pealkirja teksti koostamise pealekirjutaja äranägemise hooleks, nõudes ainult, et oleks selge, et on loobutud vastutusest.

2. Kuid isik, kes on veksli andnud edasi vastutamatusepealkirjaga, vastutab kahjutasuga Tsiviilseaduse järgi veksli omandaja ees juhul, kui see veksliandjalt ei saa tasu veksli maksvusetuse tõttu veksliandja suhtes (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 19 — 1916.).

3. Vastutamatusepealkiri on otstarbekohane ainult enne veksli protestimist, kuna pärast seda vekslile tehtud pealkirjad ei loo enam vekslivastutust (§ 55).

§ 22.

Veksliandja, samuti iga pealekirjutaja võib veksli edasiandmist keelata erilise märkmega. Seesuguse keelu vastu tehtud edasiandepealkiri ei ole maksev isiku suhtes, kes keelas veksli edasiandmise.

1. Veksli edasiande keelul ei ole absoluutset jõudu: keelu peale vaatamata võib siiski anda edasi veksli, kuid järgnevatel edasiandmistel pole jõudu selle pealekirjutaja vastu, kes keelas edasiandmise. Endi vahel aga vastutavad pärastised pealekirjutajad samuti, kui poleks edasiande keeldu olnudki (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 922 — 1909.).

2. Kuigi Veksliseaduses pole määratud kord, mille järgi võiks hävitada edasiandepealkirja keelu, ei võiks olla kahtlust, et seda tuleb teha samade eeskirjade järgi, mis eelmises (21) paragrahvis väljendatud on vastutamatusepealkirja kustutamise kohta.

3. peatükk.

LIHTVEKSLITE PIDAJAD JA NENDE VOLINIKUD.

§ 23.

Vekslipidajaks loetakse veksli valdaja, kui ta vekslil on märgitud esimese omandajana või kui veksel temale on antud edasi edasiandepealkirjaga, kuid tingimusega, et juhul, kui on mitu edasiandepealkirja, kõik need kujundaksid katkestamatu rea, alates esimese omandaja pealkirjast ja lõppedes nimelise või blanko-pealkirjaga. See rida tunnustatakse katkestamatuks, kui iga pealekirjutaja pealkiri järgneb vahenditult nimelisele pealkirjale, milles ta on märgitud omandajana, või blanko-pealkirjale, kusjuures läbikriipsutatud pealkirju, samuti ka pealkirjade tegemise aega ei võeta arvesse. Vekslipidaja ei ole kohustatud tõenduma eelmiste pealkirjade ehtsuses.

1. Käesoleva paragrahviga määratakse, kes on veksli sisu järgi ta omanik, ja kellele võlgnik on õigustatud ja ka kohustatud maksma. Peale nende veksli omanikkude, kelle legitimatsioon nähtub veksli sisust, võivad olla veel teised veksliomanikud, need, kes omandanud veksli väljaspool Veksliseadust, tsiviilseaduse järgi, nagu pärimise, cessio teel jne. Veksliseadus viimaseid omandamisvõimalusi ei puuduta, reguleerides käesoleva paragrahviga ainult seda vekslipidaja legitimatsiooni, mis veksli sisust järgneb, s. o. lahendades küsimust, missugustel tingimustel isik, kelle käes on veksel, loetakse vekslipidajaks ja selle fakti tõttu veksliomanikuks, kes võlausaldajana on õigustatud teostama õigusi, mis veksel annab temale kui säärasele.

2. Vekslipidajaks loetakse veksli valdaja §§ 15 ja 16 mõttes, s. o. isik, kellele on lubatud veksli järgi maksta ja kellele antud kätte veksel maksu nõudmiseks. Need isikud on kahesugused: esiteks veksli esimene omandaja ja peale selle iga järgmine omandaja, kes omandades veksli pealkirja põhjal, muutub oma vahenditult eelkäija ja ühtlasi ka kõigi teiste vahendlikult eelkäijate ja ka veksliandja võlausaldajaks.

3. Veksli esimese omandaja legitimeerimiseks on vaja, et veksel oleks kirjutatud tema nimele ja oleks ühtlasi ka tema valduses §§ 15 ja 16 mõttes, kusjuures valduse saamine võib olla ka mitteseadusepärane, kui aga veksliomandaja ei teadnud seda.

4. Mis puutub teiste esimesele omandajale järgnevate valdajate legitimatsiooni, siis nõuab seadus peale vekslivalduse veel *pealkirjade katkestamata rea*, s. o. et veksli pealkirjadest oleks näha veksli käik käest kätte. Seejuures tuleb aga pidada silmas, et katkestamata pealkirjade rea nõue on — nagu suurem hulk Veksliseaduse nõudeist — puhtvormiline, s. o. seadus ei nõua, et vekslipealkirjade katkestamata rida peab vastama veksli tegelikule käest kätte käigule (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 117 — 1911.).

5. Samuti ei muutu vekslipidajaks, kellel oleks õigus veksli järgi nõue esitada, isik, kes vormilise vekslipidaja õigeksvõtmise järgi olevat tegelik vekslipidaja, kuna selleks loeb § 23 ainult neid, kellele veksel on antud üle edasiandepealkirja järgi (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 75 — 1910).

6. Kuigi katkestamata reaks loetakse harilikult see, kui pealkirjad koha mõttes järgnevad üksteisele, tuleb tunnustada katkestamataks ka säärane pealkirjade rida, milles pealkirjad koha mõttes on segamini, kui seejuures aga tõendatakse, et nad aja mõttes (kronoloogiliselt) on üksteise järele katkestamata tehtud (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 8722 — 1910.).

7. Käesoleva § 23 järgi ei arvestata pealkirjade rea katkestamataks tunnustamisel läbikriipsutatud pealkirju, need loetakse kustutatuks. Seepärast tuleb lugeda katkestamata reast väljalangenuks isik, kes omandas veksli pealkirja põhjal, mis pärastpoole kriipsutati läbi. Säärase isiku poolt weksli edasiandmisele ja tema käest veksli omandamisele ei saa vaadata kui vekslipidaja legitimatsiooni alusele. Sellest järgneb, et läbikriipsutatud pealkiri katkestab pealkirjade rea, kuna viimasesse seeläbi auk tekkis. Säärane läbikriipsutamine mõjub ainult läbikriipsutatud pealkirjale järgnevatele pealkirjadele, jättes puutumata pealkirjad, mis on läbikriipsutatud pealkirja eel. Viimaseks õigeks vekslipidajaks on selkorral see, kelle nimele on tehtud läbikriipsutatule vahenditult eelmine pealkiri (Sen. tsiviilkass. dep. ots. nr. 114 — 1910.). Läbikriipsutatud pealkirjale järgnevatel pealkirjadel pole mingit tähtsust: nad ei anna õigust ei veksliandja ega eelmiste pealekirjutajate vastu, samuti ka mitte endi vahel üksteise vastu.

8. Kuna hävitatuks loetakse ainult need pealkirjad, mis hävitatud täielikult, s. o. tervelt, osalised läbi-

kriipsutamised aga maksvusetud on ei saa oma pealkirja teiste hulgas läbikriipsutaja ja sellega rea katkestaja ühendada rea pooli, kriipsutades läbi eelmises pealkirjas veksliomandaja ja sellega muutes selle pealkirja blanko-pealkirjaks.

9. Kuna § 18 on määranud vekslipealkirjade sisu, pealkirja tegemise aja kohta aga jätnud tegemata korralduse, täiendab käesolev (23) paragrahv § 18, määrates, et pealkirja tegemise aja märkimine on tähtsuseta. Tähtsus on, nagu § 18 juures juba seletatud, ainult pealkirjade vahenditusel.

10. Blanko-pealkirjal on oma iseseisev tähtsus vekslipidaja legitimeerimisel. Tema kohta eeldatakse, et blanko-pealekirjutaja ise on säärase pealkirjaga avaldanud oma nõusoleku selleks, et iga järgmine pealekirjutaja võiks anda edasi veksli uue pealkirjata, ja et iga vekslipidaja loetaks seaduslikuks pidajaks. Kuna blanko-pealkiri on veksliomandajale samasuguseks seaduslikuks aluseks vekslipidamisel nagu nimelinegi, puudub vajadus mahutada vekslipidaja nimi sellesse blanko-pealkirja ja seega teha nimeliseks blanko-pealkiri, kuigi § 20 annab selleks õiguse. Samuti on nimelise pealkirjaga veksli edasiandmine seaduslik juhtudel, kui blanko-pealkirja järgi vekslipidaja pole muutnud endanimeliseks eelmist blanko-pealkirja.

11. Vekslipidaja ei ole kohustatud selgitama eelmiste pealkirjade ehtsust. See eeskiri on võetud Veksliseadusse vekslipidaja legitimeerimise mõttes; see tähendab, selleks, et saada seaduslikuks vekslipidajaks, ei ole muu hulgas vaja, — kuid siiski võib — selgitada eelmiste pealkirjade ehtsust. Samuti kui veksli algupärasus ei mõju otsustavalt neile veksliõigustele, mis esimeselt omandajalt omandab järgmine vekslipidaja, ei ole tähtis edasiandepealkirja ehtsus uue omandaja legitimeerimiseks.

Käesolev paragrahv räägib *eelmiste* allkirjade ehtsusest ja ei riiva juhtu, kui pealekirjutaja keeldub vekslimaksmisest seetõttu, et tema enda allkiri on võltsitud. Viimasel juhul on pealekirjutajal endastmõista samad õigused, mis on isikul, kelle nimel terve veksel on võltsitud. Ei ole ju kummalgi juhul olemas seda kohustust, mille põhjal tahetakse teha vastutajaks veksli järgi.

12. Nii nõuab siis Veksliseadus, et pealekirjutajate rida (ahel) peab *väliselt* katkestamata olema, kuigi üks või teine pealkiri pärast osutub võltsituks.

13. Enne veksli maksmist tuleb maksjal peale pealkirjade rea katkestamatuse juhtida tähelepanu ka sellele, kas veksli esitaja on just see isik, kes veksli järgi on ta seaduslik pidaja.

14. Pealekirjutaja, kes maksis veksli, saab ta õigeks pidajaks maksu tõttu, ilma et vaja oleks pealkirjaga temale anda edasi seda vekslit, kui aga veksel tegelikult antakse üle temale.

§ 24.

Vekslipidajal on kõik vekslist järgnevad õigused sõltumata eelmise pidaja õigustest, välja arvatud juhud, kui eelmine pidaja vastu oma tahtmist on kaotanud valduse veksli peale ja vekslipidaja seda teadis.

1. Selle paragrahvi sisu seisab selles, et iga edasiandmine loob täielikult iseseisva vekslikohustuse: pealekirjutaja kohustub maksma veksli järgi iseseisvalt, s. o. olenemata eelmistest pealekirjutajatest ning nende õigustest ja kohustustest, mitte nende õiguste ja kohuste järeletulijana. Seepärast ei saa pealekirjutaja end kaitsta maksunõude vastu väidetega, mis ei põhjene vahekorrale tema ja vekslipidaja vahel, kes veksli esitas sissenõudmiseks kohtule.

2. Kui veksel veksliandja käest sattus teiste kätte veksliandja nõusolekuta, siis ei astu säärane veksel üldse jõusse (v. § 16), olgu siis, et vekslipidaja ei teadnud seda.

3. Halvas usus veksli omandamist võib tõendada tunnistajatega (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 119 — 1904.).

4. Pealekirjutaja halb usk pealkirjategemisel ei mõjuta heas usus veksliomandaja õigusi (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 6414 — 1907.).

5. Veksli esimese omandaja poolt veksliandjale antud kviitung selle üle, et selle veksli järgi raha on makstud, on maksev nende endivaheliste arvete õiendamisel. Säärane kviitung võib olla tähtis ka veksli esimese omandaja ja järgmise vekslipidaja vahel arvete õiendamisel siis, kui on tehtud selgeks, et nõudjale veksli omandamisel oli teada selle kviitungi olemasolu (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 50 — 1910.).

6. Veksli *omandamine* peab toimuma heas usus. Seepärast ei avalda mõju vekslipidaja õigustele asjaolu,

kui ta pärast veksli omandamist sai teate veksli maksvusetuse kohta — v. prof. A. Kaminka, Veksliseadustik, 4. väljaanne, lhk. 87.

§ 25.

Vekslipidaja võib anda teistele vekslivolituse. Seesugune wolitus antakse vekslil erilise pealkirjaga, mida nimetatakse volituspealkirjaks ja mis peale volituse peab sisaldama volitatava nime ja volitaja allkirja. Nende pealkirjade õigsuse kindlakstegemiseks kohaldatakse § 23 ettenähtud edasiandepealkirjade eeskirjad. Vekslivolitus ei kustu ei volitaja surmaga ega ta teguvõime kitsendamisega.

1. Seadus ei kirjuta ette kindlat vormi volituspealkirja jaoks. Nagu järgneb lisandatud volituspealkirja näidisest, peab see pealkiri sisaldama volituse maksusaamiseks. Volitus antakse ainult pealkirjana, eriline veksli tsedeerimise akt ei või teda asendada.

2. Selles paragrahvis tehtud saade § 23-le tähendab, et mahakriipsutatud volituspealkirjad on ka maksvusetud, ja et veksli järgi kohustatud isikul pole vajadust uurida, kas volitus on küllaldane ja kas pealkiri on ehtne, kui aga see pealkiri väliselt näib ehtne.

3. Volituspealkirja tegija ja voliniku vahekorra lahendamine ei sünni Veksliseaduse, vaid tsiviil- või kaubandusseaduse alusel.

§ 26.

Volituspealkirjaga volitatu loetakse õigustatuks esitama vekslit maksmiseks või sissenõudmiseks, võtma vastu veksli järgi saadaolevat raha ja võtma ette volitaja õiguste kaitseks kõiki tarvilikke toiminguid. Seesugune volinik võib anda edasi oma volituse teistele uue volituspealkirjaga, kui algvolituspealkiri ei sisalda edasivolitamise keeldu.

1. Vekslivolituse edasiandmisel on asutud vastupidisele seisukohale, võrreldes üldvolituste edasiandmisega. Viimane on lubatud ainult siis, kui volitus sisaldab vastava õiguse, kuna vekslivolituses see õigus eeldatakse ja edasiandmine vastava korralduse puudusel ikka võib sündida, välja arvatud juhud, kui edasiandmine keelatud ära volituspealkirjaga.

Veksli volituse edasiandmine sünnib uue volituspealkirja kaudu. Vene senati IV dep. on leidnud, et see

võib sündida ka erilise volikirja kaudu. Säärane edasiandmine ei loo aga vekslivolitust, vaid kujutab üldise edasiandmise.

2. Kellele võib vekslivolituse anda? Vekslivolitus ei loo volinikule vastutust veksli järgi. Seepärast võib anda volituse igaühele, kellel on õigus sõlmida volituslepingut.

3. Kui pealkirjast pole selgesti näha, et see on volituspealkiri, siis peab säärast pealkirja tõlgitsema edasiandepealkirjana, kuna viimane on harilik, esimene aga tekib siis, kui pealkirjal on vastav selge sisu. Kohtu poolt tehtud järeldus selle kohta, kas pealkiri on edasiande- või volituspealkiri, ei kuulu kontrollimisele kassatsioonikohtu poolt Kohtuteseaduse § 5 põhjal (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 1641 — 1911.).

4. Kuidas vekslivolinikul tuleb toimida, kas volitaja või oma nimel, selle kohta on kohtupraktikas tekkinud lahkarvamised. On ainujärjekindel seisukoht, et vekslivolinik samuti kui iga teine volinik peab teotsema oma volitaja nimel, kuid senat on siiski kord asunud vastupidisele seisukohale, väljendades arvamist, et vekslivolinikul olevat õigus esitada veksel sissenõudmiseks ainult oma nimel, vastasel korral tuleb talt nõuda hariliku volikirja peale veksli volituspealkirja (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 44 — 1910.).

5. Vastupidi senati arvamisele ütleb Veksliseaduse kommentaator A. Nolcken:

„Kuna vekslivolitus on eriline volituseliik, mis seaduse erieeskirjaga loodud ja volinikule kõik vekslipidaja õigused üle annab, mis talle kuuluvad tema kui võlausaldaja õiguste teostamise ja alalhoidmise suhtes, siis peab tunnustama, et vekslivolitus loob selle volitusega varustatud volinikule ka õiguse nõudmise esitamiseks ilma erilise sellekohase volikirjata isiklikult, — kui ta kuulub isikute hulka, kellel on õigus ajada võõraid kohtuasju, — või advokaadi kaudu kõigi õigustega, mis ette nähtud Tsiv.-kp. s. § 250.“

6. Senati tsiviilkass. dep. osak. on otsustanud, et vekslivolinik võib veksli sissenõudmiseks kohtule esitada ka siis, kui tal pole luba võõraste kohtuasjade ajamiseks — otsus nr. 2746 — 1906. a.

7. Enam-vähem kindlale seisukohale on senat asunud 1913. a. tsiviilkass. dep. otsuses nr. 58. Senat on leidnud, et vekslivolinik on ikkagi volinik ja peab ajama

kohtuasja veksli järgi volitaja nimel, milleks tal pole vaja erilist volikirja peale vekslivolituse, ja säärast veksliasja võib ta ajada kohtus volitaja nimel vaatamata sellele, kas tal on või ei ole õigust ajada vööraid kohtuasju.

8. Vekslivolitus antakse erilise pealkirjaga vekslil. Selle pealkirja põhjal tekib üheltpoolt volitus volinikule, kuid teiseltpoolt lahendatakse volitaja ja voliniku vahelised vastastikused õigused ja kohused, kui nende vahel pole sõlmitud erilepingut selle kohta.

9. Voliniku legitimeerimine sünnib volituspealkirja põhjal, kusjuures nõutakse, et veksel oleks ka voliniku käes. Blankolised volituspealkirjad, s. o. volituspealkirjad, milles pole märgitud, kellele antakse volitus, pole lubatud. Voliniku legitimeerimisel käiakse eeskirjade järgi, mis seatud vekslipidaja legitimeerimiseks. Ka volituspealkirjade rida peab olema katkestamata.

10. Missugusel kohal peab volituspealkiri seisma, pole seaduses määratud. Kuna aga volituspealkirja tegemiseks on õigustatud vekslipidaja (§ 25), siis ei saa kahelda, et vekslipidaja volituspealkiri peab olema väljendatud ühenduses selle pealkirjaga, mis vekslipidajat ennast legitimeerib, s. o. veksli *teisel küljel* selle pealkirja järele.

11. Paragrahvis 23 ettenähtud eeskirjad edasiandepealkirjade õigsuse kohta tulevad käsitamisele ka volituspealkirjade õigsuse suhtes. Seepärast peavad volituspealkirjades ettevõetud parandused olema õiendatud nende poolt, kes tegid need pealkirjad. Muidu loetakse need parandused tegemataks. Täielikult läbikriipsutatud volituspealkirjad loetakse kustutatuks.

12. Vekslivolitus volituspealkirja näol kujutab omapärase (sui generis) volituse eriliste õigustega, mille hulka kuulub:

1) veksli esitamine maksmiseks;
2) veksli esitamine sissenõudmiseks kohtu korras;
3) raha vastuvõtmine;
4) üldse kõigi toimingute läbiviimine, mis vajalikud volitaja õiguste alalhoidmiseks, — nagu käskveksli esitamine vastuvõtmiseks, liht- ja käskveksli esitamine protestimiseks, palve esitamine kaotatud veksli järgi maksmise keelamise kohta, — samuti ka kõigi nende toimingute tegemiseks, mis Veksliseaduses otse pole nähtud ette, kuivõrd need kuuluvad niisuguste hulka, mil-

lega kaitstakse vekslipidaja õigusi. Andes vekslivolituse, vekslipidaja jääb veksliomanikuks ja -võlausaldajaks ja temale jäävad ka kõik vekslivõlausaldaja õigused, s. o. ta võib ka ise, ilma et oleks vaja kustutada volituspealkirja, teha kõike seda, mis ta volituspealkirjaga tegi ülesandeks volinikule.

13. Vekslivoliniku õigused on piiratud vekslivolitaja kui võlausaldaja õiguste teostamise ja alalhoidmisega, ja vekslivolinikul pole seepärast õigust anda edasi vekslit edasiandepealkirjaga, kuid ta on muu seas õigustatud ja kohustatud võtma tarvitusele abinõusid veksli kaotamise korral (§§ 79—82) selleks, et vekslipidajale hoida alal võimalust veksli järgi saada maksu (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 1704 — 1912.).

Üldise korra järgi kaotab volikiri maksvuse volitaja surma puhul (Balti Eraseaduse § 4409 ja järgm.), kuid erandina sellest korrast määrab Veksliseadus (§ 25), et vekslivolitus ei lõpe volitaja surma puhul.

4. peatükk.

VASTUTUS LIHTVEKSLITE JÄRGI.

§ 27.

Veksli andmisega võtab veksliandja endale vastutuse veksli maksmise eest.

1. Vekslikohustuse enesele võtmise oluliseks tundemärgiks kõigi veksli järgi kohustatud isikute suhtes on nende allkiri veksli või selle pealkirja all. Täiendavalt sellele nõuab veel käesolev paragrahv, korrates §§ 15 ja 16 juba väljendatud mõtet, et peale allakirjutamise on vaja veksel anda üle, millisest momendist alles tekib vastutus veksli järgi kolmanda isiku ees.

2. Kuna veksel oma konstruktsiooni poolest kujutab iseseisva ja puhtvormilise võlakohustise, ei olene ta jõud sellest võla alusest, mille katteks veksel anti. Sõltumata selle eelmise lepingu täitmisest kuulub veksel maksmisele, kusjuures eelmise lepingu mittetäitmisel tekib veksliandjal nõudeõigus selle lepingu täitmise peale (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus 28. märtsist 1911 Rumjantsev-Kruglovi asjas).

§ 28.

Peale veksliandja lasub vastutus veksli järgi ka kõigil vekslile allakirjutajail ja pealekirjutajail, nagu oleks igaüks neist eraldi võtnud endale iseseisva kohustuse, välja arvatud käesolevas seaduses otse ettenähtud juhud. Veksli järgi vastutaja ei ole õigustatud kontrollima pealkirjade ehtsust.

1. Käesolev paragrahv ei loenda kõiki neid, kes veksli järgi vastutavad, vaid piirdub üldise väljendusega, et kõik, kes kirjutanud alla vekslile või teinud pealkirju, vastutavad igaüks iseseisvalt, justkui oleksid nad igaüks võtnud iseseisva kohustuse. Seepärast vekslipidajal, kel on küll tema kasuks tehtud kohtuotsus ühe või mõne veksli järgi vastutaja vastu, on õigus pöörduda nõudmisega sama veksli järgi ülejäänud vastutajate vastu, kui ta pole saanud rahuldust eelmistelt (Senati tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 82 — 1911.).

2. Paragrahvi 23 järgi vekslipidaja „pole kohustatud" selgitama eelmiste pealkirjade ehtsust. Selle arendamiseks ütleb käesolev paragrahv, et veksli järgi vastutaja „ei ole õigustatud" kontrollima pealkirjade ehtsust.

Nii § 23 kui ka käesolev § 28 on võetud muutmata eelmisest veneaegsest veksliseadusest, mille koostamisel on vekslipidajale eeskirjade määramise puhul tekkinud küsimus, kas vekslipidaja, kes sai veksli edasiandepealkirjade alusel, on kohustatud selgitama eelmiste pealkirjade ehtsust ja kas vekslimaksja on õigustatud selgitama pealkirjade ehtsust.

Ses suhtes peeti silmas, et veksliseadustiku projekti oli mahutatud eeskiri veksli järgi vastutavate isikute kohta, mis kõlas: „Pealkirjade ehtsuse selgitamine ei ole kohustav vastutavale isikule". Selle eeskirja mahutamine projekti kutsus välja vastuvaidluse rahaministeeriumi poolt, mispärast peale küsimuse lahendamist sellele järgneva kirjavahetuse teel, see eeskiri kokkuleppel kohtu- ja rahaministeeriumi vahel heideti välja projektist. Rahaministeeriumi kaalutluste sisu selles asjas seisis järgmises: Komisjoni poolt kavatsetud eeskiri selle kohta, et allkirjade ehtsuse selgitamine pole kohustav vastutavale isikule, ei võtaks sellelt isikult õigust, siiski võtta ette seda selgitamist, kuid andes säärase õiguse kõigile vastutavaile isikuile,

s. o. kõigile vekslile allakirjutajaile ja sellele pealkirjadetegijaile, see eeskiri võimaldaks neile takistamata vekslite tasumisest laialt kõrvale hoiduda pealkirjade ehtsuse selgitamise ettekäändel. Niisugust mõtet ei sisaldanud endine veksliseadustik, ega ka saksa veksliseaduse § 36. 1893. a. seadustiku § 82 ei anna õigust, kahtlust avaldada pealkirjade ehtsuse kohta vastutajale, vaid ainult sellele, kellele veksel esitatakse maksmiseks tähtajal ja enne protestimist, s. o. ainult veksliandjale ja aktseptandile; peale selle on selle õiguse teostamine piiratud, üheltpoolt tähtajaga — pikenduse päevade möödumisega ja teiseltpoolt — tingitud silmnähtavate puuduste ja korratuste olemasolust pealkirjades; lõpuks ei ole veksliandjal õigust keelduda maksmisest vaatamata sellele, et kahtlus on avaldatud. Samuti ei räägi saksa seaduse § 36, mis „maksu" peatükki on mahutatud, vastutavaist isikuist üldiselt, vaid ka isikust, kes maksab tähtajal, s. o. veksliandjast lihtvekslite suhtes või aktseptandist käskvekslil. Kuid § 36, mis käib ainult nende isikute kohta, tõlgitsetakse saksa erikirjanduse poolt ses mõttes, et maksja *ei ole õigustatud* selgitama indossamendi algupärasust ja nõudma vormilise legitimatsiooni kõrval veel materiaalset legitimatsiooni. Selle seisukoha põhjendusena tuuakse ette, et vekslitega läbikäimine oleks äärmiselt raskendatud, kui veksliomandaja oleks alati kartuses, et veksli maksmiseks esitamisel võidakse temale vaielda vastu veksli indossamendi võltsimise väitega, millisest vastuvaidlemisest oleks küllalt selleks, et viivitada vekslimaksmisega, mis seaduse mõtte järgi peab sündima tähtpäeval. Säärastes oludes võiks isegi kõige seaduslikum vekslipidaja ainult siis olla veendunud selles, et temal ei teki raskusi veksli järgi raha saamisel, kui iga pealkiri vekslil on tõestatud notariaalselt või kohtu poolt. Tunnustades märgitud eeskirja eeltoodud kaalutlustel ohtlikuks vekslitega läbikäimise vabadusele, rahaministeerium on arvanud, et selle eeskirja peab asendama vastupidise eeskirjaga: „veksli järgi vastutaja *ei ole õigustatud* kontrollima pealkirjade ehtsust".

See arvamine on tunnustatud õigeks ja ühtlasi otsustatud rööbikult selle eeskirjaga veksliseadustikku võtta ka vastav eeskiri vekslipidaja kohta, nimelt et „vekslipidaja ei ole kohustatud selgitama eelmiste pealkirjade ehtsust", missugune eeskiri leidub § 23 tekstis (Riiginõukogu ühendatud departemangude shurnaal 1902. a. nr. 197, lhk. 39—41.).

§ 29.

Iga üksik veksli järgi kohustatu, nende hulgas ka veksli allkirjast või pealkirjast osavõtja, vastutab nii täie vekslisumma kui ka kõige muu eest, mida vekslipidajal on õigus nõuda neilt käesoleva seaduse põhjal.

1. Täienduseks eelmisele paragrahvile, mis loob iga üksiku veksli järgi kohustatud isiku iseseisva vastutuse, määrab käesolev paragrahv kõigi vastutajate vastutuse ulatuse, järgmine § 30 määrab nende vastutuse korra ja § 49 iga kohustatu kohused üksikasjaliselt.

2. Vekslivõlgnikkude üksikute liikide vekslikohustuse iseseisvuse põhimõte kohaldatakse ka nendele üksikutele veksliandjatele, kes koos teistega kirjutasid alla vekslile või selle pealkirjale.

§ 30.

Veksli mittemaksmisel, kui see on tõestatud seatud korras (§ 48), on vekslipidajal õigus oma äranägemisel esitada nõue veksli järgi saadaoleva summa ulatuses (§ 29) kas kõigi veksli järgi vastutajate vastu koos (§ 28) või mõnede vastu neist samuti koos või ühe vastu, kusjuures viimasel kahel juhul vekslipidaja ei kaota oma õigusi nende vastu, kelle vastu ta ei ole veel esitanud nimetatud nõuet.

1. Käesolev paragrahv määrab veksli järgi vastutajate vastutuse iseloomu.

Harilikult nimetatakse see vastutus solidaarseks, kuid ta ei vasta oma iseloomu poolest Balti Eraseaduses ettenähtud solidaarvastutusele. Esialgsesse vene vekslisseaduse projekti (1903. a.) taheti võtta tärmin „kõik ühe eest ja üks kõigi eest", kuid ka see ei vasta veksli vastutuse iseloomule, kuna iga vastutaja vastutab ainult enese eest, olenemata vahekordadest üksikute vastutajate vahel. Seepärast otsustati ka seda tärminit mitte võtta veksliseadusse, et hoida ära järelduste tegemist, mis oleksid veksliseadusele päris võõrad. (Seletuskiri 1899. a. §§ 25—27 juurde.)

2. Vene senat oma tsiviilkass. dep. otsuses nr. 61 — 1906 on otsustanud järgmist:

Veksel on üksikute ja päris iseseisvate kohustuste kogum, missugused kohustused tekivad nii mitmel ajal igast all- ja pealkirjast vekslil ja ei ole endi vahel seotud ei ühise huviga ega ühise alusega. Seepärast seisab

vekslivõlgnikkude solidaarne vastutus õieti nende igaühe iseseisvas vastutuses vekslivõla täies ulatuses. See vastutuse nõue on seadusse võetud praktilistel põhjustel, ilma suhtumiseta solidaarkohustustele, vekslitega läbikäimise kergenduse ja vekslikrediidi kindlustuse otstarbel.

3. Eelmises otsuses väljendatud seisukoha praktiliseks tagajärjeks oli, et eitavalt lahendati küsimus: kas katkeb Tsiv.-kp. s. § 735 ettenähtud aegumise tähtaeg veksliandja või pealekirjutaja vastu tagaselja tehtud kohtuotsuse järgi, kui tagaseljaotsusega oli mõistetud välja vekslivõlg solidaarselt mõlemalt kostjalt, kuid selle otsuse täitmine pööratud ainult ühe vastu kolme aasta jooksul.

4. Oma kaalutlustes eeltähendatud otsuse tegemisel on senat otse väljendanud, et see seletus ei käi veksliandjate, pealekirjutajate ja käskvekslite vastuvõtjate (aktseptantide) kohta, kes koos on kirjutanud alla vekslile, selle pealkirjale või aktseptile.

5. Niisugune *koosvastutus* ulatub ka kohtuotsuse täitmise toimetusse: sissenõudmise pööramine ühe võlgniku varale ei takista sama nõudmise pööramist teiste võlgnikkude varale.

Saab vekslipidaja täitmislehe pealekirjutaja vastu, siis ei takista see veel nõude esitamist ka veksliandja või teiste veksli järgi kohustatute vastu, niikaua kui esimene täitmisleht pole veel kaetud (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsused nr. nr. 3958 ja 6953 — 1910.).

§ 31.

Kui keegi kirjutab vekslile alla või peale veksliandja või veksli järgi kohustatud mõne teise isiku volinikuna, kuid ilma vastava volituseta, siis vastutab ta isiklikult samuti, nagu vastutaks volituse olemasolul see, kelle volinikuna ta alla või peale kirjutas. Samal määral vastutavad eestkostjad ja teised seaduslikud esindajad, kes seesugustena õigustamatult kirjutasid alla vekslile.

1. Voliniku või seadusliku esindaja vastutus selle paragrahvi järgi ei ole vekslivõlgniku vastutus. See vastutus on tingitud sellest, et isik, kelle nimel volinik kirjutas alla vekslile või tegi kohustava pealkirja, ei olnud selleks volinikku volitanud ja ei tunnustanud end kohustatuks tema nimel tehtud all- või pealkirja järgi.

Juhtudel, kui veksli järgi tõstetakse nõudmine voliniku vastu, tuleb siiski seda nõudmist toimetada ainult veksliseadustiku alusel nii nõudmise ulatuse, kui ka vastutusele võtmise korra suhtes. Kuid sellele vaatamata lahendatakse küsimused, kas alla- või pealekirjutaja volinik või seaduslik esindaja oli tõesti volinik või seaduslik esindaja ja kas tema volitused olid küllaldased veksli järgi kohustuste pealepanemiseks volitajale või seaduslikult esindatavale, — need küsimused lahendatakse tsiviil- või kaubandusseadustiku alusel.

2. Need küsimused on praktikas tekitanud raskusi, kuna seaduses pole nähtud ette, kuidas peab olema volitatud isik, kes teise nimel soovib anda vekslikohustuse. Muu hulgas on kahtlusi tekitanud küsimus, kas volinik, kes on varustatud üldtsiviil- (mitte kaubandusliku) volikirjaga, milles lubatud võlgade tegemine, on õigustatud ka veksleid andma. Senati tsiviilkass. dep. osakonna otsuse järgi (nr. 8 — 1906) ei ole see lubatud.

3. Volikirja olemasolu volinikul veksli andmiseks või pealkirja tegemiseks vekslile ei ole vaja vekslile märkida, kuid volitajal on õigus nõuda tõendusi volituse kohta, kui veksel tema vastu esitatakse sissenõudmiseks. Oli volinikul veksli andmisel selleks küllaldane volikiri, siis ei mõju vekslipidaja õigustele asjaolu, et volitaja ja voliniku vahel oli sõlmitud mingi veksliandmise piiramise leping väljaspool volikirja. Samuti on vekslipidajale tähtsuseta krediidi piiramine volikirjas, kui üksikutele võlausaldajatele antud krediit ei ületa volikirjas lubatud summat.

4. Volinikule ei ole lubatud temale enesele volitaja nimel veksleid anda, kuna see oleks vastolus lepingu mõistega: leping sõlmitakse kahe poole vahel, selkorral aga oleksid pooled esitatud ühes ja samas isikus (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 16 — 1899.).

5. Testamenditäitja vastutab ise tema poolt ilma vastava volituseta antud veksli järgi (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 53 — 1910.).

6. Vastandina eeltoodud korrale vastutab laevaomanik laevakapteni poolt omaniku nimel antud vekslite eest, kuigi kaptenil polnud volitust, kui aga veksel on antud laeva tarvis tehtud kulude katteks (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 7040 — 1910; vaata kaub. sead §§ 235 ja 236.).

§ 32.

Kui selgub, et allkiri vekslil (§ 3 p. 7, §§ 18 ja 25) on võltsitud või ei ole kohustav isikule, kes selle kirjutanud või kelle nimel see kirjutatud, või et vekslile on kirjutanud alla isik, kel puudus õigus kohustuda veksliga, siis ei kõrvalda see vastutust vekslil leiduvate teiste allkirjade järgi (§§ 27 ja 28).

1. Käesolev paragrahv kinnitab § 28 mõtet: iga vekslist osavõtja vastutus on iseseisev, ta enese all- või pealkirjale rajatud ja sõltumata ta eelkäijate vastutusest või vastutamatusest.

2. See paragrahv näeb ette kolm juhtu:

a) kui allkiri on võltsitud;

b) kui allkiri on kohustamata isikule, kelle poolt või kelle nimel allkiri tehtud;

c) kui vekslikohustusele on kirjutanud alla isik, kellel puudus õigus anda vekslit.

3. Mis puutub sellesse, kui veksli all- või pealkiri on võlts, siis ei saa panna vekslivastutust isikule, kelle allkiri on võltsitud; ka siis mitte, kui võltsitud allkirjaga veksel on seadusepäraselt (§ 16) läinud üle esimese omandaja valdusse. Samuti on vaba vekslivastutusest võltsija, kuna veksli järgi vastutus peab nähtuma vekslist, võltsija nime aga vekslil pole olemas. Sellest järgneb, et võltsija vastutus vekslipidaja ees võib põhjeneda üldtsiviilseadustel. See vastutus erineb täiesti nende isikute vastutusest, kes kirjutasid vekslile alla või peale teise isiku volinikkudena või seaduslikkude esindajatena kas ilma küllaldase või hoopis ilma volituseta või ilma, et nad oleksid olnud seaduslikud esindajad (§ 31).

4. Käesolev paragrahv lahendab ainult all- ja pealkirja võltsimise tagajärjed, jättes lahendamata küsimuse, missugused tagajärjed on võltsimisel veksli muis osades, nagu vekslisummas. Ka välismaised vekslisead-used jätavad selle küsimuse kohtupraktika lahendada.

5. Ei saa kahelda, et vekslivõltsimine selle olulistes osades (§ 14) pärast vekslivõlgniku poolt vekslikohustuse endale võtmist ei või muuta selle võlgniku vastutust, s. o. tal tuleb vastutada võltsimata teksti piires. Pärastised veksli järgi kohustatud isikud, s. o. need, kes võtsid endale vekslikohustuse võltsitud teksti piires, peavad ka vastutama neis piires, kuna nende kohustuse iseseisvuse tõttu ei saa veksli sisu võltsimisel olla suuremat tähtsust, kui veksli allkirja võltsimisel.

6. Kui veksli all- või pealkiri on võltsitud, mõjutab see ainult selle isiku vahekorda vekslipidajatega, kelle all- või pealkiri võltsitud, ja kuigi puuduksid Veksliseaduses käesoleva (32) paragrahvi eeskirjad, ei võiks olla kahtlust, ütleb veksliseaduse kommentaator A. Nolcken, selle kohta, et kui vekslipealkiri võltsitud, ei riku see pealkirjade rea katkestamatust vekslipidaja legitimeerimise aluse mõttes.

7. Mis puutub allkirja kohustamatusse isikule, kes teinud all- või pealkirja, siis on siin mõeldud kõigepealt need veksli väljaandmisega seotud olud (sundimine, pettus j. n. e.), mille tõttu tsiviilseadustiku alusel vekslile alla- või pealekirjutaja tahtevabadus oli rikutud või piiratud veksli all- või pealkirja tegemisel. Peale selle tuleb mahutada samasse liiki ka käesolevas paragrahvis kolmanda liigina märgitud juhud, kui vekslile on kirjutanud alla või peale isik, kellel puudus õigus endale võtta vekslikohustust, s. o. kellel polnud õigust võtta endale (§ 2) üldse võlakohustusi, kuna ka säärastel juhtudel ei ole alla- või pealekirjutajate all- või pealkirjad neile kohustavad.

8. Lõpuks peab märkima, et kohustamatu all- või pealkirjade all, mis tehtud alla- või pealekirjutaja nimel, tuleb käesoleval juhul mõista ka § 31 ettenähtud võimalusi, kui vekslile on all- või pealkirja teinud isikud, kes selleks kas küllaldaselt või üldse ei olnud volitatud või ei olnud ka seaduslikud esindajad.

9. Käesoleva paragrahvi aluseks on üldse see põhimõte, et veksel, mis vormiliselt on maksev, on küllaldaseks aluseks tema järgi iseseisva vekslikohustuse endale võtmiseks. Seepärast on ka vene senat korduvalt tunnustanud, et alaealise poolt vekslile tehtud edasiandepealkiri ei katkesta võimalust, anda edasi veksel uute pealkirjadega ja see, kes säärase veksli on omandanud, on tema seaduslik pidaja (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsused: nr. 6457 — 1906 ja nr. 4196 — 1911) ja et veksel loetakse ta pidajale õigesti üleläinuks, vaatamata sellele, et üks pealkirjadest on maksvuseta (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 8397 — 1907.).

10. Käesoleva paragrahvi eeskiri on niivõrd kategooriline, et ühenduses § 24 sisalduva eeskirjaga, mille järgi heausuline veksliomandamine nõutakse ainult vahenditult eelkäijalt, ei saa kahelda selles, et isik, kes heas usus omandas veksli tema eelkäijalt on Veksliseа-

duse järgi ka selle veksli seaduslik pidaja selle eelkäija suhtes isegi siis, kui ta teadis, et pealekirjutaja, kellelt see eelkäija sai veksli, ei olnud selle veksli seaduslik pidaja ja et tal puudus õigus raha sissenõudmiseks selle veksli järgi.

11. Veksliandja võib vaielda vastu nõudmisele, toetades esimese edasiandepealkirja mitteseaduslikkusele, mille põhjal veksel saanud käigu (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 204 — 1919.).

Isik, kelle nimel veksel antud, on õigustatud tõstma vaidlust selle kohta, et veksel on antud ilma küllaldase volituseta, nii esimese kui ka kõigi järgmiste vekslipidajate vastu (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 12760 — 1908.).

§ 33.

Veksli järgi esitatud nõudmise vastu võib vastutaja end kaitsta ainult niisuguste vastuväidetega, mis põhjenevad käesoleva seaduse eeskirjadel või vastutaja ja vekslipidaja vahendituil suhteil.

1. 1899. a. seaduseandlikes motiives loeme järgmist:

„See paragrahv käib veksliõiguse tähtsama küsimuse — vastuvaidluste — kohta ja on lähemalt rajatud saksa veksliseadustiku § 82-le (samuti ka ungari § 92, helveetsia § 811, itaalia § 324 ning peab olema juhtnööriks mitmesuguste eriküsimuste lahendamisel. Vekslisеaduse teadus ja praktika on veenvalt tõendanud, et igasugused veksli korras esitatavate kõigi võimalikkude vastuvaidluste loenduse katsed ei ole õnnestunud, kuna tegelikult võimata on mingi süsteemi loendada kõik juhud, milles vastuvaidlused on lubatavad. Seepärast pole ka üheski seadustikus poolikut loendust, vaid kõigis sisaldub üldine eeskiri. Vaidluste üksikute liikide eraldamine võib sündida ainult kommentaarides ja õpperaamatutes."

2. Selles paragrahvis on üksteise vastu asetatud — üheltpoolt vastuväited, mis põhjenevad veksliseadustiku eeskirjadel ja teiseltpoolt — need vastuväited, mis põhjenevad vastutaja ja vekslipidaja vahendituil suhteil. Esimeste all tuleb mõista vastuväiteid, mis vekslikohustuse olemasolu hävitavad, vaatamata sellele, kes ta pidaja on, kuna viimased niisugused on, mis on esitatavad ühedele vekslipidajaile, teistele aga mitte, kusjuures veksli suhete olemasolu nende vastuväidete läbi ei hävine, vaid

ainult teatud isik või isikud (§ 24) ei saa teostada veksli nõuet.

3. Mis puutub esimestesse vastuväidetesse, s. o. neisse, mis sihitud veksli järgi nõudmise õigusse, siis on need, kui Veksliseaduse eeskirjadest järgnevad, osalt juba vaadatud läbi, ja osalt tulevad nad veel edaspidi läbivaatamisele vastavate paragrahvide arutamisel.

4. Teised vastuväited, mis põhjenevad veksli järgi vastutaja ja vekslipidaja vahendituil suhteil, on rajatud peaasjalikult § 16 põhjal veksli omandamisel nõutavale heale usule, mida küll eeldatakse, kuid mida siiski võib lükata ümber.

5. Heast usust järgnevate vastuväidete hulka kuuluvad peaasjalikult vastuväited:

a) veksli rahatuse kohta, s. o. et veksel on antud võlavahekorra katteks, mida kas olemas ei olnudki, või mis seaduse järgi oli maksvuseta või mis oli lõppenud väljaspool veksli korda;

b) maksuaja edasilükkamise kohta.

6. Saksa vekslipraktika on seadnud üles need vastuväited ja lubab neid kasutada vekslipротsessis. Nagu eelpool märgitud, on käesolev paragrahv (33) konstrueeritud saksa eeskujul, mispärast ei saa kahelda, et ka meil on võimalik tähendatud väidete esitamine vekslipротsessides.

7. Maksuaja edasilükkamise kohta olgu veel öeldud, et see on võimalik poolte kokkuleppel, mis väljendatud kas erilises aktis väljaspool vekslit, või pealkirjas vekslil. Vekslil ennem väljendatud maksutähtaja läbikriipsutamine ja uue asemele kirjutamine pole lubatud, kuna säärane teguviis võtaks § 13 põhjal vekslilt vekslijõu.

8. Vekslil tehtud maksuaja edasilükkamise pealkiri pole nähtud ette Veksliseaduses, millest tuleb järeldada, et säärasel pealkirjal on jõud ainult vekslipidaja ja selle vahel, kelle kasuks see pealkiri tehtud, mispärast teised veksli järgi kohustatud isikud ei saa seda pealkirja kasutada, väites vastu vekslinõudele ebaõigel ajal esitamisega. Samuti ei saa vekslipidaja hoida alal oma regressõigust teiste vekslipidajate vastu, kui ta vekslit ei protestinud esialgu määratud maksutähtpäeval. Sellest järgneb, et veksli järgi maksutähtpäeva edasilükkamisel on ainult see tagajärg, et enne uue maksutähtpäeva saabumist ei ole vekslipidajal õigust esi-

tada kohtulikku nõuet selle vastu, kelle kasuks ta maksutähtpäeva edasi lükkas. Kui ta veksliandja suhtes maksutähtpäeva lükkas edasi ja ise pöördus nõudega enne uue maksutähtpäeva saabumist mõne pealekirjutaja poole, kellele andis üle veksli raha vastu, siis võib viimane omaltpoolt nõudega pöörduda ka veksliandja vastu, kellel pole õigust vaielda vastu nõudjale enneaegse nõude esitamisega. Tal jääb ainult võimalus üldkorras nõuda kahjutasu sellelt vekslipidajalt, kes ei täitnud kokkulepet tähtpäeva edasilükkamise kohta.

9. Kas asjaolu, et veksli eest pole saadud raha, võib tõendada tunnistajatega või on paratamatud selleks kirjalikud tõendused?

Vene senati kass. departemangu tsiviilpraktika on seisnud sellel vaatekohal, et seda võib tõendada ainult kirjalikkude tõendustega. Kuid sellele vaidleb vastu vekslisеaduse kommentaator A. Nolcken järgmistel alustel. Ta leiab, et vene senati praktika selles küsimuses on pärit sellest ajast, kui maksis veel vana veksliseadus — kuni 1903. a., ja see praktika on täpselt kokkukõlas selle eelmise seadusega, mis nõudis, et veksli tekstis pidi verbis expressis öeldama, et valuuta on saadud kätte. 1903. a. veksliseadus aga ei nõudnud seda enam, kuigi ta oletas, et raha veksli järgi on saadud. Võtta vastu tunnistajate ütlusi tõenduseks selle kohta, et veksli järgi pole saadud raha, on 1903. a. seaduse maksvuse ajal, ütleb Nolcken, kokkukõlas Tsiv.-kp. seaduse § 409 ja ei ole ka vastolus sama seaduse § 410.

10. Käesolev pragrahv lubab vaielda vastu vekslipidajale ainult siis, kui see vastuväide põhjeneb nõudja vahendituile suheteile kostjaga. Seepärast ei saa kostja end kaitsta teise või kaugema pealekirjutaja vastu vastuväidetega näit. selle kohta, et ta pole saanud raha selle veksli eest, kuigi viimastele oli teada see asjaolu. Sellest seisukohast on vene senat siiski lubanud erandeid juhtudel, kui nõudjal juba siis oli teada, et veksli järgi raha saamata, kui ta veksli omandas oma eelkäijalt-pealekirjutajalt, asudes seega seisukohale, et säärane isik ei ole omandanud vekslit heas usus, hea usk aga on §§ 16 ja 24 järgi nõutav (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 119 — 1909 ja teised.).

Kommentaator Nolcken ei leia seda olevat õige (Vaata ta Veksliseadustik § 33 all tees 10.).

10. Vekslijäreline võlgnik võib end kaitsta vastuväidetega, mis põhjenevad tema suheteil eelmise peale-

kirjutajaga, ka vekslipidaja nõude vastu, kui ta tõendab, et edasiandepealkiri on tehtud volituspealkirja asemel selleks, et võimaldada veksli järgi raha sissenõudmist (Sn. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 2378 — 1910.).

11. Veksli järgi maksmist ei saa tõendada tunnistajatega (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 72 — 1893.).

12. Eelmise vekslipidaja kviitung selle kohta, et ta saanud kätte osa raha veksli järgi, ei ole kohustav pärastisele vekslipidajale, kes veksli järgi nõude esitanud (Sen. tsiviilkass. dep. osak. ukaas nr. 8431/3 23. sept. 1908.).

13. Kohtu arvamine selle kohta, et on saadud veksli järgi raha või muu tasu, kui see arvamine põhjeneb kirjalikkudel tõendustel, ei kuulu revideerimisele kassatsiooni korras (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsused nr. nr. 8570 ja 11090 — 1908.).

14. Mänguvõlg tunnustatakse maksvusetuks, kuigi ta kaetud veksliga. Seepärast võib veksliandja nõudmisele säärase veksli järgi väita vastu, et veksel pole maksev, kui mängu alusel tekkinu, ja seda mitte ainult esimese omandaja vastu, vaid ka kõigi järgnevate vekslipidajate vastu, kui nad halvas usus veksli omandasid (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 1874 — 1911.).

§ 34.

Kui veksel anti edasi isikule, kes oli osaline vekslis juba enne selle edasiandmist temale (§ 17), siis ei ole sellel isikul õigust esineda nõudmisega veksli järgi nende vastutajate vastu, kelle ees ta ise vastutas enne veksli omandamist.

1. Käesoleva paragrahvi otstarve seisab selles, et hoida ära neid võimalikke halbu tagajärgi ja kuritarvitusi, mis tekiksid siis, kui oleks lubatud nõudja ja kostja kokkulangemine ühes isikus, nimelt vekslipealekirjutaja isikus, kelle kätte veksel tulnud tagasi. Ta võiks käesoleva paragrahvi eeskirja puudumisel esitada nõude nende pealekirjutajate vastu, kelle pealkirjad järgnevad ta enda pealkirjale, ja neilt vekslisumma nõuda sisse. Kuigi ta ise oma pealkirja järgi vastutab nende ees sama summaga, ei saaks need temale esitada vastunõuet tasaarvamiseks, kuna nad pole vekslipidajad, milleks nad saavad alles pärast vekslisumma tasumist temale, nõudjale. Kui nüüd need pärastised pealekirjutajad pärast veksli tasumist esitavad nõude tema

vastu, siis võib juhtuda, et nad ei saa temalt rahuldust ta maksujõuetuse või muude olude tõttu, mis oleks äärmiselt ebaõiglane ja tekitaks ka võib olla mitu asjatut prosessi. Käesoleva paragrahvi eeskiri hoiab ära selle võimaluse, luues loomuliku korra, s. o. võimaldades nõuete esitamise ainult eelmiste pealekirjutajate vastu.

2. Veksliseaduse kommentaator A. Nolcken on käesoleva paragrahvi kohta teisel arvamisel. Ta leiab, et selle eeskiri olevat loodud § 17 kuritahtliku kasutamise ärahoidmiseks, kuna ilma käesoleva paragrahvi eeskirjata võiks mõni eelmine pealekirjutaja uuesti omandada veksli eriti selleks, et kriipsutada läbi oma pealkirja ja seetõttu vabaneda vastutusest tema pealkirjale järgnevate pealekirjutajate ees, kui need maksavad veksli, ja ühtlasi võtta neilt ka võimalus, esineda nõudega veksliandja vastu, kuna pealekirjutajate rida oleks katkestatud. Vaevalt saab ühineda A. Nolcken'i arvamisega. Pealkirja läbikriipsutamisega katkeb pealekirjutajate rida, ja seetõttu vabanevad vastutusest ka sellele pealkirjale järgnevad pealekirjutajad, nii et neil ei tekigi enam ei õigust ega ka vajadust esineda nõudega veksliandja vastu, oigu siis, et läbikriipsutatud pealkiri järgnes blanko-pealkirjale, millisel juhul läbikriipsutamine ei katkesta pealkirjade rida, kuid sel korral võivad läbikriipsutatud pealkirjale järgnevad pealekirjutajad vaielda vastu nende vastu esitatud vekslinõudele, kuna nad pole kohustatud maksma rikutud veksli vastu — vaata seletus § 19 juurde p. 5.

3. Käesolev paragrahv ei ole kohaldatav pealekirjutaja kohta, kes vekslist ennem võttis osa vastutamatusepealkirjaga, kuna seesugune pealekirjutaja ei vastuta oma pealkirja järgi (§ 21).

4. Isik, kes omandas veksli pealkirja järgi teistkorda, võib anda edasi sama veksli uue pealkirjaga, kusjuures uuel vekslipidajal on regressõigus ka nende pealekirjutajate vastu, kelle vastu edasiandjal käesoleva paragrahvi alusel ei ole nõudeõigust, s. o. nende pealekirjutajate vastu, kelle pealkirjad asuvad edasiandja eelmise ja viimase pealkirja vahel (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 53 — 1914.).

§ 35.

Kui vekslipidaja jätab täitmata mõne toimingu, mis käesoleva seaduse põhjal tingib veksli järgi kohustatud

isikute vastutuse, siis lõpeb see vastutus, kuigi seesugune täitmatajätmine sündis vääramatu jõu tõttu või üldse vekslipidaja süüta.

1. Käesolev paragrahv peab silmas peaasjalikult veksli protesti (§§ 48 ja 54) ja aegumise tähtaegu, mis veksli järgi vastutajate suhtes on erilised (§ 72—74).

Jäi veksel protestimata, siis kustub pealekirjutajate vastutus olenemata põhjusest, millepärast protesti ei olnud. Samuti kustub veksli järgi kohustatud isiku vastutus aegumise tähtaja möödumisel, olenemata tähtaja möödumise põhjusest, s. o. kas selles oli süüdi vekslipidaja või ei olnud. Tähtaja möödumise fakt, samuti kui protesti tegematajätmise fakt kustutab jäädavalt kohustatud isikute vastutuse. Ja mitte ainult vastutuse Veksliseaduse järgi, vaid igasuguse vastutuse, nii et vastutusest veksli järgi vabanenud ei saa võtta vastutusele ka rikastumise alusel.

2. Mis puutub vääramatusse jõusse, siis on seaduseandja ses suhtes loonud selge seisukoha, võrreldes välismaade veksliseadustikkude kõikuvate vaadetega ses asjas. Muu hulgas oli seaduseandjale selge, kuivõrt raske on ka vääramatu jõu defineerimine, ja seepärast lähtus ta ka puhtotstarbelikkuse seisukohast, keelates üldse vääramatule jõule tugemise.

Kuigi vääramatut jõudu ei arvestata, on seaduseandja siiski tunnustanud, et erakorralistel juhtudel võidakse eriseadusega (näit. moratooriumi sisseseadmisel) peatada tähtaegade jooksu (Sead. motiivid 1884. a.).

5. peatükk.

MAKSMINE LIHTVEKSLITE JÄRGI.

§ 36.

Enne tähtpäeva ei ole vekslipidaja õigustatud nõudma maksmist veksli järgi ega ole kohustatud võtma vastu maksu. Kokkuleppel ennetähtpäevalise maksmise kohta on veksli järgi maksmine lubatud nii kogusummas kui ka osadena, mis mõlemal korral sellekohaselt märgitakse vekslile. Kes aga enne tähtpäeva on maksnud ebaõigele vekslipidajale, see ei vabane veksli maksmise kohustusest tähtpäeval.

1. Käesolev paragrahv, pannes riisiko enne tähtaega maksmise eest maksjale, loob erandi eeskirjast, mis vabastas veksli järgi vastutaja kohusest, veenduda veksli pealkirja ehtsuses, mille põhjal veksel läinud üle vekslipidaja kätte — vaata §§ 23 ja 28.

2. See eeskiri on vajalik mõnedel juhtudel, kuna ta kaitseb vekslipidajat, näiteks kui see kaotas blanko-pealkirjaga varustatud veksli enne tähtaja saabumist. Selle eeskirja puudumisel oleks vekslipidaja kaitseta isiku vastu, kes veksli leidis ja tema järgi saab enne tähtajalise rahuldamise; isegi siis, kui vekslivõlgnik talitas silmnähtavalt halvas usus ja kokkuleppel ebaõige vekslipidajaga, ei saaks ta võtta vastutusele vekslivõlgnikku.

3. Veksliandja vastutab veksli õige pidaja ees, kui ta enne veksli tähtaja saabumist on maksnud võlguoleva summa kohtu deposiiti kohtupristavi nõudel, kes toimetas sissenõudmist selle veksli esimese omandaja vastu. (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 85 — 1913.)

§ 37.

Veksli maksutähtpäeva saabumine arvutatakse olenevalt tähtpäevadest (§ 5) järgnevate eeskirjade kohaselt:

1) kindlale päevale määratud veksli maksutähtpäev saabub selsamal päeval;

2) veksli kirjutamisest kindla aja möödumisele määratud maksutähtpäev loetakse saabunuks:

a) aja määramisel päevadega — viimasel neist päevist, kusjuures ei arvutata veksli kirjutamise päeva;

b) aja määramisel nädalatega — tähtpäevalise nädala sel päeval, mis nimeselt vastab veksli kirjutamise päevale;

c) aja määramisel kuudega — tähtpäevalise kuu sel päeval, mis kuupäevalt vastab veksli kirjutamise päevale, — kui aga tähtpäevalisel kuul ei ole vastavat kuupäeva, siis selle kuu viimasel päeval;

d) aja määramisel kuudega koos ühe või mitme päevaga — viimasel neist päevist;

3) ettenäitamisele määratud maksutähtpäev saabub veksli maksmiseks ettenäitamise päeval. Kui veksel ei ole näidatud ette maksmiseks kaheteistkümne kuu jooksul, arvates kirjutamise päevast, siis saabub maksutähtpäev veksli kirjutamise kuupäevale vastaval kaheteistkümnenda kuu päeval, — kui aga kaheteistkümnendal kuul ei ole seesugust kuupäeva, siis sama kuu viimasel päeval;

4) pärast ettenäitamist kindla aja möödumisele määratud maksutähtpäev saabub päeval, mis arvutatakse käesoleva paragrahvi punkt 2 eeskirjade järgi, kusjuures arvutamise aluseks võetakse veksli kirjutamise päeva asemel veksli ettenäitamise päev.

§ 38.

Maksutähtpäeva saabumine vekslite järgi, millistele § 6 põhjal on määratud eritähtaeg, arvutatakse järgnevate eeskirjade kohaselt:

1) vekslitel tähtpäevaga ettenäitamisel loetakse maksutähtpäev saabunuks sel päeval, mil veksel tähendatud eritähtaja jooksul maksmiseks näidati ette, niisuguse ettenäitamise teostamata jätmisel aga — eritähtaja viimasel päeval;

2) vekslitel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist loetakse maksutähtpäev saabunuks, kui veksli ettenäitamisest, mis toimus selleks määratud eritähtaja jooksul, on möödunud ka vekslil tähendatud maksmise aeg pärast ettenäitamist, kusjuures veksli ettenäitamise päev tõestatakse vekslil erilise märkmega, millele kirjutab alla veksliandja või eriline maksja. Kui seesugust märget ei olnud võimalik saada, siis tuleb veksel protestida enne selle tähtaja möödumist, mille jooksul veksel võidakse näidata ette, ja sel korral tunnustatakse veksli ettenäitamise päevaks protestimise päev. Igaühel, kelle käes on veksel, on õigus seda näidata ette tähendatud märkme tegemiseks ja, kui märget ei anta, lasta veksel protestida märkme mittesaamise pärast. Kui vekslit ei ole näidatud ette märkimiseks või ei ole esitatud protestimiseks, siis arvutatakse maksutähtpäev viimasest eritähtaja päevast, mis oli määratud veksli ettenäitamiseks.

1. Paragrahvid 37—38 määravad üksikasjaliselt maksutähtpäeva saabunuks arvutamise korra. Selgitamata on jäänud vast maksutähtpäeva saabumine vekslitel, mis on antud aastaks või aastateks ühes kuudega, missugustel kordadel tuleb tarvitada analoogiat korraga, mille järgi arvutatakse maksutähtpäev vekslite järgi, mis olid antud kuudeks või kuudeks ühes päevadega.

2. Tähtpäevaga ettenäitamisel veksli tähtpäev on piiratud 12 kuuga, arvates veksliandmise päevast, s. o. kui teda pole näidatud ette 12 kuu jooksul, siis loetakse tähtpäevaks kaheteistkümnenda kuu viimane päev. Sama

põhimõte on maksev ka vekslite kohta tähtpäevaga pärast ettenäitamist kindla aja möödumisel, kusjuures tähtaja arvutamisel arvatakse 12 kuule juurde kindel aeg.

3. Paragrahvides 37 ja 38 ettenähtud päevade saabumine ei ole tehtud olenevaks tööpäevist (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 6658 — 8. juunist 1910.).

4. Tähtpäev vekslitel, mis on antud tähtpäevaga ettenäitamisel või kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist ja mille jaoks on § 6 põhjal määratud eritähtaeg, esimestele — ettenäitamiseks ja viimastele — ettenäitamise päeva märkimiseks. Kui need vekslid on jäänud ette näitamata eritähtaja jooksul, loetakse suubunuks: esimestel — ettenäitamiseks määratud eritähtaja viimasel päeval ja teistel pärast eritähtaja möödumist kindla aja viimasel päeval, arvates kindla aja jooksu eritähtaja möödumise momendist.

5. Vekslite järgi, mis on antud tähtpäevaga ettenäitamisel kindla aja jooksul, eeldatakse, et nende ettenäitamine maksutähtpäeva saabumise aja kindlakstegemiseks ühtub nende esitamisega maksmiseks, mille tõttu § 38 puudubki eeskiri selle kohta, kuidas teha kindlaks ettenäitamise aeg, millest oleneb maksutähtpäeva saabumise aeg säärase veksli järgi. Veksli esitamisel maksmiseks peab vekslipidaja ta maksu mittesaamise korral laskma protestida mittemaksmise pärast, millega tõendatakse ühtlasi nii veksli ettenäitamine eritähtaja jooksul, kui ka ettenäitamise aeg.

6. Eeltähendatud eeldusele aga ei ole Veksliseadus andnud absoluutset tähtsust, kuna § 42 käsib veksli esitada maksmiseks enne eritähtaja möödumist, millest järgneb, et vekslipidaja võib, olenemata sellest, et maksutähtpäev on juba saabunud veksli ettenäitamise tõttu, siiski jätta veksli maksmiseks esitamata, kuni eritähtaja möödumiseni. Niisugustel juhtudel oleks ettenäitamise aja märkimisest huvitatud veksliandja, mitte aga vekslipidaja, kuna tähtpäeva saabumise momendist algab aegumise tähtaeg, mis on tähtis veksliandjale. Viimasel on seepärast õigus nõuda ettenäitamise aja märkimist vekslil säärase veksli ettenäitamisel.

7. Vekslite järgi, mille tähtpäev on määratud kindla tähtaja möödumisele pärast ettenäitamist kindla aja jooksul, on ettenäitamise aeg alati tähtis vekslipidajale,

kuna nende vekslite ettenäitamisega ei määrata maksutähtpäeva saabumist, vaid ettenäitamise päevast arvutatakse aega, mis peab mööduma, et veksli maksutähtpäev saabuks. Kuna ettenäitamisel on oluline tähtsus vekslipidajale, on seadus määranud ka ettenäitamise aja vabatahtliku kui ka sunniviisi määramise korra: esimesel juhul sünnib see vekslile vastava märkme tegemisega veksliandja poolt tema allkirjaga ja teisel — protestiga märkme tegematajätmise pärast.

8. Protest märkme tegematajätmise pärast tuleb teha eeskirjade järgi, mis üldiselt nähtud ette veksli protestimiseks §§ 66 ja järgm., kuna puuduvad erieeskirjad selle protesti tegemise kohta. Peale selle nähtub ka § 66 tekstist, et need protestieeskirjad ei käi ainult protestide kohta, mida tehakse mittemaksmise pärast, vaid üldse „vastavatel juhtudel esitatud nõudmiste" kohta.

9. Käesoleva seaduse § 37 vastav eelmise vekslise-aduse § 37 oli täiendatud punktidega 5 ja 6, mis käisid laadavekslite kohta. Kuna viimased on jäetud välja uuest Veksliseadusest, langesid ka ära punktid 5 ja 6.

§ 39.

Kui veksel on antud kohas, kus maksev teissugune ajaarvutus kui maksukohas ja kui vekslile ei ole tehtud teissugust korraldust ajaarvutuse kohta, siis võetakse maksutähtpäeva määramise aluseks veksli kirjutamise koha ajaarvutus ja arvutatakse ümber maksmise koha ajaarvutusele.

1. Käesoleva paragrahvi otsustas Riigikogu üldkomisjon siiski võtta seadusse, kuna ka seni leidub riike, kus ei maksa Gregori kalender. Peale selle peeti silmas, et võivad tekkida uued ajaarvutamise viisid (kalendrid), nagu katsetatakse Venemaal ja Rahvasteliidus.

2. Maksutähtpäeva kindlaksmääramiseks juhul, kui maksmise kohal on teissugune kalender (stiil) kui veksliandmise kohal, on olemas kaks süsteemi, germaani ja skandinaavia oma. Esimese järgi määratakse maksutähtpäev maksmise koha stiili järgi, kuna teise järgi see määratakse veksli koostamise koha stiili alusel, arvutades ümber seda vastavalt maksmise koha stiilile. Viimase süsteemi on käesolev seadus võtnud omaks.

§ 40.

Tähtpäeva saabumisel (§§ 37—39) esitatakse veksel maksmiseks kas veksliandjale või, kui tema määranud erilise maksja (§ 8), siis viimasele, täites esitamise tähtpäevade kohta §§ 41 ja 42 eeskirjad.

§ 41.

Veksel, mille tähtpäev on määratud kindlale päevale või kindla aja möödumisele pärast veksli kirjutamist või kindla aja möödumisele pärast ettenäitamist, esitatakse maksmiseks tähtpäeva saabumise päeval või ühel kahest järgnevast tööpäevast.

§ 42.

Veksel tähtpäevaga ettenäitamisel, kui sellel on märgitud ka eritähtaeg (§ 38 p. 1), esitatakse maksmiseks enne selle tähtaja möödumist, seesuguse tähtaja mittemärkimise korral aga hiljemalt kaheteistkümne kuu jooksul, arvates veksli kirjutamise päevast.

1. Paragrahvides 37—39 on määratud maksutähtpäeva saabumise aeg. Sellest momendist tekib vekslipidajal maksunõudmise õigus. Sellest momendist loetakse ka § 72 ettenähtud aegumise tähtaega, mille möödumisega kustub nõudeõigus selle teostamatuse tagajärjel. Maksunõudmine peab toimuma veksli esitamisega maksmiseks kas veksliandjale või tema poolt määratud erilisele maksjale. Esitamine maksmiseks on vajalik toiming, milleta veksliandja ei satu viivitusse üheltpoolt ja teiseltpoolt — esitamisega selgitatakse teiste veksli järgi kohustatute (pealekirjutajate ja käendajate) vastutuse küsimus: ei maksa veksliandja esitamise peale vekslit, tekib teistel kohustus tema eest maksta. Seepärast on möödapääsemata veksli maksmiseks esitamine ja nimelt veksliandjale enesele, kusjuures ses suhtes ei või veksliandjat asendada käendaja, kes küll vastutab veksli järgi nagu veksliandja ise, kuid ainult tingimusel, et veksliandja keeldus maksmisest. Veksliandjat võib asendada maksu nõudmisel ainult tema enese poolt määratud eriline maksja ta volinikuna, kellele vekslipidaja on kohustatud esitama veksli maksmiseks. Selle kohuse täitmatajätmisel vekslipidaja poolt ei saa tunnustada, et ta oleks täitnud veksli maksmiseks esitamise kohuse. Kuid siiski võib vekslipidaja ka sel korral pöörduda maksunõudmisega otse veksliandja poole, missu-

gune teguviis ei riiva tema õigusi veksliandja vastu, kuigi viimasel on õigus vaielda vastu säärasele nõudmisele enneaegsuse väitega.

2. Kuigi on suur tähtsus veksli esitamisel maksmiseks, ei mõjuta esitamata jätmine siiski v e k s l i a n d j a vastutust. Vekslipidaja võib esitada säärase veksli kohtule sissenõudmiseks veksliandja vastu, nagu see järgneb ka senati tsiviilkass. dep. osak. otsusest nr. 10577 — 7. dets. 1907.

3. Vastupidi eelmisele otsusele on senati tsiviilkass. departemang otsuses nr. 49 — 1912 seletanud, et kuna seaduses ei leidu eeskirja, mille järgi veksliandja peaks maksma võla ilma vekslit temale maksmiseks esitamata, ei olevat kohus õigustatud rahuldama nõudmist veksli järgi, kui see esitamata maksmiseks.

Vaevalt saab pidada õigeks seda viimast otsust. Kuna kuskil Veksliseaduses pole öeldud, et maksmiseks esitamata jäänud veksel kaotab oma jõu veksliandja vastu, peab arvama, et veksliandja jääb ikka kohustatuks maksma veksli järgi, ja kohus on kohustatud mõistma välja võla, kuigi veksel pole maksmiseks esitatud seaduses ettenähtud ajal. Oleks vast võimalik vabastada veksliandjat säärasel korral kohtukulude maksmisest, kui nõudja ei tõenda, et ta üldse on nõudnud veksli järgi maksmist enne nõude esitamist kohtule.

4. Kui veksliandjaid on mitu, on vaja pidada silmas, et maksmiseks esitamist tuleb teostada kõigile veksliandjatele eraldi, kuna nende vastutus pole solidaarne, vaid igaüks neist vastutab iseseisvalt (§ 29).

5. Veksliseadus ei näe ette maksmiseks esitamise korda, samuti ka korda, mille järgi toimub esitamise tõestamine, peale vekslite, mille tähtpäev on pärast ettenäitamist kindla aja möödumisel. Viimaste esitamine maksmiseks tõestatakse märkmega vekslil või protestiga (§ 38 p. 2).

6. Vekslipidaja, kes kõigepealt on huvitatud veksliesitamise fakti tõestamisest, võib teha seda protestimisega mittemaksmise pärast. Ja kui veksliandja ja eriline maksja soovivad tõestada vastupidist, s. o. et veksel on jäetud esitamata neile maksmiseks, siis maksku nad vekslisumma kohtu deposiiti.

7. Veksli maksmiseks esitamise aja võib teha kindlaks märkmega vekslil, millele kirjutab alla isik, kellele esitati veksel maksmiseks, milline kord aga ei ole üldse

kohuslik ja muu hulgas ka vekslite suhtes, mille tähtpäev on ettenäitamisel. Märkme tegemise keeldumisel säärastele vekslitele ei ole seepärast ka alust koostada erilist protesti keeldumise pärast.

8. Vekslite järgi, millel tähtpäev on määratud kindlale kuupäevale või koostamisest kindla tähtaja möödumisele või kindla aja möödumisele pärast ettenäitamist, ühtub maksmiseks esitamise tähtpäev maksutähtpäevaga. Seepärast on veksliandja kohustatud maksma samal päeval, mil temale esitatakse veksel maksmiseks. See eeskiri ei ole sugugi vastolus § 67 p. 3, mille järgi veksliandja ei satu viivitusse, kui ta maksab järgmisel päeval pärast veksli maksmiseks esitamist kuni kella 3-ni notari juures, kuna protestimine notari kaudu sünnib ainult regressõiguste alalhoidmiseks veksliandja mittemaksmise korral, ja sellest loobumisel vekslipidaja on õigustatud pöörduma juba järgmisel päeval nõudega kohtusse. Maksmiseks esitamise ehk maksutähtpäevast arvutatakse ka veksli aegumise tähtaeg (§ 72) v. sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 6658 — 8. juunist 1910.

9. Kuid vekslipidajale kergenduseks on seadus siiski näinud ette 2 soodustusepäeva, mille jooksul vekslipidaja ei tarvitse esitada vekslit maksmiseks. Selle soodustuse osaliseks saab aga ka veksliandja, kuna veksli mitteesitamisel tähtpäeval nende päevade jooksul lükatakse edasi vastavalt ka tema kohustuse täitmine veksli järgi — maksmine ja ühes sellega ka kõik tähtpäeval mittemaksmise tagajärjed. Kuigi näib, nagu oleksid soodustusepäevad antud kõigepealt võlgnikule — veksliandjale, ei ole see olnud nii ajalooliselt. On tahetud anda just vekslipidajale rohkem vabadust veksli esitamiseks veksliandjale maksmiseks ja maksmatajätmise juhul protestimiseks.

10. Soodustusepäevi ei ole antud ainult vekslitele tähtpäevaga ettenäitamisel, olgu ühes ettenäitamiseks eritähtaja tähendamisega või selleta: neid veksleid peab esitatama maksmiseks tingimata saabunud maksmise päeval, mis määratakse § 37 p. 3 ja § 38 p. 1 eeskirjade järgi. Soodustusepäevade mitteandmine neile vekslitele on seletatav seega, et nende järgi oleneb tähtpäeva saabumine vekslipidajast enesest, mispärast tal on võimalik valida seda omal äranägemisel enne 12 kuu möödumist.

11. Vekslite järgi tähtpäevaga ettenäitamisel ei arvestada pühapäevi, s. o. kui kaheteistkümnenda kuu viimane päev langeb pühapäevale, siis peab veksli esitama maksmiseks juba eelmisel päeval. Kuna tähtpäeva saabumine nende vekslite järgi oleneb vekslipidajast enesest, siis ta võib selle valida nii, et ei oleks vajadust esitada veksel just pühapäeval.

12. On enesest mõistetav, et vekslit ei esitata maksmiseks päeval, mis ei kuulu tööpäevade hulka, kuigi maksutähtpäev langeb just säärasele päevale. Niisugustel juhtudel esitatakse veksel ühel kahest järgnevast soodustusepäevast. Soodustusepäevade hulka ei arvata päevi, mis ei ole tööpäevad, s. o. nädalapühi, mille pühitsemine on kirjutatud ette Heakorra ja julgeoleku seadusega (Sead. kogu, III köide) ja päevi, mis on nähtud ette Pühade ja puhkepäevade seaduses — RT 155/156 — 1922 — vaata lisa 4.

§ 43.

Maksunõudmine veksli järgi esitatakse maksukohas (§ 7) asjaomasele isikule tema kontoris või muus äriruumis või — kui tal neid ei ole — ta korteris, kui vekslil ei ole näidatud maksmiseks erilist ruumi.

1. Käesolev paragrahv arendab § 7 ettenähtud üldeeskirja veksli maksmiseks esitamise kohta. Mida tuleb mõista maksukoha all — vaata seletus § 7 all.

2. Asjaomane isik, kellele esitatakse nõudmine veksli järgi, on nähtud ette § 40, selleks on veksliandja või kui ta on määranud erilise maksja, siis viimane. Muidugi võib nende isikute asemel nõuda maksmist ka nende volinikkudelt, kui nad isiklikult pole kohal, või ka nende seaduslikkudelt esindajailt, kui nad ise ei ole teovõimelised.

2. Kui linnas, kus maksukoht on määratud maksuruumi tähendamata, teotseb mitu rahukohtunikku, siis võib omal äranägemisel esitada vekslinõude ühele neist rahukohtunikkudest (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 9779 — 1905.).

§ 44.

Veksli maksmiseks esitamisel on vekslipidajal õigus nõuda ainult vekslisummat. Kui aga veksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist on juba pro-

testitud ettenäitamise päeva kohta märkme mittesaamise pärast (§ 38 p. 2), siis tasutakse maksmisel ka selle protestiga seotud kulud.

Käesolev paragrahv ei luba nõuda protsente juhtudel, kui veksel esitatakse maksmiseks mõnel kahest tööpäevast pärast veksli tähtpäeva (§ 41).

§ 45.

Vekslipidajal on õigus nõuda maksmist veksli järgi ainult seaduslikult liikvel olevas rahas. Välismaal välisvaluutas kirjutatud veksli järgi maksukohaga Eestis, samuti ka Eestis kirjutataud veksli järgi maksukohaga välismaal, arvutatakse vekslisumma Eestis maksmiseks esitamisel Eesti rahasse vekslil märgitud kursiga, või kui see märkimata, — maksukoha kursiga selles korras, mis vekslikursi arvutamisel tarvitusel koha peal või lähemal börsil. Kursi arvutamisel võetakse aluseks eelmise tööpäeva kurss.

1. Käesolev paragrahv lahendab küsimuse, kuidas tuleb rahuldada nõudmisi vekslite järgi, mis kirjutatud välisvaluutas. Kuna Eestis on liikvel Eesti raha, millega õiendatakse kõik arved, siis ei ole lubatud Eestis nõuda välisvaluutas kirjutatud vekslite järgi välisvaluutat, mille saamine võibolla on seotud raskustega ja kuludega. Välisvaluuta ümberarvutamiseks Eesti rahasse loob see paragrahv kindla korra:

a) lubab ümber arvutamise kursi tähendada vekslile enesele selle väljaandmisel;

b) määrab ümberarvutamise alused juhul, kui veksliandja ja esimene omandaja pole määranud ise ümberarvutamise kurssi (kohalik vekslikursi arvutamise kord);

c) lahendab küsimuse ka seks juhuks, kui kohal puudub vekslikursi ümberarvutamise kord, arvestades lähema börsi kursse;

d) olenemata sellest, kas maksmise päeval ilmusid börsikursid või ei ilmunud, lubab arvestada kursi arvutamisel enne maksmise päeva viimase tööpäeva kursi.

2. Käesoleva paragrahvi tekst on kategooriline ja ei anna seepärast võimalust mahutada sisemaal antud, maksukohaga ka sisemaal, veksli teksti erilist õiendust selle kohta, et maksmine peab toimuma samas vekslis tähendatud välisvaluutas, nagu see teiste riikide vekslisea-

duste järgi on võimalik (Effektivclausel). Niisugune õiendus vekslil tuleks § 12 põhjal lugeda mittekirjutatuks.

3. Käesolev paragrahv on tõlge 1903. a. vekseliseaduse § 46. Seda paragrahvi senat oli tõlgitsenud nii, et kuigi temas puuduvad andmed selle kohta, et sisemaal võib anda veksleid välisvaluutas ka maksukohaga sisemaal, ei olevat see keelatud (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 61 — 1912.).

Küsimus, kas ka meil võib anda veksleid välisvaluutas üldse ja eriti maksukohaga sisemaal, ei ole päriselt selge.

RT 75 — 1921, art. 112 all on avaldatud:

„Ajutise Valitsemise korra § 12-a põhjal Vabariigi Valitsuse poolt 26. augustil 1921. a. vastuvõetud —

Seadus määruse muutmise kohta väljamaa rahade asjus.

Ajutise Valitsuse poolt 2. mail 1919 a. vastuvõetud määrus välismaa rahade asjus („Riigi Teataja" nr. 30/31 — 1919) muudetakse järgmiselt:

Pt. 3. Rahas hinnatud lepinguid ja muid juriidilisi toiminguid teha võib Eesti Vabariigi piirides ainult Eesti markades (pt. 2).

Märkus. Rahaministril on õigus teatavat liiki toimingutes erandid lubada, sellest avaldades „Riigi Teatajas".

Selle seaduse ja käesoleva Vekseliseaduse § 45 vahel on tekkinud lahkuminek ses mõttes, et toodud seadus keelab üldse anda sisemaal veksleid välisvaluutas, tähendab ka siis, kui maksukoht on välismaal, kuid Vekseliseaduse § 45 korraldab isegi küsimuse, kuidas kodumaal tuleb täita vekslikohustus veksli järgi, mis on antud kodumaal, kuid maksukohaga välismaal, lähtudes kahtlemata arvamisest, et see on lubatud. Kuna Vekseliseadus on uus seadus, peab asuma arvamisele, et selle paragrahviga on eeltoodud 1921. a. seaduse sisu muudetud ja Vekseliseaduse maksmahakkamise momendist jälle lubatud veksliandmine välisvaluutas kodumaal maksukohaga välismaal.

Mis puutub aga vekslitesse, mis antakse kodumaal välisvaluutas maksukohaga ka kodumaal, siis saab meil vaevalt asuda senati tsiviilkass. dep. otsuses nr. 61 — 1912 väljendatud seisukohale, s. o. et ka need vekslid oleksid meil maksvad, ja nimelt ülaltoodud 1921. a. sea-

duse tõttu. Seda seadust arvestades ühenduses Balti Eraseaduse § 2922-ga tuleb tunnustada, et seesugused vekslid ei ole meil maksvad.

§ 46.

Vekslipidajal ei ole õigust keelduda vastu võtmast osalist maksu, mida temale pakutakse veksli maksmiseks esitamisel, kuid sel korral jääb veksel, millel märgitakse toimetatud maksmine, vekslipidaja kätte ja maksja nõudmisel vekslipidaja on kohustatud andma kviitungi makstud summa kohta. Täie summa tasumisel veksli järgi vekslipidaja on kohustatud veksli andma üle maksjale ja viimase nõudmisel ka vekslile tähendama saadud summa ja maksja nime.

1. Käesoleva paragrahvi tekst ei jätta kahtlust selles, et maksmine peab toimuma ainult veksli esitamisel, olgu see maksmine täielik või osaline, s. o. kui vekslit ei esitata, siis ei tarvitse ka maksta.

Käesoleva paragrahvi tekst on muudetud võrreldes eelmise veksliseaduse redaktsiooniga: eelmise järgi võis tõestada osalist maksu ainult maksja isikliku kviteerimisega vekslil, milleks vekslipidaja oli kohustatud veksli andma üle maksjale ja pärast maksu märkimist vekslile selle jälle võtma tagasi. Kuna tegelikus elus oli seesugune kord muutunud ebasündsaks seetõttu, et tihtipeale ei usaldagi vekslipidaja vekslimaksjat seevõrd, et temale anda üle katmata veksel, Riigikogu üldkomisjoni alamkomisjon otsustas muuta see paragrahv vastavalt saksa veksliseaduse § 39, jättes lahtiseks küsimuse, kes peab tegema vekslile maksu kohta märkme, kas maksja või maksu vastuvõtja vekslipidaja, kuid andes ühtlasi maksjale õiguse nõuda vekslipidajalt erikviitungi andmist saadud maksu kohta. Selle muudatuse kiitis heaks üldkomisjon, ja Riigikogu pani selle ka maksma. Täieliku maksmise suhtes on käesolev paragrahv ka muudetud — ses mõttes, et vekslipidaja on maksja nõudmisel kohustatud kviteerimisel vekslile mitte ainult tähendama saadud summa, vaid ka maksja nime.

2. Käesoleva paragrahvi tekstist järgneb, et veksli täielikul maksmisel ei pea selle toimingu tõenduseks tehtama vekslile erilist sellekohast pealkirja, milleta vekslit ei saaks tunnustada makstuks, nagu seda nõudis eelmise veksliseaduse § 47. Kuid pidades silmas asjaolu, et vekslid maksmisel antakse üle maksjale harilikult ilma

erilise maksupealkirjata ja kooskõlas § 17 mõttega, mille järgi alati eeldatakse, et see, kelle käes veksel on, on eelmise pidajaga õiendanud arved ja seepärast on seaduslik vekslipidaja, oli lõpuks senat tunnustanud, et veksliseadus on loonud seadusliku präsumptsiooni selle kohta, et veksliandja käes olev veksel on makstud, ja et sellel asjaolul on vekslipidaja kohta veksli maksmise tõenduse tähtsus ja jõud ka ilma, et vekslile oleks tehtud sellekohane maksukviitung (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 97 — 1911.) See seisukoht on nüüd väljendatud käesoleva paragrahvi tekstis, mille järgi kviteerimine sünnib ainult maksja nõudmisel.

Teiseltpoolt võidakse tunnustada veksel makstuks, vaatamata sellele, et ta pole antud üle maksjale. Seepärast on senati tsiviilkass. departemang tunnustanud maksutõenduseks ka postikviitungi, kui selle väljaandmine oli ühenduses teiste asjaoludega. (Otsus nr. 542 — 1876.).

3. Nii osalist kui ka täielikku maksu veksli järgi ei saa tõendada teisiti kui kirjalikkude tõendistega; tunnistajaid ei saa selleks kasutada (Senati tsiviilkass. dep. osak. otsused nr. nr. 604 ja 6424 — 1907; nr. 432 — 1909, ja Riigikohtu tsiviilosak. otsus nr. 234 — 1928.). Kuid tunnistajatega võib tõendada, et see toiming sündis, mille eest maksetav tasu pidi poolte vahel sõlmitud kokkuleppe järgi kuuluma tasaarvutamisele veksli järgi (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 11607 — 1909.).

4. Veksli osaline purustamine ei tähenda veel iseenesest selle maksmist (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 83 — 1911.) ja veksli osaline tasumine ei vabasta käendajaid vastutusest maksmatajäänud osade eest (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 3819 — 1905.).

5. Maksu pealekirjutis peab olema pealekirjutaja allkirjaga, milleta ei ole maksev (Sen. tsiviilkass. dep. otsus 14. veebr. 1911 Goldenbergi asjus.)

6. Kuna maksmist — täielikku, või osalist — veksli järgi võib toimetada peale veksliandja ka eriline maksja, siis on ka viimasel õigus nõuda vekslipidajalt kviitungit maksu kohta kas vekslile või eraldi sellest ja täielikul vekslitasumisel ka veksli üleandmist temale.

7. Kui veksliandja ja veksliomandaja annavad teineteisele diskonteerimiseks ühesuurused vekslid, siis võib tunnustada need makstuks kas pärast tegelikku rahamaksmist või vastastikust vekslite tagasiandmist,

ja kuna mõlemal korral peab veksel antama tagasi maksjale, siis ei saa diskonteeritud kontraveksli väljaostmisega pangast tõendada võla tasumist selle veksli järgi, mis oli antud tagasiandmata jäänud kontraveksli eest (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 53 — 1909.).

8. Veksliseadus ei määra osalise maksu vastuvõtmata jätmise tagajärgi. Viimased aga tulenevad silmnähtavalt otstarbest, mida tahab saada seaduseandja, sundides vekslipidajat võtma vastu ka osalist maksu vastandina Balti Eraseaduse üldisele põhimõttele selles küsimuses. Nimelt see, kes pakkus osalist maksu veksli järgi, ei ole kohustatud maksma ei protsente ega kulusid, mis tekkisid maksu vastu võtmast keeldumisest, ja regressõiguse järgi vastutajad vabanevad vastutusest veksli järgi pakutud summa piires (Staubi kommentaar § 38 juurde.).

9. Veksliseadus käsitab osalise maksu küsimust ainult vabatahtliku maksmise suhtes veksli esitamisel maksmiseks § 40 korras, kuid lahtiseks on jäetud küsimus, kas on lubatud osalist maksu pakkuda ka notari kaudu, kui viimane esitab maksunõudmise § 67 p. 2 ja 3 alusel. Veksliseaduse kommentaator A. Nolcken leiab, et see küsimus kuulub lahendamisele jaatavalt, kuna vastupidine seisukoht annaks vekslipidajale võimaluse takistamata tõrkuda osalist maksu vastu võtmast, sest järgmise paragrahvi, 47, järgi võib veksliandja tema poolt vekslipidajale pakutud, kuid selle poolt vastu võtmata jäetud osalise maksu summa kanda kohtu deposiiti ainult pärast mittemaksmise tõttu protesteerimiseks ettenähtud tähtaja möödumist. Selle seisukoha on tunnustanud õigeks ka prof. Kaminka oma kommentaaris veksliseaduse juurde ja sellega tuleb ühineda.

§ 47.

Kui vekslit ei esitatud maksmiseks või kui veksli esitamisel vekslipidaja ei võtnud vastu pakutud summat, siis on veksliandjal või teda asendaval maksjal õigus pärast tähtaja möödumist, mis on nähtud ette protestimiseks mittemaksmise pärast, anda temalt veksli järgi saadaolev või tema poolt pakutud summa vekslipidaja kahjuohul hoiule asjaomasesse kohtusse maksukoha järgi, pannes kulu vekslipidaja arvele.

1. Käesolev paragrahv lubab, vastavalt Balti Eraseaduse § 3522 ettenähtud üldkorrale võlakohustuse

eseme kohtu deposiiti kandmise kohta, kanda kohtu deposiiti ka vekslisumma — terve või osaline, kuid see õigus on vekslipidajal või erilisel maksjal ainult kahel juhul:

a) kui vekslipidaja ei esitanud vekslit veksliandjale maksmiseks;

b) kui ta ei võtnud vastu viimase poolt pakutud summat.

Deposiiti rahakandmine võib sündida ainult pärast protestitähtaja möödumist, mis on seatud protestimiseks mittemaksmise pärast.

2. Kohus võtab raha vastu veksliandja või erilise maksja avalduse järgi, ilma et ta kontrolliks, kas raha esitajal on õigus seaduse järgi kanda seda kohtu deposiiti. Seepärast ei võta raha kohtu deposiiti kandmine vekslipidajalt õigust esitada nõuet veksli järgi, kusjuures veksliandjast kui kostjast oleneb nõudele väita vastu, et raha on § 47 alusel esitatud kohtu deposiiti, ja tuua tõendusi selle kohta, et deposiiti kandmine oli seadusepärane.

3. Veksliseadus ei näe ette veksli maksmiseks esitamise korda vekslipidaja poolt veksliandjale. Kuna ei saa kohtus tõendada eitavaid asjaolusid, — et vekslipidaja ei esitanud vekslit maksmiseks —, siis peab nõudja-vekslipidaja tõendama, olgu kas tunnistajatega, et ta esitas veksli maksmiseks, lükates ümber seega veksliandja-kostja vastuväite selle kohta, et veksel on jäänud esitamata temale.

4. Selle vastuväitega, kuna see järgneb vahenditult Veksliseaduse eeskirjadest, võib veksliandja end kaitsta iga vekslipidaja vastu, muu hulgas ka nende vastu, kes omandasid veksli pealkirja järgi, mis oli tehtud pärast protestimiseks ettenähtud tähtaja möödumist. Kuna seesugused omandajad ei ole õigustatud regressõiguse alusel tõstma vekslinõudmist oma pealekirjutajate vastu, siis võivad nad nõuda raha kohtu deposiidist kättesaamisega seotud kulud neilt ainult üldises korras — kahjutasu nõudmise teel.

5. Rahamaksmine veksli järgi kohtu deposiiti ei ole aga võrdne veksli maksmisele, vaid vabastab veksliandja ainult vastutusest. Seepärast jääb vekslipidaja veksliomanikuks ja võib veksli anda edasi pealkirjaga üldises veksli korras, deposiiti kantud raha omanikuks edasi jääb aga veksliandja, kel on õigus seda igal ajal nõuda tagasi, niikaua kui vekslipidaja ei avalda soovi raha kättesaamiseks.

6. Kahjuoht selle raha suhtes läheb deposiiti kandmisega üle vekslipidajale ja seepärast ei vastuta veksliandja selle raha saatuse eest.

7. Kui veksel aegub enne raha deposiidist väljaandmist vekslipidajale, siis kaotab ta õiguse selle raha peale.

8. Raha antakse hoiule asjaomasele maksmise koha kohtule, mille all tuleb mõista Tsiv.-kp. seaduse § 1460[29] põhjal kohalikku rahukogu. Erilised eeskirjad rahasummade esitamise kohta kohtu deposiiti on nähtud ette tähendatud § 1460[29] ja järgm., mis meil pandud maksma Tsiv.-kp. seaduse § 2047-ga. Vekslisumma hoiuleandmise kord — vaata lisa 6.

9. Ainult siis, kui raha on esitatud kohtu deposiiti käesoleva paragrahvi eeskirjade järgi, vabaneb veksliandja kohtu- ja asjaajamise kulude maksmisest nõudjale, kuigi ta sisuliselt ei vaidle vastu nõudele ja maksis raha kohtu deposiiti teadmatuse tõttu selle üle, kelle käes oli veksel (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 8662 — 1910.).

6. peatükk.

LIHTVEKSLITE MITTEMAKSMISE TAGAJÄRJED.

§ 48.

Maksmiseks esitatud (§ 40), kuid maksmata jäetud veksel protestitakse mittemaksmise pärast regressõiguse alalhoidmiseks §§ 66—71 eeskirjade järgi.

1. Käesolev paragrahv määrab veksliprotesti otstarbe, milleks on regressõiguse alalhoidmine pealekirjutajate vastu. Seda sama kordab ka § 54. Tähendab, et saada ja hoida alal võimalus pealekirjutajate vastu nõude tõstmiseks, on tingimata vajalik veksli protestimine veksliandjalt temale veksli tähtajal esitamisel maksu mittesaamise pärast. Lähtudes sellest, et protest ei tähenda midagi muud, kui ainult seda, et veksliandjalt pole tähtajal esitamisel saadud maksu, on ta ka vajalik ainult veksliandja suhtes (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 402 — 1905.) ja ta avab vekslile ainult tagurpidise käigu — viimaselt pealekirjutajalt ülespoole kuni veksliandjani veksli esiküljel — nõudmiste esitamiseks pealekirjutajate vastu, kuna viimased selleta ei või teada, kas veksel esitati tähtpäeval maksmiseks veksliandjale ja kas

see ei tasunud oma võlga veksli järgi. Veksliandjale ei ole sugugi vaja protesti ja seepärast ei saa protesti lugeda vekslile oluliseks — tema essentsiaaliks. Veksli protestimine ei ole vekslipidaja kohus, vaid ainult õigus, ja protestimata veksel jääb ikka veksliks ka protestimata kujul, kuid ainult veksliandja suhtes.

2. Protestimatajätmisel kaotatakse ainult õigus, nõuda vekslivõlga pealekirjutajailt, ja seda igal juhul, olenemata põhjustest, mispärast veksel jäi protestimata. Oli see vääramatu jõud, notari süü või isegi tema surm või ei olnud vekslit protestimiseks käepärast, — see kõik ei muuda asja. Isegi juhul, kui veksliandja on tunnustatud maksujõuetuks, on ikkagi vaja veksel protestida, et hoida alal regressõigust pealekirjutajate vastu.

3. Protesti ärajätmise kohta ei ole lubatud ka kokkulepe vekslipidaja ja pealekirjutaja vahel (§ 12), nagu see on lubatud mujal (Saksamaal), kuigi meie Veksliseadus ei sisalda otsest keeldu selle kohta.

§ 49.

Vekslipidaja, kes laskis veksli protestida mittemaksmise pärast, võib nii veksliandjalt kui ka regressõiguse põhjal pealekirjutajailt nõuda:

1) maksmata vekslisummat ühes kaheksa protsendiga aastas, arvates maksutähtpäevast tasumise päevani;

2) protestidega seotud kulud;

3) tasu veerandprotsenti üldisest (punktid 1 ja 2) maksmata summast.

1. Käesoleva paragrahviga määratakse nõude ulatus, mis esitatakse kohtukorras maksmatajätmise pärast protestitud veksli järgi, nimelt võidakse nõuda:

a) vekslis tähendatud võlasummat;

b) protsente (8%) selle summa pealt, arvates veksli tähtpäevast kuni rahuldamiseni, kuigi võib-olla vekslit ei esitatud maksmiseks tähtpäeval, vaid mõnel sellele järgneval päeval (§ 41), ja kuigi viivitus veksli järgi loetakse maksmiseks esitamise päevast;

c) protestikulusid, nimelt seda, mis on makstud notarile: protestimistasuna, kulude katteks ning tempelmaksuna. Kuna mõnikord võib olla proteste rohkem kui üks (§ 38 p. 2), siis vekslipidajal on õigus nõuda kulusid kõigi protestide eest; tempelmaksu määrad — vaata lisa 1 ja notari tasu määrad — lisa 3;

d) 1/4% tasu protestimise eest, kusjuures see summa arvutatakse kogusummalt, mida nõutakse, s. o. veksli võla, protsentide ja protestikulude üldsummalt.

2. Mis puutub protsentide määrasse, siis on käesolev seadus senist protsendimäära tõstnud 6-lt 8-le, kuigi Balti Eraseaduse § 3426 ettenähtud nõndanimetatud seadusliku protsendi määr (6%) on jäänud muutmata. Riigikogu üldkomisjon ühines alamkomisjoni arvamusega selle kohta, et praegune protsendimäär (6%) avatleb tihtipeale võlgnikke võla maksmatajätmisele ja protsessimisele, võimaldades neile kasutada võõrast raha odava protsendiga, kuna pangale neil tuleks maksta poole rohkem. Tõstes protsendimäära, ei leidnud ei alam- ega üldkomisjon siiski võimalikuks tõsta seda kuni pangaprotsendini (10—12%), olles arvamisel, et see langeb mõne aasta jooksul kuni 8%-ni aastas; vahepeal on kokkuleppe-protsendi ülemmäär, mis senini oli kindlaks määratud 12-ga, alandatud kuni 8-ni (vaata Kokkuleppe-protsentide määra seadus — RT 7 — 1932 art. 58), nii et käesoleva uue Vekslise aduse järgi mõistetakse vekslivõlgnikult välja protsent kokkuleppe-protsendi maksimaalsel määral.

3. Peale käesolevas paragrahvis ettenähtud summade ei ole vekslipidajal õigust midagi nõuda, muu hulgas ka mitte tasu mõne kahju eest, mis talle veksli tähtajal maksmatajätmisega tekkis. Kuid eeskirjast, et protsendid kuuluvad tasumisele vekslitähtpäevast, tuleb siiski järeldada, et vekslinõuet võib laiendada kõigile sellele, mis vekslipidaja oleks saanud, kui veksli järgi maksmine oleks sündinud tähtpäeval. Nii võib vekslipidaja nõuda juhul, kui veksel on antud välisvaluutas, maksmist Eesti rahas selle kursi järgi, mille järgi vekslivõlg kuulus maksmisele tähtpäeval § 45 alusel, kuigi välisvaluuta kurss oli langenud nõude esitamise päevaks veksliandja või regressõiguse alusel pealekirjutaja vastu, ja ümberpöördult, kui kurss oli tõusnud, siis ei ole alust vekslipidajale keelata nõuda rahuldust tõusnud kursi järgi, kuna vastasel korral vekslivõlgnik kasutaks ebaõiglaselt kursitõusmist vekslipidaja kahjuks.

§ 50.

Maksmatajäetud ja selle tõttu protestitud veksli pidajal on õigus § 30 põhjal nõuda tasumist regressõiguse alusel igalt pealekirjutajalt, sõltumatult pealkirjade järje-

korrast, kuni täieliku rahuldamiseni. Seesugust nõuet ei või esitada pealekirjutaja vastu, kes regressvastutusest on vabanenud oma allkirja ette mahutatud sõnadega: „ilma minu vastutuseta" või muu samasisulise märkmega.

1. Käesolev paragrahv seab üles ainult ühe tingimuse regressnõude esitamiseks: veksli maksmatajätmise veksliandja poolt, mille tõenduseks peab olema koostatud protestiakt. Regressnõude esitamiseks ei nõua seadus järjekorda, vaid vekslipidaja võib esitada selle omal äranägemisel kas mõne üksiku pealekirjutaja või kõigi nende vastu koos, nagu see nähtud ette juba ennem § 30. Ainult need pealekirjutajad on vabad sellest vastutusest, kes pealekirjutamisel ei võtnud seda vastutust endale, väljendades seda oma pealkirjas. Eelmine veksliseadus nõudis selleks kindla vormi, käesolev aga loobus sellest vastavalt välismaade veksliseadustele (Saksa § 14), lubades vastutusest keeldumise pealkirja väljendada enamvähem omal äranägemisel, ja andes selleks ainult näidise: „ilma minu vastutuseta". See muudatus oli vajalik eriti võõrkeeles antavate vekslite suhtes, kuna pole loomulik nõuda, et võõrkeelses v eksli tekstis tarvitataks eestikeelset vastutusepealkirja teksti.

2. Regressnõude esitamisel rahulduse mittesaamise korral ei nõua Veksliseadus sellekohase protestiakti koostamist, ja järgmise vastutaja vastu regressnõude esitamise eeltingimuseks on ikkagi ainult protest veksliandja vastu veksli mittemaksmise pärast.

§ 51.

Pealekirjutaja, kellele on esitatud maksunõudmine, on kohustatud maksma ainult siis, kui temale antakse vastu veksel ühes protestiaktiga. Sel korral on pealekirjutajal õigus kriipsutada läbi vekslil nii oma kui ka temale järgnevaid pealkirju.

1. Käesolev paragrahv on võetud muutmata eelmisest veksliseadusest ja tema redigeerimisel 1902. a. oli avaldatud kahtlust selle kohta, kas võib üldse lubada kriipsutada läbi vekslil võõraid pealkirju, kuna see võiks viia kuritarvitustele. Pidades silmas, et see paragrahv annab pealekirjutajale õiguse kriipsutada läbi ainult tema enda ja temale järgnevate pealekirjutajate pealkirju, s. o. pealkirju, mis on kaotanud tähtsuse vekslitasumise tõttu ja mille alusel ei saa regressnõudeid enam

esitada see isik, kes kriipsutas läbi need pealkirjad, eelkäivate pealekirjutajate pealkirjade läbikriipsutamine aga osutuks veksli maksjale kahjulikuks, kuna ta seega kaotaks ise õiguse esineda nõudega läbikriipsutatu vastu, arvati, et niisugusel kujul võib selle paragrahvi vastu võtta, s. o. et pealekirjutaja maksab veksli vastu ühes protestiaktiga ja on peale seda õigustatud kriipsutama läbi oma pealkirja ja temale järgnevate pealekirjutajate pealkirjad. Mis puutub aga juhtudesse, kus pealkirjade läbikriipsutamine kujutab enesest kuriteo, arvati, et neid Veksliseaduses pole võimalik ette näha ja et need kuuluvad juurdlemisele kohtukorras.

2. Regressnõudja legitimeerib end tema käes oleva veksliga ühes protestiaktiga ja temale veksli üleandmisel maksu vastu ei ole vaja edasiandepealkirja teha tema nimele ega blanko-pealkirja (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 7 — 1910.).

§ 52.

Pealekirjutaja, kes on maksnud veksli, võib nõuda regressõiguse alusel omal valikul kas veksliandjalt või eelmistelt pealekirjutajailt:

1) summat, mis ta oli kohustatud maksma vekslipidajale ühes kaheksa protsendiga aastas sellelt summalt, arvates päevast, mil ta maksis veksli, kuni rahuldamise päevani;

2) tasu veerandprotsenti üldsummast.

1. Käesolev paragrahv on analoogiline § 49-le. Ka siin on endise 6% asemele võetud 8%. Vahe nende kahe paragrahvi vahel on ainult p. 1: kuna § 49 järgi nõutakse vekslisummat, nõutakse siin seda summat, mis pealekirjutaja oli kohustatud maksma vekslipidajale, ühes 8%-ga veksli maksmise päevast, kuid mitte veksli tähtpäevast. Nende eeskirjade täpseks täitmiseks on vaja võtta vekslipidajalt või eelmiselt pealekirjutajalt vekslile eriline pealkiri selle kohta, kuipalju tema sai rahulduseks veksli järgi ühes rahuldusesaamise aja tähendamisega.

2. Kui pealekirjutaja maksis regressnõudmise järgi ilma kohtuprotsessita, siis on ta kahtlemata õigustatud nõudma sisse kogu makstud summa eelmistelt pealekirjutajailt ja vekslipidajalt. Kuid tekib küsimus, kas eelmised pealekirjutajad ja veksliandja on kohustatud maksma välja pealekirjutajale, kes ise maksis kohtukorras läbiviidud protsessi tagajärjel, ka kohtu- ja asja-

ajamise kulud, mis temalt olid välja mõistetud, s. o. kas käesolevas paragrahvis väljendatud „regressnõude summa“ all tulevad mõista peale kapitaalvõla, protsentide, protestikulude ja ¼% tasu ka kohtu- ja asjaajamise kulud? Selle küsimuse peab lahendama nähtavasti eitavalt. Veksli järgi ei ole kellelgi vaja maksta kohtu- ja asjaajamise kulusid, kuna veksliga neid pole seotud. Iga veksli järgi kohustatud isik on kohustatud maksma ainult § 49 ettenähtud summad ja ainult need võivad kujutada ka regressnõude eseme ja kui mõni vekslipidaja ei maksnud ilma kohtuliku protsessita, siis ei ole tal alust panna protsessikulusid teistele, ta ise peab need kandma oma korratuse tagajärjena.

3. Regressnõude esitamise tingimuseks on asjaolu, et pealekirjutaja maksis veksli just regressi korras. Selle tõenduseks on regressnõudja käes olev veksel ühes protestiaktiga. Ilma protestiaktita tunnustatakse, et veksel on tulnud tagasi tema kätte § 17 korras, millisel juhul tal oleks õigus esitada nõuet ainult veksliandja vastu ja seda kui protestimata veksli järgi.

4. Käesolev paragrahv ei näe otse ette osalisi tasumisi pealekirjutaja poolt, kuid § 46 väljendatud üldeeskirja järgi peab arvama, et pealekirjutaja, kellele veksel esitatakse maksmiseks, on õigustatud samuti kui veksliandja (§ 35) maksma ka osa nõutavast summast. See järgneb § 50 tektist, kus on öeldud, et vekslipidajal on õigus nõuda regressrahuldust „kuni täieliku rahulduse saamiseni“.

§ 53.

Veksli järgi vastutajal on õigus osta välja vekslipidajalt protestitud veksel vekslipidajal saadaoleva summa eest ühes protsentidega ja kuludega ja nõuda selle väljaostu kohta maksuallkirja vekslil. Kui mitu isikut esinevad ettepanekuga veksli väljaostmiseks, siis antakse eesõigus sellele, kelle maksmise tagajärjel vabaneks vastutusest suurim arv veksli järgi kohustatud isikuid.

1. Käesolev paragrahv annab igale veksli järgi vastutajale võimaluse vabaneda vastutusest veksli järgi selle väljaostmisega. Vabanemisest on vastutajad huvitatud peaasjalikult kahel põhjusel: a) et maksta vähem kulusid ja protsente ja b) et saada võimalus — esitada regressnõuet eellaste vastu. Väljaostust on eriti huvitatud see vastutaja, kes kardab, et mõni tema eellastest

satub konkursi alla. Veksli väljaostuõigus kuulub kõigile vastutajaile, tähendab ka veksliandjale.

2. Veksliseaduses puuduvad otsesed eeskirjad selle kohta, missugused tagajärjed on vekslipidaja keeldumisel temale veksli järgi kuuluvaid summasid vastu võtmast, mille tõttu näib, nagu oleksid käesoleva paragrahvi eeskirjad asjatud. Kuid § 61 on nähtud ette analoogiline keeldumine maksu vastuvõtmisest vahendajalt, kus ühtlasi on ka nähtud ette seesuguse keeldumise tagajärjed. Seepärast, arvab A. Nolcken, ei võiks olla kahtlust, et ka käesolevas paragrahvis ettenähtud keeldumisel peavad olema samad tagajärjed: vekslipidaja kaotab õiguse nõuda regressõiguse alusel neilt pealekirjutajailt, kes oleksid vabanenud vastutusest, kui vekslipidaja oleks võtnud maksu vastu pakkujalt. Vastavalt sellele peab arvama, et maksupakkujal on ka õigus nõuda, et tema pakkumine saaks märgitud protestiakti lisanduses. Vastutusest vabanemise suhtes tuleb siiski, A. Nolcken'i arvates, teha vahet pealekirjutajate ja veksliandja vahel. Kuigi viimasel on sama väljaostuõigus, mis pealekirjutajalgi, saaks vaevalt tunnustada, et ta ka vabaneb vastutusest juhul, kui talt ei võetud vastu pakutud maksu. Tema laskis minna veksli protesti ja temal ei ole mingeid eesõigusi võlausaldaja ees. Peaks vast tunnustama, et kui temalt ei võetud vastu pakutud maksu, siis vabanevad vastutusest ainult pealekirjutajad, kuid mitte ta ise.

Prof. Kaminka kahtleb analoogia tarvitamise kohta käesolevas küsimuses vahendajatega, arvates, et vaevalt oleks võimalik § 61 eeskirja, mis loodud erijuhuks, analoogiliselt kohaldada käesolevale küsimusele, mispärast olevat õigem tunnustada, et väljaostu teostamisest keeldumise tagajärjeks oleks kahjutasunõudmise õigus, kui keeldumise tagajärjel uute kulude tõttu suureneb summa, mida peavad maksma selle isiku järglased, kes soovis osta välja veksli. Oma arvamise toetab prof. Kaminka Wächter'ile — das Wechselrecht, lhk. 350. Prof. Kaminka arvamisega käesolevas küsimuses tuleb ühineda ja seda peaasjalikult seepärast, et veksli väljaostu teostamise keeldumise kohta seaduseandja pole näinud ette protesti ja ei saakski seda protestiaktiga tõestada, kuna väljaostmine sünnib ainult pärast protestimist, vahendajalt maksu vastuvõtmisest keeldumine aga sünnib protestimise ajal ja tõestatakse kas protestiaktiga või selle lisanduses (§ 61), mispärast on ka võimalik näha ette kindlaid vekslisanktsioone selle kindla olukorra juures.

§ 54.

Kui maksmata veksel jäi protestimata, siis vabanevad pealekirjutajad protesti ärajätmise tõttu vastutusest veksli järgi, kuid veksliandja jääb veksli järgi vastutavaks ja vekslipidajal on õigus nõuda temalt maksmata summat ühes kaheksa protsendiga aastas, arvates nõude esitamise päevast kohtule.

1. Paragrahv 50 järgi on veksli protestimine tähtajal mittemaksmise pärast vajalik ainult selleks, et vekslipidajal oleks võimalik regressnõudeid pealekirjutajate vastu esitada. Käesolev paragrahv lahendab küsimuse veksli protestimata jätmise tagajärgede kohta veksliandja ja veksli kui dokumendi suhtes ses mõttes, et veksli protestimata jätmise tõttu ei muutu veksliandja seisukord, ega ka veksel ise ei muutu mõneks muuks dokumendiks — lihtvõlakohustiseks, nagu seda oli seletanud kohtupraktika eelviimase veksliseaduse maksvuse ajal (kuni 1903. a.).

2. Veksel on krediidi abinõu. Ilmudes käibusse, põhjeneb veksel ainult veksliandja krediidil. Sellele lisandavad oma krediidi pealekirjutajad, teades, et veksli krediit on garanteeritud Veksliseaduses ette nähtud karmide eeskirjadega üheltpoolt ja teiseltpoolt — et selle krediidi iseloomuks on lühiajalisus, tema kiires korras likvideerimise ja regressnõuete esitamise võimalus. Kuna kõik need kindlustused koonduvad ühe momendi — maksutähtpäeva — ümber, millisest momendist avanebki pealekirjutajate vastutus ja tekivad nende õigused ja kohused, on äärmiselt suur tähtsus asjaolu tõendamisel, et veksli otsene võlgnik on jätnud täitmata oma kohuse, millepärast ongi tarvilik tõendada seda erilise vormilise aktiga — protestiga. Protesti koostamise tagajärjeks on:

a) õiguse tekkimine vekslipidajale nõuda rahuldust regressõiguse alusel pealekirjutajatelt;

b) pealekirjutajate vastutuse tekkimise tõestus.

Veksliandja suhtes ei ole protestil seda tähtsust, kuna ta vastutab protestist sõltumata temale antud krediidi ulatuses ja protestiga veksli maksmatajätmise tõenduse puudumisel ei või olla tema suhtes samu tagajärgi, mis sellel olul on pealekirjutajate suhtes, s. o. veksliandja ei või vabaneda veksli protestimatajätmise pärast sellest karmist vastutusest veksli järgi, mis ta võttis enesele veksli andmisel: ta loobus vastuvaidlemise õigusest tema poolt antud veksli alusel kolmandate isi-

kute vastu, kelle kätte veksel võib minna üle, ta avaldas ühtlasi nõusoleku, alluda veksli järgi karmile ja kiirele sissenõudmise korrale, millised asjaolud on temale kohuslikud niikaua, kui ta maksab veksli või see kaotab jõu aegumise tõttu, olenemata sellest, kas veksel oli protestitud või ei olnud. Vastavalt eeltoodule ei või veksli protestimatajätmine mõjuda vekslile selles mõttes, et see kaotaks oma jõu kui vormiline dokument, vaid protestimatajätmise mõju vekslile piirdub pealekirjutajate vabanemisega käesolevas paragrahvis ettenähtud vastutusest seetõttu, et neile ei antud õigel ajal teadet selle kohta, et nende vastutus üldse oleks tekkinud. Vekslisaandja jääb seepärast ikkagi vastutajaks veksli järgi, kuigi selle soodustusega, et temalt nõutakse 8 protsenti (eelmise seaduse järgi — 6), arvates nõude kohtule esitamise ajast, kuid mitte veksli tähtpäevast.

3. Lõpuks tuleb pidada silmas, et protestimatajätmine siiski mõjutab veksliõiguste teostamist vekslipidaja poolt, kuna protestitud vekslile on seadus andnud mõnesugused eesõigused, nagu rahuldamisel konkursi korras, nõude kindlustamisel, kohtuotsuste eeltäitmisele pööramisel ja nõude esitamisel sundtäitmise korras.

4. Protestimata veksli järgi nõude esitamisel mõne pealekirjutaja vastu kohus ise on kohustatud võtma käsitamisele Veksliseaduse § 54 eeskirja, kui kostja vaidleb nõudele vastu, kuigi ta ei juhi kohtu tähelepanu asjaolule, et veksel on protestimata ja tema seetõttu vabanenud vastutusest, kuna kohus on kohustatud tegema kindlaks, kas nõudjal on õigust nõude peale (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 822 — 1906.).

5. Et nõuda pealekirjutajailt veksli järgi tähtpäevaga ettenäitamisel, on veksel vaja protestida maksmatajätmise pärast ka siis, kui nõue esitatakse enne 12 kuu möödumist, arvates veksli andmisest. Veksli järgi nõude esitamine kohtukorras ei asenda maksu nõudmist (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 157 — 1905.).

§ 55.

Protestitud või protestimata veksel, mille tähtpäev möödunud, võidakse anda edasi pealkirjadega üldisel alusel, kuid sel korral ei vastuta niisugust üleandmist toimetanud pealekirjutajad regressõiguse põhjal, kui see üleandmine toimus pärast protestimist või pärast protestimiseks ettenähtud aja möödumist.

1. Käesoleva paragrahvi eeskiri on seotud eelmise (54) paragrahviga. Kuna veksel ei muutu protestimata jätmise tõttu lihtvõlakohustiseks, on enesest mõistetav, et ta võidakse anda edasi ka pärast tähtpäeva möödumist pealkirjaga, milline edasiandmine ei toimu tsiviilseaduse, vaid Veksliseaduse alusel, nõnda et igal uuel veksliomandajal pärast vekslitähtaja möödumist on ikkagi vekslipidaja õigused kõigi veksliõigustega vekslisandja vastu, kuid ainult selle vahega, et pealekirjutajad, kes tegid pealkirjad pärast veksli protestimiseks seatud tähtaja möödumist, ei kanna regressvastust, kuna pealekirjutamise peaotstarbeks on veksli tähtpäevaks maksmise kindlustamine, mis ei ole võimalik pealekirjutajaile, kes alles pärast veksli protestimiseks määratud tähtaja möödumist on teinud pealkirjad vekslile.

2. Sama on maksev ka protestitud vekslite kohta. Ses mõttes ongi vormuleeritud käesoleva paragrahvi eeskiri, kusjuures on võetud sisse peensus: „kui see üleandmine toimus pärast protestimist või pärast protestimiseks ettenähtud aja möödumist". See peensus on vajalik, kuna vaheaja jooksul — maksutähtpäevast kuni protestimiseks seatud tähtaja möödumiseni — lasub ikka veel vastutus veksliandja ees ka neil pealekirjutajail, kes tegid pealkirjad pärast maksutähtpäeva möödumist (1899. a. seletuskiri).

3. Isik, kes omandab veksli pärast selle protestimist või üldse pärast protestimiseks seatud tähtaja möödumist, on vekslipidaja § 23 mõttes ja ta teostab õigusi veksli järgi iseseisvalt ja sõltumata sellest vekslipidajast, kellelt ta omandas veksli pealkirjaga (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 8492 — 1910.).

4. Protestitud veksli võib anda edasi ka blankopealkirjaga (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 8682 — 1910.).

7. peatükk.

KÄENDAJAD LIHTVEKSLITEL.

§ 56.

Maksmist veksli järgi võib kindlustada käendusega nii veksliandja kui ka iga vastutava pealekirjutaja eest. Käendus antakse käendaja allkirjaga erilise pealkirjana, mida nimetatakse käenduspealkirjaks. Kui käenduspealkirjas ei

ole näidatud, kelle eest käendus antud, siis loetakse ta antuks veksliandja eest.

1. Vekslikäenduse põhimõte seisab selles, et käendus loob täitsa iseseisva, kuid mitte subsidiaarse vastutuse. Vekslikäenduse side veksliga seisab ainult vastutuse ulatuses ja korras. Et vekslikäenduse järgi tekib iseseisev vastutus, järgneb muu hulgas ka § 23, mis konstrueerib kõigi vekslist osavõtjate kohta iseseisva vastutuse.

2. Seadus ei näe ette erilist vormi käenduspealkirja jaoks, samuti ka mitte kohta, kuhu see vekslile peaks mahutatama. Kuid pealkirjast peab nähtuma, et see on käenduspealkiri, mida tuleb järeldada paragrahvi nõudest, et pealkiri peab olema „eriline". Seepärast ei saa lugeda käenduspealkirjaks seesugust pealkirja, mille tekstist ei nähtu seda.

3. Käenduspealkirja näidis — vaata Veksliseaduse lisa § 1 juurde III osa näidis 3.

4. Ka käenduspealkirja tegemise aeg pole seadusega kindlaks määratud, millepärast ei saa kahelda, et see on võimalik igal ajal.

5. Kuna vekslikäendus loob vekslikohustuse, peab käendaja olema üldse vekslivõimeline.

6. Vekslikäenduseks, s. o. käenduseks, millel on vekslijõud, võib lugeda ainult käendust, mis on antud Veksliseaduses ettenähtud korras, s. o. erilise pealkirja näol vekslil. Ainult niisuguses korras antud käendusel on käesolevas seaduses ettenähtud tagajärjed (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 4819 — 1906.).

7. Olenemata Veksliseadusest, võib käendada vekslikohustuse täitmist ka erilise lepinguga nii veksliandja kui ka pealekirjutajate eest. Seesugune käendus ei ole vekslitehing ja selle jõud ja ulatus kuulub kaalumisele tsiviilseaduse vastavate paragrahvide järgi.

8. Kuna käesolev paragrahv otse kirjutab ette, keda võib käendada, — veksliandjat ja pealekirjutajaid —, ei ole kahtlust, et ei saa Veksliseaduse mõttes käendada käendajat, kuna see viimane ei ole pealekirjutaja, kelle all Veksliseadus mõistab ainult isikut, kes tegi vekslile edasiandepealkirja.

§ 57.

Vekslikäendust on lubatud anda ainult veksli järgi saadaoleva terve summa, kuid mitte selle osade eest.

Käendust võivad anda ka mitu käendajat, kuid vekslisummat killustamata.

Paragrahvides 10 ja 67 on seatud üles vekslisumma killustamatuse põhimõte. Käesolev paragrahv toetab sama põhimõtet.

§ 58.

Veksli käendaja vastutab samuti kui käendatu. Pärast veksli tasumist astub käendaja vekslipidaja õigustesse nii käendatu vastu kui ka nende vastu, kes vastutaksid käendatu ees, kui viimane ise oleks tasunud veksli.

1. Käesoleva paragrahviga määratakse kindlaks: a) vekslikäendaja vastutuse ulatus: ta vastutab samuti kui isik, keda ta käendas; b) käendaja õigused, mis tal tekivad tema kohustuse täitmisest — veksli maksmisest.

2. Vastutades samuti kui isik, keda ta käendas, vabaneb sellest vastutusest pealekirjutaja käendaja juhtudel, kui veksel jäetakse protestimata määratud ajal, kuna neil juhtudel vabanevad vastutusest pealekirjutajad. Kuna aga protesti tegemata jätmise korral ei kustu veksliandja vastutus, vaid kestub 5 aasta jooksul, arvates vekslitähtpäevast, siis ei vabane vastutusest ka veksliandja käendaja veksli pidajate ees veksli protestimata jätmise tõttu.

Veksliandja käendaja vastutuse aegumise suhtes tuleb juhtida aga tähelepanu sellele, et põhimõte: vekslikäendaja vastutab samuti kui käendatu — ei ole lõpuni läbi viidud.

Nii peaks veksliandja käendaja vastutama samuti, kui veksliandja — 5 aasta jooksul, arvates veksli tähtpäevast, kuid vastupidi sellele on seaduseandja Vekslisеaduse § 74 määranud, et nõuete esitamine käendajate vastu ei ole lubatud pärast kolme aasta möödumist, arvates veksli maksutähtpäevast. Sellest nähtub, et veksliandja käendaja ei vastuta viie aasta jooksul, nagu see on kohuslik vekslipidajale. Veksliandja käendaja vastutuse tähtaja lühendamine, võrreldes veksliandja omaga, on tingitud sellest, et käendajale, kes maksis veksli veksliandja eest, peab jätma võimaluse esitada nõue veksliandja vastu, kes vabaneb vastutusest veksli järgi viie aasta jooksul, arvates veksli maksutähtpäevast.

Käesoleva paragrahvi sõna „samuti“ on senat tõlgitsenud järgnevalt: „„Sõna „samuti“ ei saa tõlgitseda teisiti, kui selles mõttes, et käendaja kui veksli järgi

võlgniku juriidiline olukord on ühesugune veksli järgi selle vastutava isiku olukorraga, kelle eest ta andnud käenduse, ja et käendaja vastutus maksmise eest tekib samadel tingimustel, mis seaduse järgi on vajalikud selle isiku vastutuse tekkimiseks, keda ta käendab"". (Tsiviilkass. dep. otsus nr. 27 — 1911 — vaata lisa 8.).

3. Vekslikäendaja ei kindlusta maksmist üldse veksli järgi, vaid ainult teatava isiku kohustuse selle veksli järgi (§ 56).

4. Pealekirjutajad kindlustavad esimestena vekslimaksmise veksliandja poolt. Rööbikult nendega võetakse tihtipeale kindlustus veel käenduse näol, millepärast Veksliseadus eeldab, et käenduspealkirjas käendatava äranäitamata jätmise korral käendus on antud veksliandja eest.

5. Käendus ei ole iseseisev, vaid ainult aktsessoorne kohustus, mis eeldab teise — peakohustuse. Seepärast võidakse käendada ainult veksli järgi vastutavaid isikuid. Kuna pealekirjutajaid on vastutavaid ja ka mittevastutavaid — need, kes oma allkirja ette mahutasid sõnad „ilma minu vastutuseta" (§§ 21 ja 50), on § 56 pealekirjutajate kohta lausa öeldud, et käendada võib ainult „vastutavaid" pealekirjutajaid. Veksliandja kohta ei nõua § 56, et ta ka oleks „vastutav", silmnähtavalt seepärast, et Veksliseadus ei tunne vastutamata veksliandjaid.

6. Käesolev paragrahv on asunud samale seisukohale, mis on võetud § 28: iga pealkiri vekslil loob iseseisva kohustuse. Seepärast vastutab käendaja ikka tema poolt antud käenduspealkirja järgi, olenemata sellest, kas käendatav vabaneb materiaalsest vastutusest või ei vabane. Ainult juhtudel, kui käendatav isik ei ole vastutav vormilistel põhjustel, s. o. kui ta vastutamatus nähtub vekslist enesest, siis ei vastuta ka käendaja. Sellest järgneb, et käendajal tuleb vastutada, kui näit. käendatavate veksliandja või pealekirjutaja kohta selgub, et nad olid alaealised, alla- või pealekirjutamise ajal, nende allkirjad olid võltsitud j.n.e.

7. Kuna käendaja vastutab samuti kui käendatav on veksliandja käendaja kohustatud maksma kapitaalsumma veksli järgi ühes protsentidega ja kuludega (§ 49) ja pealekirjutaja käendaja — regressnõude summa (§ 52).

8. Nõude esitamine konkursikorras veksliandja või pealekirjutaja vastu ei võta vekslipidajalt õigust esi-

tada, enne rahulduse saamist konkursikorras, nõuet käendaja vastu kohtukorras (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 9794 — 1907.).

9. Võla osaline tasumine peavõlgniku poolt ei vabasta käendajat tähtajal maksmata jäänud osa maksmisest, kui võlausaldaja pole lükanud edasi selle summa maksmist (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 2144 — 1906.).

Saksa kohtute praktika järgi ei vabasta võlamaksmise edasilükkamine, mis on lubatud peavõlgnikule, käendajat sama võla viivitamatust maksmisest.

10. Käendaja, kes maksis veksli, astub selle vekslipidaja õigustesse, kelle nõude ta rahuldas, ütleb käesolev seaduse paragrahv, kuid ta ei muutu seepärast mitte vekslipidajaks § 23 mõttes. Seda viimast silmas pidades tuleb tunnustada lubatuks tema vastu kaitsta end väidetega, mis tulenevad tema poolt rahuldatud vekslipidaja suhteist isikuga, kelle vastu käendaja teostab selle vekslipidaja õigusi. Peale selle võib käendatav end kaitsta käendaja nõuete vastu ka nende väidetega, mis tulenevad tema ja käendaja vahelistest suhteist.

11. Käendaja astub vekslipidaja õigustesse, keda ta rahuldas, ainult käendatava suhtes ja ka nende veksli järgi kohustatud isikute suhtes, kelle vastu käendataval oleks olnud regressnõude õigus, kui ta ise oleks maksnud veksli. Sellest eeskirjast mööda hiilida ei ole lubatud veksli edasiandmisega käendajale edasiandepealkirjaga, sest käendaja on isik, kes enne võttis osa vekslist, mispärast veksli temale pealkirjaga edasiandmine ei või suurendada ta õigusi (§§ 17 ja 34).

8. peatükk.

VAHENDAJAD LIHTVEKSLITEL.

§ 59.

Veksli tähtpäeval mittemaksmise korral võib maksmist toimetada vahendaja, kelle mõni pealekirjutaja vekslil selleks nimetanud. Vekslipidaja on kohustatud maksu võtma vastu, kui temale pakutakse veksli järgi saadaolev terve summa ühes kaheksa protsendiga aastas, arvates maksutähtpäevast, ja protestidega seotud kulud.

1. Vahendajate instituut on loodud regressnõudmiste arvu vähendamiseks, mispärast on ainult peale-

kirjutajaile lubatud määrata vahendajaid. Veksliandja suhtes täidab vastavaid ülesandeid eriline maksja, seepärast puudub vajadus vahendaja järgi tema suhtes. Endastmõista on vahendaja määramise õigus ainult vastutaval pealekirjutajal sellessamas mõttes, nagu § 56 järgi õigus on käendada ainult vastutavaid pealekirjutajaid.

2. Veksliseadus ei kirjuta ette, keda võib ja keda ei või määrata vahendajaks, mispärast ei või olla takistusi ka enese vahendajaks määramiseks. Kuigi esimesel silmapilgul näib, et niisugune määramine oleks päris asjata, ei ole see kaugeltki nii: enese määramisega võib pealekirjutaja sundida vekslipidajat tähtajal maksu mittesaamisel pöörduma vahendita tema, s. o. pealekirjutaja poole maksunõudega ja seega hoiduda kuludest, mis on seotud tema vastu regressnõude pööramisega §§ 30 ja 50 alusel.

3. Vahendaja määramise viisi .(vormi) seadus ei kirjuta ette. Harilikult määrab pealekirjutaja vahendaja juba oma edasiandepealkirjas. Sedasama võidakse teha ka eripealkirjaga. Niisugusel korral peab nähtuma pealkirja sisust, et see on vahenduspealkiri ja peale vahendaja nime või firma sisaldamise peab ta olema kirjutatud alla pealekirjutaja poolt. Endastmõista võib selle allkirja anda ka isik, kellel on pealekirjutajalt vekslivolitus (§ 26).

3. Ka vahenduspealkirja koht pole nähtud ette seaduses, millest järgneb, et seda võib mahutada veksli mõlemale küljele. Siiski peab ta olema vekslil, kuna muidu tal pole vekslitähtsust.

4. Vahendajate arvu seadus samuti ei määra, mispärast on võimalik määrata ka mitu vahendajat.

5. Maksutingimuseks vahendajale on tähtpäeval mittemaksmine veksliandja või tema poolt määratud erilise maksja poolt, kuna selle asjaoluga avaneb regressnõude õigus pealekirjutaja vastu, kes määras vahendaja.

6. Vahendajal on õigus maksta ainult siis, kui veksliandja ega eriline maksja pole maksnud maksutähtpäeval, millest peab järeldama, et enne maksutähtpäeva vahendaja poolt teostatud maksmisel ei ole veksliõiguslikke tagajärgi.

7. Vekslipidaja on kohustatud võtma vastu vahendajalt kogu veksli järgi saadaoleva summa, kuid mitte selle osa.

8. Käesolev paragrahv täpselt näeb ette, mis vahendaja peab maksma. Kuna pole nähtud ette ¼%-line tasu, ei saa ka nõuda seda vahendajalt. Ka selles paragrahvis on protsendimäär tõstetud 6-lt 8-le, võrreldes eelmise veksliseadusega.

9. Kuna veksliprotest loob pealekirjutaja vastutuse regressnõudmise järgi (§§ 48 ja 54) ja vahendaja saab regressõiguse pealekirjutaja vastu alles temale veksli ühes protestiaktiga üleandmisega. peab veksli ikkagi protestima, kui vahendaja pakub maksmist.

10. Kui aga vastupidi — vahendaja pakub maksu veksli järgi tingimusel, et veksel jääks protestimata, kas vekslipidaja on kohustatud maksu võtma vastu ja õigustatud jätma protestimata veksli? Sellele küsimusele tuleb vastata nähtavasti jaatavalt, kuna protestimine veksli maksmisel vahendaja poolt on tähtis viimasele, kuid mitte vekslipidajale, kes sai täieliku rahulduse veksli järgi (vaata Wächter, Wechselrecht, lhk. 423).

11. Kuid võib nii juhtuda, et vekslipidaja keeldub protestimisest saanud vahendajalt rahulduse veksli tähtpäeval maksmata jätmise ja protestimiseks esitamise vaheajal. Kuidas võib vahendaja siis kaitsta oma huve? Kas tal ei ole õigust lasta veksel protestida omal nimel? Nähtavasti, kuna § 63 järgi vahendaja astub pärast vekslimaksmist vekslipidaja õigustesse.

§ 60.

Vahendajaks (§ 59) võidakse nimetada ainult isik, kes maksukohas peab toimetama maksmist veksli tähtpäeval.

1. Vahendajaks võib määrata isiku, kelle elukoht on veksli maksukohas. Selle eeskirjaga tahetakse kõrvaldada raskusi, mis tekiksid vekslipidajale, kui vahendaja elukoht oleks väljaspool maksukohta, kus veksel esitatakse maksmiseks (§ 43) ja protestitakse mittemaksmise pärast (§ 67). Ühtlasi hoitakse sellega ära ka viivitus rahulduse saamises.

2. Kui sellele eeskirjale vaatamata vahendajaks on määratud isik, kelle elukoht on väljaspool maksukohta, siis ei ole vekslipidajal vajadust pöörduda seesuguse vahendaja poole maksuettepanekuga.

3. On vahendaja elukoht vekslil tähendamata, eeldatakse, et see on veksli maksukohas.

§ 61.

Vahendajal, kellelt maksu ei võetud vastu, on õigus nõuda, et ta pakkumine märgitaks protestiaktis või selle täiendavas juurdekirjutises, kuna aga vekslipidaja, kes keeldus maksu vastu võtmast, kaotab regressõiguse veksli järgi nende vastutajate vastu, kes selle maksmisega oleksid vabanenud vastutusest veksli järgi.

1. Veksli vahendajalt maksu vastu võtmast keeldumise tagajärjed on nähtud ette käesolevas paragrahvis: vekslipidaja, kes keeldus võtmast vastu vahendaja poolt pakutud maksu, kaotab regressõiguse pealekirjutaja vastu, kelle eest vahendaja pakkus maksu, samuti ka kõigi teiste pealekirjutajate vastu, kes olid mahutanud oma pealkirjad vekslile pärast pealekirjutajat, kelle eest vahendaja pakkus maksu. Eelmiste pealekirjutajate vastu hoidub siiski alal vekslipidaja regressõigus.

2. Tähendatud tagajärg tekib ainult siis, kui vahendaja, kellelt vekslipidaja ei võtnud vastu maksu, on lasknud seda asjaolu — mittevastuvõtmist — fikseerida protestiaktis või selle juurdekirjutises.

3. Mis puutub ajasse, mil teostuma peab see fikseerimine protestiakti juurdekirjutises, ei ole see nähtud ette seaduses. Selle küsimuse lahendamisel tuleb nähtavasti käsitada korda, mis nähtud ette sama juurdekirjutise koostamiseks järgmises § 62.

§ 62.

Vekslipidaja peab hiljemalt protestiakti koostamisele (§ 68) järgneval tööpäeval veksli maksukohas nõudma maksu notari kaudu igalt pealekirjutaja poolt nimetatud vahendajalt. Selle nõudmise tagajärjed tulevad märkida samal tähtajal protestiaktis või selle täiendavas juurdekirjutises. Nende toimingute teostamata jätmisega kaotab vekslipidaja regressõiguse veksli järgi nende vastutajate vastu, kes oleksid vabanenud veksli maksmisest juhul, kui oleksid maksnud need vahendajad, kellelt ei nõutud maksu ja kelle suhtes maksunõudmise tagajärjed on jäänud märkimata protestiaktis või selle täiendavas juurdekirjutises.

1. Käesoleva paragrahvi redaktsioon on muudetud, võrreldes eelmise vekslıseadusega. See muutmine oli tingitud eelmise seaduse redaktsioonilisest puudulikkusest.

2. Ümbertöötatud redaktsiooni järgi nõutakse vahendajalt otsest maksmist vekslit esitamata, kuna eelmine veksliseadus nõudis veksli esitamist ühes protestiga, ilma otse väljendamata, milleks. Seda esitamist pidi eelmise seaduse järgi teostama vekslipidaja ise, kuna käesolev seadus korraldab seda teisiti: maksunõudmine sünnib notari kaudu. Selle uue redaktsiooniga on kõrvaldatud tehnilised raskused, mis tekkisid eelmise seaduse nõuete täitmisel.

3. Nõudmise veksli järgi peab esitama kõigile määratud vahendajaile, nende seas ka neile, kes vabatahtlikult pakkusid maksu enne protestimist ja kellelt vekslipidaja keeldus võtmast maksu. Seega on vahendajaile antud võimalus fikseerida asjaolu, et neilt pole võetud vastu maksu, ja sundida vekslipidajat seda tegema. Ei võta viimane ka nüüd maksu vastu vahendajailt, siis kantakse sellest protestiakti või selle juurdekirjutisse.

4. Vahendajale ei anta maksmiseks tähtaega, nagu see sünnib vekslipidaja suhtes (§ 67 p. 3), ta peab maksma kohe esitatud nõudmise peale, sest samal päeval peab veel fikseeritama nõudmise esitamise tagajärjed protestiaktis või selle juurdekirjutises.

5. Kuna maksunõude vahendajale esitab notar *hiljemalt* protestiakti koostamisele järgneval päeval, siis on ta õigustatud tegema seda ka enne protestiakti koostamist, kuid mitte enne veksli protestimist, kuna vahendaja vaheleastumine on tingitud veksli tähtajal maksmatajätmisest.

6. Maksunõude esitamisel vahendajale on viimane kohustatud maksma kõiki seda, mis vekslipidajal on õigus saada pärast protestimist pealekirjutajalt, kes määranud vahendaja, s. o. vekslisumma ühes protsentidega, protestikuludega ja ¼%-lise tasuga. Kui maksunõudmise tagajärgi tuleb fikseerida protesti juurdekirjutises, siis on vahendaja kohustatud tasuma ka sellega seotud kulud.

§ 63.

Vahendajal on pärast veksli maksmist tema poolt õigus nõuda veksli ja protestiakti üleandmist temale ühes tema poolt toimetatud maksmise märkimisega vekslil ja ta astub vekslipidaja õigustesse selle vastu, kelle arvel ta toimetas maksmist, samuti ka viimase ees vastutajate kui ka vekslisaaja vastu.

1. Käesolevas paragrahvis määratakse need õigused, mis vahendaja omandab veksli maksmisega pealekirjutaja eest ükskõik kas juhul, kui ta maksab vabatahtlikult enne protestimist või maksu nõudmisel notari kaudu pärast seda. Vahendaja astub vekslipidaja õigustesse, kellele ta maksis, kuid mitte täielikult, s. o. mitte kõigisse õigustesse, mis vekslipidajal olid selle veksli järgi, vaid ainult neisse, mis viimasel olid selle pealekirjutaja vastu, kelle eest vahendaja maksis ja tema ees vastutavate pealekirjutajate ning vekslipidaja vastu.

2. Vahendaja *ei astu selle pealekirjutaja õigustesse, kelle eest ta maksis,* vaid vekslipidaja õigustesse, kellele ta maksis ja seda ka osaliselt, nagu eelmises lõikes öeldud. Kui vekslipidaja ja pealekirjutaja vahel, kelle eest vahendaja maksab, ei ole vastutavaid pealkirju, siis saab vahendaja enesele kõik vekslipidaja õigused, kuna juhul, kui vahepeal on veel pealekirjutajaid, vabanevad need vastutusest vahendaja ees.

3. Et vahendajal on õigus ise lasta protestida veksli, selle kohta vaata seletused paragrahv 59 all (11).

4. Veksel, mis vahendajale antakse üle maksmisel pealekirjutaja eest, peab olema niisuguses korras, et tema järgi oleks võimalik esitada nõudeid kohtule, vastasel korral võib vahendaja nõuda tagasi makstud summa. Sama on maksev ka siis, kui vahendajale ei anta üle vekslit tema nõudmise peale kohtukorras (Staub, Kom. Art. 63, § 3.).

5. Käesoleva paragrahvi tekst on muudetud võrreldes eelmise veksliseaduse § 64-ga, selles mõttes, et maksu märkimine sünnib vekslil enesel, mitte aga protestil, nagu see ennem oli.

§ 64.

Kui maksu pakuvad mitu vahendajat, siis antakse eesõigus sellele, kelle maksmine vabastab vastutusest suurima arvu vastutajaid. Kui selgub, et vahendajal, kellelt maksu ei võetud vastu ja kes teatas sellest protestimisel (§ 61), oli ülalnimetatud eesõigus teise vahendaja ees, kellelt maks võeti vastu, — siis kaotab viimane, kuigi ta maksis veksli, regressõiguse nende vastutajate vastu, kes kõrvaldatud vahendaja maksmisega oleksid vabanenud vastutusest (§ 63).

1. Käesolev paragrahv korraldab vahendajate võistlust, kusjuures eelisõigus on antud sellele neist, kelle

maksmise tõttu vabaneb suurim arv veksli järgi vastutajaist. Juhuks, kui on rikutud eelisõigustatud õigusi, s. o. kui maks on võetud vastu vahendajalt, kellel vähem õigusi, määrab käesolev paragrahv ka õiguste rikkumise tagajärjed, kuid ainult vahendaja suhtes, keda lasti maksta: viimane kaotab regressõiguse kõigi nende vastu, kes oleksid vabanenud vastutusest (§ 63), kui maks oleks võetud vastu eelisõigustatult.

2. Et kasutada ära õiguste rikkumise tagajärgi, peab eelisõigustatu hoolitsema selle eest, et maksu pakkumine oleks tõestatud protestiaktis või selle juurdekirjutises.

3. Kuna vahendaja omandab maksmisega pealekirjutaja eest regressõiguse viimase vastu, seepärast kaotab vahendaja, kellelt maks võeti vastu ebaõigelt, ka õiguse pealekirjutaja vastu, kelle eest ta maksis.

4. Kuna vähemõigustatud vahendaja maksmisel on temale kahjulikud tagajärjed, peab arvama, et niisugusel vahendajal on õigus end kaitsta maksunõude vastu, mis temale esitatud, möödudes eelisõigustatud vahendajaist. Samuti on pealekirjutajal õigus end kaitsta nõude vastu, mis tema vastu on esitatud alusel, et tema vahendajalt pole nõudmise peale saadud rahuldust, väites, et see viimane nõudmine polnud õige seetõttu, kuna on olemas eelisõigustatud vahendaja.

5. Vahendaja, keda ei arvestanud vekslipidaja, võib selle kohta, et teda ei lastud maksta, nõuda tema avalduse kandmist vähemalt protestiakti juurdekirjutisse, kui enam pole võimalik seda märkida protestiaktis.

6. Kui vähemõigustatud vahendaja tahab vabaneda käesolevas paragrahvis tema kohta ettenähtud kahjulikkudest vekslimaksmise tagajärgedest, siis peab ta laskma märkida protestiaktis, et eelisõigustatuile esitatud maksunõudmised on jäänud tagajärjeta.

§ 65.

Peale vekslis nimetatud vahendajate võib olla ka vahendajaid, kes vekslipidajale pakuvad maksu mõne pealekirjutaja au pärast. Nende suhtes kohaldatakse §§ 59, 61, 63 ja 64 eeskirjad, kusjuures:

1) au pärast vahendamist võib pakkuda enne protestimist või selle ajal, kuid igal juhul enne protestiakti koostamist (§ 68);

2) au pärast maksmist toimetaval vahendajal on õigus nõuda, et protestiaktis või selle täiendavas juurdekirjutises märgitaks, kelle au pärast toimetatakse maksmist.

1. Käesolevas paragrahvis on nähtud ette teine liik vahendajaid. Eelmistes paragrahvides sisalduvad korraldused käivad niisuguste vahendajate kohta, keda pealekirjutajad ise määranud enestele hädakorraks (Notadresse), kuna käesolevas paragrahvis sisalduvad eeskirjad vahendajate kohta, kes ilma määramata, omal algatusel ilmuvad ja pakuvad vekslipidajale maksu mõne pealekirjutaja au pärast (Ehrenintervention). Ka nende kohta on maksvad määratud vahendajate kohta ettenähtud eeskirjad, kuivõrd need ei puuduta määramist (§ 59 teine pool, §§ 61, 63 ja 64).

2. Kuna au pärast vahendaja pole märgitud vekslil ja seepärast pole teada, missuguste õigustega tema pärast maksmist veksli oma käes peab, on vaja, et ta nõuaks maksmisel äratähendamist vekslipidaja poolt vekslil, kelle au pärast ta maksis veksli. See on ta õigus, kuid ta ei ole selleks kohustatud.

3. Kuid seda, et ta üldse maksis kui au pärast vahendaja, on ta kohustatud nõudma vekslipidajalt, et see teeks vekslile sellekohase märkme, kuna ilma selleta ei saaks ta astuda vekslipidaja õigustesse (Senati tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 156 — 1912.).

4. Kui vahendaja ei ole lasknud märkida vekslil, kelle au pärast ta maksis, siis eeldatakse, et ta maksis selle pealekirjutaja au pärast, kelle enese maksmisel oleks vabanenud suurim vastutajate arv, s. o. esimese pealekirjutaja au pärast.

9. peatükk.

LIHTVEKSLITE PROTESTIMINE.

§ 66.

Veksli protestib vastavail juhtudel avaldatud nõudmise korral notar või ta seaduslik asetäitja.

1. Veksli protestimine on veksli tähtajal maksmata jätmise tagajärg.

2. Et saada maksu veksli järgi, selleks on vaja ta esitada maksmiseks veksliandjale või erilisele maksjale, kui see määratud.

Maksmise esitamine on veksliseaduses ette nähtud kahesugune.

3. Paragrahv 39 ja järgm. näevad ette korra, mille järgi veksel esitatakse tähtpäeva saabumisel maksmiseks. See on erakord, ilma ametlikkuseta. Kui see kord ei anna vekslipidajale soovitavaid tagajärgi, siis on ta sunnitud pöörduma notari poole, et see omalt poolt nõuaks maksu, ja kui see nõudmine ei anna ka tagajärgi, siis protestiks veksli mittemaksmise pärast. See teine maksunõudmise kord on ametlik ja toob kaasa ametlikud tõendised selle kohta, et maksunõudmine sai esitatud, kuna esimene mitteametlik esitamine jääb harilikult ilma jälgedeta, kui vekslit ei maksta.

4. See ametlik veksli maksmiseks esitamise kord vajab täpseid ja üksikasjalisi eeskirju, kuna ta on aluseks, mille järgi võetakse vastutusele vekslipealekirjutajad veksli mittemaksmise juhul, ja nendest ning veksli protestimise eeskirjadest oleneb suuremal määral veksli tähtsus mitte ainult kui võlakohustis, vaid ka kui krediidiabinõu.

5. Kuna veksliprotest on eeltingimus pealekirjutajate ja ka nende käendajate vastutuselevõtmiseks (§ 48), ei või loobuda protestimisest isegi mitte veksliandja surma või teovõimetuks tunnustamise korral.

6. Protestiakti maksvusetuks tunnustamine mõne vorminõude mittetäitmise pärast vabastab pealekirjutajad ja nende käendajad vastutusest veksli järgi.

7. Kuna protestil käib ees veksli maksmiseks esitamine notari poolt, mis omalt poolt peab toimuma veksli maksukohas (§ 43), siis ei ole kahtlust, et protestimine peab sündima samuti veksli maksukohas, milleks loetakse § 7 järgi kas koht, mis selleks vekslil eriti märgitud, või veksli koostamise (andmise) koht (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 4601 — 1904.).

Mida tuleb mõista maksukoha all, see on seletatud § 7 juures. Neist seletustest, ühenduses § 43, käesoleva ja järgmise (67) paragrahviga järgneb, et protestimine peab sündima selles linnas, alevis või vallas, kus on maksukoht, mispärast ei saa lugeda seaduspäraseks protesti, mis on tehtud Tallinna notari poolt veksli mittemaksmise pärast, kui maksukoht sel vekslil oli kas Haapsalus või Lihulas, kuigi see nagu oleks lubatud Notariaalseaduse § 21 järgi. Veksliseadus on eriseadus ja piirab notari tööpiirkonda veksli protestimise suhtes. Tallin-

nas protestitud vekslit, mille järgi maksukohaks on Haapsalu, ei saa lugeda protestituks õieti ja säärane protest ei ole maksev. Kuidas saada üle küsimusest, kes peab protestima veksli, mille maksukohas (linnas, alevis või vallas) puudub notar, selle küsimuse peab lahendama kohtupraktika. Nähtavasti tuleb õigeks tunnustada, et neil kordadel tuleb veksel esitada protestimiseks maksukoha lähemale notarile sama koha rahukogu piirkonnas.

8. Veksli protestimine on üks seadusega notarile pandud ametikohuslikkudest toiminguist, millest keeldumine või mille ebaõige täitmine toob kaasa, kui on tõendatud notari ettevaatamatus või hoolimatus, tema varandusliku vastutuse sellest tekkinud kahju eest (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 127 — 1877.). Eriti tunnustatakse, et notar on teotsenud ettevaatamata ja hooletult, kui ta on valmistanud protestiaki, võttes protestimiseks lausa ebaõigelt esitatud veksli ja jättes selle esitajale seletamata tema teoviisi ekslikkuse, kui see protestiakt tunnustatakse pärast tühiseks (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 108 — 1890.).

9. Käsitades veksli protestimise korra küsimust, Veksliseadus näeb ette terve rea eeskirju, mis käivad veksli protestimise kohta mittemaksmise pärast, jättes hoopis puudutamata küsimuse, kuidas tuleb protestida veksleid tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist ettenäitamise päeva kohta märkme mittesaamise pärast (§ 38 p. 2). Eriliste eeskirjade puudumise tõttu nende viimaste protestide jaoks tulevad ka nende kohta vastavale kohaldamisele protestieeskirjad, mis nähtud ette protestimiseks mittemaksmise pärast.

§ 67.

Veksli protestimisel mittemaksmine pärast täidetakse järgnevad eeskirjad:

1) vekslipidaja esitab veksli notarile protestimiseks päeval, mis §§ 41 ja 42 on nähtud ette veksli maksmiseks esitamiseks;

2) samal päeval esitab notar isiklikult või kirjalikult maksunõudmise veksliandjale või veksliandjaile, kui veksel on antud mitme poolt (§ 10), või nende poolt nimetatud erilistele maksjatele (§ 8);

3) kui järgneva päeva kella kolmeks ei maksta vekslit, protestib notar sel päeval veksli, tehes sellekohase sis-

sekande registrisse ja märkme vekslile, kusjuures märkme tegemise ajast loetakse veksel protestituks, kuid protest hakkab maksma pärast sellekohase erilise akti koostamist.

1. Nagu näha §§ 41 ja 42 ja käesoleva paragrahvi p. 1. eeskirjadest ei tarvitse veksli maksmiseks esitamise päev alati ühtuda veksli protestimiseks esitamise päevaga. Veksliseadus nõuab ainult veksli protestimiseks esitamist hiljemalt viimasel neist päevist, mis §§ 41 ja 42 järgi on antud vekslipidajale veksli maksmiseks esitamiseks.

2. Kus notar on kohustatud esitama veksliandjale maksunõudmise, selle kohta vaata seletusi eelmise (66) paragrahvi all (7).

3. Notar võib nõuda ainult seda, mida seadus lubab nõuda vekslipidajale, s. o. veksli summat ilma protsentideta, kuigi maksutähtpäevast on möödunud juba mõni päev. Samuti pole õigustatud $^1/_4$%-lise tasu või notari kulude või tasu nõudmine (Sen. üldkogu otsus nr. 19 — 1910 — vaata lisa 8.).

4. Nõudes maksu, on vekslipidaja ise kohustatud esitama ka veksli, kuna notar esitab vekslipidajale või erilisele maksjale, kui see määratud, ainult maksu nõudmise kas isiklikult või kirjalikult.

5. Kirjaliku nõudmise vormi ei ole seadus näinud ette.

6. Käesoleva paragrahvi eeskirja, mille järgi maksmise nõudmine esitatakse veksliandjale või veksliandjaile, kui neid mitu, või erilisele maksjale, ei pea mõistma nii, et siin on notarile antud vaba valik esitada nõudmine kas veksliandjale või erilisele maksjale, kuna eriline maksja asendab veksliandja maksukohustuse suhtes, mispärast peab maksunõudmise esitama erilisele maksjale, kui see määratud, ja ainult juhtudel, kui teda pole määratud, veksliandjale enesele.

7. Protesti maksvusetuse väitega võivad end kaitsta vekslinõude vastu ainult pealekirjutajad ja nende käendajad juhtudel, kui veksli järgi maksunõudmine oli esitatud ebaõigele vekslivõlgnikule või tema asendajale — erilisele maksjale. Veksliandja võiks oma kasuks kasutada sama väidet ainult protsentide kohta, kui neid temalt nõutakse maksutähtpäeva saabumisest, kuid mitte nõude esitamise päevast.

8. Veksli pealekirjutajail on õigus kaitsta end ebaõige protestiväitega iga nõudja vastu, kuna see väide tuleneb veksli suhte sisust (§ 33).

9. Protestimise tingimuseks on veksli järgi maksu notarile mitteesitamine kella kolmeks maksunõude esitamisele *järgneval päeval*. See eeskiri ei anna mitte ainult soodustuse veksliandjale, mille tõttu maksmine lükatakse edasi ühe päeva võrra, vaid asendab ka teataval määral vastavate eeskirjade puuduse Veksliseaduses selle kohta, kuidas veksliandja võiks tõestada asjaolu, et temale vekslit ei esitatud maksmiseks § 40 järgi, andes niiviisi temale võimaluse kaitsta end niisuguse veksli protesti kahjulikkude tagajärgede eest, mida talle ei esitatudki maksmiseks.

10. Kui Veksliseadus räägib „järgnevast päevast", täpselt tähendamata, millele see päev järgneb, ei või siiski loogilise sideme tõttu käesoleva paragrahvi punktide 2 ja 3 vahel kahelda, et selle päeva all tuleb mõista päeva, mis järgneb *maksunõudmise esitamisele* notari poolt, missuguse nõudmise viimane on kohustatud esitama samal päeval, mil ta sai veksli vekslipidajalt nõudmise esitamiseks ja maksu mittesaamise korral protestimiseks.

11. Et notar on kohustatud samal päeval, s. o. päeval, mil talle esitati veksel, toimetama kätte erilisele maksjale või, kui erilist maksjat pole määratud, veksliandjale maksunõudmise, see on lausa väljendatud käesoleva paragrahvi p. 2. Kuid tegelikult sellest notarid ei pea alati kinni, ja tekib küsimus, missugused tagajärjed on asjaolul, kui maksunõudmine jõudis erilise maksja või veksliandja kätte alles järgmisel päeval pärast veksli esitamist notarile. Punkt 3. järgi on eriline maksja või veksliandja kohustatud ja ka õigustatud maksma ja notar maksu vastu võtma kuni maksunõudmise kättesaamise päevale järgneva päeva kella 3-ni, millest peab järeldama, et kui notar on viivitanud nõudmise esitamisega päeva võrra, siis peab ta võtma vastu maksu ka veel järgmisel päeval, s. o. teisel päeval pärast veksli temale esitamist. Ei peaks notar järgmisel päeval veksliandjalt näiteks maksu võtma vastu, tähendades sellele, et veksel on eelmisel päeval kell 3 protestitud, siis tekib veksliandjal õigus nõuda selle protesti maksvusetuks tunnustamist ja kahjude tasumist, mis temale võisid tekkida ebaõige protesti läbi. Protesti maksvusetuks tunnus-

tamist sel korral võib nõuda enesestmõista ka pealekirjutaja, kui nõue seesuguse veksli järgi on esitatud tema vastu, kuna ta oleks vabanenud vastutusest, kui notar oleks võtnud vastu maksu veksliandjalt.

12. Protesti maksvusetuks tunnustamist juhul, kui see on sündinud enne seaduses ettenähtud tähtaega, s. o. enne kella 3 maksunõudmise *kättesaamise* päevale järgneval päeval, võib nõuda nähtavasti nii veksliandja kui ka pealekirjutajad, kuna protest on vormiline akt, mil pole jõudu, kui ta tegemisel rikuti seadust. Veksliandja nõudel oleks niisugusel korral enese rehabiliteerimise tähtsus ja võib-olla veel aineline huvi protsentide maksmisest vabaneda aja eest kuni nõude esitamiseni.

13. Kui maks veksli järgi esitatakse õigel ajal notarile —enne kella 3 järgneval päeval —, siis langeb ära vajadus protestimise järgi, ja veksel lunastatakse protestimatana § 44 põhjal ja ilma protsentideta, samuti ka ilma nende kulude tasumiseta, mis võisid tekkida vekslipidajale veksli esitamisega notarile, nagu maksunõudmise saatmise kulud jne. — võrdle p. 3-ga.

14. Veksliseadus ei nõua ei vekslipidajalt ega ka notarilt andmete kogumist veksliandja või erilise maksja õige elukoha kohta. Veksliandja ise on kohustatud hoolitsema selle eest, et tema või erilise maksja elukoht oleks täpselt tähendatud, kuna vastasel korral ta võib kergesti langeda protesti alla ootamata.

15. Kui kella 3-ks ei ole järgnenud maksmist, teeb notar samal päeval oma allkirjaga*) märkme vekslil, et veksel on protestitud. Selle märkme tegemises väljendubki protestitegemine. See märge kindlustab küllaldaselt vekslipidajat, kuna temas tähendatakse ka aeg, millal märge tehtud, ja see aeg loetakse protestimise ajaks. Selle märkme sisu ega vormi seadus pole määranud. Temas peab tähendatama, et veksel on protestitud mittemaksmise pärast, lisandades aasta ja kuupäeva ning registrinumbri, mille all protest kantud registrisse. Vahenditult pärast selle märkme tegemist vekslile peab

*) 1926. a. kohtuministeeriumi poolt notaritele antud juhatuskirjas (vaata lisa 2) on nähtud ette protestimärge ilma notari allkirjata. Vaevalt saab niisuguse märkme tegemise korda lugeda kooskõlas olevaks Veksliseadusega, kuna ilma allkirjata tehtud märkmest ei nähtu, et selle teinud notar. Ainult notari märkmel aga on seaduses ettenähtud jõud. Ametlik akt omab üldse jõu alles pärast allakirjutamist akti koostanud ametniku poolt, kusjuures akt varustatakse ka ametipitseriga ja -numbriga.

notar saatma teated pealekirjutajaile protestimise kohta (§ 71).

16. Juhtudel, kui veksli notarile esitamisele järgneval päeval töö lõpetatakse ametasutustes kell 12 päeval Pühade ja puhkepäevade seaduse alusel (RT 155/156 — 1922) — vaata lisa 4 — siis on lubatud vekslit maksta sellele päevale järgneva tööpäeva kella 3-ni — vaata Riigikohtu üldkogu otsus nr. 5 — 1927. a., lisa 7.

17. Veksliseaduses ettenähtud tähtaeg, mille jooksul peab esitama veksli protestimiseks, ei ole aegumise tähtaeg. See tähtaeg on präklusiivne ja ta ei katke ega peatu. Ta ei kuulu ka pikendamisele ega uuendamisele, olgu siis, et seadusega antakse eriliste olude tõttu pikendamise võimalus (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 905 — 1910.).

§ 68.

Veksli protestiakt koostatakse hiljemalt protestimisele järgneval päeval ja temas märgitakse:

1) isikute nimed, kelle kasuks ja kelle vastu veksel protestitud (§ 67 p. 2);

2) et notar esitas maksunõudmise isikule, kelle vastu veksel protestitud (§ 67 p. 2), või et ta seda nõudmist ei saanud esitada tähendatud isikule ja missugusel põhjusel;

3) esitatud nõudmisele saadud vastuse sisu kokkuvõetult või et vastust ei järgnenud;

4) kus ja millal (aasta ja kuupäev) nõudmine esitati või selgus, et nõudmist ei saadud esitada;

5) veksli protestimise aeg (aasta ja kuupäev — § 67 p. 3);

6) notari või ta asetäitja allkiri ühes pitseriga.

1. Veksli protestitoimingu läbiviimiseks on harilikult vaja 3 päeva, nimelt: esimesel päeval esitatakse veksel notarile protestimiseks, ja notar esitab samal päeval maksunõudmise võlgnikule; teisel päeval ootab notar maksmist kuni 3-ni ja kui selleks ajaks ei ole makstud, siis protestib ta veksli, kannab sellest oma registrisse ja märgib vekslil, et veksel on protestitud; kolmandal päeval koostab notar vormilise protesti (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 121 — 1909.). Kuid peab juurde lisama, et kuna seadus nõuab protestiakti koostamist hiljemalt protestimisele järgneval päeval, siis notar võib koostada protestiakti ka protestimise päeval.

2. Kui notar koostab protestiakti hiljem, kui see nähtud ette seaduses, siis on see notari toimimatus, kuid sellel asjaolul ei või olla kahjulikke tagajärgi vekslipidajale, kelle õigused on kaitstud protesti kohta tehtud märkmega kõigi veksli järgi kohustatud isikute vastu.

3. Protestiakti koostab notar temale Notariaalseadusega pandud kohuste tõttu, mispärast tema vastutuselevõtmine puuduliku protestiakti koostamise eest peab toimuma ka Notariaalseaduse eeskirjade alusel.

4. Võrreldes eelmise veksliseadusega (§ 69), on käesolevast paragrahvist jäetud välja tähendatud seaduse § 69 p. 1, mis nõudis veksli ärakirja mahutamist protestiakti. Kuna käesoleva seaduse järgi protest kirjutatakse veksli teisele küljele (§ 69), langes ära vajadus veksli ärakirja mahutamise järgi protestiakti.

§ 69.

Protestiakt kirjutatakse veksli teisele küljele või, kui teisest küljest ei jätku selleks, lisalehele nõnda, et protestiakti tekst algaks veksli teise külje lõpul. Protesti sissekandmisel notariaalregistrisse kirjutatakse kogu vekslitekst ühes kõigi pealkirjadega registrisse. Registrinumber ja protesti eest makstud kulud märgitakse protestiaktis.

Käesolevas paragrahvis ettenähtud, eelmisest veksliseadusest erinev protestiakti mahutamise ja sissekandmise kord notariaalraamatuisse loodi Ajutise notariaalseadusega 1919. a. (RT 24 — 1919, art. 59 — III).

§ 70.

Kui nõudmine veksli järgi esitatakse mitmele vekslisandjale või nende poolt nimetatud erilistele maksjatele, siis võib nende kõigi vastu koostada ühise protestiakti.

1. Ühe protestiakti tegemine mitme isiku vastu ühe ja sama veksli järgi on lubatud kulude kokkuhoidmise otstarbel. Kuna paragrahvi tekst ütleb, et „võib", siis tuleb järeldada, et võidakse ka mitu protestiakti koostada.

2. Käesolev paragrahv käsitab olukorda, kui on mitu veksliandjat või erilist maksjat, kuid ei tee korraldusi juhuks, kui on mitu vekslipidajat. Kuna vekslikohustus ei ole killustatav, võib iga vekslipidaja iseseisvalt nõuda protestimist ja seda täies summas. On protest juba tehtud, siis ei ole vajadust teha uusi proteste nende vekslipidajate nõudel, kelle nimel protest tegemata.

§ 71.

Ühtaegu protestimisega mittemaksmise pärast saadab notar sellekohase kirjaliku teate neile veksli järgi vastutajaile, kelle aadressid märgitud vekslil või on notarile teada või temale teatatud protestimist nõudja poolt. Seesuguse teadaande kulud arvatakse protestikulude hulka.

1. Pealekirjutajaile veksliprotestimisest teatamise otstarve seisab selles, et võimaldada neile veksli väljaostmist pärast selle tähtpäeva § 53 ettenähtud eeskirjade kohaselt.

2. Teate on notar kohustatud saatma ühel ajal protestimisega (§ 67 p. 3), s. o. enne protestiakti koostamist, mis järgneb muu seas ka sellest, et teate saatmisega seotud kulud arvatakse juurde protestikuludele, millised märgitakse protestiaktis.

3. Notar ei ole kohustatud otsima veksli järgi kohustatute aadresse, samuti ei lasu ka vekslipidajal, kes esitab veksli notarile protestimiseks, kohustust, teatada notarile veksli järgi kohustatute täpsed aadressid. Notar kasutab vekslil leiduvaid aadresse või ka neid, mis temale vekslipidaja täiendavalt võib-olla esitas, ja kui nende ebatäpsuse tõttu teated jäävad kätte andmata, siis ei ole sellel asjaolul mingeid kahjulikke tagajärgi ei notarile ega vekslipidajale veksli järgi õiguste kaotamise mõttes. Seda seisukohta on kohtupraktika korduvalt väljendanud, — vaata Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsused nr. nr. 2144 — 1906, 1396 — 1908 ja 1500 — 1909.

4. Veksli järgi vastutavaile isikuile teate saatmatajätmine veksli protestimise kohta juhtudel, kui selle teostamine oli võimalik nende aadresside teadaolemisel, on notari teenistusalane toimimatus ja tema vastu võidakse esitada nõue kahjude tasumise kohta, mis tekk'sid sellest, et veksli järgi vastutav isik ei saanud õigel ajal osta välja vekslit. Veksli järgi vastutavad isikud ei saa aga end kaitsta vekslipidaja nõude vastu väitega, et neile pole teatatud protestimisest, kuna teatamine ei kuulu nende vekslitoimingute hulka, mille mittetäitmise eest vastutab vekslipidaja.

5. Veksli protestimise eest §§ 66—71 korras saavad notarid tasu Notarite tasu taksi (RT 110 — 1924) p. 3 järgi:

a) kui vekslisumma on kuni 10.000 kr. — 0,1%, vähemalt aga 1 kr.;

b) kui vekslisumma on üle 10.000 kr., esimese

10.000 kr. pealt 10 kr. ja sellest üle ulatavalt summalt 0,05%, arvates poolikud tuhanded täie tuhande ette;

c) veksliandja vastulause kandmise eest veksli protestiakti (vekslisead. § 69 p. 4, käesoleva Vekslіseaduse § 68 p. 3 — 1 kr.;

d) protestist teatamise eest, iga teate eest 20 s.

6. Peale nende tasude ei ole notaril õigust nõuda veel tasu mõne selles taksis ettenägemata toimingu eest.

10. peatükk.

TÄHTAJAD KOHTULIKKUDE NÕUETE ESITAMISEKS LIHTVEKSLITE JÄRGI.

Käesolev peatükk käsitab tähtaegade küsimust, mille jooksul võidakse esitada nõudeid kohtus lihtvekslite järgi. Nende tähtaegade iseloomu kohta on arvamused lahku läinud selles mõttes, kas need tähtajad on aegumise tähtajad materiaalseaduse mõttes, või on nad puhtprotsessuaalsed präklusiivtähtajad, mille kohta ei tule kohaldamisele aegumise tähtaegade kohta materiaalseaduses ettenähtud eeskirjad. Saksa veksliseadus, mille eeskujul omalajal konstrueeritud ka käesolev veksliseadus, on vastava peatüki pealkirjaks võtnud — veksliaegumine, kuna käesolevas seaduses sellest on loobutud ja veksliaegumise asemele pandud — nõuete esitamise tähtajad, — mis iseenesest väärib tähelepanu. Kuid vaatamata sellele on sama küsimus ka Saksamaal kutsunud välja suuri vaidlusi, mis suuremal määral on siiski lahenenud nende tähtaegade aegumise tähtaegadeks tunnustamise kasuks. Samuti umbes on lahendatud see küsimus ka meil. Veksliseaduse kommentaator prof. A. Kaminka ütleb, et veksliseaduse motiividest tuleb järeldada, et „kuigi seaduseandja mõtte järgi ei pea segama veksli järgi nõuete esitamise tähtaegu eraõigusliku aegumisega, peab siiski kõiki aegumise kohta käivaid eeskirju, mille kohaldamisele ei ole takistuseks veksliseaduses ettenähtud tähtaegade kohta käivate eeskirjade omapärasus, kohaldama ka neile viimastele tähtaegadele.“ Sama seisukohta kaitseb ka veksliseaduse kommentaator A. Nolcken. Vastupidist seisukohta kaitsevad A. Dobrovolsky, Bugajevsky ja teised.

Näib selge olema, et need tähtajad ei ole ikkagi puhtaegumise tähtajad eraõiguse mõttes.

Vaata selle küsimuse kohta senati tsiviilkass. dep. otsus nr. 76 — 1914. a., lisa 8.

§ 72.

Vekslipidaja võib esitada kohtuliku nõude veksli järgi veksliandja vastu viie aasta jooksul, arvates veksli maksutähtpäevast, ja pealekirjutajate ning käendajate vastu ühe aasta jooksul, arvates protestimise päevast veksli mittemaksmise pärast.

1. Käesolev paragrahv määrab nõude esitamise tähtajad kõigi veksli järgi vastutavate isikute vastu vekslipidaja poolt, nimelt: nõude esitamiseks veksliandja vastu — viis aastat ja pealekirjutajate ning käendajate vastu — üks aasta. Tähtaegade jooksu algmomendiks on võetud: nõude esitamisel veksliandja vastu — vekslitähtpäev, kuna nõude esitamisel pealekirjutajate ning käendajate vastu — veksli protestimise päev.

2. Nõude esitamise tähtaja jooksu algmomendid on määratud vastavalt aegumise tähtaja eeskirjadele — ajast, mil nõudeõigus tekkis. Seda vähemalt veksliandja, pealekirjutajate ja pealekirjutajate käendajate suhtes. Veksliandja käendaja suhtes tekitab käesoleva paragrahvi eeskiri arusaamatust. Paragrahv 58 järgi vastutab iga käendaja samuti kui see, keda ta käendab. Kuna aga veksliandja vastutab ka tähtajal protestimata jäänud veksli järgi, siis peab sama § 58 tekstist järeldama, et veksliandja käendaja vastutab ka juhul, kui veksel jäi protestimata. Seda seisukohta kaitseb suurem hulk tähtsamaid veksliseaduse kommentaatoreid (Kaminka, Beljatskin, Zwingmann, Dobrovolsky, Isatschenko). See seisukoht on võetud omaks ka seaduseandlikkudes motiivides. Samuti on senati otsused järjekindlalt rajatud samale seisukohale. Senati tsiviilkass. dep. otsus nr. 27 — 1911 ütleb selgesti, et „veksliandja käendaja peab vastutama, sõltumata sellest, kas veksel on protestitud mittemaksmise pärast või ei ole". Ainult A. Nolcken ei saa võtta omaks seda seisukohta. Tema arvates kitsendas seaduseandja käesoleva paragrahvi eeskirjaga käendajale § 58 järgi seatud vastutuse selles mõttes, et veksliandja käendaja vastutab ainult siis, kui veksel on tähtajal protestitud mittemaksmise pärast. Teised kommentaatorid kalduvad tõlgitsema käesolevat paragrahvi selles mõttes, et siin olevat jutt ainult pealekirjutaja käendajast, olles arvamisel, et redaktsioon ei olevat küllaldaselt täpne.

Ka senat on tunnustanud, et käesolev paragrahv räägib ainult pealekirjutaja käendajast — vaata tsiviilkass. dep. otsus nr. 27 — 1911 — lisa 8.

3. Vaidluse all on küsimus, kas viie- ja üheaastase tähtaja hulka tuleb arvata ka vekslitähtpäev ja protestimise päev. Saksamaal, kus vastav eeskiri on samuti redigeeritud kui meilgi, arvamised lähevad lahku. Prof. A. Kaminka arvab, et kuna seaduseandlikkudes motiivides öeldakse, et viie aasta möödumisega katkeb igasugune võlgniku vastutus, siis olevat õigem arvata vekslitähtpäeva ja protestimise päeva viieaastase ja aastase tähtaja sisse. Kuid vaevalt oleks see õige. Tsiviilprotsessi vastavate eeskirjade järgi ei arvestata tähtaja arvutamisel päeva, millest arvatakse.

4. Käesolevas paragrahvis ettenähtud nõude vekslisandjale esitamise tähtaja jooks algab vekslitähtpäevast (§§ 37 ja 38), milliste tähtpäevade saabumine ei olene tööpäevast. Paragrahvis 41 antud soodustus käib eranditult veksli maksmiseks esitamise tähtaja kohta, mis võib sündida ainult tööpäevadel.

5. Vekslipiankide suhtes on senat seletanud, et käesolevas paragrahvis ettenähtud viieaastane tähtaeg loetakse sellest päevast, mis vekslil on tähendatud maksupäevana, kuid mitte mõnest muust kokkulepitud tähtpäevast (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 90 — 1911.).

6. Võlasummale mittevastavale (väiksemale) vekslipaberile kirjutatud dokumendil, kuigi ta on nimetatud vekslis, ei ole vekslijõudu (§§ 3 ja 14) ja niisugust dokumenti tuleb lugeda lihtvõlakohustiseks, mille võib esitada sissenõudmiseks 10-aastase aegumise tähtaja jooksul (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 122 — 1911.).

§ 73.

Pealekirjutaja, kes maksis veksli, võib eelmiste pealekirjutajate vastu esineda kohtuliku nõudega kuue kuu jooksul, arvates päevast, mil ta maksis veksli. Pealekirjutajal, kelle vastu esitatud seesugune nõue, on õigus oma nõudmiste kaitseks tõmmata asjasse kolmandate isikutena eelmisi pealekirjutajaid kas kõik, mõned või ühe neist.

1. Käesolev paragrahv määrab tähtaja pealekirjutajale regressnõude esitamiseks tema eelolevate pealekirjutajate vastu. See tähtaeg ei sõltu eelmises (72) paragrahvis ettenähtud tähtajast vekslipidaja nõude esitamiseks pealekirjutaja vastu, ja seepärast võib järgmise pealekirjutaja vastutuse kestus olla kas märksa lühem või pikem esimese pealekirjutaja vastutusest, mille

kestus on nähtud ette eelmises (72) paragrahvis — üks aasta. Kui näiteks esimene pealekirjutaja rahuldas vekslipidaja nõude esimeste kuude jooksul pärast veksli protestimist, siis kestab järgmise pealekirjutaja vastutus üle kuue kuu sedavõrd, kuivõrd vekslipidaja rahuldamine sündis varsti pärast veksli protestimist või pikema vaheaja järele, ning ümberpöördult, kui esimene pealekirjutaja rahuldas vekslipidaja tema vastu nõude esitamise tähtaja (1 aasta) lõpu poole või isegi väljaspool seda tähtaega — pärast kohtuotsuse seadusejõusse astumist, siis võib järgmise pealekirjutaja vastutus kesta märksa üle aasta — kuni 3 aastani (§ 74).

2. Kuna vekslikäendaja astub pärast veksli maksmist vekslipidaja õigustesse (§ 58), on käesolev paragrahv maksev ka käendajate kohta, kuid seda ainult pealekirjutajate käendajate kohta, mitte aga veksliandja käendaja kohta, sest paragrahvi tekst käsitab ainult „eelmisi *pealekirjutajaid*".

3. Maksmine pealekirjutajate vahel peab toimuma § 51 põhjal veksli vastu ühes protestiaktiga. Et maksja võiks siin samuti, nagu § 46 ettenähtud maksmisel veksliandja poolt, nõuda maksusaajalt maksuvastuvõtu allkirja vekslil, seda seadus ei näe ette. Seepärast võib juhtuda, et maksmise päev jääb tõendamata. Ja kui maksja võtab siiski maksusaajalt maksuvastuvõtu allkirja vekslil kuupäeva tähendamisega, siis võidakse väita, et seesugusel kviitungil pole vormilist jõudu, kuna säärane kviteerimine pole nähtud ette seaduses, mispärast ta ei ole Tsiv.-kp. s. § 472 põhjal ka kohuslik järgmisele pealekirjutajale, kelle vastu pööratakse regressnõue makstud summa kättesaamiseks.

4. Et käesolev paragrahv on kohaldatav ka juhtudel, kui veksel maksetakse ilma nõudeta, omal algatusel — notarilt saadud teate järgi (§ 53), selle kohta ei või olla kahtlust, kuna paragrahvi tekst räägib üldse maksmisest, olenemata selle korrast.

§ 74.

Pärast kolme aasta möödumist, arvates veksli maksutähtpäevast, ei ole lubatud kohtulikkude nõuetega esinemine pealekirjutajate vahel ega käendajate vastu.

1. Käesoleva paragrahviga tahetakse sundida pealekirjutajaid lahendama endivahelisi nõudeid ja samuti nõudeid käendajate vastu sedavõrd aegsasti, et viimasel

pealekirjutajal ja käendajal jääks küllaldaselt aega esineda oma nõudega veksliandja vastu.

2. Et kolmeaastast tähtpäeva tuleb arvata veksli *tähtpäevast,* see järgneb paragrahvi tekstist.

§ 75.

Paragrahvides 72—74 märgitud tähtaegade jooks ei peatu mingil tingimusel; see katkeb ainult nõude esitamisel veksli järgi kohtu või konkursi korras, ja ainult selle isiku suhtes, kelle vastu on esitatud nõue kohtu või konkursi korras. Kolmanda isiku tõmbamine asjasse (§ 73) kostja poolt on samajõuline kohtu või konkursi korras esitatud nõudega, kusjuures kostja poolt regressnõude esitamise tähtaeg algab päevast, mil tema vastu tehtud kohtuotsus on astunud seadusjõusse.

Veksli järgi vastutajate vastu nõude kohtule esitamise tähtaja möödalaskmisega vabanevad igasugusest vastutusest sama veksli järgi kõik need, kelle suhtes tähtaeg on lastud mööda.

1. Nagu näha käesoleva paragrahvi eeskirjast, on siin eriti rõhutatud, et eelmiste §§ — 72—74 — eeskirjadel ei ole ühist Balti Eraseaduses (§ 3625) ettenähtud aegumise tähtaja peatamisega, kuna need peatamise põhjused on väljaspool vekslil põhjenevaid vormilisi suhteid. On aga nõue esitatud ettenähtud tähtaegade jooksul, siis toimub protsessi peatamine Tsiv.-kp. s. ettenähtud eeskirjade järgi.

Saksa veksliseaduses puuduvad eeskirjad nõude esitamise tähtaja peatamise kohta, kuid saksa kohtute praktika on kaldunud seisukohale, et peatamine on võimalik, kuna seaduseandja ei võivat siduda kahjulikke tagajärgi mõne toimingu ettevõtmata jätmisega, kui puudus objektiivne võimalus selle ettevõtmiseks. Käesoleva Veksliseaduse § 75 tekst on aga nii kategooriliselt väljendanud, et ka juhtudel, kui olid objektiivsed takistused nõude esitamiseks, ei või ikkagi lugeda tähtaega peatatuks. Peab ütlema, et niisugune kategooriline seisukoht, kuigi ta ei ole alati õiglane, on otstarbekohane seesuguse vormilise dokumendi suhtes, nagu seda on veksel: vekslist enesest peavad nähtuma kõik suhted, mis temaga on seotud. Ka senat on toonitanud, et kõneallolev tähtaeg ei peatu mingil tingimusel (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 132 — 1912.).

2. Mis puutub veksli järgi nõude esitamise tähtaegade katkemisse, siis on see tunnustatud kolmel juhul:

a) nõude esitamisega kohtus;

b) nõude esitamisega konkursi korras;

c) palve avaldamisega kohtule veksli järgi vastutava isiku asjasse tõmbamise kohta kolmanda isikuna mõne vastutava isiku poolt, kelle vastu esitatud veksli nõue.

Nõude esitamisele võrdseks on seadus tunnustanud sundtäitmispalve esitamise veksli järgi — vaata Tsiv.-kp. s. § 1807[5].

3. Kuna Veksliseadus ei ole näinud ette erilisi eeskirju tähendatud kolmeks juhuks, mil tähtajad katkevad, siis tulevad siin kohaldamisele aegumise üldeeskirjad, mis määravad aegumise sisu kõigi võlakohustiste kohta ja tingimused, millel sünnib katkemine käesolevas paragrahvis ettenähtud oludel.

4. Nagu teada, seisab tähtaja katkemine selles, et asjaolu tekkimisega, mille tõttu katkemine loetakse seaduse järgi teostunuks, loetakse möödunud tähtaja osa hävinenuks, ja samast silmapilgust hakkab jooksma uus tähtaeg.

5. Kui käesolev paragrahv ütleb, et nõude esitamisega katkeb tähtaeg, siis tuleb seda mõista nii, et mitte igasugune nõude esitamine ei katkesta tähtaega, vaid ainult niisugune, mille tagajärjeks võib olla kohtuotsus nõudepalve sisu kohta. Ei katkesta tähtaega niisuguste nõuete esitamine, mida kohus ei võta vastu, või jätab läbi vaatamata, kas nõudja enese loobumise pärast või kui kohus tunnustab ta endale mittealluvaks jne.

6. Samadel tingimustel katkestab tähtaja nõudmise esitamine konkursi korras. Nii on senat tunnustanud, et veksli järgi nõudmise esitamine konkursi korras ei katkesta nõude esitamise tähtaega, kui kohus teeb kindlaks, et nõudmine pidi tõstetama mitte konkursi, vaid nõude korras (Sen. tsiviilkass. dep. osak. ots. nr. 11505 — 1909.).

Samuti on senat tunnustanud, et konkursi korras nõudmise esitamine katkestab §§ 72—74 ettenähtud tähtaegade jooksu ainult siis, kui niisuguse esitamise otstarbeks on mitte ainult nõudmise avaldamine, vaid terve rea toimingute tegemine, missugused seaduse järgi on niisuguse nõudmise esitamise tagajärjeks ja millest on tingitud nõudja rahuldamise võimalus konkursi korras. Vastavalt neile põhimõtteile senat jättis tagajärjeta

kassatsiooni-kaebuse, millega taotleti § 73 ettenähtud tähtaja katkemist konkursi korras nõudmise esitamise teel, kuigi see nõudmine on lükatud tagasi konkursi korras nõudmist tõendavate vekslite esitamatajätmise tõttu (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 54 — 1914 — lisa 8.).

7. Mis puutub kolmanda isiku asjasse tõmbamisse, siis katkestab see tähtaja, kui kohus on rahuldanud selle palve, s. o. palutud isiku tõesti asjasse tõmbanud. Kui üldise eeskirja järgi katkemise momendist algab uue tähtaja jooks, on siin seadus teinud erandi: nõude esitamise tähtaeg ei hakka jooksma kohe pärast kolmanda isiku asjasse tõmbamist, vaid alles sellest päevast, mil astus seadusejõusse asjassetõmbaja vastu tehtud kohtuotsus.

8. Ei katkesta nõude esitamise tähtaega mõne eelmise pealekirjutaja asjasse tõmbamine *nõudja* poolt, kuna § 73 ja 75 käivad pealekirjutaja asjasse tõmbamise kohta *kostja* poolt. Samuti ei katkesta nimetatud tähtaega asjasse astumine mõne eelmise pealekirjutaja poolt.

9. Käesolev paragrahv ütleb lausa, et nõude esitamise tähtaeg katkeb *ainult selle isiku suhtes, kelle vastu nõue on esitatud.* Selle eeskirja kategooriline vorm sunnib järeldama, et kui nõue on esitatud mõne üksiku vastu, kes koos teistega vastutab ühe ja sama veksli järgi, siis ei katkesta see sama tähtaega teiste sama veksli järgi koos vastutajate suhtes, kelle vastu pole esitatud nõuet, kuna §§ 10 ja 28 järgi igaüks neist vastutab iseseisvalt.

§ 76.

Veksli järgi vastutajate nõude kohtule esitamise tähtaja möödalaskmisega vabanevad igasugusest vastutusest sama veksli järgi kõik need, kelle suhtes tähtaeg on lastud mööda.

1. Käesolev paragrahv määrab veksli järgi nõudmise esitamise tähtaja möödalaskmise tagajärjed: kõik veksli järgi vastutavad isikud — veksliandja, pealekirjutajad ja käendajad — vabanevad vastutusest veksli järgi lõplikult, s. o. nende vastu ei saa enam selle dokumendi järgi esitada *mingit* nõuet.

2. Kuna vastutus veksli järgi lasub kõigil vastutajail iseseisvalt, siis ei mõjuta teisi vastutajaid ühe vastutaja vabanemine vastutusest.

3. Kuigi vaieldav on küsimus, kas nõude esitamise tähtajad (§§ 72—77) on aegumise tähtajad, ei ole kahtlust selles, et nende suhtes tuleb üldprotsessis käsitamisele Tsiv.-kp. s. § 706, mille järgi kohus ise ei tohi algatada aegumise küsimust, kuid sundtäitmise korras kohus siiski ei ole õigustatud täitmispealkirja tegemiseks võtma vastu vekslit, mille järgi nõude esitamise tähtaeg on möönud (Tsip.-kp. s. § 161[2] p. 2.).

11. peatükk.

KAOTATUD LIHTVEKSLID.

§ 77.

Veksli kaotamise juhul võib kaotaja paluda maksukoha asjaomast kohut keelata veksliandjale või erilisele maksjale selle veksli maksmise. Kohus, hoiatades palujat, et ta valeteadete eest langeb kriminaalvastutuse alla, ja veendudes tema poolt veksli kaotamise kohta antud seletuste usutavuses, teeb määruse panna seisma maksmine veksli järgi üheks aastaks, arvates veksli maksutähtpäevast. Edasilükkamatuil juhtudel teeb kohtu esimees omal võimul korralduse kaotatud veksli järgi maksmise seismapanekuks, täites Tsiviilkohtupidamise seaduse §§ 598 ja 600 eeskirju. Kohtu määrus või esimehe korraldus teatatakse veksliandjale või erilisele maksjale.

1. Kadunud vekslite kohta käivate eeskirjade sihiks on üheltpoolt hoida ära, et maksmine toimuks niisugusele isikule, kes kadunud veksli omandanud halvas usus, ja teiseltpoolt — võimaldada vekslikaotajale saada maksu veksli järgi, kaotamisest sõltumata. Välismaa vekslisead-ustes püütakse seda saavutada niinimetatud amortisatsiooni süsteemiga, mille järgi kohus vekslikaotaja palvel tunnustab veksli hävitatuks. Käesoleva seaduse vastuvõtmisel aga ei soovitud selles suhtes asuda uuele seisukohale, mispärast otsustati jääda ennem maksnud korra juurde, mille järgi kohus keelab veksliandjale maksmise veksli järgi kaotaja palvel.

2. Vekslipidaja käesoleva seaduse § 23 mõttes on veksli omanik, mispärast tal on õigus tsiviilseaduse järgi nõuda välja vekslit, mis ebaõigelt läinud ära tema valdusest, igalt isikult, kelle valduses veksel on ebaõigelt, kusjuures ta peab tõendama, et kostja omandas veksli ebaõigelt. Niisugune nõue kujutab enesest vaidluse tsi-

viilõiguse üle, mis on väljaspool veksliseadust ja mida tuleb seepärast toimetada tsiviilõiguse eeskirjade järgi. Veksliseadus määrab ainult korra, kuidas võimalikult kaitsta ja teostada veksliõigusi veksli kaotamisel.

3. Veksli kaotamine võib juhtuda kas enne tähtpäeva saabumist või pärast seda või isegi pärast protestimist, kuid Veksliseadus annab vekslikaotajale võimaluse ennast kaitsta ainult juhul, kui veksel kaotati enne tähtpäeva saabumist, mis järgneb eeskirjast, et maksmine keelatakse ühe aasta jooksul pärast tähtpäeva saabumist, kuid veksliseaduse kommentaatorid arvavad, et käesoleva peatüki eeskirju tuleb kohaldada ka juhtudel, kui veksel on kaotatud pärast tähtaja saabumist, kuivõrd nad sellele on kohaldatavad (vaata prof. A. Kaminka, Veksliseadus, lhk. 192; A. Nolcken, Veksliseadus lhk. 213). Kas see tõlgitsemine on õige, vähemalt võib selle üle vaielda.

4. Veksli kaotamisel tekib vekslipidajal vajadus kaitsta oma õigusi kõigepealt veksliandja ja erilise maksja suhtes, pärast protestimist aga ka pealekirjutajate suhtes. Käesolev Veksliseadus näeb ette kaitsevõimaluse ainult veksliandja ja erilise maksja suhtes.

5. Veksliandjale ja erilisele maksjale keelatakse maksta veksli järgi. Sellest järgneb, et kui veksliandjale või teda asendavale erilisele maksjale keegi — olgu kas § 23 järgi õige vekslipidaja — esitab veksli maksmiseks, mille järgi maksmine on peatatud kohtu määrusega, siis on neil õigus keelduda maksmisest kohtu määruse alusel. Teiste sõnadega, nõudmine on nende suhtes enneaegne, kuigi vekslitähtpäev on saabunud. Seesugustel tingimustel ei ole kahtlust § 79 ettenähtud maksu saamise korra tõttu selle kohta, et veksliandjat või erilist maksjat ei saa ka kohtuotsusega sundida maksma enne selle tähtaja möödumist, mille jooksul kohus keelanud maksmise, ei isiklikult nõudjale, ega ka kohtu deposiiti, kuna järgmine § 78 annab veksliandjale vaid *õiguse*, kuid ei *kohusta* teda maksma kohtu deposiiti.

6. Kui aga veksliandja või eriline maksja vaatamata keelule maksab veksli järgi keelu tähtaja jooksul, siis vastutavad nad kaotaja ees, kelle palvel keelati maksmine, summaga, mis nad välja maksid, kui kaotaja tõendab oma õiguse maksusaamise peale § 80 ettenähtud korras. See vastutus veksliandja poolt kestab ühe aasta pärast vekslitähtpäeva, kuna maksmine keelatakse ühe aasta jooksul, ja selle aasta möödumisel kaotab isik, kes palus keelata maksmise, õiguse nõuda teistkordset maks-

mist veksliandjalt, kuigi see maksis niisugusele vekslipidajale, kelle kohta isik, kes palus keelata maksmise veksli järgi, võib tõendada, et ta omandas veksli halvas usus, kui aga see vekslipidaja legitimeeris end § 23 ettenähtud korras ja kui veksliandjal ei olnud õigust keelduda maksmast temale § 28 põhjal.

7. Kuna maksmise keeld käib ainult veksliandja ja erilise maksja kohta, kuid ei käi pealekirjutajate kohta, siis ei ole võimalik seesuguse keeluga saavutada seda, mida tahab seaduseandja juhtudel, kui vekslil on pealekirjutajaid, ja kui maksunõudega pööratakse mõne pealekirjutaja vastu. Pealekirjutaja on kohustatud maksma ja saab veksli enda kätte. Oma regressnõudega pöördub ta veksliandja või erilise maksja vastu, kellele on keelatud maksta. Nüüd võib pealekirjutaja kas ise esitada nõude või § 79 järgi nõuda, et kohus, kes keelas maksu, määraks vekslikaotajale tähtaja nõude esitamiseks pealekirjutaja vastu. Kui vekslikaotaja esitab selle nõude, ei saa öelda, et tal oleks lootust võita protsessi, kuna veksli pealkirjutaja maksis seaduse nõuete kohaselt ja tal polnud isegi õigust kontrollida, kas isik, kes temalt nõudis maksu, oli seadusepäraselt omandanud selle veksli (§ 28). Veksli maksmise tõttu, kui kohustatud isik, oli ta saanud veksli õigeks pidajaks ja temalt ei saa võtta õigust nõuda maksu veksliandjalt. Samu väiteid võib esitada niisugune pealekirjutaja, kui ta ise esitab nõude § 79 kohaselt.

8. Nii on siis selge, et maksu keelamine veksliandjale ei kindlusta vekslikaotajat veksli järgi õiguste kaotamise vastu, kui pealekirjutaja maksab veksli.

9. Kaotatud veksli järgi maksu keelamise kord ei ole eriti nähtud ette Tsiv.-kp. seaduses. See kord on eriline ja tema kohta on maksvad eritoimetuste eeskirjad, mis sisalduvad Tsiv.-kp. s. §§ 565—570, kusjuures maksu keelamise palve lahendatakse ilma vastaspoolt kohtusse kutsumata ja kohtu sellekohane määrus teatatakse veksliandjale.

10. Et aluseta ei takistataks veksli läbikäimist, nõuab Veksliseadus veksli kaotajalt tõsiseid, tõele vastavaid teateid veksli kaotamise kohta ja ähvardab teda kriminaalkaristusega valeteadete andmise eest Rahukohtu nuhtlusseaduse § 176[1] järgi (1—8 kuud vangistust.).

11. Käesoleva paragrahvi eeskirjad ei ole kohaldatavad veksliplankide kohta, mis läinud kaotsile enne täit-

mist vekslitekstiga (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 13 — 1916.).

12. Need eeskirjad samuti ei ole kohaldatavad vekslite kohta, mis läinud kaotsile enne üleandmist esimesele omandajale (Sen. tsiviilkass. dep. osak. otsus nr. 2375 — 1909.).

13. Veksli võla nõue kuulub tagasilükkamisele ka siis, kui veksliandja küll tunnustab selle võla, kuid kaitseb ennast selle nõude vastu § 77 eeskirjade mittetäitmisväitega (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 49 — 1912.).

14. Käesoleva paragrahvi eeskirjad tulevad kohaldamisele vekslite kaotamise juhtudel selle sõna laiemas mõttes, nagu juhtudel, kui veksel on varastatud jne. (vaata seesama senati otsus).

§ 78.

Kui kohus on pannud seisma maksmise kaotatud veksli järgi, võib veksliandja või eriline maksja pärast maksutähtpäeva anda hoiule samasse kohtusse veksli järgi saadaoleva rahasumma selle isiku kahjuohul ja kulul, kes esitas maksmise keelu palve.

1. Veksliseaduse põhimõtte järgi on veksliandja kohustatud maksma veksli esitamisel ja veksli vastu (§§ 40 ja 46). Veksli järgi, mille tähtpäev on möödunud ja mis jäi protestimata, võib veksliandja kanda temalt saadaoleva summa hoiule kohtu deposiiti (§ 47). Vastavalt neile seisukohtadele jätab ka käesolev paragrahv veksliandja äranägemiseks rahasumma kandmise kohtu deposiiti.

2. Kuid on siiski vahe raha deposiiti kandmise vahel § 47 ja käesoleva paragrahvi järgi.

Paragrahvi 47 järgi deposiiti makstav rahasumma ei lähe üle maksja omandusest vekslipidaja omandusse, ja esimene võib nõuda tagasi selle rahasumma, niikaua kui ta pole veel antud vekslipidajale.

Käesoleva paragrahvi järgi sissemakstava rahasummaga tahetakse aga rahuldada kõigepealt selle isiku vekslinõudmist, kes tegi avalduse veksli kaotamise kohta, kuna § 80 järgi antakse see rahasumma temale ilma veksliandjat kuulamata, kui kohus tunnustab vastava palve rahuldusevääreks. Nii on siis veksliandjal käesoleva paragrahvi järgi õigus kaitsta end kõigi veksli nõuete vastu, mis temale võib-olla esitatakse pärast vekslisumma kandmist kohtu deposiiti.

3. Kohtu deposiiti rahamaksmise kord käesoleva paragrahvi järgi on sarnane korraga, mille järgi kantakse raha deposiiti § 47 alusel — vaata lisa 5.

§ 79.

Kui kohus on pannud seisma maksmise kaotatud veksli järgi ja pärast seda ilmub sama veksli valdaja, siis viimase palvel see kohus, kelle korraldusel maksmine pandi seisma, määrab veksli kadumisest teatanud isikule tähtaja kohtule nõude esitamiseks veksli tagasisaamise kohta. Kui määratud tähtaja jooksul ei esitata seda nõuet, siis muudab kohus määruse või korralduse maksmise seismapanemise kohta, ootamata aastase tähtaja möödumist (§ 77). Kadunuks kuulutatud veksli valdajal on õigus eeltähendatud palvet avaldamata esineda kohtus nõudega veksli kadumisest teatanud isiku vastu.

Tähtaja määramine käesoleva paragrahvi järgi vekslikaotajale nõude esitamiseks ilmunud vekslivaldaja vastu veksli väljanõudmise kohta on jäetud kohtu hooleks, kusjuures seaduseandja mõtte järgi see tähtaeg peab olema võimalikult lühiajaline, kuna arvestatakse võimalus, muuta maksu peatamise määrust ka enne aastase tähtaja möödumist.

§ 80.

Maksmise keelu palvest sõltumata võib kaotaja paluda asjaomaselt kohtult (§ 77) luba kaotatud veksli järgi maksu saada.

Kohus võib anda veksli kaotajale loa tähendatud maksu saamiseks küllaldase kindlustuse vastu järgmistel juhtudel:

1) kui veksliandja või eriline maksja on veksli järgi saadaoleva summa andnud hoiule ja kohus tunnustab, et vekslikaotaja palve saada veksli järgi maksu on rahulduseväärne;

2) kuigi veksliandja või eriline maksja ei ole tähendatud summat hoiule andnud, kuid pärast nende väljakutsumist ja ülekuulamist kohus veendub kaotatud veksli tõelises väljaandmises ja selle järele veksliandja või eriline maksja annab veksli järgi saadaoleva summa hoiule.

Kindlustuse esitab vekslikaotaja kas sularahas, riigi väärtpaberites või valitsuse poolt kindlustatud obligatsioonides. See kindlustus antakse tagasi, kui viie aasta jooksul, arvates veksli maksutähtpäevast, ei esitata nõudmist veksli järgi maksu saamiseks.

1. Käesolevas paragrahvis on nähtud ette kaks juhtu:

a) vekslikaotaja palvel keelas kohus veksliandjale või erilisele maksjale maksmise, mispärast see kandis vekslisumma pärast tähtpäeva saabumist hoiule kohtu deposiiti;

b) vekslikaotaja ei palunudki maksmist veksli järgi peatada, või tema sellekohane palve jäeti tagajärjeta ja ta esitab samuti pärast veksli tähtpäeva saabumist palve kohtule, lubada temale saada maksu kaotatud veksli järgi.

2. Nagu näha viitest § 77 peale on esimene neist kahest juhust seotud maksu keelamisega, mis sündinud enne maksu lubamise palve esitamist. Sellest järgneb, et kui vekslisumma oli kantud kohtu deposiiti § 47 alusel, siis kohtul ei ole õigust anda seda summat vekslikaotajale tema ühepoolsel palvel, kuigi see palve on usaldusväärne, vaid kohus peab käima korra järgi, mis nähtud ette teiseks juhuks, s. o. kutsuma välja ja kuulama ära veksliandja või erilise maksja ja seega veenduma selles, et kaotatud veksel oli üldse antud välja.

3. On selge, et kohus võib veenduda ainult veksli andmises, kuna veksliandja või erilise maksja seletustega ei saa teha kindlaks, kes on seadusepärane sama veksli pidaja.

4. Kaotatud veksli järgi maksu saamise loa andmisel tuleb pidada kinni mõlematel eeltoodud juhtudel järgmisest kahest tingimusest:

a) et vekslisumma oleks vabatahtlikult esitatud veksliandja või erilise maksja poolt kohtu deposiiti;

b) et maksu saaja esitaks käesolevas paragrahvis ettenähtud kindlustuse.

Neile kahele tingimusele tuleb juurde veel kolmas: et kohus tunnustaks maksu saamise palve rahuldusevääriseks.

5. Kuna veksliandja on kohustatud maksma ainult veksli vastu (§ 46), ei saa teda kohtuotsusega sundida maksma, kuigi ta tunnustab kaotatud veksli andmist ja just sellele isikule, kes palub lubada maksmist temale. Niisugune õigeksvõtmine võib olla aluseks veksliandja vastu nõude esitamiseks väljaspool Veksliseadust üldise tsiviilseaduse alusel. Säärase nõude esitamine on võimalik muidugi ainult juhtudel, kui veksliandja tunnustab veksli andmist, ja maksu saajaks on veksli esimene omandaja. On aga veksel esimese omandaja käest läinud edasi

pealkirjade kaudu, ei anna veksli andmise õigeksvõtmine mingit õigust ka niisuguse nõude esitamiseks veksliandja vastu.

6. Veksli kaotajalt nõutava kindlustuse sihiks on kindlustada õiget vekslipidajat, kui seesugune peaks ilmuma kunagi enne viie aasta möödumist, arvates veksli tähtpäevast. Veksliandja on vabanenud kohustusest veksli järgi vekslisumma kandmisega kohtu deposiiti ja temalt ei ole vaja nõuda kindlustamist.

7. Kindlustusena esitatud summa kuulub kuni paremini õigustatud vekslipidaja ilmumiseni selle summa esitajale ja antakse temale tagasi kohtu määrusega pärast § 72 ettenähtud viieaastase tähtaja möödumist, kui vekslinõude esitamine veksliandja vastu on muutunud võimatuks.

8. Võlakohustise eseme kohtule hoiule andmise kord — vaata lisa 6.

12. peatükk.

VÄLISMAA SEADUSTE KOHALDAMINE LIHTVEKSLITELE.

§ 81.

Välismaalase õigus kohustuda vekslitega lahendatakse selle riigi seaduste järgi, kelle kodanik ta on. Välismaalane, kel oma riigi seaduste järgi ei ole seda õigust, vastutab siiski Eesti Vabariigi piires endale võetud vekslikohustuste järgi, kui Eesti Vabariigi seadustega temale ei ole keelatud kohustuda vekslitega.

1. Käesoleva 12 peatüki paragrahvid (81—83) vastavad peaaegu täielikult saksa veksliseaduse §§ 84—86. Neis sisalduvad eeskirjad lahendavad veksli läbikäimisel tekkivaid küsimusi, kas veksli või temast osavõtvate isikute kokkupuutumisel välismaadega tulevad kohaldamisele kodu- või välismaa seadused. Need eeskirjad puudutavad:

a) veksli võimet;

b) veksli ja selle pealkirja vorme;

c) nende toimingute läbiviimise korda, mis on vajalikud vekslіõiguste teostamiseks või alalhoidmiseks.

2. Käesoleva paragrahvi esimeses lauses sisalduv eeskiri väljendab üldtunnustatud põhimõtte, et välismaalase vekslivõime oleneb tema kodumaa seadustest.

Kuid veksli läbikäivuse kindlustamise otstarbel on sellest põhimõttest tehtud käesoleva paragrahvi teises lauses sisalduv erand: vekslikohustuste suhtes, mis välismaalane võtnud endale Eesti Vabariigi piires, otsustatakse tema teguvõime küsimus Eesti seaduste järgi, kuigi tal ei olnud võib-olla seda võimet oma kodumaa seaduste järgi vekslikohustuse endale võtmisel, kuna ärilisel läbikäimisel välismaalastega oleks sisemaalastel äärmiselt raske teha kindlaks iga välismaalase kohta, kas ta on vekslivõimeline oma kodumaa seaduste järgi.

§ 82.

Veksli kirjutamise kui ka vekslile kirjutatud pealkirjade vormi nõuded lahendatakse nende toimingute teostamise koha seaduste järgi. Kui aga välismaal Eesti kodaniku või välismaalase poolt väljaantud veksel, samuti ka välismaal vekslile kirjutatud pealkirjad on kooskõlas käesoleva seaduse eeskirjadega, siis ei või asjaolu, et nad ei vasta välismaa seaduste nõuetele, olla aluseks veksli või sellele kirjutatud pealkirjade maksvuse vastu vaidluste tõstmiseks Eesti Vabariigis.

1. Käesolev paragrahv käsitab veksli ja pealkirjade maksvuse vormilisi tingimusi, s. o. nende koostamist ja sisu, lähtudes põhimõttest, et iga veksli ja pealkirja vorm peab vastama selle koha seadusele, kus koostati veksel või pealkiri. Analoogiliselt eelmisele teeb ka käesolev paragrahv sellest põhimõttest erandi: välismaal antud veksel või tehtud pealkiri on maksvad Eestis ka siis, kui see on kooskõlas Eesti Vekslisseadusega, kuigi nad sama välismaa seaduse järgi oleksid maksvusetud.

2. Kuna veksel kujutab üksikute ja päriselt iseseisvate kohustuste kogumit, mis tekivad igaüks omal ajal igast all- ja pealkirjast vekslil ja ei ole seotud endi vahel ei ühise alusega ega huviga, käivad need kohustused juhul, kui nad tekkisid mitme riigi territooriumil, mitme seaduse alla, olenevalt sellest, kus need kohustused tekkisid, ja tingimustest, mis seaduses selle kohta ette nähtud (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 61 — 1906 ja osak. otsus nr. 3070 — 1912.).

3. Välismaa seaduste tõlgitsemise küsimus kuulub kontrollimisele kassatsiooni korras (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 25 — 1896.).

4. Kes väidab, et välismaal koostatud akt ei ole maksev selle maa seaduste järgi, on kohustatud ise tähen-

dama vastavad seadused, ja kohus ei ole kohustatud koguma andmeid nende seaduste kohta (Sen. tsiviilkass. dep. otsus nr. 1780 — 1870.).

§ 83.

Välismaal veksliõiguste teostamiseks või alalhoidmiseks tarvilikkude toimingute ettevõtmise korra suhtes kohaldatakse vastava välismaa seadused.

1. Käesolev Veksliseadus ei lahenda küsimust, missuguse seaduse järgi tuleb otsustada, kas on vajalik võtta ette mingeid toiminguid veksliõiguste teostamiseks ja alalhoidmiseks ja missugused tagajärjed on mõne toimingu ettevõtmata jätmisel. Samuti ei määra ka käesolev seadus, missuguse seaduse järgi tuleb lahendada veksli nõude aegumise küsimust.

2. Mis puutub esimesse neist küsimustest, siis on veneaegsed kohtud küsimuse lahendanud selle kohustuse tekkimise maa seaduste kohaselt, millel põhjeneb teostatav või alalhoitav veksliõigus. Niisugune lahendamine näib õige olema, kui pidada silmas, et kohustuse sõlmimisel oldakse kahtlemata arvamisel, et sellest kohustusest tekkinud õiguse teostamisel ja alalhoidmisel tuleb käia nende eeskirjade järgi, mis on maksvad kohustuse sõlmimise kohal.

3. Erilise tähtsusega on aga vekslinõude aegumise küsimus. Kuna aegumise eeskirjad käesoleva Veksliseaduse järgi märksa erinevad vastavatest eeskirjadest välismaade veksliseadustes, ei saa arvestada välismaa kohtute praktikat selle küsimuse lahendamisel. Pidades silmas aga, et aegumise eeskirjad on käesolevas Veksliseaduses konstrueeritud samuti nagu veneaegses veksliseaduses, on huvitav vene kohtute praktika selles küsimuses. Vene senat on tunnustanud, et vekslinõue aegub nende seaduste järgi, mis on maksvad seal, kus on sõlmitud vekslikohustus, millel põhjeneb kõneall olev nõue, s. o. kus veksel on antud või antud üle pealkirjaga või kus on tehtud käenduspealkiri. Selle järgi aegub vekslinõue veksliandja vastu veksli andmise koha seaduse järgi ja vekslinõue pealekirjutaja vastu selle koha seaduse järgi, kus pealkiri on tehtud, kusjuures veksli maksukoht on tähtsuseta aegumise küsimuse lahendamisel (Sen. tsiviilkass. dep. otsused nr. 57 — 1906; nr. 4 — 1902; nr. 12 — 1890.).

III.

KÄSKVEKSLID.

1. peatükk.

KÄSKVEKSLITE KIRJUTAMINE.

§ 84.

Käskveksel (tratt) kirjutatakse selleks määratud tempelpaberile ja temas märgitakse:

1) veksli kirjutamise koht ja aeg (aasta ja kuupäev);

2) veksli nimetus tekstis sõnaga „veksel“ või, kui veksel pole eestikeelne, vastav nimetus selles keeles, milles veksel kirjutatud;

3) vekslimaksja (trassaadi) nimetus;

4) käsk maksjale maksta veksli järgi;

5) veksli esimene omandaja (§ 3 p. 4);

6) maksmisele kuuluv rahasumma;

7) maksutähtpäev;

8) maksukoht või maksja elukoht;

9) veksliandja (trassandi) allkiri.

1. Käesolev paragrahv loendab käskveksli olulised osised, korrates neid, mis on ühised nii käsk- kui ka lihtvekslile (§ 3) ja lisandades need, mis kuuluvad ainult käskvekslile.

2. Mis puutub ühistesse osistesse, siis on see, mis nende kohta öeldud § 3 all, kohaldatav ka käskvekslile.

3. Erilisi käskveksli osiseid on näiliselt kolm, nimelt punktides 3, 4 ja 8 tähendatud.

4. Neist kolmest vastab p. 4 tähendatud osis lihtveksli jaoks § 3 p. 3 tähendatule, mille järgi lihtveksliandja kohustub maksma, kuna käskveksli järgi veksliandja kohustab vekslimaksjat (trassaati) maksma. Lihtveksli p. 3 tähendatud kohustuse mahutamise koht „veksli tekstis“ on samas punktis määratud, kuna jäetud lahtiseks käesoleva paragrahvi p. 4 mahutamise küsimus. Eelmise veksliseaduse kommentaator A. Nolcken arvab, et see on sündinud eksiteel ja tema arvates ei olevat käskveksel, millel maksukäsk on märgitud väljaspool veksli teksti, üldse mitte veksel, ja säärasel dokumendil ei oleks mingit tähtsust, kuna tal puuduks sisu. Selle arvamisega tuleb ühineda.

5. Käesoleva paragrahvi p. 3 sisalduva erilise käskveksli osise sissevõtmine on tingitud käskveksli iseloo-

must: temast peab võtma osa kolm isikut, s. o. peale nende, kes võtavad osa lihtvekslist (veksliandja ja esimene omandaja) veel veksli maksja (trassaat), keda on vaja määrata vekslil.

6. Ka p. 8 sisalduva erilise käskveksli osise sissevõtmine on tingitud käskveksli iseloomust. Kui lihtvekslite kohta seadus võimaldab eeldada, et veksli maksukohaks loetakse, selle lausa mittetähendamisel, veksli koostamise koht (§ 7), ei ole see võimalik käskvekslite suhtes, kuna siin ei maksa veksliandja, vaid vekslimaksja (trassaat), kelle kohta p. 8 lubab siis ka maksukoha asemel tähendada tema elukoha.

7. Tunnustades käskvekslimaksja võrdseks lihtveksliandjale sellest momendist, mil maksja on võtnud vastu (aktsepteerinud) käskveksli (§ 87), Veksliseadus kohaldab temale ka sama seaduseelduse, mis on aluseks lihtveksli maksukoha tunnustamisel selle veksli koostamise kohas, nimelt et veksel on koostatud veksliandja elukohas. Vastavalt sellele määrabki seadus, et maksukohaks on maksja elukoht, mida aga peab vekslis tähendama, kuna teda veksli tekstist pole näha.

8. Maksukäsu vorm ei ole täpselt määratud Veksliseaduses, mispärast võib tarvitada sõna „makske“ asemel ka teisi umbes sama sisuga variatsioone, nagu: palun maksta, teen ülesandeks maksta jne.

9. Mis puutub maksja (trassaadi) tähendamisse, siis peab see sündima vastavalt § 3 p. 4 ettenähtud korrale, s. o. peab märkima vähemalt maksja nime või firma. Kuid soovitavaks peab arvama, et maksja nimetus oleks tähendatud võimalikult täpselt, kuna vastasel korral võivad tekkida arusaamatused: võidakse veksel esitada vastuvõtmiseks ja maksmiseks võõrale isikule, või isik, kellele veksel esitatakse, hakkab vastu vaidlema, leides, et käsk, maksta veksli järgi, ei ole tehtud temale.

10. Ka käskveksleid ei ole lubatud anda ettenäitajale, kuna käesoleva paragrahvi p. 5 nõuab samuti esimese omandaja tähendamist, kui § 3 p. 4.

§ 85.

Lihtvekslite koostamise eeskirjad (§§ 4—13) kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate täiendustega ja muudatustega:

1) veksliandja võib enese määrata esimeseks omandajaks (veksel enese käsul); ta võib enese määrata ka maksjaks, kui on märgitud maksukoht teisal;

2) vekslis võib näidata mitu maksjat;

3) veksliandjal ei ole õigust anda maksukäsku tingimisi, kuid ei ole keelatud teha vekslis märget, et maksmine peab teostuma pärast teatamist veksliandja poolt;

4) vekslis märgitud maksja elukoht loetakse veksli maksukohaks, kui veksliandja ei ole märkinud vekslis oma allkirja ees teist maksukohta.

1. Käesoleva paragrahvi p. 1 on redigeeritud ümber, võrreldes eelmise veksliseaduse vastava paragrahviga. Eelmise veksliseaduse järgi võidi käskveksleid anda enese käsul, kui maksukohaks oli määratud mõni teine koht väljaspool veksliandmise kohta, kuid iseenese maksjaks määramine oli tingimuseta. Käesolev seadus on korraldanud ümberpöördult: iseenese maksjaks määramine on võimalik ainult siis, kui maksukoht on väljaspool veksliandmise kohta ja enese käsul võib veksleid anda tingimuseta. Eeltoodud muudatus on tehtud välismaa seaduste eeskujul. Peale selle on veneaegse veksliseaduse kommentaator Dobrovolsky nähtavasti õieti seletanud, et vene 1903. a. veksliseaduse § 87 p. 1 asetleidnud teissugune korraldus käesolevates küsimustes olevat eksituse tagajärg.

2. Veksli enese käsul annab veksliandją (trassant) enda nimele, s. o. näidates esimeseks omandajaks iseennast ja jättes enesele õiguse, teha vekslile edasiandepealkiri võõra omandaja asemel. Ta määrab enese selleks, kellele või kelle käsul veksli vastuvõtja (trassaat) peab maksma vekslisumma.

3. Veksel enese käsul on kõige rohkem ettetulevaid veksleid. Ta on tekkinud veksliandja vajaduse tõttu veksli kirjutamiseks niisugusel momendil, kui esimese omandaja isik ei ole veel selgunud. Tihti peale ei ole veksliandjal veel teada, kes temalt veksli võtab vastu olgu raha või muu väärtuse vastu, kuid ta koostab veksli enese käsul ja hakkab siis alles juhust otsima, kuhu seda vekslit mahutada, kellele anda edasi, milleks tal tuleb sama veksel varustada edasiandepealkirjaga. Esimese omandaja nime mahutamata jätmine veksli teksti oleks ohtlik, kuna veksel võib minna kaotsile, ta võidakse varastada, millistel juhtudel leidja või varas võivad esimese omandaja nime koha täita ja veksli anda edasi ning niiviisi veksliandjalt ja, kui veksel ennem oli juba võetud vastu maksmiseks, ka vastuvõtjalt nõuda sisse vekslisumma. Kuigi veksli koostamisega võiks viivitada veksli mahuta-

mise küsimuse lahendamiseni, ei saa jätta tähele panemata, et veksliandja ei leia harilikult ainult tema enda allkirjaga varustatud vekslile mahutamisvõimalust, tuleb aga tema allkirjale juurde vastuvõtja allkiri, siis muutub veksli mahutamine kergemaks, ja see asjaolu sunnibki veksliandjat koostama veksli enese käsul, et teda pärast vastuvõtmist pealkirjaga anda edasi sellele, kes avaldab nõusoleku aktsepti tõttu veksli vastuvõtmiseks.

4. Peale eeltoodute on veel teisi juhte, kus veksliandja on niiöelda sunnitud kirjutama veksli oma nimele. Näiteks veksliandja ei soovigi anda edasi vekslit, ta on huvitatud ainult sellest, et oma võlgnikku veksli vastuvõtu allkirjaga siduda, millistel kordadel veksel enese käsul asendab õieti lihtveksli.

5. Veksliandja võib määrata enese ka vekslimaksjaks, tingimusel, et vekslis tähendatud veksliandmise koht oleks teine, kui samas vekslis tähendatud maksukoht, s. o. anda enesele maksukäsu. Seesugune veksel nimetatakse käsk-lihtveksliks (trassiert-eigener Wechsel) ja teda tuleb käsitada kui käskvekslit.

6. Koha all käesoleva paragrahvi mõttes tuleb mõista erilise nimega nimetatavat administratiivüksust, mitte aga teist maja või tänavat samas linnas, alevis või vallas.

7. Kui vekslis, milles määratud maksjaks veksliandja ise, langeb kokku vekslis tähendatud vekslikoostamise koht samas vekslis tähendatud maksukohaga või vekslimaksja elukohaga, kui pole määratud erilist maksukohta, siis ei ole seesugune veksel maksev kui käskveksel ega ka kui lihtveksel, kuna tal puudub lihtveksli vorm.

8. Siin toodud koha mitmekesisus ei ole õieti kooskõlas Veksliseaduse põhimõttega, mille järgi koha mitmekesisus (distantia loci) on tähtsusetu.

9. Käsk-lihtveksli (p. 5) järgi on vajadus ärielus, kui keegi peab ärilisi ettevõtteid mitmes kohas, näiteks pangad, kellel on harilikult haruosakonnad, kuna selle veksliga veksliandja võib maksmist toimetada niisuguse haruosakonna kaudu. Samuti võetakse seesugune veksel tarvitusele, kui keegi annab veksli, olles kodunt ära või kui ta ei soovi maksta veksliandmise kohal.

10. Ei saa aga siiski jätta tähendamata, et käsklihtveksel on veksli läbikäimises ebanormaalne nähtus. Veksliaktsepti eesmärgiks on uue vekslivõlgniku juurde-

saamine veksli maksmise kindlustamiseks, kuid käsklihtvekslil seda ei saada, kuna juurde tuleb küll uus allkiri (aktsept), kuid sama isiku allkiri on juba sellel vekslil, ja see isik vastutab juba oma eelmise allkirja järgi veksliandjana. Harilikul veksli läbikäimisel püüab vekslipidaja aga saada niisuguste isikute allkirju, kes ennem vekslikohustustest sama veksli järgi ei võta osa.

11. Veksli maksmiseks vastuvõtja on ühtlasi ka veksliandja, s. o. ta vastutab kahe allkirja järgi. Tuleb aga pidada meeles, et on vaja tema vastutuselevõtmiseks veksliandjana veksel protestida mittevastuvõtmise pärast, kui ta ise ei andnud vastuvõtu (aktsepti) pealkirja.

12. Kui huvitavale kombinatsioonile tuleb juhtida tähelepanu, et käsk-lihtveksli võib ka anda enese käsul, kuna iga käskveksli võib konstrueerida enese käsul. Niisugusel korral oleks vahekord veel ebaloomulikum: veksliandjaks, tema vastuvõtjaks maksmiseks ja ta esimeseks omandajaks oleks üks ja sama isik, keda võidakse võtta vastutusele selle veksli järgi kolmesuguste eeskirjade järgi.

13. Kui käesoleva paragrahvi p. 2 järgi võidakse määrata mitu veksli vastuvõtjat (aktseptanti), siis tekib küsimus, kas mitu vastuvõtjat võivad jagada endi vahel vastutuse, s. o. killustada vekslisumma.

Kuna veksli vastuvõtja asendab veksli maksmiseks vastuvõtmisega veksliandja, muutudes otseseks vekslivõlgnikuks, arvab A. Nolcken, et kuna § 10 järgi on keelatud vekslisumma killustamine veksliandjate vahel, siis ei või ka mitu vastuvõtjat (aktseptanti) võtta endale osalist vastutust. Kuid vaevalt saab sellega päri olla ja seda § 91 tõttu, mis määrab sõnaselgelt, et maksja võib veksli võtta vastu kas kogusummas või selle mõnes osas. Sellest peab vist küll järeldama, et näiteks kolm vastuvõtjat võtavad veksli vastu iga üks ⅓ vekslisummas. Vaevalt saaks siin arvata, et nad võtsid igaüks endale ühe ja sama kolmandiku maksmise, missugusel korral vekslisumma oleks ikkagi killustatud.

14. Käesoleva paragrahvi p. 3 keelab analoogiliselt § 11 anda käskveksli järgi tingitud käsku, kuid võimaldab siiski ühe väljavõtte sellest üldeeskirjast, lubades kirjutada ette maksjale, et ta on kohustatud maksma ainult veksliandja poolt temale saadetava erilise „teate“ järgi.

15. Seesuguse teate saatmine maksjale on kaubanduslik komme. Teateklausliga keelab veksliandja maks-

jale maksmise enne teate saamist ja juhul, kui maksja maksab enne vastava teate saamist, siis ei ole tal õigust makstud summa eest katet saada veksliandjalt kas üldse või niivõrd, kuivõrd veksliandja sai kahju omavolilise maksmise läbi.

16. Teateklausli tõttu muutub veksel tingituks, kuid veksliandja vastutus on tingimatu ja võrdne vastutusele veksli järgi, mis ei sisalda seesugust klauslit, s. o. niipea, kui teateklausliga veksel on protestitud mittevastuvõtmise pärast, võib vekslipidaja samade tagajärgedega asuda sissenõudmisele veksliandjalt kui veksli järgi, milles ei sisaldu teateklauslit.

17. Teateklausli mahutamise koht on veksli tekstis, s. o. veksli allkirja ees, mis järgneb sõnast „vekslis", kuna juhtudel, kui ei nõuta teksti mahutamist, tarvitatakse „vekslil" või „vekslile". Peale selle selgub ka lisandatud näidisest, et teateklausli koht on veksli allkirja ees. Ei ole see nõue täidetud, siis tuleb lugeda teateklausel mittekirjutatuks.

§ 86.

Dokumenti, mis ei vasta mõnele §§ 4, 5, 9, 10, 11, 13 ja 84, samuti ka § 85 punktis 3 ettenähtud nõudele, ei loeta veksliks ja seesugusele dokumendile tehtud allkirjadel ega pealkirjadel ei ole vekslijõudu. Samuti ei ole vekslijõudu allakirjutatud veksliplangil seni, kuni ta pole täidetud § 84 ettenähtud vekslisisuga.

Käesolev paragrahv vastab lihtvekslite osas sisalduvale § 14, mispärast seal antud seletused on maksvad ka tema kohta.

2. peatükk.

KÄSKVEKSLITE ANDMINE JA EDASIANDMINE.

§ 87.

Lihtvekslite andmise ja edasiandmise eeskirjad (§§ 15—22) kohaldatakse ka käskvekslitele, kusjuures § 17 eeskiri veksliandja kohta on maksev ka veksli maksmiseks vastuvõtja kohta.

1. Käskvekslite hulgas kannavad erilist iseloomu vekslid enese käsul, mille erinevust teistest vekslitest seaduseandja ei ole nähtavasti arvestanud.

2. Paragrahv 15 järgi on vaja veksli üleandmine veksliandja poolt esimesele omandajale, üleandmiseta ei astu veksel jõusse. Kui käesolev paragrahv nõuab, et § 15 eeskiri peab maksma kõigi käskvekslite kohta, siis järgneb sellest, et see eeskiri on maksev ka käskvekslite kohta enese käsul. Järelikult peaks veksliandja niisuguse veksli ise enesele andma üle, ja siis ainult astub see veksel jõusse. Niisugune nõudmine on absurdne, ja seda seaduseandja pole muidugi tahtnud kirjutada ette. Käskvekslid enese käsul hakkavad liikuma muidugi alles pärast edasiandepealkirja tegemist veksli esimese omandaja — veksliandja poolt, olgu see pealkiri nimeline või blanko-pealkiri. Peab arvama, et niikaua, kui seesugune veksel ei ole antud edasi pealkirjaga, ei astu ta jõusse, ja kui ta peaks kaotsile minema veksliandja valdusest, siis võib ta nõuda niisuguse veksli järgi maksu keelamist ikkagi kui veksliandja, kuid mitte kui esimene omandaja.

3. Toodud seaduseandlik väärnähtus käskvekslite suhtes enese käsul ei ole ainuke käesolevas paragrahvis. Kui käesolev paragrahv paneb maksma käskvekslite kohta §§ 15—22 eeskirjad, siis on sellega nende kohta pandud maksma ka § 21 eeskiri, mis lubab pealekirjutajatele mahutada enne nende allkirja sõnu „ilma minu vastutuseta“ või muu samasisulise märkme, mille tõttu see pealekirjutaja vabaneb regressvastutusest. Kuid vaatamata sellele keelab § 103 p. 2 veksliandjale „enese käsul“ mahutada enne allkirja veksli edasiandepealkirja all samu sõnu „ilma minu vastutuseta“. Muidugi on õige § 103 p. 2 eeskiri, kuna veksliandja seal ettenähtud juhul vabastaks ise enese vastutusest veksli järgi, kui tal oleks võimalus mahutada tähendatud sõnu oma pealkirja, mispärast peab tunnustama, et nii § 15 kui ka § 21 eeskirjad ei ole maksvad käskvekslite kohta „enese käsul“.

4. Kui lihtveksel tuleb pärast andmist uuesti tagasi veksliandja kätte, siis loetakse ta kustutatuks (§ 17). Sama tagajärje käesolev paragrahv paneb maksma juhul, kui käskveksel tuleb tagasi vekslimaksja (trassaadi) kätte.

5. Ei saa selle juures jätta tähele panemata, et sõna „ka“ on sattunud käesoleva paragrahvi lõppu eksiteel. On selge, et käskveksliandja muutub pärast veksli maksmiseks vastuvõtmist õiguste suhtes pealekirjutajaks (§ 94 ja teised), ja kui veksel tuleb regressõiguste teostamise korras tema kätte, siis ei saa arvata, et veksel

kustuks ka sel juhul, kuna § 94 alusel veksliandjal on ometi regressõigus vekslivastuvõtja vastu. Seepärast peaks käesoleva paragrahvi lõpu redaktsioon kõlama: ...„kusjuures § 17 eeskiri veksliandja kohta on maksev veksli maksmiseks vastuvõtja kohta.“

3. peatükk.

KÄSKVEKSLITE PIDAJAD JA NENDE VOLINIKUD.

§ 88.

Eeskirjad lihtvekslite pidajate ja nende volinikkude kohta (§§ 23—26) kohaldatakse ka käskvekslitele.

Paragrahvide 23 ja 24 eeskirjad vekslipidajate kohta ja §§ 25 ja 26 eeskirjad vekslivolinikkude kohta kohaldatakse täielikult ka käskvekslitele, mispärast nimetatud paragrahvide all toodud seletused on kohaldatavad ka käskvekslitele.

4. peatükk.

KÄSKVEKSLITE VASTUVÕTMINE MAKSMISEKS.

§ 89.

Igaühel, kelle käes veksel, on õigus esitada see maksjale vastuvõtmiseks (aktsepteerimiseks).

1. Veksli esitamine vastuvõtmiseks (aktsepteerimiseks) on käesoleva Veksliseaduse järgi tehtud olenevaks vekslipidajast, ja esitamatajätmine ei võta vekslipidajalt õigusi veksli järgi. Sama seisukoha on võtnud omaks ka välismaade veksliseadused. Lähtudes arvamusest, et vekslipidaja on ise huvitatud tema käes oleva kohustuse väärtuse selgitamisest ja seepärast esitab veksli harilikult vastuvõtmiseks, on seaduseandja leidnud, et esitamise kohuslikkus käesoleval juhul oleks võib-olla tihtipeale seotud raskustega ja seepärast võiks takistada vekslite käibust. Veksli vastuvõtmiseks esitamise tõukeks on siiski seaduseandja võtnud seadusse erilise korra vekslipidaja õiguste kaitseks, kes veksli esitas vastuvõtmiseks ja protesti teel tõestas veksli mittevastuvõtmise (§ 95).

2. Kuna veksli esitamisel maksmiseks ei ole Veksliseaduse järgi hädatarvilikkuse tähtsust veksliõiguste teostamisel või alalhoidmisel, vaid seega igale veksli-

pidajale on ainult võimaldatud kaitsta enda õigusi ja ta saab õiguse regressnõude teostamiseks, siis ei nõua Veksliseadus ka esitajalt mingit legitimatsiooni, ei vekslipidaja enese (§ 23), ega ka selle voliniku oma (§ 26), vaid lubab seda igaühele „kelle käes veksel".

3. Veksel esitatakse vastuvõtmiseks maksjale (trassaadile). Erilisele maksjale ei saa seepärast esitada vekslit vastuvõtmiseks. Erilise maksja määrab vekslisandja veksliandmisel maksmiseks pärast vastuvõtmist trassaadi poolt, mispärast ei nõuta veksli esitamist vastuvõtmiseks erilisele maksjale.

§ 90.

Veksli esitamisel vastuvõtmiseks täidetakse koha ja aja suhtes järgnevad eeskirjad:

1) veksel esitatakse vastuvõtmiseks kohas, mis on näidatud vekslis maksjat märkides, ja kui see koht näitamata, vekslis märgitud maksukohas;

2) veksli võib esitada vastuvõtmiseks igal ajal enne maksutähtpäeva.

1. Veksli vastuvõtmine (aktsept) ei ole sama veksli maksmiseks esitamise eeltingimus, mispärast võib veksli esitada maksmiseks, ilma et ta oleks ennem esitatud vastuvõtmiseks. Maksutähtpäeva saabumisega kaob vekslipidajal ka huvi veksel esitada vastuvõtmiseks, kuna veksli mittemaksmise peab ta tõestama protestiga mittemaksmise pärast, millega ta saab õiguse regressnõuete esitamiseks eelmiste pealekirjutajate ja ka veksliandja vastu (§ 101 p. 1).

2. Määrates, et veksli võib esitada maksmiseks igal ajal enne maksutähtpäeva saabumist, käesolev paragrahv ei piira veksli esitamist vastuvõtmiseks kindla tähtajaga, mille möödumisega oleks võetud esitamise võimalus, vaid juhib ainult tähelepanu sellele, et momendini, mil kaob vajadus esitamise järgi, vekslipidaja võib alati esitada veksli.

3. Veksli maksutähtpäeva saabumisega langeb ära maksja määramise peaotstarb — veksli nõude rahuldamine tema poolt, ilma pööramiseta regressõiguse alusel pealekirjutajate ja veksliandja vastu. Kuid maksja õigus, astuda vekslikohustusse, kestub ka pärast tähtpäeva saabumist — kuni vekslipidaja lõpliku rahuldamiseni (§ 96).

4. Mis puutub kohta, kus veksel tuleb esitada vastuvõtmiseks, siis määrab Veksliseadus, et see peab toimuma selles kohas, mis eriti sellena näidatud vekslis maksja märkimisel, ja kui seda pole näidatud, siis vekslis märgitud maksukohas. Ei ole maksukoht eriti märgitud vekslis, siis tuleb esitada veksel vastuvõtmiseks samas kohas, kus ta tuleb esitada maksmiseks (§ 84 p. 8 ja § 85 p. 4).

5. Vaevalt on vaja lisandada, et maksja nõusolekul võib veksli esitada vastuvõtmiseks ka igalpool väljaspool maksukohta, kuna ei maksja ega ka teiste vastutajate kohused veksli järgi ei ole tehtud sõltuvaks asjaolust, et vastuvõtmine sünniks maksukohas.

6. Käesoleva paragrahvi tekst erineb eelmise veksliseaduse vastava paragrahvi (92) tekstist seega, et on heidetud välja eeskirjad laadavekslite kohta.

§ 91.

Maksja võib veksli võtta vastu kas terves summas või osalt. Ta võib ka määrata erilise maksja, samuti ka näidata vekslil ruumi, kus maksmine peab teostuma, kui veksliandja ei ole määranud erilist maksjat või maksmisruumi.

1. Vastupidi § 10 väljendatud põhimõttele, et veksli järgi vastutajad peavad vastutama kogu vekslisummaga, lubab käesolev paragrahv veksli vastuvõtjale võtta endale vastutuse ka osaliselt.

2. Veksli vastuvõtjale (trassaadile) lubab käesolev paragrahv määrata nii maksukoha kui ka erilise maksja, kes tema eest peab toimetama maksmist. See eeskiri on selle üldise põhimõtte tagajärg, mille järgi veksli vastuvõtja asendab veksliandja vastuvõtmise momendist, omandades ühtlasi kõik õigused, mis on lihtveksli andjal.

3. Kuid veksli vastuvõtjale on lubatud määrata maksukoht ja eriline maksja ainult siis, kui veksliandja seda ei ole teinud. See eeskiri järgneb lihtvekslite kohta maksmapandud eeskirjadest (§§ 7 ja 8), mille järgi võidakse määrata ainult üks maksukoht ja üks eriline maksja, milline eeskiri § 85-ga pandud maksma ka käskvekslite kohta. On veksliandja juba kasutanud võimaluse, määrata maksukoht ja eriline maksja, ei jää sellest piiratud õigusest enam midagi üle vekslimaksjale, kellel nüüd küll on veksliandja õigused, kuid ainult määral, mil veksliandja ise on jätnud need kasutamata.

§ 92.

Veksli vastuvõtmine (aktsept) märgitakse maksja poolt allakirjutatud sellekohase pealkirjaga või ainult tema allkirjaga veksli esiküljel.

1. Käesolev paragrahv määrab veksli maksmiseks vastuvõtmise vormi. See peab toimuma vastuvõtja (trassaadi) vastava pealkirjaga vekslil, millele ta kirjutab alla. Selle pealkirja mahutamise koht on jäetud vabaks, s. o. teda võib mahutada nii esi- kui ka teisele küljele. Täiendavalt sellele määrab käesolev paragrahv, et trassaat vastuvõtupealkirja võib väljendada ka lihtsalt oma allkirjaga, kuid sel korral on pealkirja mahutamise koht määratud: see peab olema veksli esiküljel.

2. Mis puutub pealkirja sisusse, siis ei ole see määratud, kuid ta sisust peab ikkagi nähtuma, et trassaat võtab just vastu. Vastuvõtupealkirja sisu ei vaja mingeid andmeid peale vastuvõtufakti kohta käivate. Selles pealkirjas ei ole vaja märkida ka vastuvõtu kuupäeva. Kui pealkirja sisu ei ole siiski küllaldaselt selge, siis oletatakse, et temaga on võetud vastu veksel maksmiseks, olgu siis, et pealkirja tekstist nähtub just vastuvõtust keeldumine.

3. Veksliseadus ei näe ette vastuvõtupealkirja vormi rikkumise tagajärgi. Vaevalt võiks niisugusest rikkumisest järeldada veksli maksvusetust. Kui näiteks keegi teeb veksli teisele küljele vastuvõtupealkirja ainuüksi allkirja näol, tekib küsimus, missugused tagajärjed oleksid seesugusel pealkirjal. Võib öelda, et kui ei ole tundemärke, et seesugune pealkiri on vastuvõtu- (aktsepti) pealkiri, siis võib teda tõlgitseda kui käendaja pealkirja, võib-olla ka kui edasiandepealkirja, kui seda lubab pealkirjade rea katkestamatuse nõue.

§ 93.

Kui aktseptipealkiri sisaldab kõrvalekaldumisi veksli sisust, välja arvatud summa piiramine (§ 91), või kui aktseptipealkiri on kriipsutatud läbi, loetakse veksel maksmiseks mittevastuvõetuks. Aktseptipealkirjas tehtud parandused tõestatakse veksli vastuvõtja allkirjaga.

1. Käesoleva paragrahvi esimene pool käsitab niinimetatud piiratud aktsepti (modificiertes Accept). Eelpool (§ 91) on öeldud, et maksjale on lubatud veksel võtta vastu ka mitte kogusummas, kusjuures ei ole luba-

tud teissugused kõrvalekaldumised veksli sisust. Tekib küsimus, missugused tagajärjed on aktsepti teksti keelatud tingimuste mahutamisel, nagu tähtpäeva edasilükkamisel jne.? Kas säärased tingimused toovad kaasa aktsepti maksvusetuse või tulevad nad arvata olematuks või et neil tingimustel ainult ei ole vekslijõudu? Paljudes veksliseadustes sisaldub eeskiri, mille järgi lubamatud kõrvalekaldumised teevad aktsepti maksvusetuks, kuid sellele on siiski lisandatud, et vastuvõtja vastutab oma aktsepti sisu järgi. Nii on see saksa (§ 22) ja mitme teise riigi veksliseaduse järgi. Skandinaavia riikide veksliseaduse järgi aga tunnustatakse aktsepti piiramised maksvusetuks, kuna aktsept jääb jõusse piiramatuna. Esimene neist kahest seisukohast näib kahtlemata olema õigem: muutes antud käsku, ei soovi vastuvõtja temale alluda, keeldudes seega teda vastu võtmast.

2. Sama tahte killustamatuse põhimõtte kohaselt tunnustab ka käesolev paragrahv kõik vastuvõtupealkirja võetud kõrvalekaldumised veksli sisust võrdseks vastuvõtust keeldumisele, peale ühe lubatava — vekslisumma osalise vastuvõtu kohta.

3. Edasi kohaldab käesolev paragrahv vastuvõtu- (aktsepti) pealkirjale eeskirju, mis § 19 järgi kuuluvad kohaldamisele edasiandepealkirjadele. Nende eeskirjade järgi loetakse kustutatuks läbikriipsutatud edasiandepealkiri. Järelikult tuleb lugeda kustutatuks ka täielikult läbikriipsutatud aktseptipealkiri ja veksel tunnustada mittevastuvõetuks.. On aga vastuvõtupealkiri parandatud, s. o. muudetud mõne sõna läbikriipsutamisega või täiendatud uute sõnadega, siis peab aktseptant õiendama neid oma allkirjaga. Parandused, mis ei muuda oluliselt pealkirja sisu, võivad jääda õiendamata. Samuti võib jätta õiendamata niisuguste sõnade läbikriipsutamise, millega kõrvaldati käesoleva paragrahvi esimeses lauses keelatud veksli tekstist kõrvalekaldumised, kui läbikriipsutamine sünnib enne veksli üleandmist vekslipidajale aktseptandi poolt. Kui läbikriipsutamised on võetud ette pärast seda, siis tuleb sellele vaadata kui aktseptipealkirja võltsimisele, mille tsiviiltagajärjed määratakse § 32 ettenähtud üldeeskirja järgi.

§ 94.

Veksli vastuvõtmisega võtab vekslimaksja enesele kohustuse maksta summa, mille ulatuses ta võttis vastu

veksli maksmiseks (§ 91). Veksli vastuvõtmisega võtab vekslimaksja enesele vekslikohustused ka veksliandja ees, kuid viimase vastu temal ei ole veksliõigusi.

1. Käesolev paragrahv määrab veksli vastuvõtmise tagajärjed: vastuvõtmise momendist alates muutub veksli vastuvõtja veksli peavõlgnikuks, samasuguseks võlgnikuks, nagu lihtveksli järgi seda on veksliandja veksliandmise momendist. Nagu eelpool (§ 93 all) tähendatud, ei nõuta vastuvõtupealkirja tegemisel kuupäeva märkimist, mispärast tekib küsimus, mis tähendavad sõnad: „veksli vastuvõtmisega". Et muutuda vastutajaks veksli järgi, selleks on aktseptandil vaja teha vekslile vastuvõtupealkiri ja pärast seda anda tagasi sama veksel vekslipidajale varustatult tähendatud pealkirjaga, mispärast tuleb nähtavasti seda veksli tagasiandmise momenti lugeda aktseptandi vastutuse algmomendiks. See järgneb ka § 87 tekstist, ühenduses selle paragrahviga käskvekslite kohta maksmapandud §§ 15 ja 16 eeskirjadega, mille järgi veksel astub jõusse tema üleandmisega esimesele omandajale ja ta loetakse üleantuks, kui ta on esimese omandaja valduses, olgu siis, et üleandmist üldse ei olnud ja omandajale oli teada see asjaolu. Sellejärgi peab arvama, et ka vastuvõtupealkiri kui veksliandmisele analoogiline akt astub jõusse veksli tagasiandmisega vekslipidajale, varustatult tähendatud pealkirjaga, kusjuures käsitamisele tuleb § 16 eeskiri vekslipidaja heausu kohta.

2. Veksli vastuvõtja kannab üldse vastutust veksli järgi ja muu hulgas ka veksliandja ees. Võttes vastu veksli maksmiseks, aktseptant kohustub kõigi vekslist osavõtjate, nende hulgas ka veksliandja ees, kes veksli vastuvõtmisega aktseptandi poolt sai selle viimase suhtes uue aluse nõude esitamiseks tema vastu — veksli aktsepti, sõltumatult vahekorrast, mis tema ja aktseptandi vahel oli ennem, mille järgi aktseptant võis kas aktsepteerida või keelduda sellest.

3. Kuigi veksliandjal on veksli järgi nõudeõigus veksli vastuvõtja vastu, alates vastuvõtmise momendist, ei ole viimasel nõudeõigust sama veksli järgi veksliandja vastu. See järgneb asjaolust, et veksliandja pole kohustunud vastuvõtja ees veksli järgi ja seepärast peab veksli vastuvõtja — aktseptant — oma nõudmised, mis tal võivad tekkida veksliandja vastu tema käsul vekslimaksmise puhul, esitama ja toimetama mitte veksli-,

vaid üldtsiviilseaduse alusel. Neid põhimõtteid on käsitanud ka senat oma tsiviilkass. dep. otsuses nr. 58 — 1887.

§ 95.

Kui veksli vastuvõtmiseks esitamisele ei järgne kahekümne nelja tunni jooksul veksli vastuvõtmine või kui veksel võetakse vastu osaliselt, siis on vekslipidajal õigus lasta veksel protestida mittevastuvõtmise pärast. Protestiga vekslipidaja omandab õiguse ennetähtpäevalise rahulduse saamiseks § 98 eeskirjade järgi.

1. Käesoleva paragrahviga antakse vekslimaksjale (trassaadile) 24 tundi aega järelemõtlemiseks, kas võtta vastu veksel või mitte. Mõned teised veksliseadused, nende hulgas ka saksa, nõuavad viivitamata vastust. Veksli vastuvõtmatajätmine või ainult osaline vastuvõtmine riivab vekslipidaja huve, tema käes seni olnud, tema arvates hea veksel on muutunud vastuvõtmatajätmisega kahtlaseks, mispärast Veksliseadus tuleb talle appi, lubades veksli realiseerida veksliandja ja teiste veksli järgi vastutajate vastu § 98 ettenähtud eeskirjade järgi. Mõnede teiste maade veksliseaduste järgi antakse vekslipidajale sel juhul õigus, ainult kindlustada oma nõuet veksli järgi vastutajate vastu juhuks, kui vekslimaksja ei peaks maksma. Meie Veksliseaduse seisukoht on selles küsimuses radikaalne, selge ja otstarbekohane, kuna pole mõtet tülitada kohtuid ja inimesi kindlustamisega ja pärast veel sissenõudmisega, mis suuremale hulgale veksli vastuvõtmatajätmise juhtudest nii-kui-nii järgneb.

2. Selleks, et nõudmisega kohe pöörduda veksliandja ja teiste veksli järgi kohustatute vastu, on aga vaja lasta veksel protestida mittevastuvõtmise pärast, missugune nõue on arusaadav, kuna ilma protestimiseta võiks arvata, et vekslit võib-olla ei esitatudki vastuvõtmiseks maksjale. Ei soovi vekslipidaja pöörduda ennetähtpäevalise nõudega veksliandja ja teiste veksli järgi vastutajate vastu, siis pole ka vajadust protestida vekslit mittevastuvõtmise pärast.

3. Kuigi § 89 järgi vekslit esitama vastuvõtmiseks on õigustatud iga isik, *kelle käes* on veksel, annab käesolev paragrahv mittevastuvõtmise pärast protestimise õiguse ikkagi ainult vekslipidajale, kes end notari juures peab legitimeerima § 23 korras.

§ 96.

Kui veksel võetakse vastu pärast tähtpäeva, siis vastutab vastuvõtja niisama, nagu sel korral, kui ta oleks veksli võtnud vastu enne tähtpäeva.

1. Käesoleva paragrahvi eeskirja tuleb nii mõista, et veksli vastuvõtja vastutus võib tekkida ainult nende vekslist osavõtjate ees, kes veksli vastuvõtmise momendil ei ole veel langenud välja veksli järgi kohustatud või õigustatud isikute hulgast. Kui veksli vastuvõtmine sündis mittemaksmise pärast protestimatajäetud veksli järgi, millel kõigi pealekirjutajate ja ka veksliandja (§ 101 p. 1) vastutus protestimatajätmise pärast oli langenud ära, siis tekib niisuguse veksli vastuvõtmisega vastuvõtja vastutus ainult veksliandja ees § 97 p. 2 korras ja vekslipidaja ees, kuid mitte äralangenud pealekirjutajate ees, kelle ees vastuvõtjal oleks tulnud tingimata vastutada, kui sama veksel oleks olnud omalajal protestitud. Kui aga vastuvõtmine toimus veksli järgi, mis omalajal protestitud mittemaksmise pärast, siis vastutab vastuvõtja ka kõigi pealekirjutajate ees.

2. On veksel jäetud protestimata mittevastuvõtmise pärast, siis võib pärast maksutähtpäeva vastuvõtjal tekkida sama vastutus, nagu eeltähendatud protestimata ja protestitud veksli järgi mittemaksmise pärast, kui vekslipidaja ei ole suutnud enne vastuvõtmist teostada oma regressõigust § 97 p. 2 korras. On ta selle juba teostanud, siis tekib seesugusel vastuvõtmisel vastuvõtja vastutus ainult veksliandja (trassandi) ees.

5. peatükk.

VASTUTUS KÄSKVEKSLITE JÄRGI.

§ 97.

Paragrahvide 27—35 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate muudatustega:

1) käskveksli andja vastutab nii veksli maksmise (§ 27) kui ka maksmiseks vastuvõtmise eest;

2) veksli maksmiseks mittevastuvõtmise ja protestimata jätmise korral veksliandja vastutab veksli järgi maksutähtpäevast arvates ühe aasta jooksul vekslipidaja ees vekslisummaga, mis viimasel oli saada maksutähtpäeval. Veksliandja vabaneb vastutusest, kui ta tõendab, et maksutähtpäeval oli tema vara maksja korralduses veksli-

summa väärtuses või et maksja võlgnes temale vähemalt selle summa;

3) paragrahvi 35 eeskirja ei kohaldata eelmise (2) punktis märgitud juhul.

1. Käesolev paragrahv määrab kindlaks vastutuse käskvekslite järgi, tehes viite lihtvekslite järgi vastutuse kohta käivate §§ 27—35 ja tähendades erandid neist.

2. Esimene erand (p. 1) seisab selles, et käskvekslite järgi vastutab veksliandja mitte ainult vekslisumma maksmise eest, vaid ka veksli maksmiseks vastuvõtmise eest. Seda eeskirja ei tule aga nii mõista, et veksliandja üksi vastutab veksli vastuvõtmise eest. Paragrahvi 98 p. 1 peab järeldama, et veksli vastuvõtmise eest vastutavad ka pealekirjutajad, kellelt samuti vekslisumma nõutakse sisse enne tähtaega, kui veksli mittevastuvõtmine maksja poolt on tõestatud sellekohase protestiga.

3. Teine erand (p. 2) käib veksliandja vastutuse korra kohta juhul, kui veksel jäi vastu võtmata ja protestimata mittemaksmise pärast. Kuna käskvekslil seesugusel juhul üldse ei oleks vastutajat — pealekirjutajad on ära langenud ja ühes nendega ka veksliandja, kelle seisukord on käskveksli järgi võrdne pealekirjutaja omale, ning maksja pole vastutajaks saanudki veksli mittevastuvõtmise tõttu, — on seaduseandja leidnud olema ebaõiglase, et veksliomandaja kaotaks niisugusel korral tingimata selle summa, mille ta pidi saama tagasi veksliandja korraldusel vekslimaksjalt, ja et veksliandja nende eriliste suhete tõttu, mis luuakse käskvekslіga, ei rikastuks ebaõiglaselt veksliomandaja arvel juhul, kui vekslimaksja ei võta vastu (aktsepteeri) vekslit, — siis on seaduseandja käesoleva paragrahvi p. 2 andnud võimaluse ja loonud korra selleks, kuidas esitada nõuet veksliandja vastu mittevastuvõetud ja mittemaksmise pärast protestimata jäetud käskveksli järgi. Saksa veksliseadus ja ühes temaga ka mitmed muud Lääne-Euroopa veksliseadused on veksliandja vastutuse käesoleval juhul konstrueerinud rikastumise alusel: nad lubavad vekslipidajale, nõuda veksliandjalt kahjutasu niivõrd, kuivõrd viimane on rikastunud vekslipidaja kahju läbi, pannes ühtlasi nõudjale rikastumise tõendamise. Käesolev Veksliseadus on asunud teisele seisukohale: ta määrab, et veksliandja vastutab sel korral alati vekslipidaja ees terve vekslisummaga, olgu siis, et ta tõendab, et

vekslimaksja korralduses oli vekslitähtpäeval tema, veksliandja, vara küllaldaselt veksli katteks, või et vekslimaksja võlgnes temale vähemalt vekslisumma. Selle seisukoha järgi on vekslipidaja seisukord kergem, tal pole midagi tõendada, kuna veksliandja peab tõendama asjaolusid, mis ta vabastavad vastutusest.

4. Mis puutub veksliandja vastutusetähtajasse käesoleval juhul, on see määratud ühe aastaga, arvates vekslitähtpäevast, lähtudes kaalutlustest, et niisuguse mittetoimunud akti likvideerimine peab sündima enamvähem kiires korras üheltpoolt ja teiseltpoolt — ei ole põhjust muuta, eriti pikendada veksliandja vastutusetähtaega, mida ta arvestab veksliandmisel (§ 100).

5. Käesoleva paragrahvi p. 2 konstrueeritud veksliandja vastutus on subsidiaarne juhuks, kui vekslimaksja ei võta vastu vekslit. Kui vekslimaksja siiski võtab vastu veksli pärast maksutähtpäeva saabumist (§ 96), siis langeb ära veksliandja vastutus.

6. Kuna veksliandja vastutuse aluseks käesoleva paragrahvi p. 2 järgi on veksli maksmiseks mittevastuvõtmine, siis peab vekslipidaja tõendama, et veksel esitati vastuvõtmiseks, kuid jäi vastu võtmata. Seda võib ta aga tõendada abinõudega, mis on lubatud üldse vekslivahekordade tõendamisel, kuna nõue käesoleva paragrahvi p. 2 järgi on vekslinõue. Seepärast peab arvama, et veksli esitamist vastuvõtmiseks ja vastuvõtmata jätmist on võimalik tõendada ainult protestiaktiga mittevastuvõtmise pärast, kusjuures juhul, kui seesugune protest on jäetud tegemata, võib veksliandja end kaitsta väitega, et tema vastu esitatud nõude alus ei ole tõendatud.

7. Ei peaks vist olema kahtlust, et sama nõudeõigus on vekslipidajal veksliandja vastu ka juhul, kui vekslimaksja võttis veksli vastu ainult osaliselt, kuigi sellekohta puuduvad otsesed andmed Veksliseaduses.

8. Kuidas tõendab veksliandja oma vastuväite käesoleva paragrahvi p. 2 järgi? Tal tuleb teha tõeks, et temal oli vekslimaksjaga (trassaadiga) niisugune vahekord, mille tõttu maks, mida pidi toimetama vekslimaksja, oli täielikult kaetud tema, veksliandja, varaga, mis oli vekslimaksja käes või et vekslimaksja võlgnes temale vähemalt vekslisumma suuruse summa.

9. Kate, mille olemasoluga vekslimaksja juures vabaneb veksliandja vastutusest, peab olema niisugune,

mida vekslimaksja võib käsutada vekslimaksmiseks. Ei loeta katteks niisugust veksliandja vara, mis ta ei või või ei ole kohustatud käsutama, näiteks kui tal on õigus teha teissuguseid korraldusi sama vara kohta. Samuti ei loeta katteks krediidivahekord vekslimaksja ja veksliandja vahel, mille järgi vekslimaksja oli kohustatud maksma veksliandja veksleid, kui tema oli neis näidatud maksjana. Kate peab seejuures olema täielik, s. o. kui veksliandja tõendab, et vekslimaksja käesolev kate oli väikesem kui vekslisumma, siis ei vabane ta vastutusest.

10. Veksliandja vabanemine vastutusest sünnib selle õigusliku suhte tagajärjel, mis tal oli vekslimaksjaga, mitte aga vekslipidaja süü pärast, s. o. et ta ei lasknud protestida vekslit õigel ajal. Seepärast määrab ka käesoleva paragrahvi järgmine (3) punkt, et § 35 eeskiri ei tule siin käsitamisele sedavõrd, kuivõrd siin käsitatud juht moodustab käskvekslite suhtes erandi § 48 eeskirjast.

6. peatükk.

MAKSMINE KÄSKVEKSLITE JÄRGI.

§ 98.

Paragrahvi 36 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate täiendustega:

1) mittevastuvõtmise pärast toimunud protesti (§ 95) põhjal on vekslipidajal õigus, ootamata veksli maksutähtpäeva, nõuda veksli järgi vastutajailt rahuldust ühes protestimisega seotud kuludega samas korras, nagu tähtpäevaks mittemaksmisel;

2) maksmisel enne tähtpäeva on maksjal õigus arvata maha makstavast summast kaheksa protsenti aastas, arvates maksmise päevast kuni veksli maksutähtpäevani;

3) kui vekslipidaja laseb maksjal võtta vastu veksli pärast protestimist mittevastuvõtmise pärast, kaotab ta õiguse nõuda maksmist enne tähtpäeva.

1. Käesolev paragrahv määrab § 95 täienduseks korra, mille järgi teostatakse ennetähtpäevalise rahulduse saamist.

2. Ennetähtpäevalise rahulduse saamise aluseks on protest veksli mittevastuvõtmise pärast ja selle protestita ei teki õigust, saada rahuldust enne tähtpäeva. Paragrahvi 95 järgi protestitakse nii juhul, kui veksel

jäetakse vastu võtmata kogusummas, kui ka juhul, kui mittevastuvõtmine on ainult osaline. Sellest eeskirjast on Veksliseadus siiski teinud ühe erandi, nimelt kui vekslimaksja ei võta küll vekslit vastu maksjana, kuid teeb ettepaneku, sama veksel võtta vastu vahendajana au pärast (§ 106), siis ei teki vekslipidajale ennetähtpäevalise rahulduse saamise õigust. See erand on kahjuks jäänud tähendamata käesoleva paragrahvi tekstis. Ennetähtpäeva rahulduse saamise õigus kaob arusaadavalt, kui vekslipidaja võimaldab kas vekslimaksjale (p. 3) või vahendajale (§ 106) võtta vastu sama veksli pärast protestimist.

3. Käeoleva paragrahvi p. 1, samuti ka § 95 lubavad ainult vekslipidajale saada ennetähtpäeva rahuldust, kuid sellest võib vaevalt järeldada, et veksli järgi vastutajad, kes maksid välja vekslipidajale niisuguse ennetähtpäevalise rahulduse, ei ole õigustatud omalt poolt esitama ennetähtpäeva nõudeid neile veksliosalistele, kes vastutavad nende ees. Kuna siin on tegemist regressõiguste teostamisega, peab arvama, et niisugusel korral on õigus saada rahuldust enne vekslitähtpäeva kõigil pealekirjutajail, kes käesoleva paragrahvi alusel maksid ise vekslisumma enne tähtpäeva.

4. Enne tähtpäeva rahulduse saamise õiguse aluseks on protest mittevastuvõtmise pärast. Sellest järgneb esimesel silmapilgul, et nõudepalvele, millega palutakse mõista välja rahuldus enne vekslitähtpäeva saabumist, on vaja lisandada veksel ainult protestiga mittevastuvõtmise pärast. Kuid asi ei ole sugugi nii lihtne. Käesoleva paragrahvi p. 1 ütleb, et selle rahulduse nõudmine sünnib samas korras, nagu tähtpäevaks mittemaksmisel. Tähtpäevaks mittemaksmisel aga on vaja protestiga teha kindlaks veksli mittemaksmine, kuna vastasel korral pealkirjad kaotavad jõu. Sellest tuleb järeldada, et peale protesti mittevastuvõtmise pärast on vaja nõude esitamiseks pealekirjutajate vastu esitada veksel maksmiseks samale maksjale, ja kui maksmist ei järgne, siis lasta veksel protestida veel mittemaksmise pärast — käesoleval korral enne tähtpäeva mittemaksmise pärast, — ja alles siis võib asuda sissenõudmisele enne tähtpäeva. Et see nii on, järgneb muu hulgas ka § 109 p. 3, kus on mainitud protest enne tähtpäeva maksu mittesaamise pärast.

5. Sama § 109 p. 3 näeb ka ette, et muu hulgas ka neid kaht protesti — mittevastuvõtmise ja enne täht-

päeva mittemaksmise pärast — võidakse teostada ühe ja sama protestiaktiga.

6. Üldse peab pidama silmas, et veksli mittevastuvõtmine ei vabasta vekslipidajat kohusest, esitada see veksel samale maksjale maksmiseks. On veksliandja poolt nimetatud eriline maksja, siis esitatakse veksel maksmiseks sellele ja nimelt maksukohas veksli järgi või kohas, mis selleks on määratud veksliandja poolt, kuid mitte kohas, mis oli määratud vastuvõtmiseks, ning kui vekslil on au pärast vahendajad, siis esitatakse veksel neile maksmiseks.

7. Siin võib tähendada, et vahendus veksli maksmisel on üldse tähtsamaist abinõudest nii vekslipidaja kui ka veksli järgi vastutajate huvide kaitsmisel, kes vahendajaid on määranud. Eriliselt suur tähtsus aga on vahendusel veksli järgi rahuldamisel enne vekslitähtpäeva, ja kuigi § 108 ei näe otse ette vahendust ka enne vekslitähtpäeva rahuldamise juhuks, ei peaks sellest järeldama, et vahendus sel korral ei ole lubatud.

8. Veksliseadus lubab saada enne vekslitähtpäeva rahuldust ka juhul, kui veksel võeti vastu osaliselt. Enne tähtpäeva rahuldamine toimub samas korras, nagu sissenõudmine juhul, kui ei maksetud tähtpäeval. Viimasel korral nõutakse sisse arusaadavalt ainult see summa, mida ei saadud vekslimaksjalt (aktseptandilt). Lähtudes sellest peab arvama, et ennetähtpäevaline nõudmine võib käia ka ainult selle summa kohta, mida vekslimaksja (trassaat) ei võtnud vastu. Regressnõudmine pärast tähtaega ulatub ikka ainult sellele, mida ei makstud, mispärast ei või ennetähtpäevaline nõudmine ulatuda kaugemale vastuvõtmata jäänud summast.

9. Kaheksa protsendi (eelmises veksliseaduses — 6) mahaarvamine enne tähtpäeva makstavast summast, aja eest maksmise päevast kuni vekslitähtpäevani, on võetud seadusse õigluse seisukohalt. Kuna vekslisumma määratakse võlasummale teatava (kokkulepitud) aastase protsendi juurdearvamisega, aja eest veksliandmise päevast vekslitähtpäevani, siis on õiglane, kui vekslisummast arvatakse maha protsendid möödaminemata aja eest. Mahaarvutatava kokkulepitud protsendi määra ei saa aga teha kindlaks, mispärast tuleb võtta veksliseaduslik protsent — 8.

§ 99.

Paragrahvide 37—39 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele, kuid käskvekslite suhtes tähtpäevaga ettenäitamisel või tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist toimub see kohaldamine järgnevate muudatustega:

1) veksel näidatakse ette maksjale või vastuvõtjale kohas, kus ta peab esitatama vastuvõtmiseks;

2) ettenäitamise päeva võib tõestada nii erilise märkmega vekslil kui ka aktseptiga, milles on näidatud vastuvõtmise päev.

1. Kuna lihtvekslid tähtpäevaga ettenäitamisel või tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist näidatakse ette maksukohas, määrab käesolev paragrahv, et sama liiki käskvekslid näidatakse ette maksjale kohas, kus neid peab esitama vastuvõtmiseks, s. o. vekslil selleks tähendatud aadressi järgi. Selle tähenduse puudumisel tuleb neid näidata ette maksukohas.

2. Käskveksel tähtpäevaga pärast ettenäitamist kindla aja möödumisel esitatakse kõigepealt, maksutähtpäeva arvutamise otstarbel, maksjale ettenäitamise päeva märkimiseks. Seesuguste vekslite ajaliselt piiramatu läbikäimise ärahoidmiseks nõuab seadus, et neid näidataks ette märkimiseks enne teatava tähtaja möödumist (12 kuud või määratud eritähtaeg). Niisugusel eelkäival käskveksli tähtpäevaga pärast ettenäitamist kindla aja möödumisel ettenäitamisel ei ole midagi ühist käskveksli esitamisega vastuvõtmiseks. Kuid käskveksli esitamine ettenäitamise päeva märkimiseks ühendatakse harilikult veksli esitamisega vastuvõtmiseks, kuigi seesugune veksel võidakse esmalt esitada ettenäitamise päeva märkimiseks ja pärast seda vastuvõtmiseks või ümberpöördult.

3. Käesolev paragrahv määrab erineva korra, kuidas võib peale üldkorra tõestada veksli ettenäitamise päeva juhtudel, kui märkme saamiseks ettenäitamine ühendatakse vastuvõtmiseks esitamisega, mis seisab selles, et siis aktseptipealkirjas tähendatakse vastuvõtmise kuupäev. Kui aga osutub võimatuks saada tähendatud märget või aktsepti, siis peab selle kohta laskma koostada protestiakti, mille koostamise päev tunnustatakse ettenäitamise päevaks, millest arvutatakse maksutähtpäev.

§ 100.

Paragrahvide 40—47 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate muudatustega:

1) veksel esitatakse maksmiseks maksjale või, kui vekslil on näidatud eriline maksja, siis temale;

2) paragrahvis 47 tähendatud veksliandja või teda asendava maksja õigus anda vekslisumma kohtusse hoiule kuulub veksli vastuvõtjale või erilisele maksjale.

1. Käesoleva paragrahviga on lihtvekslite järgi maksunõudmist ja maksmist korraldavad paragrahvid tunnustatud maksvaks ka käskvekslite kohta kahe erandiga, millest esimene (p. 1) on tingitud käskveksli iseloomust. Mis puutub teise (p. 2), siis tuleb pidada silmas, et kuna § 47 järgi kantakse kohtu deposiiti veksli esitamise teel vekslipidaja poolt sissenõudmata jäänud veksli kogusumma, samuti ka veksliandja poolt pakutud, kuid mittevastuvõetud osa sellest summast, peab arvama, et vekslivastuvõtja (aktseptant) on samuti õigustatud kandma kohtu deposiiti aktseptisumma, olgu see veksli kogusumma näol, või ainult osa veksli summast, mis ta aktsepteeris, või isegi osa vastuvõetud summast.

2. Kuna vekslimaksja (trassaat) võib veksli võtta vastu maksmiseks ka pärast vekslitähtpäeva (§ 96), siis võib ta kasutada deposiiti kandmise õigust ka juhul, kui vekslipidaja, jättes veksli protestimata mittemaksmise pärast, pöördub regressnõudega veksliandja vastu (§ 97 p.2), millisel korral vekslimaksjat ähvardab nõudmine selle viimase poolt vahekorra alusel (väljaspool vekslit), mis temal on vekslimaksjaga (trassaadiga).

3. Kuna vekslipidajale on sunduslik võtta vastu vekslitähtpäeval ka osalisi makse veksli järgi ja aktseptandi vastutus veksli järgi piirdub aktseptisummaga (§ 94), siis ei ole vekslipidajal õigust keelduda ka aktsepteeritud summa osa vastuvõtust, mis temale aktseptant pakub.

7. peatükk.

KÄSKVEKSLITE MITTEMAKSMISE TAGAJÄRJED.

§ 101.

Paragrahvide 48—55 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate muudatustega:

1) pärast veksli protestimist mittemaksmise pärast võib vekslipidaja nõuda § 49 märgitud summade maksmist veksli vastuvõtjalt ja regressõiguse põhjal — pealekirjutajailt ja veksliandjalt;

2) paragrahvis 50 nimetatud sõnadel „ilma minu vastutuseta" või muul samasisulisel märkmel ei ole jõudu, kui see on tehtud veksliandja edasiandepealkirjas vekslile, mis on kirjutatud „enese käsul" (§ 85 p. 1);

3) pealekirjutajate õigused, mis nähtud ette § 51, kuuluvad ka veksliandjale, kui ta on maksnud veksli;

4) pealekirjutaja, kes on maksnud veksli, võib nõuda § 52 märgitud summasid veksli vastuvõtjalt ja regressõiguse põhjal eelmistelt pealekirjutajailt ja veksliandjalt. Samade summade maksmist on õigustatud nõudma veksli vastuvõtjalt ka veksliandja, kes on maksnud veksli;

5) veksli vastuvõtmise korral on § 54 pealekirjutajate kohta ettenähtud eeskiri maksev ka veksliandja suhtes ja samas paragrahvis veksliandja kohta ettenähtud eeskiri — veksli vastuvõtja suhtes. Veksli mittevastuvõtmise ja protestimata jätmise korral jääb veksliandja vastutavaks vekslipidaja ees § 97 p. 2 eeskirjade järgi.

1. Käesoleva paragrahvi punktides 1, 4 ja 5 on nähtud ette veksli vastuvõtmise juhud täies summas. Pidades silmas aga, et Veksliseadus (§ 91) lubab vekslimaksjale võtta vastu veksli ka osaliselt, käivad nende punktide eeskirjad ka nende juhtude kohta, kuid muudatustega, mis järgnevad asjaolust, et vekslimaksja ei kanna mingit vastutust vekslisumma selle osa eest, mille vastuvõtmisest ta keeldunud.

2. Käesoleva paragrahvi p. 2 määrab, et enese käsul antud vekslile veksliandja poolt edasiandepealkirjas tehtud märge „ilma minu vastutuseta" on *maksvuseta*, millest tuleb järeldada, et veksel, millele mahutatud selline märge, ei muutu seetõttu maksvusetuks, ja veksliandja vastutab oma pealkirja järgi samal määral, nagu ta vastutab, kui ei ole tehtud seda märget.

3. Käesoleva paragrahvi tõttu ei ole kahtlust, et ka käskveksli võib osta välja § 53 eeskirjade järgi, kusjuures väljaostuõigus on vekslimaksjal, kes võtnud vastu veksli. Kuid pidades silmas, et § 53 järgi veksli väljaostmine toimub terve vekslisumma maksmise teel ühes kõigi kõrvalnõuetega, peab arvama, et väljaostmine ei või teostuda, kui vekslimaksja veksli oli võtnud vastu

ainult osaliselt, missugusel juhul vekslimaksjal pole alust maksta veksli eest selle täit summat.

4. Kuna veksli väljaostuõigus on põhjendatud vekslipidaja õigusega, sama veksel esitada sissenõudmiseks kohtukorras, missugune õigus tekib käskvekslite järgi ka ennetähtpäevalisest maksmisest keeldumisel vastuvõtmata jäetud veksli järgi (§§ 95 ja 98), siis peab arvama, et väljaostuõigust võib kasutada ka ennetähtpäevalise rahulduse juhtudel.

5. Käesolev paragrahv ei näe ette, kas võidakse Veksliseaduse korras, s. o. edasiandepealkirjaga anda edasi ka veksel, mille tähtpäev veel saabumata, kui veksel on protestitud mittemaksmise pärast enne tähtpäeva seetõttu, et ta jäi vastu võtmata vekslimaksja (trassaadi) poolt.

Lihtveksel, olgu ta protestitud või protestimata, ei kaota pärast tähtpäeva möödumist vekslijõudu veksli otsese võlgniku (veksliandja) vastu, kuna käskveksel, mida ei ole võetud vastu ja mis seepärast protestiti mittemaksmise pärast enne tähtpäeva, ei anna õigust otseseks nõudmiseks veksli järgi, võimaldades ainult regressnõudmiste esitamise.

Olles arvamisel, et veksli liikumine edasiandepealkirjade alusel põhjeneb eeldusel, et vekslil on otsene võlgnik, arvab A. Nolcken, et vekslit, millel puudub otsene võlgnik, ei saa anda edasi ei pealkirjaga, millest tekib regressõigus, ega ka pealkirjaga, millega antakse üle ainult omanduseõigus vekslile.

6. Käesolev paragrahv erineb eelmise veksliseaduse vastava § 103 redaktsioonist seega, et p. 2 on võetud sõnad „või muul samasisulisel märkmel“ vastavalt § 21 ettevõetud muudatusele.

8. peatükk.

KÄENDAJAD KÄSKVEKSLITEL.

§ 102.

Paragrahvide 56—58 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele, kusjuures käendus võidakse anda ka veksli vastuvõtja eest. Kui käenduspealkirjas ei ole näidatud, kelle eest käendus antud, siis loetakse see antuks veksli vastuvõtja eest.

1. Käesoleva paragrahvi tekstis väärivad tähelepanu sõnad „veksli vastuvõtja eest“. Tähendab, mitte

veksli maksja eest. See vahetegemine veksli maksja ja veksli vastuvõtja vahel on seletatav käenduse iseloomuga. Ei või olla käendust, kui pole veel kohustust, mille täitmist käendatakse. Alles vastuvõtmise momendil tekib vekslimaksjal vastutus veksli järgi, ja sellest momendist alates võib teda ka käendada.

Kui aga siiski käenduspealkiri vekslimaksja eest on tehtud enne veksli vastuvõtmist? Siis tuleb niisugune pealkiri lugeda tehtuks edasilükkava tingimusega, ja käendus astub jõusse vastuvõtmise momendist.

2. Kuna paragrahvi tekst räägib üldse vastuvõtjast, siis ei näi olema alust kahelda, et käendus on lubatud ka au pärast vastuvõtja eest.

3. Käesoleva paragrahvi eeskirjad ei ole täpsed ka § 57 suhtes, mille eeskiri selle kohta, et käendust võib anda ainult veksli järgi saada oleva *terve* summa eest, on vaevalt kohaldatavaks tehtud ka juhtudele, kui veksli vastuvõtja on veksli ainult osaliselt võtnud vastu, mida võimaldab § 91.

4. Kui veksel on jäänud vastu võtmata vekslimaksja poolt ja käenduspealkirjas ei ole tähendatud, keda käendatakse, siis tekib küsimus, kelle eest antuks lugeda seesugune käendus? Prof. Kaminka leiab, et kuna on saade tehtud § 56 peale, ja see käsib lugeda käenduse niisugusel juhul antuks veksliandja eest, siis tulevat arvata, et ka käskvekslil on käendus antud veksliandja eest. A. Nolcken arvab, et see küsimus on lahendamata vekslisеaduse järgi, mis näib õige olema, ja seepärast ongi vaja seadust tõlgitseda, nagu seda teeb prof. Kaminka, juhtides seejuures ka tähelepanu § 105 peale, kus analoogiline küsimus on lahendatud veksliandja kasuks.

9. peatükk.

VAHENDAJAD KÄSKVEKSLITEL.

§ 103.

Vekslit, mida maksja ei võtnud vastu või võttis vastu ainult osaliselt, võib teine isik vahendajana mõne pealekirjutaja või veksliandja au pärast aktsepteerida täies summas või vastuvõtmata jäetud osas, sõltumatult sellest, kas ta vahendajaks on määratud vekslil või ise avaldab nõusoleku võtta vastu veksel.

Käesoleva vahenduse peatüki konstrueerimisel 1903. a. veksliseaduses on peetud silmas lahkuminevaid seisu-

kohti selles küsimuses üksikute maade veksliseadustes. Kuna mõnede järgi (Saksamaa oma) on vekslipidajale tehtud kohuseks esitada veksel, maksja poolt vastuvõtmata jätmise korral, vastuvõtmiseks vekslil tähendatud vahendajatele, on see teiste järgi (Inglise ja Hollandi) jäetud vekslipidaja äranägemisele. Leides, et saksa veksliseaduse poolt vastuvõetud seisukoht käesolevas küsimuses ei vasta kaubanduse praktikale, on seaduseandja 1903. a. võtnud omaks Inglis-Hollandi seisukoha, jättes vahendajate poolt käskveksli vastuvõtmise võimaldamise täitsa vekslipidaja äranägemisele.

Vastavalt sellele seisukohale on käesolev paragrahv ja järgmised konstrueeritud ka selles mõttes, et veksli, mis jäänud vastu võtmata maksja (trassaadi) poolt, võib vekslipidaja lubada võtta vastu vahendajale, olgu see määratud või au pärast vahendaja. See seisukoht on vastupidine sellele, mis võetud omaks maksmise vahenduses nii lihtvekslite suhtes (§§ 59—66), kui ka käskvekslite suhtes.

§ 104.

Vekslipidajal on õigus lükata tagasi veksli vastuvõtmise vahendust. Kui aga vekslimaksja ise teeb ettepaneku võtta vastu au pärast veksel terves summas, siis ei ole vekslipidajal õigust lükata tagasi niisugust ettepanekut; vastasel korral kaotab ta õiguse esitada veksel ennetähtpäevaliseks maksmiseks (§ 95). Maksjal, keda ei lastud võtta vastu vekslit au pärast, on õigus nõuda oma ettepaneku märkimist veksli mittevastuvõtmise pärast koostatavas protestiaktis, või selle täiendavas juurdekirjutises.

1. Käesolev paragrahv väljendab selgemini põhimõtte, et vahendus veksli vastuvõtmises oleneb vekslipidaja äranägemisest. Sellest põhimõttest on siiski lubatud üks erand: vekslipidajal ei ole õigust lükata tagasi au pärast vastuvõtu ettepanekut, mille teeb vekslimaksja täies vekslisummas.

2. Käesolev paragrahv ei lahenda küsimust, kuikaua võib vekslimaksja pakkuda oma vahendust. Kuna aga § 98 p. 3 annab vekslimaksjale õiguse, võtta vastu veksel ka peale protestimist mittevastuvõtmise pärast, näib olema õiglane tunnustada, et vekslimaksjat, kellele vekslipidaja on kohustatud võimaldama veksli vastuvõtu au pärast, peab laskma veksli võtta vastu ka pärast veksli protestimist. Kuna vekslimaksja poolt vastuvõtmise

mittevõimaldamise ainukeseks tagajärjeks on ennetähtpäevalise rahulduse õiguse kaotamine ja pidades silmas, et Veksliseaduses puuduvad tunnused selle kohta, et kord alatud ennetähtpäevalise nõudmise võiks tühistada, peab arvama, et Veksliseaduse eeskirjade mõtte kohaselt ei ole vekslipidajale kohuslik võimaldada vekslimaksjale veksli vastuvõtmist au pärast pärast seda, kui ennetähtpäevalise nõudmise protsess on juba alatud.

3. Kuna vekslimaksja vahendus on tehtud sõltuvaks terve vekslisumma pakkumisest, ei ole tema poolt pakutav vahendus kohuslik vekslipidajale juhtudel, kui ta veksli on võtnud vastu osaliselt.

§ 105.

Au pärast vastuvõtmine märgitakse vekslile eripealkirjas vahendaja allkirjaga, kusjuures näidatakse, kelle au pärast veksel on võetud vastu. Kui seda pole näidatud, loetakse veksel vastuvõetuks veksliandja au pärast.

Au pärast vastuvõtupealkirja vormi suhtes tuleb käia lihtvastuvõtupealkirja eeskirjade järgi selle vahega, et au pärast vastuvõtupealkirjas peab olema tähendatud, et vastuvõtmine sünnib au pärast ja kelle au pärast nimelt. Ei ole pealkirjas öeldud, kelle au pärast toimus vastuvõtmine, siis käsib käesolev paragrahv tunnustada, et vastuvõtmine on sündinud veksliandja au pärast.

§ 106.

Kui veksel on võetud vastu au pärast, siis kaotab vekslipidaja, kes selleks avaldanud nõusoleku, õiguse nõuda ennetähtpäevalist rahuldamist (§ 95).

Veksli au pärast vastuvõtu tagajärjeks on ennetähtpäevalise rahulduse õiguse kaotamine.

Vekslipidajale mittekohuslikkude isikute, arvatud välja vekslimaksja (trassaat), vahenduse, olgu need isikud eriti nimetatud vahendajateks või kui nad omal algatusel teevad ettepaneku, võtta vastu veksel au pärast, võib vekslipidaja kahtlemata võtta vastu ka peale protestiakti koostamist mittevastuvõtmise pärast, kuna vahenduse vastuvõtmise tagajärjed mõjuvad eranditult vekslipidaja õigusele, nõuda ennetähtpäevalist rahuldust.

§ 107.

Au pärast veksli vastuvõtmisega võtab vahendaja endale vastutuse kõigi selle järglaste ees, kelle au pärast ta võttis vastu veksli. Veksli esitamisel määratud (§ 108 p. 3) tähtpäeval on vahendaja kohustatud maksma vekslisumma ühes kaheksa protsendiga aastas, arvates maksutähtpäevast, ja protestikuludega; kui ta seda ei täida, vastutab ta samal määral, nagu vastutab vastuvõtja veksli järgi, mis jäi tasumata maksmiseks esitamisel (§101 p. 1).

1. Veksli au pärast vastuvõtnud vahendaja vastutus ei ole tingimatut laadi, vaid kannab eventuaalset iseloomu: ta vastutab ainult siis, kui vekslimaksja jätab maksmata veksli, ja vekslipidaja laseb selle protestida mittemaksmise pärast.

2. Teatud isiku au pärast veksli vastuvõtmisega võtab vahendaja endale vekslivastutuse kõigi nende isikute ees, kellel on õigus esitada regressnõudeid selle isiku vastu, kelle vastutuselevõtmist vahendaja soovib hoida ära veksli vastuvõtmisega.

3. Kuna § 103 järgi on võimalik võtta vastu au pärast vekslit osaliselt, siis langeb neil juhtudel vahendajale ka ainult osa vekslivastutusest võrdeliselt vastuvõetud summale nii vekslisumma kui ka teiste veksli järgi saada olevate kulude suhtes.

4. Ka käesolevas paragrahvis on eelmise vekslisea-duse järgi 6% asemel võetud 8%.

§ 108.

Paragrahvide 59—65 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate täiendustega:

1) maksuvahendajat võib määrata mitte ainult pealekirjutaja (§ 59), vaid ka veksliandja;

2) vahendaja võib maksta veksli ka veksliandja au pärast;

3) kui vekslil on auvahendaja aktsept, siis tuleb veksel temale maksmiseks esitada enne protestiakti koostamisele järgneva tööpäeva möödumist; auvahendaja keeldumisel maksmisest peab selle asjaolu samal tähtajal tõestama protestiaktis või selle täiendavas juurdekirjutises; nende toimingute tegemata jätmisel lõpeb au pärast vastuvõtja vastutus (§ 107) ja vekslipidaja kaotab regressõiguse nende vastutajate vastu, kes maksuga au pärast oleksid vabanenud vastutusest veksli järgi;

4) kui maksu au pärast pakuvad au pärast vastuvõtja ja teised vahendajad, siis on esimesel eesõigus viimaste ees;

5) vahendaja, kes au pärast maksis veksli, astub vekslipidaja õigustesse selle vastu, kelle au pärast ta maksis, samuti ka viimase eelkäijate ja veksli vastuvõtja vastu;

6) kui vahendaja võttis vastu veksli, näidates, kelle au pärast ta võtab vastu, siis pärast veksli maksmist ei nõuta protestiaktis märkimist, kelle eest veksel makstud.

1. Paragrahvides 59—65 ettenähtud eeskirjad lihtveksli vahenduse kohta on käesoleva paragrahviga pandud maksma ka käskvekslite kohta järgmiste käskveksli iseloomust tingitud täiendustega:

a) käskvekslil võidakse määrata vahendaja niihästi pealekirjutaja kui ka veksliandja poolt, kuna see viimane käskveksli järgi on vastutaja regressnõudmisel;

b) käskveksli võib maksta vahendaja ka veksliandja au pärast;

c) kuna au pärast vastuvõtja vastutab veksli järgi eventuaalselt (kui veksli vastuvõtja — trassaat — jätab veksli täielt või osaliselt maksmata) ja täiendavalt (asendades vastuvõtjat — aktseptanti — ainult selle regressvastutaja suhtes, kelle au pärast ta võttis vastu veksli), kaitstakse teda veksli temale mitteõigel ajal maksmiseks esitamise eest sama kahjulikkude tagajärgedega vekslipidajale, mis on nähtud ette §§ 61 ja 62 pealekirjutajate poolt määratud vahendajatele veksli mitteesitamise eest, ja antakse talle eelisõigus kõigi teiste vahendajate ees veksli maksmise peale selle isiku au pärast, kelle au pärast ta võttis vastu veksli, vaatamata sellele, et mõne teise vahendaja maksmisel oleks vabanenud vastutusest rohkem vastutajaid.

2. Käesoleva paragrahvi p. 3 on analoogiline § 62, mispärast ei saa kahelda, et maksunõudmine au pärast vastuvõtjalt peab toimuma notari kaudu.

3. Käesoleva paragrahvi eeskirjad kuuluvad kohaldamisele ka juhul, kui veksel protestiti ennetähtpäevalise maksu mittesaamise pärast — vaata seletused § 98 all.

10. peatükk.

KÄSKVEKSLITE PROTESTIMINE.

§ 109.

Lihtvekslite protestimiseeskirjad (§§ 66—71) kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate täiendustega:

1) maksunõudmise esitab notar vekslis näidatud maksjale või, kui neid mitu, kõigile maksjaile või nende poolt määratud erilistele maksjaile;

2) kui esitatakse veksli ärakiri, siis tehakse protest ärakirja teisel küljel;

3) kui protestid tehakse ühel ning samal päeval, võib ühes protestiaktis sisalduda järgmisi vekslipro teste:

a) veksli mittevastuvõtmise pärast;

b) ennetähtpäevalise maksu mittesaamise pärast;

c) vastuvõtmiseks saadetud teisikveksli (§ 113) mitteväljaandmise pärast;

d) teisikveksli mittevastuvõtmise pärast;

e) teisikveksli järgi mittemaksmise pärast.

1. Paragrahvides 66—71 ettenähtud eeskirjad lihtvekslite protestimise kohta on käesoleva paragrahviga pandud maksma ka käskvekslite kohta järgmiste täiendustega:

a) notar esitab maksunõudmise vekslis tähendatud vekslimaksjale või -maksjaile, kui neid mitu, või nende poolt määratud erilistele maksjaile, kusjuures ei pea arvama, et notaril oleks valida, kellele ennem esitada veksel maksmiseks. Nagu § 67 all juba seletatud, asendab eriline maksja veksliandja, käskvekslitel aga vekslimaksja, mispärast tuleb esitada veksel maksmiseks just temale, s. o. kõigepealt veksliandja poolt määratud erilisele maksjale. Ei ole veksliandja määranud erilist maksjat, siis tuleb veksel esitada maksmiseks erilisele maksjale, kelle on määranud vekslimaksja — vastuvõtja (trassaat — aktseptant). Ei ole ka viimane määranud erilist maksjat, siis esitatakse veksel maksmiseks vekslimaksjale (trassaadile);

b) käesoleva paragrahvi p. 2 määrab, erinedes eelmise veksliseaduse vastava § 111 p. 2, vastavalt käesoleva Veksliseaduse § 69, korra, kuidas koostada protestiakt, kui maksmist nõutakse veksli ärakirja järgi, kuid ei lahenda küsimust, kuidas tuleb koostada teisi p. 3 nimetatud protestiakte, arvatavasti eeldades, et nende koostamisel tuleb üldiselt käia eeskirjade järgi, mis nähtud ette protestiakti koostamiseks mittemaksmise pärast, arvestades igakord protestiga tõendatava asjaolu erinevust;

c) punkt 3 loendab protestid, mida võib väljendada ühises protestiaktis, kui need protestid sünnivad ühel ja samal päeval. On vist arusaadav, et peale aja peab neil protestidel ühine olema ka protestimise koht.

2. Kuna protest ennetähtpäevalise maksu mittesaamise pärast kujutab üldse protesti mittemaksmise pärast ja peab seepärast toimuma selle viimase protesti jaoks seatud eeskirjade järgi, siis peab temale kohaldama ka § 71 eeskirja, mille järgi notar on kohustatud saatma pealekirjutajaile teate veksli protestimise kohta. Selle teate saatmise sihiks on — võimaldada veksli järgi vastutajaile teostada veksli väljaostu (§ 53), mispärast ei ole vajadust saata teateid veksli protestimise kohta juhtudel, kui ei protestita mittemaksmise pärast.

11. peatükk.

TÄHTAJAD KOHTULIKKUDE NÕUETE ESITAMISEKS KÄSKVEKSLITE JÄRGI.

§ 110.

Kohtulikku nõuet veksli järgi võidakse esitada veksli vastuvõtja vastu viie aasta jooksul, arvates maksutähtpäevast, ja pealekirjutajate, käendajate ning veksliandja vastu — ühe aasta jooksul, arvates päevast, mil veksel protestiti mittemaksmise pärast.

1. Käesoleva paragrahvi redaktsioon erineb vastava (72) paragrahvi redaktsioonist, mis käsitab sama küsimust lihtvekslite kohta, selles, et siin on jäänud ütlemata, kellele on antud aastane tähtaeg nõude esitamiseks pealekirjutajate, käendajate ja veksliandja vastu, kuna § 72 otse öeldakse, et see tähtaeg kuulub vekslipidajale. Selle redaktsiooni erinevuse tõttu tekib esialgu arvamine, et *mingeid* nõudeid veksli järgi ei saa keegi esitada pealekirjutaja, käendaja ja veksliandja vastu pärast ühe aasta möödumist, arvates veksli protestimise päevast mittemaksmise pärast. Alles § 112 lugemisel selgub, et siin ei ole tahetud luua erinevat korda käskvekslite jaoks, s. o. et seda paragrahvi tuleb nii mõista, et aastane tähtaeg on antud vekslipidajale.

2. Peale selle on käesolev paragrahv jätnud ette nägemata tähtaja, mille jooksul võib sama vekslipidaja esitada nõude au pärast vastuvõtja vastu, kui ta ei täida endale võetud kohustusi. Kuna § 107 järgi au pärast vastuvõtja vastutab samal määral, nagu vastuvõtja üldse, kuid siiski ainult selle pealekirjutaja või veksliandja asendajana, kelle au pärast ta võttis vastu veksli, mispärast tuleb arvata, et ta vastutus lõpeb ühes tema poolt vahendatava vastutuse lõppemisega aegumise

tõttu, s. o. et tema vastu võib esitada nõude ainult ühe aasta jooksul.

§ 111.

Paragrahvis 73 määratud tähtpäev kohaldatakse ka kohtulikule nõudele, mille esitanud veksliandja vastu see pealekirjutaja, kes maksis veksli.

Käesoleva paragrahviga tehakse käskveksliandja ühesõiguslikuks pealekirjutajatega, nagu see juba ennem väljendatud nii mõneski paragrahvis.

§ 112.

Paragrahvide 74—76 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele, kusjuures § 74 eeskiri on maksev ka veksliandja kohta.

Käesoleva paragrahviga pannakse maksma lihtvekslite kohta käivad §§ 74—76 ka käskvekslite kohta, täiendusega, et kolme aasta jooksul aeguvad ka kõik nõuded veksliandja vastu, s. o. jälle veksliandjale antakse pealekirjutaja õigused, millest tuleb ka järeldada:

a) et käskveksliandja käendaja vastutab samal määral, kui pealekirjutaja käendaja;

b) et § 73 nimetatud eelkäijate hulka kuulub käskvekslitel ka veksliandja, keda võidakse pealekirjutaja poolt tõmmata kolmanda isikuna nõude juurde, mis on esitatud pealekirjutaja vastu.

12. peatükk.

KÄSKVEKSLITE TEISIKUD JA ÄRAKIRJAD.

§ 113.

Käskvekslit võidakse koostada esimese omandaja nõudmisel mitmes samasisulises eksemplaris, mida nimetatakse teisikvekslitеks. Teisikveksli tekstis tuleb näidata, mitmes ta on (esimene, teine, kolmas jne.); vastasel korral loetakse iga teisikveksel iseseisvaks veksliks.

1. Teisikvekslid on tekkinud kahel põhjusel. Kõigepealt tahetakse käskveksli andmisega mitmes eksemplaris hoida ära veksli kaotsilemineku tagajärgi, milleks on loodud ka kaotatud veksli järgi maksmise keelu kord (§ 123). Peale selle aga kergendatakse teisikvekslitega veksli liikumist.

2. Kuna vekslinõudmine on mõeldav ainult ühes veksli esitamisega, on veksli alalhoidmise küsimus vekslipidajale äärmiselt tähtis. Kui vekslipidajal on ühe veksli-eksemplari asemel mitu, on kaotamise oht juba märksa väikesem. Ta võib ühe järgi püüda teostada temale kuuluvaid õigusi ja kui seejuures see eksemplar läheb kaotsile, siis võib ta seda takistamata asendada järgmisega ja kui sellega peaks juhtuma sama, siis võtta tarvitusele jälle järgmine jne., niikaua kui tal ikka veel olemas mõni eksemplar (teisik). Ta võib ühe eksemplari saata vastuvõtmiseks või sissenõudmiseks, olles seejuures kindlustatud järgmiste eksemplaridega — teisikutega, kuigi saadetud eksemplar läheb kaotsile.

3. Peale kaotsilemineku tagajärgede ärahoidmise hõlbustavad teisikvekslid veksli liikumist. Kui veksel antakse ühes eksemplaris, siis ei saa alati teostada takistamata ja kiires korras vekslivastuvõtmise pealkirja saamist, mille järgi on tihtipeale vajadus. Kui vekslimaksja elukoht on kaugel vekslipidaja elukohast, mille tõttu veksli saatmine esimese elukohta ja sealt tagasisaamine on seotud suurema ajaviitmisega, siis ei saa sama vekslit ei anda edasi ega temaga maksta, niikaua kui veksel on teel, kuna üht ja sama dokumenti ei saa tarvitada ühel ja samal ajal kahes kohas, ühes neist aktsepti saamiseks ja teises edasiandmiseks. Vahepeal aga, kui veksel jõuab tagasi vekslipidaja kätte, on vast edasiande võimalus möödunud. Seesugune takistus on eriti mõjuv vekslitel tähtpäevaga ettenäitamisel ja tähtpäevaga pärast ettenäitamist kindla aja möödumisel, millel on nähtud ette eriline tähtaeg ettenäitamiseks, kuna nende järgi tuleb pidada kinni esitamise tähtajast regressõiguse alalhoidmise otstarbel, nõnda et ei ole võimalik niisuguseid korraldusi teha nende vekslite kohta, mille läbi võiks nende ettenäitamine venida pikemale, kui seda lubavad tähtajad. Kõik need takistused langevad ära, kui veksel on antud mitmes eksemplaris.

4. Kuid peab tähendama, et kuigi teisikvekslitega tahetakse saavutada suuremat kindlust veksli läbikäimises, on just nende vekslitega seotud ka teatav oht, mis seisab selles, et esimene omandaja, kes sai mitu teisikvekslit, andis kõik teisikud edasi mitmele isikule, kas tahtlikult või ekslikult, nõnda et ühe teisikveksli heausuline pidaja võib jõuda ette teise teisikveksli heausulisele pidajale veksli tähtpäeval esitamisega ja nõnda võtta viimaselt võimaluse saada rahuldust oma teisiku

järgi. Seesugune oht ähvardab neausulist teisikvekslipidajat seda rohkem halvausulise teisikvekslipidaja poolt.

5. Harilikult antakse veksli teisikud ehk teisikvekslid kolmes eksemplaris: üks vastuvõtmiseks saatmise otstarbel, teine edasiandmiseks pealkirjaga ja kolmas alalhoidmiseks kaotsilemineku juhuks, kusjuures teisikud peavad olema täpsed, s. o. täpselt vastama sisuliselt üksteisele. Vastasel korral nad tunnustatakse iseseisvateks veksliteks.

6. Teisikute koostamist võib nõuda ainult veksli esimene omandaja ja seda ainult veksli koostamisel, kusjuures igas teisikus peab olema tähendatud, mitmes ta on. Sellest järgneb, et kui esimeses teisikus on jäänud tähendamata, et see on esimene, enam ei ole võimalik koostada juurde teisi teisikuid, kuna §§ 13 ja 86 nõuete kohaselt ei oleks võimalik teha õiendust enne allkirja.

7. On arusaadav, et iga teisik peab kandma vekslisaandja või tema poolt selleks volitatud voliniku allkirja, kuna iga teisik kujutab algupärase veksli, ja üks neist asendab teisi.

§ 114.

Kui mõne teisikveksli järgi on makstud, siis kaotavad teised oma jõu. On aga veksli vastuvõtja aktsepteerinud mitu ühe ning sama veksli teisikut, siis vastutab ta oma aktseptide järgi teisikvekslitel, mis maksmisel ei ole antud tagasi, välja arvatud juhud, kui ta tõendab, et vastuvõetud teisikveksli pidaja sai aktsepti ka mõnele teisele sama veksli teisikule või teadis vastuvõetud teisikveksli saamisel mitme teisiku ekslikust vastuvõtmisest. Samal määral vastutavad ka pealekirjutaja, kes andis edasi ühe ning sama veksli mitu teisikut mitmele isikule, ja kõik hilisemad samadele teisikvekslitele pealekirjutajad oma pealkirjade järgi teisikutel, mis maksmisel ei ole antud tagasi.

1. Kõik teisikud kokku moodustavad ühe veksli, mispärast mõne üksiku järgi maksmise tõttu kõik teised kaotavad maksvuse.

2. Sellest põhimõttest teeb käesolev paragrahv kaks erandit:

a) veksli vastuvõtja (aktseptant) vastutab iga tagasiandmata aktsepti järgi, kui ta on teinud neid mitmele teisikule, kuna ta on iga aktsepti järgi võtnud endale

kohustuse iseseisvalt, mispärast ta peab neid ka täitma, olgu siis, et mõni aktsepti saajaist on toiminud halvas usus või et üks ja sama isik sai aktsepti mitmel teisikul;

b) pealekirjutaja, kes andis edasi mitu teisikut mitmele isikule, samuti ka kõik pärastised pealekirjutajad neile teisikuile, vastutavad oma pealkirjade järgi teisikuil, mis pole antud tagasi veksli maksmisel, kuna nende kõigi vastutus on iseseisev.

§ 115.

Pärast ühe teisikveksli saatmist vastuvõtmiseks esitamiseks peab saatja teistel teisikvekslitel märkima, kelle käes on hoiul vastuvõtmiseks saadetud teisikveksel. Selle märkme tegemata jätmise tõttu ei kaota saatja kätte jäänud teisikvekslid vekslijõudu.

Veksli hoidja on erivolinik, kuid ilma vormilise volituseta — ilma volikirjata. Tema ülesandeks on esitada veksel vastuvõtmiseks ja hoida seda pärast välja nõudmiseni mõne teise teisikvekslipidaja poolt. Kuna esitamiseks käesoleval juhul seadus (§ 89) ei nõua volikirja, vaid lubab esitada seda, kelle käes on veksel, siis ei ole ka võetud käesolevasse paragrahvi eeskirja, mille järgi oleks vaja nõuda hoidjalt volikirja. Eeskiri, et vekslipidaja kätte jäänud teisikvekslitele pealkirja tegemata jätmine selle kohta, kelle käes on hoiul vastuvõtmiseks saadetud teisikveksel, ei võta neilt teisikvekslitelt vekslijõudu, — see eeskiri on seletatav seega, et vekslipidaja, kes pealkirjaga andis edasi teisikveksli, tegemata tähendatud märget, § 114 järgi vastutab selle teisikveksli järgi.

§ 116.

Teisikveksli pidajal, kelle teisikvekslil on märgitud teise, vastuvõtmiseks saadetud teisikveksli hoidja, on õigus nõuda välja hoidjalt tema käes olev teisikveksel ja selle mittesaamisel lasta koostada vastav protest .

Käesolevas paragrahvis ettenähtud protest tehakse hoidja elukohas, ja kui see pole tähendatud hoiumärkmes (§ 115), siis veksli vastuvõtukohas (§ 90 p. 1). Milleks teisikveksel protestitakse, see on nähtud ette järgmises (117) paragrahvis.

§ 117.

On teisikvekslil juba vekslipealkirjad, siis on selle pidajal regressnõudeõigus, kui ta protestiga tõestab:

1) et hoidja ei andnud vastuvõtmiseks saadetud teisikvekslit temale;

2) et tema käes olevat teisikvekslit ei ole võetud vastu ega makstud selle järgi.

Käesoleva paragrahviga on antud teisikvekslipidajale õigus, asuda regressnõude teostamisele eelmiste pealekirjutajate vastu, kui tal ei ole õnnestunud saada maksu vekslimaksjalt, ega ka saada kätte hoidjalt seda teisikvekslit, mis temale oli saadetud vekslimaksjale esitamiseks vastuvõtu otstarbel, kuid regressnõude esitamiseks on vaja tõestada eeltähendatud olusid vastavate, käesolevas paragrahvis näidatud protestidega.

§ 118.

Käskvekslist võib teha ärakirja, mis peab sisaldama veksli ning kõigi sellel olevate allkirjade, pealkirjade ja märkmete ärakirja ja selle lõpul märkuse „siiamaani ärakiri" või mõne teise samasisulise väljenduse.

Käskvekslite läbikäivuse kergenduseks on peale teisikvekslite tarvitusel veel veksli ärakirjad. Vahe teisikvekslite ja ärakirjade vahel seisab selles, et esimesed annab oma allkirjaga veksliandja, kuna viimased valmistab vekslipidaja selleks, et opereerida ärakirjadega peale algupärase käskveksli saatmist vekslimaksjale vastuvõtmiseks. See opereerimine võib aga ainult seista veksli edasiandmises ärakirjade järgi, mitte aga veksli esitamises vekslimaksjale vastuvõtmiseks, ega ka regressnõuete esitamises veksliandja ja nende pealekirjutajate vastu, kelle pealkirjad seisavad algvekslil. Ärakirju vekslipidaja võib valmistada kuipalju ta soovib, kuid ärakirjal tekib juriidiline tähtsus ainult sellele mõne edasiandepealkirja mahutamise momendist.

§ 119.

Ärakirjale märgitakse ka, kelle käes on hoiul algveksel. Selle märkme tegemata jätmise tõttu ei kaota ärakiri vekslijõudu.

Käesolev paragrahv on analoogiline § 115. Kuid peab tähendama, et algveksli hoidja märkimatajätmine

veksli ärakirjal ei ole sugugi kasulik vekslipidajale, kuna selle olemasolu hõlbustab märksa veksli käiku. Vaevalt soovib keegi võtta vastu ärakirja, millel pole märgitud, kelle käes on algveksel, kuna see võtab protestimise võimaluse, kui ei lähe korda leida algvekslit.

§ 120.

Veksli ärakirjale võidakse teha uusi pealkirju nii edasiande kui ka volituse ja käenduse kohta. Ärakirjale võidakse teha ka märge veksli vastuvõtmise kohta ärakirjas näidatud pealekirjutaja au pärast. Kui märkmes ei ole näidatud, kelle au pärast veksel on võetud vastu, siis loetakse ta vastuvõetuks esimese pealekirjutaja au pärast.

Käesolevas paragrahvis ettenähtud pealkirjade tegemise võimaluses seisabki käskvekslite ärakirjade tähtsus.

§ 121.

Veksli ärakirja pidajal, kelle ärakirjal on üks või mitu algupärast edasiandepealkirja, on õigus nõuda välja hoidjalt tema käes olev algveksel ja selle mittesaamisel lasta koostada vastav protest.

Käesolev paragrahv on analoogiline § 116 ja vajab ka analoogilist käsitamist.

§ 122.

Veksli ärakirja pidajal, kes protestiga tõestab, et hoidja ei andnud temale algvekslit, on regressnõudeõigus nende vastu, kes ärakirjal andsid oma allkirjad.

Käesolev paragrahv on analoogiline § 117, kuid erineb viimasest selles, et siin on vaja ainult üks protest.

13. peatükk.

KAOTATUD KÄSKVEKSLID.

§ 123.

Paragrahvide 77—80 eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele, kusjuures vekslikaotaja palved võivad olla sihitud veksli maksja või veksli vastuvõtja vastu ja veksli järgi, millel on nähtud ette eriline maksja, — ka viimase vastu.

Käskvekslite kaotsilemineku vastu võidakse end kaitsta, nagu selle kohta on seletatud § 113 all, teisikvekslitega. Kuid peale selle on tehtud kohaldatavaks käskvekslitele ka §§ 77—80 eeskirjad, mis eriti käsitavad veksli kaotsilemineku vastu tarvitusele võetavaid abinõusid.

Pidades silmas § 97 p. 2 eeskirja, peab arvama, et kaotatud veksli järgi maksmise keelu palve võib esitada kohtule ka veksliandja juhtudel, kui kaotsileminek on leidnud aset enne veksli vastuvõtmist (aktsepteerimist) või protestimist mittemaksmise pärast, kui veksel oli aktsepteerimata.

14. peatükk.

VÄLISMAA SEADUSTE KOHALDAMINE KÄSKVEKSLITELE.

§ 124.

Paragrahvide 81—83 eeskirjad välismaa seaduste kohaldamiseks on maksvad ka käskvekslite kohta.

Kuna §§ 81—83 eeskirjad on muutmata pandud maksma ka käskvekslite kohta, on tähendatud paragrahvide all antud seletused täiel määral maksvad ka käskvekslite kohta.

IV.

LÕPPEESKIRJAD.

§ 125.

Käesoleva seaduse maksmahakkamisega kaotab maksvuse 1903. a. Veksliseadus (VSK XI k. 2. jagu).

Käesolevas paragrahvis puuduvad ülemineku-eeskirjad eelmiselt veksliseaduselt maksvale seadusele. Seepärast esitas Vabariigi Valitsus Riigikogule selle käesoleva paragrahvi täiendamise seaduseelnõu, mille järgi soovitati võtta vastu käesolev paragrahv järgnevas redaktsioonis:

„§ 125. Käesoleva seaduse maksmahakkamisega kaotab maksvuse 1903. a. Veksliseadus (V. S. K. XI k. 2 jagu) selle erandiga, et vahekorrad, mis tekkinud enne käesoleva seaduse maksmahakkamist antud vekslitest ja pealkirjadest neil vekslitel, kuigi need pealkirjad on tehtud pärast käesoleva seaduse maksmahakkamist, lahendatakse 1903. a. Veksliseaduse alusel.“

Arutades seda eelnõu oma koosolekul 3. veebruaril 1932, Riigikogu üldkomisjon tunnustas üldse liigseks § 125 täienduse, leides, et kohus lahendab ise oma praksisega esitatud täiendamis-eelnõus lahendatud üleminеku-küsimuse. Kuid selle kohta, kuidas kuulub see küsimus lahendamisele vastava eeskirja puudumisel, arvamised läksid lahku. Sellele selgusetusele vaatamata üldkomisjon lükkas ühelhäälel tagasi esitatud eelnõu, jättes § 125 muutmata 19. jaanuaril 1932 vastuvõetud kujul.

LISAD § 1 JUURDE.

I.

LIHTVEKSLITE NÄIDISEID.

1. Lihtveksel tähtpäevaga kindlal päeval (§ 5 p. 1).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—. 2. jaanuaril 19... aastal kohustun selle veksli järgi maksma Andres Pukk'ile kakstuhat krooni.

Leopold Murelik.

2. Lihtveksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast veksli kirjutamist (§ 5 p. 2).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kolme kuu pärast, arvates tänasest päevast, kohustun selle veksli järgi maksma osaühingule „Otto Vile ja Ko", Tartus, Suurturg nr. 4, kakstuhat krooni.

M. Kütt.

3. Lihtveksel tähtpäevaga ettenäitamisel (§ 5 p. 3).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Selle veksli ettenäitamisel kohustun maksma Tartu kaupmehele Jaan Konsa'le kakstuhat krooni.

Tallinna kaupmees Johan Rist.

4. Lihtveksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist (§ 5 p. 4).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kahe kuu möödumisel pärast ettenäitamist kohustun selle veksli järgi maksma Villem Katkas'ele kakstuhat krooni.

Mihkel Pulma.

5. Lihtveksel tähtpäevaga ettenäitamisel, kui vekslil on eriline maksmiseks ettenäitamise tähtaeg (§ 6).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Ettenäitamisel $\frac{\text{kuni 1. veebruarini 19... aastal}}{\text{nelja kuu jooksul}}$ kohustun selle veksli järgi maksma Tartu kaupmehele Anton Klement'ile kakstuhat krooni.

Paide kaupmees Kristjan Sipelgas.

6. Lihtveksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist, kui vekslil on eritähtaeg ettenäitamise päeva märkimiseks (§ 6).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kuue päeva möödumisel pärast ettenäitamist $\frac{\text{kuni 1. veebruarini 19... aastal}}{\text{nelja kuu jooksul}}$ kohustun selle veksli järgi maksma Rakveres Tartu kaupmehele Jaan Liblik'ale kakstuhat krooni.

Türi kaupmees Jakob Lull.

7. Lihtveksel, milles märgitakse eriline maksja (§ 8).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kuue kuu pärast, arvates tänasest päevast, kohustun selle veksli järgi maksma Tartu kaupmehele Samuel Kukk'ele Tallinna Krediitpanga kaudu kakstuhat krooni.

Valga kaupmees Nikolai Kangur.

või

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kuue kuu pärast, arvates tänasest päevast, kohustun selle veksli järgi maksma Samuel Kukk'ele kakstuhat krooni.

Eriline maksja: Eesti Rahvapank Tallinnas.

Nikolai Kangur.

II.

KÄSKVEKSLITE NÄIDISEID.

1. Käskveksel tähtpäevaga kindlal päeval (§ 5 p. 1).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

2. jaanuaril 19... aastal makske selle veksli järgi Tartu kaupmehele Voldemar Lõhmus'ele kakstuhat krooni.

Haapsalu kaupmees Evald Jürgens.

Tartu kaupmehele
Oskar Köst'ile
Tartus, Kaubahoov nr. 13.

2. Käskveksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast veksli kirjutamist (§ 5 p. 2).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kolme kuu pärast, arvates tänasest päevast, makske selle veksli järgi osaühingule „Villem Tõrvand ja Pojad", Tartus, Kaubahoov nr. 3, kakstuhat krooni.

Tallinna kaupmees Joosep Sepp.

Võru kaupmehele
Jaak Adamson'ile
Petseris.

3. Käskveksel tähtpäevaga ettenäitamisel (§ 5 p. 3).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Selle veksli ettenäitamisel makske Tartu kaupmehele Robert Põder'ile Valgas kakstuhat krooni.

Tallinna kaupmees Arnold Lipp.

Pärnu kaupmehele
Peeter Ilves'ele
Abjas.

4. Käskveksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist (§ 5 p. 4).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Ühe kuu möödumisel pärast ettenäitamist makske selle veksli järgi Tartu kaupmehele Jaan Saar'ele kakstuhat krooni.

Tapa kaupmees Otto Lepik.

Viljandi kaupmehele
Ado Silivälja'le.

5. Keskveksel tähtpäevaga ettenäitamisel, kui vekslil on eriline maksmiseks ettenäitamise tähtaeg (§ 6).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Ettenäitamisel kuni 1. veebruarini 19... aastal / nelja kuu jooksul makske selle veksli järgi Tartu kaupmehele Martin Võrgu'le kakstuhat krooni.

Pärnu kaupmees Jaan Männik.

August Talvik'ule
Keilas.

6. Käskveksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist, kui vekslil on eritähtaeg ettenäitamise päeva märkimiseks (§ 6).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kuue päeva möödumisel pärast ettenäitamist kuni 1. veebruarini 19... aastal / nelja kuu jooksul makske selle veksli järgi Tartu kaupmehele Friedrich Linde'le kakstuhat krooni.

Lelle kaupmees Karl Juurik.

Ado Kuldver'ile
Võhmas.

7. Käskveksel enese käsul (§ 85 p. 1).

Pärnus, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Selle veksli ettenäitamisel makske Haapsalus minule või minu käsul kakstuhat krooni.

Pärnu kaupmees Friedrich Indermitte.

Tallinna kaupmehele
Siegfried Riesenkampf'ile.

8. Käskveksel, mille maksjaks on veksli väljaandja (§ 85 p. 1).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

5. jaanuaril 19... aastal makske selle veksli järgi Mustvee kaupmehele Nikolai Iljin'ile kakstuhat krooni.

Tallinna kaupmees Oskar Lähker.

Tallinna kaupmehele
Oskar Lähker'ile
Rakveres, Pikk tän. nr. 16.

9. Käskveksel maksmisega pärast teatamist (§ 85 p. 3).

Tallinnas, 24. novembril 19... aastal. Veksel Kr. 2.000.—.

Kuue kuu pärast, arvates tänasest päevast, makske selle veksli järgi Tartu kaupmehele Peeter Mets'ale, Tartus, Kaubahoov nr. 1, kakstuhat krooni.

Maksmine minu teatamisel.

Otepää kaupmees Richard Remmelgas.

Tudulinna kaupmehele
Prits Paju'le.

III.

PEALKIRJADE NÄIDISEID.

1. Edasiandepealkiri.

a) nimeline:
Minu asemel makske Kommertspangale.
Otto Lind.

b) blanko:
Tallinna kaupmees Tõnis Kapral.

c) vastutamatuse:
Ilma minu vastutuseta.
Tartu kaupmees Karl Ots.

2. Volituspealkiri.

Volitan Kasper Lukk'u selle veksli järgi maksu võtma vastu.
Mari Tiitso.

3. Käenduspealkiri.

Käendan kaupmees Elmar Laur'i.
Ilmar Kaasik.

4. Vastuvõtmise (aktsepti) pealkiri.

Vastu võetud.
Türi kaupmees Julius Reiman.

või

Aktsepteeritud.
Türi kaupmees Julius Reiman.

või

Võtan vastu.
Eriline maksja: Krediitpank Tallinnas.
Ernst Aamisepp.

5. Vahendaja määramise pealkiri.

Vahendajaks määran Tallinna Linnapanga.

Armin Saarepera.

või

Vahendajaks on Tartu Pank.

L. Luts.

6. Au pärast vahendaja pealkiri.

Võtan vastu Kaubamaja „Merkur'i" au pärast.

Viktor Meri.

või

Võtan vastu au pärast.

Reinhold Puusepp.

Kommentaatori poolt antud lisad.

Lisa 1.

Vekslite tempelmaksustamine.

I. Eestis väljaantavad vekslid tempelmakstakse üksnes vastavale veksli tempelpaberile kirjutamise teel. (Tempelmaksu seaduse § 17 p. 13; võrdle Veksliseaduse § 3-ga).

II. Tempelmaksu tariif:

Tariifi järjekorra nr. nr.	Maksustamise objektid	Maksumäär	Tempelmaksu väljaarvamise alused
53	Võladokumendid.		
	A. Vekslid (igat liiki: lihtvekslid, käskvekslid, aktsepteeritud välismaa käskvekslid, transiitvekslid, solovekslid j.n.e.)	2 senti	igalt kümnelt kroonilt, kusjuures poolik kümme krooni täieks loetakse
	Erandid:		
	1. Riigikassa vekslid	—	vabad
	2. Vekslite edasiandmise pealkirjad	—	„
	B. Veksliprotestid	2 senti	igalt kümnelt kroonilt, kusjuures poolik kümme krooni täieks loetakse
	Maksu alla kuuluvad ainult protestid mittemaksmiseks, kuna teised protestid on vabastatud.		
16	Edasiandmine.		
	G. Pealkirjad		
	Erand:		
	Vekslite (ka pärast protesti ja sunnitäite otsust), võlakohustuste, transfertide, tsekkide, pandimaja kviitungite, arvete, samuti maksukäskude talongide edasiandmise pealkirjad	—	vabad

III. Määrus veksli tempelpaberite kohta.

(RT 60 — 1928, art 377).

Alus: Tempelmaksu seaduse § 26 (RT 45 — 1927).

§ 1. 15. juulist 1928 a. lastakse välja uued veksli tempelpaberid.

§ 2. Veksliandjad on kohustatud tarvitama Eestis antavate vekslite andmiseks ainult veksli tempelpaberit (Tempelmaksu seaduse § 17 p. 13).

§ 3. Veksli tempelpaberid on tekstiga ja tekstita.

§ 4. Tempelpaberid lastakse välja järgmiste veksli- ja tempelmaksu-summadega (Tempelmaksu tariif nr. 53-A):

vekslisumma kuni	50	kr.	—	tempelmaksu-summa	kr.	—.10
„ „	100	„	—	„	„	„	—.20
„ „	150	„	—	„	„	„	—.30
„ „	200	„	—	„	„	„	—.40
„ „	250	„	—	„	„	„	—.50
„ „	500	„	—	„	„	„	1.—
„ „	750	„	—	„	„	„	1.50
„ „	1.000	„	—	„	„	„	2.—
„ „	1.500	„	—	„	„	„	3.—
„ „	2.000	„	—	„	„	„	4.—
„ „	2.500	„	—	„	„	„	5.—
„ „	3.000	„	—	„	„	„	6.—
„ „	4.000	„	—	„	„	„	8.—
„ „	5.000	„	—	„	„	„	10.—
„ „	6.000	„	—	„	„	„	12.—
„ „	7.000	„	—	„	„	„	14.—
„ „	8.000	„	—	„	„	„	16.—
„ „	9.000	„	—	„	„	„	18.—
„ „	10.000	„	—	„	„	„	20.—
„ „	20.000	„	—	„	„	„	40.—
„ „	30.000	„	—	„	„	„	60.—
„ „	50.000	„	—	„	„	„	100.—
„ „	100.000	„	—	„	„	„	200.—

(Täiendav määrus — RT 51 — 1931 art. 403).

§ 5. Endised veksli tempelpaberid, mille tempelmaksu summa 6 marka ja rohkem, on maksvad tarvitamiseks kuni 1. juulini 1932 a.

Märkus. Ülaltähendatud tähtajaks kasutamata jäänud endisi veksli tempelpabereid võivad nende omanikud vahetada ümber uute veksli tempelpaberite vastu soovitavates liikides Eesti panga osakondades kuni 30. septembrini 1932 a.

(Täiendav määrus — RT 42 — 1931 art. 302).

Lisa 2.

Kohtuministri ringkiri avalikkudele notaritele

12. juunist 1926 a. nr. 2452.

Avalikkudele notaritele.

(Ärakiri rahukogude esimeestele).

Ajut. Not. sead. § 26 märkuse põhjal panen ette järgmisi tõestusvormisid ühtlustamise mõttes tarvitusele võtta, mis Tallinna notarite poolt on läbi kaalutud:

e) veksliprotest:

Protestitud Tallinna notari J. Kristelstein'i kontoris „...“ ..... 192... aastal.

Not. register Nr. . . . .

192 . . aasta . . . . kuu . . . . . päeval olen mina, avalik notar Jakob Kristelstein Tallinnas, kelle kontor Vana-Posti nr. 6, eelseisva veksli protestinud mittemaksmises (ehk mitteaktseptis), peale selle kui mina (veksli omaniku nimetus) nõudel sama aasta . . . . . kuu . . . . päeval olin saatnud (või esitanud) veksliandjale (ehk trassandile või aktseptandile) tema ülesantud asukohta . . . . maksu- (aktsepti) nõudmise, kuid tagajärjeta, (või ei saanud saata ehk esitada [veksliandjale] maksunõudmist põhjusel, et minul tema asukoht teadmata).

Protesti kulu sisse nõutud: tempelmaksu Kr.... notari vaevatasu ühes kuludega Kr...., kokku Kr....

(allkiri)
Notar

(Pitser).

Lisa 3.

Notari tasu veksli protestimise eest.

Väljavõte Notarite tasu taksist — RT. 110 — 1924.

3) Vekslite protestimise eest (Not.-sead. § 128 p. 6, § 146 ja Vekslisead. §§ 66—71 ja 109):

a) kui vekslisumma on kuni 10.000 kr. . . .	0,1%
vähemalt aga	1 kr.
b) kui vekslisumma on üle 10.000 kr. — esimese 10.000 kr. pealt	10 kr.
ja sellest üle ulatava summa pealt . . . . arvates poolikud 10 kr. täie 10 krooni ette;	0,05%
c) veksliandja vastulause kandmise eest veksliprotesti (Vekslisead. § 68 p. 4) . . .	1 kr.
d) protestist teatamise eest, iga teate eest . .	20 s.

Lisa 4.

Pühade ja puhkepäevade seadus.

(RT 155/156 — 1922.)

§ 1. Riiklisteks pühadeks ja puhkepäevadeks loetakse järgmised päevad:

1. Uus aasta (1. jaanuar).
2. Kolmekuningapäev (6. jaanuari).
3. Iseseisvuse päev (24. veebruar).
4. Palvepäev.
5. Suur reede.
6. Kevade- (ülestõusmise) pühad, 3 päeva.
7. Esimese mai püha (1. mai).
8. Ristipäev (taevaminemise püha).
9. Suvistepühad, 3 päeva.
10. Jaanipäev (24. juuni).
11. Jõulupühad, 3 päeva.

Märkus. Töö lõpetatakse kell 12 päeval:

1. Suurel laupäeval.
2. Suvistepühade laupäeval.
3. Jõulu laupäeval (24. detsembril).
4. Vanal aastal (31. detsembril).

§ 2. Seadusandliku delegatsiooni poolt 27. aprillil 1920 a. vastuvõetud määrus pühade ja puhkepäevade kohta (Riigi Teataja nr. 67/68 — 1920 a.) kaotab oma maksvuse.

Lisa 5.

Sundtäitmine aktide järgi.

A. Rahukohtunikule alluvates asjades.

§ 161[1]. Sundtäitmisele kuuluvad:

1) kinnistus- ja notariaalaktid ning Notariaalseaduse (§§ 146, 147) järgi tõestatud aktid raha maksmise või asjade või muu vallasvara tagasiandmise kohta, kui nendes aktides tähendatud võlakohustuste täitmine ei ole aktis endas tehtud olenevaks seesuguste tingimuste täitmisest, milliste saabumine peab enne seda olema tõendatud nõudja poolt;

2) samas korras tehtud või tõestatud kinnisvara rendi- või üürilepingud rentniku või üürniku kohustuse suhtes vabastada või anda tagasi rendil või üüril oleva vara rendi- või üüritähtaja möödumise tõttu ja rendi- või üüriraha maksmise kohustuse suhtes;

3) protestitud vekslid;

4) leppeaktid, mis on tõestatud õnnetusjuhtude tõttu kannatanud töölistele ja teenijatele, samuti ka nende perekondade liikmetele tasumaksmise eriseaduse järgi;

5) notariaalses korras protestitud tsekid.

1807[2]. Peale § 161[1] tähendatud aktide kuuluvad sundtäitmisele:

1) võlakohustusaktid, mis on kindlustatud avaliku hüpoteegiga;

2) rendi- ja üürilepingud, mis on tehtud notariaalselt või tõestatud seatud korras, samuti need, mis on kantud kinnistusraamatutesse, — raha maksmise kohustuse suhtes, samuti rentniku või üürniku kohustuse suhtes vabastada või anda tagasi rendil või üüril olev vara lepingus määratud rendi või üüri tähtaja möödumise tõttu, kui selle juures eelkäiv ülesütlemine (Balti Eraseaduse §§ 4103, 4105 ja 4106) toimus notari kaudu.

Rendi või üüri eseme võõrandamise juhul kuulub sundtäitmise õigus kinnisvara omandajale.

§ 161[2]. Paragrahvis 161[1] tähendatud aktid ei kuulu sundtäitmisele:

1) kui täitmine on juhitud riigiasutise vastu;

2) kui aktis sisalduv võlakohustus on kustunud aegumise tõttu, mille möödumine silmnähtavalt ilmneb akti sisust.

§ 161[3]. Õigus sundtäitmise peale aktide järgi kuulub:

1) isikule, kelle nimele akt on välja antud;

2) isikule, kellele akt on üle antud tõestatud pealkirjaga, või erilise kinnistus-, notariaal või tõestatud aktiga;

3) tähendatud isikute pärijale, kui tema pärimisõigused on tõendatud testamendiga, mis on kinnitatud täitmisele või kohtumäärusega pärandusõigustesse kinnitamise kohta;

4) käendajale, kes on võlgniku eest ära maksnud kohtuotsuse järgi või sundtäitekorras, või kui maksmine käendaja poolt on tõendatud pealkirjaga aktil või eraldi allkirjaga, kui viimased on tõestatud seatud korras;

5) kinnisvara rendi- või üürilepingu järgi (§ 161[1] p. 2) selle kinnisvara omandajale, kui ta õigused on tõestatud kinnistus- või käesoleva paragrahvi p. 3 tähendatud dokumentidega varanduse ülemineku kohta pärimise teel;

6) protestitud vekslite ja tsekkide järgi — veksli- või tsekipidajale, kelle nimel on veksel või tsekk protestitud, samuti pealekirjutajale, käendajale ja vahendajale, kes on maksnud veksli järgi ja esitab regressnõudmise;

7) notariaalses korras protestitud tseki järgi — tsekipidajale, kelle nimel maksmatus tõestatud, samuti tseki shireerijale, kes esineb tseki järgi makstud regressnõudmisega (Tsekiseaduse §§ 17 ja 18).

§ 1807[3]. Pärimisõiguste ülemineku tõenduseks on peale § 161[3] p. 3 ettenähtud pärimistõendiste lubatud esitada:

1) testamentaarne akt, mis on astunud seadusjõusse (Balti Eraseaduse § 2452; Tsiv-kp. s. § 1966);

2) kohtu määrus, millega pärija on asetatud päranduse valdusse (Balti Eraseaduse § 2480);

3) kohtu määrus, millega pärija on tunnustatud päranduse vastuvõtnuks (Balti Eraseaduse § 2634).

§ 161[4]. Sundtäitmine aktide järgi on lubatud:

1) isiku vastu, kelle nimel akt on välja antud, protestitud veksli järgi aga — kõigi selle järgi kohustatud isikute vastu;

2) tähtpäevalise käendaja vastu, kui käendus on antud

aktil enesel akti tegemisel või tõestamisel või pärast on aktil väljendatud ja tõestatud ja kui sellejuures sundtäitmispalve on esitatud ühe kuu jooksul pärast kohustuse tähtpäeva saabumist;

3) isiku vastu, kellele on läinud üle kinnisvara kasutamise õigus rendi- või üürilepingu järgi (§ 161[1] p. 2), kui seesugune üleminek tõendatakse lepingul oleva tõestatud pealkirjaga, või erilise kinnistus-, notariaal- või tõestatud aktiga;

4) kohustunud isiku pärijate vastu, kui päranduse vastuvõtt nende poolt on tõendatud kohtumäärusega nende pärandusõigustesse kinnitamise kohta või testamendiga, mis on astunud seadusjõusse;

5) notariaalses korras protestitud tseki järgi — kõigi tseki järgi kohustatud isikute vastu.

§ 1807[4]. Sundtäitmine käendaja vastu on lubatud ainult juhul, kui käendaja võttis enese peale kohustuse nagu oleks ta ise võlgnik (Balti Eraseaduse § 4520).

§ 161[5]. Aktide sundtäitmise palvetes raha maksmise üle tuleb täpselt tähendada akti järgi sissenõutav kapitalisumma, tagand ja kokkulepitud või seaduslikud protsendid, veksli järgi ka protestiga seotud kulud ja seaduses määratud tasumaks (Veksliseadus §§ 44, 52, 100, 101)[1]); protestitud tseki järgi samuti protestiga seotud kulud ning tsekitrahv (Tsekiseaduse §§ 20 ja 23).

§ 161[6]. Palve juures on sissenõudja kohustatud esitama sundtäitmisele kuuluva akti ja kohtulõivu poole määral; protestitud veksli järgi peale selle veel ka protestiakti, protestitud tseki järgi — protestiakti ja Tsekiseaduse § 23 ettenähtud trahvi nõudmisel veel tunnistuse tsekimaksja poolt, et tsekk jäi maksmata tsekiandja arvel raha puudumise pärast.

§ 161[7]. Sundtäitmispalved esitatakse: rahamaksu kohustuse või asjade ja liikuva vara tagasiandmise kohustuse järgi rahukohtunikule kostja elu- või ajutise viibimise koha järgi või kohtuotsuse täitmise koha järgi, pantkirjade järgi kinnisvara peale aga, samuti ka kohustuste järgi üüril või rendil oleva kinnisvara vabastamise või üleandmise kohta — kinnisvara asukoha järgi.

§ 161[8]. Kui rahukohtunik on tunnustanud palve rahul-

---

[1]) Käesolevas paragrahvis toodud eelmise Veksliseaduse paragrahvidele vastavad maksva Veksliseaduse §§ 43, 51, 98, 99.

damisele kuuluvaks sundtäitmise korras, teeb ta selle kohta, ilma kostjat välja kutsumata, resolutsiooni aktile endale, kui aga selleks puudub aktil ruum, siis erilisele temale juurde õmmeldud lehele, kuid nõnda, et resolutsiooni algus tuleks aktile endale. Resolutsioon peab sisaldama:

1) aasta ja kuupäeva äratähenduse, millal resolutsioon on tehtud;

2) sissenõudja ja kostja elukutsed, ees- ja perekonnanimed;

3) akti väljaandmise aja ja akti liigi äratähenduse;

4) äratähenduse, mida nimelt tuleb sundtäita;

5) äratähenduse kostjalt mõistetud kohtukulude kohta, kui ka asjaajamise tasu kohta § 161[22] tähendatud määral;

6) kohtuniku allkirja ning pitseri.

§ 161[9]. Sundtäitmispalvet rahuldamast keeldumise juhul annab rahukohtunik palujale tagasi akti pealkirjaga keeldumise põhjuste kohta, samuti ka teised esitatud dokumendid ning kohtulõivu.

§ 161[10]. Akt ühes temale tehtud täitmispealkirjaga pööratakse sissenõudja soovil sundtäitmisele eeskirjade järgi, mis on seatud kohtuotsuste täitmise kohta, sellega:

1) et täitmiskutse saatmisel kostjale temale kätte toimetatakse ka sissenõudja poolt otsuse täitjale esitatud ärakirjad täidetavast aktist ja täitmise kohta järgnenud resolutsioonist;

2) et akti täitmise, täielikult või osaliselt, täitja märgib aktil endal, kusjuures, pärast täieliku rahuldamise saamist annab akti üle kostjale, ja osalise maksmise juhul annab temale allkirja selle kohta, rendi- või üürilepingu järgi aga annab ta akti tagasi sissenõudjale.

§ 161[11]. Kostja, kes tunnustab sissenõudja nõudmised ebaõigeks, võib nõudmise hinnale vastava alluvuse järgi üldisel alusel, kuue kuu jooksul, arvates sundtäitmisele pööratud akti ärakirja temale kätteandmise päevast, esitada nõude sissenõudja vastu, viimase nõudmise sisu ümberlükkamiseks. Esimese kuu jooksul või kui sundtäitmine veel ei ole lõppenud, siis selle täieliku lõpetamiseni võib seda nõuet esitada nii sissenõudja elukoha kui ka kohtuotsuse täitmise koha järgi, pärast seda tähtaega aga — ainult sissenõudja elukoha järgi. Sellejuures on nõude esitajal lubatud paluda sundtäitmise peatamist või, kui sissenõudja selles korras juba on saanud rahulduse, nõude kindlustust.

§ 161[12]. Eelmises (161[11]) paragrahvis tähendatud

nõuete järgi esitatakse kohtulõiv pooles suuruses, võrreldes selle määraga, mis on tähendatud § 200[2].

§ 161[13]. Sundtäitmise korras sissenõutud summa või kostjalt äravõetud asjad või muu vara antakse üle sissenõudjale üksnes pärast seitsme päeva möödumist, kui ei järgne vastava kohtu määrust sissenõudmise peatamise või nõude kindlustuse kohta.

§ 161[14]. Rahukohtuniku korralduste peale sundtäitmispalvete suhtes võib sissenõudja esitada vastavale, kohtuotsuse täitmise koha rahukogule erikaebusi kõigis küsimustes, milles tema taotlused on jäetud rahuldamata.

§ 161[15]. Paragrahvis 161[14] tähendatud kaebused esitatakse seitsme päeva jooksul, arvates sissenõudja poolt esitatud akti temale tagasiandmise päevast (§§ 161[8], 161[9]).

§ 161[16]. Peale § 161[11] tähendatud juhu võib kostja seitsme päeva jooksul esimese täitmiskutse kättesaamise päevast pöörduda kohtuotsuse täitmise koha järgi rahukohtuniku poole palvega akti järgi sundtäitmist peatada. Seesugune palve lahendatakse kohtuniku poolt, peale kostja poolt sissenõudja taotluste vastu esitatud vastuväidete kaalutlemist, viivitamatult ja igal juhul kolme päeva jooksul pärast palve sissetulemist.

§ 161[17]. Otsuse täitmise peatamise palve võib esitada rahukohtunikule kohtupristavi kaudu, kes selle viivitamata esitab kuuluvuse järgi.

§ 161[18]. Paragrahvis 161[16] nimetatud palve esitamine kostja poolt peatab palve lahendamiseni kostjale kuuluva raha või väärtpaberite väljaandmise sissenõudjale ning rendil või üüril oleva vara tagasiandmise või vabastamise, samuti ka vara müügi, millele sissenõudmine on pööratud. Täitmise peatamine kaotab jõu, kui sellekohane palve kohtuniku poolt tunnustatakse rahuldust mittevääriväks. Palve rahuldamise juhul on aga kohtunik õigustatud peatama ka muud täitmistoimingud, nõudes kostjalt, kui ta selle tunnustab tarvilikuks, kindlustuse esitamist.

161[19]. Rahukohtuniku korraldus § 161[16] alusel esitatud palve suhtes täitmise peatamise kohta ei kuulu edasikaebamisele ja viiakse täide kohtupristavi nimele adresseeritud ja kohtuniku poolt allakirjutatud käsu järgi.

§ 161[20]. Rahukohtuniku korraldus täitmise peatamise kohta kaotab jõu, kui ta ei ole kinnitatud ühe kuu jooksul selle kohtu määrusega, kellele § 161[11] alusel allub kostja nõudmine sissenõudmisest vabastamise kohta.

§ 161[21]. Sissenõudja, kellele rahukohtunik on keeldunud sissenõudmist toimetamast sundtäitmise korras, võib, olenemata kaebuse esitamisest § 161[14] järgi, esitada kostja vastu oma nõude üldises korras.

§ 161[22]. Kostja on kohustatud sissenõudja nõudmisel temale tagasi maksma kohtulõivu võrdeliselt temale mõistetud sissenõudesummaga ning teised kohtukulud, samuti ka tasu asjaajamise eest, mille suuruse määrab rahukohtunik oma äranägemisel, kuid mitte üle 1/5 määrast, mis anda tuleb vannutatud advokaatide tasutaksi järgi.

§ 161[23]. Isikule, kes pöördus nõudekorrale niisuguse akti järgi, mille alusel võidi sissenõudmist toimetada sundtäitmise korras, määratakse tema nõudmisel tasu asjaajamise eest ainult võrdeliselt kostja poolt kohtus mitte õigeks võetud, kuid nõudjale väljamõistetud summaga.

§ 161[24]. Paragrahvide 161[1]—161[23] eeskirjad kohaldatakse ka leppetehingutele kohtutes toimetavates asjades, milliste järgi kostja võtab enda peale ühepoolse kohustuse kas raha maksmise või asjade või muu vallasvara tagasiandmise, või rendil või üüril oleva vara vabastamise või tagasiandmise kohta rendi- või üüritähtaja möödumise tõttu. Nende leppetehingute varustamiseks täitmispealkirjaga annab kohus, kes toimetas asja, mis on lõppenud leppega, palujale välja ärakirja leppekirjast, leppepalvest või leppeprotokollist ühes pealkirjaga asja lõpetamise kohta.

§ 1807[5]. Akti järgi sundtäitmispalve esitamine asjaomasele kohtule katkestab aegumise jooksu (Balti Eraseaduse § 3620 järgm.).

B. Üldkohtutele alluvates asjades.

§ 365[1]. Aktide järgi sundtäitmise asjades käiakse §§ 161[1]—161[24] eeskirjade järgi järgnevate eranditega:

1) kohused, mis tähendatud paragrahvide järgi (161[1]—161[24]) on pandud rahukohtunikkude peale, täidavad rahukogu liikmed, keda selleks määrab rahukogu osakondade üldkogu;

2) rahukogu tähendatud liikmete määruste peale esitatavad kaebused lahendab see rahukogu, kelle koosseisu kuulub rahukogu liige, kes tegi kaevatud määruse;

3) rahukogude otsuste peale neis asjus antavad tühistamise palved kuuluvad lahendamisele Riigikohtu tsiviilosakonna poolt.

Tempelmaks 45 senti.

C. Sundtäitmispalvete vormid.

a) Sundtäitmispalve rahukohtunikule.

Tallinna 5. jaoskonna rahukohtunikule.

Peeter Kivi, elukoht Rapla kiriku juures, omas majas,

Nõudmise hind:

1)	kapitaalvõlga . .	600 kr.	— s.
2)	8% 15. augustist 1932 palve esitamise päevani . .	1 „	06 „
3)	protestikulud . .	3 „	80 „
4)	¼% tasu . . .	1 „	51 „
	Kokku	606 kr.	37 s.

SUNDTÄITMISPALVE.

Esitades siinjuures Hans Murelik'u poolt 15. veebruaril 1932 Jüri Pihlak'ale 600 kr. peale, tähtpäevaga 15. augustil 1932, antud protestitud veksli, mil viimase ja Juhan Silivälja ning Karl Johanson'i vastutavad pealkirjad, palun varustada see veksel sundtäitmispealkirjaga, mille järgi minu kasuks mõista välja Hans Murelik'ult, Jüri Pihlak'alt, Juhan Silivälja'lt ja Karl Johanson'ilt igaühelt:

1)	kapitaalvõlga	600 kr.	— s.
2)	8% kapitaalvõlalt 15. augustist 1932 rahuldamise päevani		
3)	protestiga seotud kulusid .	3 „	50 „
4)	¼% tasu	1 „	50 „
5)	kohtu- ja asjaajamise kulud.		

Võlgnikkudest elab Hans Murelik Tallinnas, Paldiski maantee 5, krt. 3, mispärast käesoleva palve lahendamine allub Tallinna 5. jaoskonna rahukohtunikule.

Lisandan eeltähendatud protestitud veksli ühes ärakirjaga.[1])

Raplas, 21. augustil 1932.

(allkiri.)

[1]) Kui palve saadetakse postiga, siis tähendatagu palve lõpus, et kohtulõiv (1½% nõudmise hinnast) saadetakse ka postiga. Ka tempelmaksu võib saata postiga ühes kohtulõivuga. Kui on soovitav, võib paluda saata veksel tagasi politsei kaudu varustatult sundtäitmispealkirjaga, kuid viimase eest tuleb lisandada veel tempelmaksu 25 senti ja kantseleimaksu 25 senti. Kantseleimaksu võib tasuda ka kohtumarkidega.

Tempelmaks 45 senti.

b) Sundtäitmispalve rahukogu liikmele.

Tallinna-Haapsalu rahukogu liikmele.

Johan Tamm'e, elukoht Lihulas, omas majas,

Nõudmise hind:

1)	kapitaalvõlga . .	1.500 kr.	— s.
2)	8% 25. jaanuarist 1933 palve esitamise päevani . .	60 „	— „
3)	protestikulud . .	5 „	80 „
4)	¼% tasu . . .	3 „	91 „
	Kokku	1.569 kr.	71 s.

SUNDTÄITMISPALVE.

Esitades siinjuures Karl Ohelik'u poolt 25. oktoobril 1932 Jaan Kangro'le 1500 kr. peale, tähtpäevaga 25. jaanuaril 1933, antud protestitud veksli, mil viimase vastutav pealkiri, palun varustada see veksel sundtäitmispealkirjaga, mille järgi minu kasuks mõista välja Karl Ohelik'ult ja Jaan Kangro'lt kummagilt:

1)	kapitaalvõlga	1500 kr.	— s.
2)	8% kapitaalvõlast 25. jaanuarist 1933 rahuldamise päevani	„	„
3)	protestiga seotud kulusid .	3 „	80 „
4)	¼% tasu	3 „	91 „
5)	kohtu- ja asjaajamise kulud.		

Võlgnik Karl Ohelik elab Haapsalus, Kalda tän. 5, mispärast käesoleva palve lahendamine allub Tallinna-Haapsalu rahukogule.

Lisandan eeltähendatud protestitud veksli ühes ärakirjaga.[1])

Lihulas, 25. juulil 1933.

(allkiri.)

[1]) Kui palve saadetakse postiga, siis tähendatagu palve lõpus, et kohtulõiv (1½% nõudmise hinnast) saadetakse ka postiga. Ka tempelmaksu võib saata postiga ühes kohtulõivuga. Kui on soovitav, võib paluda saata veksel tagasi politsei kaudu varustatult sundtäitmispealkirjaga, kuid viimase eest tuleb lisandada veel tempelmaksu 25 senti ja kantseleimaksu 25 senti. Kantseleimaksu võib tasuda ka kohtumarkidega.

Tempelmaks 35 senti.

c) Avaldus kohtupristavile sundtäitmispealkirjaga varustatud veksli järgi sissenõudmise pööramisega võlgniku vallasvarale.[1])

Tallinna 5. jaoskonna kohtupristavile.

Peeter Kivi, elukoht Rapla kiriku juures, omas majas,

AVALDUS.

Esitades siinjuures Hans Murelik'u veksli 15. veebruarist 1932, millele Tallinna 5. jaoskonna rahukohtuniku poolt tehtud sundtäitmispealkirja järgi nimetatud Hans Murelik ja teised võlgnevad minule:

1)	kapitaalvõlga	600 kr.	— s.
2)	8% 15. augustist 1932 kuni rahuldamise päevani . . .	„	„
3)	protestikulusid	3 „	80 „
4)	¼% tasu	1 „	50 „
5)	kohtu- ja asjaajamise kulusid	26 „	27 „

palun pöörata selle võla sissenõudmine võlgniku H. Murelik'u vallasvarale tema korteris: Tallinnas, Paldiski maantee 5, krt. 3.

Lisandan eeltähendatud protestitud veksli ühes ärakirjaga.

Raplas, 1. septembril 1932.

(allkiri.)

---

[1]) Linnades, kus puudub kohtupristav, ja väljaspool linna piire täidab kohtuotsusid kohalik politsei komissar, abikomissar või konstaabel, kui sissenõutav summa ei ületa 200 kr. ja sissenõudmine pööratakse võlgniku vallasvarale — vaata Tsiv.-kp. s. § 158[1], lisa 11. Kuna politseiametnikud täidavad kohtuotsusid samadel alustel kui kohtupristavid, on viimastele antavate avalduste vormid maksvad ka politseiametnikkude suhtes.

Tempel-maks 35 senti.

d) Avaldus kohtupristavile sundtäitmispealkirjaga varustatud protestitud veksli järgi sissenõudmise pööramisega võlgniku kinnisvarale.

Tallinna 4. jaoskonna kohtupristavile.

Jaan Maasik'u, elukoht Nõmme linnas, õie 7,

AVALDUS.

Esitades siinjuures Madis Kirsipuu' veksli 1. novembrist 1932, millele Tallinna 4. jaoskonna rahukohtuniku poolt tehtud sundtäitmis-pealkirja järgi M. Kirsipuu võlgneb minule:

1)	kapitaalvõlga	500 kr.	— s.
2)	8% 1. jaanuarist 1933 kuni rahuldamise päevani . . .	„	„
3)	protestikulusid	3 „	80 „
4)	¼% tasu	1 „	30 „
5)	kohtu- ja asjaajamise kulusid	22 „	29 „

palun pöörata selle võla sissenõudmine võlgniku M. Kirsipuu kinnisvarale, mis asub Tallinnas, 3. alevi hüpoteegi ringkonnas, kinnistuse nr. 431 all Liivalai nr. 40.

Võlgniku elukoht on samas kinnisvaras, krt. 3.

Lisandan eeltähendatud protestitud veksli ühes ärakirjaga.

Nõmme linnas, 15. jaanuaril 1933.

(allkiri.)

Tempelmaks 35 senti.

e) Avaldus kohtupristavile sundtäitmis-pealkirjaga varustatud protestitud veksli järgi sissenõudmise pööramisega võlgniku rahasummadele, mis kolmanda isiku käes.[1])

Tallinna 7. jaoskonna kohtupristavile.

Joosep Kull'i, elukoht Viljandis, Jakobsoni 7, krt. 2,

AVALDUS.

Esitades siinjuures Peeter Kuuseoks'a veksli 3. märtsist 1932, millele Tallinna 7. jaoskonna rahukohtuniku poolt tehtud sundtäitmis-pealkirja järgi P. Kuuseoks võlgneb minule:

1)	kapitaalvõlga	350 kr.	— s.
2)	8% 3. juulist 1932 kuni rahuldamise päevani . . .	„	„
3)	protestikulusid	2 „	90 „
4)	¼%	— „	90 „
5)	kohtu- ja asjaajamise kulusid	14 „	75 „

palun pöörata selle võla sissenõudmine võlgniku P. Kuuseoks'a palgale, mida ta saab Tallinnas asuvalt Põhja paberi- ja puupapivabriku aktsiaseltsilt, kus ta teenib kontoriametnikuna.

Nimetatud aktsiaseltsi juhatus asub Tallinnas, Suur Tartu maantee 86.

Kutsed ja teated palun saata minule aadressi järgi: Tallinn, S. Pärnu maantee 7, krt. 5, P. Lukk.

Võlgniku P. Kuuseoks'a elukoht on: Tallinn, Suur Kompassi 4, krt. 2.

Lisandan eeltähendatud protestitud veksli ühes ärakirjaga.

Viljandis, 15. detsembril 1932.

(allkiri.)

[1]) Linnades, kus puudub kohtupristav, ja väljaspool linna piire täidab kohtuotsusid kohalik politseikomissar, abikomissar või konstaabel, kui sissenõutav summa ei ületa 200 kr. ja sissenõudmine pööratakse võlgniku vallasvarale — vaata tsiv.-kp. s. § 158[1], lisa 11. Kuna politseiametnikud täidavad kohtuotsusid samadel alustel kui kohtupristavid, on viimastele antavate avalduste vormid maksvad ka politseiametnikkude suhtes.

Tempelmaks 45 senti.

f) Vekslivoliniku poolt rahukohtunikule esitatav sundtäitmispalve.

(Veksliseaduse §§ 25 ja 26; Senati tsiviilkass. dep. otsus nr. 58 — 1913, v. lisa 8).

Lihula jaoskonna rahukohtunikule.

Vekslivoliniku Jaan Ploom'i, elukoht Risti jaama juures, Sommer'i majas, Läänemaal,

Nõudmise hind:

1)	kapitaalvõlga . .	700 kr.	— s.
2)	8% 7. oktoobrist 1932 kuni palve esitamise päevani	7 „	77 „
3)	protestikulud . .	4 „	— „
4)	¼% tasu . . .	1 „	77 „
	Kokku	713 kr.	54 s.

SUNDTÄITMISPALVE.

Esitades siinjuures Evald Roosiorg'i poolt 7. aprillil 1932 Abram Goldmann'ile tähtpäevaga 7. oktoobril 1932 antud protestitud veksli, millel viimase ja Otto Priimägi' vastutavad pealkirjad ning Mihkel Parts'i volituspealkiri minu nimele, palun varustada see veksel sundtäitmis-pealkirjaga, mille järgi mõista välja minu volitaja Mihkel Parts'i kasuks Evald Roosiorg'ilt, Abram Goldmann'ilt ja Otto Priimängi'lt igaühelt:

1) kapitaalvõlga . . . . . 700 kr. — s.
2) 8% kapitaalvõlalt 7. oktoobrist 1932 rahuldamise päevani . . . . . .
3) protestiga seotud kulusid . 4 „ — s.
4) ¼% tasu . . . . . 1 „ 85 „
5) kohtu- ja asjaajamise kulud.

Võlgnikkudest elab Otto Priimägi Lihulas, maja nr. 16, mispärast käesoleva palve lahendamine allub Lihula jaoskonna rahukohtunikule.

Lisandan eeltähendatud protestitud veksli ühes ärakirjaga.[1])

Ristil, 27. novembril 1932.

(allkiri.)

[1]) Kui palve saadetakse postiga, siis tähendatagu palve lõpus, et kohtulõiv (1½% nõudmise hinnast) saadetakse ka postiga. Ka tempelmaksu võib saata postiga ühes kohtulõivuga. Kui on soovitav, võib paluda saata veksel tagasi politsei kaudu varustatult sundtäitmis-pealkirjaga, kuid viimase eest tuleb lisandada veel tempelmaksu 25 senti ja kantseleimaksu 25 senti. Kantseleimaksu võib tasuda ka kohtumarkidega.

Tempelmaks 35 senti.

g) Vekslivoliniku poolt kohtupristavile esitatav sundtäitmis-avaldus.[1])

Tallinna 4. jaoskonna kohtupristavile.

Vekslivoliniku Jaan Ploom'i,
elukoht Risti jaama juures,
Sommer'i majas, Läänemaal,

AVALDUS.

Esitades siinjuures Evald Roosiorg'i veksli 7. aprillist 1932, millele Lihula jaoskonna rahukohtuniku poolt tehtud sundtäitmis-pealkirja järgi Abram Goldmann ja teised võlgnevad minu volitaja Mihkel Parts'ile

1)	kapitaalvõlga	700 kr.	— s.
2)	8% 7. oktoobrist 1932 kuni rahuldamise päevani . . .	„	„
3)	protestikulusid	2 „	90 „
4)	¼% tasu	1 „	85 „
5)	kohtu- ja asjaajamise kulusid	33 „	13 „

palun pöörata selle võla sissenõudmine võlgniku Goldmann'i vallasvarale, mis seisab mitmesugustes riidekaupades tema laos Liivalaia nr. 13.

Võlgniku A. Goldmann'i elukoht on: Tallinnas, Sadama 3, krt. 1.

Kutsed ja teated minule palun saata aadressi järgi: Tallinn, Falkpargi 4, krt. 11, Joh. Nõges.

Lisandan eeltähendatud protestitud veksli ühes ärakirjaga.

Ristil, 5. detsembril 1932.

(allkiri.)

---

[1]) Linnades, kus puudub kohtupristav, ja väljaspool linna piire täidab kohtuotsusid kohalik politseikomissar, abikomissar või konstaabel, kui sissenõutav summa ei ületa 200 kr. ja sissenõudmine pööratakse võlgniku vallasvarale — vaata tsiv.-kp. s. § 158[1], lisa 11. Kuna politseiametnikud täidavad kohtuotsusid samadel alustel kui kohtupristavid, on viimastele antavate avalduste vormid maksvad ka politseiametnikkude suhtes.

Tempelmaks 45 senti.

h) Kohtupristavi või politseiametniku määramise palve vorm.[1])

Viljandi-Pärnu rahukogu esimehele.[2])

Jaan Männik'u, elukoht Tallinnas, Harju tän. 17, krt. 2,

PALVE.

Esitades siinjuures avalduse kohtupristavi nimele ühes Jüri Sõnajalg'i protestitud veksliga, millel Tartu 1. jaoskonna rahukohtuniku sundtäitmispealkiri, palun määrata kohtupristavi selle otsuse täitmiseks avalduses märgitud viisil ja kohal ning anda üle määratud kohtupristavile avaldus ühes veksliga, teatades sellest minule.

Lisandan avalduse kohtupristavi nimele ühes selles avalduses tähendatud veksliga ja tempelmaksu 25 s. ning kantseleimaksu 25 senti.[3])

Tallinnas, 5. septembril 1932. a.

(allkiri.)

---

[1]) Kui nõudmine ei ületa 200 kr. ja täitmist tuleb toimetada linnas, kus puudub kohtupristav, või väljaspool linna piire, siis tuleb käesolevas palves asendada sõna „kohtupristav" sõnaga „politseiametnik".

[2]) Kui sundotsus on tehtud rahukohtuniku poolt, siis tuleb täitmisel Tallinna-Haapsalu rahukogu piirkonnas käesolev palve anda Tallinna-Haapsalu rahukogu II. astme esimehele, teiste rahukogude piirkonnas antakse kõik seesugused palved lihtsalt rahukogu esimehele, kuna neis rahukogudes on I. ja II. aste koos.

[3]) Kohtupristavi määramisel võetakse tempelmaksu 25 senti ja kantseleilõivu 25 senti; viimast võib tasuda kohtumarkidega — vaata käesoleva lisa D — § 853[3].

D. Kohtulõivu määrad ja maksmise kord.[1])

§ 848. Nõudepalve pealt võetakse kohtulõivu:

1) kui nõudehind ei ulatu üle 1000 kr., nõudehinnast 3%
2) kui nõudehind on üle 1000 kr., kuid mitte üle 10.000 kr., — esimese 1000 kr. pealt 30 kr. ning ülejääva summa pealt 2½%
3) kui nõudehind on üle 10.000 kr., — esimese 10.000 kr. pealt 255 kr. ning ülejääva summa pealt 2%

Sama lõivu võetakse ka vastunõuete pealt, kolmandate isikute palvete pealt asjaosaliseks astumise kohta iseseisva nõudmisega, apellatsioonikaebuste pealt ning kajade pealt tagaseljaotsuste vastu. Summa alla ühe krooni loetakse täieks krooniks.

§ 853[1]. Kohtulõivu maksetakse järgmiselt:

1) kui lõivu summa ei ulatu üle 50 krooni, — kohtumarkides või sularahas;
2) muil juhtudel — sularahas.

§ 853[3]. Kohtumarke müüakse Eestipanga osakondades ja kohtuasutustes. Kohtuasutustele antakse kohtumarke avansina Kohtu- ja siseministri ning Majandusministri kokkuleppel kindlaksmääratud summa peale.

(RT 81/82 — 1924.)

E. Tempelmaksu määrad kohtutele ja kohtuametnikkudele antavatelt palvetelt ja muudelt paberitelt.

Tempelmaksu tariif.

Tariifi järjekorra nr. nr.	Maksustamise objektid	Maksumäär	Tempelmaksu väljaarvamise alused
	I osa. Kirjavahetus riigi- ja omavalitsuse asutustega ja nende ametnikkudega.		
1	Avaldused. Avaldused, palvekirjad, teadaanded, ettekanded, kaebused, vastused, seletused, vastulaused, kajad (niihästi kirjalikud kui ka protokolleeritud suusõnalised) ja muud paberid, mis esitatakse		

[1]) § 161[6] põhjal võetakse sundtäitmispalvetelt § 848 ettenähtud lõivu ainult poolel määral.

Tariifi järjekorra nr. nr.	Maksustamise subjektid	Maksumäär	Tempelmaksu väljaarvamise alused
	eraasjus riigi administratiiv- ja kohtuasutustele ja nende ametnikkudele, ning omavalitsuseasutustele ja nende ametnikkudele, samuti nimetatud asutuste ja ametnikkude poolt väljaantavad lahendavad paberid (olgugi pealkirja või resolutsiooni näol), mis sisaldavad vastused asja sisu kohta	25 senti	igalt poognalt.
	Erandid:		
2	Avalduste lisad.		
	Igasuguste avalduste ja teiste nr. 1 tähendatud kirjade lisad, mis neid kirju täiendavad ja arendavad ning eraisikute ja -asutuste soovil või seaduse nõudmisel neile juurde lisatakse, nagu: seletuskirjad, joonistused, plaanid, nimekirjad, projektid, raamatud, tunnistused, õiendused, ärakirjad lisadest . . .	10 senti	igalt poognalt.

Lisa 6.

Vekslisumma hoiuleandmise kord kohtusse.

Tsiviilkohtupidamise seaduse IV raamat, IX osa.

1. peatükk.

Võlakohustuseseme hoiuleandmine kohtule.

§ 1460[29]. Kui võlgnik ei saa rahuldada võlausaldajat võlakohustuse järgi võlausaldaja või ta esindaja äraoleku tõttu või mõnel muul põhjusel, siis on tal õigus esitada võlakohustuse hoiule võlakohustuse täitmiskoha asjaomase rahukogu esimehele, või kui täitmiskoha kohta pole kokku lepitud ja see ei järgne võlakohustuse iseloomust, siis võlgniku elukoha asjaomasele rahukogule; nõudmiste ja võlakohustuste järgi aga, mis on kindlustatud märkustega kinnisvara peale kinnistusraamatutes, kantakse nõudmise või võlakohustuse ese hoiule kinnisvara asukoha rahukogule.

§ 1460[30]. Kohtule hoiule anda võib:

1) sularaha;
2) väärtpabereid;
3) dokumente;
4) väärtasju.

Teisi esemeid võib anda hoiule ainult sel juhul, kui nende hoiule võtmiseks rahukogu esimees ei leia takistusi.

§ 1460[31]. Hoiulevõtmispalve peab peale paluja ja tema elukoha äratähenduse sisaldama:

1) võlausaldaja nime ja perekonnanime või tema õigusjärglaste nimed ja perekonnanimed, kui viimased on võlgnikule teada, samuti ka tähendatud isikute elukoha või äratähenduse, et elukoht ei ole võlgnikule teada;

2) võlakohustuse äratähenduse, mille täitmiseks esitatakse raha või muid esemeid;

3) põhjuse, mille pärast rahuldust ei saadud anda võlausaldajale või tema õigusjärglastele;

4) hoiuleantavate esemete või rahasumma täpse äratähenduse;

5) palve, et hoiuleantud esemed võlausaldajale nõudmise peale välja antaks.

See palve peab olema kirjalik ja sellele peab juurde lisama võlausaldaja väljakutsumiseks vajalik raha.

§ 1460[32]. Pärast palve sissetulemist annab rahukogu esimees, ilma paluja seletuse õigust kontrollimata, temale viivitamata tunnistuse esitatud raha või muude esemete vastuvõtmise kohta ja teeb korralduse võlausaldaja kutsumise kohta hoiuleantud esemete kättesaamiseks. Kutse saadetakse kutselehega, kui aga on teadmata võlausaldaja õigusjärglased või nende või võlausaldaja enda elukoht, siis — kuulutuse kaudu.

§ 1460[33]. Kuulutus peab sisaldama võlakohustuse äratähenduse, mille järgi hoiuleandmine on aset leidnud ja võlausaldaja kutse, ilmuda hoiule antud eset kätte saama.

§ 1460[34]. Enne hoiuleantud eseme väljaandmist võlausaldajale on rahukogu esimees kohustatud nõudma temalt selle akti esitamist, mis on aluseks hoiuleantud esemega kustutatavale võlakohustusele. Sellel aktil teeb rahukogu esimees pealkirja ja annab selle tagasi võlausaldajale, kui see akt pärast järgnenud maksmist ei kaota täielikult oma jõudu, vastasel korral aga annab selle üle võlgnikule.

§ 1460[35]. Võlausaldaja vaidlus rahulduseseme kohtule hoiuleandmise õigsuse vastu esitatakse nõudetoimetuse üldeeskirjade järgi.

§ 1460[36]. Kuni võlausaldaja ei ole avaldanud nõudmist hoiule antud eseme temale väljaandmise kohta, võib võlgnik hoiuleantud eseme tagasi võtta. Raha aga, mis on kohtusse hoiule antud kinnisvarale märkusega kindlustatud võlakohustuse kustutamiseks, kui märkus on juba kustutatud, võib võlgnik võtta tagasi ainult võlausaldaja nõusolekul või seadusjõusse astunud kohtuotsuse põhjal, millega hoiuleandmine on maksvusetuks tunnustatud.

§ 1460[37]. Võlgniku poolt kantud kulud hoiuleandmise toimetuse ja hoiu enda tõttu peab tasuma võlausaldaja, välja arvatud juhud, kui hoiuleandmine tunnustatakse ebaõigeks.

Lisa 7.

Riigikohtu otsused,

mis avaldatud veksli asjus juhtnöörina seaduste ühesuguseks tõlgitsemiseks ja kohaldamiseks (Tsiviilkp. s. § 815).

A. ÜLDKOGU OTSUSED.

I. Riigikohtu üldkoga otsus 8. märtsist 1926 a. nr. 2.

Jaan Kiesler'i kaebus valvekorras Kohtupalati määruse peale 10. sept. 1925 a. Eduard Mõttus'e, Johan Linnakse ja t. süüdistuses N. S. § 13, 1665, 1666 ja 1671 järele.

Eeistuja esimees K. Parts, ettekandja riigikohtunik P. Kann; Riigikohtu prokuröri k. t. K. Luud.

1. aprillil 1925 a. saatis Jaan Kiesler Tallinna-Haapsalu Rahukogu 1. jsk. kohtu-uurijale järgmise sisuga palve:

Septembri kuus 1923 a. kirjutanud Jaan Kiesler Eduard Mõttuse palvel žirandina ühele 500.000-margalisele ja teise 200.000-margalisele vekslile peale. Nende vekslite väljaandjana kirjutanud alla keegi Nikolai Koik. Esimese žirandina enne J. Kieslerit olevat neile vekslitele peale kirjutanud Nina Mõttus ja viimase žirandina Eduard Mõttus, kui k.-m. „M. J. Tõnisson'i" omanik. Need vekslid deponeerinud E. Mõttus Põhja-Pangas oma konto-korrentlaenu kindlustuseks Jaan Kiesleri teadmisel.

Suvel 1924 a. juuni kuul palunud E. Mõttus J. Kieslerilt uut žiirot uutele vekslitele, sest vanade vekslite tähtaeg olevat kätte jõudnud ning neid olevat tarvis ümber vahetada. Selle E. Mõttuse palve täitnud Jaan Kiesler ja annud palutud žiirod.

Kuid E. Mõttusel ei olevat korda läinud kaht uut vekslit endiste vekslite asemel Põhja-Pangas deponeerida, sest et neil vekslitel ei olevat olnud N. Koigi allkirja. Seepärast

lubanud E. Mõttus 500.000 margalise veksli Kieslerile tagasi saata, kuna teine 200.000 margaline veksel olevat rikutud ja hävitatud. Kuid E. Mõttus ei ole seda 500.000 m. vekslit J. Kieslerile tagasi saatnud. Pärast aga selgunud, et see 500.000 margaline veksel olevat Meripanga nõudmisel 13. okt. 1924 a. notaar Kristelsteini poolt protestitud, ja et kellegi Hans Kaljo palvel olevat selle protestitud veksli järele Tallinna-Haapsalu Rahukogu abiesimees Uuesson Jaan Kieslerilt sunnitäite korras 453.172 marka välja mõistnud. Ka tulnud ilmsiks, et selle veksli olevat N. Koigu asemel alla kirjutanud E. Mõttus ise, kui k.-m. „M. J. Tõnissoni" omanik, ja et veksli endiste žirantide asemel olid nüüd žirantidena peale kirjutanud esimesena Nina Mõttus ja pärast J. Kiesleri pealkirja viimistena Joh. Linnakse ja Hans Torokoff.

Nende asjaolude põhjal palus Jaan Kiesler N. S. §§ 13, 1665, 1666 ja 1671 p. 2 ja 3 järele vastutusele võtta Eduard Mõttuse, Johan Linnakse, Hans Torokoff'i, Hans Kaljo ja Meripanga likvideerimise komisjoni esimehe.

Omas palves lisab Jaan Kiesler veel, et Tartu-Võru Rahukogu on Tallinna-Haapsalu Rahukogu abiesimehe sundotsuse täitmise seisma pannud.

Alluvuse järele anti J. Kiesleri poolt esitatud palve Tallinna 5. jsk. kohtu-uurija kätte.

Jaan Kiesleri palve läbi vaadanud, leidis kohtu-uurija, et Ed. Mõttuse ja teiste teguviisis puuduvad pettuse tunnismärgid, sest et Jaan Kiesler on ise blankoveksli Ed. Mõttuse kätte kindlaks otstarbeks annud ja et sel asjaolul, et Ed. Mõttus ei ole oma lubadust täitnud ja vekslit J. Kieslerile tagasi saatnud, ei ole tähtsust, kuna aga küsimused, kas Mõttus õigustatud oli veksleid edasi andma ja isiklikult või teiste isikute läbi veksli järele raha nõudma, ja kas oli veksel valuutaveksel või mitte, tulevat Kr. Kp. S. § 27 põhjal arutusele võtta tsiviilkohtukorras ja seepärast määras: asi Tallinna-Haapsalu Rahukogu prokurörile saata edaspidiseks korralduseks.

Selle kohtu-uurija määruse peale 20. maist 1925 a. kaebas Jaan Kiesler esiteks Rahukogule ja siis Kohtupalatile. Kuid nii Tallinna-Haapsalu Rahukogu (korraldav istung 15. juunil 1925 a.), kui ka Kohtupalat (kriminaal-departemangu korraldav istung 10. sept. 1925 a.) ühinesid Tallinna-Haapsalu Rahukogu 5 jsk. kohtu-uurija määrusega 20. maist 1925 a. ja jätsid Jaan Kiesleri erakaebused tagajärjeta.

Riigikohtule antud palves seletab Jaan Kiesler, et Rahukogu ja Kohtupalat olevat käesoleval juhtumusel seadustega vastollu sattunud, ja palub Riigikohut järelvalve korras Tallinna-Haapsalu Rahukogu määrust 15. juulist 1925 a. ja Kohtupalati määrust 10. sept. 1925 a. tühistada ja ette kirjutada, et käesolevas asjas eeluurimine alustataks.

Jaan Kiesleri palvet Kohtu As. Sead. § 249 põhjal valvekorras arutades, prokuröri k. t. arvamise kuulanud, leidis Riigikohtu üldkogu:

1) Tallinna-Haapsalu Rahukogu 5. jsk. kohtu-uurija, Tallinna-Haapsalu Rahukogu ja Kohtupalat on oma määruste aluseks võtnud asjaolu, nagu oleks Jaan Kiesler Ed. Mõttusele blankoveksli annud ja seepärast otsusele jõudnud, et Kr. Kp. S. § 27 põhjal tuleb käesoleval juhtumusel tsiviilkohtukorras lahendada küsimus, kas vaieluse all olev veksel oli valuutaveksel või mitte. On õigus, et blankoveksel loob blankoveksli väljaandja ja blankoveksli esimese pidaja vahel veksi-vahekorra (vaata V. Sen. Ts. Dep. otsus 1915 a. nr. 22), kus võiks veksli valuuta küsimus tekkida, mida Kr. Kp. S. § 27 põhjal tsiviil-kohtukorras lahendatakse. Kuid ülemalnimetatud määruste aluseks võetud asjaolu, nagu oleks Jaan Kiesler E. Mõttusele blankoveksli annud, ei vasta tõeoludele.

Jaan Kiesleri palvest ja palve juure lisatud veksli ärakirjast on näha, et Jaan Kiesler andis Ed. Mõttusele vekslipaberile kirjutatult oma žiiro-pealkirja. Kuid seesugune žiiropealkirjaga varustatud vekslipaber ei ole blankoveksel, sest sel puudub blankoveksli olulisem tunnismärk — veksli allkiri.

Et aga J. Kiesleri žiiropealkirjaga varustatud vekslipaber (ilma veksli allkirjata) ei olnud veksel ega blankoveksel, siis ei võinud ka J. Kiesleri ja E. Mõttuse, ega ka J. Kiesleri ja J. Linnakse ja teiste vahel tekkida veksli vahekordi, mis oleks tulnud Kr. Kp. S. § 27 põhjal tsiviilkohtukorras lahendada, nagu seda on ekslikult arvanud Tallinna-Haapsalu Rahukogu 5 jsk. kohtu-uurija, Tallinna-Haapsalu Rahukogu ja Kohtupalat.

2) Tallinna-Haapasalu Rahukogu 5 jsk. kohtu-uurija, Tallinna-Haapsalu Rahukogu ja Kohtupalat on üsna õigesti leidnud, et Ed. Mõttuse ja teiste teos puuduvad pettuse tunnismärgid, nagu seda on arvanud J. Kiesler. Kuid see J. Kiesleri eksitus tema poolt ülesantud kuriteo juriidilises kvalifikatsioonis ei tohiks põhjuseks olla asja lõpetamiseks, nagu see käesoleval juhtumusel on sündinud, vaid kohus oleks pidanud ise kahjukannataja poolt ülesantud kuritegu asjaolude järele kvalifitseerima.

Kaebusest on näha, et J. Kiesler usaldas E. Mõttusele oma žiiropealkirja puhtale vekslipaberile selleks, et sellele vekslipaberile alla kirjutaks N. Koik, esimeseks žirandiks peale kirjutaks Nina Mõttus ja viimaseks (J. Kiesleri žiiro alla) žirandiks — Ed. Mõttus kui k.-m. „M. J. Tõnissoni" omanik, ja et Ed. Mõttus selle veksli deponeeriks endise veksli asemele Põhja-Pangas Ed. Mõttuse konto-korrentlaenu kindlustuseks. Ed. Mõttus seda ei teinud, tarvitas kurjasti tema kätte usaldatud J. Kiesleri žiiropealkirja ja tegi J. Kiesleri žiiropealkirjaga varustatud vekslipaberist hoopis teise veksli, millele N. Koigu asemel ise alla kirjutas j.n.e., ja mida ta pärast oma kasuks ära tarvitas. Äramääratud otstarbeks usaldatud blankoallkirja teiseks otstarbeks ja oma kasuks äratarvitamine on kuritegu, mis on ette nähtud N. S. § 1694.

Neil põhjustel *otsustas* Riigikohtu üldkogu: Tallinna-Haapsalu Rahukogu 5 jsk. kohtu-uurija määrus 20. maist 1925 a., Tallinna-Haapsalu Rahukogu korraldava istungi määrus 15. juulist 1925 a. ja Kohtupalati kriminaal-departemangu korraldava istungi määrus 10. sept. 1925 a. tühistada ja ette kirjutada Jaan Kiesleri kaebus saata vastavale Tallinna-Haapsalu Rahukogu uurijale eeluurimise toimetamiseks Ed. Mõttuse süüdistuses N. Sead. § 1694 järele.

II. Riigikohtu üldkogu otsus 1. novembrist 1926 a. nr. 9.

Kohtuministri poolt K. A. S. 259[1] põhjal 17. apr. 1926 a. nr. 2325 all esitatud seletuspärimine küsimuses, kas maksvate seaduste järele on notarid kohustatud protestimiseks vastu võtma ka neid veksleid, mille lunastamise kohaks ei ole sama notari asukoha linn, alev või vald, vaid mõni teine linn, alev või vald sama rahukogu ringkonnas.

Eesistuja Riigikohtu esimees K. Parts,
Ettekandja riigikohtunik V. Ditmar,
Riigikohtu prokurör R. Rägo.

Kohtuminister on arvanud selle küsimusele jaatavalt vastata ja selle arvamisega ühineb ka Riigikohus järgmistel põhjustel.

Veksliseaduse § 49 järele peab protestima veksli, mida ettenäitamisel ei ole ära tasutud, seks et ta kõigi vekslikohuslaste suhtes alles hoiaks veksli jõu. Protest peab Veksliseaduse § 47 põhjal sündima notari või notari seadusliku asetäitja läbi. Ka notariaalseadus näeb ette notaride kohustust proteste toimetada, kui see oma § 146-ndas käsitab küsimust, kuidas neid tuleb toimetada. Keegi teine ei ole seaduse järele protestimiseks võimustatud kui ainuüksi notarid ja nende seaduslikud asetäitjad. Notariaalseaduse § 20 ja 21 järele õiendavad notarid asju, mis seaduses nende peale on pandud, selle rahukogu ringkonnas, kelle piirkonnas nad asuvad; väljaspool seda ringkonda kordasaadetud aktidel ei ole notariaalakti jõudu.

Vekslite protestimise kohusest ei vabane notar ka siis, kui veksli maksukoht mitte kokku ei lange tema asukohaga, tingimuseks on ainult et veksli maksukoht peab notari tegevuse piirkonda langema. Seadus ei ole vekslite maksukohtade äramääramist piiranud nende kohtadega, kus notarid või nende asetäitjad asuvad, vaid annab (v. Vekslisead. § 7) õiguse veksli maksukohta kuhu tahes määrata ja vekslis võib peale üldise kohanimetuse äratähendatud olla isegi, missuguses ruumis veksli õiendamine järgnema peab. Jättes nii või-

maluse veksli maksukohte igale poole määrata, ei ole seaduseandja vekslite protestimise õigust piiranud nende vekslitega, mille maksukohaks notari asukoht on tähendatud. Igal pool ei saa notarid olla ja loomulik on, et notar mitte igale poole oma tegevuspiirkonnas ilmuda ei saa veksleid nende väljaandjaile ette panema, maksu nõudma ja vastu võtma. Ta ei saa seda igakord isegi omas asukohas teha, näit. kui temale ühel päeval hulk veksleid maksunõudmiseks mitmelt veksliandjalt esitatakse ja üksikute vekslite maksukohad laiali asuvad. Et niisugused juhtumused võimalikud on, kus notar kohale ilmuda ei saa võlakohuslasele isiklikult nõuet esitama, on Vekslisead. § 68 p. 2 ette nähtud, et notar võib maksukohuslasele maksunõude ka kirjalikult esitada. Kirjaliku nõude saatmine peab sündima samal päeval, millal veksel notari kätte toodi nõude esitamiseks veksliandjale, kuid iseäralist vormi selle nõude jaoks ja viimase saatmise viisi seaduses ettenähtud ei ole. Järjelikult võib notar tähendatud nõudmise saata igasuguste — ametikohtade läbikäimisel eraisikutega lubatud — paberite, nagu teadaande, vahekirja, telegrammi, telefonogrammi jne. näol — käskjala, tahveti, posti, telegrahvi ja telefoni kaudu. Muidugi võib juhtuda — maal eemalasuvate veksliandjate suhtes on see meie postioludes harilik nähtus — et maksukohuslane seda nõuet enam enne veksli protestimist kätte ei saa. Kuid selle vastu oleks veksliandja võinud ennast kindlustada, kui ta veksli maksukoha oleks määranud notari asukohta. Teiselt poolt peab tähendama, et kui veksliandja oma vekslikohustust vekslis määratud ajal ja kohal täitnud ei ole, siis ta peab juba sellega arvestama, et veksel antakse notari kätte, kes asju oma ametlikus asukohas õiendab. Igatahes ei ole seadus nende vekslite pidajaid, mille maksukoht mitte kokku ei lange notari asukohaga, ilma kaitseta jätnud, ja notaride protestimise õigus ja kohustus ulatub Not. Sead. § 20 ja 21 mõttes kõigi selle rahukogu ringkonnas ettevõetavate notariaaltoimetuste peale, milles ta asub.

Eeltoodud kaalutlustel *otsustas* Riigikohtu üldkogu: küsimusele vastata jaatavalt.

III. Riigikohtu üldkogu otsus 9. maist 1927 a. nr. 5.

Kohtuministri poolt K. As. S. § 259[1] põhjal 4. mail 1927 a. nr. 125 all esitatud seletuspärimine küsimuses, kas neil kordadel, kui Vekslıseaduse § 68 p. 3 alusel protestimine langeb päeva peale, mil töö seaduse järgi lõpetatakse kell 12 päeval, tuleb protestimist toimetada ikkagi sama päeva kella 3 ajal või tuleb protestimist toimetada järgmisel tööpäeval samuti kell 3 pärast lõunat?

Eesistuja ja ettekandja esimees K. Parts,
Riigikohtu prokurör R. Rägo.

Kohtuminister palus 4. mail 1927. Riigikohut seletust anda: kas neil kordadel, kui vekslıseaduse § 68 p. 3 alusel veksli protestimine langeb päeva peale, mil töö seaduse järgi lõpetatakse kell 12 päeval, tuleb protestimist toimetada ikkagi sama päeva kella 3 ajal või tuleb protestimist toimetada järgmisel tööpäeval samuti kell 3 pärast lõunat? Omalt poolt avaldas kohtuminister arvamist, et seesugusel korral tuleks protestimist toimetada järgmisel tööpäeval kella 3 ajal. Selles küsimuses on lahkvaateid ilmutatud. Ühed vaatasid Veksli Sead. § 68 p. 3 nimetatud tunniaja, kella 3, peale kui igapäevase tööaja lõpptunni peale, ja järeldasid, et kui seaduseandja veksli protestimise aja niiviisi tööpäeva lõpetamise peale määras, siis protestimine neil päivil, kus tööaja lõpp varem kätte jõuab, niisugusel varemal lõpptunnil tuleb toimetada; teised vaatasid selle kellaaja, kui oma ette kindla tähtaja peale mis niisugusel järgmisel päeval kätte jõuab, mil tööpäev vähemalt selle ajani kestab.

Prokuröri arvamist kuulanud, leidis Riigikohus, et vekslipidaja, kes enesele tahab õiguse alles hoida nõudmistega esineda veksli edasiandjate ja vastutajate vastu, peab veksli protestida laskma; seks peab ta Vekslisead. § 68 järgi veksli esitama notarile Vekslisead. § 41—43 näidatud tähtajal ning notar esitab isiklikult või saadab kirjateel veksliandjale nõude veksel välja lunastada, ning kui siis järgmise päeva kella kolmeni ei järgne maksmist, siis protestib notar sama

paragrahvi p. 3 põhjal samal päeval veksli ja teeb temale vastava märkuse. Kui nüüd juhtub, et sel päeval riigi ametiasutustes töö pidi lõpetatama juba kella 12 ajal, nagu see on meil määratud 1922 a. Riigi Teatajas nr. 155/156 väljakuulutatud pühade ja puhkepäevade seaduse § 1 märkuses kevad-, suviste- ja talvistepühade laupäevade ja vana aasta viimase päeva kohta, siis ei saa veksliandja mitte kasutada temale antud õigust, kuni kella kolmeni p. 1. vekslit ära õiendada, ja on loomulik, et veksli viimane õiendamise tähtaeg edasi kestab järgmise äripäevani, nii et veksliandjal veel võimalus jääb ära kasutada harilikke keskpäeva aegseid äritunde oma wekslikohustuse vabatahtlikuks täitmiseks. Vekslikohustused on tsiviilõiguslikku laadi. Nagu kahtluste korral tsiviilõigusliste kohustuste seletamisel, samuti ka tsiviilõiguslikkude seadusmääruste seletamise puhul eesõigus antakse pehmemale, kohustuskandjat vähem koormavale seletamisele (võrdl. Balti Erasead. § 3103 ja Sissejuhatuse määrus XVII), nii tuleb ka vekslikohustuste täitmises sama teed käia ja kõrvale heita veksliandjaile karmem seletus, nagu peaksid nad neil päevil, kus tööaeg erandlikult ainult keskpäevani kestab, juba selleks keskpäevaks, kella 12, oma vekslid välja lunastama. Tunniaeg kell kolm, mis veksli õiendamiseks on viimse tunniajana määratud, veksli vabatahtliku väljalunastamise võimaldamiseks, ei saa lugeda notaride kontori tööaja lõpptunniga tingituks, kuna sarnast ühetaolist tunniaega notariaal-seaduses ei ole ära määratud, vaid selle määramine on Not. Sead. § 37 järgi rahukogude hooleks jäetud ja seepärast võiks lõpptöötund ka mõne teise tunniaja peale langeda. Veksliseadus on aga üleriigiliselt kella kolme aja veksliõiendamise viimseks tähtajaks määranud ega ole seda notarikontori töö-ajaga sidunud. — Küsimuse eeltähendatud viisil lahendamise kasuks võib tähendada analoogilise juhtumi peale, nimelt kui veksli maksmisele-esitamiseks määratud aeg juhtub sattuma mõne pühapäeva peale: Veksliseaduse § 41 järgi esitatakse veksel maksmiseks vekslis määratud tähtpäeval või esimesel või teisel sellele järgneval äripäeval, — järelikult, kui maksu tähtpäevale järgneb püha, mil töö seisab, siis seda arvesse ei võeta.

Eeltoodud kaalutlustel ülesvõetud küsimuse edaspidiseks ühtlaseks käsitamiseks Kohtu Asut. Sead. § 259[1] põhjal *otsustas* Riigikohtu üldkogu seletada, et neil kordadel, kui veksliseaduse § 68 p. 3 alusel veksli protestimine langeb päeva peale, mil töö seaduse järgi lõpetatakse kell 12 päeval, tuleb protestimist toimetada järgmisel tööpäeval kell 3 pärast lõunat.

B. TSIVIILOSAKONNA OTSUSED.

I. Riigikohtu tsiviilosakonna otsus 10. novembrist/8. detsembrist 1927 a. nr. 61.

Eesti Panga volinikkude vann. adv. A. Piibu ja A. Rei kass. kaebus kohtupalati otsuse peale 21. märts./2. apr. 1927 a. likööri ja napsivabriku o/ü. „Veritas'e" nõudes Eesti Panga vastu sundotsuse tühistamise asjas.

Eesistuja esimees K. Parts,
ettekandja riigikohtunik V. Ditmar.

17. märtsil 1926 a. tegi Tallinna-Haapsalu rahukogu abiesimees sundtäitekorras määruse välja nõuda o/ü. „E. Lantzky & Ko", Heinrich Väljamäe, likööri- ja napsivabriku o/ü. „Veritas'e" ja o/ü. „Balmeka" käest solidaarselt Eesti Panga kasuks ettenäitamisel maksetava veksli järele 3. juunist 1924 a., mis oli protestitud 6. juunil 1925 a., 1.000.000 marka kapitaalvõlga ühes 6%-ga 5. juunist 1925 a. kuni väljamaksu päevani, 3125 mk. veksli protestikulusid, 2500 mk. ¼% tasuraha ja 24.315 mk. kohtu- ja asjaajamise kulusid.

27. augustil 1926 a. Ts. Kp. S. §§ 365^{1} ja 161^{11} ettenähtud korras Tallinna-Haapsalu rahukogule antud nõudepalves taotles likööri- ja napsivabriku o/ü. „Veritas'e" volinik vann. adv. August Peet mainitud sundotsuse tühistamist ja Eesti Panga nõudmise tagasilüket sel põhjusel, et tähendatud sundotsuse aluseks pandud ettenäitamisel maksetav veksel olevat maksmiseks esitatud ja protestitud pärast Veksliseadustiku §§ 42 ja 68 ettenähtud tähtaja möödumist ja seega olevat o/ü. „Veritas" kui veksli pealekirjutaja vastutusest selle veksli järele vaba.

Rahukogu leidis, et kõne all olev ettenäitamisel maksetav veksel oli välja antud 3. juunil 1924 a. ning seega pidi Veksliseadustiku § 42 juhatusel maksmiseks ette pandama hiljemalt 3. juunil 1925 a., on aga maksmiseks esitatud alles 5. juunil 1925 a. ja protestitud 6. juunil 1925 a., s. o. Veksli sead. §§ 42 ja 68 tähendatud tähtaja möödumisel, millepä-

rast nõudja käesolevas asjas kui veksli pealekirjutaja sama seadustiku §§ 35 ja 55 põhjal tuleb vastutusest veksli järele vabaks tunnustada. Neil põhjustel määras rahukogu otsusega 12. novembrist 1926 a. vabastada likööri- ja napsivabriku o/ü. „Veritas“ sundotsuse järgi 17. märtsist 1926 a. Asi läks Eesti Panga voliniku vann. adv. Ernst Jürmanni edasikaebusel kohtupalatisse, kes oma otsusega 21. märtsist (4. aprillist) 1927 a. määras Tallinna-Haapsalu rahukogu otsuse 12. novembrist 1926 a. kinnitada. Oma otsuse on kohtupalat põhistanud kaalutlustega: 1) et Veksliseaduse § 41 järele esitatakse veksel tähtajaga teataval päeval või tähtajaga nii ja nii palju aega pärast selle kokkuseadmist või — lõpuks — tähtajaga nii ja nii palju aega peale ettenäitamist maksmisele tähtaja kättejõudmise päeval või ühel järgmisest kahest äripäevast; V. S. § 42 järele esitatakse veksel tähtajaga ettenäitamisel maksmisele, kui temas ka iseäraline tähtaeg (§ 38 p. 1) on ära tähendatud, enne selle tähtaja kättejõudmist, kui aga sarnast iseäralist tähtaega ära tähendatud ei ole, — hiljemalt 12 kuu möödumisel veksli kokkuseadmise päevast arvates; 2) et Vekslisead. §§ 41—43 fikseerivad nimelt ainult veksli maksmisele esitamise „päeva“ ning siin paistab kohe silma, et igas §§ loetakse üksikasjaliselt üles vekslite liigid, mille kohta vastav § käib, kusjuures veksel, tähtajaga ettenäitamisel, järsult eraldatakse eriparagrahvisse (42) kolmest § 41 ülesloetud vekslite liigist, ning ainult nende kolme veksli liigi kohta, mis § 41 koondatud, öeldakse, et nad maksmisele esitatakse tähtaja kättejõudmise päeval või esimesel või teisel ligemal äripäeval pärast seda; ettenäitamise tähtajaga veksli kohta on aga Veksliseaduse § 42-s kategooriliselt öeldud, et see maksmisele esitatakse mitte hiljem kui 12 kuud pärast veksli kokkuseadmise päeva. Seaduse tekst on selles mõttes täppis ega ärata kahtlust, ning edasikaebaja voliniku kaalutlused Veksliseaduse ebatäpsuste kohta pühapäevade arvestamise ja teistes küsimustes praegu tüli all olevasse küsimusesse igatahes ei puutu; — 3) et Veksliseadus on täitsa väljenenud lex specialis oma kitsalt piiratud erialaga ja eriülesandega majanduslikus elus; hädatarviliku kiire ja kõikumata krediidi kindlustuseks on vekslivahekord seotud äärmiselt valjude reeglitega (isegi vis major ja täieline süütus Veksliseaduse vastu eksijat sama sead. § 35 järele ei päästa); keeld eriseadust laiendavalt tõlgitseda on Veksliseaduse suhtes lihtsalt selle maksvuse eeldus; ekslik on edasikaebaja voliniku väide nagu oleks üksikute Veksliseaduse punktide muutmine üldseaduse kaudu Veksliseaduse kui lex specialis'e iseloomu muutnud; —

4) et Vekslisead. §§ 41 ja 42 tõlgitsemine viib kahtlemata järeldusele, et veksli kohta, tähtajaga „ettenäitamisel", kaks lisapäeva maksvad ei ole; ning see järeldus lähebki punase niidina veneaegsete komentaatorite töödest läbi: Kaminka („V. S.", 1911 a. väljaanne, lhk. 153. § 42 all p. 1), Nolcken („V. S.", 1913 a. väljaanne, §§ 40—43 all, lhk. 130 ja 131 pp. 17 ja 19), Dobrovolski („V. S." lhk. 133) leiavad nimelt, et veksel tähtajaga ettenäitamisel lisapäevi ei tunne, et see selgub § 41 ja 42 kõrvuti pannes, et selles mõttes tehtigi § 42-es, juhtumiks, kui iseäraline tähtaeg ära on tähendatud, osutus § 38 p. 1 — mitte p. 2 — peale; (säärane järeldus ettenäitamisvekslite kohta juhusliku näitena seadusandluses ei esine; nagu seletab Šeršenevitš — III peat. 145, II, 2a., on Inglismaal days of grace vekslite kohta maksvad, kuid välja arvatud vekslid tähtajaga ettenäitamisel); 5) et edasikaebaja poolt ettepandud tõendused selle kohta, et tegelikult meil käsitatakse reegel lisapäevade kohta ka vekslite suhtes tähtajaga ettenäitamisel, kui ka edasikaebaja erapalve tunnistajate — notaariuste ülekuulamise üle vastava kombe kindlakstegemiseks — ei või võtta arvesse, sest Vekslisead use käsk on täppis ja selge ning ekslik elupraktika ei tohi teda kõrvaldada; — 6) et edasikaebaja erapalve tunnistajaid üle kuulata selle tõenduseks, et Eesti Pank enne aasta möödumist pöördus veksliandja poole nõudega vekslit välja lunastada aastatähtpäevaks, — rahuldamist ei teeni: sõltumata sellest, et ilma veksli enda esitamiseta puudub sarnasel nõudel Vekslisead use järele iga jõud, ripub ettenäitamisveksli tasumise tähtaeg vekslipidajast ära ainult aasta kestel; ühe aasta jooksul võib vekslipidaja veksliandjale tähtaja määrata võla maksmiseks; kuid aastalise tähtaja viimne päev moodustab juba äärmise piiri, mis iseäranis teiste veksliosaliste — pealekirjutajate — suhtes otsustavat osa mängib ja mida vekslipidaja ei või enam kõigutada ega muuta pealekirjutajate kahjuks; Vekslisead. §§ 42 ja 55 vabastavad pealekirjutaja vastutusest, kui aastase tähtaja viimasel päeval veksel protestimiseks esitatud ei olnud, ning vekslipidaja ei ole muidugi õigustatud seda maksmisnõude esitamise äärmist seaduslikku piiri edasi nihutama kahe lisapäeva peale ja seega pealekirjutaja õigusi riivama: aasta kestel ripub maksutähtaeg vekslipidaja soovist ära; aasta viimane päev on seaduslik, — temast ära rippumata, — lõpp-piir; kirjeldatud vaatekohalt oleks seepärast tähtsuseta, et Eesti Pank on vekslipidajale meele tuletanud, et ta aasta tähtajaks peab maksma; kõige vähemat tagajärge säärasel teadaandel ei oleks olnud ning kostja erapalve rahuldami-

seks puudub iga alus; — 7) et edasikaebuses ettetoodud väide, nagu ei võiks nõudmist vormiliselt rahuldada, sest veksli protesti tühistamist palutud ei ole, on täitsa põhjuseta: veksli protest on veksli maksmisele esitamise registreerimis-toimetus ning poolt õiguste lahendamise protsessis mängib ta üksi teatava talituse tõendust — mitte rohkem; ebaõige protest langeb vastava kohtu otsusega iseenesest ära; — ning 8) et — lõppjärelduses — on rahukogu õieti nõudmise rahuldanud, vabastades V. S. § 55 põhjal pealekirjutajat o/ü. „Veritas" vastutusest veksli järgi, tähtajaga ettenäitamisel, mis alles peale V. S. § 42 ettenähtud aasta tähtpäeva möödumist maksmiseks esitati.

Kohtupalati eeltoodud otsuse peale Eesti Panga volinikkude vann. adv. Ants Piibu ja August Rei poolt antud kass. kaebuse arutusele asudes leiab Riigikohus, et asjaoludest ühenduses kaevatud otsusega ja palujate seletustega tekib kõige pealt küsimus: kas Vekslіseadustiku § 5 p. 3-s ettenähtud lihtvekslit tähtajaga „ettenäitamisel", kui seda kaheteistkümne kuu jooksul veksli kokkuseadmise päevast arvates ei ole maksmiseks ette pandud, võib protestimiseks ette panna esimesel või teisel äripäeval pärast kaheteistkümne kuu möödumist?

Selle küsimuse lahendamisele pöördudes, leiab Riigikohus, et Eestis maksev veneaegne Veksliseadustik (Vene Seaduste Kogu XI k. 2 j.) liigitab lihtvekslid nende maksutähtaja poolest järgmiselt, nimelt: vekslid, makstavad 1) kindlal päeval, aasta, kuu ja päeva äratähendamisega; 2) veksli kokkuseadmise päevast arvates teatava aja pärast; 3) ettenäitamisel; 4) teatava aja pärast, pärast ettenäitamist; 5) teataval laadal ja 6) teataval laadal ettenäitamisel (V. S. § 5). Sama seadustiku § 6 lubab vekslites, mille tähtaeg on ettenäitamisel või teatava aja pärast peale ettenäitamist, ära tähendada eritähtaega, mille jooksul veksel peab ette näidatama: esimesel juhul — maksmiseks ja teisel — ettenäitamise päeva äratähendamiseks, — ning määrab seejuures, et see tähtaeg ei või pikem olla kui kaksteistkümmend kuud, veksli kokkuseadmise päevast arvates. § 37 p. 3 järele jõuab maksutähtaeg, mis on määratud ettenäitamisel, kätte veksli maksmiseks ettenäitamise päeval. Kui vekslit kaheteistkümne kuu jooksul, tema kokkuseadmise päevast arvates, ei ole ette näidatud, siis jõuab maksutähtaeg kätte sel kaheteistkümneda kuu päeval, mis veksli kokkuseadmise kuupäevale vastab, kui temas aga sarnast arvu ei ole, siis

selle kuu viimsel päeval. — § 38 määrab: maksutähtaja kättejõudmist nende vekslite järele, mille kohta § 6 põhjal eritähtaeg on määratud, arvatakse järgmiselt: 1) vekslitel, tähtajaga ettenäitamisel, arvatakse maksutähtaeg kätte jõudnud olevat selle päevaga, mil veksel tähendatud eritähtaja jooksul maksmiseks ette näidati; kui aga niisugust ettenäitamist ei olnud, siis selle eritähtaja viimsel päeval; ja 2) vekslitel tähtajaga teataval ajal pärast ettenäitamist, arvatakse maksutähtpäev kätte jõudnuks, kui veksli ettnäitamise päevast, mida toimetati määratud eritähtaja jooksul, ka maksutähtaeg möödub, kusjuures veksli ettenäitamise päev tõestatakse erimärkusega vekslil veksliandja või erimaksja allkirjaga. § 40 põhjal pannakse veksel tähtaja kättejõudmisel maksmiseks ette veksliandjale või, kui tema poolt on määratud erimaksja, viimasele, arvesse võttes järgnevaid määrusi ettenäitamise tähtaegade kohta (§ 41—43). § 41 näeb ette, et veksel tähtajaga kindlal päeval või teataval ajal peale kokkuseadmist või teataval ajal peale ettenäitamist pannakse ette maksmiseks tähtaja kättejõudmise päeval või ühel kahest sellele järgnevast äripäevast. § 42 määrab: veksel tähtajaga ettenäitamisel, kui temas ka eritähtaeg on määratud (§ 38 p. 1), pannakse maksmiseks ette enne selle tähtaja möödumist; seesuguse tähtaja mitteäratähendamise korral aga mitte hiljem kui kaheteistkümne kuu jooksul veksli kokkuseadmise päevast arvates. Viimaks § 43 käib laadavekslite maksmiseks ettepanemise korra kohta, mil siin ei ole peatuda tarvidust.

Kõigest sellest järgneb, et Veksliseadustik teeb olulise vahe kahte liiki vekslite vahel, ja nimelt vekslite, milles teatav maksutähtpäev vekslitegelaste poolt on ette ära määratud (§ 5 pp. 1, 2 ja 4 ühenduses § 37 pp. 1, 2 ja 4, § 38 p. 2 ning 41-ga) ning vekslite vahel, kus maksutähtpäeva väljavalik teatava tähtaja (srok, Frist) jooksul ripub ära vekslipidaja äranägemisest (§ 5 p. 3 ühenduses § 37 p. 3, § 38 p. 1 ja 42-ga). — § 40 näeb ette, et veksel pannakse maksmiseks ette tähtaja kättejõudmisel, kuid samal ajal tähendatakse seal, et vekslite maksmiseks esitamisel tuleb pidada kinni §§41—43 reeglitest nende esitamise aja kohta, sellega eriti alla kriipsutades, et igasühes nendest paragrahvidest ülesloetud vekslite maksmiseks ettepanemise kord erineb üksteisest vastavalt iga veksli liigi iseäraldustele. § 41 käib temas eriti ülesloetud vekslite kohta (§ 5 p. 1, 2 ja 4), kus maksutähtpäev vekslis eneses juba ette ära määratud. Seda liiki veksleid võib vekslipidaja maksmiseks ette panna: a) vekslis äratähendatud maksupäeval

või b) ühel kahest sellele järgnevast äripäevast. See soodustus — kaks lisapäeva — on, nagu § 41 määruse aluseks võetud seadusandlikest motiividest näha, tehtud sellepärast, et leiti otstarbekohaseks: 1) ära kaotada endises Vekslіseadustikus ettenähtud armupäevad (grazionnõe dni; Respekttage) ning 2) vekslipidajale ja ühes sellega ka kaudselt võlgnikule siiski võimalust anda viivituse ärahoidmiseks neil juhtudel, kus nad, — seotud olles ühe ainsa päevaga — esimene oma õiguse teostamiseks ja teine — oma kohustuse täitmiseks — võiksid ilma enese süüta viivitusse sattuda (näit. hiljaksjäämise korral teel; ettenägemata tekkinud takistused postisaadetiste kätteandmiseks j.n.e.). Laiendada § 41-sse teatavate täpselt ülesloetud vekslite kohta antud soodustust (2 lisapäeva) teist liiki vekslite ja eriti § 42 mainitud ettenäitamisvekslite peale ei leidu seaduslikku põhjust. Ettenäitamisveksel peab, — nagu § 40 saatest § 42 peale selgub, — maksmiseks ette pandama maksutähtpäeva kättejõudmisel, arvesse võttes § 42 määrust. Viimane ühenduses § 37 p. 3 ja § 38 p. 1-ga annab vekslipidajale õiguse maksutähtpäeva määramiseks oma äranägemise järele teatava tähtaja (Frist) jooksul, olgugi see vekslis äratähendatud eritähtaja (§ 38 p. 1) või seaduses ettenähtud kaheteistkümne-kuulise tähtaja (§ 37 p. 3) kestusel. Selle tähtaja jooksul ja mitte hiljem kui tema lõpp-päeval, peab vekslipidaja § 55 ettenähtud kahjulikkude tagajärgede ärahoidmiseks ettenäitamisveksli maksmiseks ja protestimiseks esitama (§§ 42 ja 68 p. 1), ei ole ta aga seda mainitud tähtaja kestusel teinud, siis vabanevad pealekirjutajad tähtaja lõpp-päeva möödumisel igasugusest vastutusest veksli järele (§ 55). Iseenesest mõista, peab ta oma veksli maksmiseks ette panema mitte mõnel pühapäeval, vaid ühel äripäeval, sest veksel peab notaariusele protestimiseks esitatama just maksmiseks ettepanemise päeval (§ 68 p. 1), see aga võib sündida ainult äripäevadel, kus notaariuste kontorid avatud on. See asjaolu, et § 42-s kahest lisapäevast ei räägita, ei anna vähematki põhjust oletada, et temas äratähendatud ettenäitamisveksleid võiks maksmiseks ette panna aasta kestel vekslipidaja poolt mitte ainult selleks valitud päeval või seaduses ettenähtud tähtaja (Frist) aasta — lõpp-päeval, vaid ka ühel kahest sellele järgneval äripäeval, sest sisaldub § 42 määruses täpsalt väljendatud käsk, et veksel tähtajaga ettenäitamisel peab maksmiseks ette pandama „enne selle tähtaja möödumist“ ja „mitte hiljem kui kaheteistkümne kuu jooksul, veksli kokkuseadmise päevast arvates“, — siis oleks täiesti ülearune olnud sama para-

grahvi teksti täiendamine iseäralise saatega selle peale, et teatava liiki vekslite kohta käiva § 41 erimäärust ettenäitamisvekslite peale laiendada ei tohi, kuna igasugune kahtlus selles suhtes oli juba kõrvaldatud § 40 reegliga ja § 42 mahutatud sõnadega „enne selle tähtaja möödumist“ ning „mitte hiljem kui kaheteistkümne kuu jooksul“, mis oma selge mõtte järele ei luba tähendatud tähtaja pikendamist mõne lisa-äripäeva juurdelisamisega. Ei saa siin ka tähendamata jätta, et arusaamatuks jääks, missuguseks otstarbeks tuleks vekslipidajale veel kaks lisaäripäeva anda, kui maksutähtpäeva väljavalik veksli ettenäitamiseks määratud tähtaja piirides oleneb üksnes vekslipidaja enese äranägemisest. Ka see asjaolu, et Veksli seadustiku 1902 a. ametlikus väljaandes leidub § 42 all saade § 41 aluseks võetud seadusandlikkude motiivide peale („Sm. objasnenia k st. 41“) ei õigusta vastupidist seisukohta, sest sellest saatest võib järeldada ainult seda, et igasugused armupäevad on kõikide vekslite, — ja muu seas ka ettenäitamisvekslite, — kohta ära kaotatud ning et ühes sellega on kaks lisapäeva antud ainult nende vekslite ettepanemiseks, mis § 41 eriti on üles loetud, ja seega viimases mitte äratähendatud ettenäitamisvekslite peale laiendatud saada ei või. Ühtlasi tuleb ekslikuks lugeda kaebajate arvamine, nagu osutuks üldreegliks § 41 määrus, mille järele selles paragrahvis ülesloetud vekslite maksmiseks ettepanemine peab sündima vekslis äratähendatud maksupäeval või ühel kahest sellele järgneval äripäeval, ning nagu tuleks see üldreegel kohaldada kõikide vekslite kohta, mille suhtes seadus tema kohaldamist otse ei keela. Mingit üldreeglit vekslite maksmiseks ettepanemise aja kohta Veksliseadustikus ei leidu, vaid selles suhtes on temas, — nagu juba eelpool öeldud, — iga vekslite liigi kohta kindlaks määratud iseäraline kord (§§ 41—43). Kui aga siiski oletada mõne üldreegli olemasolu, siis võiks ainult seesuguseks üldreegliks lugeda, et veksli maksmiseks ettepanemine sünnib maksutähtpäeva kättejõudmisel. Nii seletatakse Veksliseadustiku eessõna § 111 p. 11-es (v. Vekslisead. ametlik väljaanne 1902 a.), et tähtaja pikendamist ega armupäevi enam lubatud ei ole ning et vekslipidajal on õigus veksli järele maksmist nõuda maksutähtpäeva kättejõudmisel. § 40 määrab, et veksel pannakse maksmiseks ette maksutähtpäeva kättejõudmisel, arvesse võttes §§ 41—43 ettenähtud reegleid. § 42 nõuab ettenäitamisveksli maksmiseks ettepanemist vekslipidaja poolt valitud maksutähtpäeval ja igatahes mitte hiljem kui seaduses ettenähtud tähtaja lõpp-päeval, seega igasuguste lisapäevade juurelisamise võimalust eitades. § 43

järele pannakse veksel tähtajaga laadal maksmiseks ette maksutähtpäeval ja veksli tähtajaga laadal ettenäitamisel — mitte hiljem, kui päeval enne laada lõppu, ning sel korral, kui laat ainult ühe päeva kestab, — samal laadapäeval. Ning ainult § 41 annab vekslipidajale õiguse selles paragrahvis ülesloetuid veksleid maksmiseks ette panna mitte ainult maksutähtpäeva kättejõudmisel, vaid ka ühel kahest sellele järgneval äripäeval. Seega võiks nii meie maksva Vekslisead-ustiku süstemaatilisel seletusel, kui ka tema väljaandmise ajaloo (seaduseandja motiivide) jälgedel lihtvekslite maksmiseks esitamise kohta üldreegliks lugeda kõigi vekslite kohta käivat määrust, mille järele veksel maksmiseks ette pannakse maksutähtpäeval, ja § 41 määrusega antud soodustust kahe lisaäripäeva kohta — ainult erandiks sellest üldreeglist.

Lõpuks puudub igasugune alus arvamisel, nagu muutuks tähtajaga ettenäitamisel väljaantud veksel veksliks kindla maksutähtpäevaga, kui ta kaheteistkümne kuu jooksul ei ole maksmiseks ette pandud. § 37 p. 3 näeb küll ette, et ettenäitamise tähtajaga vekslitel tuleb maksutähtaeg nende ettenäitamise päeval ja et sel korral, kui ettenäitamisveksel kaheteistkümne kuu jooksul, tema kokkuseadmise päevast arvates, ei ole maksmiseks ette pandud, jõuab maksutähtaeg kätte sel kaheteistkümnenda kuu päeval, mis veksli kokkuseadmise kuupäevale vastab, kui temas aga seesugust arvu ei ole, siis selle kuu viimasel päeval, — kuid see ei tähenda sugugi, et ettenäitamisveksel võiks teatavail tingimutel oma esialgse iseloomu kaotada ja teist liiki veksliks muutuda.

Nimetatud paragrahv 37 kuulub vekslisead-ustiku II peatüki II jakku, mis käsitab „Lihtvekslite maksutähtpäeva kättetulemise“ määrusi. Siin käsitatakse kõike laadi lihtvekslite maksutähtpäevi, alates kindlatähtpäevaliste ja kindlaajalistega ning lõppedes laada ja ja laadal ettenäidatavate vekslitega ning loomulikult tuli siin seaduseandjal teiste vekslite maksutähtpäeva äramääramise kõrval kindlaks määrata ka maksutähtpäevad „ettenäitamise“ vekslitele; muidu, eriti veel, kui § 37 p. 1 isegi veel kindlapäevaliste vekslite maksutähtpäeva kättejõudmisest kõneleb, oleks ettenäitamise vekslite suhtes vacuum tundunud.

Kui seaduseandja oleks tahtnud ettenäitamise tähtajaga veksleid nende maksutähtpäeva kättejõudmisest saadik sarnastada kindlatähtpäevalistele või üldse kindlatähtajalistele vekslitele, siis oleks ta seda seaduses möödapääsmatult üht või teist viisi väljendanud, ega oleks siis loomulikult enam tarvidust olnud neid maksmise tähtpäeva käsitamisel üksteisest eraldada, määrates maksmiseks ettenäitamise täht-

päevi ühtedele § 41, teistele § 42 järele, seejuures üksteisest lahkuminevat viisi. Mitte mõnda kindlat maksutähtpäeva ei määra ära seaduses ettenähtud kaheteistkümnekuine tähtaeg (Frist), vaid selle aja piiri (predelnõi srok), mille kestusel veksel võib maksmiseks ja protestimiseks esitatud saada ja mille lõpp-päeva möödumise järele seda enam teha ei saa, nagu see § 42-es selgesti on väljendatud sõnadega „pannakse maksmiseks ette *enne selle tähtaja möödumist*“ ja „*mitte hiljem kui kaheteistkümne kuu jooksul*...“ Siin räägitakse ainult teatava lõpp-päevaga piiratud tähtajast, mille jooks katkestatakse (presekajetsja) selle lõpp-päeva möödumise silmapilgul, ei leidu aga vähematki näpunäidet selle peale, et tähendatud tähtaja lõpp-päev võiks teatavail tingimusil muutuda kindlaks ajaks ette äramääratud maksutähtpäevaks, ning et veksel, mis tema kokkuseadmise päeval teatava liigi iseloomu on omandanud, võiks selle veksli maksmiseks mitte-ettepanemise korral seaduses ettenähtud ajal kaotada oma ilme ja muutuda teist liiki veksliks. Vastupidine vaade seisaks vastolus mitte ainult Veksliseadustiku §§ 5, 37, 38, 40, 41—43 määrustega, vaid ka selle seadustiku aluseks võetud süsteemiga, mis põhjeneb vekslite liigitamisel ja iga veksli liigi varustamisel iseäraliste, teiste liikide peale mitte laiendatavate reeglitega.

Kõike seda arvesse võttes leiab Riigikohus, et Veksliseadustiku § 42 tõsise mõtte järele võib § 5 p. 3 ettenähtud lihtveksel tähtajaga ettenäitamisel maksmiseks ja protestimiseks ettepandud saada ainult kaheteistkümne kuu jooksul, veksli kokkuseadmise päevast arvates, ning et seesuguse veksli maksmiseks ja protestimiseks mitte-ettepanemise korral mainitud tähtaja piirides vekslipidajal õigust ei ole veksli maksmiseks ja protestimiseks ettepanna ühel kahest kaheteistkümnenda kuu lõpp-päevale järgneval äripäeval.

Neil põhjustel arutatavale küsimusele vastates eitavas mõttes ja kaebajate muude kassatsiooni väidete lahendamisele üle minnes leiab Riigikohus ka need mitte-lugupeetavad olevat.

Põhiseaduse § 4 põhjal on Eestis maksvad tema enese asutuste poolt antud või tunnustatud seadused, millepärast langevad ära kaebajate välismaal maksvatel seadustel põhjenevad seletused.

Eestis maksva Veksliseadustiku § 42 tekst on täppis ja selge ning mingisuguseid tühikuid ega „aukusid“ (vacuum), mille täiendamine tarvis oleks Tsiv. Kp. S. § 9 ettenähtud korras, temas — vastupidi kaebajate arvamisele — ei leidu. Ei ärata aga § 42 tekst mingit kahtlust, siis langeb ka ise-

enesest ära B. E. S. Sissejuhatuse § XVIII väljendatud põhilause käsitlemise võimalus, mille järgi kahtluse korral seaduses ettetoodud sõnade leevem ja õiglasem tähendus tuleb eelistada karmimast.

Tava (usus) kohaldamine on Ts. Kp. S. § 10 põhjal lubatud üksnes neil juhustel, kus see seaduses eriti ettenähtud või kus antud tüli lahendamiseks seaduses vastavat määrust ei leidu. Veksliseadustiku ametliku väljaande eessõna § II p. 1-st nähtub, et veksli maksutähtaja äramääramine tava järele („po obõčaju"; „ab uso") lubatud ei ole. Pealeselle sisaldub § 42-s täppis ja selge veksli tähtajaga ettenäitamisel maksmiseks ettepanemise korra normeeriv reegel. Seega puudub igasugune alus eeloleva tüli lahendamisel kohaldada kaebajate poolt ettetoodud taba, mille järele ettenäitamisvekslid tuleksid maksmiseks ette panna Vekslisead. § 41 äratähendatud korras. Seepärast on ka kohtupalat õigesti ja kooskõlas Ts. Kp. S. § 366[1]-ga toiminud, rahuldamata jättes kostja volinikkude palve tunnistajaina üle kuulata Tallinna notaariusi Kristelsteini ja Bergmanni säärase tava olemasolu tõenduseks, rääkimata juba sellest, et ühe ehk teise notaariuse seaduse ekslikul tõlgitsemisel põhjenev praktika ei võiks mõne tava loomisel aluseks olla.

Lõpuks väidavad kaebajad, nagu oleksid kohtud siiamaani neid proteste maksvaks tunnustanud ja pealekirjutajad sellele vastavalt seesuguste protestide põhjal veksli maksmise kohustusi täitnud ja et seepärast oleks seesugune ametiasutuste praksise ebaseaduslikuks tunnustamine kohtuliku tõlgitsemise teel meie õigusliku korra stabiilsuse kõigutamine, mis hävitaks kodanikkude usaldust ametiasutuste poolt tehtud toimingute vankumata maksvusesse. Kõige pealt olgu tähendatud, et notaarius ei võinudki ettenäitamise veksli protestimisele õigel ajal asuda, kui see veksel temale alles pärast 12 kuu möödumist esitati. Nagu Riigikohtul teada, on ainult mõned üksikud notaariused neid esimesel või teisel päeval pärast aasta möödumist protestimisele võtnud. Protestitud veksleid on lubatud sunnitäitmisele pöörata, kusjuures kostjal on õigus 6 kuu jooksul nõudekorras vaielda vekslinõude vastu. Et kohtud oleksid vaidluskorras tunnustanud maksvaiks ettenäitamise vekslite mittemaksmise proteste ka siis, kui nad pärast aasta möödumist peale nende väljaandmist olid protestitud, on tühisõnaline väide, sest kaebajad ei ole tõenduseks esitanud ühtki kohtuotsust, milles tähendatud küsimus oleks kohtukäijate poolt üles võetud ja kohtu poolt lahendatud. Asutatud riikliku õigusliku korra püsivuse alalhoiu tarvidus on vastuvaidlemata tähtis, kuid

peab tähendama, et selle korra selgrooks on seadused. Need ei tohi muidugi eluvõõrad olla. Seadused antakse, et nende järele käidaks, neid täidetaks. Kodanikkudele, kes peavad neid täitma, peab uasldus alal hoitama, et neid üldiselt täidetakse ja et neid tarbekorral täitma sunnitakse nende täpsa mõtte järele ilma kõrvalekaldumisteta. Üksikud mõnel kohal juhtuvad kõrvalkaldumised seadusest, kui nad ka korduvalt on sündinud, ei loo veel uut õiguslikku korda. Kui juhtivate ametiasutuste korraldused ja nende poolt oma ametivõimupiiris antud juhtnöörid veel teataval määral võivad vabandada ekslikku tegelust (praksist) vastavalt nende juhtnööridele ja korraldustele, siis ei või kuidagi mõne üksiku ametniku või asutuse ekslik seaduse seletamine ja sellele vastavad ekslikud talitused, kellele juhtnööride andmise õigust sel alal ei ole antud, samuti kelle korralduste vastu on lubatud vaidlusi ja kaebusi tõsta, õigustada teisi asutusi säärast seadusest kõrvalekalduvat tegelust omaks võtta ja maksvaks tunnustada, hoolimata et selle vastu vaieldakse. Ts. Kp. Seaduse § 9 käseb kohtuid asju otsustada maksvate seaduste täpsa mõtte järele ja niikaua, kui see põhimõte meil muutmata maksev on, ei tohi meie kohtud oma otsusi mingitele toimingutele ja praksisele põhjendada, mis seadusega kooskõlas ei ole. Eriti karm ja vali on oma määruste poolest Vekslіseadus, kus veksliosalised isegi ettenägemata ning äravääramata juhuste (nagu veksli hukkumise, rikkumise, protestimata jätmise vekslipidajast mitteolenevatel põhjustel j.n.e.) tagajärgi paratamata peavad kandma. Ainult seaduseandja võib maksvasse korda parandusi, muutusi ja kaotatud õiguste endistamise võimalusi luua.

Vekslist järgnevad vahekorrad võivad lahendatud saada ainult Veksliseadustikus ettenähtud määruste põhjal ja selles mõttes osutub see seadustik, — vastupidi kaebajate arvamisele eriseaduseks, mis kõrvaldab nii Balti Eraseaduse kui ka Kaubandus-Seadustiku määruste kohaldamise võimalust mainitud vahekordade kohta.

Kaebajate arvamist, nagu ei oleksid veneaegsed seadused Eestis mitte automaatselt edasi maksma jäänud, vaid uue Eesti Vabariigi retseptsiooni läbi ja nimelt sel kujul, kuidas nemad Eesti ametiasutuste tegelikus praksises Eesti Vabariigi territooriumil 24. oktoobril 1917 a. maksvad olid, — ei õigusta nende saade R. T. 1918 a. nr. 1 väljakuulutatud Ajutise Valitsuse määruse peale „Ajutiste Administratiivseaduste“ kohta. See Ajutise Valitsuse seadus määrab oma § 2-ses, et kuni uute seaduste väljaandmiseni või endiste muutmiseni maksavad need seaduslikud määrused, mis

24. oktoobrini 1917 a. praeguse Eesti riigi piirides jõus olid, niivõrd kui need seadused Eesti Maapäeva otsust mööda, mis 15. novembril 1917 a. vastu võetud, Päästekomitee manifesti läbi 25. veebruarist 1918 a. kui ka Ajutise Valitsuse endiste ja käesoleva määruse läbi ei ole muudetud. Et aga kaebajad ise ei tõsitagi, et Eesti Vabariigi territooriumil enne X. 1917 a. maksev olnud veneaegne Veksliseadustik oleks asendatud või muudetud mõne Asutava Kogu ehk Riigikogu poolt vastuvõetud uue seadusega või Eesti Maapäeva otsusega, Päästekomitee manifestiga või mõne Ajutise Valitsuse määrusega, — siis osutub kaebajate eeltoodud väide alusetuks.

Igasugune alus puudub kaebajate väitel, nagu tuleks kõne all oleva veksli kohta kohaldada veksli moratoorium. Vene keisri poolt Vene rahaministrile antud käsuga (Vene Valitsuse Seaduste ja Korralduste Kogu nr. 190 § 205 — 20. juulist 1914 a.) oli küll ajutiselt lubatud veksli proteste üle Veksliseadustikus ettenähtud tähtaja edasi lükata, kuid sama käsuga oli rahaministrile õigus antud tähendatud moratooriumi maksvus lõpetada, kui ta leiab seda võimaliku olevat. Selle oma õiguse on ka rahaminister teostanud, oma seaduses ettenähtud korras (R. T. 1919 a. nr. 1) väljakuulutatud määrusega 20. jaanuarist 1922 a. (R. T. nr. 11/12 — 1922 a.) eeltoodud moratooriumi maksvusetaks tunnistades 15. veebruarist 1922 a. alates. On aga mainitud moratoorium rahaministri poolt tema võimupiirides tehtud korralduse tagajärjel oma maksvuse kaotanud 15. veebruarist 1922 a. alates, siis ei võinud see moratoorium enam laiendatud saada käesolevas asjas kõne all oleva veksli peale, mis välja antud 1924 aastal.

Kohtupalati järeldus, et need asjaolud, mille tõenduseks kostja volinikud palusid tunnistajana üle kuulata Linda Valkenlau, August Villardi ja Aleksander Sulakatku, on asja kohta tähtsuseta, — kuulub asja sisusse, mida Riigikohus K. A. S. § 5 põhjal kass. korras ei aruta, ja õigustab vastava palve tagasilüket (Ts. Kp. S. § 366[1]). Kohtupalati arvamine, et vekslipidaja poolt veksliandjale, ilma veksli enda esitamiseta saadetud meeletuletusel, et veksel peab välja lunastatama mitte hiljem kui kaheteistkümnenda kuu lõpp-päeval veksli kokkuseadmise päevast arvates, puudub vekslist järgnevate õiguste alalhoidmise suhtes igasugune jõud ja tähendus, vastab Vekslisead. § 40 määrusele, mille järele võlanõudmine veksli järele on kohustav võlgnikule ainult veksli enda ettepanemise korral.

Eeltoodud põhjustel leiab Riigikohus palujate kassatsioo-

nikaebuse mitte-rahuldamisevääriliſe olevat ja seepärast *otsustas:* Eesti Panga volinikkude vannutatud advokaatide Ants Piibu ja August Rei kassatsioonikaebus tagajärjeta jätta.

II. Riigikohtu tsiviilosakonna otsus 16. maist 1928 a. nr. 66 (toim. nr. 469).

Jaan Köögardali kassatsioonikaebus Viljandi-Pärnu rahukogu otsuse peale 20. oktoobrist 1927 a. kassaatori nõudeasjas Villem Mägi vastu 163,07 krooni suuruses.

Eesistuja osakonna esimees J. Lõo,
ettekandja riigikohtunik V. Ditmar.

Otsusega 22. märtsist 1927 a. määras Viljandi 1. jaoskonna rahukohtunik sisse võtta sundtäite korras Jaan Köögardali käest Villem Mägi kasuks Viljandi notari Taltsi kontoris 1926 a. registri nr. 4685 all protestitud veksli järele kapitalvõlga 15.000 marka ühes 6%-ga arvates 26. novembrist 1926 a. kuni äramaksupäevani, ¼% tasuraha 38 marka, veksli protesti kulu 170 marka ja kohtu- ja asjaajamiskulu 574 marka.

Tähendatud veksli sisu on järgmine:

„Tähtpäev 26. november 1926 a. Hind 40 marka.

Viljandis 12. nov. 1926 a.

Veksel mk. — 15.000.

~~Mina E. Veinberg~~ 26. novembril üks tuhat üheksasada kahekümne kuuendal aastal olen kohustatud selle veksli

Jaan Köögardalile

järele maksma ~~Villem Mägile~~ ehk kellele tema käseb viisteist tuhat marka. Mahatõmmatud „herra E. Veinberg Villem Mägile“ — parandatud „Jaan Köögardalile“ — õige.

E. Veinberg“

Veksli teisel küljel pealkirjad: „Jaan Köögardal.

V. Mägi.“

25. mail 1927 a. Viljandi 1. jaoskonna rahukohtunikule antud nõudepalves seletas Jaan Köögardal, et eeltoodud parandus veksli tekstis olevat tehtud pärast veksli allakirjutamist Veinbergi poolt ja seega ei vastavat Vekslisead. § 13

nõuetele, ning palus rahukohtuniku poolt 22. märtsil 1927 a. sundtäite korras tehtud otsust tühistada.

Rahukohtuniku istungil 3. juunil 1927 a. seletas kostja Mägi, „et veksli sai tema Veinbergi käest ja siis olid vekslil Veinbergi allkiri, veksli summa numbrites 15.000 mk. ja teisel küljel Köögardali, kui vastutaja allkiri. Veksliplank on täidetud tema, Mägi, poolt ja tema on ka parandused ja õiendused teinud Veinbergi juuresolekul ja nõusolekul".

Samal kohtuistungil seletas tunnistajana ülekuulatud veksliandja Elmar Veinberg: „Aktis olev veksel on minu poolt välja antud Villem Mägile oma võla katteks. Veksli väljaandmise ajal oli vekslil minu allkiri, tähtpäev 26. novembril 1926 a. ja veksli summa numbrites 15.000, kuna teisel küljel oli Jaan Köögardali allkiri. Muud veksli peal kirjutatud ei olnud. Parandused veksli peal tegi Mägi minu juuresolekul ja tema rääkis ka, et ta on ise seda täitnud, s. o. teksti kirjutanud. Mägi rääkis, et tema on veksli täitmise juures eksinud, kutsus mind adv. Leiki juurde kaasa, kus Leik seletas, et parandus on seaduse järele lubatud. Mägi küsis, kas mina luban paraidusi teha ja mina vastasin, et kui seadus seda ei keela, siis selle vastu ei ole. Parandused tegi Mägi vist veksli protesti andmise päeval".

Otsusega 3/4. juunist 1927 a. lükkas rahukohtunik Jaan Köögardali nõudmise tagasi.

Rahukohtuniku eeltoodud otsuse on ViljandiPärnu rahukogu 20. oktoobril 1927 a. kinnitanud, leides: 1) et Vekslisead. § 14 põhjal veksliplank omandab jõu peale selle täitmist Vekslisead. § 3 kohaselt; 2) et Vekslisead. § 13 põhjal peavad kõik parandused olema tõestatud eespool veksli väljaandja allkirja; 3) et vaidluse all olev veksel on protestitud; 4) et käesolevas asjas on veksli esimese omandaja nimi parandatud, kuid see parandus on tehtud eespool veksli väljaandja E. Veinbergi allkirja ja viimase teadmisel ja nõusolekul; ning 5) et „asjaolu, kas parandus on tehtud enne või peale plangi allakirjutamist", on rahukogu arvates tähtsuseta.

Rahukogu otsuse peale nõudja Jaan Köögardali poolt antud kassatsioonikaebuse arutusele asudes, leiab Riigikohus selle rahuldamisväärse olevat:

Arusaamataks osutub rahukogu arvamus, nagu oleks tähtsuseta küsimus, kas parandused veksli tekstis „on tehtud *enne* või peale *plangi allakirjutamist*". Enne plangi allakirjutamist, kus plank veksli tekstiga veel täitmata, ei või üldse juttugi olla veksli sisu parandamisest, sest mitte olemas oleva veksli teksti parandamine on, iseenesest mõista,

võimatu. Näeb aga Vekslisead. § 13 ette, et igasugused parandused vekslis, mis selle sisu osaliselt muudavad, peavad õiendatud olema enne veksliandja allkirja, siis käib see eeskiri ainult selle juhu kohta, kus veksli tekst koostatakse enne veksli allakirjutamist veksliandja poolt, nagu see otse järgneb § 13 aluseks võetud seadusandlikkudest motiividest, mille järgi nõutakse, „et allkiri oleks üks ja oleks tehtud pärast paranduste õiendamist „чтобы подпись была одна и дѣлалась уже послѣ оговорки поправокъ"). — Et vekslipidajal õigus oleks pärast veksli allakirjutamist veksliandja poolt veksli tekstis parandusi teha ning vastavaid õiendusi — veksliandja teadmisel ja nõusolekul — paigutada veksli teksti ja veksliandja juba olemas oleva allkirja vahele, seda Vekslisead. § 13 ette ei näe ja seega ei luba. Seepärast ei ole ka veksliandja poolt alla kirjutatud veksliplangi omandajal, kes selle täitnud on veksli tekstiga, üldse õigust tema poolt koostatud veksli teksti parandamiseks, sest seesugune parandamine käiks risti vastu eeltoodud reeglile, mille põhjal parandused veksli tekstis võivad tehtud ja peavad õiendatud olema enne veksli allakirjutamist teksliandja poolt. Vastupidisele seisukohale asudes, on rahukogu oluliselt rikkunud Vekslisead. § 13.

Kõike seda arvesse võttes, *otsustas* Riigikohus: Viljandi-Pärnu rahukogu otsus Vekslisead. § 13 rikkumise pärast tühistada ja asi samale rahukogule tagasi saata uueks otsustamiseks teises kohtu koosseisus.

III. Riigikohtu tsiviilosakonna otsus 20. detsembrist 1928 a. nr. 71 (toim. nr. 554).

Jaan Künnapuu voliniku eraadv. H. Viitaeki kassatsioonikaebus Viljandi-Pärnu rahukogu otsuse peale 3. novembrist 1927 a. Jaan Künnapuu nõudes Jaan Pirsi vastu 110 krooni suuruses.

Eesistuja Riigikohtu esimees K. Parts.
ettekandja riigikohtunik V. Ditmar.

6. detsembril 1926 a. sundtäite korras tehtud korraldusega määras Pärnu 2. jaoskonna rahukohtunik: nõudja Jaan Pirsi kasuks kostja Jaan Künnapuult välja välja nõuda protestitud veksli järele, mis välja antud 10. jaanuaril 1926 a., 10.000 marka ühes 6%-ga alates veksli maksu tähtpäevast 5. novembrist 1926 a. kuni maksmise päevani, ühes 150 m. protestikuluga, 25 m. ¼%-lise tasuga ja 300 m. kohtuja asjaajamiskuluga.

Mainitud veksel on järgmise sisuga: „Tähtpäev 5. novembril 1926 a. Pärnus 10. jaanuaril 1926 a. Veksel mk. 10.000. Viiendamal novembril ükstuhat üheksasada kahekümne kuuendal aastal olen kohustatud selle veksli järele maksma Jaan Pirsile kümme tuhat marka. Jaan Künnapuu Konka Ellamaa". — Veksli teisel küljel leidub: 1) Pärnu notari A. Hansschmidti poolt 8. novembril 1926 a. tehtud märkus veksli protestimise kohta Jaan Pirsi nõudel ja 2) Pärnu 2. jaoskonna rahukohtuniku poolt 6. detsembril 1926 a. sundtäite korras tehtud määrus vekslijärgse võla väljamõistmise kohta.

25. jaanuaril 1927 a. samale rahukohtunikule antud nõudepalves seletas Jaan Künnapuu volinik eraadv. Hans Viitaek, et tema volitaja ei olevat Pirsilt raha saanud ega temale vekslit andnud, ja palus asjatundja kaudu kindlaks teha, et Pirsi poolt esitatud vekslil Jaan Künnapuu allkirja ei ole, tähendatud veksel maksvusetaks tunnistada ning Pirsi sellel vekslil põhjenev nõudmine tagasi lükata.

Rahukohtuniku istungil 9. juunil 1927 a. seletas kostja

Pirs, et tema selle juures pole olnud, kui Kännapuu vekslile alla kirjutanud, „sest veksli ostnud ta Jüri Rätsepalt“, ning et veksli eest tema, Pirs, Künnapuule raha pole andnud. Samal kohtuistungil 3 asjatundja osavõtmisel toime pandud ekspertiisiga tehti kindlaks, et allkiri kõnesoleval vekslil „on Jaan Künnapuu oma käega kirjutatud“.

Otsusega 9. juunist 1927 a. lükkas rahukohtunik Jaan Künnapuu nõudmise tagasi.

Vaieldes asjatundjate eeltoodud arvamuse vastu ja seletades, et olenemata sellest, kas veksel on Künnapuu poolt alla kirjutatud või mitte, ei saa Jaan Pirsi õigeks veksliomanikuks lugeda, kuna Pirs, tema enese seletuse järele, ei olnud veksli esimene omandaja ja vekslist ei olevat näha, et see Veksliseadustikus ette nähtud korras oleks Pirsile üle läinud, palus Jaan Künnapuu volinik oma edasikaebuses rahukohtuniku otsust tühistada ja eelolevat nõudmist rahuldada.

Rahukohtuniku otsuse on Viljandi-Pärnu rahukogu kinnitanud oma otsusega 3. novembrist 1927 a. ja viimase põhistanud järgmiselt: „Rahukohtus asjatundjad Kornfeld, Stšerbakoff ja Tomberg tulid ühisele arvamusele, et vekslil olev allkiri „Jaan Künnapuu“ on nõudja oma käega kirjutatud. Rahukogu omalt poolt leiab, et pole põhjust uue ekspertiisi toimepanemiseks, kuna asjatundjad on küllalt kompetentsed selles asjas. Mis puutub apellaatori väitesse, et veksel pole Veksliseaduse §§ 15, 16, 17 j. t. põhjal õieti välja antud, sest tema pole Pirsilt raha saanud ega vekslit viimasele välja andnud, siis sellel asjaolul tähtsust ei ole. Vekslipank võib ka edasi antud saada ja selle valdaja võib vekslit täita oma nime peale. Apellaatori kohus on tõendada, et tema vekslit üldse pole välja andnud või et veksel varguse, pettuse või eksituse teel välja läinud, kuna aga ehtsa veksli olemasolu Pirsi käes tunnistab selle valdajat ja seega veksli väljaandmise fakt juba tuleb tõendatuks pidada“.

Rahukogu otsuse peale on nõudja volinik Viitaek kassatsioonikaebuse andud, milles ta palub kaevatud otsust Tsiv. kp. sead. § 81, 109^{7}, 109^{8} ja 129, Nuhtl. s. § 1940, 1474, 1697, Vekslisead. § 14—16 ja 18 ning Balti Erasead. § 3472 rikkumise pärast tühistada.

Asja ettekande ära kuulanud ja rahukogu otsuse peale Jaan Künnapuu voliniku poolt antud kassatsioonikaebuse arutusele asudes, leidis Riigikohus järgmist:

Igasugune alus puudub kaebaja väitel, nagu ei oleks rahukogu nõudja ja tema voliniku „vaidlusi, nõudesisu ja apellatsiooni kaebuse põhjendusi südametunnistuse järele

kaalunud", kuna rahukogu on oma otsuse aluseks võtnud poolte seletused ja asjas esitatud tõendused, neid arutanud, neist omi järeldusi teinud ja viimaseid põhistanud vastavate kaalutluste ettetoomisega. Seega vastab kaevatud otsus — vastupidi kaebaja arvamusele — Ts. kp. s. § 129 nõuetele.

Asjatundjate arvamuse hindamine kuulub asja sisuliselt otsustava kohtu tegevuspiirkonda (Ts. kp. s. § 533), kelle sellekohased järeldused järelekatsumisele kassatsiooni korras ei kuulu (K. A. S. § 5). Samuti kuulub kassatsiooni korras mittearutatavasse asja sisusse rahukogu järeldus, et uue ekspertiisi toimepanemiseks vajadust ei ole (Ts. kp. s. § 81[1]).

Tähtsuseta on kaebaja väide, et „mitte ainult dokumentide ja vekslite allkirju ei võltsita, vaid ka nende sisu", sest kostja ega rahukogu ei tõsitagi, et kõne all oleva veksli tekst oleks kirjutatud veksliandja Künnapuu käega.

Kuid õigeks tuleb lugeda kaebaja väide, et rahukogu otsus ei vasta Eestis maksva Vekslliseadustiku nõuetele. Viimase § 14 määrab: „Akt, mis ei vasta ühele §§ 3—5, 9—11 ja 13 ettenähtud nõuetest, ei loeta veksliks ja säärasel aktil leiduvatel allkirjadel ja pealkirjadel ei ole veksli jõudu. Seesugust jõudu ei ole ka allakirjutatud veksliplangil seni kuni see ei ole täidetud § 3 ette nähtud vekslisisukohaselt". Eeltoodud paragrahvi määrus on juba Vene Senati Tsiv. Kass. Departemangu korduvate seletuste aineks olnud tema otsustes 1906 a. nr. 5; 1913 a. nr. 32; 1915 a. nr. 22 ning 1916 a. nr. 13, 27 ja 44. Kõigis nendes otsustes on Vene Senat järjekindlalt leidnud, et allakirjutatud veksliplank osutub oma juriidilise iseloomu järele mitte veksliks, vaid ainult veksli kavaks, mille väljaandmisega ja vastuvõtmisega ei looda veel vekslivahekorda plangi allakirjutaja ja selle vastuvõtja vahel, vaid tekib ainult vekslivahekorra loomise võimalus nende isikute vahel plangi täistäitmise teel vekslitekstiga plangi vastuvõtja, kui veksli esimese omandaja, nime peale. Andes kellelegi oma allkirjaga varustatud veksliplangi, annab selle allakirjutaja plangi omandajale õiguse ja võimaluse temaga vekslivahekorda astuda, usaldades plangi omandajale selle täistäitmist vekslitekstiga tema, plangi vastuvõtja, nime peale. On plangi vastuvõtja selle oma õiguse teostanud plangi täitmise teel vekslitekstiga oma nime peale, siis on veksel toimunud, vekslivahekord plangi vastuvõtja ja andja vahel saabunud ning veksel plangi vastuvõtja, kui vekslis ära tähendatud veksli esimese omandaja suhtes V. S. § 15 kohaselt jõusse astunud. Allakirjutatud plangi täistäitmise silmapilgust alates vekslitekstiga plangi

vastuvõtja nime peale osutub viimane, kui veksli esimene omandaja (V. S. § 3 p. 4) õigeks vekslipidajaks, kellele kuuluvad kõik vekslist järgnevad õigused ja muu seas õigus vekslit edasi anda Veksliseadustikus ette nähtud korras (V. S. §§ 23 ja 24). Ei ole aga see, kellele allakirjutatud veksliplank selle allakirjutaja poolt anti, oma eeltoodud õigust teostanud, vaid tähendatud plangi vekslitekstiga täis täitnud kellegi teise nime peale või plangi täis täitmata edasi andnud teisele isikule, ja see tema täitnud oma nime peale, siis on seesugusel viisil koostatud dokument V. S. §§ 14 ja 15 seisukohalt maksvuseta ja tühine: täitma planki vekslitekstiga ja sealjuures ainult oma nime peale on, nagu juba eespool öeldud, õigustatud üksnes see, kellele plank selle allakirjutaja poolt on antud, täistäitmata plangil vekslijõudu ei ole ning seega tema edasiandmine Veksliseadustikus seatud korras sündida ei või.

Kõike seda arvesse võttes ja ühinedes Vene Senati tegeluses kindlalt kujunenud vaatega, leiab Riigikohus, et rahukogu otsus käesolevas asjas ei vasta Veksliseadustiku §§ 14, 15, 23 ja 24 nõuetele, millepärast see jõusse jääda ei või, ja neil põhjustel *otsustab:* Viljandi-Pärnu rahukogu otsus Veksliseadustiku §§ 14, 15, 23 ja 24 rikkumise pärast tühistada ja asi samale rahukogule tagasi saata uueks otsustamiseks teises kohtukoosseisus.

IV. Riigikohtu tsiviilosakonna otsus 17./31. oktoobrist 1929 a. nr. 82.

Vladimir Eschscholtz'i voliniku vann adv. Rudolf Jaska' kassatsiooni kaebus Kohtupalati otsuse peale 8./15. veebruarist 1928. a. Vladimir Eschscholtz'i nõudes A S. Tartu Panga vastu 5.289 krooni väärtuses sundotsuse tühistamise pärast.

Eesistuja ja ettekandja osakonna juhataja J. Lõo.

Tartus 11. juunil 1924. a. antud veksli järgi oli V. Eschscholtz kohustunud Tartu Pangale Tartus maksma 11./I. 1925. a. — 500.000 marka. Veksel protestiti mittemaksmise pärast ja sundtäite resolutsiooniga 17./I. 1925. a. sellel vekslil rahuldas Tartu-Võru rahukogu abiesimees sundtäitepalve. Nõudmine pöörati Eschscholtz'i kinnisvarale, mis Tartu kaubahoovis nr. 16 ja kohtupristavi teateleht selle üle anti Eschscholtz'ile kätte 25./II. 1925 a. Tartu-Võru rahukogule antud nõudepalves taotles Eschscholtz'i volinik selle sundotsuse tühistamist järgmistel põhjustel: 1) et veksel, millele sundotsus tehtud, on antud O/Ü. „Nahavabrik K. ja Ed. Verg'i" kohustuste kindlustuseks Tartu Panga ees firma ‚vennad Levi" vastu. Viimase firmaga aga mingisuguseid tehinguid polevat tehtud, mispärast ka nõudmine selle veksli järgi olevat aluseta; 2) Sama osaühingu huvides andnud Eschscholtz Tartu Pangale garantiikirja äritehingute eest ka firma „Arensberg ja Sekkel'iga" — 19. juulil 1923 a. Ülalmainitud veksli lugenud Tartu Pank ilma nõudja Eschscholtz'i nõusolekuta firma „Arensberg ja Sekkel'i" eest antud garantiikirja kindlustuseks; 3) olevat tema vastutus garantiikirja põhjal subsidiaarne ja BES § 4519 järgi oleks tulnud nõuda enne peavõlglaselt O/Ü. „Nahavabrik K. ja Ed. Verg'ilt"; 4) et nõudja Eschscholtz garantiikirja põhjal 19/VII. 1925. a. ainult nende kohustuste eest vastutab, mis Tartu Pangal olid firma „Arensberg ja Sekkel'iga" kuni garantiikirja andmiseni — 15/VII. 1923. a., aga mitte nende eest, mis veel olla ja tulla võivad hiljem, tulevikus; 5) et sama vastutust nagu nõudja, olevat „Arensberg ja Sekkel'i" eest oma peale võtnud ka teised O/Ü. liikmed, mispärast

vastutus tulevat jagada kõikide vahel (BES §§ 4524, 3350). Viimaks seletab nõudja, et O/Ü. „Nahavabrik K. ja Ed. Verg“ Tartu Panka firma „Arensberg ja Sekkel'i võla katteks sisse makstud summad olevat panga poolt osaühingu teiste kohustuste katteks ära tarvitatud; temal olevat õigus nõuda, et need summad arvataks nende ülesande järgi firma „Arensberg ja Sekkel'i“ võla vähendamiseks. Tartu-Võru rahukogu, arvesse võttes ülekuulatud tunnistajate ütlusi, asjatundjate arvamust ning aktisse antud kirjalikke tõendusi, lükkas 23./28. II. 1927. a. nõude tagasi, leides: 1) et millegagi pole tõendatud, nagu oleks vaidluse all olev veksel antud garantii katteks Tartu Pangale firma „vennad Levi“ suhtes ja et kostjal, Tartu Pangal, täieline õigus oli seda vekslit firma „Arensberg ja Sekkel'i“ suhtes tekkinud kulude ja väljaminekute katteks tarvitada; 2) et pole olemas nõudja subsidiaarset vastutust; 3) et garantiikirja sisu järgi 19/VII. 1923. a. on selle andja enese peale võtnud vastutuse, mitte ainult kuni 19./VII. 1923. a., vaid ka edaspidise aja eest; 4) et vastutuse jagamist olla ei saa, kuna garantiikirja põhjal on Eschscholtz vastutav ainuüksi ja mitte koos teiste kaasvastutajatega; 5) ja viimaks leiab rahukogu, et täiesti tõendamata on jäänud, nagu oleks Tartu Pank O/Ü. „Nahavabrik K. ja Ed. Verg'i“ poolt firma „Arensberg ja Sekkel'i“ võla katteks makstud summad ära tarvitanud teisteks otstarveteks. Selle otsuse peale kaebas nõudja edasi Kohtupalatile, korrates peaasjalikult oma nõudepalves esitatud väiteid ja palus edasikaebuses märgitud asjaolude tõenduseks tunnistajaid üle kuulata ja kohustada kostjat ja kolmandat isikut (O/Ü. „Nahavabrik K. ja Ed. Verg“) esitama asjasse puutuvad äriraamatud ja dokumendid. Kohtupalat kinnitas 29./II. 1928. a. Tartu-Võru rahukogu otsuse ja jättis nõudja edasikaebuse tagajärjeta. Nõudja poolt esitatud kaht väidet on Kohtupalat üksikasjaliselt arutanud: 1) väidet, et nõudja oma garantiikirja põhjal ainult nende kohustuste eest vastutab, mis olid tekkinud kuni 19/VII. 1923; 2) et nõudja Eschscholtz ei vastuta vaidluse all oleva veksli põhjal firma „Arensberg ja Sekkel'iga“ sõlmitud kohustuste eest. Kohtupalat leidis, et need mõlemad väited on tõendamata jäänud. Teiste nõudja poolt esitatud väidete suhtes arvab Kohtupalat, et vastutus garantiiveksli näol sisaldab eneses loobumist neist vastuvaidlusist, mis iseenesest võisid tekkida vastastikusest vahekorrast veksli järgi vastutava isiku ja vekslipidaja vahel ja võtab vekslandjalt õiguse kasutada Vekslisseaduse § 33. Lõpuks leiab Kohtupalat veel, et kõik teised Eschscholtz'i väited, eraldi eespooltoodud põhistest, on juba

rahukogu poolt põhjalikult läbi arutatud ja nendega ühineb ka Kohtupalat. Omas kassatsiooni kaebuses Riigikohtule palub nõudja volinik Kohtupalati otsust tühistada Vekslisead. § 33 ja Ts. Kp. S. §§ 9, 161[11], 339, 456 ja 711 pärast.

Asja ettekande ära kuulanud, Riigikohus leiab:

1) Ei vääri lugupidamist kaebaja väide, tema tahtnud tunnistajate abil tõestada, et vaidluse all olev veksel on mitterahaline, garantiiveksel. Et veksel käesoleval korral on garantiiveksel, selle üle pole poolte vahel vaidlust. Et selle eest kostja raha oleks maksnud või mõnda muud tasu oleks saanud, seda kostja ei väida. Veksel võeti Eschscholtz'i käest tagatiseks nende kahjude eest, mis Tartu Pangal tõusta võisid O/Ü. „Nahavabrik K. ja Ed. Verg'i" äritehingutest, mis alustati Tartu Panga vastutusel ja kaudu. Polnud mingit tarvet selle tõenduseks veel tunnistajaid välja kutsuda, mille üle pooled ei vaidle, et veksel oli antud garantiikindlustuseks, kuigi Kohtupalat tunnistajate ülekuulamise palve tagajärjeta jättis ehk teistel põhjustel. 2) Sama vähe alust oli tunnistajate abil selgitada, kas nõudja eemal oli osaühingu asjaajamisest, kas tal puudus võimalus panga kirjavahetusega tutvuda ja kunas ta teada sai, et firmaga „vennad Levi" ärivahekorda sõlmida ei saadud, kuna kõik need asjaolud ei vähenda ega vabanda Eschscholtz'i vastutust garantii põhjal Tartu Panga ees firma „Arensberg ja Sekkel'i" suhtes. 3) Vastutust võib anda ja võtta niihästi olevate kui ka tulevate, edaspidiste kohustuste piirides, kusjuures pole sugugi nõutav, et need kohustuste piirid oleksid kindlalt tõmmatud ja vastutuse summa oleks juba ette täpselt kindlaks määratud (BES § 4507), nagu seda arvab kaebaja. 4) Küll aga on lugupeetav kaebaja väide Vekslisead use § 33 rikkumise kohta Kohtupalati poolt. Kui keegi nõndanimet. garantiiveksli pangale annab, siis ei tähenda see veel mitte, nagu Kohtupalat arvab, loobumist igasugusest vastuvaidlusest, mis veksliandjal vekslisaaja vastu võib olla nende otseste, vahendita suhete põhjal. Garantiiveksel ei ole mitte abstraktne maksukohustus, nagu enamik vekslitest, kus harilikult märkimata jäetakse maksukohustuste taga seisev tehing *(causa)*. Garantiivekslil on olemas oma alustehing *(causa)* garantiikohustuse näol, millest ta sõltub ja mille kindlustuseks ta antud. Kuigi seda sõltuvust ja causa't käesoleval korral ei nähtu veksli enese tekstist, siis on ometi pooled selle üle ühel meelel, et vaidluse all olev veksel on garantiiveksel. Niipea kui vastutuse või garantiilepingu järgi garanteeritud kahjude suurus selgunud ja nende tasumise aeg kätte jõudnud, võib garantiivõtja kahju suurusele

vastavalt kahjusid vekslile toetades ja Veksliseaduse järele nõuda garantiiandjalt. Nõudja volinik on tahtnud kahjusummat selgitada kostja äriraamatute põhjal, kuid Kohtupalat pole nõudjale seda võimaldanud, rikkudes Veksliseaduse § 33 ja Ts. Kp. S. § 366. Eschscholtz'i poolt antud garantiikirja põhjal tasuda tuleva ja selle kindlustuseks antud veksli järgi nõutava kahju suuruse kohta ei leidu midagi rahukogu otsuses ja Kohtupalat on ainult muu seas oma otsuse põhistes tähendanud, et Tartu Pank on kahju saanud ja et kahju on seni veel katmata. Siinjuures jätab Kohtupalat kahjude arvulise suuruse selgitamata. Nõudja vaidles kahju suuruse vastu veksli määras ja tahtis seda kindlaks teha kostja äriraamatute varal. Kohtupalatil polnud seaduslikku põhjust tagasi lükata nõudja sellekohaseid taotlusi, eriti veel, kui kahju suurus arvudes pole kindlaks tehtud, või kui Kohtupalat sellekohaseid tõendusi ei leidnud juba esitatud dokumentides ja rahukogu poolt esimeses kohtuastmes toime pandud kostja äriraamatute ekspertiisis.

Neil põhjustel Riigikohus *otsustas:* Kohtupalati otsus selles asjas Veksliseaduse § 33 ja Ts. Kp. S. § 366 rikkumise pärast tühistada ja asi Kohtupalatile tagasi saata uueks otsustamiseks teises kohtu koosseisus (toim. nr. 679/2. a.).

V. Riigikohtu tsiviilosakonna otsus 24. oktoobrist / 21. novembrist 1929 a. nr. 84.

Hans Tomson'i kassatsiooni kaebus Kohtupalati otsuse peale 23. augustist 1928. a. kaebaja nõudes Eesti Panga vastu 750 krooni suuruses.

Eesistuja esimees K. Parts,
ettekandja riigikohtunik J. Lõo.

Asja ettekande ära kuulanud, Riigikohus leiab, et Hans Tomson'i kassatsiooni kaebuse rahuldamiseks ei ole alust:

1. Sundtäite resolutsioon sellekohasel aktil või vekslil (Ts. Kp. S. § 161[11]) on määrus, mis selle akti otsekohe täitmisele pöörab (Ts. Kp. S. § 161[8]). Seega asendab sundtäite resolutsioon täitelehte, kuni see pole tühistatud ettenähtud korras (Ts. Kp. S. § 161[11] ja järgmised). Ts. Kp. S. § 161[2] p. 2 korraldab, et sundtäite resolutsiooni kohus siis ei tee, kui selleks esitatav akt või veksel on aegunud. Käesoleval korral poinud veksel, mis 25. nov. 1922. a. protestitud, 11. dets. 1922. a. Tallinna-Haapsalu rahukogule sundtäiteks esitatud ja seal 13. dets. 1922. a. sundtäite määrusega varustatud, sugugi veel mitte aegunud.

2. Ts. Kp. S. § 1807[5] põhjal katkestab juba ainult sundtäite palve andmine vastavale kohtule aegumise (BES § 3629 ja järgmised). Kui kord juba katkestatud aegumise tähtaeg uuesti jooksma hakkab, on uue aegumise määr ikka kümme aastat isegi siis, kui esialgsed aegumise tähtajad olid lühemad (BES § 3630).

3. Esialgne tähtaeg nõude tõstmiseks veksli pealekirjutajate vastu on üks aasta veksli protestipäevast arvates (Vekslisead. § 73). Vaidluse all olev veksel protestiti, nagu juba ülalpool tähendatud, 25. nov. 1922. a. Nõude aegumise jooks katkestati aga 11. dets. 1922. a. sundtäite taotluspalve andmisega rahukogule 11. dets. 1922. a. Uus aegumise jooks algas seega 11. dets. 1922, kuid selle kestus pole enam üheaastane, vaid kümneaastane, vastavalt Ts. Kp. S. § 1807[5] ja BES § 3630 määrustele. Neil põhjustel Riigikohus *otsustas:* Hans Tomson'i kassatsiooni kaebus tagajärjeta jätta (toim. nr. 725/29. a.).

Lisa 8.

Senati otsused

veksli asjus, mis avaldatud seaduste ühesuguseks tõlgitsemiseks ja kohaldamiseks (Tsiviil-kp. s. § 815).

A. ÜLDKOGU OTSUSED.

Senati 1. ja kassatsiooni-departemangude üldkogu otsus 8. veebruarist 1910, nr. 19.[1])

Ülemprokuröri poolt ettepandud küsimustele notarite õiguse kohta, võtta rahalist tasu üksikute seaduses ettenähtud toimingute eest vekslite protestimisel ja selle protestimise puhul, samuti ka tähendatud tasu suuruse kohta.

Eesistuja senaator V. Shelehovski; ettekandja senaator V. Vilson; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi k. t. A. Jermonski.

1903. a. veksliseaduse järgi protestide tegemisel tekkisid lahkarvamised kohtuasutistes erilise taksitasu kohta, peale 1867. a. taksi § 2 ettenähtud tasu, protestiakti sissekandmise eest erilisse raamatusse (veksliseaduse § 70) ja kirjalikkude teadete eest, mis protesti kohta ühes selle tegemisega saadetakse veksli järgi kohustatud isikutele (sama sead. § 72), kusjuures ühed kohtuasutised eraldasid need toimingud taksi § 2. ja arvasid protestiakti tegemise taksi § 1. tähendatud toimingute hulka, teised toimingud aga nende hulka, mis nähtud ette taksi §§ 9, 11 ja 14, kuna teised kohtuasutised viisid kõik notari toimingud protesti tegemise alal taksi § 2 alla. Veksliseaduse järgi ei kujuta veksliprotest midagi muud, kui kohustatud isiku poolt temale

[1]) Selles otsuses punktitud kohtadel ei ole tähtsust Eesti kohta.

pandud kohustuste mittetäitmise (veksli vastuvõtu või maksmise keeldumise) kindlakstegemist, ja seega on notari poolt veksli protesti tegemine ainult fakti tõestamine, mitte aga notariaalakti tegemine mõne lepingu kohta, mis tasutakse taksi § 1 järgi: niisuguse tõestamise kord on üksikasjalikult nähtud ette veksliseaduses, mille eeskirjad on kohuslikud notarile (Notar.-sead. § 131).

1867. a. taksi § 2 sisaldab järgmise eeskirja notari tasu kohta: võlakirjade ja vekslite tõestamise ning viimaste protesti eest (Not. sead. § 128 p. 6 ja § 146): kui kohustuse või veksli summa ei ületa 500 rubla, — 50 kop., kui kohstuse või veksli summa ületab 500 rubla, — 1 rubla ja peale selle $^1/_{10}$% (10 kop. 100 rubla pealt) kohustuse või veksli summalt. Selle paragrahvi selge tekst ei ärata kahtlust selle kohta, et sõna „veksliprotest“[1]) sisaldab kõik need seaduses ettenähtud toimingud, mis sellega kaasas käivad momendini, kuna veksel protestitult võidakse anda välja notari kontorist ja anda üle isikule, kes selleks pöördus notari poole, s. o. protesti otstarbe — veksli mittevastuvõtmise või mittemaksmise fakti kindlakstegemiseks ja niisuguse veksli järgi sissenõudmise õiguse teostamiseks kohustatud isikuilt. Niisuguste notariaaltoimingute rida just hinnatakse kahtlemata koos taksi § 2. tähendatud summaga, mitte aga iga üksik neist. Niisugune järeldus leiab kinnitamist nii asjaoluga, et taks vaatab tervele toimingute reale nende maksustamisel kui ühele toimingule, nagu § 1 notariaalakti tegemine, mis koosneb poolte kavalekirjaliku vormi andmisest, aktiraamatusse kandmisest, isiku samasuse ja teovõime tõestamisest, raamatust ärakirja väljaandmisest ja selle kandmisest registrisse ja maksuderaamatusse, kui ka kaalutlusega, et tasu notariaal toimingute eest määratakse taksis kindlas summas selle poole huvides, kes on kohustatud maksma, otstarbe, — käesoleval juhul protesti, — saavutamise eest seaduses ettenähtud korras ja protestitud veksli kättesaamise eest. Sellest järgneb, et kui veksliseaduse §§ 68—72 järgi nõutavate toimingute tegemine on kohuslik, siis käivad nad taksi § 2 alla ja nende eest makstakse tasu eranditult ning ainult selle ja mitte veel mõne muu paragrahvi järgi . . . . . .

. . . . . .

Taksi § 2 laiendav tõlgitsemine notarite kasuks ja selle poole kahjuks, kes pöördus protestimise palvega, ei ole lubatud, kuna see ei vastaks taksi iseloomule, mis kujutab ene-

[1]) Meil 1924. a. maksma pandud taksi § 3 järgi „veksli protestimise eest“ — vaata lisa 3.

sest maksu (nalog) . . . . . .
. . . . . .
Neil põhjustel peab jõudma järeldusele, et ka 1903. a veksliseaduse maksvusel olemisel peab notari tasu veksli protestimisega seotud veksliseaduse §§ 68—72 ettenähtud toimingute eest arvutatama 1867. a. ajutise taksi § 2 alusel ja et seda tasu ei saa suurendada laiendava tõlgitsemise teel väljaspool seaduseandluse korda . . . . . .
Lahkarvamisi tekitanud küsimuste lahendamisel tasuvõtmise kohta rahasummade hoidmise eest, tasu suuruse kohta vekslite vastuvõtmise eest protestimiseks juhul, kui need nõutakse tagasi protestimata, ja raha vekslite vastuvõtmise eest, mis olid esitatud protestimiseks, kuid jäid protestimata vekslisumma tasumise tõttu, tuleb pidada silmas, et Not.-sead. § 208 täpse mõtte järgi on notar õigustatud võtma oma kasuks maksu ametitalituste eest, mis tehtud isiku kasuks, kes tema poole selleks pöördus, kas vaba kokkuleppe järgi selle isikuga või taksi järgi, kusjuures Not.-s. §§ 215 ja 216 järgi . . . . . .
. . . . . .
vaidlused, mis tekivad notarile kuuluva tasu kohta, lahendatakse lõpulikult selle rahukogu poolt, kellele allub notar, ja tasu suuruse niisuguse toimingu eest, mis ei ole taksi võetud, määrab kohus vastavalt toiminguile, mis taksi on võetud ja notari vaevale, mis ta vaidluse all oleval juhul on näinud. Senati seletuse järgi (Üldkogu seletus nr. 36 — 1889) lahendatakse Not.-s. toodud paragrahvides ettenähtud vaidlused rahukogude poolt kõigil juhtudel ilma erandita, kusjuures tasu suuruse toimingu eest, mis taksis pole nähtud ette, peab kohus määrama, käies Not.-s. § 216 ja Tsiv.-kp. s. § 9 järgi. Ühtlasi seega on senat tunnustanud, et mõne ühetaolise maksu kindlaksmääramine, nagu see leidnud aset taksis notari toimingu eest, mis maksvas korrei ole nähtud ette, võib sündida ainult seaduseandlikus korras (Not.-s. § 209) taksi täienduse kujul (Senati üldkogu sel. nr. 19 — 1888 ja nr. 36 — 1889). Kohaldades need põhimõtted käesolevaile küsimustele peab tunnustama, et . . . . . .
. . . . . .
eitavale lahendamisele kuulub ka küsimus notari õiguse kohta, võtta tasu nende summade hoidmise eest, mis temale maksti vekslite järgi, 5 kop. tunni eest kuni raha üleandmiseni, kuna olenemata niisuguse maksu seadmise omavolilisusest, rahasummade hoidmine ei kuulu üldse notari ametikohustuste hulka, nagu nähtub Not.-s. § 148 ja taksi § 13, ja peale selle võib notar viivitamata anda üle rahasummad, mis

vekslite protestimisel saadud, kuuluvuse järgi, saades selle eest tasu (Senati tsiviilkass. dep. seletus nr. 107 — 1901.), kui väljaspool kontorit tehtud toimingu eest taksi § 16 järgi, mispärast langeb ära hoidmise vajadus . . . . . .

. . . . . .

Mis puutub lõpuks küsimusse notari tasu suuruse kohta veksli vastuvõtmise eest, kui võlausaldaja selle võttis tagasi ilma protestita, ja raha vastuvõtmise eest enne protestimist, siis peab tunnustama, et pidades silmas, et tasu on määratud taksi § 2 järgi ainult koostatud protestide eest; et nii veksli vastuvõtmine protestimiseks, kui ka raha vastuvõtmine notari poolt temale protestimiseks esitatud veksli järgi kahtlemata on notari ametlikud toimingud (Senati tsiviilkass. dep. otsus nr. 107 — 1901), ja et notari tasu nende toimingute eest pole nähtud ette taksis, — need notari toimingud kuuluvad tasumisele vaba kokkuleppe järgi tema poole pöörduva isikuga ja niisuguse kokkuleppe puudumisel või vaidluse korral — Not..-s. §§ 215 ja 216 ettenähtud korras (Senati üldkogu otsus nr. 36 — 1889.). Eeltoodud kaalutluste põhjal senati 1. ja kass. departemangude üldkogu *määrab, ettepandud küsimuste lahendamiseks tunnustada:* 1) et 1903. a. veksliseaduse §§ 68—72 korras vekslite protestimise eest tasu notarile arvutatakse 27. juunil 1867. a. kõigekõrgemalt kinnitatud ajutise tasutaksi uuesti läbivaatamiseni seaduseandlikus korras selle taksi § 2 järgi; 2) et notaritel ei ole õigust nõuda tasu: a) . . . . . .

. . . . . .

b) . . . . . .

c) raha hoidmise eest, mis vekslite maksmiseks oli saadud; 3) et notarite tasu suurus veksli protestimiseks vastuvõtmise eest selle tagasinõudmise korral ja samuti maksu vastuvõtmise eest veksli järgi, mis oli esitatud protestimiseks, kuid protestimata jäänud maksmise tõttu, määratakse igal üksikul juhul vabal kokkuleppel või kohtu poolt

B. TSIVIILKASSATSIOONI DEPARTEMANGU OTSUSED.

I. Tsiviilkass. dep. otsus 8. aprillist 1909, nr. 53.

Ervand Mandenov'i ja Aleksander Tuschurjants'i palve, muuta ära Tiflisi kohtupalati otsus palujate ja Artemi Kostanov'i vastastikuste nõuete asjus rahasumma pärast.

Eesistuja senaator P. Veselovski; ettekandja senaator P. Ogarev; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi V. Schoening.

Kuulanud ära asja ettekande ja ülemprokuröri abi arvamuse, leiab valitsev senat:

A. Peanõude suhtes:

Kostja poole kassatsioonikaebuse sisu järgi, milles vaieldakse kohtupalati otsuse õigsuse vastu — kohtupalat mõistis välja kostjatelt Mandenov'ilt ja Tuschurjants'ilt solidaarselt Kostanov'i kasuks 4.900 rubla vekslite järgi, mis nende poolt olid antud nimetatud nõudjale —, kuuluvad lahendamisele kõigepealt kaks küsimust: *a) kui sissenõudmiseks esitatud vekslid olid antud kostjate poolt nõudjale diskonteerimiseks pangas samasuguste vekslite vastu, mis nõudja andis ühele kostjatest samuti diskonteerimiseks pangas, ja kui mõni nõudja poolt antud kontrveksel või isegi kõik olid ostetud välja kostja poolt, kuid ei olnud antud üle nõudjale, kas säärane kontrvekslite väljaost võimaldab tunnustada, et kostjate võlg ühisvastutusel nõudjale antud vekslite järgi on kustunud?* ja *b) kas kostjad võivad tõendada tunnistajatega, et nad andsid nõudjale tagasi tema poolt antud ja nende poolt väljaostetud kontrvekslid?*

Vekslikohustuse alus ei sisalda selles lepingus, millest tekkis veksel, vaid selle kohustuse aluseks on veksel ise ja peale veksli üleandmist veksliandja poolt esimesele omandajale muutub see viimane vekslivõlausaldajaks kõigi õigus-

tega, mis tekivad veksli õigel üleandmisel (§§ 7, 15 ja 16). Seepärast on veksliõiguse seisukohalt tähtsuseta, millisel alusel veksel anti, mis oli veksli andmise tõukeks ja millised olid need valuutasuhted, mis olid seotud võrdse väärtuse saamisega antud veksli eest. Selleks võrdseks väärtuseks — valuutaks — võis olla veksliandja poolt saadud ja vekslis märgitud rahasumma, kuid selleks võis olla ka midagi muud, nagu krediidiandmine veksliandja poolt veksliomandajale, kusjuures raha asemel antakse veksel, mis pärast seda muudetakse rahaks diskonteerimise teel, mispärast ei saa tunnustada, et säärane veksel kui krediidiabinõu oleks rahatu. Niisugune veksel ei ole valuuta ka sel juhul, kui ta on antud kui kontrveksel samasummalise veksli vastu, mil sama tähtpäev, kuna tähendatud veksli tähtsuse järgi tekib tähtpäeva saabumisel õigus esineda vekslivõla sissenõudmisega, kui veksel oli läinud üle õige vekslipidaja valdusse. Maksmine veksli järgi selle sõna kitsamas mõttes sünniib raha üleandmise teel võlasumma suuruses, kuid kui veksliandja ja esimene omandaja vahetasid ühesugused vekslid diskonteerimise otstarbel, siis tuleb lugeda maksmise toimnuks kas raha maksmisega või vastastikuse ühevääruslikkude vekslite tagasiandmisega. Nii ühel kui ka teisel juhul peab tehtama vekslitel maksmise tõendamiseks pealkiri (§ 47), kusjuures veksel peab antama tagasi maksjale (§ 47). Sellest järgneb, et diskonteeritud kontrveksli väljaostuga pangast ei saa tõendada võla kustutamist veksli järgi, mis oli tagasiandmata jäänud antud kontrveksli vastu.

Eitavalt tuleb lahendada ka teine ülaltähendatud küsimus, kuna makstud veksli tagasiandmine käib kaasas maksmisega ja tõendab seda, nagu eelpool juba öeldud, mispärast veksli tagasiandmine kujutab asjaolu, mida ei või tõendada tunnistajatega Tsiv.-kp. s. § 409 tõttu, nagu seda valitsev senat korduvalt on seletanud (otsused nr. 89 — 1874, nr. 900 — 1872 ja teised). See, kes veksli maksis ilma seda tagasi saamata vekslipidajalt, võib end kaitsta tunnistajatega ainult iseseisva nõude esitamisel makstud veksli kui kinnipeetud vallasvara väljanõudmise kohta, kuid ta ei või teha viidet tunnistajaile vaieldes vastu temale kui veksliandjale Veksliseaduse korras veksli järgi esitatud nõude vastu, kui see veksel oli õige vekslipidaja käes. Lähtudes neist kaalutlustest, leiab valitsev senat, et kohtupalat, asudes käesolevas asjas arvamisele, et kostjad ei tõendanud nende poolt nõudjale tema kontrvekslite tagasiandmist, mis ta neile oli andnud kostjate vekslite vastu 4.900 rubla suu-

ruses, on õieti välja mõistnud nõudjale selle summa. Seejuures ei ole kohtupalat, vastupidi kassaatorite taotlusele, rikkunud Tsiv.-kp. s. § 409 kostja palve tagasilükkamisega — kuulata üle tunniistajana Baisogolov'it, kes pidi selgitama tema poolt teostatud vekslite üleandmist nõudjale, kuna Baisogolov'i ütlustega kostjad püüdsid tõendada võlamaksmist vekslite järgi nõudjale. Sellest olenemata kohtupalat oli kohustatud rahuldama nõudja poolt avaldatud Baisogolov'i tõenduse Tsiv.-kp. s. § 373 p. 1 põhjal, kuna see tunnistaja seisab 2. astme hõimlusvahekorras Mandenov'iga, kes on tõmmatud asjasse solidaarse kaaskostjana ühes Tuschurjants'iga. Mis puutub lõpuks kohtupalati keeldumisse kuulata üle kostjate poolt palutud tunnistaja Schtsogolov'i tõenduse Tsiv.-kp. s. § 373 p. 1 põhjal, kuna see nov on võtnud omaks kontrvekslite temale tagasiandmise, nagu seda taotlevad palujad, vaid selle tõenduseks, et nõudja on võtnud omaks, et tal ei olevat kostjatega muid arveid peale nõudmise vekslite järgi 9.000 rubla peale, on kohtupalat leidnud, et asjaolul, mille tõenduseks pidi kuulatama üle see tunnistaja, ei ole tähtsust, mispärast see kohtupalati järeldus, kuna ta käib asja sisu kohta, ei kuulu kontrollimisele kassatsiooni korras (Tsiv.-kp. s. § 5) ja kohtupalatil oli õigus jätta rahuldamata selle tunnistaja ülekuulamise palve.

B. Vastunõude suhtes:

Kohtupalat tegi kindlaks kostjate omaksvõtmise, et nad ei ole kandnud kahju, mis nad nõuavad vastunõudega. See kohtupalati järeldus kuulub asja sisusse, mispärast teda ei tule võtta kontrollimisele kassatsiooni korras (Tsiv.-kp. s. § 5), kuid ta õigustab iseenesest (Tsiv.-kp. s. § 480) kostjate vastunõude tagasilükkamise. Kõigil muudel kohtupalati kaalutlustel, millega ta tõestab tähendatud kostjate omaksvõtmisest tehtud järeldust, on täiendav tähtsus, ja kuigi nad ei oleks õiged, nad ei või mõjutada otsust, mis on rajatud õigele alusele.

Kõigil eeltoodud põhjustel *otsustab* valitsev senat: Tsiv.-kp. s. § 793 põhjal jätta tagajärjeta E. Mandenov'i ja A. Tuschurjants'i kassatsioonikaebus.

II. Tsiviilkass. dep. otsus 8. aprillist 1909, nr. 119.

Vann. advokaadi abi M. Bomse palve, muuta ära Peeterburi rahukogu otsus A. Schpikulov'i nõude asjus paluja vastu 3 veksli järgi 301 rubla 95 kop. suuruses.

Eesistuja senaator P. Vesselovski; ettekandja senaator A. Petro-Pavlovski; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi V. Schoening.

7. detsembril 1907 palus A. Schpikulov'i volinik vann. adv. abi Friedlieb Peeterburi 4. jaoskonna rahukohtunikku mõista välja tema volitaja kasuks vann. adv. abilt M. Bomse'lt 301 rubla 95 kop. ühes protsentidega 3 veksli järgi, mis olid antud Bomse poolt 30. septembril 1906 N. Gavrilov'ile ja läinud üle blankopealkirjadega Gavrilov'ilt Smirnov'ile ja sellelt nõudjale Schpikulov'ile. Kostja Bomse palus lükata tagasi nõude sel põhjusel, et tema poolt antud vekslid on rahatud ja et nende rahatus oli teada nõudjale Schpikulov'ile, mille tõenduseks palus kuulata üle tunnistajat ja esitas temale Gavrilov'i poolt 28. sept. 1906 antud kviitungi selle kohta, et tähendatud Bomse vekslid on temale antud diskonteerimiseks tuttavate juures, kohustusega diskonteerimise teel saadud raha anda üle Bomse'le ja kui nädala jooksul temal ei peaks minema korda diskonteerida neid veksleid, siis anda need vekslid tagasi Bomse'le, ilma nende järgi maksu nõudmata. Nõudja volinik võttis omaks, et tema volitajale oli teada, et vaidluse all olevad vekslid on rahatud, kuid seesugune väide vekslite rahatuse kohta olevat tema volitaja kui kolmanda isiku kohta tähtsuseta, ja rahukohtunik, tunnustades, et võlgniku arvete õiendamine esimese vekslipidajaga ei mõju nõudjale, rahuldas Schpikulov'i nõude. Apellatsioonikaebuses kostja volinik seletas, et vaidluse all olevad vekslid olid tema volitaja poolt antud diskonteerimiseks kindla aja jooksul, kuid diskonteerimine jäi teostamata, mispärast tema volitaja on nõudnud neid tagasi esimeselt vekslipidajalt, kuid see ei ole andnud neid tagasi, milliste olude tõenduseks ta

palus kuulata üle tunnistaja Plissetski ja pärast seda muuta ära rahukohtuniku otsus ning lükata tagasi Schpikulov'i nõue. Rahukogu, pidades silmas, et Schpikulov'i nõue on tõendatud tema poolt esitatud vekslitega ja et Bomse vastuväited nende vekslite rahatuse kohta ei ole sihitud tema ja nõudja vahenditutele suhetele, vaid käivad tema suhete kohta esimese vekslipidajaga (Vekslis. § 33), mispärast neil ei ole olulist tähtsust käesolevas asjas ja seepärast ei vääri ka tähelepanu kostja palve, kuulata üle tunnistaja sama fakti tõenduseks, — otsusega 19. märtsist 1908 lükkas tagasi palve kutsuda välja ja kuulata üle tunnistaja ja kinnitas rahukohtuniku otsuse. Kassatsioonikaebuses kostja Bomse seletab, et veksliseaduse § 33 nõuab vekslipidajalt head usku, ja et tema poolt ülesantud tunnistaja pidigi tegema kindlaks olud, mis oleksid tõendanud nõudja halva usu, kuna ta võttis diskonteerimiseks vastu vekslid, vaatamata sellele, et talle oli hästi teada asjaolu, et neid veksleid peab kinni esimene vekslipidaja ja opereerib nendega vekslisandja tahte vastu, mispärast tä palub muuta ära rahukogu otsus.

Kuulanud ära nõudja voliniku seletused ja ülemprokuröri abi arvamuse, valitsev senat leiab, et nõude rahuldamiseks veksli järgi seadus seab paratamatuks tingimuseks veksli heas usus omandamise vekslipidaja poolt, kes ta esitab sissenõudmiseks. Eelmise veksliseaduse suhtes on valitsev senat oma otsustes nr. 115 — 1892, nr. 108 — 1901 ja nr. 45 — 1904 juba seletanud, et vekslivõlgnik võib järgnevate veksliomandajate vastu seada üles vastuväiteid (näit. rahatuse kohta), mille esitamisõigus esialgse veksliomandaja vastu oli teada nõudjale veksliomandamisel, just sel alusel, et seadus hea usu põhimõtte on tunnustanud ka veksliõiguse alal, vaatamata selle karmusele ja vormilikkusele. Samas heas usus omandamist vekslipidaja poolt nõuab ka uus veksliseadus: tema § 16 põhjal loetakse veksel antuks veksliandja poolt esimesele omandajale, kui ta on viimase valduses, olgu siis, et andmist tegelikult ei olnudki ja see oli omandajale teada; § 24 järgi kuuluvad vekslipidajale kõik õigused, mis vekslist tuletuvad, olenemata tema eelkäija õigustest sama veksli peale, olgu siis samuti, et veksliandja on kaotanud valduse veksli peale vastu tahtmist ja et vekslipidaja teadis seda. Kooskõlas sellega veksliseaduse § 33 määrab, et vekslivõlgnik võib end kaitsta vekslinõude vastu vastuväidetega, mis tuletuvad tema vahendituist suhteist vekslipidajaga või veksliseaduse eeskirjadest, s. o. järelikult ka viitega nõudja halvale usule veksli omanda-

misel. Rahukogu kaevatud otsusest ongi näha, et kostja Bomse, kaitstes end käesoleva nõude vastu, millega Schpikulov nõuab temalt vekslite järgi, just väitega, et nõudja omandas vekslid halvas usus, kuna talle oli hästi teada, et need vekslid olid rahatud ja antud ainult diskonteerimiseks. kindla aja jooksul, milliste olude tõenduseks palus kuulata üle tunnistaja, kuid rahukogu on selle vastuväite jätnud kaalumata. Tunnustades seepärast, et kaevatud otsus on tehtud sedavõrd olulise kohtupidamise vormi ja talituse rikkumisega, et seda ei või jätta jõusse, valitsev senat *otsustas:* Muuta ära Peeterburi rahukogu otsus Tsiv.-kp. s. §§ 129 ja 142 rikkumise pärast ja asi anda tagasi uueks läbivaatamiseks samasse rahukogusse teises koosseisus.

III. Tsiviilkass. dep. otsus 17. märtsist 1910, nr. 7.

David Rosanski palve, muuta ära Vilno rahukogu otsus paluja nõude asjas Salomon Juutan'i vastu 100 rubla pärast veksli järgi ühes protestikuludega.

Eesistuja senaator P. Jurenev; ettekandja senaator V. Vilson; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi V. Schoening.

Kuulanud ära ülemprokuröri abi arvamuse, leiab valitsev senat, et kassatsioonikaebuses käesolevas asjas tõstetakse üles küsimus, *kas 1903. a. veksliseaduse järgi on lubatud ilma pealkirjata anda edasi protestitud veksel isikult, kes selle laskis protestida, isikule, kellelt protestija sai veksli blankopealkirja järgi.* Lahendades käesoleva asja, leidis rahukogu, et nõudjat ei saa tunnustada õigeks vekslipidajaks, kuna vekslil puudub edasiandepealkiri isiku poolt, kelle nimel veksel oli protestitud. Seesugust rahukogu järeldust ei saa tunnustada õigeks; 1903. a. veksliseaduse § 17 järgi ei ole vekslil ainult edaspidine, vaid ka tagurpidine käik tagasimineku teel nende isikute kätte, kes juba võtsid osa vekslist pealekirjutajatena. Viimasel juhul, nagu seda on seletanud valitsev senat oma otsustes nr. 92 — 1897 ja nr. 280 — 1878 eelmise veksliseaduse kohta, ei vaja vekslid, tulles tagasi endiste vekslipidajate kätte, edasiandepealkirju viimaste vekslipidajate poolt ja juba veksli viibimine kõrgema vekslipipdaja käes sünnitab seaduseelduse, et ta õiendas arved veksli järgi viimase vekslipidajaga, s. o. ostis ta välja, ja sunnib tunnustama teda õigeks vekslipidajaks. Samad seletused on kohaldatavad täiesti ka 1903. a. veksliseaduse maksvusel, millise seaduse §§ 17, 52 ja 54 järgi pealekirjutajal, kes maksis protestitud veksli protestijale, on õigus saada seejuures viimaselt maksmise vastu veksli ühes protestiaktiga. Pärast arvete õiendamist vekslipidajaga, kes laskis veksli protestida, ja veksli oma kätte saamist ühes protestiaktiga pealekirjutajal on õigus kriipsutada läbi oma pealkiri ja esitada veksel sissenõudmiseks eel-

miste pealekirjutajate vastu (vekslis. § 35) või anda ta edasi (sama seaduse § 17) ja seda isegi ilma pealkirja tegemata, kui ta enese pealkiri oli blankopealkiri (sama seaduse § 18). Vastolus eeltooduga ei ole ka veksliseaduse § 56 eeskiri protestitud veksli edasiandmise kohta pealkirjadega, kuna selle paragrahvi täpse mõtte järgi ta käib ainult veksli edaspidise, mitte aga ta tagurpidise liikumise kohta. Nii siis ka nüüd (nagu seda on juba tunnustanud ka valitsev senat oma otsuses 20. jaanuarist 1910 Israel Mõistus'e asjas P. Möhlmann'i vara eestkostja vastu) ei vaja vekslid, minnes tagasi esialgsete vekslipidajate kätte, viimaste vekslipidajate edasiandepealkirju. Käesolevas asjas toimus protestitud veksli edasiandmine ilma pealkirjata veksli protestija Eliasson'i poolt isikule, kellelt protestiakti tema sai blankopealkirja järgi, s. o. tagurpidise käigu korras — ühele pealekirjutajale — Grodsenski'le ja pärast seda viimase poolt nõudjale. Eeltoodud kaalutluste põhjal on seesugune veksli üleminek, olenemata paluja seletustest selle kohta, et veksel oli antud Eliasson'ile ainult inkassoks, täiesti seaduslik ja kooskõlas valitsva senati eelolnud otsustega, mispärast ei saa tunnustada nõudjat Rosanski't, kes sai veksli veksliseaduse § 23 kohaselt õigelt vekslipidajalt — pealekirjutajalt Grodsenski'lt, ebaõigeks vekslipidajaks. Tunnustades vastupidisele järeldusele rajatud Rosanski nõude tema poolt esitatud veksli järgi tagasilükkamise rahukogu poolt ebaõigeks, *otsustab* valitsev senat: muuta ära Vilno rahukogu otsus 1903. a. veksliseaduse §§ 17, 23 ja 56 ja Tsiv.-kp, s. § 129 rikkumise pärast ja asi anda uueks läbivaatamiseks samasse rahukogusse teises koosseisus.

IV. Tsiviilkass. dep. otsus 20. jaanuarist 1910, nr. 114.

Israel Mõistus'e voliniku eraadvokaadi Neks'i palve, muuta ära Rakvere-Paide rahukogu otsus paluja nõude asjas surnud P. Möhlmann'i vara vastu 210 rubla 44 kop. pärast veksli järgi.

Eesistuja senaator P. Vesselovski; ettekandja senaator V. Vilson; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi S. Savadski.

Kuulanud ära ülemprokuröri abi arvamuse, leiab valitsev senat, et kassatsioonikaebuses käesolevas asjas tõstetakse kaks küsimust: *kas takistavad pealekirjutajat, kelle käes on veksel ühes protestiaktiga, nõudmast vekslipidajalt regressrahuldussummat asjaolud: 1) et vekslil puudub viimase vekslipidaja edasiandepealkiri; 2) et veksli esimese omandaja pealkiri on kriipsutatud läbi?* Mis puutub esimesse küsimusse, siis on selle peale eelmise veksliseaduse maksvuse ajal antud tsiviilkass. departemangu poolt otsuses nr. 92 — 1897 vastus, kooskõlas valitseva senati endise IV departemangu praktikaga, nimelt: tähendatud otsusega tunnustati, et asjaolu, et veksel on teda väljaostnud pealekirjutaja käes, loob seaduseelduse, et pealekirjutaja õiendas veksli järgi arved eelmise vekslipidajaga. Uue veksliseaduse väljaandmine ei võinud kõigutada selle juhtiva seletuse jõudu ja tähtsust: 1903. a. veksliseaduse § 52, kohustades pealekirjutajat, kellele oli esitatud maksunõudmine, maksma veksli vastu ühes protestiaktiga, ei kirjuta temale ette tingimata kriipsutada läbi enda pealkiri ja temale järgnevate pealekirjutajate pealkirjad; samuti annab sama seaduse § 54 ainult õiguse protestitud veksli järgi vastavale isikule veksli väljaostmisel (kuid ei pane temale kohustust) nõuda maksu kviteerimist vekslil väljaostu eest. Sellest järgneb arusaadavalt, et ka nüüd vekslid, minnes üle tagurpidisel teel esialgsete vekslipidajate kätte, ei vaja viimaste vekslipidajate edasiandepealkirju: on küllaldane, kui pealekirjutaja regressrahulduse üleandmisel saab oma kätte veksli ühes

protestiaktiga. — Minnes üle teise küsimuse juurde, valitsev senat leiab, et veksliseaduse § 19 järgi loetakse läbikriipsutatud pealkiri kustutatuks, nagu poleks seda iial olnudki; kui see pealkiri oli pealkirjade katkestamatu rea üheks lüliks, siis rikub tema kustutamine silmnähtavalt katkestamatuse. Silmnähtav katkemine aga (vastupidi nägematule, nagu näiteks võltsimise korral; vaata vekslis. § 32) võtab vekslipidajalt selle vekslipidaja õigused, kes need rajab edasiandepealkirjale pärast seesugust katkemist; veksliseaduse § 23 mõte ei jäta kahtlust selles, et seesugustel juhtudel esineb õige vekslipidajana see, kelle nimele on tehtud pealkiri, mis asub katkemise ees. Esimese omandaja pealkiri, olgugi blanko-pealkiri, on pealkirjade katkestamatu rea paratamatu lüli, millest just algab rida. Seepärast, kui esimese omandaja pealkiri vekslil on kriipsutatud läbi, ei seisa järgmised veksli edasianded ühenduses veksli peakohustusega, mispärast veksliandja säärase veksli järgi on kohustatud ainult esimese omandaja kui ainukese õige vekslipidaja ees. Kaitstes veksli läbikäivust tähendusega, et vekslipidaja ei ole kohustatud tõenduma eelmiste pealkirjade ehtsuses ja et veksli järgi kohustatud isikul ei ole õigust kontrollida nende ehtsust (veksliseaduse §§ 23 ja 28), seadus ühtlasi peab silmas, et sama läbikäivus ei õigustaks veksli edasiandmist silmnähtavate vahedega pealkirjade reas. Seepärast karistab seadus vekslipidaja õiguste kaotamisega igaüht, kes võtab vastu edasiantava veksli pealkirja järgi, millel silmnähtavalt pole sidet eelmistega, mis kujutavad katkestamatu rea alguse.

Järelikult vekslipidajal, kes sai veksli pealkirjade temani õieti alaneva rea järgi, kuid kes pärast seda kriipsutas läbi mõne eelmise pealkirja, mis kuulus lülina ketti, ei ole õigust nõuda, et vekslile antaks edaspidine käik järgnevate pealkirjade järgi, kuna järgnevaid veksli omandajaid ähvardab juba tingimata vekslipidaja õiguste kaotamine, olenemata hoopis sellest põhjusest, millel tähendatud pealkiri kriipsutati läbi. Kuid sellest ei järgne, et vekslipidaja, kes veksli omandas õigete pealkirjade järgi ja seepärast ei näidanud üles mingit ettevaatamatust veksli saamisel, vaid alles pärast seda kriipsutas läbi esimese või üldse mõne eelmise pealekirjutaja pealkirja, kaotab tingimata õiguse nõuda rahuldust selle veksli järgi tema eelkäijatelt, — arvates nende hulka ka seda, kelle pealkiri on kriipsutatud läbi, — ja seda rohkem veksliandjalt. On selge, et seesuguse vekslipidaja vastu püsib eeldus, et ta sai veksli juba läbikriipsutatud pealkirjaga, mispärast kostjal pole vaja muud, kui ainult juhtida

tähelepanu sellele asjaolule; niisugusel korral aga ei või võtta vekslipidajalt tõenduste esitamise õigust selle kohta, et ta ise kriipsutas läbi eelmise pealkirja ettevaatamata, või eksikombel, või isegi meelega; kui veksli järgi kohustatud isik, kelle vastu on esitatud nõudmine veksli järgi, võib end kaitsta vastuväidetega, mis käivad isiklikult vekslipidaja kohta (vekslisead. §§ 33 ja 24), siis ei ole põhjusi, mis keelaksid vekslipidajat, tõendada tema isiklikku eksitust ja isiklikku ettevaatamatust, kuivõrd need leidsid aset juba pärast veksli saamist ja järelikult ei ole seotud veksliõiguse eeskirjade rikkumisega, milline õigus nõuab pealkirjade välist katkestamatust kui veksli edaspidise edasiantavuse vormilist tingimust. Need kaalutlused on täielikult kohaldatavad maksunõudmise juhule veksliandjalt pealekirjutaja poolt, kes maksis veksli pärast protestimist, kuna veksli ja protestiakti valdus õigustavad ainult seda isikut, keda võidakse tunnustada õigeks vekslipidajaks veksliseaduse § 23 seisukohalt ja kelle vekslipidaja-õigused eelmise või esimese veksliomandaja pealkirja läbikriipsutamise juhul võivad hoiduda alal ainult tema poolt tõenduste esitamisel selle kohta, et eelmiste pealkirjade katkestamatu kett on rikutud tema enese poolt arusaamatuse, või eksituse tõttu, või isegi meelega. Neil põhjustel peab tunnustama, et vekslil läbikriipsutatud pealkiri, kui selle läbi rikutakse kuni vekslipidajani alanevate pealkirjade katkestamatu keti side, võtab vekslilt võimaluse, anda ta edasi järgmiste pealkirjade järgi, kuid ei võta pealekirjutajalt rahulduse saamise õigust nendelt eelkäijatelt veksli järgi või veksliandjalt tingimusel, et pealkiri on kriipsutatud läbi tema enese poolt arusaamatuse tõttu, või eksikombel, või isegi meelega, ja et ta teeb kindlaks selle asjaolu. Pöördudes neilt üldistelt kaalutlustelt asjaolude juurde käesolevas protsessis, valitsev senat leiab, et nõude tagasilükkamine rahukogu poolt 100-rublalise veksli järgi on vastolus veksliseaduse § 52 täpse mõttega, mille järgi, vastupidi rahukogu arvamusele, veksli maksnud pealekirjutaja ei vaja maksunõudmisel sama veksli järgi veksliandjalt selle isiku edasiandepealkirja, kellele ta veksli maksis, mispärast vastupidisele järeldusele rajatud nõude tagasilükkamine tähendatud veksli järgi rahukogu poolt on ebaõige; mis puutub nõudesse 96-rublalise veksli järgi, siis asjaoludest nähtub, et vaatamata kostja tähelepanu juhtimisele rahukohtuniku juures sellele, et esimese veksliomandaja pealkiri tähendatud vekslil on kriipsutatud läbi, nõudja volinik ei ole seda asjaolu selgitanud ei apellatsioonikaebuses ega rahukogus ja tema avaldus esimese omandaja pealkirja

eksliku kustutamise kohta 96-rublalisel vekslil nõudja enese poolt, pärast veksli maksmist, on tehtud esmakordselt kassatsioonikaebuses, mispärast rahukogul oli küllaldane alus — kostja poolt tehtud viite olemasolul pealkirjade katkemisele — nõudjat mitte tunnustada õigeks vekslipidajaks, kuna ta ei olnud esitanud selle kohta mingeid seletusi, ja lükata tagasi nõue selle veksli järgi. Eeltoodud kaalutlustel valitsev senat *otsustab:* muuta ära 1903. a. veksliseaduse § 22 rikkumise pärast Rakvere-Paide rahukogu otsus 100-rublalist vekslit puutuvas tagasilükkavas osas ja asi selles osas anda uuesti läbivaatamiseks Tallinna-Haapsalu rahukogusse, muus osas jätta tagajärjeta Tsiv.-kp. s. § 186 kohaselt Israel Mõistus'e voliniku kassatsioonikaebus.

V. Tsiviilkass. dep. otsus 23. veebruarist 1911, nr. 27.

V. Jerusalski palve, muuta ära Odessa linna rahukogu otsus paluja nõude asjas Emilie Bes-Kornilovitsch'i vastu 500 rubla pärast veksli järgi.

Eeistuja senaator V. Fuchs; ettekandja senaator V. Vilson; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi V. Schoening.

Kuulanud ära ülemprokuröri abi arvamuse ja vaadanud läbi asjaolud, valitsev senat leiab, et kassatsiooni-kaebuses, ühenduses kaevatud otsusega, tõstetakse üles järgmine küsimus: *kas on 1903. a. vekslıseaduse järgi vaja protestida lihtvekslit mittemaksmise pärast juhul, kui nõue sama veksli järgi esitatakse veksliandja käendaja vastu.* Pöördudes selle küsimuse kaalumisele, kõigepealt peab pidama silmas, et vastust sellele küsimusele ei tule otsida IV peatüki „Tähtajad kohtulikkude nõuete esitamiseks lihtvekslite järgi" §§ 73—75, millele rahukogu rajab peaasjalikult oma otsuse, vaid selle seaduse neis eeskirjades, mis määravad kindlaks vekslikäenduse tingimused ja tähenduse ning veksliprotesti ärajätmise tagajärjed veksli järgi vastutavate isikute suhtes. Vekslıseaduse §§ 73—75 siht on palju kitsam — nad seavad üles tähtajad vekslipidajate poolt veksli järgi nõuete esitamiseks ühede või teiste veksli järgi vastutavate isikute vastu, ja kuigi § 73 mainib seejuures veksliprotesti mittemaksmise pärast, siisi sünnib see ainult selle momendi kindlakstegemiseks, millest peab arvutama teatavatel juhtudel nõude esitamise tähtaeg, mitte aga ühe või teise veksli järgi vastutava isiku vastutuse paratamatu tingimuse või aluse määramiseks. Mis puutub veksli käendusse, siis selle tingimused ja tähendus on määratud kindlaks vekslıseaduse §§ 57—59 järgneval kujul: maksmist veksli järgi võidakse kindlustada käendusega nii veksliandja kui ka iga vastutava veksli pealekirjutaja eest erilise pealkirja näol käendaja allkirjaga, milline pealkiri loetakse antuks veksliandja eest, kui selles pealkirjas ei ole öeldud, kelle eest nimelt ta antakse (§ 57);

veksli käendust võidakse anda ainult kogu veksli järgi saada olevas summas, kuigi käendajaid on mitu (§ 58); veksli järgi käendaja vastutab samuti kui isik, keda ta käendab, ja ta astub pärast veksli maksmist vekslipidaja õigustesse nii selle vastu, keda ta käendas, kui ka nende vastu, kes oleksid vastutanud selle isiku ees, kui ta oleks ise maksnud veksli (§ 59). Neist eeskirjadest, kui neid võtta ühenduses sama seaduse §§ 28 ja 29-ga, kõigepealt järgneb, et vekslikäendus ei ole täiendav või lisakohustus, vaid on iseseisev ja tekib ainult veksli kohustusega ühinemisel, ja et käendaja on seepärast samasugune iseseisev vekslivõlgnik, nagu iga teine isik, kes tegi vekslile pealkirja, ühel määral isikuga, keda ta käendab (vaata seadusandl. motiivid, mis on toodud riigikantselei poolt väljaantud veksliseadustikus). Käendaja vastutuse tingimused ja ulatus iseloomustatakse seaduses tähendusega, et ta vastutab „samuti kui see isik, keda ta käendab". Sõna „samuti" ei saa tõlgitseda teisiti, kui selles mõttes, et käendaja kui veksli järgi võlgniku juriidiline olukord on ühesugune veksli järgi selle vastutava isiku olukorraga, kelle eest ta andnud käenduse, ja et käendaja vastutus maksmise eest tekib samadel tingimustel, mis seaduse järgi on vajalikud selle isiku vastutuse tekkimiseks, keda ta käendab. Sellest järgneb loogiliselt, et käendaja vastutuse tekkimiseks ühe või teise veksli järgi vastutava isiku eest peab vekslipidaja tegema kõik toimingud, mida nõuab seadus veksli nõudmise alalhoidmiseks selle isiku vastu, kelle maksmise eest on antud käenduspealkiri. Need toimingud on nähtud ette veksliseaduse § 49, ja sama seaduse § 55 on nähtud ette nende toimingute läbiviimise tagajärjed. Tähendatud paragrahvidest nähtub: 1) et veksli protestimine pärast tähtpäeva saabumist on vajalik sissenõudmise õiguse alalhoiuks nende veksli järgi vastutavate isikute vastu, kes vastutavad regressõiguse järgi: niisugusteks isikuteks on, erinevalt käendajatest, need, kes pealkirjade järgi on andnud veksli edasi maksu kindlustamisega (vekslis. §§ 17—21), s. o. pealekirjutajad, ja 2) et veksliprotesti ärajätmisel vabanevad pealekirjutajad vastutusest, kuid otsese võlgniku — lihtveksli väljaandja — vastutus maksmata summa ulatuses jääb püsima ka protestimatajäänud veksli järgi. Protesti kui akti tähtsus, mis on vajalik ainult pealekirjutajate vastu regressnõudmise õiguse alalhoidmiseks, on täitsa selgesti teinud kindlaks riiginõukogu veksliseaduse eelkava kaalumisel (vaata riiginõukogu 1901.—1902. a. a. aruanne lhk. 780 ja seaduseandlikud motiivid riigikantselei poolt väljaantud veksliseadustikus §§ 49 ja 55 juurde). Niiviisi

sunnib veksliseaduse §§ 49 ja 55 sisu, ühenduses riiginõukogu eeltähendatud kaalutlustega, mille põhjal veksliseaduse §§ 49 ja 55 ongi pandud maksma nende praeguses redaktsioonis, tegema selle järelduse, et kuna otsese võlgniku olukord ja vastutus, kelleks lihtveksli järgi osutub veksliandja, jäävad muutmatuks ka veksli protestimise ärajätmisel, siis ei saa ka tema eest käendajat, kelle olukord ja vastutus on veksliandjaga ühesugused (§ 59), lugeda tema peale võetud kohustusest vabanenuks vekslipidaja poolt veksli protestimatajätmise puhul. Kui seaduseandja oleks tahtnud seada üles veksliprotesti vajaduse õiguse alalhoidmiseks pöörduda maksu nõudmisega veksliandja eest käendaja vastu (lihtvekslil), siis see oleks seaduses sõnaselgelt öeldud. Kuid loendades isikuid, kellelt langeb ära vastutus veksli järgi maksmise eest protesti koostamata jätmise tõttu, mainib seadus ainult neid vekslist osa võtvaid isikuid, kes vastutavad regressõiguse alusel, s. o. pealekirjutajaid (§ 55), vaikides veksliandja eest käendajaist. Ka neis eeskirjades, mis määravad vekslikäenduse tingimused ja tähenduse (§§ 57—59), ei sisaldu nõudeid protesti koostamise kohta. Teiselt poolt on väljaspool igasugust kahtlust, et seadus, kõneledes võlgnikkudest regressõiguse alusel, kelle vastutuseks on veksliprotest hädavajalik (§ 49), ei võinud nende hulgas mõelda ka veksliandja eest käendajaid, ja neid teha võrdseks pealekirjutajaile, kuna nende kui teiste tähtsus ja vastutuse tingimused on päriselt mitmekesised, ja seadus teeb kindlasti vahet nende kahe vekslivõlgnikkude liigi vahel. Seepärast on väljaspool kahtlust, et veksliseaduse §§ 57—59 loodud vekslikäenduse konstruktsiooni, kui iseseisva, identse kohustuse järgi selle isiku kohustusega, kelle eest käendus on antud vastavalt selle isiku omadusele ja veksliseaduse §§ 49 ja 55 väljendatud vekliprotesti tähtsusele ning protesti ärajätmise mõjule vekslivõlgnikkudele, veksliandja käendaja vastutus lihtveksli järgi ei lange ära veksli protestimatajätmisel mittemaksmise pärast, kuna nimetatud käendaja vastutuse alalhoidmine ei olene protestist. Veksliseaduse §§ 57—59, 49—53 ja 55 niisugusel tõlgitsemisel ja nende omavahelisel kõrvutamisel tuleb sama seaduse § 73, milles tähendatakse, et vekslipidaja võib esitada nõude veksli järgi pealekirjutajate ja käendajate vastu aasta jooksul, arvates protesti koostamise päevast mittemaksmise pärast, ainult nõnda tõlgitseda, et see seadus käib ainult pealekirjutajate eest käendajate kohta, kuna ainult seda liiki käendajate jaoks (käskveksli järgi aga ka veksliandja eest käendaja jaoks) on protest nende vastutuse hädavajalik tingimus (vekslisead.

§§ 49 ja 103), mille ärajätmine vabastab vasutusest need isikud ja ühes sellega ka nende eest käendajad. Et vekslise-aduse § 73 seaduseandja ei võinud mõelda ka käendajaid veksliandjate eest lihtvekslitel, järgneb sellest, et — nagu eelpool seletatud — käesoleva seaduse eeskirjade täpse mõtte järgi ei nõuta veksliprotesti niisuguste käendajate vastutuse alalhoidmiseks, ja seepärast ei või seaduses määratud nõude esitamise tähtaega nimetatud käendajate vastu arvata sellest momendist. Käendajate vastu nõude esitamise tähtaeg on nähtud ette veksliseaduse § 75, nimelt: kolmeaastane, arvates veksli järgi maksu tähtpäeva saabumise päevast, kusjuures tähendatud tähtaeg on seatud, nagu näha seaduseandlikkudest motiividest selle paragrahvi juurde, selleks otstarbeks, et käendajale juhul, kui tema vastu esitatakse nõue kolmeaastase tähtaja viimasel päeval, jääks ikkagi regressnõude esitamiseks veksliandja vastu veel kaks aastat (vekslise-adustik, riigikantselei väljaanne).

Eeltoodud kaalutluste põhjal tunnustades ebaõigeks rahukogu otsus, mille järgi Jerusalski nõue veksliandja eest käendajanna Emilie Bes-Kornilovitsch'i vastu oli lükatud tagasi veksli protestimata jätmise pärast, — valitsev senat *otsustab:* muuta ära Odessa linna rahukogu otsus 1903. a. veksliseaduse §§ 55, 59 ja 75 ja Tsiv.-kp. s. § 142 rikkumise pärast ja asi anda uueks läbivaatamiseks samasse rahukogusse teises koosseisus.

VI. Tsiviilkass. dep. otsus 1. maist 1912, nr. 61.

Valitseva senati tsiviilkassatsiooni departemangu ülemprokuröri ettepanek küsimuse kohta, kas võib protestida veksleid, mis on kirjutatud Venemaal välisvaluutas isikute nimele, kes elavad välismaal, kusjuures maksu koht on määratud Vene riigi piiresse.

Eesistuja senaator V. Fuchs; ettekandja senaator A. Dobrovolski; arvamuse avaldaja ülemprokurör I. Hanskau.

Kuulanud ära ülemprokuröri arvamuse, valitsev senat leiab, et vajadus seatud küsimuse lahendamises on tingitud mõne notari keeldumisega niisuguseid veksleid protestimast ja peale seda rahaministeeriumi krediidi kantselei poolt avaldatud arvamusega, et niisuguste vekslite protestimine oleks vastolus rahaseadustiku §§ 20 ja 3 ja Tsiviilseaduste §§ 1540 ja 1542 väljendatud üldeeskirjaga, mille tõttu kõigis sisemaalistes tehinguis arvutamine peab toimuma vene rahas, samuti ka 1903. a. veksliseaduse § 46-ga, milles pole sugugi nähtud ette niisuguste vekslite andmine, mida „võib seletada ainult seega, et seadusandja ei võimalda silmnähtavalt sääraste vekslite andmist". Seesugune järeldus sisaldab aga kõigepealt selle defekti, et ta on konstrueeritud veksli olemasolu kahe mitmesuguse momendi segamisel, nimelt veksli k i r j u t a m i s e, millele järgneb andmine, ning m a k s u, mille mitteteostumise tagajärjeks on veksliprotest. Vekslite kirjutamise suhtes ei sisaldu veksliseaduses (§§ 4 ja 46) keeldu summat tähendada mitte vene, vaid välismaa rahas, vaid ümberpöördult, § 46 on isegi otse nähtud ette välisrahas kirjutatud vekslite andmine ja nende maksmise juhuks Venemaal välismaa raha ümberarvutamine vene rahasse kursi järgi, millest järgneb kahtlemata, et vekslite kirjutamine ja andmine välisvaluutas, seejuures olenemata sellest, kus nimelt, s. o. kas välis- või Venemaal, on määratud või peab leidma aset maksmine, ei ole sugugi vastolus ülaltähendatud rahaseadustiku ja Tsiviilseaduste paragrahvidega, mis olid võetud arvesse, nagu näha seaduseandlikku-

dest motiividest § 46 juurde, uue veksliseaduse väljaandmisel ja millega § 46 on kooskõlastatud, vaid selle paragrahvi eeskirju peab nende kõrvutamisel tähendatud paragrahvidega seletama välismaa rahas vekslite kirjutamise võimaluse suhtes seega, et veksel ei kujuta endast sugugi tehingut, mis on määratud ainult sisemaalisele läbikäimisele, vaid ümberpöördult — ta on krediidi abinõu, mis on määratud vabale liikumisele mitte ainult siseriigis, vaid ka välismaal. Peale selle ei ole üheski üldtsiviilseaduste ülaltähendatud paragrahvis olemas eeskirja selle kohta, et mõne akti tegemine neis paragrahvides vene raha suhtes ettenähtud vormi rikkumisega tooks kaasa tehingu ja muu hulgas ka veksli maksvusetuse, vaid ümberpöördult — selles küsimuses on valitseva senati kohtupraktikas (Tsiviilkass. dep. otsus nr. 740 — 1868 ja nr. 37 — 1888.) juba järgnenud X k. 1 jao §§ 1540 ja 1542 kohta seletus ses mõttes, et niisugune vormi rikkumine ei või tuua kaasa akti maksvusetust. Mis puutub 1903. a. veksliseaduse § 46, siis on selles küll nähtud ette ainult kaks täpselt tähendatud juhtu, kuid seda juhtu, mille kohta tekkis vaidlus, ei ole seal vahenditult nähtud ette, kuid sellest ei saa kuidagi veel järeldada, et veksel, mis on välisvaluutas kirjutatud välismaal elava isiku nimele maksu määramisega sisemaal, peab loetama tühiseks. Niisugune järeldus ei leiaks, olenemata ülaltoodud kaalutlustest, kinnitamist ka asjaoluga, et akti kui veksli tühisuse juhud on päris täpselt ja purgivalt tähendatud veksliseaduse § 14, mis aga ei sisalda viidet seaduse § 46 mitte ainult tähendatavas mõttes, vaid üldse. Leides seepärast, et veksliteandmine välisvaluutas välismaal elavate isikute nimele maksukoha määramisega Venemaal, ei too kaasa niisuguste vekslite tühiseks tunnustamist, ainult maksu kohta peab ütlema, et niisuguste vekslite järgi ei või vekslipidajad, veksliseaduse § 46 põhjal, nõuda nende vekslite tasumist välismaa rahaga, vaid peavad rahulduma maksuga Venemaal kohuslikult liikvel oleva vene rahaga kursi järgi, mis määratakse veksliseaduse selles paragrahvis tähendatud korras. On nimetatud vekslid, nagu eelpool seletatud, maksvad, siis on veksliseaduse § 49 järgi nende tähtpäeval tasumata jätmise paratamatu tagajärjeks protestiga nende järgi kaitsetavate õiguste alalhoidmiseks mitte ainult lubatud seatud korras protestimine, vaid notarid on kohustatud seda tegema üldisel veksliseaduses ette nähtud alusel. Eeltoodud põhjustel valitsev senat *otsustab:* tunnustada, et ettepandud küsimus lahendatakse jaatavalt.

VII. Tsiviilkass. dep. otsus 1. maist 1913, nr. 58.

S. Gurddschiev'ipalve, muuta ära Doni ääres Rostovi linna rahukogu otsus A. Schoihet'i nõude asjas S. ja O. Gurdschiev'i vastu 174 rubla 34 kop. pärast veksli järgi.

Eesistuja senaator P. Jurenev; ettekandja senaator V. Fuchs; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi N. Tovstoless.

S. ja O. Gurdschiev'id andsid 31. jaanuaril 1904 Jermolini manufaktuuraktsiaseltsile „ F. S. Isajev" veksli, mille järgi kohustusid maksma seltsile 6 kuu ja 10 päeva möödumisel 174 rubla 34 kop. Aktsiaselts „F. S. Isajev" volitas G. Potievski't saama maksu selle veksli järgi, kuid viimane volitas omalt poolt selle maksu saamiseks A. Schoihet'i. Esitades tähendatud veksli Doniäärse Rostovi linna rahukohtunikule ühes protestiaktiga, A. Schoihet nõudepalves palus mõista välja tema volitaja — aktsiaseltsi „F. S. Isajev'i" kasuks S. ja O. Gurdshiev'itelt solidaarselt 174 rubla 34 kop. ühes %% 10. augustist 1904 maksmise päevani. Leides: 1) et nõue on esitatud isiklikult Schoihet'i poolt, mitte aga kui aktsiaseltsi „F. S. Isajev'i" voliniku poolt; 2) et sellele vaatamata on palvepunktis avaldatud nõudmine mõista välja kapitaalvõlg kostjalt mitte tema, nõudja, vaid tema volitaja aktsiaseltsi „F. S. Isajev'i" kasuks ja 3) et volituspealkiri ei ole veksliseaduse §§ 25 ja 26 järgi midagi muud, kui volituse eriline liik, kuid Schoihet, kellel ei ole vannutatud advokaadi kutset, ei ole ka eraadvokaatide nimekirjas Doniäärse Rostovi ringkonnas, — rahukohtunik lükkas tagasi Schoihet'i nõude. Selle rahukohtuniku otsuse peale esitas Schoihet apellatsiooni-kaebuse, milles ta, viites sellele, et volituspealkirjaga volitatud isik teotseb samuti kui volinik, kellel on notariaalkorras tõestatud volikiri, kusjuures vekslivolitus on laiem lihtvolitusest, kuna ta ei lõpe volitaja surma või teovõime piiramise juhul, ja järelikult on volituspealkirjaga volitatul õigus paluda mõista välja veksli järgi saada olevat võla kapitaalsummat tema volitaja kasuks, ja et temal on õigus ajada kolme tsiviilasja — Doniäärse Rostovi

rahukogu ringkonnas (1907. a. jooksul) ka ilma tunnistuseta (Kohtute seaduse § 406[18]), — palus rahukogu, muuta ära otsus ja rahuldada tema nõude taotlused. Tunnustades: 1) et kuigi nõudja Schoihet oma nõudepalve eesotsas ei tähendanud, et ta ei teotse omal nimel, vaid vekslivolinikuna, ei ole sellel olulist tähtsust asjas, kuna tema õiguse määrab tema nõudepalve palvepunkt; 2) et veksliseaduses ei leidu keeldu selle kohta, et volinik ei võiks omalt poolt volitada teist isikut, kuna voliniku õigus on sedavõrd laiaulatuslik, et ta võib nõuda sisse saadaoleva summa ka enese kasuks; 3) et järelikult volituskirja järgi sissenõudmise õiguse teostamisel ei ole vaja olla era- või vannutatud advokaadiks, kuna veksliseaduse § 25 on lex specialis ja muudab ära käesoleval juhul Kohtute seaduse üldparagrahvi maksvuse, — rahukogu muutis ära rahukohtuniku otsuse ja rahuldas Schoihet'i nõude taotlused, mõistes välja tema volitaja aktsiaseltsi „F. S. Isajev'i" kasuks kostjatelt 174 rubla 34 kop. Rahukogu otsuse peale esitatud kassatsiooni-kaebuses seletab kostja Gurdshiev, et rahukogu poolt tema otsuses väljendatud kaalutlused ei ole õiged ja ei vasta valitseva senati ukaasi täpsele mõttele (25. maist 1910 nr. 5959), mis oli antud Avetov'i nõude asjas Simonjants'i vastu 250 rubla pärast veksli järgi, mille järgi nõue, mis veksli alusel esitatud isiku poolt, kes veksli sai volituspealkirja järgi, tema enese nimel, kuid palvega mõista välja võla kapitaalsumma tema volitaja kasuks, ei kuulu rahuldamisele, — mispärast ta ka palub valitsevat senati muuta ära rahukogu otsus.

Kuulanud ära ülemprokuröri abi arvamuse ja kõrvaldades paluja viite Tsiviilkassatsiooni departemangu ukaasile Avetov'i nõude asjas Simonjants'i vastu, kuna sellel ukaasil kui avaldamatal ei ole Tsiv.-kp. s. § 815 mõtte järgi juhtivat tähtsust, valitsev senat leiab põhjendamatuks paluja tähendamise rahukogu arvamise ebaõigsusele, et Schoihet'i nõudepalve eesotsas märkme puudumisel sellekohta, et ta teotses mitte omal nimel, vaid volitaja volinikuna, ei ole olulist tähtsust, kuna ta õigus määratakse kindlaks nõudepalve palvepunktiga. Tsiv.-kp. s. § 262 järgi peab paluja nõude esitamisel teise isiku eest seletama oma õiguse paluda selle isiku eest, ja Schoihet esitas nõudepalve juures vekslipidaja poolt volituspealkirjaga varustatud veksli ühes järgnevate volinikkude pealkirjadega, millest viimane on tehtud tema nimele, ja seega on ta märkinud oma õiguse, teotseda vekslipidaja huvides, mispärast nõudepalve redaktsioonilistel puudustel ainult ei ole tõsist tähtsust. Mis puutub üldse volituspealkirjasse vekslil, siis on praegumaksva veksliseaduse järgi see

vekslivolitus ja ta peab sisaldama, peale volituse, isiku äratähendamise, kellele volitus antakse, ja volitaja allkirja, kuid volituspealkiri ei kanna üle veksli õigusi, vaid loob terve rea volitusi sellele isikule, kellele ta antakse, nimelt tunnustatakse volituspealkirjaga volitatu õigustatuks: 1) esitama veksel maksmiseks; 2) esitama ta ka sissenõudmiseks; 3) saama raha tema järgi; 4) võtma ette kõik toimingud, mis on vajalikud volitaja õiguste alalhoidmiseks, nagu esitama veksli vastuvõtmiseks ja protestimiseks, esitama maksmise keelamise palveid kaotatud veksli järgi (vekslisead. §§ 25, 26 ja 78), samuti ka tegema teisi, seaduses otse mitte ettenähtud toiminguid, kuivõrd need kuuluvad toimingute hulka, mille otstarbeks on vekslipidaja õiguste kindlustamine; lõpuks on volituspealkirjaga volitatud volinikul õigus anda edasi oma volitus teisele isikule uue pealkirjaga, kui edasiandmine pole talle keelatud pealkirjas. Teiselt poolt tehes pealkirja teise isiku nimele, volitaja jääb mitte ainult veksli omanikuks ja vekslivõlausaldajaks, vaid hoiab alal kõik viimase õigused; ta võib näiteks ise prtestida veksli ilma volituspealkirjasid läbi kriipsutamata, mis ta ise või ta volinik tegi; voliniku maksujõuetuse juhul võib ta veksli nõuda sellelt välja, nõnda et volituse andmine ei vähenda volitaja õigusi. Eeltoodust järgneb, et vekslivolituspealkiri loob vekslivolitaja ja -voliniku vahel puht volikirja vahekorra, mille tõttu viimane ei omanda mingeid iseseisvaid õigusi veksli järgi, vaid ta on ainult oma volitaja esindaja (volinik) ja kohtuotsus, mis on tehtud vekslivoliniku poolt tema volitaja nimel esitatud nõude asjas, on maksev ainult vekslivolitaja kasuks ja tema vastu. Niisuguse vekslivolituse (volituspealkirja) iseeralsused seisavad selles, et see volitus ei lõpe ei volitaja surma ega ka tema teovõime piiramise tõttu (veksliseaduse § 25). Nii on siis veksli volitus (volituspealkiri) maksva veksliseaduse järgi volitus sui generis eriliste laialdaste õigustega, ja seepärast peab tunnustama, et protsessi pooleks, kelle nimel esitatakse nõue ja kelle nimele tuleb teha otsus, on vekslivolitaja kui veksli omanik ja — võlausaldaja ja et niisugusel korral ei ole kaaluvat ega seaduslikku alust nõuda vekslivolituspealkirjaga volitatud vekslivolinikult veel erilist volikirja nõude esitamiseks tema poolt vekslivolitaja nimel ja tema kasuks. Uue veksliseaduse püüded on sihitud just sinnapoole, et veksli edasiandmist ühe isiku poolt teisele võimaldada kergemal ja soodsal viisil; selleks otstarbeks ongi võetud sisse vekslivolituse instituut, milline volitus ei lõpe ei volitaja surma, ega teovõime piira-

mise tõttu. Kui veksliseaduse § 26 annab volituspealkirjaga volitatule õiguse esitada nõude ilma erilise volikirjata, siis ei või ka temalt nõuda niisuguse nõude esitamisel, et ta kuuluks nende isikute hulka, kellele on lubatud võõraid asju ajada (Kohtute sead. §§ 389 ja 406[1], Tsiv.-kp. s. § 245). Niisugune vastus järgneb veksliseaduse § 26 sõna-sõnalisest sisust, mis kõlab: „volitatud isik ..... loetakse õigustatuks veksli esitamiseks ..... sissenõudmisele ..... ja võtma ette volitaja õiguste kaitseks kõiki tarvilikke toiminguid", ja ei piira järelikult seda tema õigust mingi tingimusega, mis nähtud ette seaduses või muudes seaduslikkudes eeskirjades, s. o. ta annab selle õiguse vahenditult igale volitatule, arusaadavalt ainult teovõimelisele, olenemata sellest, kas tal on seaduse poolt neilt isikuilt nõutavad omadused, kes võõraid asju ajavad kohtus, nagu see muu seas otse nähtub Sead. kogu X köite 1 jao §§ 2297 ja 2297[1] kõrvutamisest. Veksliseadus on antud 1903. a., millal juba ammugi olid olemas Tsiv.-kp. s. ettenähtud piiramised võõraste asjade ajamises, ja kui sellele vaatamata seaduseandja ei ole nende piiramiste kohta midagi öelnud § 26., siis on ta neid silmnähtavalt tunnustanud mittekohaldatavaiks käesolevale juhule. Teissugusel tõlgitsemisel kaotaks vekslivolituse instituut praktilise tähtsuse, kuid tema otstarbeks oli ja jääb — kergendada ja teha odavaks sissenõudmine vekslite järgi, anda vekslipidajale võimalus volitada sissenõudmiseks isiku, kes tema huvides teostaks võimalikult kiiremini ta õigused veksli järgi. Eeltoodud kaalutlustel ja leides, et kaevatud otsusega ei ole rikutud seadusi, valitsev senat *otsustab:* jätta tagajärjeta Gurdsciev'i kassatsioonikaebus.

VIII. Tsiviilkass. dep. otsus 1. maist 1913, nr. 60.

S. Kusminõh' voliniku vann. advokaadi Schneidemann'i palve, muuta ära Moskva kohtupalati otsus paluja volitaja nõudeasjas I. Kusminõh vastu 4833 rubla 35 kop. pärast veksli järgi.

Eesistuja senaator P. Jurenev; ettekandja senaator E. Puschkin; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi N. Tovstoless.

Kuulanud ära ülemprokuröri abi arvamuse, valitsev senat leiab, et Tsiviilkass. departemangu praktika esimestel aastatel tekkis küsimus veksli vastu rahatuse pärast vaidluse lubatavuse kohta ja vaatamata sellele, et 1871. a. see küsimus oli lahendatud jaatavas mõttes (otsus nr. 724), järgnes 1872. a. valitseva senati otsus (nr. 1315), milles oli seletatud, et vaidlus veksli vastu rahatuse pärast ei ole üldse lubatud maksvate seaduste järgi, kuid pärast seda, alates 1875. a. (otsus nr. 142), valitsev senat muutis selle seisukoha, tunnustades kategooriliselt, et iga akti sisu võib lükata ümber kohtus, ja et see üldeeskiri tuleb kohaldamisele igasugustele aktidele, kui maksvates seadustes ei sisaldu otsest keeldu vaielda akti sisu vastu, nagu see on olemas X köite 1 jao Tsiviilseaduste § 2015 notariaalkorras tehtud võlakohustise kohta, ja et niisuguse keelu puudumisest vekslieeskirjades peab järeldama, et seadus lubab veksliandjale vaielda veksli sisu vastu ja tõendada, et vekslis tähendatud valuuta on saamata (vaata ka otsus nr. 143 — 1879.). Nagu näha otsuste tervest reast, valitsev senat on selle juures kõvasti pidanud kinni seisukohast, et veksli rahatust võib tõendada ainult kirjalikkude tõendustega, kuid mitte tunnistajate ütlustega, põhjendades seda muu seas seega, et ennem maksvusel olnud veksliseaduse (1893. a. väljaanne) § 2 p. 8 oli öeldud, et iga veksli, nii liht- kui käskveksli, oluliseks osiseks on kinnitamine veksli tekstis, et veksliandja on saanud kätte raha või valuuta, üks kõik milles see seisis. Nimetades seda veksli osist ta sisuks, valitsev senat leidis, et veksli rahatuse

tõendamiseks ei või lubada tunnistajate ütlusi (Tsiviilkass. dep. otsused nr. 724 — 1871, nr. 100 — 1899 ja nr. 5 — 1906), tugedes selle juures Tsiv.-kp. s. § 410 sõna-sõnalisele mõttele, mille järgi seatud korras tehtud kirjalikkude dokumentide sisu ei saa lükata ümber tunnistajate ütlustega, ja asudes arvamisele, et seesuguste aktide hulka tuleb arvata ka veksel, kuigi ta ei ole tõestatud ega protestitud. Kuid uue 1903. a. veksliseaduse § 3, mis vastab eelmise seaduse § 2-le, on heidetud välja selle p. 8, milles sisaldus raha või teise valuuta saamise äratähenduse nõue veksliandja poolt. Seepärast leidis ka kohtupalat käesolevas asjas, kaaludes vaidluse küsimust veksli rahatuse pärast, et seda peab lahendama 1903. a. veksliseaduse § 33 alusel, mis annab veksliandjale õiguse kaitsta end vastuväidetega, mis tuletuvad mitte ainult veksliseaduse eeskirjadest, vaid ka veksliandja vahendituist suhteist vekslipidajaga; nende suhete kaalutlemise tagajärjel asus kohtupalat arvamisele, et veksliandja ei saanud valuutat, ja et seepärast nõude aluseks esitatud vekslid peab tunnustama rahatuks, kusjuures kohtupalat on leidnud end õigustatuks selle arvamuse saavutamiseks kuulata üle tunnistajaid oma arvamise kinnitamiseks ja tegi oma tagasilükkava otsuse, tugedes nii kirjalikkudele andmetele kui ka tähendatud tunnistajate ütlustele, kusjuures sellest otsusest ei nähtu, missugustel neist tõendistest oli ülekaal otsuse tegemisel. Kaevates selle otsuse peale paluja leiab, et ta on tehtud Tsiv.-kp. s. § 409 rikkumisega, ja valitsev senat peab ühinema sellega järgmistel põhjustel. Eeltoodust järgneb, et kohtupalati otsuse jõussejätmine või äramuutmine oleneb järgmiste küsimuste lahendamisest: 1) kuna valuutasaamise äratähendamine maksva — 1903. a. veksliseaduses lahkuminevalt eelmise — 1893. a. — veksliseaduse § 2-ga ei ole arvatud veksli olulise sisu hulka (§§ 3 ja 14), kas on hoidnud alal oma jõu valitseva senati seletused (otsused nr. 100 — 1899, nr. 60 — 1891, nr. 27 — 1882 ja mitmed teised; võrdle otsus nr. 18 — 1905), mis on antud eelmise veksliseaduse maksvusel ühenduses Tsiv.-kp. s. § 409-ga selle kohta, et tunnistajate ütlused ei ole lubatud vekslite rahatuse tõenduseks; 2) kui need seletused tunnustatakse jõukaotanuks, kuidas lahendatakse praegu maksva veksliseaduse järgi küsimus vekslite rahatuse tõendiste kohta veksli vahendituste kontrahentide vahelisel vaidlusel? — Mis puutub esimesse küsimusse, siis nõuab selle lahendamine praegusel ajal nähtavasti ainult nende kaalutluste uuesti läbivaatamist, millest valitsev senat laskis end juhtida enne uue veksliseaduse andmist küsimuse lahendamisel eitavas mõttes, kas võib tunnis-

tajate ütlusi lubada eelmise veksliseaduse maksvusel. Ei või olla kahtlust, et nüüd eelmise veksliseaduse § 2 asendamise tõttu uue seaduse § 3-ga ja viimasest valuutasaamise äratähenduse väljaheitmisega valitseva senati seletused tunnistajate ütluste lubamatuse kohta, mis olid rajatud just 1893. a. veksliseaduse § 2 p. 8-le, ei või enam tulla kohaldamisele vekslikohustuse rahatuse üle vaidluste lahendamisel, ja et esimene eelpool seatud küsimustest lahendatakse eitavalt. Kuid sellest ei järgne veel sugugi, et tähendatud seletuse kõrvaldamisega 1903. a. veksliseaduse alusel antud vekslite suhtes kõiki vaidlusi nende rahatuse kohta võib tõendada tunnistajate ütlustega. Kõigepealt tuleb tähendada, valitseva senati tsiviilkassatsiooni departemang ei põhjendanud alati oma ülaltähendatud seletusi ainult toodud motiiviga, vaid tema mõnes otsuses oli toodud, mõnikord ühes selle motiiviga (otsus nr. 100 — 1899) ja teinekord ka iseseisvalt (otsus nr. 60 — 1891), ka teine kaalutlus, mida võib tuua ette ühel määral nii eelmise, kui ka nüüd maksva veksliseaduse juures ja mis seisab selles, et veksel on dokument, mis on koostatud seatud korras ja astub vekslіõiguse jõusse tema üleandmise päevast esimesele omandajale. Kui edasi pidada silmas valitseva senati korduvaid tähendusi vekslikohustuse kui vahetamise ja väärtuste ülekandmise abinõu kindlusele ja erilisele jõule kaubanduslikus käibuses (otsus nr. 101 — 1890), siis vaevalt võib eeldada, et uue veksliseaduse järgi, mille andmine oli silmnähtavalt sihitud sedasugu kohustuste jõu ja tähtsuse kõvendamisele, tunnistajate ütlustega võiks tõendada vaidlust vekslite rahatuse kohta ainult sel põhjusel, et nende uus tekst ei sisalda veksliandja poolt valuutasaamise äratähendust; just ümberpöördult, uue veksliseaduse juures olevatest seletustest nähtub, et 1893. a. veksliseaduse § 2 p. 8 sisalduva eeskirja väljaheitmine 1903. a. veksliseaduse § 3 sündis tunnustamise tõttu, et veksliandja poolt allakirjutatud veksli esimesele omandajale andmise fakt tõestab küllaldaselt valuuta saamist veksliandja poolt. Neil kaalutlustel ja võttes arvesse: 1) et 1903. a. veksliseaduse järgi veksel on akt, mis sisaldab tõestuse selle kohta, et sellele aktile allakirjutaja on võtnud enesele kohustuse, maksta kokkulepitud tähtpäeval kindla summa aktis tähendatud isikule (esimesele omandajale), sõltumatult eelkäinud kokkulepetest veksliandja ja esimese omandaja vahel (veksliseadus, riigikantselei väljaanne, lhk. 7); 2) et vekslikohustus astub jõusse veksliandja vastutuse ja esimese omandaja õiguse suhtes üleandmise ajast esimeselt viimasele (vekslisead. §§ 15 ja 24); 3) et veksel on akt, mille koostamine on

sündinud seatud korras; 4) et seepärast veksli rahatuse tõendamiseks ei ole lubatud võtta tunnistajate ütlusi Tsiv.-kp. s. nii § 409 kui ka § 410 põhjal; 5) et veksliseaduse § 33, lubades veksli järgi vastutavale isikule kaitsta end selles paragrahvis ettenähtud vastuväidetega, ei määra seda, et neid võiks tõendada viitega tunnistajate ütlustele, — valitsev senat leiab, et kõigi eeltoodud kaalutluste tõttu teine ülesseatud küsimus lahendub selles mõttes, et ka praegu maksva veksliseaduse järgi ei ole lubatud tunnistajate ütlustega tõendada veksli rahatust. Tunnustades seepärast, et kohtupalat, rajades oma otsuse S. Kosminõh nõude asjas I. Kosminõh vastu muu seas tunnistajate ütlustele, keda kostja oli palunud kuulata nõude aluseks esitatud vekslite rahatuse tõenduseks, on seega oluliselt rikkunud Tsiv.-kp. s. § 410, ja kõrvaldades seepärast arutamiselt kassatsiooni-kaebuse muud väited, mis kaebaja on toonud otsuse äramuutmise palve toetuseks, — valitsev senat *otsustab:* muuta ära Moskva kohtupalati otsus Tsiv.-kp. s. § 410 rikkumise pärast ja asi anda uueks läbivaatamiseks sama kohtupalati teise departemangu.

IX. Tsiviilkass. dep. otsus 15. oktoobrist 1914, nr. 53.

R. ja I. Resnitski'te palve, muuta ära Jekaterinoslavi ringkonnakohtu otsus M. Abramovitsch'i nõudeasjas palujate vastu 406 rubla 36 kop. pärast veksli järgi.

Eesistuja senaator P. Jurenev; ettekandja senaator A. Dobrovolski; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi N. Tovstoless.

Kuulanud ära ülemprokuröri abi arvamuse ja arutanud asja Resnitski'te voliniku kassatsiooni-kaebuse järgi Jekaterinoslavi ringkonnakohtu otsuse peale M. Abramovitsch'i nõudeasjas nende vastu, milline nõue põhjeneb protestitud vekslil, mis M. Abramovitsch'ile oli antud edasi edasiandepealkirjadega, valitsev senat leiab, et kaebuse sisu järgi kuulub lahendamisele peaküsimus selles asjas: *kas pealekirjutaja vastutab vekslipidaja ees, kes omandas veksli isikult, kes ise oli kaotanud veksliseaduse § 34 järgi õiguse, nõuda maksu sellest pealekirjutajalt?* Selle küsimuse õige lahendamine ja 1903. a. veksliseaduse § 34 tegeliku tähenduse tõlgitsemine nõuavad selle paragrahvi kõrvutamist sama seaduse §§ 17, 24, 28 ja 51 eeskirjadega ühenduses nende aluseks võetud seaduseandlikkude kaalutlustega. Uue veksliseaduse oluline erinevus seisab selles, nagu see nähtub §§ 24 ja 28, et iga veksli järgi kohustatud isiku vastutus on i s e s e i s e v „nagu oleks igaüks neist andnud iseseisva kohustuse", mispärast veksli edasiandmisel pealkirjadega ühelt pidajalt teisele igaüks omandab pealkirjaga kõik veksliomased õigused p ä r i s s õ l t u m a t u l t õigustest, mis kuulusid eelmisele pidajale, ja seda seepärast, et uus veksliseadus ei ole võtnud omaks üldtsiviil loovutuse (tsessiooni) süsteemi, mille tõttu niisuguseil edasiandeil ei ole kohaldatav tsiviilõiguse see üldine põhimõte, et keegi ei saa anda edasi rohkem õigusi, kui tal enesel on, kuna neil juhtudel ei anta edasi teatava isikuga seotud õigusi, vaid nõudmise õigus dokumendi järgi, mis oma erilise iseloomu tõttu kui krediidiabinõu on määratud edasi liikuma, olenemata sellest, kelle käes

ta ennem oli seaduslikul põhjusel. Peale selle on § 17 põhjal igal omandajal õigus anda seda edasi teisele omanduseks, kusjuures veksel loetakse kustutatuks ainult sel juhul, kui ta tuleb tagasi veksliandja korraldusse, kuna teistel juhtudel, arvamata välja juht, kui ta antakse edasi vekslist juba osavõtjale isikule, ei loeta teda mitte kustutatuks ja teda võib veel anda edasi. Lõpuks annab veksliseadus oma § 51-ga õiguse maksmata ja protestitud vekslipidajale nõuda ülemineku tel pealkirjade järgi vekslil regressrahuldust igalt pealekirjutajalt pealkirjade järjekorrast olenemata kuni täieliku rahulduseni. Nende veksliseaduse eeskirjade kõrvutamisel sama seaduse § 34, milles sisaldub selle isiku nõudmise õiguse piiramine, kes enne veksli edasiandmist võttis temast osa, ei saa järeldamata jätta, et vekslipidajat, kes omandas veksli sellest juba ennem osavõtnud isikult, ei saa lugeda niisugustel tingimustel temale veksli peale omandusõiguse ülemineku tõttu piiratuks veksli järgi täieliku rahulduse nõudmise õiguses igalt pealekirjutajalt, kuna tema on vekslipidamise õiguse tõttu iseseisev veksliomanik, kelle õigused ei olene selle isiku õiguste ulatusest, kes tegi vekslile tema kasuks sama veksli peale omanduseõiguse ülemineku pealkirja. Veksliseaduse § 34 väljendatud piiramisel on ainult see tähendus, et ta võtab veksli järgi nõudmise õiguse vekslist osavõtnud isikult endalt nende pealekirjutajate suhtes, kelle ees ta oli kohustatud, ja selle piiramise otstarve seisab ainult selles, et hoida kriipsutades läbi veksliseaduse § 19 järgi temale kuuluva õiguse ärakasutamisega oma pealkirja oma vastutuse annulleerimiseks ja andes edasi veksli niisugusel kujul, võtta teistelt pealekirjutajailt pelkirjade rea katkestamisega regressõiguse. Sellest järgneb siis, et eelpool ülesseatud küsimuse peale peab andma jaatava vastuse, ja et seega lahendatakse poolte vaidluse peaaine — et kohus olevat, kohaldades veksliseaduse § 34 käesolevale asjale, tõlgitsenud seda ebaõigesti, ning lahendatakse just selles mõttes, et vekslist ennem osavõtnud ja sellele oma vastutava pealkirja kostjate pealkirjade ees teinud L. Agranovil, kuigi ta ise ei oleks olnud õigustatud veksliseaduse § 34 põhjal esitama nende vastu vekslinõuet, ei puudunud veksliseaduse § 17 tõttu õigus anda sama vekslit edasi edaspidiseks käibuseks, kuna ta ise oli saanud selle veksli *mitte kustutamiseks*, ja et pärast niisugust edasiandmist nõudjal Abramovitsh'il, kes veksli omandas järgmiste pealkirjade järgi, on õigus iseseisva nõude peale selle veksli järgi sõltumatult pealekirjutaja L. Agranow'i õigustest, kes tegi vekslile edasiande pealkirja

pärast tema kätte veksli tagasitulemist pealekirjutajailt — kostjailt käesolevas asjas. Selle vastusega lahendatakse palujate vastuväited, mis on väljendatud kaebuse kahes esimeses punktis ja osalt ka kolmanda punkti omad. Edasi ei näe valitsev senat vastukäivust kohtu arutustes ringkonnakohtu kaevatud otsuses ja leides, et iga poolte väite vastu eraldi vastama kohtuasutused ei ole kohustatud, tunnustab palujate väited tähendatud aines ja Tsiv.-kp. s. §§ 129 ja 142 rikkumise aines kohtu kaalutluste mittetäielikkusega tähelepanu mitteväärivaks. Mis aga puutub kaebuse viimases punktis toodud väidetesse, siis peab kõigepealt juhtima tähelepanu sellele, et need vastuväited sel kujul, nagu nad väljendatud, s. o. viitega protesti sisule, on toodud esmakordselt kassatsioonikaebuses, mispärast ei ole kohane tähendus, et kohus olevat jätnud nad kaalumata. Kirjalikus seletuses kohtule kostja volinik, kes pärast seda viitas sellele palvele suulistes seletustes, tõi ette järgmise väite: on vaja pidada silmas, „et vekslil on olemas pealkiri, mille järgi raha on saadud panga poolt Toretski seltsilt mitte aga Abramovitsch'ilt, järelikult on nõudja ka ebaõige vekslipidaja". Vastupidi palujate seletusele on kohus selle vastuväite peale andnud täitsa selge vastuse otsuse esimeses punktis, viites veksliseaduse § 53-le ja ei ole kuidagi rikkunud seejuures ei seda paragrahvi, mis kohaldatud asjale õieti, ega ka paluja poolt toodud sama seaduse § 50, sest nagu näha vekslil olevatest pealkirjadest, M. Abramovitsch omandas vaidluse all oleva veksli pealkirja järgi Torletski seltsilt, kes omalt poolt omandas ta rahamaksmise teel pangalt, kelle nõudmisel ta oli protestitud. Kõigil neil põhjustel valitsev senat, tunnustades Resnitski'te voliniku kassatsiooni-kaebuse tähelepanu väärimatuks, *otsustab:* jätta tagajärjeta Resnitski'te kaebus.

X. Tsiviilkass. dep. otsus 15. oktoobrist 1914, nr. 54.

Samaara vastastikuse krediitseltsi voliniku vann. advokaat Podbelski' palve, muuta ära Saraatovi kohtupalati otsus tähendatud seltsi nõudeasjas A. Komarov'i vastu 4.100 rubla pärast ühes protsentidega vekslite järgi ja vastunõude asjas 1.568 rubla 86 kop. pärast.

Eesistuja senaator P. Jurenev; ettekandja senaator A. Dobrovolski; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi N. Tovstoless.

Asjast nähtub, et kostja peanõude järgi Komarov diskonteeris Samaara vastastikuses krediitseltsis, kelle liikmeks ta oli, 6 vekslit tema blankopealkirjadega kokku 4.100 rubla ulatuses, millised vekslid pärast maksutähtpäeva saabumist protestiti. Kui võlgnik Komarov oli tunnustatud maksujõuetuks, esitas Samaara vastastikune krediitselts õigel ajal — 5. juulil 1907 — võlanõudmise nende vekslite järgi konkursivalitsusele, jättes vekslid sellele esitamata, kuid teatades, et vekslid on tema poolt esitatud osalt Samaara ringkonnakohtule, osalt selle kohtu kreisikohtunikule; Komarovi konkursivalitsus kustutas seltsi nõudmise võlgade nimekirjast otsusega 24. maist 1907 vekslite mitteesitamise pärast, milline otsus astus seadusejõusse; Komarov'i maksujõuetuse asi lõppes pärast seda kokkuleppega, mille kinnitas Samaara ringkonnakohus 9. juulil 1908. Niisuguse olukorra juures esitas Samaara vastastikune krediitselts 2. oktoobril 1908 Samaara ringkonnakohtus nõude Komarov'i vastu samade vekslite järgi 4.100 rubla kapitaalvõla suuruses ühes protsentidega ja kuludega. Kostja vaidles selle nõude vastu viitega seaduses (veksliseaduse § 73, 1902. a. väljaanne) ettenähtud tähtaja möödumisele nõuete esitamiseks vekslite järgi blankopealekirjutajate vastu, millele nõudja vaidles omaltpoolt vastu viitega, et see tähtaeg tuleb lugeda katkestatuks veksliseaduse § 76 tõttu sama vekslite järgi võlanõudmise esitamisega konkursi korras Komarov'i kui maksujõuetuks tunnustatud võlgniku vastu, kuid kostja vaidles

omaltpoolt vastu ka sellele väitele, taotledes, et niisugune võlanõudmise esitamine ei katkesta aegumise tähtaja jooksu, kuna see nõudmine on kustutatud võlgade nimekirjast konkursivalitsuse poolt. Komarov esitas omaltpoolt vastunõude seltsi vastu nõudja poolt seltsi käes oleva tema raha — kokku 1.568 rubla 86 kop. — kinnipidamise pärast, milline summa koosneb liikmemaksust ja dividendist — kokku 1.184 rubla 84 kop. ja 384 rubla 02 kop. ülejäägist seltsis panditud olnud protsendipaberite müügist. Kohtuistungil panga volinik vähendas oma nõude 1.568 rubla 86 kop. võrra, kuna see summa on arvatud maha Komarov'i võlast tasaarvamise teel, toetades nõuet ülejäänud summas. Ringkonnakohus leidis, et vastastikuse krediitseltsi avaldus, tunnustada teda, Komarov'i võlausaldajaks oli leidnud aset veksliseaduse § 76 ettenähtud korras, mispärast see avaldus katkestas aastase tähtaja, ja et peanõue on esitatud õigel ajal, kuna uue aegumise tähtaja jooks algas 14. juunist 1908, millal maksujõuetu Komarov'i võlausaldajate üldkoosolek kustutas vastastikuse krediitseltsi nõudmise võlgade nimekirjast (kohtuõiendis 3. juulist 1909, nr. 8062), nõue aga on esitatud 20. oktoobril 1908. Eitades neil kaalutlustel vastunõudja ülaltoodud vastuväidete õigsuse ja minnes üle peanõude läbivaatamisele, kohus leiab, et peanõue kuulub rahuldamisele, kuid mitte terves summas, vaid vastunõude summa — 1.568 rubla 86 kop., kui peanõudja poolt õigeks võetud, tasaarvamisel ainult 2.531 rubla 14 kop. ulatuses ühes seaduslikkude protsentidega vekslite protestide päevast maksmise päevani, kusjuures ta pani vastunõudega seotud kulud peanõudjale, kuna olenemata 1.568 rubla 86 kop. tasaarvamisest panga poolt 31. detsembril 1907 ja 18. oktoobril 1908 (Samaara vastastikuse krediitseltsi juhatuse õiendis 1. juulist 1909 nr. 3384) peanõue oli esitatud 4.100 rubla ulatuses, mis oli vastunõude esitamise põhjuseks vastunõudjale. Omas appellatsioonikaebuses Komarov palus muuta ära ringkonnakohtu otsus, lükata tagasi peanõue, mõista välja vastunõude rahuldamiseks vastastikuselt krediitseltsilt tema, Komarov'i, kasuks 384 rubla 02 kop. ühes protsentidega 18. oktoobrist 1908 ja jätta läbivaatamata vastunõue muus osas ning vaidles vastu kohtu arvamisele, et konkursikorras võlanõudmise esitamine blankopealekirjutaja vastu katkestab temale nõude esitamise aegumise tähtaja jooksu, kui esitatud võla nõudmine sai pärast seda kustutatud võlgade nimekirjast Konkursi seaduse § 492 alusel. Saraatovi kohtupalat lükkas tagasi otsusega 24. oktoobrist 1912 vastastikuse krediitseltsi peanõude,

rahuldades Komarov'i vastunõude 384 rubla 02 kop. ulatuses ühes protsentidega 18. oktoobrist 1908 ning jättis läbivaatamata vastunõude muus osas järgmistel kaalutlustel. Kohtupalat leidis, et nagu nähtub apellatsioonikaebuse sisust ja Samaara vastastikuse krediitseltsi voliniku kirjalikust seletusest selle kaebuse peale, poolte vaidlus peanõude vastu toodud vastuväite sisu kohta seisab, nagu asjatoimetamise ajal ringkonnakohtuski, selles, kas pealekirjutaja vastu veksli järgi nõude esitamiseks seatud aastase aegumise tähtaja katkestamiseks on küllaldane võlanõudmise esitamine veksli järgi konkursivalitsusele või on veel vaja, et see nõudmine tunnustataks kuuluvaks sissekandmisele maksujõuetu võlgade nimekirja? Veksliseaduse § 76 mõtte järgi võrrutatakse konkurssi korras niisuguse võlanõudmise esitamine, mis kuulub rahuldamisele selles korras, nõude esitamisele kohtus, mispärast seesugusel esitamisel peab olema ühesugune tagajärg nõude esitamise aegumise tähtaja katkestamise suhtes nõude esitamisega, ja seepärast kuulub ülaltähendatud poolte vaidlustest tekkinud küsimus kaalumisele nende üldiste seadusega ja kohtupraktikaga kindlaks määratud protsessi tingimuste seisukohalt, millest kinnipidamine on vajalik selleks, et nõude esitamine võiks katkestada nõude aegumise tähtaja jooksu. ' Üks seesugune oluline protsessi tingimus seisab selles, et nõue oleks esitatud seaduses määratud korras, mis kindlustab asja sisulise läbivaatamise võimaluse protsessis ja otsuse tegemise; see õiguse põhimõte tuletub maksvate materjaal- ja protsessuaalseaduste laialipaisatud eeskirjadest nõude esitamise aegumise tähtaja küsimuses ja on seletatud valitseva senati otsustes. Konkursiseaduse § 416 järgi (XI köide 2. jagu 1903. a. väljaanne) on kõik isikud, kellel on võlgniku vastu varandusline nõudmine, kohustatud esitama oma nõudmised seadusega määratud tähtaja jooksul kohtule, kus avati konkurss, või vahenditult maksujõuetu asjus seatud konkursivalitsusele, ja selleks, et see valitsus võiks selle nõudmise tunnustada kuuluvaks rahuldamisele konkursi korras ja seda paigutada kindlasse liiki ja järjekorda, peab isik, kes avaldas selle nõudmise konkurssiseaduse §§ 491 ja 492 järgi, esitama ka dokumendid, millel põhjeneb see nõudmine. Kuna konkursivalitsuse tegevus temale avaldatud nõudmise suhtes seisab just nõudmise hindamises ja ta paigutamises kindlasse rahulduse liiki ja järjekorda, siis on selge, et nende dokumentide mitteesitamisel, millel see nõudmine põhjeneb, puudub ka protsessuaalne võimalus niisuguse nõudmise läbivaatamisks. Seepärast peab väljaspool seda seaduslikku

korda konkursivalitsusele esitatud nõudmine kui niisugune, mis ei või kutsuda esile vajalikku protsessuaaleffekti, loetama üldse mitte esitatuks ja seepärast ei või ta ka katkestada nõude esitamise aegumise tähtaja jooksu. Käesoleval juhul, nagu näha asja juurde esitatud õiendisest (asja lhk. 4) Samaara vastastikuse kerdiitseltsi poolt avaldatud võla nõudmine ülaltähendatud vekslite järgi konkurssivalitsusele oli kustutatud selle valitsuse otsusega 24. maist 1908 maksujõuetu võlgniku Komarov'i võlgade nimekirjast dokumentide ja vekslite mitteesitamise pärast selle nõudmise kinnitamiseks, mispärast seesugune selle võlanõudmise avaldamine konkursivalitsusele ei võinud toodud kaalutluste tõttu katkestada veksliseaduse § 73 seatud nõude esitamise tähtaja aegumise jooksu. Nimetatud võlanõudmise avalduses väljendatud tähendust selle kohta, et vekslid, millel põhjeneb võlanõudmine, on nõude toimetuses, milline nõue on esitatud ringkonnakohtus veksliandjate vastu, ja et neid veksleid võib esitada pärast selle asja lõpetamist, ei saa lugeda ühejõuliseks seaduses nõutud veksliteesitamisega konkursivalitsusele. Kui seepärast võlanõudmise esitamisel nende vekslite järgi konkursivalitsusele maksujõuetu Komarov'i asjus ei võinud olla veksliseaduse § 73 vekslite järgi pealekirjutaja vastu nõude esitamiseks ettenähtud aegumise tähtaja katkestamise toimingu tähtsust, siis osutub, et Samaara vastastikuse krediitseltsi poolt Komarov'i vastu esitatud nõude aluseks oleva 6 veksli protestimise ajast: 31. jaanuarist, 22. veebruarist, 3. ja 14. aprillist 1907 käesoleva nõude esitamise ajani — 2. oktoobrini 1908 — oli möödunud veksliseaduse § 73 ettenähtud aastane tähtaeg nõude esitamiseks vekslite järgi pealekirjutajate vastu, ja seepärast ei võinud käesolev nõue sellel põhjusel kuuluda rahuldamisele, mille tõttu peab selle, ringkonnakohtu otsuse äramuutmiseks käesolevas asjas, lükkama tagasi. Apellaatori Komarov'i kui vastunõudja taotluste suhtes — tunnustada tema vastunõude summa — väärtpaberite müügist järelejäänud 384 rubla 02 kop. — Samaara vastastikuse krediitseltsi poolt kinnipidamisele mittekuuluvaks selle seltsi võlanõudmise tasaarvamiseks ülaltähendatud vekslite järgi ja see summa temale mõista välja, jättes muus osas läbi vaatamata tema vastunõue, — peab konstateerima, et see vastunõudja Komarov'i nõudmine on õige. Asja juurde liidetud (lhk. 27) Samaara vastastikuse krediitseltsi teatega on tehtud kindlaks, et vaidluse all olevad 384 rubla 02 kop. on arvutatud tasa seltsi nõudega Komarov'i vastu alles 18. oktoobril 1908, ja järelikult pärast tähendatud võlanõudmise ülalselgitatud kustumist nõude esi-

tamise aastase aegumise tähtaja möödumisega ja niisuguse juriidiliselt mitte olemasoleva Komarov'i võla tasaarvamiseks ei olnud nimetatud seltsil õigust pidada kinni seda 384 rubla 02 kop., mispärast see summa kuulub väljamõistmisele Samaara vastastikuselt krediitseltsilt Komarov'ile seaduslikkude protsentidega X köite 1. jao § 641 järgi, arvates tema ebaõige kinnipidamise päevast, s. o. 18. oktoobrist 1908 maksmise päevani; muus osas tuleb Komarov'i vastunõue jätta vastavalt tema palvele Tsiv.-kp. s. § 4 järgi läbi vaatamata. Kassatsioonikaebuses selle otsuse peale Samaara vastastikuse krediitseltsi volinik toob järgmised väited kaevatud otsuse äramuutmiseks. Kohtupalat tunnustas, et vekslid kaotasid jõu Komarov'i kui pealekirjutaja vastu veksliseaduse § 73 alusel ja et sama seaduse § 76 ei tule kohaldamisele käesolevale juhule. Need seisukohad ei ole kooskõlas toodud seadustega. Kuigi § 73 on määratud pealekirjutaja vastu nõude esitamiseks aastane tähtaeg, arvates protesti koostamisest, ei ole see nõue tingimatu, sest § 76 on nähtud ette kaks juhtu, mil selle tähtaja jooks peatub. Paragrahv 73 räägitakse ainult nõudest, nõude esitamisest, selle esitamise tähtajast. On enesest mõistetav, et tähtaja tingimus langeb ära, kui nõue on esitatud aasta jooksul, arvates protesti koostamisest, — see on selge. Veksli järgi nõudmise esitamisel konkursi korras ja kostja poolt kolmanda isiku kaasatõmbamisel peab § 73 seatud tähtaega lugema katkestatuks, kuna nende sündmuste asetleidmisel ei või olla juttu eelmisest tähtajast, ja algab vekslinõudmise kustunuks tunnustamise taotluses uus järk. Et see uus järk algaks, selleks on ainult vaja esitada nõudmine veksli järgi konkursi korras ja kuidas peab tehtama see esitamine, selle kohta tuleb otsida seletusi Kaubanduskp. seaduses, mitte aga protsessi üldeeskirjades, mis sisaldavad Tsiv.-kp. seaduses, millised eeskirjad ei kuulu siin kohaldamisele (Tsiv.-kp. s. § 711). Võlanõudmise avaldamisest räägib Kaubanduskp. s. § 416: kõik maksujõuetu võlausaldajad ja võlgnikud, ükskõik, missuguse õiguse alusel, on kohustatud esitama oma õigused ja kohustused kohtule, kus avanes maksujõuetus. Sellest on kahtlemata selge, et võlanõudmise esitamiseks on vaja pöörduda kohtusse, kus avanes maksujõuetus ja seejuures tähendada ära võlanõudmise olemus ja ulatus. Kaubanduskp. s. §§ 422—427 peab jõudma järeldusele, et võlgnikule teatatakse tema vastu esitatud võlanõudmistest; tähendab Komarov pidi käesoleval juhul teadma, et vekslite järgi on esitatud nõudmine tema kui pealekirjutaja vastu. Selle nõudmise esitamise momendist saadik ei tule § 73 enam

kohaldamisele ja võlanõudmiste rahuldamine peab sündima kas konkursi korras, s. o. võrdeliselt, või nagu käesoleval juhul maksujõuetuse protsessi lõpetamise tõttu kokkuleppega ja vastastikuse krediitseltsi väljajätmise tõttu võlausaldajate seast, kes avaldasid nõusoleku kokkuleppeks, peab seltsile tunnustama õiguse saada rahuldust eraldi, üldises korras kohtu poole pöördumise teel (Kaub.-kp. s. § 544, tsiv-kass. dep. otsus nr. 29 — 1888. a.). Selle järgi hoiab alal võlanõudmise esitamine konkursivalitsusele võlausaldaja õiguse nõude esitamiseks blanko-pealekirjutaja vastu ka pärast aasta möödumist, arvates protesti koostamisest. Kuid kohtupalat leiab, et on vaja mitte ainult võlanõudmise esitamine, vaid ka dokumentide esitamine. Ka see oli panga poolt täidetud. Vastastikuse krediitseltsi pooltt oli konkursivalitsusele tähendatud, et vekslid on kohtus, sama kohtu toimetustes, kus avanes maksujõuetus, ja et ei saa neid asetada ümber neist toimetustest konkursi toimetusse. Kaub.-kp. s. §§ 491, 492 ja 416 rikkumisega on kohtupalat tunnustanud, et oli vaja tingimata esitada algdokumendid konkursi valitsusele. Seda ei nõua seadus ja seda on tunnustanud ka valitseva senati kohtudepartemang otsuses nr. 295 — 1888: kui võlanõudmise tõendamiseks on tehtud viide sellele kohtule nõude asjus esitatud dokumentidele, kelle juures on avatud maksujõuetus, siis ei kuulu võlanõudmine kustutamisele võlgade nimekirjast. Peale selle tähendab ülaltoodud tingimustel vastastikuse krediitseltsi võlanõudmise kustutamise kohta konkursivalitsuse poolt tehtud otsus ainult, et pank on kaotanud õiguse saada rahuldust konkursivalitsuselt, kuid mitte seda, et pank oleks üldse kaotanud õiguse nõuda võlga Komarov'ilt. Nõudeõiguse alalhoiuks üldkorras on vaja esitada võlanõudmine konkursivalitsusele, ja kui niisugune fakt on olemas, siis ei saa seda hävitada. Tunnustades seepärast nõudmise olemasolu, tema rahuldamata jätmist konkursi korras ja pidades silmas kohtu departemangu otsust nr. 1083 — 1900, kohtupalat oli kohustatud tähendatud seaduste ja Tsiv.-kp. s. § 339 tõttu tunnustama panga õigust nõuda Komarov'ilt saamata jäänud rahasummat. Kohtupalat tunnustas panga korralduses olnud 384 rubla tasaarvamise Komarov'i võla eest pangale ebaõigeks, kuna tasaarvamise momendiks oli nõudmine Komarov'i vastu kaotanud jõu. 18. oktoobri otsus tähendab ainult tasaarvamise fakti kindlaksmääramist, tasaarvamise õigus aga tekib maksutähtpäeva saabumise momendil (vekslite protestimisel); kuna aga tol ajal ei võinud kõne alla tullagi tasaarvamise võimatus, siis peab tunnustama, et pank teostas

tasaarvamise õieti ja kooskõlas Kaub.-kp. s. § 494-ga, mille kohta valitseva senati tsiviilkass. dep. on andnud seletuse oma otsuses nr. 107 — 1908. Selle kaebuse peale esitas Komarov'i volinik seletuse, mis sisaldab kaebuse ümberlükkamise väiteid ühes palvega, jätta kaebus tagajärjeta.

Kuulanud ära ülemprokuröri abi arvamuse ja arutanud läbi nõudja — Samaara vastastikuse krediitseltsi kassatsioonikaebuse Saraatovi kohtupalati otsuse peale seltsi nõude asjas Komarov'i vastu ja Komarov'i vastunõude asjas, valitsev senat leiab, et kaebuse lahendamine peanõude asjas oleneb järgmisest vaidluse all käesolevas asjas olevast küsimust: *kas õigeaegne võlanõudmise esitamine võlausaldaja poolt maksujõuetu asjus asutatud konkursivalitsusele, katkestab iseenesest 1902. a. veksliseaduse §§ 73—75 ja 77 ettenähtud veksli järgi nõude esitamise tähtaegade jooksu või on peale selle vaja, et sellele esitamisele järgnks võlausaldaja õiguste tunnustamine saada rahuldust konkursi korras?* Pöördudes selle küsimuse lahendamisele, valitsev senat leiab, et veksliseaduse §§ 73—75 ja 77 eeskirjade järgi on rahulduse nõudmise õigus vekslite järgi isikuilt, kes nende järgi on kohustunud, piiratud neis seaduse paragrahvides ettenähtud tähtaegadega 1—5 aastani, mille jooksul võlgnikkude igasugusest vastutusest vabanemise ohul peab esitatama nõuded vekslite järgi vastutavate isikute vastu, kusjuures niisuguste nõuete esitamine võib katkestada aegumise tähtaja jooksu vastavalt valitseva senati sellekohastele korduvatele seletustele ainult terve rea tingimuste täitmisel, mis käivad nõude esitamise korra, tema õige isiku vastu pööramise, alluvuse eeskirjade ja teiste täitmise kohta (otsused nr. 57 — 1896, nr. 63 — 1897 ja teised). Kuid tulevad ette juhud, et vekslipidajatel nende soovi peale vaatamata esitada nõue võlgniku vastu seaduses ettenähtud korras puudub võimalus selle õiguse teostamiseks neist olenemata põhjustel, milliste juhtude hulka kuulub ka see, kui võlgnik on tunnustatud maksujõuetuks ja tema õiguspiirkonda astub konkurss, mis võtab temalt võimaluse nõude esitamiseks, sundides piirduma oma õiguste kaitsega Kaub.-kp. s. § 416 ettenähtud võlanõudmise esitamise teel konkurssi korras. Vekslite järgi sissenõudjate õiguste alalhoidmiseks niisugustel juhtudel ja vekslite järgi sissenõudmise tähtaegade möödalaskmise ärahoiuks on loodud veksliseaduse § 76, selle osa eeskiri, milles on öeldud, et §§ 73—75 ettenähtud tähtaegade jooks katkeb muu seas võlanõudmise esitamisega konkursivalitsusele, millise seaduse andmise otstarbeks oli täita eelmises veksliseaduses olnud sellekohane auk, mida seni oli

täitnud kohtupraktika. Võlanõudmise esitamine konkursivalitsusele sarnastel juhtudel asendab seepärast möödapääsematuse tõttu veksli järgi nõude esitamise ja vastavalt sellele peab tema otstarbeks olema mitte ainult võlanõudmise avaldamine, mis ei ole küllaldane aegumise tähtaja katkestamiseks, nagu seda eelpool oli seletatud ka nõuete esitamise kohta kohtus, vaid terve rea toimingute teostamine, mis seaduse järgi on niisuguse võlanõudmise esitamise tagajärjeks ja millest on tingitud sissenõudja rahuldamise võimalus konkursi korras. Enne Kaub.-kp. s. § 544 märkuses sisalduva seaduse väljendamist ei olnud seadust, mille järgi võlausaldaja oleks võinud pärast võlgniku maksujõuetuks tunnustamist saada rahuldust muul teel peale võlanõudmise esitamise konkursivalitsusele konkursitombust rahuldamisest osa võtu, kuid 13. oktoobril 1881. a. kõigekõrgemalt poolt kinnitatud riiginõukogu otsusega (Heller'i asjas Tiesenhauseni vastu, Nosenko, V köide nr. 284) seletati, et võlausaldajail, kes ei esitanud oma võlanõudmisi konkursivalitsusele ja jäid väljaspoole konkurssi, on õigus pöörata pärast konkursi lõpetamist oma nõudmised varale, mis võlgnik võib omandada pärast konkursi lõpetamist, milline riiginõukogu otsus kodifitseeriti pärast seatud korras avaldamist Kaub.-kp. s. § 544 märkusse. Ei või olla kahtlust, et uue veksliseaduse arutamisel ja andmisel seaduseandjad pidasid silmas seda seadust, ja kui seejuures oleks leitud vajalikuks laiendada aegumise tähtaja katkemist võlanõudmiste esitamise teel konkursivalitsusele konkursi lõpetamise momendini konkursi asjade toimetuse — tihtipeale kauaaegse kestvuse tõttu ja seega kaitsta väljaspool konkursi rahuldust nõutavate isikute õigusi, siis oleks seadusse võetud sellekohane eeskiri, mida aga ei ole tehtud, mispärast ei saa veksliseaduse § 76 eeskirja, millega on loodud erand üldeeskirjast, tõlgitseda laiendavalt just selles mõttes, vaid peab tunnustama, et see seadus peab silmas üldise normaalkorra, kui võlanõudmise esitamisega võlausaldaja nõuab osavõttu rahuldamisest konkursitombust, mispärast tema võlanõudmise esitamisel on ainult siis veksliseaduse §§ 73—75 ettenähtud aegumise tähtaja jooksu katkendamise tähtsus, kui see annab võimaluse saada kätte seda eesmärki, ja järelikult ümberpöördult, juhul, kui võlanõudmise esitamine konkursivalitsusele oli küll leidnud aset, kuid sai tunnustatud seaduslikus korras mittetehtuks ja kui ta tagajärjeks oli võlanõudmise kustutamine võlgade nimekirjast, mis võrdub sellele, kui võlanõudmine oleks jäänud hoopis esitamata, siis peab teda tunnustama tühiseks ja tal ei või olla neid tagajärgi, mis talle antakse veksliseaduse § 76

järgi. On õige, et 1881. a. seadus, mis kodifitseeriti Kaub.-kp. s. § 544 märkusena, oli antud eelmise veksliseaduse maksvusel, mille järgi nõuded veksli järgi olid piiratud üldise pika 10-aastase aegumise tähtajaga, millest muu seas mainitakse ka ülaltoodud kõigekõrgemalt poolt kinnitatud otsuses, kuna uue veksliseaduse järgi nõuete esitamise tähtajad on määratud lühiajalised — aastased kaasa arvatud, millisel asjaolul on teatav tähtsus konkursiasjade toimetamise pikalduse juures, kuid sellest järgneb ainult, et õiguste teostamine, mis selle seadusega on lubatud uue veksliseaduse maksvuse ajal, saab olema haruldasem väljavõte, kui eelmistel aegadel, kusjuures ei saa jätta tähele panemata, et see seadus, kui niisugune on antud erandina üldisest normaalsest rahulduskorrast konkursitombust, ja et sellest olenemata on selle seaduse kohaldamine siiski võimalik ja ta ei jää surnud täheks veksliseaduse § 76 kohta antud tõlgitsemise juures juhtudel, kui konkurss võlgniku varale avatakse enne vekslite maksutähtpäevade saabumist ja pärast seda võrdlemisi lühikese aja jooksul — enne aasta möödumist pealekirjutaja suhtes või viie aasta möödumist veksliandja suhtes — lõpetatakse konkursi toimetus kokkuleppega või muul teel. Pidades silmas eeltoodut, ülesseatud küsimuse peale peab andma eitava vastuse, samuti kui seda on teinud kohtupalat kaevatud otsuses. Paluja väitel selle kohta, et kuigi tema ei esitanud konkursivalitsusele ühes võlanõudmise avaldusega Komarov'i veksleid, mis oli ainukeseks võlanõudmise kustutamise põhjuseks võlgade nimekirjast, ta oli teinud selles avalduses viite sellele,, et need vekslid on ringkonnakohtu ja kreisikohtuniku toimetustes, mis pidi olema küllaldane paluja arvamise järgi, — sellel väitel ei ole otsustavat tähtsust käesolevas asjas, kuna küsimus, kas nende olude juures sündis konkursivalitsuse otsus tema võlanõudmise kustutamise kohta võlgade nimekirjast õieti või ebaõieti, ei kuulu lahendamisele käesolevas asjas, milles paluja ei saa lükata ümber tähendatud otsust, kuna see on astunud seadusejõusse ja kuigi oleks selle juures tunnustatud, et paluja poolt toodud olude tõttu oleks pidanud tema võlanõudmise avalduse lugema tähtsaks, siis oleks pidanud teda lugema ka Komarov'i konkursist osavõtjaks, kuid sel juhul oleks see asjaolu õõnestanud ta õiguse käesoleva nõude esitamise peale, kuna see on täielikult rajatud Kaub.kp. s. § 544 märkuse eeskirjale, mille järgi see õigus kuulub *ainult neile võlausaldajaile, kelle võlanõudmised jäid konkursivalitsusele esitamata.* Samuti ei vääri tähelepanu paluja viide kohtupalati otsuse õigsuse ümberlükkamiseks ja aegumise tähtaja kat-

kemise kinnitamiseks kohtudepartemangu otsusele nr. 1093 — 1900 nii Tsiv.-kp. s. § 815 tõttu, kui ka seetõttu, et see otsus tehti enne selle seaduse andmist, mille kohaldamise kohta tekkis vaidlus. Tunnustades eeltoodu tõttu kohtupalati otsuse peanõude asjas tema lõpliku järelduse õigsuse tõttu äramuutmisele mittekuuluvaks ja minnes siis üle paluja vastuväidete kaalumisele, mis tema poolt on toodud ette otsuse selle osa vastu, mis käib vastunõude kohta, valitsev senat leiab need vastuväited, kuigi nad on toetatud viitega Tsiviilkass. departemangu otsusele nr. 107 — 1908, tähelepanu mitteväärivaks, kuna toodud otsuses on tunnustatud nõudmise tasaarvamise õigus oma nõudega, mis *samal määral vaidlematu,* kuna käesoleval juhul nõudja, tunnustades kostja nõude vaidlematuse kohtupalati poolt väljamõistetud 384 rubla ulatuses, arvas selle tasa oma nõudmisega 18. oktoobril 1908 niisuguste olude olemasolul, kus seda mitte ainult ei saanud tunnustada vaidlematuks, kuna ta ei ole olnud enne seda kohtulikul läbivaatamisel, vaid teda pidi tasaarvamise aja järgi ülaltoodud kaalutluste tõttu peanõude asjas lugema kustunuks aegumise tõttu, mida kohtupalat ka päris õieti tunnustas oma otsuses, millist otsust ei saa seepärast lugeda paluja poolt toodud Kaub.-kp. s. § 494 rikkumisega tehtuks, kuna see paragrahv pole kohaldatav käesolevale juhule. Kõigil neil põhjustel valitsev senat *otsustab:* Samaara vastastikuse krediitseltsi voliniku kaebus tagajärjeta jätta, pannes selle seltsi peale kassatsiooni toimetuse kohtukulud.

XI. Tsiviilkass. dep. otsus 18. novembrist 1914, nr. 76.

S. Sinani' voliniku vann. advokaadi Hildebrandt'i palve, muuta ära Peeterburi kohtupalati otsus paluja volitaja nõudeasjas krahv S. Scheremetjev'i ja krahv A. Kapnist'i vastu 21.756 rubla 80 kop. pärast vekslite järgi.

Eesistuja senaator P. Jurenev; ettekandja senaator A. Nolcken; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi N. Baer.

Kahe veksli järgi à 10.000 rubla, mis olid antud 21. veebruaril 1906 ja protestitud 22. veebruaril 1907, vekslipidaja Sinani esitas 24. juunil 1907 kaks nõuet Peeterburi kommertskohtus veksliandja krahv Scheremetjev'i ja pealekirjutajate, nende seas ka krahv Kapnist'i vastu, kellele aga ei olnud kätte antud kohtukutsed nende mitteleidmise tõttu nõudja poolt ülesantud elukohas, mispärast asjatoimetus neis asjus sai *peatatud* 29. veebruaril 1908. Pärast seda esitas Sinani 26. augustil 1908 samade vekslite järgi krahv Scheremetjev'i ja krahv Kapnist'i vastu uue nõude Peeterburi ringkonnakohtus, paludes kutsuda kostjaid kohtusse kuulutuste kaudu. Selles asjas tehtud tagaseljaotsuse peale esitatud kajas viitis krahv Kapnist nõudja poolt protestipäevast aastase tähtaja möödalaskmisele, milline tähtaeg on nähtud ette veksliseaduse § 73 nõude esitamiseks pealekirjutaja vastu. Pärast tagaseljaotsuse täideviimisele asumist Sinani pöördus vahepeal kommertskohtu poole palvega lõpetada seal tema nõudeasjad, mille kohta järgnes määrus 28. mail 1910. Tunnustades tähendatud tähtaja katkestatuks kommertskohtus esitatud nõuete tõttu, Peeterburi ringkonnakohus rahuldas Sinani nõude ühtlasi ka krahv Kapnist'i vastu, kes oma apellatsioonikaebuses palus muuta ära see otsus, kuna nõude esitamine, mille toimetus on katkestatud, ei katkesta aegumise tähtaega. Oma kirjalikus seletuses apellatsioonikaebuse peale lähtus Sinani seisukohalt, et veksliseaduse § 73 ettenähtud tähtaeg ei olevat aegumise, vaid präklusiivne tähtaeg, et selle tähtaja jooksul

on tema õieti teostanud oma nõudeõiguse krahv Kapnist'i vastu nõude esitamisega asja alluvuse järgi õiges — kommerts — kohtus ja et käesoleva asja toimetus ringkonnakohtus on kommertskohtu toimetuse jätk, milline toimetus katkestati, kuna pole võimalik ajada ühelajal üht ja sama asja kahes kohtus. Seetõttu seadis Peeterburi kohtupalat asja läbivaatamisel üles enesele lahendamiseks kaks küsimust: *1) kas veksliseaduse § 73. veksli järgi nõude esitamiseks pealekirjutaja vastu ette nähtud, mittemaksmise pärast vekslipro testimise päevast arvatud aastasele tähtajale on kohaldatavad aegumise eeskirjad, teiste sõnadega — kas see tähtaeg on aegumise tähtaeg? 2) kas tähendatud tähtaja jooks katkeb kommertskohtus pealekirjutaja vastu nõude esitamisel, kui selle nõude toimetus ei ole lõpetatud nimetatud kohtus uuendamise õigusega nõudja palvel, kes võttis tagasi veksli?* Esimese küsimuse peale andis kohtupalat jaatava vastuse, teise peale aga eitava ja lükkas Sinani' nõude krahv Kapnist'i vastu tagasi. Kassatsioonikaebuses kohtupalati otsuse peale taotleb Sinani' volinik otsuse äramuutmist Kaub.-kp. s. § 47, veksliseaduse §§ 73 ja 76 ja Tsiv.-kp. s. § 711 rikkumise pärast, arendades tema volitaja poolt asja arutamisel teises astmes toodud väiteid.

Kuulanud ära ülemprokuröri arvamuse, valitsev senat kõigepealt ei või jätta peatumata sellel, et nõndanimetatud präklusiivsete tähtaegade sisu ja nende erinevuse kohta aegumise tähtaegadest küsimuse niisugusel seadmisel, nagu see on leidnud aset otsuses nr. 10 — 1905, mis on palujale olnud aluseks kõigile tema kaalutlustele selles asjas, mõlemal tähtajal on ühine see, et nõude õiguse peab *teostama* nende jooksul ainult selle vahega, et nõudeõiguse mitteteostamine esimest liiki tähtaegade jooksul annulleerib nõudega kaitstava õiguse sisuliselt, kuna aegumise tähtaja möödalaskmine kustutab ainult võimaluse kaitsta nõudega kindlustatud õigust ja seda ka ainult kostja vastuväite tõttu. Peale selle peab nõudeõiguse teostamine ühede ja teiste tähtaegade jooksul sündima ühesugustel tingimustel: ta peab vastama kõigile neile nõudeile, mis seadus on seadnud üles nõudeõiguse teostamiseks. Seepärast on kõik seaduse eeskirjad, samuti kõik valitseva senati poolt antud seletused selle kohta, millistel tingimustel võib lugeda nõudeõiguse korralikult teostatuks, — kuigi need eeskirjad ja seletused käisid õieti aegumise tähtaja katkemise kohta nõude esitamise tagajärjel, — täielikult kohaldatavad ka õiguse teostamise küsimusele, mida kaitstakse präklusiivse tähtaja jooksul nõude esitamisega. Lähtudes sellelt seisukohalt, ei

saa jätta tähele panemata, et nii maksvad seadused (Tsiv.-kp. s. §§ 69, 79, 571, 584 ja teised) kui ka valitseva senati korduvad seletused (otsused nr. 823 — 1869, nr. 1210 — 1873, nr. 436 — 1876, nr. 179 — 1879 ja palju teisi) ei jäta väiksematki kahtlust selles, et nõudeõigus tunnustatakse teostatuks, ainult tingimusel, et nõue oleks esitatud õiges kohtus, kusjuures tähendatud seletustes on lausa öeldud (otsus nr. 1253 — 1873), et nõue (peale asiõiguslikkude) loetakse esitatuks õiges kohtus ainult siis, kui ta on esitatud kostja elu- või viibimiskoha järgi ja kui temale on antud kätte kohtukutse ja et ka niisugust nõuet ei saa lugeda nõudeõiguse teostamiseks, kui kohtukutse ei leia kostjat nõudja poolt tähendatud elukohas. Juba selle fakti tõttu, et nõudeasjus, mis olid esitatud kommertskohtus, krahv Kapnist'i ei saadud kutsuda kohtusse tema äraoleku pärast nõudja Sinani' poolt tähendatud elukohast ja et viimane ei teatanud kohtule ka pärastpoole krahv Kapnist'i teist elukohta, Sinani ei teostanud korralikult oma nõudeõigust ülaltähendatud nõuete esitamisega, mispärast ta ei või ka viita sellele olule kui veksliseaduse § 76 järgi krahv Kapnist'i vastu sama seaduse § 73 ettenähtud nõude esitamise tähtaja katkemise põhjusele. Seda järeldust ei kõiguta ka asjaolu, et vaidluse all olevaile vekslitele krahv Kapnist'i poolt tehtud pealkirjade allkirjade notariaalseis tõestusaktides oli märgitud see elukoht, mille järgi Sinani palus kommertskohut kutsuda ta kohtusse, kuna niisugune märkimine võis ehk määrata ainult kohaliku asja alluvuse nende vekslite järgi, kuid ei võinud kõrvaldada neile seaduse eeskirjade kohaldamist, mis tuletuvad Tsiv.-kp. s. § 4 väljendatud kohtupidamise põhimõttest, mille järgi kostja peab kutsutama kohtusse temale ta elukohas kutse kätteandmisega (§ 278), ja kui see elukoht pole teada nõudjale, siis kuulutustega ajalehtedes (§ 293). Kuna asja järgi on tehtud kindlaks, et Sinani ei näidanud kohtule ega võinudki näidata krahv Kapnist'i tegelikku elukohta mitte ainult nõuete esitamisel kommertskohtus, vaid ka pärast seda, ja see elukoht tuli ilmsiks alles krahv Kapnist'i poolt kaja esitamisel 19. märtsil 1910 ringkonnakohtu taoaselja otsuse peale, ei allunud need nõuded sugugi kommertskohtule (otsused nr. 76 — 1881, nr. 212 — 1871, nr. 1787 — 1870) ja seepärast ei olnud nad esitatud *õiges* kohtus. Ei ole seejuures mingit olulist tähtsust paluja tähendusel tema volitaja vea vabandatavuse peale krahv Kapnist'i tegeliku elukoha suhtes, kuna see ise oli märkinud oma elukoha edasiandepealkirjade tegemisel, sest poole enese süü puudumist protsessi toimingute tegemata jätmisel või eba-

õigel tegemisel ei võeta üldse arvesse. Seda asjaolu oleks Sinani võinud kasutada ära võib-olla kommertskohtus temale esitatud asjatoimetuste uuendamiseks, millised toimetused see kohus, — vaatamata sellele, et oli selgunud võimatus kutsuda krahv Kapnist'i kohtusse kommertskohtule ainuüksi võimalikul viisil, kutse kätteandmisega, — oli siiski millegi pärast leidnud võimalikuks ilma tähendatud asju neile kohtutele mittealluvuse tõttu lõpetamata peatada, mille tagajärjeks oligi ebaseadusepärane teiskordne nõude esitamine Sinani poolt ringkonnakohtus samade vekslite järgi, mis temale olid antud tagasi ühes protestiaktidega ebaõigesti, s. o. ilma märkmeta, et nad on kohtulikul läbivaatamisel. Aga ka olenemata hoopis toodud kaalutlustest, mis on rajatud krahv Kapnist'i vastu nõuete esitamisele veksliseaduse § 73 ettenähtud tähtaja jooksul ebaõiges (kommerts-) kohtus, nende nõuete esitamine ei või olla põhjuseks tunnustada, et õigus nõuda nende vekslite järgi oleks nimetatud kostja suhtes õieti teostatud veel nende nõuete järgi asjatoimetuste lõpetamise fakti tõttu nõudja Sinani palvel. Nagu järgneb igasuguse kahtluse kõrvaldava selgusega Tsiv.-kp. s. §§ 145, 692 ja 718 p. 2, ei loeta nõudmise õigust õieti teostatuks tema esitamisega kohtule, kui alatud asjatoimetus ei lõpe nõudjast oleneval põhjusel vaidluse lahendamisega selle õiguse kohta, mille teostamiseks nõudja pöördus kohtu poole. Seesugune põhimõte on seatud toodud seaduse paragrahvides juhtude kohta, kui nõudja-poole tegevusetus loob ainult eelduse, et ta loobus oma õiguse teostamisest, kuid seda rohkem peab ta olema rahuldatav nõudja poolt sõnaselgesti avaldatud loobumisel tema poolt alatud nõudest, olgugi nõude edaspidise uuendamise õigusega, sest ka seesugune uuendamine ei ole teostatav teisiti, kui *uue* nõude esitamisega. Sellest aga, et nõudja poolt ringkonnakohtus uuendatud nõue oleks kommertskohtus alatud asjade jätk, nagu väidab paluja, ei või olla juttugi, — rääkimata selle väite faktilisest ebaõigsusest, sest ringkonnakohtus alati (26. augustil 1908) päriselt uus nõudeasi veel enne asjade lõpetamist (28. mail 1910) kommertskohtus, — juba seepärast, et meie seadus tunneb ainult ühe juhu, mil uuendatud asi loetakse lõpetatud asja jätkuks, s. o. asja üleviimine kostja taandusel teise kohtusse (Tsiv.-kp. s. § 583), milline eeskiri kui erandlik ei või kuuluda laiendatavale tõlgitsemisele. Tunnustades eeltoodud kaalutlustel, et käesolev asi on kohtupalati poolt lahendatud õieti, olenemata tema arvamisest veksliseaduse § 73 veksli järgi nõudmise esitamiseks ettenähtud tähtaja aegumise iseloomu kohta, valitsev senat leiab ühtlasi, et kõik paluja arvamised

selle kohta, et tähendatud tähtaeg ei ole aegumise tähtaeg, vaid tema ütluse järgi präklusiivne, s. o. tõkestus- või otsustav tähtaeg, mis on määratud seaduse poolt veksli järgi nõudmise teostamiseks, kusjuures selle tähtaja jooksul teostamata jätmisel lõpeb õigus ise veksli järgi, — ei leia kinnitust ei vekseliseaduse §§ 73 ja järgm. tekstiga, ega ka seaduseandlikkudes motiivides nende paragrahvide juurde. Ei saa selles suhtes jätta tähele panemata kõigepealt, et kuigi niisuguste tõkestustähtaegade olemasolu, millised on kõik protsessuaaltähtajad, ei ole võõras meie seaduseandlusele materiaalõiguslikkude suhete alal (otsus nr. 10 — 1905), kuid ta ei sisalda ei nende tähtaegade sisu ülddefinitsiooni, ega ka nende tunnuste äratähendust, millega nad erinevad aegumise tähtaegadest. Juba see asjaolu üksinda tõestab, et väljaspool protsessuaalpõhimõtetega määratud õigusesuhteid on vaja tähtaja mitte aegumise, vaid tõkestustähtajaks tunnustamiseks eriline sellekohane eeskiri seaduses eneses, mis selle tähtaja määrab kindlaks, või vähemalt, et seadus teda määraks niisugusel kujul ja niisugustel alustel, et sellest nähtuks käesolevale tähtajale niisuguse tähtsuse andmine, mis ei oleks kooskõlas oma tunnuste järgi kindla aegumise tähtaegade mõistega. Nii on seadus teotsenud näiteks vekseliseaduse alal veksli protestimiseks määratud tähtaja suhtes, kõrvaldades igasuguse kahtluse selle kohta, et see tähtaeg on tõkestustähtaeg, mille möödalaskmine kustutab veksli protesteerimise õiguse mittemaksmise pärast (1893. a. vekseliseaduse § 68, võrdle §§ 35 ja 49), samuti ka vekslipidaja õiguse regressnõudmise peale veksli järgi pealekirjutajate vastu (sealsamas §§ 30, 35 ja 50). Kuid nii lihtvekslite (§§ 73—77), kui ka käskvekslite järgi (§§ 112—114) nõuete esitamise tähtaja suhtes ei sisaldu 1903. a. vekseliseaduses ei otsest eeskirja, ega ka kaudseid näpunäiteid, mis eraldaksid need tähtajad aegumistähtaegade seast. Eriti ei saa näha sarnast näpunäidet ei väljenduses „tähtajad nõuete esitamiseks“ ega ka § 73 redaktsioonis („nõuet veksli järgi võib esitada . . . . . jooksul“) või § 75 („pärast kolme aasta möödumist . . . . . nõuete esitamine . . . . . ei ole lubatud“), ega ka lõpuks § 77 sisalduvas tähendatud tähtaegade möödalaskmise tagajärgede erilises kindlaksmääramises. Kõigis selles suhtes ei erine vekseliseaduse eeskirjad sugugi teiste, nõuete esitamise tähtaegade kohta käivate seaduste redaktsioonist, milliste tähtaegade aegumise iseloom ei ärata aga mingit kahtlust, näit. seaduse-eeskirjadest, mis sisalduvad Tsiviilseaduste § 683 p. 7, üldise Raudteeseaduse § 135, Surma ja vigastuse eest tasumaksmise 2. juuni 1903. a.

seaduse § 36, sellele seadusele rajatud seadustes 9. juunist 1904, 19. detsembrist 1905, 6. märtsist 1906 ja teistes, tööliste haiguse vastu kindlustamise ja tööliste kindlustamise seadustes 23. juunist 1912 ja teistes. Kõigis neis seadustes tuleb ette sama tärmin „nõude esitamise tähtaeg", mis viimaste aastakümnete jooksul on meie seaduseandlusse juurdunud erilise lühendatud aegumise-tähtaja kindlaksmääramiseks, erinevalt 10-aastasest üldisest aegumise tähtajast. Oma redaktsiooni kategoorilisuse ja karmuse poolest on kõik need seaduse-eeskirjad veksliseaduse §§ 73 ja 75 ees, kohaldudes selles suhtes Tsiviilseaduste § 683 p. 7 väljendusviisile, mille järgi „nõuete algamiseks . . . . . on . . . . . tähtaeg, kusjuures otse öeldakse, et „peale selle tähtaja möödumist esitatavad taotlused *ei kuulu rahuldamisele.*" Mis puutub lõpuks veksliseaduse § 77, siis on seaduseandlikkudest arutustest selle juurde (veksliseaduse lhk. 89, riigikantselei väljaanne) näha, et see paragrahv on väljendatud niisuguses redaktsioonis: „§ 35 väljendatud üldeeskirja tingimatuse tõttu ja enne uue veksliseaduse väljaandmist olemasolnud veksli lihtvõlakohustiseks muutumise teooria tõttu", mispärast see paragrahv ei väljenda mingit erilist tagajärge, mis oleks tähendatud tähtaja möödalaskmisomane, erinevalt aegumise tähtaegadest, vaid ümberpöördult — ta kohaldab sellele just sama tagajärje, mis on aegumise tähtajale kui seesugusele omane, — igasuguse vastutuse kustumise kohustuse järgi, mille täitmisnõue ei ole esitatud tähtaja jooksul. Edasi ei ole veksli järgi nõude esitamise tähtaja eraldavaks tunnuseks aegumise tähtajast asjaolu, et ta jooks ei peatu (vekslisead. § 76), kuna üheltpoolt see eeskiri, nagu näha seaduseandlikkudest arutustest selle paragrahvi juurde (tähendatud riigikantselei väljaanne lhk. 88), on seadusse võetud „kahtluste tekkimise võimaluse kõrvaldamiseks üldtsiviilseaduse aegumise tähtaja kohta käivate eeskirjade kohaldamise suhtes", millised kahtlused tekkisid praktikas aegumise tähtaja kohta, mis nähtud ette Tsiviilseaduste § 683 p. 7, ja said seletatud valitseva senati poolt (otsused nr. 44 — 1911, nr. 111 — 1894 ja teised) selles mõttes, et sama seaduste § 694 lisa § 2 eeskiri ei ole kohaldatav lühiajalisele nõudeaegumise tähtajale, ja teiseltpoolt ei ole tähtaja peatamatus tema tõkestuseomaduse tingimatuks tunnuseks, kuna isegi protsessuaaltähtaegadest, mis järelikult kahtlemata tõkestusetähtajad, kõige tähtsam — kohtuotsuste peale kaebuste esitamise tähtaeg — on ka peatatav (Tsiv.-kp. s. § 751). Kuid ühelajal sellega veksliseadus, milles ei sisaldu, nagu nähtub just toodud kaalutlustest, ühtki korraldust, mis

eraldaks vekslite järgi nõuete esitamise tähtajad aegumise tähtaegade seast, siiski seab üles oma § 76 nende tähtaegade jaoks niisuguse eeskirja, mis ei ole, — nagu sellele on pööranud erilise tähelepanu valitsev senat omas otsuses nr. 10 — 1905 — sugugi kooskõlas tõkestuse tähtaegade mõistega, — katkemise. Katkemine aga ei või leida aset tõkestusetähtaegade jooksu kestel, sest kui õigus teostub teatava toimingu läbiviimisega selleks määratud tähtaja jooksul (näit. väljaostu palve esitamisega — Tsiviilseaduste § 1363, Tsiv.-kp. s. § 1438, apellatsioonikaebuse esitamisega), siis lõpeb seega ka see õigus, mispärast tähtaja jooksu katkemise võimalus ei tulegi kõne alla, kuna katkemine seisab selles, et ärajooksnud tähtaja osa annuleeritakse, ja siis hakkab uuesti jooksma sama tähtaeg (otsused nr. 42 —1897 ja nr. 347 — 1879). Tõsiasi on, et samas mõttes sõna „katkemine" on vaevalt tabavaks väljenduseks nõude esitamise tagajärgede tähendamisel ka aegumise tähtaegade suhtes, kuid peale katkemise nõude esitamise tagajärjel ja sellele ühejõulise võlanõudmise esitamise tagajärjel konkursivalitsusele veksliseaduse § 76 ühenduses sama seaduse § 74-ga seab üles veel ühe vekslite järgi nõuete esitamise tähtaegade jooksu katkemise juhu — pealekirjutaja poolt, kelle vastu on nõue esitatud, tema eelkäijate tõmbamise asjasse kolmandate isikutena —, määrates seejuures otse, et sellel katkemise juhul „algab" uue tähtaja jooks pealekirjutaja poolt veksli järgi regressnõude esitamiseks kaasatõmmatud eelkäija vastu sellest ajast, mil tema vastu tehtud kohtuotsus astus seadusejõusse. Minnes pärast seda üle seaduseandlikkudele arutustele, millel põhjenevad veksliseaduse §§ 73—76, ei saa jõuda teisele järeldusele, kui et igakülgne tutvumine nendega ja üldse eeskirjade tekkimise ajalooga sel kujul, mil nad on kujunenud välja veksliseaduse neis paragrahvides, sunnib uskuma, et tähendatud paragrahvide redaktsioonist selle puudumine, nagu eelpool juba seletatud, mis võiks olla seaduseandja tahte väljenduseks anda vekslite järgi nõuete esitamise tähtaegadele mitte aegumise tähtaegade tähenduse, on täielikus kooskõlas seaduseandlikkude arutuste sisuga. Isegi sellel poolikul kujul, mil need arutused on toodud ülaltähendatud poolametlikus veksliseaduse riigikantselei väljaandes § 73 all (lhk. 86 ja 87), nähtub neist, et uue veksliseaduse esialgse kava (1884.a.) koostajad, mis pärastpoole (1899. a.) põhjalikult ümber töötati, toonitasid küll vajadust, teha vahet aegumise ja tõkestusetähtaegade vahel, väljendades seejuures arvamust, et vekslite järgi nõuete esitamise tähtajad on tõkestusetähtajad,

kuid oma kaalutluste edaspidisel väljendamisel nad peatusid eranditult eelmise veksliseaduse ajal olemasolnud kahesuguse veksli aegumise — erilise veksli- (kaheaastase) ja üldise (kümneaastase) tülikusel ja vajadusel „1893. a. veksliseaduse toodud eeskirjade asemel määrata, et otsesed võlgnikud kannavad vekslivastutust viie aasta jooksul, mille möödumisel lõpeb nende igasugune vastutus veksli järgi". Ja pärast seda jäi nende kavatsus anda sellele tähtajale tõkestusetähtaja tähendus otse väljendamata isegi 1884. a. kavas, sest kavas ettenähtud tähtaja peatumise ja katkemise mainimata jätmine samas kavas ei „või veel, nagu eelpool juba selgitatud, tõestada aegumise iseloomu puudumist tähtajal. Ümberpöördult, kava § 130 sisaldus eeskiri, mis ei ole kohaldatav tõkestusetähtaegadele nende puhtal kujul, kuid mis on tingimata omane kõigile aegumisetähtaegadele (Tsiv.-kp. s. § 706), selle kohta, et tähtaja möödalaskmise küsimust ei või algatada kohus ise, kusjuures kava koostajad lugesid vajalikuks, nagu see nähtud seletustest selle paragrahvi juurde (lhk. 169), võtta sisse see eeskiri „igasuguse arusaamatuse ärahoidmiseks", s. o. niisugusel kaalutlusel, mis sugugi ei selgita koostajate kavatsuse olemust, kuna arusaamatused võisid olla nii ühele kui teisele poole. Kuid ka olenemata kõigist eeltoodust ei pea jätma tähele panemata, et 1884. a. kava ümbertöötamisel tema uue (1899. a.) redaktsiooni järgi, mille järgi ta oligi arutamisel riiginõukogus, kadus juba igasugune kavatsuse jälg anda tähtajale tõkestusetähtaja tähendus. Selle uue redaktsiooni koostajate mureks oli (v. seletuskiri selle juurde, lhk. 38 ja 39 ainult eelmise 1893. a. veksliseaduse eeskirjadest aegumise küsimuse kohta ülaltähendatud kahesugususe kõrvaldamine, kusjuures nad ei piirdunud nende poolt määratava tähtaja aegumise tähtajaks nimetamisega, vaid käsitasid teda ka kui aegumise tähtaega, mida tõestavad muu seas ka nende arutustesse võetud viited niisugustele välismaa seaduseandlustele, mis vekslite järgi nõuete esitamise tähtaegadele suhtuvad kui aegumisetähtaegadele, ja heitsid lõpuks välja 1884. a. kava § 130 ettepandud eeskirja kui *„ülearuse"*, kuna ta kuulub „protsessi", milles aga on olemas vastav eeskiri ainult aegumisetähtaegade kohta, mille suhtes, kuid mitte tõkestusetähtaegade suhtes, tähendatud eeskiri oleks ülearune. Lõpuks ei ole ka edaspidistes seaduseandlikkudes asutustes veksliseaduse kohta riiginõukogu ühendatud departemangudes ja ta üldkogus vähematki vihjet sellele, et oleks kavatsetud vekslite järgi nõuete esitamise tähtaegadele anda mingit erilist tähendust, mis oma sisu poolest eraldaks neid teistest meie seaduseand-

luse poolt mitmesugustele kohustustele antud erilistest lühendatud aegumise tähtaegadest. Kõigil neil toodud kaalutlustel ei leia valitsev senat alust kaevatud otsuse äramuutmiseks ja *otsustab:* jätta tagajärjeta Sinani' voliniku kaebus.

XII. Tsiviilkass. dep. otsus 22. aprillist 1915, nr. 22.

Pärast surnud M. Tschekatovski' jäänud vara eestkostja vann. advokaadi Jelets'i palve, muuta ära Vilno kohtupalati otsus Tschekatovski' nõudeasjas I. Vesnovski' ja A. Poltorshitski' vastu 1000 rubla pärast veksli järgi.

Eesistuja senaator V. Fuchs; ettekandja senaator A. Dobrovolski; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi N. Baer.

Kuulanud ära ülemprokuröri abi arvamuse ja arutanud läbi asja nõudja (asjatoimetamise ajal surnud Tschekatovski' eestkostja) kaebuse järgi ühenduses kostja-poole vastuväitega, mis peaasjalikult oli nõude tagasilükkamise aluseks ja oli sihitud nõudja vekslipidamise ebaõigsusele, kelle nimele oli täidetud esialgu mitte temale, vaid Rõimaschevski'le antud plank, — valitsev senat tunnustab vajalikuks peatuda üldise küsimuse kaalumisel veksliplankide kasutamise kohta nii eelmise (viimase 1893. a. väljaande) veksliseaduse kui ka uue 1902. a. veksliseaduse maksvuse ajal, pidades silmas ammugi tekkinud vajadust, anda selles aines juhtivaid seletusi kohtupraktikas tihtipeale ettetulevate kõikumiste puhul, mille põhjuseks on maksvas veksliseaduseandluses selle vaieldava küsimuse kohta täpsete ja üksikasjaliste juhete puudumine. Käesolevas asjas kerkiv küsimus seisab selles: *kas on lubatud veksliplangi täitmine tekstiga mitte selle isiku nimele, kellele plank oli antud, vaid kolmanda isiku nimele või täitmata plangi edasiandmine kolmandale isikule ja missugused õigused omandab sel teel isik, kelle käes on niiviisi tekkinud veksel või täitmata veksliplank?* Pöördudes selle küsimuse lahendamisele, tunnustab valitsev senat vajalikuks piirduda tema lahendamisel ainult nende seaduseeeskirjadega, kuigi väiksearvulistega, mis selle aine kohta on olemas Vene riigi seadustes, jättes puudutamata nii välismaa seadused, kui ka välismaa seaduseandlusest tekkinud õpetuse, kuna meie eeskirjad selle aine kohta erinevad oluliselt välismaa omadest (näiteks Inglismaa — 1882) selles

suhtes, et need viimased lubavad veksliplankide vaba liikumise täitmata kujul edasiande pealkirjadega, mis ei ole sugugi lubatud ei 1893. a. veksliseaduse täpse mõtte ega ka pärast 1903. a. veksliseaduse § 14 selgesti väljendatud teksti järgi. Meie mõlemais veksliseadustes on veksliplankide küsimuse kohta ainult kaks paragrahvi, millest 1857. a. veksliseaduse § 542-sel, mis 1887. a. väljaandes on asendatud märkusega § 2 juurde, on ainult üks allikas, nimelt 24. veebruari 1837. a. seadus (sead. täiskogu nr. 9970), mis kõlab järgmiselt: „vekslite asemel vekslipaberil plankide tarvitamine on keelatud.“ Peale selle on 1903. a. veksliseaduses § 14, milles on öeldud, et „akti, mis ei vasta kas või ühele §§ 3—5, 9—11 ja 13 ettenähtud tingimusele, ei loeta veksliks ja niisugusel aktil tehtud allkirjadel ja pealkirjadel pole veksli jõudu. Sama jõudu pole allakirjutatud veksliplangil seni, kui ta pole täidetud § 3 ettenähtud veksli sisuga.“ 1857. a. veksliseaduse § 542 kutsus kohe välja vaidlusi ja mitmesuguseid tõlgitsemisi tema teksti ebakindla redaktsiooni pärast, kusjuures kohtupraktikas valitses kaua aega niisugune vool, et ei ole lubatav veksliplankide *andmine* nende edaspidiseks muutmiseks veksliteks, kuid pärastpoole kujunes valitseva senati kõigis departemangudes, mis lahendavad tsiviilasju, ja samuti vana korra departemangude üldkogus muutmata senini alal hoidunud kohtupraktika käesolevas aines selles mõttes, et § 542 keelab ainult sissenõudmise veksliplankide järgi, mis tekstiga täitmata, kuid *lubab nende andmise* tingimusega, et neid esitatakse sissenõudmiseks mitte teisiti, kui pärast täitmist tekstiga veksliseaduse tingimustele vastavalt. Seejuures jäi seni lahendamata ülalseatud küsimus tekstiga täitmise korra ja nende aktide edasiandmise kohta. Samuti ei sisalda kindlat vastust selle küsimuse peale ei veksliseaduse § 14 ega teised paragrahvid, millest ainult veel üks, nimelt § 88 (käskvekslite kohta) võib ka käia veksliplankide kohta, kuid see paragrahv kordab ainult § 14 teksti ja seepärast pole tal iseseisvat tähtsust. Veksliplankide tekstiga täitmise korra ja nende edasiandmise kohta ühel või teisel viisil käest-kätte on olemas mitmesugused arvamused nii kohtupraktikas, kui ka õpetuses, millest võib koondada kaks peaarvamust. Üks neist seisab selles, et veksliplanki võib anda ainult veksliandja allkirjaga vekslipaberi esiküljel (§ 3) ja täita veksli tekstiga, vastavalt veksliseaduses ettenähtud eeskirjadele, *ainult selle isiku nimele, kellele plank antud, või* (erandina sellest eeskirjast) tema pärijate nimele, kes seejuures võivad seda kasutada nende õiguste piires, mis kuulusid pärandajale

(Tsiv.-kass. dep. otsus nr. 15 — 1892). Teine arvamine täitsa vastupidine, mis väljendatakse veksliplankide laiema käibuse võimaldamise seisukohalt kaubanduselus, jaguneb kolme erinevasse alaliiki, nimelt: kinnitatakse kõigepealt, et veksliplangi andmisega annab isik, kes kirjutas alla plangile, isikule, kellele ta annab kätte niisuguse akti, täieliku vabaduse, kasutada planki omal äranägemisel ja volil, jättes seega tema hooleks kirjutada plangile vastav tekst kas oma nimele vekslipaberi väärtusejärelise summa piires või täita tekstiga kolmanda isiku nimele tema, s. o. plangisaaja äranägemisel või anda plank edasi täitmata kolmandatele isikutele ilma mingi pealkirjadeta ja kõigil neil juhtudel luua plangi omandajale vekslisuhted plangiandjaga õige vekslipidamise alusel, mille juures ei ole lubatud vekslipidaja vastu vaidlused, mis käivad arvete õiendamise kohta eelmise pidajaga. Teine arvamine seisab selles, et kuigi veksliplangi täitmine tekstiga mitte plangisaaja nimele või plangi edasiandmine selleks kolmandatele isikutele plangisaaja äranägemisel on lubatav ja loob vekslisuhted isikuga, kes veksliplangi andis, on seejuures plangiandjal õigus esitada uuele plangi omandajale vastuväited, mis tuletuvad tema õigus-suhetest isikuga, kellele plank anti esialgselt. Kolmas arvamine, lõpuks, seisab selles, et kuigi veksliplanke võib anda edasi üksteisele, siis ei sünni see mitte vekslikorras (ilma neil omanduseks andmise pealkirja tegemata) ja sellel pole vekslitagajärgi. Veksliseaduse — nii vana kui uue — põhieeskirjade tõttu, mis nõuavad tingimata kirjalikku ja seejuures ette kindlaksmääratud vormi vekslisuhete loomiseks ja on sihitud, eriti uue veksliseaduse järgi, vekslikrediidi kindlustamisele iseseisvate ja veksliandmisele eelkäivatest kokkulepetest täitsa sõltumatute kohustuste sõlmimise teel, — peab kõigepealt tunnustama, et veksli järgi kohustatud isikud ei või end kaitsta vekslite vastu ainult viitega, et vekslid olid antud veksliplankide näol, ja tõendada seda asjaolu, kui see pole õigeks võetud või kirjalikult tehtud kindlaks, tunnistajatega (tsiv.-kass. dep. otsus nr. 32 — 1913). Seega on juba küllaldasel määral kaitstud õigete vekslipidajate huvid, nii nende omad, kellele olid esialgu antud veksliplangid ja kes need täitsid oma nimele edasiandmata, kui ka nende omad, kes omandasid vekslid edasiandepealkirjade järgi isikutelt, kes täitsid veksliplangid oma nimele ja varustasid need pärast seda edasianddepealkirjadega. Veksliplankide täitmise suhtes isikute poolt, kes need omandasid esialgu, kuid mitte nende või nende pärijate nimele, või nende edasiandmise suhtes tekstiga täit-

matult kas pealkirjadega või ilma nendeta käest kätte kolmandatele isikutele, *tunnustab valitsev senat, pooldades esimest ülaltoodud arvamist, niisuguse veksliplankide täitmise ja täitmata edasiandmise meie veksliseaduse järgi lubamatuks ja seepäärst õigeid vekslipidamise suhteid mitteloovaks* järgmistel kaalutlustel. Seadusega, mis mahutati 1857. a. veksliseaduse § 542 ja pärast 1887. a. seaduse § 2 märkusse, peeti silmas peaasjalikult riigikassa, riigihuvide, kaitset, mis nähtub selle seaduse ainukese allika tekstist, nimelt 24. veebruari 1837. a. seadusest, milles on öeldud järgmiselt: „Tunnustades, et vekslitega kohustuvate isikute poolt vekslite asemel lihtvekslipaberil plankide andmine võib tekitada tähtsa kahju riigikassa huvile, — valitsev senat *otsustab:* selle ärahoiuks tulevikus tuletada kõikjal kõvasti meelde — valvata selle järgi, et nii vekslitekirjutamise, kui ka nende edasiandmise suhtes kaupmeeste poolt täidetaks täpselt selleks seaduses ettenähtud eeskirjad“... Sellest järgneb, et ei tahetud sugugi ergutada kui soovitavat nähtust laialist ja vaba plankide liikumist vekslite asemel, kuigi selle põhjuseks võibolla oleks rahaliste arvete õiendamise hõlbustus kaubanduslikus elus, vaid ümberpöördult, tunnustati tarvilikuks tõkestada seda kui riiklikult seisukohalt lubamatut nähtust, kusjuures kõneall oli mitte ainult veksliplankide sissenõudmiseks esitamine, vaid ka nende edasiandmine käest-kätte. Uus veksliseadus ei muutnud selles suhtes õieti midagi, vaid legaliseeris ainult veksliplankide andmise võimaluse, lisandades siiski, et plangid on kui vekslisuhteid loovad aktid tühised kuni nende täitmiseni vastava tekstiga ja järelikult seletas seega, et veksliplankide edasiandmine edasiandepealkirjadega pole lubatud enne nende täitmist tekstiga, kuna pole võimalik ainult pealkirjaga aktile, mil pole veel vekslijõudu, anda seda jõudu, sest pealkiri on oma eesmärgi järgi ainult olemasoleva veksli edasiandmise, mitte aga veksliakti loomise või ta puuduste täitmise abinõu. Väljendatud vaate õigsuse kaudseks kinnituseks on seaduseandlikud kaalutlused, mis on võetud uue veksliseaduse § 3 aluseks, milline paragrahv keelab vekslite andmise enda käsul. Need kaalutlused seisid selles, et vekslite andmise õigus ettenäitaja nimele oleks võrdne peaaegu eraisikute õigusele, anda välja krediidipileteid; sama kaugele võib viia oma tagajärgedega veksliplankide piiramatu edasiandmine käest-kätte, nagu see sünnib vallasvaraga, ettenäitajanimeliste paberitega ja rahaga. Olenemata neist üldistest kaalutlustest, on vaja peatuda eriti isiku huvidel, kes veksliplangi annab teatavale isikule, teades, et ta

muutub edaspidi veksliks; see toiming, kujutades kahtlemata usaldusakti selle isiku vastu, kellele antakse plank, seob andmise plangisaaja isikuga. Arvatud välja need vähemtähtsad juhud, mil plangid antakse eranditult raha laenamise põhjusel ja otstarbel, ilma ette kindlaksmääramata tingimustel ükskõik kellelt ja summas, mille ulatuses laenuandja usaldab laenusaajat, — ei ole plangiandjale ükskõik, kes nimelt pärast plangitäitmist saab vekslipidajaks ja kas temaga on võimalik õiendada arveid vekslite maksmisel. Arusaadavalt peab plangiandja alati arvestama võlausaldaja isiku vahetamise võimalust ka normaalolukorras, kui veksel osutub antuks edasi pealkirjaga pärast tekstiga täitmist plangi esialgse omandaja nimele ja niiviisi kaotada ka võimalus, õiendada arveid plangi esialgse pidajaga, kuid niisugusesse olukorda võib plangiandja harilikult sattuda ainult niiviisi täidetud plangi *heas usus* omandamisel, mida nõuab veksliseaduse § 24 ja mida küll eeldatakse, kuid mille olemasolu võidakse lükata ümber. Veksliplangi täitmisel tekstiga vahenditult kolmanda isiku, kuid mitte plangi esialgse omandaja nimele, läheb aga kaduma akti esialgse tekkimise kohta igasugune jälg, kuigi asjas oleks õigeks võetud, et veksel oli antud kellelegi plangi näol, misjuures plangiandja huvid jääksid ülaltähendatud küljest hoopis kaitsmata vastupidi veksliseaduse § 24 nõudeile. Kõigi ülaltoodud kaalutlustega lükatakse ümber väljendatud arvamisele vastupidise arvamise õigsus selle arvamise esimeses ja peaalaliigis, mis lubab veksliplankidele ilma mingi tingimuseta piiramatu laia käibuse ja mille sihiks on luua vekslisuhteid õige vekslipidamise täielikkude õigustega. Mis puutub teise sama väljendatud arvamisele vastupidise arvamise ülaltoodud alaliiki veksliplankide tarvitamise korra kohta, mille järgi lubatakse veksliplankide täitmist ka kolmandate isikute nimele, kuid selle piiramisega, et võlgnik võib kaitsta end niisugusel juhul viitega tema arvetele esialgse plangiomandajaga, — siis on see arvamine peale ülaltoodud üldkaalutluste lubamatu veel järgmistel põhjustel: selle vaate lähtekohaks on eeldus, et veksliplankide andmisega käib kaasas *erilise lepingu sõlmimine* poolte vahel *plankide täitmise kohta tekstiga.* Kuid harilikult ei sõlmita mingeid lepinguid selle kohta ei kirjalikult ega ka suuliselt, vaid tuleb teha tegemist veksliplankide andmise palja faktiga, millele järgneb vaidlus selle kohta, millistel oludel, millal ja mispärast plangid olid antud tegelikult. Niisuguste olude juures tekiks vajadus kohtule esitatud vekslite vastu vaidluse lahendamiseks, kui väljaspool vaidlust on asjaolu, et vekslid anti

esialgselt plankide näol asjast mitte osavõtjale isikule, teha kindlaks tunnistajate ülekuulamise kaudu mitte ainult vekslite või plankide halvas usus omandamine nende pidaja poolt, vaid ka need õigusesuhted, mis tekkisid plankide andmisel nende esialgsele omandajale, nende järgi valuuta saamine või nende rahatus ja teisi sarnaseid olusid, mille tõenduseks ei ole lubatud kuulata üle tunnistajaid, nagu seda valitsev senat korduvalt seletanud. Viimasel alaliigil, mille järgi veksliplankide andmine ühe isiku poolt teisele on lubatud kuid mitte vekslikorras, ilma neil omanduseksandmise pealkirjasid tegemata, ja ilma vekslitagajärjeta, on see puudus, et ta loob tundmata väärtuse tsiviilkäibuse alal. Esitada veksliplank sissenõudmiseks niisugusel kujul, mil ta esialgselt anti, ei saa otsese keelu tõttu seaduses. Kui lähtuda seisukohalt, et on võimalik muuta seda tekstiga täitmise teel lihtvõlakohustiseks, siis peab andma ka võimaluse, muuta plank igaks teissuguseks kohustuseks ükskõik millise teksti mahutamisega vekslipidaja vabal äranägemisel ja omavolil, s. o. tunnustama võimalikuks niisuguste sui generis kohustuste tekkimise, mis oma, ainult vekslisuhteile omase iseloomu poolest ei ole sugugi nähtud ette üldtsiviilseadustes ja avaksid seejuures laia vabaduse võõra usalduse kurjastitarvitamiseks, vaatamata sellele, et ühtlasi kannataksid ka riigihuvid, mis oli juba eelpool kõne alla. Tunnustades kõigil eeltoodud kaalutlustel, et küsimusele, kas on õige veksliplankide pidaja isik, kes sai veksliplangi esialgselt plangisaajalt ja täitis selle veksli sisuga oma nimele, *tuleb vastata eitavalt*, valitsev senat leiab, et selle vastusega ülesseatud küsimusele. lahendatakse käesoleva asjaolude kohalest vaidlus, mis on kassatsioonikaebuse peaaineks, selles mõttes, et Vilno kohtupalat, lükates tagasi alaealise Poltorshitski' varanduse eestkoste vastu esitatud nõude veksli järgi, mis oli kirjutatud nõudja Tschekatovski' nimele, sel põhjusel, et see veksel oli antud plangi näol Rõimaschevski'le, kuid pärast täidetud mitte tema, vaid Tschekatovski' nimele, mille tõttu tekkiski vaidlus vekslipidamise õigsuse kohta, — oli selleks õigustatud seadusega ja ei rikkunud seega ei veksliseaduse eeskirju veksliplankide kohta ega ka Tsiv.-kp. s. § 815 valitseva senati seletuste mittekohaldamisega käesolevale asjale paluja poolt tähendatud mõttes, kuna senati seletused olid kohtupalati poolt arvestatud ja olid järgnenud käesolevale asjale mittesamastes asjades. Lõpuks ei kutsu esile arutamise vajadust kaebuse teised väited, mis käivad Tsiv.-kp. s. §§ 456 ja 711 rikkumise kohta, sest ka nende õigsuse tunnustamise juhul ei kuuluks äramuutmisele kohtupalati otsus,

kuna ta on lõpujärelduses õige peaväite tõttu, mis on küllaldane otsuse põhjendamiseks. Kõigil neil põhjustel valitsev senat *otsustab:* jätta tagajärjeta kassatsioonikaebus.

XIII. Senati tsiviilkass. dep. otsus 27. jaanuarist 1916, nr. 2.

Sch. Grabois'i palve, muuta ära Kischinevi rahukogu otsus paluja nõude asjas Peeterburi rahvusvahelise kommertspanga vastu veksli järgi sundtäitmiskorras vastutusest vabastamise pärast.

Eesistuja senaator V. Fuchs; ettekandja senaator A. Nolcken; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi I. Stavrovitsch.

Vaadanud läbi tähendatud palve ja kuulanud ära ülemprokuröri abi arvamuse, valitsev senat leiab: 1) et paluja taotleb nii kohtus kui kassatsioonipalves Kischinevi 1. jaoskonna rahukohtuniku poolt Peeterburi rahvusvahelise kommertspanga palvel lubatud sundtäitmise äramuutmist veksli järgi põhjusel, et ei tema ega ta kaasvõlgnik S. Grabois ei ela tähendatud rahukohtuniku jaoskonnas, kes seepärast, lahendades sundtäitmispalve, rikkus Tsiv.-kp. s. 1914. a. väljaande § 161[7]; 2) et mõlemad kohtuastmed lükkasid tagasi Grabois'i kirjeldatud taotluse, kuna see ei vastavat sama seaduse § 161[11], mis nende tõlgitsemise järgi näeb ette ainult nõuded, millega lükatakse ümber nõudja nõude sisu, alluvuse taandusega aga lükatakse ümber nõude esitamise vormiline õigus; 3) et seepärast kassatsioonikaebuse sisuga ja asjaoludega tõstetakse küsimus: *kas Tsiv.-kp. s. 1914. a. väljaande § 161[11] alla käib nõue, mis rajatud seadusega (§ 161[7]) akti järgi sundtäitmispalve jaoks määratud kohaliku alluvuse rikkumisele?* Asudes selle küsimuse kaalumisele ei saa eitada, et Tsiv.-kp. s. § 161[11] sõnasõnaline tekst võib anda põhjust arusaamatustele selles paragrahvis sisalduva seaduse eeskirja mõtte suhtes. Nõudja taotluse „sisu" all, mille *ümberlükkamiseks* esitatakse nõue, mis nähtud ette tähendatud paragrahvis, mõistetakse harilikult selle nõudmise alus ja ese, mis teostatakse akti sundtäitmisele pööramisega, ja nõudmise sisu *lükatakse ümber* ka ainult nõudmise aluse ja ulatuse vastu sihitud vastuväidetega. Säärast

arusaamist Tsiv.-kp. s. § 161[11] kinnitab ka tema algallikas — Maa ülemate jaoks antud kohtueeskirjade II osa § 152 (sead. kogu XVI köide, 1. jagu 1914. a. väljaanne), mille sisu sõnasõnalt on korratud Tsiv.-kp. s. § 161[11] ja mis ühenduses sama eeskirjade § 155-ga ei või jätta mingit kahtlust seesuguse tõlgitsemise õigsuse suhtes. Kuid siiski ei või seesugust tõlgitsemist tunnustada kooskõlas olevaks 1912. a. 15. juuni seaduse eeskirjade mõttega sundtäitmise kohta aktide järgi. Korrates täielikult tähendatud kohtueeskirjade § 152, see seadus ei sisalda nende § 155 eeskirjale vastavat eeskirja, milline paragrahv näeb ette maaülema või linnakohtuniku vormiliselt ebaõigete korralduste peale edasikaebamise erakaebuse korras ja muu seas (p. 2) ka „alluvuse rikkumise" pärast. Seejuures, nagu nähtub tähendatud seaduse kohta asetleidnud arutlustest (vaata kohtuministeeriumi kava lhk. 103 ja riigiduuma kohtureformi komisjoni poolt koostatud seadusekava võrdleva redaktsiooni lhk. 225), 1889. a. 29. detsembri eeskirjade § 155 oli jäetud välja 1912. a. 15. juuni seadusest selleks, et mitte anda kostjatele „kindlat abinõu nende kohustiste täitmise igasuguseks viivitamiseks, nagu seda võidi näha harilikult protsessi korra juures enne reformi", samuti ka pidades silmas, et „korralikkude kostjate huvide kaitseks on sellest küllalt, et neile lubatakse tarvitada nõudekorda (§ 161[11]) ja eriti kui neile peale nõudekorra antakse õigus paluda väärivatel juhtudel akti järgi sundtäitmiskorras lubatud täitmise peatamist (§§ 161[10]—161[21])." Nii siis peab jõudma järeldusele, et 1912. a. 15. juuni seaduse koostamisel ei tahetud sugugi võtta võlgnikult hoopis õigust nõuda lubatud sundtäitmise äramuutmist nõude korras selles aines asetleidnud kohtuniku määruse vormiliste puuduste pärast, vaid ümberpöördult — selle seaduse koostajad lähtusid mõttest, et ka seesugused puudused peavad olema aluseks Tsiv.-kp. s. § 161[11] järgi nõude esitamiseks, mille kohaselt sundtäitmiseeskirjade järgnevas redaktsioonis (§ 161[20]) see nõue nimetatakse otse sissenõudmisest vabastamise nõudeks. Ainult seega ongi seletatav ka eeskiri, millega lubatakse paluda täitmise peatamist ja mis kõrvaldab vajaduse, seada sisse erakaebuse kord, kujutades abinõu, mis tegelikult kaitseb võlgniku huvisid ainult ühenduses nõude esitamisega § 161[11] järgi, kuna § 161[20] järgi see abinõu kaotab maksvuse, kui ta ei saa kinnitatud kuu jooksul kohtu määrusega, mis tehtud toodud paragrahvidest esimeses ettenähtud korras esitatud asjas. Olenemata ka seaduseandlikkudes motiivides sisalduvatest andmetest leiab § 161[11] tõlgit-

semine — selles mõttes, et sissenõudja taotluse sisu all, mis lükatakse ümber võlgniku poolt nõude esitamisega, ei saa mõista ainult taotluse sisu selle sõna ülaltähendatud kitsas üldtarvitatavas mõttes, — kinnituse veel Tsiv.-kp. s. § 9 eeskirja tarvituselevõtmises käesoleval juhul. Seaduste üldmõttele ei vastaks sugugi niisugune olukord, et 1912. a. 15. juuni seadus määrab kohaliku alluvuse sundtäitmispalvete jaoks (§ 161[7]), jättes selle eeskirja ilma sanktsioonita. Niisugusel eeskirjal puuduks üldse tähtsus, kuna seetõttu, et sundtäitmispalved lahendatakse kostjat väljakutsumata (§ 161[8]) ja erikaebused kohtuniku määruse peale nende palvete järgi on lubatud ainult sissenõudja poolt (§ 161[14]), võlgnik osutuks täiesti kaitsetu olekus. Selle seaduse järjekindlal läbiviimisel aga oleksid ettekujutamatud praktilised tagajärjed, mis seisaksid õieti kõigi nende piiramiste täielikus tühistamises, millega seaduseandja leidis tarvilikuks siduda aktide järgi sundtäitmise instituuti, kui sissenõudmise erilist abinõu nii isikute liigi järgi, kes võivad teda tarvitada (§ 161[2]) kui ka nõudmise aluse järgi (§ 161[7]). Ei ole kahtlust, et nõudmise sisu ümberlükkamise mõiste alla selle sõna kitsas mõttes ei käi ka vaidlus selle akti juriidilise kvalifitseerimise kohta, mille järgi on lubatud sundtäitmine, nii et näiteks isik, kellel puudub veksliseaduse § 2 järgi vekslivõime, peaks vastuvaidlemata alistuma akti sundtäitmisele pööramise määrusele, millisel aktil tema suhtes puudub vekslijõud, ja kui kohustis, mis on võetud avalik-õiguslikku huvi kaitsva seaduse vastu, ei või ta olla üldse võla tõestamiseks (Tsiviilsead. § 1529). Samuti muutuks praktikas surnud täheks seaduse eeskiri sundtäitmispalvete alluvuse kohta asjade liigi alusel sissenõudmise summa järgi (§ 29 p. 5 Tsiv.-kp. s. mõlema redaktsiooni järgi), millisele eeskirjale 1912. a. 15. juuni seaduse koostamisel anti suur tähendus. Jäädes lõpuks käesoleva protsessi asjaolude piiresse, ei saaks leida võlgniku huvide olulist rikkumist sundtäitmismääruse tegemises ebaõige rahukohtuniku poolt samas linnas, kus elab võlgnik, kui ka sama täitmispalve lahendamises kohtuniku poolt väljaspool kohturingkonda, kus võlgniku elukoht. Õige on, et seesuguse sundtäitmispalvete kohaliku alluvuse eeskirjade rikkumise eest peab kaitsma võlgnikku 1912. a. 15. juuni seaduse mõte, mis seetõttu, et need palved lahendatakse vastuvaidlemata korras, ei jäta kahtlust, et rahukohtunik ise on kohustatud palvete temale esitamisel selle järgi valvama, et tähendatud eeskirja täidetaks. Kuid Tsiv.-kp. s. § 161[11] ebaõige tõlgitsemine selles mõttes, et sundtäitmispal-

vete toimetamisele tuleb kohaldada protsessi üldeeskiri kohaliku alluvuse küsimuse tõstmise kohta ainult kostja taandamisel, on siiski võimalik praktikas nii aktide järgi sundtäitmiskorra uudsuse tõttu, kui ka seetõttu, et 1912. a. 15. juuni seaduses ei ole küllaldaselt täpselt tähendatud vahe sundtäitmise kui akti koostamise korra järgi vastuvaidlemata nõudmiste teostamise viisi ja nõude korra vahel, mis on loodud tsiviilõiguse kohta tekkinud vaidluste lahendamiseks, vähemalt erikordade vahelgi nagu lühendatud ja lihtsustatud, mis muudetud ära: esimene 1914. a. 2. juuni seadusega ja teine — 1912. a. 15. juuni seadusega. Lahendades eeltõstetud küsimuse toodud põhjustel jaatavalt, — valitsev senat *otsustab:* muuta ära Kischinevi rahukogu otsus 22. septembrist 1914. a. Tsiv.-kp. s. § 161[11] rikkumise pärast ja asi saata tagasi samasse rahukogusse uueks läbivaatamiseks teises kohtunikkude koosseisus.

XIV. Senati tsiviilkass. dep. otsus 27. jaanuarist 1916, nr. 13.

H. Masgudov'i palve, muuta ära Odessa linna rahukogu otsus paluja nõude asjas H. Badalov'i vastu — keelata kostjale maksmine kahe veksliplangi järgi ja lubada temale saada maksu nende plankide järgi.

Eesistuja senaator V. Fuchs; ettekandja senaator A. Nolcken; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi N. Baer.

Vaadanud läbi tähendatud palve ja kuulanud ära ülemprokuröri abi arvamuse, valitsev senat leiab: 1) et nõudja, praegune paluja Masgudov taotleb veksliseaduse 1903. a. väljaande § 78 põhjal keelamist kostjale Badalov'ile maksta kahe veksliplangi järgi, mis see andnud välja Masgudov'ile ja viimase poolt, nagu ta ise seda kinnitab, kaotatud, kusjuures ta kassatsioonikaebuses leiab, et tema nõude tagasilükkamine, mis rajatud rahukogu arvamisele, et eeltoodud seaduse §§ 78—81 ei ole kohaldatavad veksliplankidele, ei vasta nende paragrahvide õigele mõttele ja ei ole kooskõlas väljakujunenud kohtupraktikaga ja 2) et käesolevas asjas kuulub seepärast lahendamisele küsimus: *kas veksliseaduse 1903. a. väljaande §§ 78—81 on kohaldatavad kaotatud veksliplankidele?* Ülesseatud küsimuse kaalumisel kõigepealt tuleb kõrvaldada paluja viide seletustele, mis antud valitseva senati tsiviilkassatsiooni departemangu otsuses nr. 90 — 1887 (võrdle ka otsusega nr. 75 — 1889). See otsus on tehtud eelmise veksliseaduse järgi, ja juba ainult sellel põhjusel ei või tal olla tingimata juhtivat tähtsust ka praegu maksva veksliseaduse järgi, mis küll uuesti on sisuliselt pannud maksma eelmise seaduse eeskirjad maksukeelu kohta veksli kaotamise korral, kuid üksikasjades siiski läheb märksa lahku eelmise seaduse eeskirjadest selles aines. Kuid olenemata sellest, ei saa jätta tähele panemata, et eeltoodud otsus on rajatud veksliplankide samastamisele vekslitega. Sellest seisukohast veksliplankide iseloomu suhtes on aga valitsev senat loobunud veel eelmise (1903. a.) veksliseaduse

maksvuse ajal oma tsiviilkassatsiooni departemangu otsuses nr. 5 — 1906, selgesti väljendades põhimõtet, et veksliplank omab kohustuse jõu alles tema veksliks muutmise momendil tekstiga täitmisega. See põhimõte on kinnitamist ja arendamist leidnud valitseva senati seletustes maksva veksliseaduse alusel. Otsuses nr. 32 — 1913 on võetud seisukoht, et veksliplank on vekslikava, kohustus, mille tekkimine on *võimalik* tingimusel, et ta täidetakse vekslitekstiga ja et plank iseenesest kujutab küll juriidilise tehingu, kuid luues selle, ei ole tal vekslikohustise jõudu. Vastavalt sellele ongi otsuses nr. 22 — 1915 seletatud, et „uus veksliseadus seaduslikustas veksliplankide andmise *võimaluse,* lisandades aga, et kui aktid, mis loovad veksli suhted, on nad tühised, seni kui nad täidetakse vastava tekstiga." Seega lahendatakse eitavalt ka kaalumisel olev küsimus. Abinõud, mis on nähtud ette seaduses *vekslite* kaotamise juhuks, ei või kuuluda kohaldamisele paberi kaotamisele, mis ei ole veksel, s. o. plangi kaotamisele enne täitmist veksli tekstiga ja taotleda vekslite kohta käivate eeskirjade kohaldamist käesolevale juhule analoogia järgi Tsiv.-kp. s. § 9 põhjal ei saa juba seepärast, et need eeskirjad kui erandlikud ei või kuuluda laiendavale tõlgitsemisele. Kuid ka sellest olenemata ei ole sugugi võimalik nende eeskirjade analoogia alusel kohaldamine kaotatud veksliplankidele, kuna seesugune kohaldamine eeldab nende kahe juriidilise tehingu sisulise sarnaduse olemasolu. Veksliplankide suhtes ei ole aga sugugi täidetavad § 78 eeskirjad maksukeelu palve esitamise kohta *maksu kohas,* mis plangil märkimata, samuti maksukeelu kohta ühe aasta jooksul, arvates *maksu tähtpäeva saabumise päevast,* mis ka puudub plangil. Samuti oleks plangi andjal võimatu kasutada maksu keelu juhul oluliselt tähtsat õigust, anda oma huvide kaitseks temalt saada olev summa hoiule kohtusse, kuna see summa selgub lõplikult alles plangi täitmisel vekslitekstiga. Lõpuks on maksu keelamise kohta palvet esitada lubatud vekslipidajale, s. o. isikule, kellel on õigus *nõuda* maksu veksli järgi selle dokumendi kaotamise momendil. Plangipidajal aga tekib seesugune õigus ainult pärast plangi täitmist tema enese poolt vekslitekstiga. Kõigil toodud põhjustel ja tunnustades õigeks rahukogu järelduse selle kohta, et veksliseaduse 1903. a. väljaande §§ 78—81 ei ole kohaldatavad veksliplankidele, mis on kaotatud enne vekslitekstiga täitmist, — valitsev senat *otsustab:* jätta tagajärjeta kassatsioonikaebus.

XV. Tsiviilkass. dep. otsus 27. aprillist 1916, nr. 19.

M. Meerkop'i palve, muuta ära Nikolaevsk'i linna rahukogu otsus paluja nõudeasjas P. Rjabinin'i vastu 1.000 rubla tagasisaamise kohta, mis olid makstud maksvusetu veksli järgi.

Eesistuja senaator P. Jurenev; ettekandja senaator A. Nolcken; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi N. Baer.

Vaadanud läbi kassatsioonikaebuse ja kuulanud ära ülemprokuröri abi arvamuse, valitsev senat leiab: 1) et Meerkop nõuab Rjabinin'ilt 1.000 rubla sellel alusel, et viimase pärandaja Smirnov on andnud temale kellegi Skarshinski' veksli, millejärgi Meerkop'i nõudmine lükati tagasi selle veksli maksvusetuse pärast, kuna Skarshinski' oli andnud veksli pärast seda, kui ta oli tunnustatud pillajaks; 2) et käesoleva nõude rahukogu lükkas tagasi seepärast, et Smirnov oli veksli andund edasi vastutamatuse pealkirjaga (vekslisead. § 21), millega vabastas enese igasugusest vastutusest veksli järgi (sama sead. § 51); 3) et kassatsioonikaebuses Meerkop palub muuta ära otsus veksliseaduse eeskirjade ebaõige kohaldamise tõttu vaidlusele, mis tema arvates kuulub lahendamisele tsiviilseaduse eeskirjade järgi, ja 4) et viimaks käesolevas asjas tekib küsimus: *kas see, kes andis edasi veksli vastutamatuse pealkirjaga, vastutab vekslioomandaja ees niisuguse pealkirja järgi, kui viimane ei saanud rahuldust veksliandjalt veksli maksvusetuse pärast selle viimase suhtes?* Asudes selle küsimuse kaalumisele, ei saa kõigepealt olla päri rahukogu arvamusega selle kohta, et seletus, mis on antud otsuses nr. 81 — 1888. a., ei ole kohaldatav käesolevale asjale. Asjas, milles oli tehtud tähendatud otsus, tunnustati veksel maksvusetuks kirjaoskamatu veksliandja allkirja seatud korras tõestamata jätmise pärast, s. o. niisugusel põhjusel, mis võtab vekslijõu mitte ainult aktilt eneselt, vaid ka kõigilt vekslile tehtud allkirjadelt ja pealkirjadelt (vekslisead. § 14), nõnda et ei saa üld-

se kõneldagi kellegi sellest aktist osavõtja vekslivastutusest. Käesolevas asjas aga on tegemist aktiga, mis küll ei ole kohuslik veksliandjale, kuid iseenesest see akt võib olla maksev vekslina teiste temajärgi kohustunud isikute suhtes (vekslisead. § 32). Kuid tähendatud otsuse tegemisel valitsev senat oma kaalutlustes ei peatunud akti kvalifitseerimisel üldse, vaid lähtus eeldustest, mis olid täitsa sobivad käesolevas asjas tekkivale küsimusele, samuti ka tegelikkudest andmetest, mis sisuliselt olid täitsa kooskõlas käesoleva asja olulise küljega. Eriti ka selles asjas esimene omandaja oli andnud edasi akti vastutamatusepealkirjaga ja akt oli jäänud edasi andmata järgnevate pealkirjadega, mispärst vekslipidaja kaotas veksliandja vekslijärgi mittevastutavaks tunnustamise tõttu võimaluse teostada temale pealekirjutaja poolt edasiantud omanduseõigust veksli järgi. Niisugustel oludel seletas valitsev senat ülaltoodud otsuses, et vastutamatusepealkiri kaitseb pealekirjutajat vastutusest veksli järgi mittemaksmise eest maksja korratuse — või maksujõuetuse pärast, kuid ei võta vastutust temalt kui veksli järgi maksu saamise *õiguse* edasiandjalt tema poolt edasiantava õiguse maksvuse eest. See seletus tuleb tunnustada oma jõu säilitanuks ka praegumaksva veksliseaduse järgi juba seepärast, et ta ei ole rajatud sugugi veksliõiguse erieeskirjadele vastutamatusepealkirja sisu ja tähtsuse suhtes, mis, muide, täielikult identsed nii praegumaksva kui ka eelmise veksliseaduse järgi, vaid tuleneb Tsiviilseaduste § 574 väljendatud üldise põhimõtte — ei ole lubatud rikastuda ebaseaduslikult teise isiku arvel — kohaldamisest sellele õiguslikule tehingule, mis on veksli edasiandmise aluseks ja seda ka selleks eriti seatud korras ja ei avalda mõju vekslikontrahentidevahelistele juriidilisile suhteile ainult sel määral, millistes piires need suhted on määratud veksliseaduse erieeskirjadega. Lahendades neil kaalutlustel eelpool seatud küsimuse jaatavalt ja tunnustades, et selle küsimuse niisugusel lahendamisel langeb ära see alus, mida käsitas juhtnöörina rahukogu paluja nõude tagasilükkamisel, valitsev senat otsustab: Nikolaevski linna rahukogu otsus muuta ära Tsiv.-kp. s. §§ 142 ja 181[1] rikkumise pärast ja asi anda tagasi samasse rahukogusse uueks läbivaatamiseks teises kohtu koosseisus.

XVI. Tsiviilkass. dep. otsus 27. jaanuarist 1916, nr. 27.

B. Sobanski' voliniku vann. adv. Brodski' palve, muuta ära Odessa kohtupalati otsus M. Glusmann'i nõudeasjas, kelle õigustesse astus D. Feldmann, paluja volitaja vastu 3.500 rubla pärast võlakohustiste järgi.

Eesistuja senaator V. Fuchs; ettekandja senaator A. Nolcken; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi N. Baer.

Vaadanud läbi tähendatud kaebuse ja kuulanud ära ülemprokuröri arvamuse, valitsev senat leiab: 1) et kohtupalat on teinud kindlaks, et nõude aluseks pandud kaks vekslit B. Sobanski oli andnud plankide näol, mis olid saadetud tema poolt kirjaga 11. oktoobrist 1903 tema vennale A. Sobanski'le, kes täitis nad tekstiga, esitas protestimiseks ja pärast seda andis edasi pealkirjaga; 2) et B. Sobanski kaitses end nõude vastu muuhulgas võltsimise vaidluse avaldusega, süüdistades selles otseselt A. Sobanski't, kes aga kriminaalkohtu otsusega mõisteti õigeks; 3) et asja edaspidises toimetuses kostja Sobanski nõudis oma allkirjade ehtsuse juurdlemist sissenõudmiseks esitatud aktidel asjatundjate kaudu, kuid kohtupalat on lükanud tagasi ekspertiisi tegemise palve, tunnustades allkirjade ehtsuse kindlakstehtuks seega, et veksliplangid saadeti kostja eelnimetatud kirjaga, mille ehtsus on väljaspool kahtlust; 4) et see kohtupalati järeldus käib asja sisu kohta ja ei kuulu kontrollimisele kassatsiooni korras (Kohtutesead. § 5; Tsiv.-kp. s. § 11), mispärast paluja viide sellele, et kohtupalat olevat rikkunud Tsiv.-kp. s. § 565, kuna ta ei ole juurelnud ettenähtud korras allkirjade ehtsust aktidel, ei vääri tähelepanu, sest kohtupalat, määranud kindlaks juba olevate andmete järgi allkirjade ehtsuse, ei olnud kohustatud (Tsiv.-kp. s. § 366[1]) kontrollima veel ekspertiisi abil sellist asjaolu, milline kohtupalati järeldusel, — missugune järeldus kuulub ka asja tegelikku olukorda, — juba osutus küllaldaselt selgi-

tatuks; 5) et nõude taotluse sisu vastu Sobanski kaitses end seega, et sissenõudmiseks esitatud aktide kui vekslite maksvusetuse tõttu ei võinud need aktid säilitada lihtvõlakohustiste tähtsust, kuna maksev seadus ei luba niisuguste kohustiste tegemist plankide näol, mis pärast täidetakse tekstiga võlausaldaja enese poolt; 6) et kohtupalat peale seda, kui ta tegi kindlaks tähendatud aktide tekstis niisuguse puuduse — nimelt nende väljaandmise koha mitteäratähendamise —, mis neilt võtab vekslijõu (1903. a. veksliseaduse § 3 p. 1 ja § 14), ei tunnustanud seda oluliseks, leides, et „nõude alusena esitatud dokumendid säilitavad igal juhul lihtvõlakohustise jõu"; 7) et kohtupalati selle arvamuse õigsuse ümberlükkamises seisabki kassatsioonikaebuse sisu peale tähendatud paluja ebaõige tähenduse Tsiv.-kp. s. § 565 rikkumise peale; 8) et tähendatud arvamuse õigsus ei olene põhjusest, mil kohtupalat tunnustas sissenõudmiseks esitatud aktid vekslijõutuks, mispärast paluja väited kohtupalati järelduse põhjendamatuse kohta küsimuses, kas nad on kirjutatud määratud tempelpaberile, osutuvad iseenesest täielikult mitteolulisteks ja 9) et lõpuks tuleb lahendada küsimus: *kui veksliplank on täidetud tekstiga niisuguste kõrvalekaldumistega, veksliseaduse nõudeist, mis võtavad aktilt vekslijõu* (1903. a. vekslisead. § 14) — *kas seesugune akt säilitab veel lihtvõlakohustise jõu?* Pöördudes selle küsimuse arutamisele, ei saa kõigepealt jätta tähelepanemata, et eeskirjast, mille järgi veksliplangil ei tunnustata vekslijõudu, niikaua kui plank on veksli tekstiga täitmata, tulenev seisukoht, — olgugi et veksliplank iseenesest on ainult vekslikava (senati tsiv.-kass. dep. otsused nr. 5 — 1906 ja nr. 32 — 1913), kuid tema väljaandmine loob plangile allakirjutajale vekslikohustise, niipea kui plangi täidab plangisaaja veksli tekstiga, — see seisukoht kujundab eranditult veksliseaduse eeskirja, mis põhjeneb vekslikäibuse iseäraldusel ja vekslite kohastamisel tsiviilkäibusele kui ühele tsiviiltehingute kindlustuse ning täitmise abinõule. Tsiviilõiguste üldpõhimõtete järgi peab poolte nõusolek (Tsiviilseaduste X k. 1. j. 1914. a. väljaande § 1528 selleks, et õigusliku tehingu võiks lugeda toimunuks juhtudel, kui tehingu jaoks on määratud kirjalik vorm, saama välise ilme seatud korras tehtud ja sisupoolest vastavas aktis (Tsiv.-kass. dep. otsused nr. nr. 794 ja 1220 — 1871). Iga akt aga koosneb, olenemata korrast, mis on seatud tema tegemisele, tekstist ja allkirjast. Need mõlemad aktiosised on sedavõrd vajalikud, et neist kummagi puudumisel ei tule üldse kõne alla akti olemasolu. Tekst ilma allkirjata kujutab ainult aktikava (Tsiv.-

kass. dep. otsused nr. nr. 144 — 1879 ja 334 — 1871), kuna allkirjal ilma tekstita pole üldse juriidilist tähtsust, sest allkiri aktil tõendab seda, et tema kirjutaja, nagu on öeldud Tsiviilseaduste §§ 917 ja 919 algallikates — Tsaar Aleksei Mihailovitschi seadustiku §§ 246—248, — on oma „käe alla pannud". Vastavalt sellele ja maksva seaduse tähendatud paragrahvide täpse mõtte järgi peab aktile allakirjutamisele käima eel tema kirjutamine. Peale seda ei või kahelda, et tsiviilseaduste põhimõtte järgi võib poolte vahel asetleidnud kokkuleppest juriidilise tehingu sisu kohta kõnelda ainult pärast seda, kui tehing on väljendatud kirjas ja kui talle on kirjutanud alla see, kelle kohus see on, ja et ainukene blankoallkiri iseenesest ei loo mingit kohustust ning ei anna põhjust otsustamiseks, kas see allkiri on tehtud niisuguse kohustuse olemasolul ja sellele kirjaliku vormi andmise otstarbel. Ja kuigi mõista Tsiviilseaduste § 917 ütelust „kirjutatud andja enese poolt *või tema palvel kellegi teise poolt*" vastupidi selle paragrahvi sõnadele ja päritolule selles mõttes, et teksti kirjutamine on lubatud „kellegi poolt", s. o. ka võlausaldaja poolt ja pärast blankoallkirja kirjutamist „akti andja poolt" selle järgi, kuidas isik, kes annab tema poolt allakirjutatud veksliplangi, volitab plangisaajat täitma seda tekstiga, siis ei ole ka niisugusel tõlgitsemisel olemas poolte tahte kokkulangemist, mis on vajalik lihtvõlakohustise tõestamiseks aktiga. Andes veksliplangi, võlgnik avaldab otse nõusoleku selle plangi täitmiseks ainult veksli tekstiga selleks, et lõplikult koostatud akti järgi vastutada ainult kui veksli järgi. Vastutus veksli järgi on aga võla sissenõudmise korra karmusele vaatamata märksa soodsam oma ulatuse ja kestuse suhtes, kui vastutus lihtvõlakohustise järgi. Vekslivõlgnik ei kohustu maksma ei protsente enne maksutähtpäeva (vekslisead. § 50), ega nõudmise esitamist, kui veksel ei ole protestitud (sealsamas § 56), ega tagandit, kuigi nende kohta oli mahutatud veksli teksti eritingimus (sealsamas § 12). Veksli järgi, mis ei ole esitatud sissenõudmisele veksliseaduse § 73 seatud lühendatud (viieaastase) aegumistähtaja jooksul, võlgnik vabaneb *igasugusest* vastutusest (sealsamas § 77); tsiv.-kass. dep. otsus nr. 76 — 1914). Lahendades neil kaalutlustel arutamisel oleva küsimuse *eitavalt*, ei saa jätta tähelepanu pööramata sellele, et samadel kaalutlustel ei või lugeda poolte vahel asetleidnud kokkuleppe rikkumiseks seda, kui tunnustatakse lihtvõlakohustiseks akti, mis on kirjutatud võlgniku poolt ja millele on kirjutanud alla võlgnik niisuguste kõrvalekaldumistega, mis võtavad aktilt veksli jõu (veksliseaduse

§ 14). Nagu eelpooltähendatud, selle kokkuleppe sisu tõendab akt nii, kuidas ta on kirjutatud võlgniku enese poolt või tema ülesandel kellegi teise poolt ja kuidas talle on kirjutanud alla aktiandja pärast kirjutamist. Järgnevalt lükatakse just nende puudustega ümber *veksli* andmise tahe ja tõestatakse, et võlgnik avaldas nõusoleku oma allkirjaga anda lihtvõlakohustise. Leides eeltoodud põhjustel kohtupalati arvamuse selle kohta, et paluja volitaja Sobanski veksliplangi andmisega avaldas nõusoleku vastutada akti järgi, mida pidi täidetama tekstiga, ka kui lihtvõlakohustise järgi, mitte küllaldaselt põhjendatuks, kuna seda arvamist on rajatud vekslisseaduse erandliku eeskirja laiendavale tõlgitsemisele, — valitsev senat *otsustab:* kaevatud otsus muuta ära Tsiviilkp. s. § 711 rikkumise pärast ja asi saata tagasi Odessa kohtupalatile uueks läbivaatamiseks teises departemangus.

XVII. Tsiviilkass. dep. otsus 28. septembrist 1916, nr. 41.

T. ja R. Borisov'ite, E. Popov'i ja M. Bolhovitinov'i palve, muuta ära Saraatovi kohtupalati otsus K. Kusnetsov'i nõude asjas palujate vastu 1.385 rubla pärast, milline summa Kusnetsov'il oli saada seitsme kaotatud lihtveksli järgi.

Eesistuja senaator I. Hanskau; ettekandja senaator A. Nolcken; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi N. Baer.

Vaadanud läbi tähendatud kaebuse ja kuulanud ära ülemprokuröri arvamuse, valitsev senat leiab: 1) et Kusnetsov nõuab T. ja R. Borisov'itelt, E. Popov'ilt ja M. Bolhovitinov'ilt 1.385 rubla ühes protsentidega nõude esitamise päevast ja kohtukuludega sel alusel, et T. Borisov'i ja teiste kostjate pärandaja Bolhovitinov'i poolt 1909. a. Schamov'ile antud ja Kusnetsov'i poolt Schamovilt tema blanko-pealkirjadega omandatud 7 vekslit, kokku 1.385 rubla, ei ole võimalik esitada sissenõudmiseks nende kaotsilemineku tõttu, ja et kostjad, ilma et nad vaidleksid tähendatud vekslite andmise vastu või nende järgi nõudja poolt ülesantud võlasumma vastu, ei andnud neilt saadaolevat summat hoiule kohtule veksliseaduse § 79 järgi pärast seda, kui kohus keelas neile sama seaduse § 78 korras maksmise vekslite järgi, ja ka nüüd tõrguvad võlga vabatahtlikult tasumast; 2) et ringkonnakohus lükkas selle nõude tagasi, tunnustades, et kuigi veksli kaotsileminekul on lubatud esineda nõudega, siis „väljaspool vekslikorda selle võla suhte alusel, mis oli kaotsiläinud veksliandja ja esimese omandaja vahel ja millest oli tingitud vekliandmine"; 3) et kohtupalat ei pooldanud esimese astme arvamust, pidades silmas vekslikohustuse kui võla suhtelt, mil ta põhjeneb, eraldatud, seaduslikule vekslipidajale antud maksulubaduse juriidilist iseloomu, tunnustas omalt poolt, et isik, kes veksli kaotsilemineku tõttu tõestas temale veksli järgi kuuluvad õigused, täites veksliseaduse § 78 ja järgmiste nõuded, võib nõuda veksliandjalt rahasumma maksmist, mis tal oli saada veksli järgi, niipea kui

veksli järgi nõude esitamiseks seatud tähtaja jooksul keegi pole esitanud niisugust nõuet; 4) et kassatsioonikaebuses palujad taotlevad seisukorda, et vekslidokumendi kaotamine võtab iseenesest igasuguse võimaluse ükskõik missuguse nõudega taotleda veksli järgi kohustatud isikuilt veksli järgi võlguoleva rahasumma sissenõudmist, kusjuures nad oma taotluse toestamiseks osutavad otsuses nr. 49 — 1912. a. antud seletustele ja 5) et peale selle käesolevas asjas kuulub lahendamisele küsimus, *kas on lubatud üldse, ja kui on, siis millisel alusel ja millistel tingimustel nõude esitamine kaotatud veksli järgi saada olnud rahasumma kohta.* Pöördudes selle küsimuse kaalumisele, peab kõigepealt tähendama, et nende asjaolude järgi, milles on tehtud ülaltoodud otsus nr. 49 — 1912. a., ei sisaldu selles otsuses purgivat vastust küsimusele, mis tuleb lahendamisele käesolevas asjas. Valjult pidades kinni tähendatud otsuses kassatsiooni astme poolt lahendatava ja poolte vaidlustega piiratud küsimuse ulatusest, valitsev senat seletas ainult, et *kaotatud veksli järgi* ei ole nõue lubatud. Valitsev senat ei puudutanud aga sugugi käesolevas asjas tekkivat küsimust, kas vekslidokumendi kaotamisel, ilma mille esitamiseta, nagu üksikasjalikult on näidatud tähendatud otsuses toodud kaalutlustes, ei ole mõeldav nõue *veksli järgi,* on lubatud nõue, millega isik, kes kaotas tema poolt seaduslikult omandatud (vekslisead. § 23) veksli ja kes seepärast ei saa esitada seda sissenõudmiseks, taotleb selle võla sissenõudmist, mis veksliandja võttis omaks veksliandmisel ja millega ta võttis omale kohustuse rahuldada vekslis tähendatud summa suuruses igaühte veksli seaduslikku omandajat tema vekslil põhjeneva nõude järgi veksliandja vastu. Selles suhtes peab pidama silmas kõigepealt, et iga vekslikohustus on kehastatud vekslidokumendis ja loetakse lahutatuks sellest võlasuhtest, mille puhul veksel antakse, juba ainuüksi seepärast, et veksliandmine tähendab poolte vahel asetleidnud kokkulepet võlasuhte uuendamise kohta, järgnevalt aga ka tema lõpetamise kohta, sest vekslikohustusega asendatakse ja ühes sellega lõpetatakse ka kohustus eelmise võlasuhte järgi. Pärast seda ei või tullagi kõne alla vekslidokumendi kaotamise juhul võimalus, esitada nõuet tähendatud võlasuhte alusel, nagu seda arvab ringkonnakohus. Arusaadavalt ei ole veksli kaotus iseenesest õigustloov sündmus, mispärast ta ei või ka kustutada tähendatud, seaduslikult asetleidnud kokkulepet selle võla suhte lõpetamise kohta, mille puhul oli antud veksel, — rääkimata juriidiliselt seisukohalt täielikult vastuvõtmatust tagajärjest, mis möödapääsemata oleks seotud eelmise võla-

suhte ellutärkamise oletamisega veksli kaotuse tõttu, nimelt veksliandja vastutusest võla eest lühendatud veksli järgi nõude esitamise aegumise tähtaja (vekslisead. § 73) asemel üldise aegumise tähtaja jooksul. Kuid ei pea jätma tähele panemata, et vekslikohustus, kehastudes veksliaktis ja olles lahutatud sellest võlasuhtest, mille tõttu veksel on antud, on selle tehingu tagajärg ja vekslidokument ta väljendus, mille põhjal esialgsed veksli kontrahendid — veksliandja ja eimene omandaja — jõudsid veksli andmise ja vastuvõtmise abil (vekslisead. § 17) kokkuleppele eelmise võlasuhte uuendamise kohta. Seejuures on tähendatud tehing veksliandja suhtes tema poolt võla õigeksvõtmise tõenduseks, niikaua kui veksel pole tunnustatud rahatuks; võla õigeksvõtmine aga, kui see on tehtud seatud korras, ei või kaotada juriidilist tähtsust ainult seepärast, et akt, millega ta tõestatakse, on läinud kaotsile. Käesolevas asjas on kohtuastmed teinud kindlaks, et kostjad ei eita nende vekslite andmise fakti, mille kaotamisest teatas nõudja, ja ei vaidle ka tema poolt ülesantud võlasumma vastu nende vekslite järgi. Kuid ka veksliandja vaidluse juhul vekslikohustuse olemasolu ja vekslidokumendi sisu vastu ei või vekslikaotajalt võtta õigust tõendada mõlemaid asjaolusid Tsiv.-kp. s. § 409 põhjal (1914. a. väljaanne) selles paragrahvis ettenähtud viisil, s. o. tunnistajatega, ühenduses teiste tõendistega. Tähendatud § 409 eeskiri kohaldatakse kõigile sündmustele, mille jaoks nõutakse seaduse järgi kirjalik tõendus ja seepärast ei ole mingit alust seda mitte kohaldada võla õigeksvõtmisele, mis on tehtud veksliandja poolt veksli andmisega. Eriti ei või olla sellele takistuseks veksliseaduse §§ 78—81 seatud eriline kord vekslikaotusest teatamise ja selle teatamise tagajärgede kohta. Nagu juba seletatud valitseva senati poolt eeltoodud otsuses nr. 49 — 1912. a., veksliseaduse §§ 78—81 sisalduvatel eeskirjadel ei ole ühist veksliandjalt kaotsileläinud veksli järgi saadaoleva raha sunniteel sissenõudmise küsimusega ja ei võigi olla veksliseaduse eeskirjade iseloomu tõttu, kuna see seadus määrab ainult vekslijärelised suhted, mitte aga õigussuhteid, mis on väljaspool vekslidokumenti. Käesoleval korral lahendatavas küsimuses, mis, nagu juba öeldud, ei ole sugugi ühenduses veksliseaduse eriliste eeskirjade abil normeeritavate õiguslikkude suhetega, seisab nende eriliste eeskirjade tähtsus ainult selles, et nad näevad ette erilise korra, mille järgi tehakse kindlaks õieti vekslikaotuse fakt, ja et pärast seda veksli kaotanud isik on kohustatud enne nõude esitamist, mille aluseks on võla õigeksvõtmine veksliandmisega, teatama veksli kao-

tamisest veksliseaduse § 78 ja järgm. korras, et olla õigustatud kasutama Tsiv.-kp. s. § 409 seatud erilist nende sündmuste tõendamise viisi, mille tõestamist seaduse järgi nõutakse kirjalikult. Tunnustades kõigi toodud kaalutlemiste järgi, et vekslidokumendi kaotus ei võta võimalust veksli kaotanud isikult esitada nõue veksliandja vastu võlatasumise kohta, mis on õigeksvõetud veksli andmisega, valitsev senat ei näe siiski põhjust kaevatud otsuse äramuutmiseks, kuna tema korduvate seletuste järgi (otsused nr. 77 — 1881. a., nr. 937 — 1874. a. ja teised) otsus kuulub äramuutmisele ainult sel juhul, kui see otsus tõesti rikub selle poole õigust, kes kaebas, kuid see õigus võib olla rikutud ainult otsuse olemusega, mitte aga selles väljendatud kaalutlustega (otsused nr. 38 — 1886, nr. 651 — 1875. a. ja teised). Kuid kaevatud otsuse olemust ei kõiguta tähendatud kaalutlused tema õigsuses ja kassatsioonikaebus on täielikult põhjendatud kohtupalati lõpliku järelduse õigsuse ümberlükkamisega, ilma et oleks toodud niisuguseid väiteid, mis kõigutaksid selle järelduse põhjenduse asjas vaidluse all oleva küsimuse ülesseadmisel, mille valitsev senat õigeks tunnustanud ja millest on tingitud palati järelduse vastavus tema lõpptulemuses seaduse täpsele mõistele. Muu hulgas ei ole käesolevas asjas tõstetud selle nõude esitamise tähtaja küsimust (Tsiv.-kp. s. § 706), mis nagu eelpool juba öeldud, ei või olla teine, kui veksli järgi nõude esitamiseks seatud tähtaeg (vekslisead. § 73), sest leppides kokku veksliandmise ja -vastuvõtmise kohta, pooltel tekkis ühtlasi ka ühine arvamus selle kohta, et veksliandja vastutab tema poolt õigeksvõetud võla eest ainult tähendatud tähtaja jooksul. Samuti ei vaielnud kostjad just nõudja omandusõiguse vastu kaotatud vekslite peale, mispärast selles asjas ei tekkinud ka küsimust nõudja tõendamiskohuse ja tõendamise viiside kohta, et tal oli õigus veksli peale nii selle kaotamise kui ka kaotatud veksli järgi võla tasumise kohta nõude esitamise momendil. On endastmõistetav, et kohtumäärus, millega keelatakse veksliandjale või erilisele maksjale maksmine veksli järgi, ei tee kohustavalt veksliandjale kindlaks (Tsiv.-kp. s. §§ 893 ja 895) ei veksli kuuluvust isikule, kes teatas ta kaotamisest (võrdle vekslisead. § 80), ega ka veksli kaotuse fakti, kuna see määrus tehakse paluja ühekülgse teatamise peale ilma veksliandjat või -maksjat kohtusse kutsumata ja teatatakse neile ainult täitmiseks (vekslisead. § 78). Nii ühe kui teise asjaolu vastu võib vaielda isik, keda on võetud vastutusele kui võlgnikku, kes on võtnud õigeks võla veksliandmisega, ja need asjaolud peab tõendama nõudja

üldistel alustel (Tsiv.-kp. s. §§ 366 ja 409). Mis puutub nõudja kui võlausaldaja õigustesse vekslitehingu järgi nõude esitamise momendil, siis teevad veksliaktile omane läbikäivus ja heas usus veksliomandaja õiguste kaitse (vekseliseaduse §§ 23, 32 ja 33) nõudjale päriselt võimatuks selle asjaolu tõendamise juhtudel, kui ei ole asjas tehtud kindlaks, et veksel on hävitatud. Seepärast võib neil juhtudel rahuldada nõuet, kuigi on tõendatud veksli andmise ja ta seadusliku ülemineku fakt nõudjale enne kaotamist või riisumist, samuti ka võlasumma veksli järgi, mitte selle summa tingimata väljamõistmisega nõudja kasuks, vaid ainult tarvitusele võttes veksliseaduse § 81 ettenähtud kindlustuseabinõusid vekslivõlgniku kaitseks pärast ilmuva, kaotatuks tunnustatud veksli seadusliku omaniku nõudmiste vastu. On väljaspool kahtlust, et kui seaduseandja leidis vajalikuks nende abinõude tarvitamise vabatahtlikult oma kohustust kaotatud veksli järgi täitva võlgniku kaitseks, siis peab seaduse üldise mõtte järgi (Tsiv.-kp. s. § 9) tunnustama samade abinõude tarvitamise seda rohkem hädavajalikuks sunniteel võla sissenõudmisel, kuna niisuguse nõude tagasilükkamine, mis iseenesest on põhjendatud, ainult seepärast, et nõudja oli eriliste, temalt olenematu olude tõttu seatud võimatuse ette, täita täpselt Tsiv.-kp. s. § 366 eeskirja, ei oleks silmanähtavalt kooskõlas ei meie seaduseandluse üldise põhimõttega, mis väljendatud Tsiviilseaduste § 374, ega ka tema poolt viimasel ajal omaks võetud vaatega, et Tsiv.-kp. s. § 366 nõue ei ole täidetav alati ja tingimata tema täies karmuses (võrdle §§ 135[1] ja 706[1]). Seejuures peab aga siiski tähendama, et tähendatud kindlustuseabinõu, nagu iga protsessijate huvide kaitse, võib võtta tarvitusele ainult võlgniku-kostja nõudel (Tsiv.-kp. s. §§ 4 ja 706). Kõigi eeltoodu põhjusel valitsev senat *otsustab:* jätta tagajärjeta kassatsioonikaebus.

XVIII. Tsiviilkass. dep. otsus 28. septembrist 1916, nr. 44.

I. Anikejenko palve, muuta ära Solotonoscha rahukogu otsus A. Rabinovitsch'i nõude asjas paluja vastu 300 rubla pärast veksli järgi.

Eesistuja senaator I. Hanskau; ettekandja senaator A. Dobrovolski; arvamuse avaldaja ülemprokuröri abi N. Baer.

Kuulanud ära ülemprokuröri abi arvamuse ja arutanud asja läbi kostja Anikejenko' kassatsioonikaebuse järgi Solotonoscha rahukogu otsuse peale, mille järgi oli mõistetud välja Anikejenko'lt A. Rabinovitsch'i kasuks 300 rubla veksli järgi ühes protsentidega, valitsev senat näeb asjast, et nõudja tunnistamisega on tehtud kindlaks veksliandmise fakt Anikejenko poolt veksliplangi näol, mis pärast täideti tekstiga nõudja nimele. Osutades sellele, et plank oli antud mitte nõudja A. Rabinovitsch'ile, vaid N. Rabinovitsch'ile, kellega kostjal tekkisid õiguslikud suhted maa ostu-müügi puhul, kusjuures need suhted on üldse likvideeritud, mida tõendab asjatoimetusele lisandatud kviitung, eriti aga on kustutatud veksliplank postiga rahasaatmise teel, kostja palus kuulata üle tunnistajaid selle tõenduseks, et vaidluse all olev, veksliks muudetud plank oli antud N. Rabinovitsch'ile kuid mitte A. Rabinovitsch'ile, millise palve rahukogu lükkas tagasi. Niisuguste asjas olevate andmete juures tekib küsimus, *kas nõudja tunnistamisel vekslile rajatud nõudeasjas, milline veksel on tema teksti järgi antud nõudja nimele, et see veksel oli antud plangina, võib tõendada tunnistajate ütlustega, kellele just oli antud see plank?* Sellel küsimusel on oluline tähtsus peaasjalikult sellepärast, et valitsev senat on oma otsuses nr. 22 — 1915. a. otsustekogus seletanud, et veksliplangi täitmine tekstiga on lubatud ainult selle isiku nimele, kellele plangi oli andnud plangiandja. Veksliseaduse (1902.a.) § 14 järgi ei ole allakirjutatud vekslipaberi plangil veksli-jõudu niikaua kui ta pole täidetud sama seaduse § 3 ettenähtud veksli sisuga; § 14 tekstist, millesse on koondatud maksva seaduse kõik eeskirjad lihtvekslite kohta. on selgesti näha, et seadus, kriipsutades alla veksliplangi tühisust veksli

suhte loomise akti mõttes, on siiski asunud seisukohale, et plank ei ole üldse mitte tähtsuseta kui akt, mis tõestab juriidilise tehingu olemasolu plangiandja ja vastuvõtja vahel, milline tehing annab viimasele võimaluse ja õiguse muuta see plank veksliks oma nimele. Veksliplangi kui kirjaliku akti oluliseks osiseks on ainult plangiandja allkiri, kuna kõik teised kohustuseosised, millest seaduse järgi koosneb veksli paratamatu sisu (veksliseaduse §§ 3 ja 14), puuduvad temas; puuduvad järgnevalt nii ta allakirjutamise või koostamise aja äratähendamine, kui ka selle isiku äratähendamine, kellele plank on antud. Veksliplangi niisuguse iseloomu tõttu on valitsev senat otsuses nr. 32 — 1913 seletanud, et kui veksliandmine plangi näol on asjas vastuvaidlemata tehtud kindlaks, siis on lubatav tunnistajate ülekuulamisega tõendada plangi andmise aega. Kui niiviisi on tunnustatud võimalikuks tõestada tunnistajatega üht plangis puuduvat veksli sisu olulist osist, nimelt ta andmise aega, siis ei ole Tsiv.-kp. s. § 409 seisukohalt takistusi, lubada tunnistajate ülekuulamist ka selle fakti selgitamiseks, missugusele isikule andis plangiandja tegelikult käesoleva plangi, kusjuures selles suhtes ei ole olulist tähtsust kaalutlusel, et plangil puuduvad individuaaltunnused, mille järgi võiks teha vahet tema ja kõigi teiste plankide vahel, kuna see kaalutlus on ühel määral kohaldatav ka plangi andmise aja küsimusele (mis on juba lahendatud ülaltähendatud senati otsusega), sellest rääkimata, et tunnistajate ütluste hindamine selguse, täielikkuse ja vastavuse suhtes käesoleva juhu oludele oleneb kohtust, kes asja lahendab. Tunnustades eeltoodu tõttu, et ülesseatud küsimuse peale peab vastama jaatavalt, valitsev senat leiab vastavalt sellele ebaõigeks, et rahukogu on keeldunud kostja tunnistajaid ülekuulamisest, kuna see ei ole kooskõlas Tsiv.-kp. s. § 101[1] täpse mõttega, ja et rahukogu tähendus sellele, et viide tunnistajaile olevat tehtud, vastupidi Tsiv.-kp. s. § 374, nõutava selguseta, ei ole põhjendatud, kuna viite olemus selgub kostja vastuväidete üldisest sisust, kes seletas, et nõudja on omandanud mitte temale antud dokumendi seadusevastaselt ning peale selle rahukogu otsuse alguse sisust enesest nähtub, et viitest tunnistajaile rahukogu oli täitsa selgesti aru saanud, kuid ta tunnustas tunnistajate ülekuulamise selle viite järgi mittelubatavaks. Kõigil neil põhjustel valitsev senat *otsustab:* muuta ära Solotonoscha rahukogu otsus Tsiv.-kp. s. § 101[1] rikkumise pärast ja asi saata tagasi samasse rahukogusse uueks läbivaatamiseks teises kohtunikkude koosseisus.

Lisa 9.

Kohtuotsuste täitmise alluvus.

A. Rahukohtunikule alluvates asjades.

Tsiviilkohtupidamise seaduse:

§ 158. Rahukohtuniku otsused täidetakse kas kohalikkude politseiametnikkude või valla- või külavanemate või rahukogude juures asuvate kohtupristavite poolt. Kõik need isikud alistuvad rahukohtunikule otsuse täitmise suhtes.

§ 158[1]. Kohtuotsused, mille järgi vallasvarast sissenõutav summa ei ületa 200 krooni, samuti määrused nõude eelkindlustuse üle samas summas, ja mille täitmine sünnib linnas, kus puudub kohtupristav, või väljaspool linna piire, täidab kohalik politseikomissar, abikomissar või konstaabel.

Politseiametnikud toimivad otsuste ja määruste täitmisel seaduste alusel, mis kohtupristavite kohta maksvad, selle vahega, et nad kohtupristavite taksis ettenähtud tasu saavad pooles suuruses.

(Kohtuotsuste täitmise asjus Tsiviilkp. s. muutmise seadus R. T. 30 — 1929).

§ 159. Rahukohtunikkude poolt tehtud otsused ja määrused täidetakse käesoleva seadustiku II raamatus sisalduvate eeskirjade järgi.[1])

B. Üldkohtutele alluvates asjades.

Tsiviilkohtupidamise seaduse:

§ 937. Kõik täitmistoimingud pannakse selle kohturingkonna kohtupristavite peale, mille piirides tuleb need toimingud teostada.

---

[1]) s. o. eeskirjade järgi, mille järgi täidetakse üldkohtute — rahukogude (1. astme) ja kohtupalati otsused.

§ 938. Täitmislehe esitab sissenõudja kohtupristavi määramiseks selle rahukogu esimehele, mille piirkonnas otsust tuleb täita. Kui otsust tuleb täita selle kohtu piirkonnas, kelle poolt otsus tehtud, siis võib sissenõudja, avaldades soovi saada täitmisleht, ühtlasi paluda ka määrata kohtupristavi otsuse täitmiseks. Niisugusel korral määratakse kohtupristav ühtlasi täitmislehe väljaandmisega.

§ 939. Määrates kohtupristavi, annab kohtuesimees täitmislehe kohtupristavile või kohtukäijale üleandmiseks kohtupristavile.

Lisa 10.

Kolmandatelt isikutelt võlgnikul saada olevast palgast ja muudest summadest sissenõudja rahulduseks kinnipeetavate summade määrad.[1])

Tsiviilkohtupidamise seaduse:

§ 1085. Võla rahulduseks mahaarvutusi teeb võlgniku vahenditu ülem võlgnikul saada olevatest summadest: palgast, kõigist sellele lisasummadest ükskõik milliste nimetuste all, korteri- ja söögirahadest, rentidest, pensionidest, ühekordsetest rahalistest tasudest ja kõigist võlgnikule väljaantavatest või väljaandmisele määratud summadest.

§ 1086. Kõigist eelmises (1085) paragrahvis loendatud summadest tehakse mahaarvutused sissenõudja rahulduseks järgmisel alusel:

1) riigiteenijalt, kes saab aastas kuni *viissada* krooni kaasaarvatult, arvutatakse maha, kui ta ei ole abieluline — *üks kolmandik,* või kui ta on abieluline või lesk, kuid tal on lapsed, — *üks neljandik* aasta jooksul temal riigikassast saada olevast kogusummast;

2) riigiteenijalt, kes saab üle *viiesaja* krooni, kuid mitte üle *tuhande* krooni aastas, vallaliselt — *kaks viiendikku,* abieluliselt või leselt, kel on lapsi, — *üks kolmandik* riigikassast temal saada olevast kogusummast, ja

3) riigiteenijalt, kes saab aastas üle *tuhande* krooni, vallaliselt — *pool,* abieluliselt või leselt, kel on lapsi, — *kaks viiendikku* temal aasta jooksul riigikassast saada olevast kogusummast.

Kui aga võlgniku naisel ja lastel on nende ülevalpidamiseks küllaldane eravara või kui nad ise teenivad eraldi me-

[1]) Järgnevate §§ 1085—1087 eeskirjad, kuigi nad on antud võlgnikkude — r i i g i t e e n i j a t e jaoks, on kohaldatavad kõigile palgalistele.

hest või isast, siis tehakse mahaarvutused temal saada olevatest summadest samadel alustel kui vallaliselt või leselt, kel pole lapsi.

§ 1087. Võlgade ja sissenõudmiste rahulduseks ei tehta mahaarvutusi:

1) haavade eest määratud pensionist;

2) abirahast, mis määratud võlgnikule vanemate, naise või laste matmiseks või tema laostumise puhul tulekahjust, veeuputusest või muust õnnetusjuhtumust, samuti abirahast, mis määratud riigiteenijale tema enese või ta perekonna liikmete haiguse ravitsemiseks;

3) teenistusasjus ettevõetavate sõitude jaoks antud summadest.

Lisa 11.

Võlgnikult sissenõutud summade jaotamine.

A. Vallasvarast sissenõutud summade jaotamine.

Tsiviilkohtupidamise seaduse:

§ 1214. Kui sissenõutud summast ei jätku kõigi sissenõudmiseks esitatud nõuete täielikuks rahuldamiseks, siis jaotab selle summa vastav kohus või kohtupristav kreeditoride vahel (§§ 1214[1]—1214[2]).

Samasse kohtusse saadab kohtupristav kohtuotsuse täitmiseks sissenõutud summad.

(Võlglaselt sissenõutud summade jaotamise korra muutmise seadus — R. T. 32 — 1929).

§ 1214[1]. Kui võlgnikult sissenõutud summadest, — välja arvatud kinnisvara müügist sissetulnud summad, mis jaotatakse § 1214[2] ettenähtud korras, — pärast § 1215a ettenähtud nõuete rahuldamist ei jätku kõigi sissenõudmiseks esitatud nõuete täielikuks rahuldamiseks, siis määrab kohtupristav kolmepäevase tähtaja võlgniku ja kreeditoride omavaheliseks vabatahtlikuks kokkuleppimiseks sissenõutud summa jaotamise kohta kreeditoride vahel.

Ei järgne määratud tähtajaks kokkulepet, seab kohtupristav kokku jaotuse kava hiljemalt kahe nädala jooksul eeltähendatud tähtaja möödumisest arvates ja paneb § 1217a ettenähtud kuulutuse üles oma kantseleis ning vastava kohtu ruumes. Asjaosalised võivad seitsme päeva jooksul arvates kuulutuse väljapanekust avaldada kohtupristavile vaidlusi kava vastu. Ei ole antud vaidlusi, või kui asjaosaliste poolt on esitatud kokkulepe, siis saadab kohtupristav asja toimetuse vastavale rahukohtunikule või rahukogule sissenõutud summa väljamaksmiseks § 1215a eeskirjade ja esitatud kava või kokkuleppe kohaselt. Kui aga on antud vaidlusi kava vastu, siis esitab kohtupristav asjatoimetuse samuti vastavale kohtule, kes kinnitab kava ja lahendab vaidlused harilikus korras.

(Sealsamas.)

§ 1215a. Esitatud summast tasutakse vastava rahukogu, rahukogu alalise liikme või rahukohtuniku määruse põhjal viivitamata sissenõudmise kulud. Ülejäänud summast rahuldatakse nõudmised järgmises järjekorras:

1) nõudmised, mille kindlustamiseks panditud müüdud vallasvara (B. E. S. § 1469 ja järgm.);

2) tööliste ja teenijate palganõudmised, kelle palgasumma kuus ei ületa 60 krooni, kuid mitte rohkem kui 180 krooni igal üksikul isikul.

Ülejääk jaotatakse teiste kreeditoride vahel proportsionaalselt neile saada-tulevatele summadele.

(Sealsamas.)

§ 1216a. Kui kahe nädala jooksul pärast sissenõutud raha esitamist kohtule ei järgne vabatahtlikku kokkulepet võlgniku ja kreeditoride vahel viimaste rahuldamiseks tuleva summa jaotamise kohta, siis tehakse seesuguse jaotamise kava koostamine ülesandeks ühele rahukogu liikmele esimehe määramisel, või rahukogu alalisele liikmele või rahukohtunikule alluvuse järgi.

§ 1217a. Pärast kava koostamist määrab rahukogu, rahukogu alaline liige või rahukohtunik selle kava läbivaatamiseks ja selle kohta vastuväidete esitamiseks seitsmepäevase tähtaja, mille kohta pannakse üles kuulutus kohtu ruumis.

§ 1218a. Võlausaldajate vaidlused kava vastu võetakse vastu rahukogu liikme või rahukohtuniku poolt ja lahendatakse rahukogu või rahukohtuniku poolt alluvuse järgi.

§ 1219a. Rahukogu liikme poolt koostatud kava esitatakse rahukogule kinnitamiseks, olgugi et keegi pole avaldanud vaidlust selle kava vastu. Kaebused rahukohtuniku poolt koostatud kava vastu esitatakse rahukogule.

§ 1220. Võlausaldajate või võlgniku palvel on lubatud mitme jaotamistoimetuse liitmine, mis on alatud mitmes kohtus. Niisugusel korral teostub jaotamine selles rahukogus või selle rahukohtuniku juures, kellele allub võlgnik oma elukoha järgi, kui ei järgne kokkulepet võlausaldajate ja võlgniku vahel jaotamise toimetamise kohta teises kohtus.

§ 1221. Ülaltähendatud jagamise korra järgi käib kohus ka siis, kui sissenõudjate rahuldamiseks on esitatud võlgniku sissetulekud või mahaarvutused tema palgast, pensionidest ja rentidest või kui võlgniku kinnisvara ei ole müüdud avalikul enampakkumisel, vaid peab minema hindamise järgi ühele võlaukaldajatest.

§ 1222. Osa võtta jaotamisest ei ole lubatud võlausaldajatele, kes esitasid oma täitmislehed või sundtäitmisele kuuluvaks tunnustatud aktid sissenõudmisele pärast kahe nädala möödumist, arvates sissenõutud summa kohtule esitamise päevast. Kuid nii need võlausaldajad, kui ka teised, kes on saanud rahuldust võrdeliselt nende nõudmistele, hoiavad alal õiguse nõuda täiendavat rahuldust võlgniku muust varast või paluda tema tunnustamist maksujõuetuks. Juhul, kui jaotamist toimetavasse kohtusse tuleb sisse avaldusi võlgniku maksujõuetuse kohta, käiakse § 1400 märkuse lisa III § 6 sisalduva eeskirja järgi.[1])

B. Kinnisvarast sissenõutud summade jaotamine.

Tsiviilkohtupidamise seaduse:

§ 1214²a. Kinnisvara müügist saadud summa jaotamist toimetab kohalik rahukogu.

§ 1889. Kinnisvara müügist saadud summa esitatakse igal juhul kohalikule rahukogule.

§ 1890. Esitatud summast makstakse viivitamata rahukogu määruse järgi sissenõudmise kulud. Ülejäänud summast rahuldatakse nõudmised järgnevas järjekorras:

1) kinnisvarale kiriku, riigi ja omavalitsuste kasuks pandud maksud ja koormatised, samuti ka maakoormatised eraisikute kasuks, kui nende maksmise tähtpäev on saabunud pärast kinnisvarale sissenõudmise märkuse kandmist kinnistusraamatusse (§ 1847), kuid enne enampakkumise päeva;

2) p. 1 nimetatud maksude ja koormatiste maksmisvõlad *kolme* viimase *aasta* eest enne § 1847 tähendatud märkuse sissekandmist;

3) kulud, mis enampakkumisel müüdud kinnisvara peale on tehtud administratiivasutiste poolt rahva tervishoiu või avaliku julgeoleku kaitseks (Ehitusseadus, 1900. a. väljaanne, §§ 209—211);

---

[1]) § 1400 märkuse lisa III § 6 kõlab: „6. Samuti on lubatud teatada maksujõuetusest kohtus, kelle ametkonnas toimetatakse võlgnikult sissenõutud summa jaotamist, kuid see teatamine peab olema tehtud enne käesoleva seaduse § 1222 ettenähtud kahenädalise tähtaja möödumist. Seesuguse teate põhjal peatab kohus sissenõutud summa jaotamise ja väljaandmise võlausaldajatele, kelle nõudmised ei ole kindlustatud kautsjoniga või pandiga (võrdle käesoleva lisa § 12-ga), tunnistuse esitamiseni eelmise (5) paragrahvi põhjal selle kohta, et vastavale kohtule on esitatud maksujõuetuks tunnustamise palve."

4) maksud isikutele, kes on teeninud müüdud kinnisvara valitsemise alal või teinud temas mingisuguseid töid, *ühe aasta* eest, mis vahenditult on käinud eel enampakkumise päevale (Balti Erasead. § 4174), ja viivitatud maksud sama aja eest, mis tööstusliku ettevõtte omaniku müüdud kinnisvarast olid saada Tööliste õnnetusjuhtude vastu kindlustamise seaduse (Tööstustööseaduse 1913. a. väljaanne §§ 372—491), Haiguste juhuks tööliste kindlustamise seaduse (sealsamas §§ 257—371) ja õnnetusjuhtudest kannatanud töölistele ja teenijatele, samuti nende perekonna liikmetele vabrikutööstuslikkudes, mäe- ja mäetööstuslikkudes ettevõtetes tasumaksmise seaduse järgi (sealsamas §§ 541—579);

5) avalikkudel hüpoteekidel põhjenevad nõudmised igaüks seaduse järgi kuuluva vanemuse järgi;

6) võlgniku eestkostmise või hooldamise all seisvate isikute, kui ka tema alaealiste laste nõudmised ning kohtadel, kus ei ole abikaasade vara ühisust, võlgniku naise nõudmised, kui need nõudmised on tekkinud tähendatud isikute vara valitsemisest võlgniku poolt; käesolevas punktis tähendatud nõudmised rahuldatakse võrdeliselt, kui nende katteks ei jätku sissenõutud summast;

7) nõudmised, mis rajatud õnnetusjuhtudest kannatanud töölistele ja teenijatele, samuti nende perekonnaliikmetele vabrikutööstuslikkudes, mäe- ja mäetööstuslikkudes ettevõtetes tasumaksmise seaduse järgi (Tööstustöösead. §§ 541—597);

8) ülejääk pärast pp. 1—7 ettenähtud nõudmiste rahuldamist jaotatakse võrdeliselt teiste võlausaldajate vahel.

Märkus 1. Kinnistusraamatutesse kantud võlgadega seotud kõrvalnõudmised (Balti Erasead. § 1351 — 1912. a. jätk) rahuldatakse ühel määral kapitaalvõlaga, kui need nõudmised esitatakse enne enampakkumise päeva ühes tõendistega. Neist nõudmistest kasutavad kapitaalvõlale võrdset vanemust protsendid ainult *kolme* viimase *aasta* eest enne enampakkumise päeva. Kui protsendid jäid üles andmata enne enampakkumise päeva, siis arvestatakse nende kapitaalvõlale võrdse vanemusega ainult aja eest nõudmise pööramise kohta kinnisvarale kinnistusraamatusse märkuse kandmise päevast kuni enampakkumise päevani.

Märkus 2. Komisjonär, kes sõlmib kaubanduslikke tehinguid kaubanduskomisjoni lepingu eeskirjade alusel, kasu-

tab tema koralduses olevate komitendi kaupade peale nõudmise pööramisel, olgu see tema enese või teiste isikute poolt, Kaubandusseaduse § 54[22] (1912. a. jätk) ettenähtud eesõigust.

Laevakinnistusseaduse § 25:

§ 25. Tsiv.-kp. sead. § 1890 p. p. 1—5 asemel maksab (kinnistatud laevade suhtes[1]) järgmine eesõigustatud nõuete nimekiri:

1) riigile makstavad kohtukulud ja muud kulud, mis tekkinud võlausaldajate ühistes huvides laeva alalhoidmise või laeva müümise ja ta hinna jagamise otstarbel; tonnaashi-, tuletorni- või sadamamaksud ja teised sama liiki avalikud kulud ja maksud: lootsi-, valvamis- ja hoiutasud, arvatud laeva viimasesse sadamasse jõudmise päevast;

2) laevajuhi, laevapere ja laeval teenistuses olevate teiste isikute teenistuslepingust tekkivad nõuded;

3) päästmise ja abiandmise eest võlgu olevad tasud ja üldavariis laeva peale langev kontributsioon;

4) kahjutasud kokkupõrke või mõne muu mereõnnetuse eest, samuti ka tasud kahjude eest, mis tehtud sadamate, dokkide ja sõiduteede ehitistele; kahjutasud kehaliste vigastuste eest reisijaile ja laevaperele; kahjutasud laadungi või pagasi kaotuse või vigastuse eest;

5) nõuded, mis tekivad laevajuhi poolt ta seaduslikkude volituste piirides väljaspool laeva kodusadamat sõlmitud lepinguist või teostatud operatsioonidest laeva alalhoidmise või reisi jätkamise asjalikkude vajaduste otstarbel, vahet tegemata kas laevajuht on samal ajal laevaomanik või mitte ja ka nõue on tema enda või varustajate, parandajate, laenuandjate või teiste lepingusõlmijate oma;

6) laevahüpoteekidega kindlustatud nõuded;

7) konossementidel põhjenevad võlad.

(Laeva kinnistusseaduse § 25 muutmise seadus — R. T. 100 — 1930).

§ 1891. Olenemata § 1217a ettenähtud kohalikkudele võlausaldajatele kava ettenäitamise korrast näidatakse see kava, kui ta käib summa kohta, mis saadud kinnisvara müügist, samas korras ka ette võlgnikule, kellel on võlausaldajatega ühesugune õigus avaldada vaidlust selle kava vastu.

[1]) sulgedesse võetud sõnad on lisatud juurde autori poolt.

§ 1892. Jaotamisest võtta osa ei ole lubatud isiklikkudele võlausaldajatele, kes esitasid oma täitmislehed sissenõudmisele pärast *kuue nädala* möödumist, arvates sissenõutud summa esitamise päevast rahukogule. Kuid nii need võlausaldajad, kui ka kõik need, kelle nõudmised jäid osalt või täitsa rahuldamata, hoiavad alal õiguse nõuda rahuldust võlgniku muust varast või paluda tunnustada teda maksujõuetuks.

Lisa 12.

Võlgnikule lahkumise keelamise kord.[1])

Tsiviilkohtupidamise seaduse:

§ 1222[1]. Kui sissenõudja ei näita abinõusid kohtuotsuse täitmiseks või kui üleskirjutatud ja hinnatud vara või selle müügist saadud summa ei ole küllaldane sissenõude täielikuks rahuldamiseks või kindlustamiseks, siis teeb kohus sissenõudja palvel määruse võtta võlgnikult allkiri elukohast või ajutisest asukohast mittelahkumise kohta, kui seesugune allkiri ei ole võetud § 652[1] järgi.[2])

§ 1222[2]. Kui mittelahkumise allkirja võtmise palve on avaldatud sel ajal, kui ei ole kohtuistungit, annab kohtu esimees palujale oma allkirjaga käsu kohtupristavi nimele selle abinõu täitmiseks, järgides selle juures §§ 598 ja 600 eeskirju.[3])

§ 1222[3]. Paragrahvis 1222[1] tähendatud juhtudel võetud allkiri antakse tagasi võlgnikule:

1) pärast *kahe kuu* möödumist selle võtmise päevast, kui sissenõudja selle tähtaja jooksul ei ole palunud kohut välja kutsuda võlgnikku sissenõude tahuldamise vahendite avaldamiseks (§ 1222[4]);

2) pärast § 1222[4] tähendatud protokolli koostamist;

3) pärast sissenõude täielikku rahuldamist.

---

[1]) Palved keelu võtmise kohta esitatakse võlgniku elukoha või ajutise asukoha järgi kas rahukogule või rahukohtunikule olenevalt sellest, kes tegi sundotsuse — rahukogu liige või rahukohtunik.

[2]) § 652[1] käib lahkumise keelu võtmise kohta võlgnikult nõude kindlustamise korras, s. o. enne kui otsust veel ei ole, või kui see on muutunud täidetavaks.

[3]) § 598 käib nõude kindlustamise kohta üldse ja § 600 teeb kohtuesimehele kohuseks esitada tema poolt ettevõetud korraldus kohtule järgmisel istungil, kellelt oleneb kinnitada või muuta ära see korraldus.

Lisa 13.

Sissenõudmise rahuldamiseks vahendite otsimine.[1])

Tsiviilkohtupidamise seaduse:

§ 1222[4]. Neil juhtudel, mil § 1222[1] alusel on lubatud võlgnikult võtta mittelahkumise allkiri, võivad sissenõudjad ka, ilma selle abinõu tarvitamata, paluda kohut, kelle ringkonnas võlgnikul on elukoht või ajutine asukoht, kutsuda võlgnikku kohtu ette avalduse tegemiseks selle kohta, kas tal on vahendeid ja missuguseid nimelt sissenõudmise rahuldamiseks.

§ 1222[5]. Võlgniku avaldus, samuti ka tema keeldumine avalduse tegemisest kantakse protokolli.

§ 1222[6]. Kui võlgnik tema poolt tehtud avalduses tunnistab, et tal ei ole mingisuguseid vahendeid sissenõutava summa maksmiseks, või kui võlgniku poolt ülesantud vara osutub selleks mitteküllaldaseks, siis võib sissenõudja oma palvet võlgniku väljakutsumise kohta korrata kuni nõude täieliku rahulduseni.

§ 1222[7]. Võlgnik on õigustatud sissenõudja palve järgi saadetavat kutset ära ootamata, ilmuma kohtusse, kelle ringkonnas tal on elukoht või ajutine asukoht, ja paluma kohut koostada protokoll ja kanda sellesse tema avaldus temal olevate maksuvahendite või nende puudumise kohta teostatava sissenõudmise rahuldamiseks.

§ 1222[8]. Kutsega (§§ 276—292) rahukogusse kutsutud võlgnik, kes elab linnas, kus asub teda väljakutsunud rahukogu, on kohustatud ilmuma isiklikult kohtuesimehe poolt

---

[1]) Tsiviilkohtupidamise seaduse §§ 1222[4]—1222[10] kohaldatakse ka rahukohtunikkudele alluvates asjades, s. o. kui sundotsus on tehtud rahukohtuniku poolt, siis esitatakse neis paragrahvides ettenähtud palve rahukohtunikule võlgniku elukohas.

määratud tähtajal. Esimees määrab selleks kõige lühema tähtaja ja võib välja kutsuda võlglast ka esimesel tööpäeval, mis temale kutse kätteandmise päevale järgneb. Võlgnik, kes elab väljaspool teda väljakutsunud rahukogu asukohta, on kohustatud ilmuma isiklikult §§ 299 ja 300 tähendatud tähtaja jooksul kas sellesse kohtusse või rahukohtuniku juurde, kelle jaoskonnas ta elab, niivõrd aegsasti, et ta võiks oma avaldust maksuvahendite kohta sissenõudmise rahuldamiseks esitada rahukogule enne temale ilmumiseks määratud tähtaja möödumist. Rahukohtuniku poolt koostatud protokollil on samasugune jõud ja tagajärjed, nagu protokollil, mis on koostatud rahukogu istungil, ja see peab olema esitatud võlgniku poolt isiklikuks ilmumiseks määratud tähtajal sellele rahukogule, kes saatis talle kutse.

§ 1222[9]. Juhul, kui võlgnik ei ilmu kohtusse või ei esita rahukohtuniku poolt koostatud protokolli (§ 1222[8]) ilma mõjuvate põhjusteta, teeb kohtuesimees korralduse võlgniku toomiseks kohtusse kriminaalkohtupidamise seaduse §§ 390—392, 394 ja 396 ettenähtud korras. Võlgnik, kes elab väljaspool linna, kus asub teda välja kutsunud kohus, tuuakse rahukohtuniku juurde, kelle jaoskonnas ta elab.

§ 1222[10]. Kui kohtusse toomise korralduse täitmisel (§ 1222[9]) osutub, et võlgnik on kadunud oma elukohast või ajutisest asukohast, siis teeb kohus korralduse võlgniku otsimiseks politsei kaudu. Jäävad võlgniku asukoha leidmiseks politsei poolt tarvitusele võetud abinõud täiesti tagajärjetuks, võib kohus kriminaalkohtupidamise seaduse §§ 846—848 alusel teha korralduse võlgniku otsimiseks kuulutuse kaudu, kui ta tunnustab selle abinõu kasulikuks otsitava isiku asukoha ülesleidmiseks. Sellekohases kuulutuses tähendatakse ära kohtuotsus, mille täitmiseks sissenõudmist toimetatakse. Võlgnik, kes on leitud üles linnas, kus asub rahukogu, kes tegi korraldused otsimiseks ja otsimise kuulutuse, tuuakse politsei poolt protokolli koostamiseks tähendatud kohtusse, võlgnik aga, kes on leitud üles väljaspool nimetatud linna, tuuakse rahukohtuniku juurde, kelle jaoskonnas ta on leitud.

Lisa 14.

Kohtupristavite taksi seadus

(lisa Kohtute asutamise seaduse § 313. juurde).

I.

§ 1. Iga täitmislehe või sundtäitmise akti täitmiseks vastuvõtmise eest . . . . . 25 m.

§ 2. Kõiksugu teadete eest, kutsete eest pooltele, tunnistajatele, ekspertidele, kolmandatele isikutele, oksjonikuulutuste, samuti ka kirjavahetuse eest kinnistusjaoskonnaga ja järelpärimiste eest vastavatelt asutustelt kinnisvarade peal lasuvate maksuvõlgade üle iga paberi pealt nõudmise summa juures:

kuni 5.000 mk.	15 m.
üle 5.000 m. „ 50.000 „	25 „
„ 50.000 „ „ 500.000 „	50 „
„ 500.000 „	100 „
hindamata nõudmise juures	25 „
kohtukutsete kätteandmise eest, iga kutse pealt	25 „

§ 3. Vallasvara üleskirjutamise eest:

a) ühes hindamisega, vara pealt kuni 10.000 m. . . 2%
üle 10.000 m. kuni 50.000 m. esimese 10.000 m. pealt 200 m. ja üle selle ulatuva summapealt . . 1%
üle 50.000 m. kuni 1.000.000 m. esimese 50.000 m. pealt 600 m. ja üle selle ulatuva summa pealt . ½ %
üle 1.000.000 m. ulatuva summa pealt esimese 1.000.000 m. pealt 5.350 m. ja üle selle ulatuva summa pealt . . . . . ¼ %

b) ilma hindmata, iga üksiku numbri all üleskirjutatud asja või ühetaoliste asjade kogu eest:

kuni 50 numbrini	1½ m.
üle 50 numbri „ 100 „	1 „
„ 100 „	½ „

Ühetaoliste asjade kogu kantakse nimekirja ühe numbri all ja sarnasel korral võetakse peale eelmise maksu:

1) lugemisraha iga täis või pooliku 20 asja pealt 1 m.
2) kaaluraha iga täis või pooliku 15 puuda pealt 2 „
3) mõõduraha iga täis või pooliku 15 sülla pealt 2 „

Sama vallavara hindamise eest hiljem võetakse üks veerand p. a all ettenähtud tasust.

§ 4. Juhtumistel, kui kohtupristav vallasvara areteerimise juures üleskirjutamist ei toimi, vaid vara võrdleb enne kokkuseatud nimekirjaga, võetakse selle eest üks kaheksandik § 3. ettenähtud tasust.

§ 5. Areteeritud vallasvara üleandmise eest uuele hoidjale või ümberpaigutamise eest uude hoiukohta, samuti ka üleandmise eest aresti alt vabastamisel, kui kohtupristav kohale ilmus ja vara ei olnud võlgniku enese käes hoiul, võetakse üks veerand § 3. ettenähtud tasust.

Märkus. Vallasvara üleandmise eest hoidjale areteerimise juures, kui vallavara kohale jääb, ei võeta erilist tasu.

§ 6. Kinnisvara või kinnistatud laevade üleskirjutamise eest ühes hindamisega võetakse iga hüpoteegi üksuse pealt

hinna juures kuni 500.000 m. 1/5%

üle 500.000 m. kuni 1.000.000 m. esimese 500.000 m. pealt . . . . . 1000 m.
ja üle selle ulatuva summa pealt 1/10%

üle 1.000.000 m. kuni 3.000.000 m. esimese 1.000.000 m. pealt . . . . . 1500 m.
ja üle selle ulatuva summa pealt 1/20%

üle 3.000.000 m. kuni 5.000.000 m. esimese 3.000.000 m. pealt . . . . . 2500 m.
ja üle selle ulatuva summa pealt 1/40%

üle 5.000.000 m. kuni 25.000.000 m. esimese 5.000.000 m. pealt . . . . . 3000 m.
ja üle selle ulatuva iga täis või pooliku 5.000.000 m. pealt . . . . . 1000 m.

üle 25.000.000 m. esimese 25.000.000 m. pealt . . 7000 m.
ja üle selle ulatuva iga täis või pooliku 5.000.000 m. pealt . . . . . 500 m.

Kinnisvara juures oleva vallasvara üleskirjutamise eest võetakse tasu §§ 3.—5. põhjal.

§ 7. Päranduste üleskirjutamise eest võetakse toimingute eest tasu poole vähemal määral, kui see on ette nähtud §§ 3., 5. ja 6.

§ 8. Vallasvara müümise eest võetakse tasu müügist saadud summa pealt:

kuni 50.000 m.	1%
üle 50.000 m. kuni 100.000 m. esimese 50.000 m. pealt 500 m. ja üle selle ulatuva summa pealt .	½ %
üle 100.000 m. kuni 500.000 m. esimese 100.000 m. pealt 750 m. ja üle selle ulatuva summa pealt	¼ %
üle 500.000 m. kuni 1.000.000 m. esimese 500.000 m. pealt 1750 m. ja üle selle ulatuva summa pealt	⅛ %
üle 1.000.000 m. kuni 5.000.000 m. esimese 1.000.000 m. pealt 2375 m. ja üle selle ulatuva summa pealt	1/16%
üle 5.000.000 m. kuni 25.000.000 m. esimese 5.000.000 m. m. pealt 4875 m. ja üle selle ulatuva iga täis või pooliku 5.000.000 m. pealt . .	1000 m.
üle 25.000.000 m. esimese 25.000.000 m. pealt . .	8875 m.
ja üle selle ulatuva iga täis või pooliku 5.000.000 m. pealt	500 m.

§ 9. Kinnisvara või kinnistatud laevade müümise eest võetakse tasu § 6. ettenähtud määral.

Märkus. §§ 8. ja 9. ettenähtud tasu võetakse ka siis, kui ostja pärast oksjoni, seaduses ettenähtud tähtajal, ei ole tasunud ostusummat.

§ 10. Varanduse valdamisse asendamise või rikutud valdamise endistamise eest, kui need toimingud ei ole ühenduses väljatõstmisega (§ 11) või üleskirjutamisega, (§§ 3 ja 6) võetakse . . . . . 100 m.

§ 11. Väljatõstmise eest võetakse:

a) maatükkidest, taludest, mõisatest jne. . . .	150 m.
b) korteritest kuni 5 eluruumini (köök kaasa arvatud)	50 m.
d) korteritest üle 5 eluruumi	75 „
e) äri- või töökodade ruumidest	150 „
g) tehastest, trükikodadest, ladudest jne. . .	250 „

§ 12. Võlgnikult ärasõitmisest keeldumise allkirja võtmise eest . . . . . 50 m.

§ 13. Maksujõuetuks tunnustatud võlgniku vangimajja paigutamise eest . . . . . 200 m.

§ 14. Ärakirjade, äratõmbete ja igasugu tunnistuste eest iga pooliku või täis poogna pealt . . . . . 25 m.

§ 15. Kui kohtupristav toimingu täitmiseks kohale ilmus,toiming aga temast olenematuil põhjustel täitmata jääb, siis võetakse kohaleilmumise eest . . . . 25 m.

§ 16. Väljasõitude korral saab kohtupristav:

a) päevaraha iga ööpäeva pealt . . . . . 100 m.
kusjuures aega alla 12 tunni ei arvestata;

b) sõidukuludeks:
raudteedel — III kl. pileti väärtus,
veeteedel — laeva II kl. pileti väärtus,
maanteedel — hobuse postitaksi järgi ühe hobuse eest.

Kui ühe ja sellesama väljasõiduga kohtupristav täidab kaks või rohkem toimingut ühe ja sellesama isiku ülesandel, siis arvatakse sõidukulud ja päevarahad ühekordselt.

§ 17. Postikulud ja kuulutuste kulud tasutakse eraldi nende tõeliku summa suuruses.

§ 18. Käesoleva seaduse järgi ettenähtud tasu võib kohtupristav sisse nõuda ka enne täitmist isikult, kelle palvel ette võetakse täitmine juhtumisel, kui seda ei ole tehtud ja tasu ei ole võimalik katta võlgnikult sissenõutud summadest, võib kohtupristav selle tasu sisse nõuda isikult, kelle palvel ette võeti täitmine.

Tasu § 7. ettenähtud toimetuse eest nõutakse sisse pärast täitmist.

§§ 16. ja 17. ettenähtud tasu ei kuulu jagamisele.

Lisa 15.

Võrdlev tabel

maksva ja eelmise veksliseaduse paragrahvide kohta ühes muudetud paragrahvide märkimisega.

Praeguse veksliseaduse paragrahvid:	Eelmise veksliseaduse paragrahvid:	Muudetud paragrahvide äratähendus
§ 1	§ 1	—
§ 2	§ 2	muudetud.
§ 3	§ 3	—
§ 4	§ 4	muudetud.
§ 5	§ 5	muudetud.
§ 6	§ 6	muudetud.
§ 7	§ 7	—
§ 8	§ 8	—
§ 9	§ 9	—
§ 10	§ 10	—
§ 11	§ 11	—
§ 12	§ 12	—
§ 13	§ 13	—
§ 14	§ 14	—
§ 15	§ 15	—
§ 16	§ 16	—
§ 17	§ 17	—
§ 18	§ 18	—
§ 19	§ 19	—
§ 20	§ 20	—
§ 21	§ 21	muudetud.
§ 22	§ 22	—
§ 23	§ 23	—
§ 24	§ 24	—
§ 25	§ 25	—
§ 26	§ 26	—

Praeguse veksliseaduse paragrahvid	Eelmise veksliseaduse paragrahvid	Muudetud paragrahvide äratähendus
§ 27	§ 27	—
§ 28	§ 28	—
§ 29	§ 29	—
§ 30	§ 30	—
§ 31	§ 31	—
§ 32	§ 33	—
§ 32	§ 33	—
§ 34	§ 34	—
§ 35	§ 35	—
§ 36	§ 36	—
§ 37	§ 37	—
§ 38	§ 38	—
§ 39	§ 39	—
§ 40	§ 40	—
§ 41	§ 41	—
§ 42	§ 42	—
§ 43	§ 44	—
§ 44	§ 45	—
§ 45	§ 46	—
§ 46	§ 47	muudetud.
§ 47	§ 48	—
§ 48	§ 49	—
§ 49	§ 50	muudetud.
§ 50	§ 51	muudetud.
§ 51	§ 52	—
§ 52	§ 53	muudetud.
§ 53	§ 54	—
§ 54	§ 55	muudetud.
§ 55	§ 56	—
§ 56	§ 57	—
§ 57	§ 58	—
§ 58	§ 59	—
§ 59	§ 60	muudetud.
§ 60	§ 61	—
§ 61	§ 62	—
§ 62	§ 63	muudetud.
§ 63	§ 64	muudetud.
§ 64	§ 65	—
§ 65	§ 66	—
§ 66	§ 67	—
§ 67	§ 68	—

Praeguse veksliseaduse paragrahvid	Eelmise veksliseaduse paragrahvid	Muudetud paragrahvide äratähendus
§ 68	§ 69	muudetud.
§ 69	§ 70	muudetud.
§ 70	§ 71	—
§ 71	§ 72	—
§ 72	§ 73	—
§ 73	§ 74	—
§ 74	§ 75	—
§ 75	§ 76	—
§ 76	§ 77	—
§ 77	§ 78	—
§ 78	§ 79	—
§ 79	§ 80	—
§ 80	§ 81	—
§ 81	§ 82	—
§ 82	§ 83	—
§ 83	§ 84	—
§ 84	§ 86	—
§ 85	§ 87	muudetud.
§ 86	§ 88	—
§ 87	§ 89	—
§ 88	§ 90	—
§ 89	§ 91	—
§ 90	§ 92	muudetud.
§ 91	§ 93	—
§ 92	§ 94	—
§ 93	§ 95	—
§ 94	§ 96	—
§ 95	§ 97	—
§ 96	§ 98	—
§ 97	§ 99	—
§ 98	§ 100	muudetud.
§ 99	§ 101	—
§ 100	§ 102	—
§ 101	§ 103	muudetud.
§ 102	§ 104	—
§ 103	§ 105	—
§ 104	§ 106	—
§ 105	§ 107	—
§ 106	§ 108	—
§ 107	§ 109	muudetud.
§ 108	§ 110	—

Praeguse veksliseaduse paragrahvid	Eelmise veksliseaduse paragrahvid	Muudetud paragrahvide äratähendus
§ 109	§ 111	muudetud.
§ 110	§ 112	—
§ 111	§ 113	—
§ 112	§ 114	—
§ 113	§ 115	—
§ 114	§ 116	—
§ 115	§ 117	—
§ 116	§ 118	—
§ 117	§ 119	—
§ 118	§ 120	—
§ 119	§ 121	—
§ 120	§ 122	—
§ 121	§ 123	—
§ 122	§ 124	—
§ 123	§ 124	—
§ 124	§ 125	—
§ 124	§ 126	—
§ 125	uus	—

Lisa 16.

Tabel

Riigikohtu otsustes käsitatud veksliseaduse paragrahvide kohta.

Maksva vekslise-aduse paragrahvid	Eelmise vekslise-aduse paragrahvid	Riigikohtu üldkogu otsused	Riigikohtu tsiviil-osakonna otsused
3 p. 4	3 p. 4		Nr. 71—1928. a.
5 p.p. 1—4	5 p.p. 1—4		Nr. 61—1927. a.
6	6		Nr. 61—1927. a.
7	7	Nr. 9 — 1926. a.	
13	13		Nr. 66—1928. a.
14	14	Nr. 2 — 1926. a.	
15	15		Nr. 71—1928. a.
23	23		
24	24		
33	33		Nr. 82—1929. a.
35	35		
37	37		
38	38		
40	40		Nr. 61—1927. a.
41	41		
42	42	Nr. 5 — 1927. a.	
—	43		
46	47	Nr. 9 — 1926. a.	
48	49		
54	55		
67	68	Nr. 9 — 1926; Nr. 5 — 1927. a.	Nr. 61—1927. a.
72	73		Nr. 84—1929. a.

Tähestikuline sisujuht.

(Numbrid sulgude ees osutavad lehekülgedele; s. p. sulgudes = seletuse punkt).

A.

Abielulised — 324 (§ 1086).
Abinõud vekslivõlgniku otsimiseks — 324 (§ 1222[10]).
Abiraha — 325 (§ 1087 p. 2).
Aeg, maksmiseks esitamise — 87 (§§ 41 ja 42 s. p. 7—12).
„ pealkirjategemise — 64 (§ 23 s. p. 9).
„ selle äratähendamine tõele mittevastavalt — 49 (§ 14 s. p. 2).
„ vastuvõtmise käskvekslil — 150 (§ 90 p. 2 s. p. 2)).
„ veksli kirjutamise — 39 (§ 3 p. 1).
Aegumine lihtvekslite järgi — 126—133 (§§ 72—76).
„ käskvekslite järgi — 172 ja 173 (§§ 110—112).
„ toimingu mittetäitmisel — 82 (§ 35 s. p. 1); 89 (§ 42 s. p. 8).
Aegumise tähtaja katkestamine sundtäitmispalve esitamisega — 198 (§ 1807[5]).
„ tähtaja algmoment — 87 (§ 42 s. p. 1).
„ tähtaeg au pärast vastuvõtja suhtes — 172 (§ 110 s. p. 2).
„ tähtaegade iseloom — 126.
„ tähtaja katkemine — 131 (§ 75 s. p. 2—9).
„ tähtaeg nõudeile pealekirjutajate vahel ja käendajate vastu lihtvekslite järgi — 129 ja 130 (§ 74 s. p. 1 ja 2).
„ tähtaeg nõudeile käskveksli pealekirjutaja, käendaja ja veksliandja vastu — 172 (§ 110 s. p. 1).
„ tähtaeg pealekirjutaja käendaja poolt nõude esitamiseks — 129 (§ 73 s. p. 2).
„ tähtajad nõudeil lihtveksliandja ja pealekirjutajate vastu 127 (§ 72 s. p. 1—4).
„ tähtaeg nõudeil käskveksli vastuvõtja vastu — 172 (§ 110).
„ tähtaegade jooksu peatumine — 130 (§ 75 s. p. 1).
„ tähtaja möödalaskmise tagajärjed — 132 ja 133 (§ 76 s. p. 1—3).
„ tähtaeg regressnõude esitamiseks pealekirjutaja poolt eelmise pealekirjutaja vastu — 128 ja 129 (§ 73 s. p. 1).

Aegumise tähtaeg au pärast vastuvõtja vastu nõude esitamiseks — 172 (§ 110 s. p. 2).
Ahel, pealekirjutajate rida — 64 (§ 23 s. p. 12).
Ajaarvutus — 86 (§ 39 s. p. 1 ja 2).
Akt, vaata protestiakt.
Aktiivne vekslivõime — 39 (§ 2 s. p. 8).
Aktsepteerimine — 149 (§ 89).
Aktsept pärast veksli tähtpäeva — 156 (§ 96 s. p. 1 ja 2).
„ tagajärjed — 153 ja 154 (§ 94 s. p. 1—3).
„ (vastuvõtu) pealkiri — 152 (§ 92 s. p. 1—3).
Alaealised, 18 kuni 20 aast. — 38 (§ 2 s. p. 3).
Algmoment, vekslivastutuse — 53 (§ 16 s. p. 3).
Algus, kuu — 41 (§ 5).
Algveksli hoiumärge käskveksli ärakirjal — 177 (§ 119).
„ väljanõudmine hoidjalt 178 (§ 121).
Allkiri, vekslil — 39 (§ 3 p. 7).
„ maksu kohta pealekirjutajate vahel — 129 (§ 73 s. p. 3).
Alluvus, kohtuotsuste täitmise, lisa 9 — 322 ja 323.
„ sundtäitmispalve kohalik — 195 (§ 161[7]).
„ vekslinõude rahukohtunikule juhul, kui maksukohas on neid mitu — 90 (§ 43 s. p. 3).
Amortisatsioon — 133 (§ 77 s. p. 1).
Andmed veksliandja või erilise maksja elukoha kohta veksli protesti-
„ misel — 122 (§ 67 s. p. 14).
Andmine, veksli — vaata üleandmine.
Arvutus, aja — vaata ajaarvutus.
„ veksli tähtpäeva — 83—86 (§§ 37—39).
Astumine asjasse — 132 (§ 75 s. p. 8).
Au pärast maksmise märkimine vekslil — 117 (§ 65 s. p. 2—4).
„ „ vahendaja — 116 ja 117 (§ 65 s. p. 1—4).
„ „ vastuvõtja suhtes aegumise tähtaeg — 172 (§ 110 s. p. 2).

B.

Blanko-pealkiri, edasiande — 57 ja 58 (§ 18).
„ „ selle muutmine nimeliseks — 58 (§ 18 s. p. 3; § 20).
„ „ selle näidis — 185.
„ „ selle järgi legitimeerimine — 64 (§ 23 s. p. 10).
Blanko-pealekirjutaja, veksli tagasitulek tema kätte — 56 (§ 17 s. p. 8).

D.

Deposiiti raha kandmine — 97 (§ 47 s. p. 8).
„ vaata ka Hoiuleandmise kord — vekslisumma.
Diskonteerimiseks antud vastastikuste vekslite maksmine — 94 (§ 45 s. p. 7).

E.

Edasiandmine, lihtveksli — 55 ja järgm. (§ 17—22).
„ käskveksli — 147—149 (§ 87).
„ isikule, kes ennem võtnud osa samast vekslist — 56 § 17 s. p. 6—8, 11 ja 14); 80 ja 81 (§ 34 s. p. 1—4).
„ pärast protesti — 105 (§ 55 s. p. 1—4).
„ keeld ja selle rikkumise tagajärg — 61 (§ 22 s. p. 1).

Edasiandepealkiri, selle sisu — 57 (§ 18).
„ „ näidised — 185.
„ „ tegemise koht — 58 (§ 19).
„ allkiri selle all — 57 (§ 18).
„ selle läbikriipsutamise tagajärjed — 58—60 (§ 19 s. p. 5).
„ nende rea katkestamatus — 62 ja järgm. (§ 23).
„ käskveksli ärakirjadel — 178 (§ 120).
„ selle ehtsuse kontrollimine — 64 (§ 23 s. p. 11); 70 ja 71 (§ 28 s. p. 2).
„ selle võltsitus — 75 (§ 32 s. p. 1—8).
„ selle parandused — 59 (§ 19 s. p. 2 ja 3).
„ vaata ka: nimeline pealkiri, blanko-pealkiri, katkestamatu rida.

Eestikeel — 39 (§ 3 p. 2).
Eestkostja vastutus — 73 (§ 31 s. p. 1).
Eesõigus, veksli väljaostmisel — 102 ja 103 (§ 53).
„ vahendaja maksmisel — 115 ja 116 (§ 64).
„ au pärast vahendajal — 116 ja 117 (§ 65).
Effektivclausel — 92 (§ 45 s. p. 2).
Ehrenintervention — 117 (§ 65 s. p. 1).
Ehtsus, pealkirjade — 64 (§ 23 s. p. 11); 70 ja 71 (§ 18 s. p. 2).
Eksitus veksli üleandmisel — 54 ja 55 (§ 16 s. p. 9).
Elukoht, maksja — 142 (§ 84 p. 8; s. p. 6 ja 7); 144 (§ 85 p. 4; s. p. 7).
„ määratud vahendaja — 112 (§ 60 s. p. 1—3).
Enese käsul käskveksel — 143 (§ 85 p. 1; s. p. 2—4).
Enesemääramine vahendajaks — 111 (§ 59 s. p. 2).
Ennetähtpäevaline rahuldus — sunduslik — käskveksli järgi—155 (§ 95 s. p. 1 ja 2); 159—161 (§ 98 s. p. 1—8).
„ rahuldus lihtveksli järgi — vabatahtlik — 82 ja 83 (§ 36 s. p. 1—3).
„ rahuldus käskveksli järgi — vabatahtlik — 159 (§ 98).
Eriline maksja — 43 (§ 8).
Erilised osised, käskveksli — 142 ja 143 (§ 84 s. p. 3—6).

Erilise maksja määramine käskvekslil — 151 (§ 91 s. p. 2 ja 3).
„ „ õigus kanda vekslisumma kohtudeposiiti — 161 (§ 100 p. 2).
Eritähtaeg ettenäitamiseks — 42 (§ 6).
Esimene omandaja — 39 (§ 3 p. 4).
Esindaja, seaduslik — temalt maksu nõudmine — 90 (§ 43 s. p. 2).
„ tema vastutus — 73 (§ 31 s. p. 1).
Ettenäitamine, eritähtaeg selleks vekslitel tähtpäevaga ettenäitamisel ja kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist — 42 (§ 6).
„ veksel tähtpäevaga ettenäitamisel — 41 (§ 5 p. 3); 42 (§ 6).
„ veksel tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist — 41 (§ 5 p. 4).
„ vekslil tähtpäevaga ettenäitamisel veksli tähtpäeva piiramine — 84 (§ 38 s. p. 2).
Ettenäitamise koht käskvekslitel tähtpäevaga ettenäitamisel ja kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist — 162 (§ 99 s. p. 1 ja 2).
„ päeva tõestamine käskvekslitel tähtpäevaga ettenäitamisel ja kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist — 162 (§ 99 s. p. 3).
Ettenäitajale, käskveksel — 143 (§ 84 s. p. 10).
Ettepanek, väljaostu — 102 ja 103 (§ 53 s. p. 1 ja 2).
Esitamine, vekslimaksmiseks enne tähtpäeva — 82, 83 (§ 36 s. p. 1—3).
„ pärast tähtpäeva saabumist — 87 (§ 40); 163 (§ 100 p. 1); 117 ja 118 (§ 66 s. p. 2—4).
„ käskveksli vastuvõtmiseks — 149 (89 s. p. 1—3).

F.

Firma — 39 (§ 3 p. 4); 143 (§ 84 s. p. 9).

H.

Halb usk — 65 (§ 24 s. p. 3 ja 4).
Hea usk — 53 (§ 16 s. p. 4, 9 ja 10); 65 (§ 24 s. p. 4 ja 6).
Hoidja, algvekslil, millest tehtud ärakirjad — 178 (§ 121).
„ teisikvekslil — 176 (§§ 115 ja 116).
Hoidmismärge, teisikvekslil — 176 (§ 115).
Hoiule andmise kord, vekslisumma — lisa 6, 209 ja 210.
Hooldajad — 58 (§ 18 s. p. 7).

J.

Jaotamine, võlgnikult sissenõutud summade, lisa 11 — 326—330.
Juurdekirjutis, protestiaktile — täiendav — 113 (§ 61 s. p. 2 ja 3); 113 ja 114 (§ 62 s. p. 3, 4 ja 6); 115 ja 116 (§ 64 s. p. 2 ja 5); 116 ja 117 (§ 65 p. 2).
Juurdekirjutised (parandused) — 59 (§ 13 s. p. 5).

K.

Kaaped — 49 (§ 13 s. p. 5).
Kaebused, sundtäitmiskorralduste peale sissenõudja poolt — 197 (§§ 161[14] ja 161[15]).
Kahjunõudmine veksli maksmata jätmise pärast — 99 (§ 49 s. p. 3).
Kahjuoht maksu deponeerimisel — 97 (§ 47 s. p. 6 ja 7).
Kaitse, vekslinõude vastu — vaata vastuväited.
Kaotaja, veksli — ta kriminaalvastutus valeteadete eest — 135 (§ 77 s. p. 10).
Kaptamine, lihtveksli — 133—139 (§§ 77—80).
Kaotatud käskveksel — 178 ja 179 (§ 123).
„ veksel — enne üleandmist esimesele omandajale — 136 (§ 77 s. p. 12).
„ veksli järgi maksu peatamine — 133 (§ 77).
„ vaksli järgi maksu saamine — 137—139 (§ 80 s. p. 1—8).
„ veksli järgi rahasumma hoiule andmine (deponeerimine kohtusse — 136 (§ 78 s. p. 1—3).
„ veksliplank — 135 ja 136 (§ 77 s. p. 11).
„ veksli väljanõudmine — 133 (§ 77 s. p. 2).
Kapteni veksel — 74 (§ 31 s. p. 6).
Karistus valeteadete eest veksli kaotamise puhul — 135 (§ 77 s. p. 10).
Kate, veksliandja poolt vekslimaksjale antud — 158 (§ 97 s. p. 8 ja 9).
Katkemine, aegumise tähtaja jooksu — 131 (§ 75 s. p. 2—9).
Katkestamata rida — 60 (§ 19 s. p. 6); 62 (§ 23 s. p. 4—7 ja 12).
Kaugus, veksli tähtpäeva — 42 (§ 5 s. p. 2).
Kaup — 41 (§ 4 s. p. 1).
Keeld, veksli edasiande — 61 (§ 22 s. p. 1 ja 2).
„ volinikule enesele anda veksleid volitaja nimel — 74 (§ 31 s. p. 4).
„ võlgnikule lahkuda elukohast, lisa 12 — 332.
Keeldumine vahendusest (maksmisest) — 113 (§ 62); 169 (§ 108 p. 3).
Kestus, veksli tähtaja (kaugus) — 42 (§ 5 s. p. 2).
Kett (rida), pealkirjade — 63 (§ 23 s. p. 4—7 ja 12).
Killustamine, vekslisumma — 44, 45 (§ 10 s. p. 1—7).
„ veksli edasiandmisel — 55 (§ 17 s. p. 5).
„ käenduse andmisel — 107 ja 108 (§ 57).

Killustamine käskvekslil mitme aktseptandi vahel — 146 (§ 85 s. p. 13).
„ maksja poolt — 151 (§ 91 s. p. 1).
Kindlustus, kaotatud veksli järgi raha saamisel — 137—139 (§ 80 s. p. 3—7).
Kinnisvarast sissenõutud summade jaotamine — 328—330.
Kirjalik maksunõudmine — 119 (§ 67 p. 2; s. p. 4 ja 5).
Kirjaoskamatus — 43 (§ 9 s. p. 1—3).
„ allkirja tõestamata jätmise tagajärjed — 43 (§ 9 s. p. 1).
Kirjutamine, käskvekslite — 142—147 (§§ 84—86).
„ lihtvekslite — 39 (§ 3).
Koht, vaata ka elukoht.
„ käskveksli andmise — 145 (§ 85 s. p. 6).
„ maksmiseks esitamine — vaata seal.
„ maksu — vaata seal.
„ pealkirja mahutamise koht — 58 (§ 19).
„ protestimise — vaata seal.
„ vastuvõtmise — käskvekslil — 151 (§ 90 p. 1; s. p. 4 ja 5).
Kohtudeposiiti vekslisumma kandmine vekslivastuvõtja poolt — 161
„ (§ 100 p. 2; s. p. 1 ja 2).
Kohtukulud regressnõudmisel — 101 (§ 52 s. p. 2).
„ sundtäitmisel — 198 (§ 161[22]).
„ vabanemine neist — 97 (§ 47 s. p. 9).
Kohtulõiv sundtäitmispalve esitamisel — 195 (§ 161[6]).
„ selle määrad ja maksmise kord — 207 (lisa 5D).
Kohtuministri ringkiri notaritele, lisa 2 — 190.
Kohtuotsuste täitmise alluvus, lisa 9 — 322 ja 323.
Kohtupristavite päevarahad — 338 (§ 16).
„ sõidurahad — 338 (§ 16).
„ taks, lisa 14 — 335—338.
Kohustamata allkiri — 75 (§ 32 s. p. 7 ja 8).
Kohustumine veksli järgi — 37 (§ 2).
Kohustus, maksukohustus — vaata seal .
Kokkulepe protesti ärajätmise kohta — 98 (§ 48 s. p. 3).
Kolmandad isikud — 128 (§ 73); 130 (§ 75 s. p. 2, 7 ja 8);
Kolmandatelt isikutelt saada olevatest summadest ning palgast kinnipeetavate summade määrad — 324, 325.
Konkurs, aegumise tähtaja katkemine vekli esitamisel konkursivalitsusele — 130—132 (§ 75 s. p. 2—9).
Kontor, maksunõudmise esitamise kohana — 90 (§ 43).
Kontrollimine, allkirjade ehtsuse pealkirjadel — 64 (§ 23 s. p. 11); 70 ja 71 (§ 28 s. p. 2).
Kontrveksel — 248 (Senati tsiviilkass. dep. otsus nr. 53 — 1909).

Koostamine, käskveksli — 143 (§ 85 s. p. 1—17).
Koosvastutus, veksli järgi vastutajate — 72 (§ 30 s. p. 1—5); 100 (§ 50 s. p. 1).
Kord, vastutusele võtmise — 100 (§ 50).
Korter, maksunõudmise kohana — 90 (§ 43).
Korterirahad — 324 (§ 1085).
Kulud, protesti — 98 (§ 49 s. p. 1).
„ protestist teatamise — 125 (§ 71 s. p. 2 ja 5).
„ sundtäitmisel — 198 (§ 161[22]).
Kurss, raha — 91 (§ 45 s. p. 1); 99 (§ 49 s. p. 3).
Kurttummad — 39 (§ 2 s. p. 6).
Kustutamine, veksli — selle tagasitulekul väljaandja või vastuvõtja kätte — 55 ja 56 (§ 17 s. p. 7); 149 (§ 88).
Kuu, tähtpäeva määramisel — 41 (§ 5); 83 (§ 37 p. 2 c ja d).
Kviitung — 65 (§ 24 s. p. 5).
Käendajad — 106—110 (§§ 56—58).
Käendaja käendaja — 107 (§ 56 s. p. 8).
„ käskvekslil — 165 ja 166 (§ 102 s. p. 1—4).
„ vastutus — 108 (§ 58 s. p. 1—9).
„ vastutuse iseloom — 107 (§ 56 s. p. 1).
„ õigused — 110 (§ 58 s. p. 10 ja 11).
Käenduse andmise vorm — 107 (§ 56 s. p. 6 ja 7).
Käenduspealkiri — 107 (§ 56 s. p. 2 ja 3).
„ selle tegemise aeg — 107 (§ 56 s. p. 4).
Käsklihtveksel (trassiert eigener Wechsel) — 145 (§ 85 s. p. 5—11).
„ enese käsul — 146 (§ 85 s. p. 12).
Käskvekslid — 142—179 (§§ 84—124).
„ andmine ja edasiandmine — 147—149 (§ 87 s. p. 1—5).
Käskvekslitel tähtpäevaga ettenäitamisel ja pärast ettenäitamist kindla aja möödumisel — ettenäitamise koht — 162 (§ 99 s. p. 1 ja 2).
Käskvekslite pidajad ja nende volinikud — 149 (§ 88).
Käskveksel enese käsul — 37 (§ 1); 143 (§ 85 p. 1; s. p. 1—4); 164 (§ 101 p. 2; s. p. 2).

L.

Laadavekslid — 42 (§ 5 s. p. 3).
Laevad, kinnistatud — 330.
Laevaomaniku vastutus kaptenì poolt antud veksli eest — 74 (§ 31 s. p. 6).
Lahkumise keeld võlgnikule elukohast, lisa 12 — 332.
Lahutamata lapsed, vaata vanemate võimu all olijad — 38 (§ 2 s. p. 5).
Lapsed, lahutamata, vaata vanemate võimu all olijad — 38 (§ 2 s. p. 5).

Legitimeerimine, esimese omandaja — 62 (§ 23 s. p. 3).
„ regressnõudja — 101 (§ 51 s. p. 2).
„ esimesele omandajale järgnevate valdajate — 63 (§ 23 s. p. 4).
„ vekslipidaja — 62 (§ 23 s. p. 1 ja 2).
Lesed — 324 (§ 1086).
Lihtvekslid — 39—141 (§§ 3—83).
Läbikriipsutamine, aktseptipealkirja — 152 (§ 93 s. p. 3).
„ pealkirjade — 100 ja 101 (§ 51 s. p. 1); 63 (§ 23 s. p. 8).
Lõppeeskirjad — 179 (§ 125).
Lõpp, kuu — 41 (§ 5).

M.

Mahaarvutus enne tähtaega maksmisel — 159 ja 161 (§ 98 p. 2; s. p. 9).
Maksja, vaata ka eriline maksja.
„ veksli — 142 (§ 84 p. 3; s. p. 9).
„ mitu neid — 144 (§ 85 p. 2).
„ veksliandja ise 143 (§5 p. 1; s. p. 5).
„ elukoht — 144 (§ 85 p. 4).
„ vastutus veksliandja ees — 153 ja 154 (§ 94 s. p. 2).
„ au pärast vahendus — 167 (§ 104 s. p. 1—3).
„ käendaja — 165 (§ 102 s. p. 1).
Maksmata veksli edasiandmine pärast tähtaja möödumist — 105 (§ 55 s. p. 1—4).
Maksmine enne tähtaega — 82 (§ 36 s. p. 1—3).
„ käskvekslite järgi — 159—163 (§§ 98—100); 163 (§ 100 s. p. 1—3).
„ lihtvekslite järgi — 82—97 (§§ 36—47).
„ veksli vastu — 100 (§ 51).
Maksmiseks esitamata jätmise ja maksuvastuvõtmisest keeldumise tagajärjed — 88 (§ 42 s. p. 2 ja 3); 95 (§ 47 s. p. 1—9).
„ esitamine — 87 (§ 42 s. p. 1); 88 (§ 42 s. p. 4).
„ esitamise aeg — 87 (§ 40, 41 ja 42).
„ esitamise kahesugusus — 118 (§ 66 s. p. 2—4).
„ esitamise koht — 90 (§ 43 s. p. 1—3); 163 (§ 100).
„ esitamise kord — 88 (§ 42 s. p. 5).
„ esitamise tähtaja iseloom — 123 (§ 67 s. p. 17).
Maksmise tõendamine — 80 (§ 33 s. p. 11).
„ vahendus käskvekslil — 169 ja 170 (§ 108 s. p. 1—3).
Maksuaja edasilükkamine — 78 (§ 33 s. p. 5—8).
Maksujõuetuks tunnustamine — 328 (§ 1222).
Maksukandmine kohtudeposiiti — 95 ja 96 (§ 47 s. p. 1—2).

Maksukeeld veksliandjale või erilisele maksjale — 133, 134 ja 135 (§ 77 s. p. 1 ja 5—10).
Maksukoha määramine käskvekslil — 151 (§ 91 s. p. 2 ja 3).
Maksukoht — 42 (§ 7).
Maksukviitung — 93 (§ 46 s. p. 1—7); 101 (§ 52 s. p. 1); 102 (§ 53 — maksupealkiri); 129 (§ 73 s. p. 3).
Maksukohustus, selle väljendamine vekslil — 39 (§ 3 p. 3; s. p. 3-b).
„ selle tingimatus 45 (§ 11 s. p. 1—5).
Maksukäsu vorm — 143 (§ 84 s. p. 8).
Maksunõudmine käskveksli järgi — 163 (§ 100 s. p. 1—3).
Maksunõudmise esitamise aeg notari poolt — 121 (§ 67 s. p. 11).
„ esitamise kord käskveksli järgi — 171 (§ 109 s. p. 1-a).
Maksunõudmise koht — 90 (§ 43).
„ kord vahendajalt — 113 ja 114 (§ 62 s. p. 1—5).
„ ulatus — 90 (§ 44).
Maksupealkiri vekslil (kviitung) — 93 (§ 46 s. p. 2); 102 (§ 53); 129 (§ 73 s. p. 3).
Maksu teate käskvekslil — 146 ja 147 (§ 85 s. p. 14—17).
Maksutähtpäev — 39 (§ 3 p. 6).
„ selle arvutamine — 83 ja 84 (§§ 37 ja 38).
Maksutähtpäevad — 41 (§ 5).
Maksu tõendamine — 94 (§ 46 s. p. 3).
„ ulatus, vahendaja — 114 (§ 62 s. p. 6).
Maksuvahendite otsimine, lisa 13 — 333 ja 334.
Maksuvastuvõtmisest keeldumine vahendajalt — 113 (§ 61 s. p. 1—3).
Maksvuse kaotus, 1903. a. veksliseaduse — 179 ja 180 (§ 125).
Margid — vaata tempelmargid.
Mitmus, veksliandjate — 44 (§ 10 s. p. 1—7).
„ esimeste omandajate — sealsamas.
„ järgmiste omandajate — 55 (§ 17 s. p. 5).
Mittemaksmine, käskvekslite — 163—165 (§ 101).
Mittemaksmise tagajärjed lihtvekslite järgi — 97—106 (§§ 48—55).
Mittevastuvõtmise protest — 155 (§ 95 s. p. 1—3).
Modificiertes Accept — piiratud aktsept — 152 (§ 93 s. p. 1—2).
Mänguvõlg — 80 (§ 33 s. p. 14).
Märge, veksli ettenäitamise kohta — 42 (§ 6); 84 (§ 38 p. 2; s. p. 7 ja 8).
„ ennetähtpäevalise maksu kohta — 82 (§ 36).
„ edasiande keelu kohta — 61 (§ 22 s. p. 1 ja 2).
„ osalise maksu kohta tähtpäeval — 93 (§ 46).
„ protesti kohta — 120 (§ 67 p. 3); 122 (§ 67 s. p. 15).
„ protestikulude kohta — 124 (§ 69).
„ tingivuse kohta — 45 (§ 11).
„ vastutamatuse kohta — 61 (§ 21).
Möödalaskmine, aegumise tähtaja — vaata aegumise tähtaja möödalaskmise tagajärjed.

N.

Naised, nende vekslivõime — 38 (§ 2 s. p. 1).
Nimeline pealkiri — 57 (§ 18); 58 (§ 18 s. p. 2).
Nimetus, veksli — 39 (§ 3 p. 2; s. p. 3); 142 (§ 84 p. 2).
Notadresse — 117 (§ 65 s. p. 1).
Notar — 117 ja 118 (§ 66 s. p. 3, 7 ja 8).
„ maksunõudmise esitamine tema poolt — 120 (§ 67 s. p. 6).
„ mida ta võib nõuda veksli järgi — 120 (§ 67 s. p. 3 ja 13).
„ millal ta on kohustatud esitama maksunõudmise — 121 (§ 67 s. p. 11).
Notari ettevaatamatus ja hoolimatus — 119 (§ 66 s. p. 8).
„ maksu nõudmise vorm — 120 (§ 67 s. p. 5).
„ tasu protestimise eest, lisa 3 — 191.
„ tõestamine — 58 (§ 18 s. p. 4); 59 (§ 19 s. p. 1).
„ vastutus protesti eest — 124 (§ 68 s. p. 3).
Näidised — veksli kirjutamise hõlbustamiseks — 181—186.
Nõue (kohtulik) veksli järgi — 88 (§ 42 s. p. 2 ja 3).
Nõude esitamise tähtajad — 126—130 (§§ 72—74).
„ ulatus protestitud veksli järgi — 98 ja 99 (§ 49 s. p. 1—3).

O.

Omandaja, esimene — 39 (§ 3 p. 4).
Omandusõigus, deposiiti kantud raha peale — 96 (§ 47 s. p. 5).
„ veksli peale — 55 (§ 17 s. p. 1).
Omanik, veksli — 62 (§ 23 s. p. 1).
Osaline maks — 93 (§ 46 s. p. 1, 3, 5, 6, 8 ja 9).
Osalised tasumised pealekirjutaja poolt — 102 (§ 52 s. p. 4).
Osaveksel — 42 (§ 5 s. p. 1).
Osised, käskveksli — 142 ja 143 (§ 84 s. p. 1—6).
„ erilised käskvekslil — 142 ja 143 (§ 84 s. p. 3—6).
„ veksli olulised — 39 ja 40 (§ 3 s. p. 1, 3 ja 4).
Otsimine, maksuvahendite, lisa 13 — 333 ja 334.
„ võlgniku — 334 (§ 1222[10]).

P.

Paber, — vaata vekslipaber.
Pakkumine (ettepanek), väljaostu — 102 ja 103 (§ 53 s. p. 1 ja 2).
„ maksu vahenduse — 113 (§ 61).
„ vastuvõtu vahenduse — 167 ja 168 (§ 104).
Palgast kinnipeetavate summade määrad, lisa 10 — 324 ja 325.
Pank — 145 (§ 85 s. p. 9).
Parandus, vekslisumma — 47 (§ 13).
Parandused, olulised — 47—49 (§ 13).

Passiivne vekslivõime — 39 (§ 2 s. p. 8).
Pealekirjutised — 49 (§ 13 s. p. 5).
Pealkiri (nimeline või blanko-) — 57 ja 58 (§ 18).
Pealkirja läbikriipsutamine — 58 (§ 19 s. p. 5).
Pealkirjad, käskveksli ärakirjal — 178 (§ 120).
Pealkirja parandus — 58 ja 59 (§ 19 s. p. 2 ja 3).
Peatamine, maksu — kaotatud veksli järgi — 133 (§ 77).
Peatamispalve, sundotsuse täitmise — 197 (§§ 161^{16}—161^{18}).
Peatumine, aegumise tähtaegade jooksu — 130 (§ 75 s. p. 1).
Pensionid — 324 (§ 1085); 325 (§ 1087 p. 1).
Pidaja, teisikveksli — 176 ja 177 (§§ 116 ja 117).
„ veksliärakirja — 178 (§§ 121 ja 122).
Piiramine, vastutuse — 45 (§ 11 s. p. 2 ja 4); 144 (§ 85 p. 3; s. p. 14).
Piiratud aktsept (modificiertes Accept) — 152 (§ 93 s. p. 1 ja 2).
Pillajad — 38 (§ 2 s. p. 4).
Plank — vaata veksliplank.
Protest teisikveksli hoidjalt mittesaamise pärast — 176 (§ 116).
„ käskveksli ärakirja järgi — 131 (§ 109 s. p. 1-b).
„ mitte vastuvõtmise pärast — 155 (§ 95 s. p. 1—3).
Protestiakti koostamise aeg ja ta sisu — 123 (§ 68).
„ mahutamise koht ja sissekandmine notariaalregistrisse — 124 (§ 69).
„ täiendav juurdekirjutis — 113 (§ 61 s. p. 2 ja 3); 113 ja 114 (§ 62 s. p. 3, 4 ja 6).
Protestimata jätmise tagajärjed — 98 (§ 48 s. p. 2); 104 (§ 54 s. p. 1—5).
Protestimine, käskvekslite — 170—172 (§ 109).
Protestimise koht — 118 (§ 66 s. p. 7).
„ kord mittemaksmise pärast — 119 (§ 67).
„ kord vekslite järgi tähtpäevaga kindla aja möödumisel pärast ettenäitamist — 119 (§ 66 s. p. 9).
Protesti märge vekslil — 122 (§ 67 s. p. 15).
„ teadete saatmata jätmise tagajärjed — 125 (§ 71 s. p. 4).
„ teated pealekirjutajaile — 122 ja 123 (§ 67 s. p. 15); 125 (§ 71).
„ tempelmaksustamine, tempelmaksu tariifi 53-B — 188.
„ vorm, lisa 2 — 190.
Protsendi mahaarvamine ennetähtpäevalisel rahuldamisel — 161 (§ 98 s. p. 9).
Protsendid maksmata veksli summalt — 98 ja 99 (§ 49 s. p. 1 ja 2).
„ veksli tähtpäevani — 46 ja 47 (§ 12).
Puhkepäevad, lisa 4 — 192.
Purustamine, veksli — osaline — 94 (§ 46 s. p. 4).
Päevarahad, kohtupristavite — 338 (§ 16).
Pühade ja puhkepäevade seadus — 123 (§ 67 s. p. 16); 192, lisa 4.

R.

Raha, milles võib nõuda maksmist — 91 (§ 45 s. p. 1).
Rahasumma — 39 (§ 3 p. 5).
Rahaline tasu — 324 (§ 1085).
Rahatus — 78 ja 79 (§ 33 s. p. 5, 6, 9 ja 10).
Rahuldamine, enne tähtpäeva — vaata enne tähtpäevaline rahuldus.
Rahukogu esimehele — palve määrata kohtupristavi — 206.
Ratenwechsel — 42 (§ 5 s. p. 1).
Register, protestimärkme kandmine — 119 (§ 67 p. 3).
Regressnõude esitamise tingimus — 102 (§ 52 s. p. 3).
„ ülatus — 101 (§ 52 s. p. 1).
„ õigus teisikveksli järgi — 177 (§ 117).
„ õigus veksli ärakirja pidajal — 178 (§ 122).
Regressnõudja legitimeerimine — 101 (§ 51 s. p. 2).
Regressvastutajad — 99 ja 100 (§ 50 s. p. 1).
Regressõiguse eeltingimus — 97 (§ 48 s. p. 1).
Rida, pealkirjade — 60 (§ 19 s. p. 6); 62 § 23 s. p. 4—7 ja 12).
Riigikohtu otsused, lisa 7 — 211—243.
Ringkiri, kohtuministri — notaritele, lisa 2 — 190.
Riisiko, ennetähtpäevalise maksmise eest — 83 (§ 36 s .p. 1).
Ruum, kus lihtveksli peab esitama maksmiseks — 42 ja 43 (§ 7; „ s. p. 4).
„ kus käskveksli peab esitama maksmiseks — 150 (§ 90 p. 1).
„ kus esitatakse maksunõudmine — 90 (§ 43).

S.

Samasus, veksliesitaja — 65 (§ 23 s. p. 13).
Seadus, välismaa — 139—141 (§ 81—83).
Seaduslik esindaja, temalt maksu nõudmine — 90 (§ 43 s. p. 2).
„ „ tema vastutus — 73 (§ 31 s. p. 1).
Senati otsused, lisa 8 — 244—321.
Sissenõutud summade jaotamine — 326—330.
Sisu, veksli — 39 (§ 3; s. p. 1—4).
„ käskveksli — 142 (§ 84; s. p. 1—9).
„ parandused — 47—49 (§ 13 s. p. 1—7).
„ protesti — 123 ja 124 (§ 68 s. p. 1—4).
„ teisikveksli — 173—175 (§ 113 s. p. 1—7).
„ ärakiri — 177 (§ 118).
Soodustuspäevad — 89 ja 90 (§ 42 s. p. 9, 10 ja 12).
Sundimine — 54 (§ 16 s. p. 5 ja 6).
Sundotsuse peatamise palve — 197 (§§ 161^{16}—161^{18}).
Sundtäitmine rahukohtunikkude juures — 193—198.
„ üldkohtutes — 198 (§ 365^{1}).

Sundtäitmise kord — 193—206.
„ palve alluvus — 195 (§ 161[7]).
„ palve katkestab aegumise tähtaja — 131 (§ 75 s. p. 2); 198 (§ 1807[5]).
Sundtäitmispalvete vormid — 199—206.
Sundtäitmispalve rahukohtunikule — 199 ja 204.
„ rahukoguliikmele — 200.
„ kohtupristavile — 201—205.
„ kohtupristavile võlgniku vallasvarale sissenõudmise pööramisega — 201.
„ kohtupristavile võlgniku kinnisvarale sissenõudmise pööramisega — 202.
„ kohtupristavile võlgniku rahasummadele sissenõudmise pööramisega, mis kolmandate isikute käes — 203.
„ kohtupristavile veksli voliniku poolt — 205.
„ rahukogu esimehele kohtupristavi määramiseks—206.
Sundtäitmispealkirja äramuutmine — 196 (§§ 161[11] ja 161[12]).
Surm, notari — 98 (§ 48 s. p. 2).
„ veksliandja — 118 (§ 66 s. p. 5).
Sõidurahad — 325 (§ 1087 p. 3).
„ kohtupristavite — 338 (§ 16).
Söögirahad — 324 (§ 1085).
Süü, notari — 98 (§ 48 s. p. 2).
„ vekslipidaja — 82 (§ 35).

T.

Tabel Riigikohtu otsustes käsitatud veksliseaduse paragrahvide kohta, lisa 16 — 343.
„ võrdlev, maksva ja eelmise veksliseaduse paragrahvide kohta ühes muudetud paragrahvide märkimisega, lisa 15 — 339—342.
Tagajärjed, aegumise tähtaja möödalaskmise — 132 ja 133 (§ 76 s. p. 1—3).
Tagasitulek, veksli — 55 ja 56 (§ 17 s. p. 6 ja 7); 147 ja 148 (§ 87 s. p. 4 ja 5).
Taks, kohtupristavi, lisa 14 — 335—338.
„ notaritele protestimise eest, lisa 3 — 191.
Tasu, ¼% protestimise eest — 99 (§ 49 s. p. 1-d).
„ notarile protestimise eest — 125 (§ 71 s. p. 5 ja 6).
„ rahaline — 324 (§ 1085).
Teade pealekirjutajaile protestimisel ennetähtpäevalise maksu mittesaamise pärast — 172 (§ 109 s. p. 2).
„ maksu-, käskvekslil — 146 ja 147 (§ 85 s. p. 14—17).

Teateklausli (maksuteate) mahutamise koht — 147 (§ 85 s. p. 17).
Teisikvekslid — 173—177 (§§ 113—117).
Tekkimine, vekslikohustuse — lihtvekslil:
a) veksliandja suhtes — 53 (§ 16 s. p. 3 ja 10).
b) pealekirjutaja suhtes — 57 (§ 17 s. p. 9).
„ vekslikohustuse käskvekslil:
a) veksliandja suhtes — 147 ja 148 (§ 87 s. p. 1 ja 2).
b) pealekirjutaja suhtes — 147 ja 148 (§ 87).
Tempel, asutuse — 58 (§ 18 s. p. 5).
Tempelmaksu määrad kohtutele antavatelt palvetelt — 207 ja 208.
Tempelmaksustamine, vekslite — 118 (tempelmaksuseaduse § 17 p. 13).
„ veksli pealkirjade — 188 (tempelmaksu tariifi 16-G).
Tempelmargid vekslil — 39 (§ 3 s. p. 1).
Tempelpaber, veksli — 189 ja 39 (§ 3 s. p. 1 ja 2).
Tempeltrahv — 39 (§ 3 s. p. 1).
Teovõime — 39 (§ 2 s. p. 7 ja 8).
„ välismaalaste — 139 ja 140 (§ 81).
Teovõimetu poolt antud veksel — 39 (§ 2 s. p. 7).
Teovõimetus, veksliandja — 118 (§ 66 s. p. 5).
Testamenditäitja vastutus — 74 (§ 31 s. p. 5).
Tingimisi antud veksel — 45 (§ 11 s. p. 1—3 ja 5).
„ antud pealkiri — 45 (§ 11 s. p. 4).
Tingimused (kõrvalised) — 46 ja 47 (§ 12).
Tingitud maksukäsk — 146 ja 147 (§ 85 s. p. 14—17).
Toomine, võlgniku — kohtusse — 334 (§ 1222[8]).
Trassaat — 142 (§ 84 p. 3).
Trassant — 142 (§ 84 p. 9).
Tratt — 142 (§ 84).
Tsiviilkassatsiooni departemangu — senati — otsused — 248—321.
Tsiviilosakonna otsused — Riigikohtu — 219—243.
Tummad — 38 (§ 2 s. p. 6).
Tähtaeg, aegumise — vaata aegumise all.
„ käskveksliandja vastutuse — vekslipidaja ees — 156 ja 157 (§ 97 p. 3).
„ maksmise peatamise — kaotatud vekslil — 133 (§ 77).
„ nõude esitamiseks kaotatud veksli ilmunud valdaja vastu — 137 (§ 79).
Tähtpäevad, maksu-, nende märkimine lihtvekslitel — 39 (§ 3 p. 6).
„ maksu-, nende märkimine käskvekslitel — 142 (§ 84 p. 7).
„ maksu-, nende märkimise koht — 40 (§ 3 s. p. 3).
Tähtpäeva ühtlus — 41 (§ 5).
„ määramise viisid — 41 (§ 5 s. p. 1 ja 2).
„ kaugus (kestus) — 42 (§ 5 s. p. 2).

Tähtpäeva saabumine lihtvekslitel — 83—86 (§§ 37 ja 38 s. p. 1—9).
„ saabumine käskvekslitel — 162 (§ 99 s. p. 1—3).
Tähtpäev, maksmise — protestimisel — 119 (§ 67 s. p. 3).
„ maksmise — vahendajale — 113 ja 114 (§ 62 s. p. 4).
„ maksmise — au pärast vahendajale — 169 (§§ 107 ja 108 p. 3).
„ veksli ettenäitamiseks ettenäitamise päeva märkimiseks — 42 (§ 6 s. p. 1 ja 2).
„ maksmiseks esitamise — 87—90 (§§ 41 ja 42).
„ protestimiseks esitamise — 119—123 (§ 67).
„ veksli esitamiseks vahendajale pärast protesti — 113 ja 114 (§ 62 s. p. 1—3).
„ veksli esitamiseks au pärast vastuvõtjale — 169 (§ 108 p. 3).
„ veksli vastuvõtmiseks esitamiseks — 150 (§ 90 s. p. 1 ja 2).
„ protestimiseks — 119 (§ 67 p. 3).
„ protestiakti koostamiseks — 123 (§ 68 s. p. 1).
Tähtpäevad, arvutus — vaata arvutus.
Täisealine — 38 (§ 2 s. p. 3).
Täitmise, kohtuotsuste — alluvus, lisa 9 — 322 ja 323.
Töölõpp, ametasutustes enne kella kolme — 123 (§ 67 s. p. 16).
Tööpäev, tähtpäevade saabumisel — 85 (§ 38 s. p. 3); 87 (§ 41); 90 (§ 42 s. p. 12); 113 (§ 62).

U.

Usk, hea — 53 (§ 16 s. p. 4, 9 ja 10); 65 (§ 24 s. p. 4 ja 6).
„ halb — 65 (§ 24 s. p. 3 ja 4).

V.

Vabanemine kohtukuludest — 97 (§ 47 s. p. 9).
Vahendaja au pärast — 116 ja 117 (§ 65 s. p. 1—4).
„ elukoht — 112 (§ 60 s. p. 1—3).
„ laseb ise protestida veksli — 112 (§ 59 s. p. 11).
„ maksmisel protesti vajadus — 112 (§ 59 s. p. 9 ja 10).
„ maksutingimus — 111 (§ 59 s. p. 5).
„ maksuulatus — 112 (§ 59 s. p. 8); 114 (§ 62 s. p. 6).
„ määramise viis — 111 (§ 59 s. p. 3).
„ õigus maksta — 111 (§ 59 s. p. 6).
„ õigused pärast maksmist — 114 ja 115 (§ 63 s. p. 1—5).
„ käskvekslil — 166—170 (§§ 103—108).
„ lihtvekslil — 110—117 (§§ 59—65).
Vahendajalt maksu nõudmise kord — 113 ja 114 (§ 62 s. p. 1—5).
„ maksu vastuvõtmisest keeldumine — 113 (§ 61 s. p. 1—3).

Vahendajate arv — 111 (§ 59 s. p. 4).
„ võistlus ja selle tagajärjed — 115 ja 116 (§ 64 s. p. 1—6).
Vahendite otsimine sissenõudmise rahuldamiseks — 333 ja 334.
Vahendus ennetähtpäevalisel rahuldamisel — 161 (§ 98 s. p. 7).
„ käskveksli vastuvõtmisel maksmiseks — 166 ja 167 (§ 103).
Vahenduse otstarb — 110 ja 111 (§ 59 s. p. 1).
Vahenduspealkirja koht — 111 (§ 59 s. p. 3^1).
Vaidlus, vekslivõlgniku — vekslivõime puudumise pärast — 37 (§ 2 s. p. 7).
„ veksli rahatuse pärast — 55 (§ 16 s. p. 11); 78 (§ 33 s. p. 5, 9, 10 ja 13).
„ maksutähtpäeva edasilükkamise pärast — 78 (§ 33 s. p. 5—8).
„ veksli erilisele maksjale mitteesitamise pärast — 87 (§ 42 s. p. 1); 119 (§ 67 s. p. 6—9).
„ raha kohtudeposiiti hoiule kandmise pärast — 95 (§ 47 s. p. 1—9).
„ ebaõige protesti pärast — 119 ja 120 (§ 67 s. p. 7).
„ protesti kohta teate mittesaamise pärast — 125 (§ 71 s. p. 4).
„ aegumise tähtaja möödumise pärast — 132 (§ 76).
„ kaotatud veksli järgi maksukeelu pärast — 133 ja 134 (§ 77 s. p. 5).
„ kaotatud veksli järgi maksmise pärast — 133 ja 134 (§ 77 s. p. 6).
„ käendaja vastu, kes astus vekslipidaja õigustesse pärast maksmist — 110 (§ 58 s. p. 10).
Vaimuhaiged — 38 (§ 2 s. p. 4).
Valdus, veksli-, kui õiguste alus veksli peale — 52—55 (§ 16 s. p. 1—11); 62—65 (§ 23 s. p. 1—14).
Valeteated, vekslikaotamise kohta — 133 ja 135 (§ 77 s. p. 10).
Vallasvarast sissenõutud summade jaotamine — 326—328.
Valuuta, välis- — 41 (§ 4 s. p. 3); 91 ja 92 (§ 45 s. p. 1—3).
Vanemate võimu all olijad — 38 (§ 2 s. p. 5).
Varastatud veksel — 136 (§ 77 s. p. 14).
Vastutamatuse pealkiri, lihtvekslil — 61 (§ 21 s. p. 1—3).
„ „ käskvekslil — 147 (§ 87).
„ „ käskvekslil enese käsul — 164 (§ 101 p. 2; s. p. 2).
„ „ ei vabasta vastutusest absoluutselt — 61 (§ 21 s. p. 2).
„ „ selle läbikriipsutamine — 61 (§ 21).
Vastutamise kord — 72 ja 73 (§ 30).
Vastutus käskvekslite järgi — 156—159 (§ 97).
„ lihtvekslite järgi — 69—82 (§§ 27—35).
„ teisikveksli järgi — 175 ja 176 (§ 114).

Vastutus vastutamatuspealkirja järgi — 61 (§ 21 s. p. 2).
„ ulatus — 72 (§ 29).
Vastutusele võtmise kord regressõiguse järgi kolmanda isikuna asjasse tõmbamise teel — 128 ja 129 (§ 73 s. p. 1).
Vastuväited — 77—80 (§ 33 s. p. 1—14); vaata ka vaidlus.
Vastuvõtmata jätmise tagajärjed — 155 (§ 95 s. p. 1—3).
Vastuvõtmine (aktsept), käskveksli — 149—156 (§§ 89—96).
Vastuvõtmise tagajärjed — 153—154 (§ 94 s. p. 1—3).
Vastuvõtmis-vahenduspealkirja sisu käskvekslil — 168 (§ 105).
Vastuvõtmisvahenduse tagajärjed — 168 (§ 106).
„ vastutus — 169 (§ 107).
Vastuvõtt pärast veksli tähtpäeva — 156 (§ 96 s. p. 1 ja 2).
Vastuvõtu-aktsepti pealkirja vorm — 152 (§ 92 s. p. 1—3).
Veksel (käsk-) enese käsul — 37 (§ 1); 143 (§ 85 p. 1; s. p. 1—4); 164 (§ 101 p. 2; s. p. 2).
Veksliandja ka vekslimaksja — 143 (§ 85 p. 1); 145 (§ 85 s. p. 5).
Veksliandja surm — 118 (§ 66 s. p. 5).
„ teovõimetus — 118 (§ 66 s. p. 5).
„ vastutus vastuvõtmata ja protestimata käskveksli järgi — 156—159 (§ 97 p. 2; s. p. 2—10).
Vekslijõud 49—51 (§ 14).
Vekslikohustuse tekkimine — vaata tekkimine.
Vekslikurss — 91 (§ 45 s. p. 1); 99 (§ 49 s. p. 3).
Vekslikäendaja — vaata käendaja.
Veksliliigid — 37 (§ 1).
Veksliomanik — 62 (§ 23 s. p. 1).
Veksli pealkiri — vaata pealkiri.
Vekslipidaja õigus keelduda vahendusest vekslimaksmiseks vastuvõtmisel (peale ühe juhu) — 167 ja 168 (§ 104 s. p. 1—3).
Vekslisplank — 50 ja 51 (§ 14 s. p. 3—15).
„ käskvekslitel — 147 (§ 86).
Vekslisplankide aegumine — 128 (§ 72 s. p. 5).
Vekslisseadus 1903. a., maksvuse kaotus — 179 ja 180 (§ 125).
Vekslisisu — vaata sisu.
Vekslisumma hoiuleandmise kord, lisa 6 — 209 ja 210.
„ kirjutamine — 40 ja 41 (§ 4 s. p. 1 ja 2).
Vekslitagasitulek — 55 ja 56 (§ 17 s. p. 6 ja 7); 147 ja 148 (§ 87 s. p. 4 ja 5).
Vekslivaldus — 52—55 (§ 16 s. p. 1—11; 62—65 (§ 23 s. p. 1—14).
Vekslivastuvõtja õigus kanda vekslisumma kohtudeposiiti — 163 (§ 100 p. 2; s. p. 1 ja 2).
Vekslivoliniku sundtäitmispalve vorm rahukohtunikule — 204.
„ sundtäitmispalve vorm kohtupristavile — 205.
Vekslivõime, veksliandja — 37 ja 38 (§ 2 s. p. 1—8); 57 (§ 17 s. p. 9).
„ pealekirjutaja — 59 (§ 19 s. p. 4).

Vekslivõlgniku otsimine — 334 (§ 1222[10]).
Veksliärakirja pidaja regressnõude õigus — 178 (§ 122).
Volikiri — 74 (§ 31 s. p. 2).
Volikirja piiramine — 74 (§ 31 s. p. 3).
Volinik, veksli- — 66 ja 69 (§§ 25 ja 26).
Voliniku (mitte veksli-) vastutus — 73 (§ 31 s. p. 1).
Volinikult (mitte veksli) maksunõudmine — 90 (§ 43 p. 2).
Volitus, veksli- — 66—69 (§§ 25 ja 26).
Vormid, sundtäitmispalvete — 199—206.
Vormilised nõuded — 49 (§ 14 s. p. 2).
Vägivald — 54 (§ 16 s. p. 6 ja 16).
Välismaa seadused käskvekslite suhtes — 179 (§ 124).
„ seadused veksli kirjutamisel ja pealkirjade tegemisel — 140 (§ 82 s. p. 1—4).
„ seaduste kohaldamine lihtvekslitele — 139—141 (§§ 81—83).
Välismaal ettevõetavate vekslitoimingute kord — 141 (§ 83 s. p. 1—3).
Välismaalane, ta õigus kohustuda vekslitega — 139 (§ 81 s. p. 2).
Välisvaluuta — 41 (§ 4 s. p. 3); 92 (§ 45 s. p. 3).
„ ümberarvutamine Eesti rahasse — 91 (§ 45 s. p. 1).
Välisvaluutas veksliandmine Eestis — 92 (§ 45 s. p. 2).
Väljanõudmine, kaotatud veksli — 133 (§ 77 s. p. 2).
„ hoidjalt — teisikveksli — 176 (§ 116).
Väljanõudmise õigus, ärakirja — hoidjalt — 178 (§ 121).
Väljaost ennetähtpäevalisel rahuldamisel käskveksli järgi — 165 (§ 101 s. p. 4).
„ veksli — 102 (§ 53 s. p. 1 ja 2).
Vääramatu jõud — 81 ja 82 (§ 35 s. p. 2); 98 (§ 48 s. p. 2).
Väärtpaber — 41 (§ 4 s. p. 1).
Võlgniku otsimine — 334 (§ 1222[10]).
„ toomine kohtusse — 334 (§ 1222[9]).
Võltsitud allkiri — 64 (§ 23 s. p. 11); 75 (§ 32 s. p. 3 ja 6).
Võrdlev tabel maksva ja eelmise veksliseaduse paragrahvide kohta ühes muudetud paragrahvide märkimisega, lisa 15 — 339—342.
Võõrkeeled — 40 (§ 3 s. p. 5).

Ä

Ähvardus — 54 (§ 16 s. p. 6).
Ärakiri käskvekslist — 177 ja 178 (§§ 118—122).
Ärakirja järgi protest käskvekslil — 171 (§ 103 s. p. 1-b).

Ü.

Ühine protestiakt — 124 (§ 70 s. p. 1 ja 2).
Üldkogu, Riigikohtu, otsused — 211—218.
„ Senati, otsused — 244—247.
Üleandmine — 52 (§§ 15 ja 16).
Üldteovõime — 39 (§ 2 s. p. 7).

Õ.

Õiendused — 48 ja 49 (§ 13 s. p. 1—7).

Tsekiseadus.

(R. T. nr. 54 — 1927.)

§ 1. Tsekiga teeb tsekiandja tsekimaksjale ülesandeks maksta tsekipidajale tseki ettenäitamisel teatud rahasumma, selle summa piirides, millise tsekimaksja enese ja tsekiandja vahel oleva kokkuleppe järgi kohustatud on viimase tsekkide eest maksma.

§ 2. Maksjatena võib tsekil tähendada ainult krediitasutusi, kellel on õigus võtta hoiusummasid jooksvale arvele. Välismaal maksmisele kuuluvatel tsekkidel tulevad tähendada niisugused maksjad, kes on sealsete seaduste järgi õigustatud maksma tsekke.

§ 3. Tsekil tähendatakse:

1) dokumendi nimetus tekstis sõnaga „tsekk“ või sama mõistelise sõnaga teises keeles;

2) tsekimaksja nimi või firma;

3) tsekiandja käsk tsekimaksjale välja maksta kindel sõnulkirjutatud rahasumma, milline käsk ei tohi sisaldada tingimusi ega tähtaegu maksmiseks;

4) väljaandmise koht;

5) väljaandmise aasta, kuu ja päev, ja

6) tsekiandja allkiri.

§ 4. Dokumenti, mis ei vasta käesoleva seaduse §§ 2. ja 3. nõuetele, ei loeta tsekiks.

§ 5. Tsekil ei ole lubatud oluliste (§ 3) paranduste tegemine. Dokumenti, millel leiduvad niisugused parandused, ei loeta tsekiks.

§ 6. Tseki võib välja anda ettenäitaja või teatud isiku nimele. Tseki võib kirjutada ka tsekiandja enda nimele. Kui teatud isiku nimele väljaantud tsekil tähendatud isiku perekonnanimele või firmale juurde kirjutatud kas sõnad „või ettenäitajale“ või muu samasisuline märkus, samuti kui tsekil puudub märkus, kellele maksta, siis makstakse tseki ettenäitajale.

§ 7. Maksukohaks loetakse tsekimaksja nime või firma juures tähendatud koht. Teise maksukoha tähendamine tsekil loetakse maksvusetaks. Kui maksja nime või firma juures koht tähendamata, loetakse maksukohaks tseki väljaandmise koht.

§ 8. Kui maksmisele kuuluv summa tsekil sõnadega ja numbritega lahkuminevalt tähendatud, on maksev sõnul kirjutatud summa.

§ 9. Tsekk makstakse välja selle ettenäitamisel, kuigi see ei järgne ta sisust.

Tsekk, millel väljaandmise kuupäev on tähendatud eeloleva aja peale, loetakse väljaantuks tsekimaksmiseks esitamise päeval, kui esitamine toimub enne tähendatud kuupäeva saabumist.

(Tsekiseaduse §§ 9 ja 10 muutmise seadus — R. T. 97 — 1930).

§ 10. Eesti Vabariigi piirides väljaantud tseki peab maksmiseks esitama neljateistkümne päeva jooksul, arvates väljaandmise päevast. Välismaal, Euroopas, väljaantud tseki peab maksmiseks esitama ühe kuu jooksul, väljaspool Euroopat väljaantud tseki — kahe kuu jooksul.

Tähtaja arvutamisel regressnõude õiguse teostamiseks (§ 30) tseki järgi, mille väljakirjutamise kuupäev on tähendatud eeloleva aja peale (§ 9 teine lõige), loetakse maksmiseks esitamise tähtaja algus päevast, mil tsekk esitatakse tsekimaksjale.

(Tsekiseaduse §§ 9 ja 10 muutmise seadus — R. T. 97 — 1930).

§ 11. Kui tseki esitamise tähtaeg lõpeb päeval, mil maksja asutus suletud püha tõttu või muul põhjusel, ei võeta seda päeva arvesse.

§ 12. Kui tsekk esitatakse käesoleva seaduse § 10. ettenähtud tähtaja möödumisel, on tsekimaksja kohustatud maksma Eesti piirides väljaantud tseki kuue kuu jooksul, arvates selle väljaandmise päevast, ja välismaal väljaantud tseki aasta kestel, arvates väljaandmise päevast, kui temal tsekiandja arvel leidub vastav summa tsekimaksmiseks ja tsekiandja ei ole enne tseki esitamist tühistanud tähendatud tseki järgi maksmist (§ 27). Nende tähtaegade möödumisel ei ole maksja kohustatud tsekki maksma.

§ 13. Tseki võib edasi anda (shireerida) nimelise kui ka blanko-pealkirjaga. Tseki edasiandmise keeld ei ole maksev. Ettenäitaja nimele väljaantud tseki võib edasi anda ilma edasiande pealkirjata.

Tsekimaksja nimele tehtud tseki shiirol on allkirja tähendus temalt maksu kättesaamise üle. Tseki shiirode suhtes talitatakse vastavalt veksliseaduse §§ 18., 21. ja 23. (S. K. XI köide, II jagu, 1903. a. väljaanne).

§ 14. Tsekimaksja poolt tsekil tehtud aktseptmärkus loetakse maksvusetaks.

§ 15. Tseki esitamisel arvekojale (clearinghouse), kus tsekimaksjal esitaja, on sama tähendus, kui tseki esitamisel tsekimaksjale maksukohal, kui niisugune esitamine vastab antud määrustele arvekodade kohta. Arvekojad avatakse rahaministri otsusel, millest kuulutatakse „Riigi Teatajas". Rahaminister annab arvekodade tegevuse korraldamiseks juhtnöörid, mis avaldatakse „Riigi Teatajas".

§ 16. Tsekiandja ja iga tsekipidaja võib tseki esiküljele mahutatud pealkirjaga „ainult arvele kandmiseks" või vastava muukeelelise pealkirjaga keelata tsekimaksjat tsekki sularahas maksmast. Sel juhtumisel võib tsekki kasutada ainult arveõiendamiseks tsekimaksjaga või tsekisumma ülekandmiseks tsekiandja arvelt isikute arvele, kel tsekimaksja juures arve, kusjuures tehtud toimingul on tseki maksmise jõud. Tseki sularahas maksmise keeldu ei või ära muuta. Tsekimaksja vastutab sellest keelust üleastumise tagajärjel tekkinud kahjude eest.

§ 17. Tsekipidajal, kellele ei makstud tsekki, ei ole õigust nõuda selle maksmist tsekimaksjalt. Tal on õigus seda nõuda tsekiandjalt.

§ 18. Tseki järgi mittemaksmise korral, mis tõestatakse määratud korras (§ 19.), on tsekipidajal õigus omal äranägemisel pöörata nõudmisega võlgneva tsekisumma maksmiseks kas kõigi tseki järgi vastutajate vastu üheskoos või üksikute vastu nende hulgast, kusjuures viimasel kahel juhtumisel ei kaota tema oma õigusi nende suhtes, kelle vastu ta veel pole esinenud nõudmisega.

Kui tseki shireerija tseki shiirole ette kirjutanud sõnad „ilma minu vastutuseta" või muu samasisulise märkuse, siis ei vastuta ta tseki shiiro järgi.

§ 19. Tseki järgi regressnõudmise õiguse teostamiseks peab tsekipidaja tõestama, et tsekk õigel ajal (§ 10) esitatud tsekimaksjale, kuid viimase poolt maksmata jäetud. Seda asjaolu tuleb tõestada:

1) tsekimaksja poolt tehtud pealkirjaga tsekil tseki esitamise aja ja tseki maksmatajätmise kohta või arveasutuse

(§ 15) tõendusega sama üle juhtumisel, kui tsekk esitatud sellele asutusele, või

2) notariaalse protestiga.

Tseki protesti asjas talitatakse vastavalt veksliseaduse §§ 67—72 eeskirjadele ettenäitamisel maksetavate vekslite suhtes (S. K. XI köide, II jagu, 1903. a. väljaanne).[1])

Pärast käesoleva seaduse § 10. ettenähtud tähtaja möödumist ei või tsekki protestida või tsekimaksja pealkirjaga varustada käesoleva paragrahvi p. 1. korras.

Jääb tsekk protestimata või ilma tsekimaksja pealkirjata, vabanevad tseki shireerijad vastutusest, ja tsekipidaja võib maksmist nõuda ainult tsekiandjalt.

§ 20. Regressnõudmisel (§§ 17. ja 18.) on tsekipidaja, kelle poolt tsekk maksmiseks esitatud õigel ajal (§ 10), õigustatud saama tseki järgi kohustatud isikutelt peale maksmatajäänud summa kaksteist protsenti aastas, arvates tseki maksmiseks esitamise päevast kuni rahuldamise päevani, niisama ka protestimise kulud, kui tsekk protestitud.

§ 21. Regressnõudmisel vastutav isik on kohustatud toimetama maksmist ainult tseki vastu, tseki õigeaegset maksmiseks esitamist ja maksmata jätmist või esitamise katse tagajärjetust tõestavate dokumentide vastu.

§ 22. Tseki järgi kohustatud isik võib esitada tsekipidajale ainult niisuguseid vastuväiteid, mis puutuvad tema pealkirja tõelikkusse tsekil või mis tekivad tseki enese sisust või vahetuist suhetest tsekipidajaga.

§ 23. Kui tsekimaksja juures tsekiandja arvel puudub vastav summa väljaantud tseki maksmiseks, siis vastutab tsekiandja tsekipidaja ees kahjude eest ja on peale selle kohustatud maksma viimasele tsekitrahvi 5% suuruses tseki maksmata summast.

Kui tsekiandja ei tasu trahvi vabatahtlikult kolme päeva jooksul pärast tseki protestimist või varustamist pealkirjaga käesoleva seaduse § 19. korras, siis mõistetakse tsekipidaja kasuks tema sellekohasel kohtulikul nõudmisel tsekitrahvi 10% tseki maksmata summast.

Kui tseki väljaandmisel on kuriteo tundemärgid, siis talitatakse üldiste kriminaalseaduste alusel, olenemata käesolevas paragrahvis ettenähtud tsekitrahvist.

---

[1]) 1903. a. veksliseaduse §§ 67—72 vastavad maksva Veksliseaduse §§ 66—71 (RT 17 — 1932).

§ 24. Tsekk makstakse tsekimaksja poolt dokumendi enese vastu, maksmise allkirjaga sellel, kui tsekk välja antud teatud isiku nimele; samuti võib tsekimaksja nõuda tsekipidajalt maksmise allkirja ka sel juhtumisel, kui tsekk välja antud ettenäitajale.

Vale- või võltsitud tseki väljamaksmisest tekkinud kahju kannab vale- või võltsitud tseki arvatav väljaandja, kui tema peale langeb süü valetseki väljaandmises või tseki võltsimises, või kui valetseki väljaandmine või tseki võltsimine võimaldus tema, tema volinikkude või teenijate tegevuse või hooletuse läbi; muidu kannab kahju tsekimaksja. Teistssugune kokkulepe on maksvuseta.

§ 25. Kui selgub, et allkiri tsekil võltsitud või ei ole maksev isiku kohta, kes selle teinud või kelle nimel see tehtud, või kui see tehtud isiku poolt, kellel puudub õigus tseki järgi kohustada, siis ei tühista see vastutust teiste tsekil leiduvate allkirjade järgi.

§ 26. Tsekipidaja ei ole kohustatud tseki esitamisel osalist maksu tsekimaksjalt vastu võtma.

§ 27. Enne tseki esitamise tähtaja möödumist (§ 10) ei ole tsekiandja õigustatud ära muutma maksmist tseki järgi.

§ 28. Kaotatud ja haaratud tsekid tunnustatakse jõukaotanuks väljakutse korras. Tsiviilkohtupidamise seaduse §§ 2054, 2055, 2057—2060, 2062—2071, 2087—2090 ja 2092 kohaldatakse vastavalt. Väljakutse tähtajaks määratakse vähemalt kaks kuud. Väljakutse toimetuse algatamisel võib kohus või kohtu esimees seisma panna tseki maksmise vastava määrusega seadusepärase tsekipidaja palve põhjal; tseki keeluvastaselt maksmine loetakse palveavaldaja suhtes toimimatuks.

§ 29. Tsekiandja surm või tegevõimetuks tunnustamine pärast tseki väljaandmist ei tühista tsekki.

Tsekiandja maksujõuetuks tunnustamine või administratsiooni alla seadmine pärast tseki väljaandmist kohustavad tsekimaksjat keelduma tsekki maksmast, kui tsekimaksjal teada tähendatud asjaolud.

§ 30. Regressnõudmine tsekiandja vastu esitatakse tsekipidaja poolt 6 kuu jooksul, arvates tsekimaksjale tseki esitamiseks määratud tähtaja lõppemise päevast, tseki shireerijate vastu aga ühe kuu kestel, arvates samast tähtajast.

Tseki shireerija, kes tsekipidajale maksnud tsekil tähendatud summa, võib esitada nõudmise eelmistele tseki shireerijatele ühe kuu jooksul, arvates maksupäevast.

Kui tseki tsekimaksjale esitamiseks määratud tähtaja lõpust kuus kuud möödunud, ei lubata nõudmiste esitamist tseki shireerijate vahel.

§ 31. Tsekiandja, kelle kohustus regressnõudmise järgi lõppes tseki õigel ajal maksmiseks mitteesitamise või käesoleva seaduse § 30. esimeses lõikes nimetatud tähtaja möödumise tõttu, jääb tsekipidaja ees vastutavaks selle summa piirides, mille võrra tsekiandja rikastus, kuid mitte suuremal määral, kui seda oli tsekipidaja poolt kannatatud kahju.

§ 32. Välismaal väljaantud tseki oluliste nõuete üle, kui ka igasuguse välismaal tsekile tehtud pealkirja üle otsustatakse selle maa seaduste järgi, kus tsekk välja antud või tsekile pealkiri tehtud.

Välismaal väljaantud ja Eestis maksmisele kuuluv tsekk kui ka niisugusele tsekile tehtud pealkiri on maksvad, kui need vastavad Eesti seadustele, olgugi need puudulikud välismaa seaduste järgi.

§ 33. Tsekid on vabad tempelmaksust.

§ 34. Käesolevas seaduses ettenägemata juhtumistel tuleb käia veksliseaduse järgi.

Pärast trükkimist tähelepandud vead:

Trükitud:	Peab olema:
1) lhk. 41 — § 4 seletuste p. 4 on trükkimata jäänud.	lhk. 41 — § 4 sel. p. 4: Käesoleva paragrahvi redaktsioon on muudetud, võrreldes eelmise veksliseaduse § 4. redaktsiooniga, millest on heidetud välja kui tähtsuseta lause, et vekslisummat võib peale sõnade kirjutamise korrata ka numbritega. Numbritega kirjutamine peale sõnadega kirjutamise on ka praegu maksva redaktsiooni juures võimalik — vaata § 3 sel. p. 4.
2) lhk. 42 — § 6, sel. p. 2: esimeses reas: Eritähtedega	Eritähtaega
3) lhk. 45 — § 10, sel. p. 6 kuuendas reas: veksile	vekslile
4) lhk. 49 — § 14, sel. p. 1 viimases reas: üldotsus	üldkogu otsus.
5) lhk. 57 — §17, sel. p. 11 viiendas reas: pealkirjuta	pealkirjata
6) lhk. 59 — § 19, sel. p. 4 viimases reas: 336.	336.)

Trükitud:	Peab olema:
7) lhk. 77 — § 32, sel. p. 11 viimases reas: 1919	1909
8) lhk. 77 — § 33, sel. p. 1 kuuendas reas: 324	324)
9) lhk. 79 — § 33, sel. p. 9 neljandas reas: kass. departemangu tsiviilpraktika	tsiviilkass. departemangu praktika.
10) lhk. 79 — § 33, sel. p. 10 esimeses reas: pragrahv	paragrahv
11) lhk. 85 — § 38, sel. p. 4 viiendas reas: märkimiseks. Kui	märkimiseks, kui
ja	
kuuendas reas: suubunuks	saabunuks
12) lhk. 109 — § 58, sel. p. 7 esimeses reas: käendatav	käendatav,
13) lhk. 111 — § 59 pärast sel. p. 3 on järgmine seletus märgitud jälle 3	3^1.
14) lhk. 118 — § 66, sel. p. 2 eelviimases reas: Maksmise	Maksmiseks
15) lhk. 122 — § 67, sel. p. 15 märkuse kolmandas reas: niisuguse	niisugust
16) lhk. 128 — § 72, sel p. 6 kolmandas reas: vekslis	veksliks

Trükitud:	Peab olema:
17) lhk. 128 — § 73, sel. p. 1 teises reas:	
eelolevate	eel olevate
18) lhk. 132 — § 76 esimeses reas:	
vastutajate nõude	vastutajate vastu nõude
19) lhk. 135 — § 77, sel. k. 7 neljandas reas:	
seaduseandja	seaduseandja,
20) lhk. 149 — § 89, sel. p. 2 esimeses reas:	
maksmiseks	vastuvõtmiseks.
21) lhk. 159 — § 97, sel. p. 9 eelviimases reas:	
käesolev	käes olev
22) lhk. 172 — § 110, sel. p. 2 kaheksandas reas ei tule lugeda sõna:	
mispärast	—
23) lhk. 330 märkus:	
sulgedesse	sulgudesse.

A-8094

Hind kr. 6.75